Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

DM-6488

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

De vier Heylighe

EUANGELIEN,

Beſchreven door de vier Euangeliſten,

MATTHÆUS,

MARCUS,

LUCAS,

JOHANNES.

Ende het Boeck van de

Handelingen der H. Apoſtelen,

Beſchreven door LUCAM.

Overgeſet in Nederduyts ende Maleys nae de Grieckſche Waerheydt.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

De vier Heylighe
EUANGELIEN,
Beſchreven door de vier Euangeliſten,
MATTHÆUS,
MARCUS,
LUCAS,
JOHANNES.

Ende het Boeck van de

Handelingen der H. Apoſtelen,

Beſchreven door LUCAM.

Overgeſet in Nederdupts ende Maleys nae de Griecksche Waerheydt.

ENDE

Zijn de twee eerſte Euangelien in de Maleyſche Tale gheſtelt, door den E. ALBERT RUYL; de twee laetſte der ſelver, door den E. JAN van HASEL. Ende alle vier overſien ende verbetert nae den Originelen Text, door JUSTUM HEURNIUM.

De Handelingen der H. Apoſtelen zijn in de Maleyſche Tale geſtelt door den E. JUSTUM HEURNIUM, *weleer Bedienaer des Godtlicken Woorts in* OOST-INDIA, *onder 't gebiedt der Achtbare Vereenighde Nederlandtſche Compagnie, en tegenwoordigh in de Gereformeerde Ghemeynte* JESU CHRISTI *tot* WYCK TE DUERSTEDE.

T' AMSTELDAM,

Gedruckt door Ordre van de E. E. Heeren Bewint-hebberen der Ooſt-Indiſche Compagnie, tot uytbreydinge van Godts H. Woort onder de verblinde Volckeren in de quartieren van Ooſt-India. Anno 1651.

J. Lorch. Paſtor Hafn.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

AEN DEN DISCRETEN LESER.

DIscrete Leser: In het leſen deſer Maleyſche Overſettinge is aen te mercken, dat de letter (*u*) te pronuncieren is als *ou* ofte *oeu*, ende *ja* als *ya* in twee ſyllaben. Wanneer van GODT ofte den Heere JESU CHRISTO gheſproken werdt, dan ſteldt RUYL (*mou*) dat eygentlicken te ſegghen is, *Ghy*. Maer van HASEL ſteldt *Tuan*, dat is *Heere*, nae de beleefde manier van ſpreken by de Maleyers ghebruyckelick. Oock werdt, *c*, ende *k*, ſonder onderſcheydt gebruyckt waer de, *k*, plaetſe heeft. Ende de rechte maniere van de Maleyſche woorden te ſchrijven, is in het Euangelium *Matthei* ende *Marci* te vinden. *Vaert wel.*

Edele, Eerentfeste, Achtbare, VVel-wijse ende seer Voorsienige Heeren,

De Heeren Bewint-hebberen Van de GENERALE OOST-INDISCHE COMPAGNIE,

Resideerende in HOLLANT *ende* ZEELANT.

MYNE HEEREN,

E wonderlickheyt van de raedt Godts die haer nieuwers heerlicker in betoont, dan in de verbreydinge des Rijcks sijns Soons JESU CHRISTI onder het Menschelicke gheslachte, steldt *U Ed. Achtb.* als ghezegende instrumenten van dit groote Werck, tot een voorbeeldt der gantscher werelt: Nademael Godt de Alderhooghste *U Ed. Achtb.* verweckt heeft, om het suyvere licht sijner salighmakende Leere des H. Euangeliums te ontsteecken onder de Heydenen, die in dat groote Orient in dicke duysternisse des Satans sitten. De Heere heeft *U Ed. Achtb.* geroepen, die hier aen't eene eynde des aerdtbodems geseten zijt, om onder haer die aen het ander eynde des werelts woonen, het Huys Godts, dat is een Heylighe Gemeente der Geloovigen te stichten. Gelijck hy eermaels *Cyrum* den Koning van Persen verweckte, op dat hy verre buyten sijn Vaderlant, den Tempel Godts in Judæa soude doen opbouwen. Waer in *uwe Ed. Achtb.* betoonen een krachtige liefde Godts: liberalick onderhoudende de Herders ende Leeraers, die

de Nederlandtſche Gemeynten bedienen, ende die tot voort-plantinge der Chriſtelicker Religie onder de Heydenen geſtelt werden. Gagérende oock een groot getal der School-meeſters, die de Aenkomelingen uyt den Heydenen, eñ de kinderen der nieuwe Chriſtenen, met het onvervalſchte melck van de eerſte beginſelen ende fondamenten der Chriſtelicke Leere voeden: leſen ende ſchrijven haer leerende: *Uwer Ed. Achtb.* milde handt verſorght de Zeevarende lieden, ende de Scholen mede overvloedelick van Boecken tot ſtichtinghe der ſelver dienende, ende van andere behulpſelen. Hier benevens geen onkoſten ſparende om de Boecken der Heyliger Schrift te doen overſetten in de Maleyſche Tale, ende te doen drucken, op datſe den Gemeynten der Indiaenſche Chriſtenen, tot vorderinge haerder ſaligheyt mede gedeelt worden. *U Ed. Achtb.* ſorghvuldigheydt is oock ſonderlick om Juſtitie rechtmatelick te doen bedienen aen alle Ingeſetene van die Landen, ſtaende onder 't gebiedt der Ooſt-Indiſche Compagnie: in Vaderlicke toegenegentheyt de onderdanige Volckeren in India regeerende: 't welcke haer aen de ſuyvere Chriſtelicke Religie, die haer werdt mede gedeelt, ten hooghſten is verbindende. Deſe Uwe weldaedt is den Alderhoogſten ſonderling aengenaem, aengeſien door uwe Godtſdienſtigheyt in de plaetſe van 't rijcke des Satans, het Rijcke Godts ende Chriſti geſtelt wert: verloſſende de zielen der Heydenen van de macht des Duyvels, eñ haer overbrengende tot het ſalige Rijck des Soons Gods, onſes Heeren JESU CHRISTI. Hierom is uwe belooninge van den Heere, als des Machtigen Konings *Cyri* was, die beſchreven wert *Jeſai.* 45. 1, 2, 3. De Heere vattet uwe rechterhandt om de Volckeren voor *U Ed. Achtb.* aengeſichte neder te werpen, ende geeft u de ſchatten die in duyſteren zijn, ende verborgene rijckdommen laet hy *U Ed. Achtb.* toekomen. Ghelijck de Godtlicke macht uyt een kleyn zadeken eenen grooten boom doet opwaſſen, ſo heeft ſijne Godtlicke goetheyt, uyt een ſeer kleyn beginſel,

ginsel, om der getrouwe Dienst wille aen hem in verbreydinge sijnes Rijcks gedaen, de Oost-Indische Compagnie tot soo grooten rijckdom, macht ende heerlickheyt doen wassen, dat de gantsche werelt haer daer over is verwonderende. Het is een mirakel deser laetster Eeuwe, te sien dat door de zegen over *v Ed. Achtb.* regeeringe eñ handel uytgebreydet, de Oost-Indische Compagnie, uyt ons Vaderlandt dat so kleyn van begrijp is, haer hooft opheffende, so grootte eñ vele Domeynen aen 't ander eynde des werelts heeft verkreghen, ende machtighlick is besittende. *V Ed. Achtb.* leght een vast ende onbeweeghlick fondament van welvaert, voor de Compagnie die uwe Voorsienige Regeeringe bevolen is: Het zaet ende voedsel van het ware Heylige Geloove, mitsgaders der vreese ende liefde Godts, den Heydenen eñ tedere Christenen die uyt het Heydendom gekomen zijn, in hare Tale gedruckt mede deelende. Waer toe het *v Ed. Achtb.* gelieft heeft my als een geringh instrument te gebruycken, die in *v Achtb.* dienst het H. Euangelium den Christenen, Heydenen ende Mahometisten in Oost-India verkondight, ende door de conversatie met den *E. Jan van Hasel* salr. groot behulp in de kennisse van de Maleysche Sprake genooten hebbe. Uyt welcke insicht den Ed. Heer Generael *Pieter de Carpentier* op my begeert heeft, het oversien eñ verbeteren der vier H. Euangelien, die voor desen gedruckt zijn geweest: sijne Ed. continueerende in sijne Vaderlicke genegentheyt over de Indische Gemeynten ende Aenkomelingen uyt de Heydenen, die seer loflick gebleecken is als sijne Ed. aldaer in Opperste Macht eñ Gebiedt door *v Ed. Achtb.* gestelt was; Sijnen yver in de handt-havinge van de Dienaren der Gemeynte ende Dienst Godts, mitsgaders de getrouwe eñ liberale handtbiedinge tot de bekeeringe der Heydenen, ende sijne rechtveerdige regeeringe is voor alle Godtvruchtige in India een groote vreughde geweest, waer van de gezegende memorie by de Ingesetten van die Landen niet en sal uytgebluscht werden. Dese sijne

Godt-

DEDICATIE.

Godtſdienſtige affectie tot de Ooſt-Indiſche Kercken heeft *V Ed. Achtb.* ghelieft te gebruycken om in't werck te ſtellen *V Ed. Achtb.* hertgrondelicke Chriſtelicke genegentheyt tot verbreydinghe des Rijcx CHRISTI ter eeren Godts des Vaders: Ende ſijne Ed. aenmaninge hier uyt voort-vloeijende, maeckt my vrymoedigh, om *V Ed. Achtb.* de overſiene ende verbeterde Overſettinghe der *Vier H. Euangelien*, midtſgaders het Boeck van de *Handelinghen der H. Apoſtelen* door my vertaelt, *V Ed. Ahtb.* voor te dragen, op dat ghedruckt zijnde, de Ooſt-Indiſche Gereformeerde Kercken uyt den Heydenen vergadert, mogen mede gedeelt werden. Bereyt zijnde, indien deſen mijnen arbeyt *V Ed. Achtb.* aengenaem is, de tijdt die ick voor de Bedieninghe der Gemeynte my ten deele betrouwt affnijden kan, tot Overſettinghe van eenige andere deelen der H. Schrift in de Maleyſche Tale te beſteden, ende ten voorſeyden eynde *V Ed. Achtb.* te doen behandigen. Waer toe my nevens de liefde Godts ende Chriſti, oock ten hoogſten verbindet *V Ed. Achtb.* liberale weldadigheyt, ſoo in India als hier te Lande ghenooten. De Almachtighe Godt ende Vader onſes Heeren JESU CHRISTI verſtercke *V Ed. Achtb.* herten geduyrighlick in deſen heylighen yver, tot de verbreydinghe van ſijnes H. Naems eere: Ende wil den zegen *Salomons* over de Ooſt-Indiſche Compagnie, ende over *V Ed. Achtb.* Perſoonen vermenigvuldigen, op dat door *V Ed. Achtb.* wijſe ende rechtveerdige regeeringe, deſelve met Vrede, Rijckdom ende Macht vervult werde, ter eere der weldadigheyt Godts, tot vergrootinge des Rijcx Chriſti, ende verſterckinge onſes Vaderlants, *Amen.* Gegeven in WYCK TE DUERSTEDE, den 17 Januar. An. Dom. 1651.

V Edele Achtb.

Ootmoedige ende Verplichte Dienaer,

JUSTUS HEURNIUS.

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Het H. Euangelium

Beſchreven door

MATTHEUM.

Dat eerſte Capittel.

1 De tijdtlijcke gheboorte Ieſu Chriſti, 20 Ontfangen van den Heyligen Gheeſt, 21 Geboren uyt de Maget Marie, welcken van Ioſeph ondertrout was, 23 Ieſus Salighmaker, ghenaemt Emanuel.

1 HET Boeck des Geſlachtes JESU CHRISTI, des ſoons Davids/des ſoons Abrahams.

2 Abraham gewan Iſaac. ende Iſaac gewan Jacob. ende Jacob gewan Judam/ende ſijne broeders.

3 Ende Judas gewan Phares ende Zara by Thamar. ende Phares gewan Eſrom. ende Eſrom gewan Aram.

4 Eñ Aram gewan Aminadab. ende Aminadab gewan Naaſſon. ende Naaſſon gewan Salmon.

5 Ende Salmon gewan Booz by Rachab. ende Booz gewan Obed by Ruth. ende Obed gewan Jeſſe.

6 Ende Jeſſe gewan David den Koningh. ende David de Koningh gewan Salomon by de ghene die Urias [wijf was geweeſt.]

7 Ende Salomon gewan Roboam. ende Roboam gewan Abia. ende Abia gewan Aſa.

8 Ende

Euangelium Ulkadus

berſuratnja kapada

MATTHEUM.

Iang bagij Bermula.

1 *Tatkala Ieſu Chriſti jadi beranak, 20 Menjadi dari pada Roah ulkadus, 21 Beranakki dari anak dara Mariam, jang bulom putus kawin dang-an Ioſeph, 23 Ieſus Salamani, bernamma Emanuel.*

1 ANg kitab dari aſſal JESU CHRISTI, jang-anak Davud, jang-anak Ibrahim.

2 Dari Ibrahim menjadi Iſaak. dari Iſaak menjadi Iakub. dari Iakub menjadi Iudas, daan adeyn'ja.

3 Dari Iudas menjadi Phares daan Zara dari Thamar. dari Phares menjadi Efrom. Dari Efrom menjadi Aram.

4 Dari Aram menjadi Aminadab. dari Aminadab menjadi Naaſſon. dari Naaſſon menjadi Salmon.

5 Dari Salmon menjadi Booz dari Rachab. dari Booz menjadi Obed dari Ruth. dari Obed menjadi Ieſſe.

6 Dari Ieſſe menjadi Raid'ja Davud. dari Raid'ja Davud menjadi Soliman, dari pada parampuan jang Urië ampunja.

7 Dari Soliman menjadi Roboam. dari Roboam menjadi Abia. dari Abia menjadi Aſa.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

8 Ende Asa ghewan Josaphat. ende Josaphat gewan Joram. ende Joram gewan Oziam.

9 Ende Ozias ghewan Joatham. ende Joatham gewan Achaz. ende Achaz gewan Ezekiam.

10 Ende Ezekias gewan Manasse. ende Manasse gewan Amon. ende Amon gewan Josiam.

11 Ende Josias gewan Jechoniam / ende sijne broeders ontrent de Babylonische overvoeringe.

12 Ende nae de Babylonische overvoeringhe ghewan Jechonias Salathiël. ende Salathiël ghewan Zorobabel.

13 Ende Zorobabel gewan Abiud. ende Abiud ghewan Eliakim. ende Eliakim gewan Azor.

14 Ende Azor ghewan Sadok. ende Sadok ghewan Achim. ende Achim gewan Eliud.

15 Ende Eliud gewan Eleazar. ende Eleazar gewan Matthan. ende Matthan gewan Jacob.

16 Ende Jacob ghewan Joseph / den man van Maria / uyt welcke geboren is JESUS, geseght Christus.

17 Alle de Geslachten dan van Abraham tot David [zijn] veertien geslachten / ende van David tot de Babilonische overvoeringhe [zijn] veertien geslachten / ende van de Babylonische overvoeringhe tot Christum [zijn] veertien geslachten.

18 De gheboorte Jesu Christi was nu aldus: Want als Maria sijne moeder met Joseph ondertrouwt was /

8 Dari Asa menjadi Iusaphat. dari Iusaphat menjadi Iuram. dari Iuram menjadi Ozias.

9 Dari Ozias menjadi Iuathan. dari Iuathan menjadi Achaz. dari Achaz menjadi Ezekias.

10 Dari Ezekias menjadi Manasses. dari Manasses menjadi Ammon. dari Ammon menjadi Iusias.

11 Dari Iozias menjadi Iechonias daan sudara n'ja tatkala terhenternjaka nagri Babilonia.

12 Makka kamudien dari henterran ka Babilonia, dari Iechonias menjadi Salathiel. dari Salathiel menjadi Zorobabel.

13 Dari Zorobabel menjadi Abiud. dari Abiud menjadi Eliakim. dari Eliakim menjadi Azor.

14 Dari Azor menjadi Zadok. dari Zadok menjadi Achim. dari Achim menja Eliud.

15 Dari Eliud menjadi Eliazar. dari Eliazar menjadi Matthan. dari Matthan menjadi Iakub.

16 Dari Iakub menjadi Jusuf suwami Marie, dari s'japa menjadi beranak JESUS, jang jadi bernamma Christus.

17 Segala pupu dari Ibrahim sampey ka Davud jadi ampatblas pupu, daan dari Davud sampey ka henterran ka nagri Babilonia jadi ampatblas pupu, daan dari henterran ka-nagri Babilonia sampey Christus, ija ampatblas pupu.

18 Makka bagitu jadin'ja tatkalla menjadi ber-anaki Iesus Christus, tatkalla ibun'ja Maria bertogokan kawin dangan

was / eer ſy te ſamen ghekomen waren / wiert ſy ſwangher bevonden upt den Heyligen Geeſt.

19 Joſeph nu haren man / alſo hy rechtveerdigh was / ende haer niet en wilde openbaerlick te ſchande maken / was van wille haer heymelick te verlaten.

20 Eñ alſo hy deſe dingen in den ſin hadde / ſiet de Enghel des Heeren verſcheen hem in den droom / ſeggende / Joſeph [ghy] ſone Davids / en zijt niet bevreeſt Mariam uw' wijf tot u te nemen. Want het gene in haer ontfangen is / dat is upt dē H. Geeſt.

21 Ende ſy ſal eenen ſone baren / ende ghy ſult ſijnen Name heeten IESUS. Want hy ſal ſijn volck saligh maken van hare ſonden.

22 Ende dit alles is geſchiet / op dat vervult ſoude worden / het ghene van den Heere geſproken is door den Propheet / ſeggende /

23 Siet / de Maget ſal ſwanger worden / ende eenen ſone baren / ende ghy ſult ſijnen Name heeten Emmanuël / 't welck is / overghelet zijnde / Godt met ons.

24 Joſeph dan / opgeweckt zijnde van den ſlaep / dede gelijck de Enghel des Heeren hem bevolen hadde / ende heeft ſijn wijf tot hem genomen.

25 Ende en bekende haer niet / tot dat ſy deſen haren eerſt-gheboren ſone gebaert hadde: ende hiet ſijnen Name IESUS.

Dat tweede Capittel.

1 Chriſtus geboren, 2 Is aengebeden van de Wijſen, 13 ende door de vermaninge des Engels

an Iuſof, ſedang bulom ber-tidor ſammaſamma, makka dian'ja Iadi bertemou berbonting dari pada ruah ulkadus.

19 Makka ſuamin'ja Iuſof, karna ſebab dia menjadi adil, daan tiadan'ja hendack memmerin'ja maluhan, hendak tingalkan dianja berbiſik-biſik.

20 Makka tatkala dia berhendak itu, liatla malaikat Allah meng-hadapn'ja dalam mimpi, makka berkattan'ja: Iuſof anak Davud, d'jang-an angkou takut meng-ambil Mariam akan eſtrimu, karna jang menjadi kadalam dian'ja, jadi ija dari pada Ruah ulkadus.

21 Makka dian'ja adala membranak ſanak laki-laki makka angkou memmeri-nja namma IESUS: karna dia ada memerenta akan umadn'ja dari doſan'ja.

22 Itula men-jadi ſamuan'ja agar berputus jang jadi bercatta tuan, kapada jang nabbi, ſiapa berkata-kan: derri pada,

23 Liatla ſaurang anak-darah jadi berbonting, makka dian'ja ada beranak ſa-anak laki-laki, makka angkou jadi ſeboutken nammanja Emmanuel, artin'ja Allahu ſerta kita.

24 Makka tella Iuſof ija berbangkit dari tidurn'ja, menboat ſeperti ſaſurun'ja malaikat tuanku, makka dia ambil akan bini nja kaſertan'ja.

25 Makka pon tiada bertidor ſamma'nja, ſelama bulom menbranak anakn'ja laki-laki pertama: daan ſeboutken nammanja IESUS

Iang bagi Kadua.

1 Chriſtus jadi ber-anaki, 2 daan berſomba dari orang budiman, 13 makka de bentarn'ja ka-

Engels gedragen in Egypten, om Herodes wreedtheyts wille, 16 dewelcke de kleyne kinderkens doot, 19 van waer hy na de doodt Herodes weder gebracht zijnde in het Landt Israëls, woont in Nazareth.

1 DOe nu Jesus geboren was te Bethlehem [gelegen] in Judea / in de daghen des Koninghs Herodis / siet / [eenige] Wijse van Oosten zijn tot Jerusalem aengekomen /

2 Seggende / Waer is de gheborene Koningh der Joden ? Want wy hebben gesien sijne Sterre in het Oosten / ende zijn ghekomen om hem te aenbidden.

3 De Koningh Herodes nu [dit] ghehoort hebbende wierdt ontroert / ende geheel Jerusalem met hem.

4 Ende by een vergadert hebbende alle de Over-priesters ende Schrift-geleerde des volcx / vraegde vã hen / waer de Christus soude geboren worden ?

5 Ende sy seyden tot hem / te Bethlehem in Judea [gelegen.] Want alsso is geschreven door den Prophect /

6 Ende [ghy] Bethlehem ghy lant Juda / en zijt geensins de minste onder de Vorsten Juda / want uyt u sal de Leydsman voort komen / die mijn volck Israël weyden sal.

7 Doe heeft Herodes de Wijse heymelick gheroepen / ende vernam neerstelick van haer den tijdt / wanneer de Sterre verschenen was.

8 Ende haer na Bethlehem sendende / seyde / Reyst henen / ende onderzoeckt neerstelick na dat kindeken / ende als ghy het sult ghevonden hebben / boodtschapt het my / op dat ick ock

nagri Misri seperti katta malaikat, karna nakal hati Herodus, 16 jang memunoh segala anak ketsil, 19 dari mana di hentarn'ja kanagri Israil komodien dari matti Herodus, makka berdudok ka nagri Nazareth.

1 TAtkala Iesus jadi ber-anaki ka Bethlehem di nagri Iahudi, kapada Waktu Raid'ja Herodes, liatla, urang budiman datang dari timor ka Irrusalim.

2 Makka kattanja : kamana Raid'ja Iahudi, jang jadi beranaki ? karna kitameliat bintangn'ja ka timor, makka kita pun datang menjombakan dia.

3 Tella mending-er itu Raid'ja Herodes, bergrak hatin'ja, daan segala Irrusalim dengan dia d'juga.

4 Makka dia berkampong segala Chali daan Chatib dari rajatn'ja, daan ber-tan'ja akan dian'ja kamma Christus jadi beranaki.

5 Makka ija katta-kanja : ka Bethlehem di nagri Iahudi karna demikien jadi ser surat derri pada Nabbi.

6 Kamu Bethlehem di nagri Iahudi, bukan angkou jadi jãg terlebek ketsjil de antara Mantri Iuda : karna dari mu ada mendatang pang-hulu pimpin, nang siapa ada berhokkum akan rajatku Israël.

7 Makka Herodes berpangil urang budiman berbisikbisik, daan prikxey dari deanja ka Waktu mana bertimbol acanja bintang itu.

8 Makka menjuruhn'ja ka Bethlehem, daan katta : pegila ka sana, prikxeila berrad'jin dari pada anak itu : makka tatkala kamu berdapatn'ja, beritau kapada aku, agar aku pon datang d'juga,

ock kome / ende dat ſelve aenbidde.

9 Ende ſy den Koningh gehoort hebbende zijn henen gherepſt: ende ſiet de Stezre / die ſy in't Oosten ghesien hadden / gingh haez vooz / tot dat ſy quam ende ſtont boven [de plaetſe] daez het kindeken was.

10 Als ſy nu de Stezre saghen / vezvzeughden ſy haez met seez gzoote vzeughde.

11 Ende in het huys ghekomen zijnde vonden ſy het kindeken met Maria ſijne moedez: ende nedez vallende hebben ſy het ſelve aengebeden. Ende hare ſchatten open gedaen hebbende / bzachten ſy hem geſchencken / Gout / ende Wzeroock / eñ Wzzrhe.

12 Eñ dooz Goddelicke openbaringe vezmaent zijnde in den dzoom / dat ſy niet en ſouden wedez keeren tot Herodem / vezt zocken ſy dooz eenen anderen wegh wedez na haez landt.

13 Doe ſy nu vezt zocken waren / ſiet de Enghel des Heeren vezſchijnt Joſeph in den dzoom / ſeggende / Staet op eñ neemt tot u dat kindeken ende ſijne moedez / ende vliet in Egypten / ende weeſt aldaez / tot dat ick het u ſeggen ſal. Want Herodes ſal het kindeken ſoecken / om het ſelve te dooden.

14 Hy dan opgeſtaen zijnde nam het kindeken ende ſijne moedez tot hem in dez nacht / ende vezt zock nae Egypten.

15 Eñ was aldaez tot den doodt van Herodes / op dat vezvult ſoude wozden het ghene van den Heere geſpzoken is dooz den Pzopheet / seggende /

d'juga, daan menjumban'ja.

9 Tatkalla dian'ja mending-er katta Raid'ja, pegin'ja: makka liatla, bintang jang de liatn'ja katimor, berd'jalan kahadapann'ja, ſampey dia datang, macca bediri deatas tampat de manna anac iteu.

10 Tatkala dian'ja meliat akan bintang itu, makka berſukan'ja dang-an ſukahan ter lalu baſſar.

11 Makka tella me-maſokn'ja ka ruma, ber-dapatn'ja akan anak, daan Mariam ibun'ja: makka ſedjutn'ja ka tana, men-jomban'ja: makka tella dianja buka bindakaranja, di-per-ſombanja anugrahaja: amas, kominjan, daan ukupan.

12 Daan ſedang derri Allah ſonda di adjar kadalam mimpinja d'jang-an dia kumbali kapada Herodes, makka kombalin'ja d'jalan lain kapada nagri dianja.

13 Tatkala dianja ſuda pulang, liatla, makka malaikat tuanku bertimbol kapada Iuſuf dalam mimpi, kattanja: bang-onla daan ambil anak itu daan ibunja larikanagri miſri, daan tingalla kaſana tella aku berkattamu: karna Herodes jadi mentſiari akan anak itu agar de bunohnja.

14 Makka dia berbangkit, daan meng-ambil akan anak daan ibunja kapada waktu malam, daan me-lalu ka nagri Miſri.

15 Makka tingaln'ja kaſana ſettela matti Herodes: agar jadi putus jang katta tuan dari pada Nabbi, ſiapa berkatta-kan: dari nagri Miſri adaku

gende / uyt Egypten hebbe ick mijnen Sone geroepen.

16 Als Herodes sagh dat hy van de Wijse bedrogen was / doe wiert hy seer toornigh / ende [eenige] afgesonden hebbende / heeft omgebracht alle de kinderen die binnen Bethlehem / ende in alle des selfs landtpalen [waren,] van twee jaren [oudt] ende daer onder / nae den tijdt dien hy van de Wijse neerstelick ondersocht hadde.

17 Doe is vervult geworden het gene gesproken is door den Prophect Jeremiam / seggende:

18 Een stemme is in Rama gehoort / geklagh / geween / ende veel gekerm: Rachel beweende hare kinderen / ende en wilde niet vertroost wesen / om datse niet en zijn.

19 Doe Herodes nu gestorven was / siet de Enghel des Heeren verschijnt Joseph in den droom / in Egypten /

20 Seggende / Staet op / neemt het kindeken ende sijne moeder tot u / ende treckt in't landt Israëls: want sy zijn gestorven die de ziele des kindekens sochten.

21 Hy dan opgestaen zijnde heeft tot hem genomen het kindeken ende sijne moeder / ende is gekomen in het landt Israëls.

22 Maer als hy hoorde dat Archelaus in Judea Koning was / in de plaetse sijns vaders Herodis / vreesde hy daer henen te gaen: Maer door Goddelicke openbaringhe vermaent in den droom is hy vertrocken in de deelen van Galileen.

23 Ende [daer] gekomen zijnde nam

pangil anak-ku.

16 Tatkala Herodes meliat urang budiman bersemu akan dia, makka gusarnja terlalu amat: daan tella dia menjuroh urangnja, memunuh-nja akan segala anak de Bethlehem, daan de segalla tampat ampir situ, jang ber-umor dua taun daan kurang, seperti waktu jang berprikxey dia dari urang budiman.

17 Sedang itou makka berputus, jang di jadi bercatta derri pada Nabbi Ieremias, lattanja:

18 Dalam Rama diding-ern'ja sawatu suara, amat tsinta ber-nang-is, daan men-jeluh, Rachal menang-is akan anakn'ja, daan tiada hendak menjadi berehat, sebab tiadan'ja lagi.

19 Tatkala mematti Herodes, liatla, Malaikat tuan menghadap Iusuf dalam mimpi kanagri Misri.

20 Makka berkatta kanja: Bangkit-la, ambil anak itu, daan ibun'ja, makka pigila ka nagri Israil: karna suda matti siapa mentsiari n'jawa anak itu.

21 Settela Iusuf berbangkit, makka dia ambil anak daan ibunja, daan mendatang ka nagri Israil.

22 Makka tella dia mending-er Archilaus berhokkum akan nagri Iudea, kapada tompat Bappanja Herodes, makka takotnja pigi kasana: Tetapi sedang derri pada Allah sonda beradjar kapada mimpinja, melalu dia kapada sabagi de nagri Galilea.

23 Makka tella dia datang kasana,

nam hy sijne woon-plaetse in de stadt ghenaemt Nazareth: op dat vervult soude worden dat door de Propheten geseght is / Dat hy Nazarenus sal geheeten worden.

Dat derde Capittel.

1. Ioannes in de woestijne predickt, 3 ende de toekomste des Heeren, 6 ende het volck doopende, 7 straft de Pharizeen, 11 ghetuyght van Iesu Christo, 13 den welcken hy oock doopt.

1 ENde in die dagen quam Joannes de Doper predikende in de woestijne van Judea /

2 Ende seggende / Bekeert u: want het Koninckrijck der hemelen is na by gekomen.

3 Want dese is het van den welcken gheseproken is door Jesaiam den Propheet / seggende / De stemme des roependen inde woestijne / Bereyt den wegh des Heeren / maeckt sijne paden recht.

4 Ende deselve Joannes hadde sijne kleedinge van kemels hayr / ende eenen lederen gordel om sijne lenden: ende sijn voedtsel was sprinckhanen ende wilden honigh.

5 Doe is tot hem uytgegaen Jerusalem ende gheheel Judea / ende het gheheele landt rondtom den Jordaen.

6 Ende wierden van hem ghedoopt in de Jordaen / belijdende hare sonden.

7 Hy dan siende vele van de Pharizeen ende Sadduceen tot sijnen Doop

na, menaun-n'ja ka kouta jang bernamma Nazareth agar jadi berputus, jang de katakan nabbi nabbi [demikien bun'jin'ja] dia jadi ber-namma Nazarani.

Iang bagi katiga.

1. *Ioannes berrewajat dalam utan, 3 jang datangan tuanku, 6 makka segala rajadt de bermandin'ja, 7 menghokkie akan Pharizey, 11 beri sakxi dari Iesum Christum, 13 jang demandin'ja d'juga.*

1 MAkka kapada hari itu datang Ioannes mandihan, berrewajat de-dalam utan de nagri Iahudi.

2 Makka ya katta: berbaiki katimou karna sultanu sorga ampir datang.

3 Karna jang inila jadi siapa di kattakan Nabbi Esaias, demiki-en kattan'ja: suaran'ja siapa bateria didalam utan, ija: mistait raija tuanku, berbetul akan d'jalan d'jalan'ja.

4 Makka Ioannes itu pun'ja pakajan-n'ja dari buluh unta, dang-an ikat pada pingang-n'ja dari kulit: Makka makannan-n'ja jadi blalang daan ajermadu utan.

5 Sedang itou segala Irrusalim, datang kapada dia, daan segala de nagri Iahudi, daan segala de nagri ampir Jordaan.

6 Makka dean'ja jadi ber-mandi dari dia kadalam Jordaan, meng-akukan doosan'ja.

7 Tella dia meliat bain'ja urang Pharizey daan Saduzey datang kapada mandi-

Doop komen/ ſprack tot haer / Ghy adderen ghebroedtſels / wie heeft u aenghewesen te vlieden van den toekomenden toorne ?

8 Brenght dan vruchten voort der bekeeringe weerdigh.

9 Ende en meynt niet by u selven te seggheu / Wy hebben Abraham tot eenen Vader. Want ick seggheu / dat Godt selfs uyt dese steenen kan Abrahams kinderen verwecken.

10 Ende is ock alreede de byle aen de wortel der boomen geleght: alle boom dan die gheen goede vrucht voort en brenght/ wordt uytghehouwen ende in't vyer gheworpen.

11 Ick doope u wel met water tot bekeeringe: maer die na my komt is stercker dan ick / wiens schoenen ick niet weerdigh en ben [hem nae] te dragen: die sal u met den Heyligheu Geest ende met Vyer doopen.

12 Wiens Wan in sijne handt is / ende sal sijnen dorsch-vloer doorsuyveren / ende sijne tarwe in sijne schuere t'samen brengen / ende sal het kaf met on-uytblusschelick vyer verbranden.

13 Doe quam Jesus van Galilea nae den Jordaen tot Joannem / om van hem ghedoopt te worden.

14 Doch Joannes weygherde hem seer/ seggheude/ Wy is noodigh van u gedoopt te worden / ende komt ghy tot my ?

15 Waer Jesus antwoordende sepde tot hem / Laet nu af: Want aldus

mandi-n'ja , kattanja akan dia : hey kamu asal ular siapa beri-tau-mu , agar kamu me-lalu dari pada gusarran jang menjadi datang.

8 Ber-henter pon boa jang berguna akan balik kati.

9 Daan d'jang-an kamu befikir berkatta dalam sendiri mou : kita pun'ja Ibrahim akan bappa kami, karna aku beri-taumu : Allah jadi kauwassa ber-bangkit d'juga dari pada batu ini , kanak-kanak Ibrahim.

10 Makka sakarang suda de tarun-'ja jang kapak de akar pohoon, karna itula segala pohoon jang tiada ber-boa baik , jadi ber-pongal daan ber-buang de dalam api.

11 Aku ber-mandimu dangan ajer akan berbalik kati : tetapi siapa datang komodien dari aku jadi lebeh kauwassa dari beita : siapa pun'ja kaus tiadaku karos mombava : ija dia ada bermandi-mu dang-an Ruh-ulkadus, daan api.

12 Siapa pegang-kan nirun'ja , dalam tanganja daan menjadi tsiutsi tompat tampin'ja : daan berkampong gendom-n'ja de dalam gedong, makka jang sekam de bakarn'ja dang-an api jang tiada ter padam.

13 Tella itu makka Iesus datang dari Galilea ka Iordaan kapada Ioannem , agar dia menjadi bermandi dari dia.

14 Makka Ioannes di-tahann'ja amat, daan meng-utsiap : beta ber-guna men-jadi mandi dari pada mu , daan datang kamu kapada beta ?

15 Makka Iesus menjaut daan katta akanja n'ja : bearla sakarang : karna

aldus betaemt ons alle gerechtigheyt te vervullen. Doe liet hy van hem af.

16 Ende Jesus gedoopt zijnde/ is terstondt opgheklommen uyt het water. Ende siet / de Hemelen werden hem gheopent / ende hy sagh den Geest Godts neder dalen/ gelijck een Duyve/ ende op hem komen.

17 Ende siet / een stemme uyt de Hemelen / seggghende / Dese is mijn Sone / mijn Gheliefde / in den welcken ick mijn wel behagen hebbe.

Dat vierde Capittel.

2 Iesus gevast hebbende, 3 wordt versocht van den Satan, 11 ende ghedient van de Enghelen, 12 daer nae wijckende van Galilea, woont hy te Capernaum, 17 begint te prediken, 18 roepende Petrum ende Andream, 21 Iacobum ende Ioannem, 23 gaet het Lant van Galilea omme, verkondigende het Euangelium, ende heelende alle krancken.

1 DOe wiert Jesus van dē geest weech geleydt in de woestijne om versocht te worden vandē duyvel.

2 Ende als hy veertigh daghen ende veertigh nachten gevast hadde/ hongerde hem ten laetsten.

3 Ende de Versoecker tot hem gekomen zijnde / seyde / Indien ghy Godts Sone zijt/ segght dat dese steenen brooden worden.

4 Doch hy antwoordende seyde/ Daer is geschreven / De menschе en sal hy broodt alleen niet leven / maer hy alle woordt / dat door den mondt Godts uyt gaet.

5 Dor nam hem de Duyvel mede an

na demiki-en berguna kita berputus akan segala addillan, settela itu makka dia bëern'ja.

16 Makka tatkala Iesus jadi bermandi menaiki-n'ja dari ajer: makka liatla, surga-surga jadi ber-buka akan dia, daan di liat Ruh-Allah berturon seperti rupa merpati, daan berdudok diatas dia.

17 Makka liatla sawatu suara dari dalam sorga sorga demikien bun'ji-n'ja: itula anakku berkasse, kapada siapa aku meng-ambil kabul hatiku.

Jang bagij kaampat.

2 *Tella Iesum berpoasſa, 3 jadin'ja ber-amok dari seitan, 11 daan berſewita dari malaikat, 12 komodien tella lalun'ja ka nagri Galilea men aunn'ja de Kaphernaum, 17 meng-rewajat bermula, 18 de pangil akan Petrum daan Andream, Iacobum daan Ioannem, 23 berkuliling akan nagri Galilea, berſeritraja akan Euangelium, daan berſombon'ja ſagala penjakittan.*

1 TElla itu makka Jesus jadi terhentar dari ruah ka wutan, agar dea jadi ber-tſ juba dari seitan.

2 Makka settela dea ber-puasſa ampat-pulo hari daan ampat-pulo malam, makka ber-lapar dia kommodien.

3 Makka (iblis) jang bertsjobahan itou datang kapada dia, daan ber-katta: d'jikkelou angkou jadi jang Anak Allah, suruhla batu ini menjadi ruti.

4 Makka dia menjäut, daan berkatta: adala ija ter-surat: jang manusea tiada meng-hidop dari ruti sayd'ja tetapi dari pada segala katta-han jang kaluarkan dari pada mulut Allah.

5 Tella itu makka seitā iblis menghen-

na de heylige Stadt / ende stelde hem op de Tinne des Tempels /

6 Ende seyde tot hem / Indien ghy Godts Sone zijt / weyrpt u selven nederwaerts: want daer is gheschreven / Dat hy sijne Engelen van u bevelen sal / ende [dat] sy u op de handen sullen nemen / op dat ghy niet t'eenighen tijdt uwen voet aen eenen steen aen en stoot.

7 Jesus seyde tot hem / Daer is wederom geschreven / Ghy en sult dē Heere uwen Godt niet versoecken.

8 Wederom nam hem de Duyvel mede op eenen seer hoogen bergh / ende toonde hem alle de Koninckrijcken der werelt / eñ hare heerlickheyt.

9 Ende seyde tot hem / Alle dese dingen sal ick u gheven / indien ghy neder vallende my sult aenbidden.

10 Doe seyde Jesus tot hem / Gaet wegh Satan: want daer staet geschreven / Den Heere uwen Godt sult ghy aenbidden / ende hem alleen dienen.

11 Doe liet de Duyvel van hem af / ende siet de Engelen zijn toe gekomen / ende dienden hem.

12 Als nu Jesus gehoort hadde dat Joannes overghelevert was / is hy wederr gekeert na Galileen.

13 Ende Nazareth verlaten hebbende is komen woonen te Capernaum / gelegen aen de zee / in de lantpalen van Zabulon eñ Nephtalim.

14 Op dat vervult soude worden 't ghene ghesproken is door Jesaiam den Propheet / seggende /

15 Het landt Zabulon / ende het landt

tar akan dea ka kuta ulkadus, daan bertaru dia diatas atap beitul.

6 Makka kattan'ja akan dia d'jikkelou angkou jadi Anak-Allah, boang mu kendiri kabawa: karna jadi tersurat, dia ada menjuruh akan malaikatn'ja derri mou, makka dia-n'ja ada membawa mu atas tang-an tangan, agar angkou tiada bertipis kaki-mu pada barang batu.

7 Makka berkatta Iesus: lagi ada tersurat: d'jangan angkou ber-tsioba akan tuan Allah mou.

8 Sabagi pula di ambiln'ja seitan ka sertan'ja diatas sawatu, bukit maha tingi, daan me-nund'jok-n'ja segala radjat de dun'ja, dang-an muleyn'ja.

9 Makka kattan'ja: segala itu deberi akou kapada mu, d'jikkelou angkou berfed jutinu daan memjomba aku.

10 Sedang itou Iesus katta akan dea, pegila seitan: karna jadi tersourat Allah-mu angkou memjumba daan bersewita dia kendiri djonga.

11 Sedang itou tingaln'ja seitan, daan liatla, malaikat-Malaikat datang daan bersewitakan dia.

12 Tella Iesus mending-er makka Ioannes jadi meng-kentar, makka lalu dia pulang ka Galileam.

13 Daan men ingalkan Nazareth, datang-n'ja menaun ka Kapernaam, jang di adda de tepi laut, ka ud'jung Zabulon daan Nephtali.

14 Agar jadi ber-putus jang de kattakan Nabbi Esaias, demi-kien katta-n'ja.

15 Iang nagri Zabulon, daan jang nagri

landt Nephtalim / [aen den] wegh der zee/ over de Jordaen/ Galilea der volckeren.

16 Het volck dat in duysternisse sat/ heeft een groot licht gesien: ende de ghene die saten in den lande ende schaduwe des doodts / den selven is een licht opgegaen.

17 Van doen aen heeft Jesus begonnen te predicken/ ende te seggen/ Bekeert u / want het Koninckrijck der Hemelen is nae by gekomen.

18 Ende Jesus wandelende aen de zee van Galilea / sagh twee broeders/[namelick] Simon/geseght Petrus / ende Andreas sijnen broeder/ het net in de zee werpende: (want sy waren visschers.)

19 Ende hy sepde tot haer / Volght my nae / ende ick sal u visschers der menschen maken.

20 Sy dan terstont de netten verlatende zijn hem nae gevolght.

21 Ende hy van daer voort ghegaen zijnde sagh twee andere broeders/ [namelick] Jacobum den[sone] Zebedei/ ende Joannem sijnen broeder/ in het schip met haren vader Zebedeus/ hare netten vermakende/ ende heeft haer geroepen.

22 Sy dan terstont verlatende het schip/ ende haren vader/ zijn hem nae gevolght.

23 Ende Jesus ommegingh geheel Galileen / leerende in hare Synagogen/ende predikende het Euangelium des Koninckrijcks / ende genesende alle sieckte ende alle quale / onder den volcke.

24 Ende

nagri Nephtali, ampir d'jalan laut di sabrang Iordaan: jang Galilea Caffiri.

16 Iang oumat siapa berdudok dalam kalam glap, menliat sawatu trangbasar: daan pada segala jang berdudok de nagri daan bajang maut, sawatu trang jadi menaicki akanja.

17 Dari Waktu ini mouläy Jesus berrewayat, daan de kattakan: berbaiki kati moukarna rad'jat-sorga ampir datang.

18 Tella Jesus ber-d'jalan de(tepi) laut Galilea, makka de liatn'ja sudara dua, Simon jang bernamma Petrus, daan Andream sudaran'ja, memuangkan pukat di dalam laut: (karna deanja jadi urang memukat.)

19 Makka kattan'ja: ikut akan beita, makka Aku menjadi-mu urang memukat manusea.

20 Makka dian'ja bertingal sigra akã pukatn'ja, daan meng-ikut akan dia.

21 Makka tella dia ikut d'jalan dari sana, makka meliatn'ja sudara dua lagi, Jacobum jang anak Zebedei, daan Iuannem sudaran'ja de dalam sawatu kapal, dang-an bappan'ja Zebedeo, mem-baiki pukatn'ja, makka ija pangiln'ja.

22 Makka sigra dea-n'ja bertingal-kan kapal daan bappa-n'ja, daan meng-ikut akan' dia.

23 Jesus pon ber-kuliling segala Galilea, ber-aid'jer kapada Synagogan'ja, daan berrewajat jang Euangelium derri radjat (surgani,) daan bersumbuh akan segalla perkara pen-jakitan daan lembotti deantara oumat.

 24 Makka

24 Ende ſijn gheruchte gingh [van daer] uyt in geheel Syrien: ende ſy brachten tot hem alle die qualick geſtelt waren/ met verſcheyden ſieckten ende pijnen bevanghen zijnde/ ende van den Duyvel beſeten/ ende maen-ſiecke/ ende geraeckte/ ende hy genas deſelve.

25 Eñ vele ſcharen volgden hem na/van Galilea/ ende [van] Decapolis/ende [van] Ieruſalem/ende [van] Judea/ende [van] over den Jordaen.

Dat vijfde Capittel.

1 De Heere op den bergh, 2 verklaert wie de gheluckige zijn, 17 ende welck de waerachtighe ſin is der Wet Godts.

1 Ende [Ieſus] de ſcharen ſiende is gheklommen op eenen bergh / eñ als hy neder geſeten was/ quamen ſijne Diſcipelen tot hem.

2 Ende ſijnen mondt gheopent hebbende leerde haer/ ſeggende /

3 Saligh [zijn] de arme van geeſte: Want haer is het Koninckrijck der Hemelen.

4 Saligh [zijn] die treuren: Want ſy ſullen vertroost worden.

5 Saligh [zijn] de ſachtmoedige: Want ſy ſullen 't aertrijck be-erven.

6 Saligh [zijn] die hongeren ende dorſten [na] de gerechtigheydt: Want ſy ſullen verſadight worden.

7 Saligh [zijn] de barmhertighe: Want haer ſal barmhertigheyt geſchieden.

8 Saligh [zijn] de reyne van herten: Want ſy ſullen Godt ſien.

9 Sa-

24 Makka preſuaran'ja ſampey ka ſegala nagri Siria : daan de hentern'ja akan dia ſegala penjakit, jang tahan banja d'jenis ſakit-ſakittan daan ſixahan, daan ſiapa menjadi gaga-i dari ſeitan lagi ſiapa ber-ſakit bulan, daan berbengka lumpu : makka de ſumbuh n'ja habis.

25 Makka rajat ban'ja meng-ikut dea, dari Galilea dari kota jang ſapulo, dari Irruſalim, dari Iudea, daan dari ſabrang Iordaen.

Jang bagi Kalima.

1 *Tuanku deatas bukit, 2 beri tahu ſiapa jadi jang berdaulat, 17 daan appa jadi jang arti ſeſongoſongo dari agama Allahu.*

1 Settela Ieſu menentang akan rajat makka naikn'ja deatas ſawatu bukit, makka ſettela dea dudok, datang muritn'ja ampir dea.

2 Daan tella dea ber-buka akan mulutn'ja, de ayd'jern'ja, daan katta.

3 Bermumin jadi jang miſkinan-ruhani : karna dian'ja ampun'ja jang radjat ſurga.

4 Bermumin jadi jang bertſinta: karna dian'ja jadi berhibor.

5 Bermumin jadi jang lumbut budin'ja: karna dian'ja berpuſiaka akā bumi.

6 Bermumin jadi jang ber-lapar daan bera-us kapada adillan : karna dian'ja jadi ber-kinjang.

7 Bermumin jadi jang ber-rahmani : karna dean'ja ber-uleh rahmad.

8 Bermumin jadi jāg bertsjutſi hatin'ja: karna dian'ja ada menentang Allah.

9 Ber-

9 Saligh [zijn] de vreedsame: Want sy sullen Godts kinderen ghenaemt worden.

10 Saligh [zijn] die vervolght worden om der gherechtighendt wille: Want harer is het Koninckrijck der Hemelen.

11 Saligh zijt ghy als u [de menschen] smaden/ ende vervolgen / ende liegende alle quaet teghen u spreken/ om mijnent wille.

12 Verblijdt ende verheught [u,] want uwen loon [is] groot in de Hemelen: want alsoo hebben sy vervolght de Propheten/ die voor u [geweest zijn.]

13 Ghy zijt het sout der aerde: indien nu het sout smakeloos wordt/ waer mede sal [het] gesouten worden? Het en deught nergens toe meer/ dan om buyten gheworpen / ende van de menschen vertreden te worden.

14 Ghy zijt het licht der werelt: een stadt boven op eenen bergh liggende en kan niet verborgen zijn.

15 Noch men steeckt geen keersse aen/ ende set die onder een koorenmate: maer op eenen kandelaer / ende sy schijnt allen/ die in den huyse [zijn.]

16 Laet uw' licht alsoo schijnen voor de menschen / dat sy uwe goede wercken mogen sien/ en uwen Vader/ die in de Hemelen is/ verheerlicken.

17 Meynt niet dat ick gekomen ben om de Wet ofte de Propheten te ontbinden: Ick en ben niet ghekomen om [die] te ontbinden / maer te vervullen.

18 Want

9 Bermumin jadi jang berma fakat: karna dian'ja jadi bernamma kanak Allah.

10 Bermumin jadi jang de gagai-n'ja karna adillan: sebab jang Radjat surga ampun'ja akan dia.

11 Bermumin jadi-mu tatkala manusea ber-bintsi daan bergagai-mu, daan meng-utsiap segala d'jahat akan kamu, berdusta karna aku.

12 Ber-suka hati-mu, karna upamamu jadi bassar de dalam surga: sebab demiki-en de ikut-gaga-i-n'ja akan jang Nabbini siapa ada mula-mula kamu.

13 Kamu jadi jang garam bumi, d'jikkelu jang garam hilang rassa-n'ja, dang-an appa de garami-n'ja: tiada ber-guna lagi, selain akan buang, daan akan di ireh-n'ja kaki manusea.

14 Kamu jadi jang trang du-n'ja: sawatu kuta jang berdudok di atas sawatu bukit tingi, tiadan'ja dapat ber-lindong.

15 Daan tiadan'ja berpasang dian, agar de bubun'ja de bava gantan, tetapi de-atas kaki dian, sebab bertrang-kan segala jang ada de dalam ruma.

16 Beer la tsiaja-mu berridop bagi-en di hadapan manusea, agar di liatn'ja pakard'jaan-mu baik, daan berpud'ji akan bappamu jang dudok dalam surga.

17 d'Iang-an mu fikir makka aku da tang akan berurey jang sabda daan Nabbini: tiada aku datang akan ureyn'ja, tetapi akan ber-putus-n'ja.

 18 Kar-

18 Want voorwaer segge ick u/ Tot dat de Hemel ende de Aerde voorby gaen/en sal daer niet een jota/ noch een tittel van de Wet voorby gaē/ tot dat het alles sal zijn geschiet.

19 Soo wie dan een van dese minste gheboden sal ontbonden/ ende de menschen alsoo sal geleert hebben/ [die] sal de minste ghenaemt worden in het Koninckrijcke der Hemelen: Maer soo wie [deselve] sal gedaen ende gheleert hebben / die sal groot ghenaemt worden in het Koninckrijck der Hemelen.

20 Want ick segghe u/ 't En zy uwe gerechtigheydt overvloedigher zy als der Schriftgeleerden ende der Pharizeen / dat ghy in het Koninckrijck der Hemelen geensins en sult ingaen.

21 Ghy hebt gehoort dat [van] den Ouden geseght is / Ghy en sult niet dooden : maer soo wie doodet/ [die] sal strafbaer zijn door het Gherichte.

22 Doch ick segghe u : Soo wie t'onrecht op sijnen broeder toornigh is / die sal strafbaer zijn door het Gherichte. Ende wie tot sijnen broeder seght Raka / die sal strafbaer zijn door den Grooten-Raedt. Maer wie seght / Ghy dwaes / die sal strafbaer zijn door het helsche vyer.

23 Soo ghy dan uwe gave sult op den altaer offeren : ende aldaer gedachtigh wordt / dat uw' broeder iet tegen u heeft /

24 Laet

18 Karna aku kattamu songosongo : sampei berbinassa surga daan bumi, tiada berbinassa satu uruf jang ketsjil, attu sanokta dari sabda, settela jadi berputus habis-samuan'ja.

19 Siapa ber-urey akan satou derri penjouröan ini jang lebeh ketsjil, daan berayd'jer demiki-en akan manusea, jadi bernamma jang ketsjil sakali de dalam Radjat sorgani : tetapi siapa ber-putusn'ja daan berayd'jer (akan manusea,) ijani jadi bernamman'ja bassar de dalam Radjat surga.

20 Karna aku beri-tau-mu, d'jikkelu adillan-mu tiada menjadi lebeh mamur dari pada jang Chali daan Pharizey, makka tiada-mu dapat memasok ka Radjat sorga.

21 Kamu mending-er katta kapada jang tua tua : d'jangan angkou men-bunoh daan siapa me-munoh, itoun'ja haros kana houccum, derri pada hukkuman.

22 Tetapi aku beritaumu : itu, siapa gusar akan sudaran'ja bersala, ijani hokkumn'ja harus : daan siapa beri akan sudaran'ja namma Racha, ija banar dia men'jadi berhokkum dari pada jang mantri : makka siapa berkatta : kamu gila, ija harus jadin'ja berhokkum dang-an api narka.

23 Karna itulu tatkala angkou membawa anugraha-mu deatas tampat sombahanan, daan angku bering-at, sudaramu ada barāg tsjidera dang-an angkou.

24 Makka

24 Laet daer uwe gave voor den Altaer / ende gaet henen / verſoent u eerſt met uwen Broeder / ende komt dan / ende offert uwe gave.

25 Weeſt haeſt'lick wel gheſint [teghen] uwe wederpartije / terwijle ghy noch met hem op den wegh zijt: op dat de wederpartije niet misschien u den Rechter overlevere / ende de Rechter u den Dienaer overlevere / ende ghy in de gevangenisse geworpen wordt.

26 Voorwaer / ick segghe u / ghy en sult daer geensins uyt komen / tot dat ghy den laetsten penningh sult betaelt hebben.

27 Ghy hebt gehoort dat [van] den Ouden geseght is / Ghy en sult geen overspel doen.

28 Maer ick segghe u / Dat soo wie een vrouwe [aen]siet om deselve te begeeren / die heeft alreede overspel in sijn herte met haer gedaen.

29 Indien dan uwe rechter ooge u ergert / treckt'se uyt / ende werpt'se van u: want het is u nut dat een uwer leden vergae / ende niet uw' geheel lichaem in de helle ghworpen worde.

30 Ende indien uwe rechterhant u ergert / houdtse af / ende werptse van u: want het is u nut dat een uwer leden vergae / ende niet uw' geheel lichaem in de helle ghworpen worde.

31 Daer is oock geseght / Soo wie sijn wijf verlaten sal / die gheve haer eenen scheydt-brief.

32 Maer

24 Makka beerla anugra hamu, dihadapan tampat sombahanan: daan pigila bedami-mu dahulou dang-an sudara mu, makka kombali pun menjumba anugrahaja mu.

25 Bang-at bermaaffakat dang-an sjappa bertsjidera pada mu, sedang angkou lagi ada dangan dia di-d'jalan: agar satrumu tiada dihentar mu katang-an hokkuman mantri, daan jang mantri menghantarmu katang-an sasurun'ja, makka mu jadi berpassong.

26 Aku ber-katta mu songosongo, tiada angkou kaluar dari situ sertela angkou pun bulom mem-bajer sampey sakepeng pitis habis sakali.

27 Kamu ada mending-er katta kapada jang tua-tua: d'jangan bermuka.

28 Tetapi aku beri-tau mu, siapa menentang-kan parampuan, agar hendak akanja, suda ija ber-muka dang-an dia dalam hatin'ja.

29 D'jikkelou mattamu kanan berdkincki akan mou, t'jabut akan dia, daan buang-n'ja: sebab jadi lebeh baik sawatu sidi-mu ber-binassa, dari pada segala badan-mu jadi ber-buang dalam api Narka.

30 Makka d'jikkelu tang-an mu kanan berdkincki akan mou, putungkan dia, daan buang-n'ja: sebab jadi lebeh baik sawatu sidi-mu berbinassa, dari pada segala badanmu jadi berbuang dalam Narka.

31 Ada lagi punber-katta: siapa ber-tingal akan bini-n'ja, ada memmeri akan dia sawatu surat be-ts'jerey.

32 Tetapi

32 Maer ick segghe u / Dat soo wie sijn wijf verlaten sal / anders dan upt oorsake van hoererije / die maeckt dat sy overspel doet : ende soo wie de verlatene sal trouwen / die doet overspel.

33 Wederom hebt ghy gehoort / dat [van] den Ouden gesegt is / Ghy en sult den eedt niet breken / maer ghy sult den Heere uwe eeden houden.

34 Maer ick segghe u / Sweert gantschelick niet / noch by den Hemel / om dat hy is de throon Godts :

35 Noch by de Aerde / om dat sy is de voetbanck sijner voeten : Noch by Jerusalem / om dat sy is de stadt des grooten Koninghs.

36 Noch by u hooft en sult ghy niet sweeren / om dat ghy niet een haer kond wit ofte swart maken.

37 Maer laet zijn uw' woort ja / ja : neen / neen : wat boven desen is / dat is upt den boosen.

38 Ghy hebt ghehoort dat gheseght is /Ooge om ooge / ende tandt om tandt.

39 Maer ick segghe u / dat ghy den boosen niet en wederstaet : maer soo wie u op de rechter wanghe slaet / keert hem ock de andere toe.

40 Ende soo yemant met u rechten wil / ende uwen rock nemen / laet hem ock den mantel.

41 Ende soo wie u sal dwinghen een mijle te gaen / gaet met hem twee [mijlen.]

42 Gheeft den ghenen die [yet] van u bidt / ende en keert u niet af van den genen die van u leenen wil.

43 Ghy

32 Tetapi aku katta pada-mu, makka siapa bertingal akan binin'ja se lainkan dari pada bersondel jang ini boat dia bertsjombou : daan siapa berkauwin dangan jang bertserey ija pun bartsjumbu, atu ber-muka.

33 Lagi ada kamu minding-er katta kapada jang tua-tua: tiada angkau dapat berpatakã sumpa mu, teta angkau membayer sumpa mu akan tuan (allahmu.)

34 Tetapi aku beritau-mu : D'jangan angkau bersompa sacali-cali, attau, kapada surga, karna ija jang halarad Allahi.

35 Atu kapada bumi, karna ija kudiri kakin'ja : atu kapada Irrusalim, karna dia jadi kuta Rayd'ja besaar.

36 Angkau tiada pan bersompa kapada kapala-mu, karna angkau tiada kawassa akan menjadi ken sawatu bulu puteh atu itam.

37 Tetapi katta mu jadi, ija, ija : tida, tida : jang lebeh dari pada itu, datang dari pada jang d'jahat itou.

38 Kamu mẽding-er, makka ada berkata matta karna matta, gigit karna gigit.

39 Tetapi aku beri-taumu, d'jangan larang jang Nakal : tetapi d'jikkelu barang siapa begittik pipi-mu kanan, tund'jok jang kiri d'juga akan dia.

40 D'jikkelu pon barang siapa hendak baguam dang-an mu, daan de ambiln'ja bad'ju-mu, beri jang selimot pon d'juga akan dia.

41 D'jikkelou barang siapa gagai-mu akan berd-d'jalan sad'jam ka serta-n'ja, pigila dua d'jam dang-an dea.

42 Berila akan siapa minta dari pada angkau : daan d'jang-an balik mukamu dari pada siapa hendak ber-utang pada mou.

43 Suda

43 Ghy hebt gehoort datter geseght is/ Ghy sult uwen Naesten lief hebben / ende uwen vyandt sult ghy haten.

44 Maer ick segge u / Hebt uwe vyanden lief/ segentse die u vervloecken / doet wel den genen die u haten/ ende bidt voor de gene die u ghewelt doen/ ende die u vervolgen.

45 Op dat ghy meught kinderen zijn uwes Vaders die in de Hemelen is. Want hy doet sijne Sonne op gaen over boose ende goede/ ende regent over rechtveerdige ende onrechtveerdige.

46 Want indien ghy lief hebt/die u lief hebben / wat loon hebt ghy? Doen oock de tollenaers niet het selve?

47 Ende indien ghy uwe broeders alleen groet/wat doet ghy boven andere? Doen oock niet de tollenaers alsoo?

48 Weest dan ghy-lieden volmaeckt / gelijck uw' Vader / die in de Hemelen is/ volmaeckt is.

43 Suda kamu mending-er katta : berkasseh akan amsaja-mu daan berbintsi akan satrumu.

44 Tetapi aku beritau-mu : berkasse akan satru-satru-mu : berpileharakan siapa bertobat akan-mu : buat bakti akan siapa bintsimu , daan menjumba karna siapa bergaga daan berikut-mu.

45 Agar kamu menjadi anak bappa-mu jang berdudok kadalam sorga : karna dia menaiki mataharin'ja atas jang baik daan d'jahat , daan berud'jan atas jang adil daan jang tiada adillan.

46 Karna d'jikkelou kamu berkasse akan siapa kassemu, upama appa beruleh-mu : bukan de buat-n'ja haram zada bagitu d'juga ?

47 Makka d'jikkelu kamu berkasse akan sudara mu said'ja , appa buat mu jang jadi ber-guna ? bukan haram zada buat bagitud'pun-juga.

48 Iadila-mu pun sempurna, seperti bappa-mu jadi sempurna , jang berdudok ka dalam surgani.

Dat seste Capittel.

1 Hoe men Aelmossen doen sal, 5 ende bidden, 16 ende vasten, 25 ende sijn betrouwen alsoo op Godt setten , 33 dat gheen aertsche sorghvuldigheydt sijnen dienst en verhinderen.

1 HEbt acht / dat ghy uwe aelmoesse niet en doet voor de menschen / om van haer ghesien te worden : anders soo en hebt ghy geenen loon by uwen Vader / die in de Hemelen is.

2 Wan-

Jang bagij ka-anam.

1 *Bagima kita beri sedekah, 5 daan memjomba , 16 daan berpoassa , 25 daan berpitsiajakan Allah , 33 Makku tiada barang ingatan de dun'ja jang terlarang akan fasuroh-n'ja.*

1 LIatla makka kamu tiada memmeri sedeka mou di hadappan manusea , agar dean'ja meliat mu : Melainken tiada mu beruleh upama dari pada bappa-mu, jang berduduk kadalam surga-surga.

2 Wanneer ghy dan aelmoesse doet / soo en laet voor u niet trompetten/ ghelijck de gevenste de in de Synagogen / ende op de straten doen/ op datse van de menschen ghe-eert mogen worden: Voorwaer segge ick u/ sy hebben haren loon wech.

3 Maer als ghy aelmoesse doet/ soo en laet uwe slincker-[handt] niet weten/ wat uwe rechter doet.

4 Op dat uwe aelmoesse in het verborgen sy: ende uwe Vader / die in het verborgen siet / die sal het u in het openbaer vergelden.

5 Eñ wanneer ghy bid/so en sult ghy niet zijn gelijck de gevenste de: want die plegẽ geerne in de Synagogen/eñ op de hoecken der straetẽ staende te biddẽ/ op dat sy vande menschen mogen gesien worden. Voorwaer ick segge u/ dat sy haren loon weg hebbẽ.

6 Maer ghy/ wanneer ghy bidt/ gaet in uwe binnen-kamer/ ende uwe deure ghesloten hebbende/ bidt uwen Vader die in het verborghen is / ende uw' Vader die in het verborghen siet/ sal het u in't openbaer vergelden.

7 Ende als ghy bidt / soo en gebruyckt niet veel ydel verhael van woorden / ghelijck de Heydenen: want sy meynen dat sy door hare veelheyt van woorden sullen verhoort worden.

8 Wordet dan haer niet gelijck: want uw' Vader weet wat ghy van noode hebt/ eer ghy hem bidder.

9 Ghy dan biddet aldus: Onse Vader / die in de Hemelen [zijt,] Uwen Naem werde geheylight.

10 Uw' Koninckrijcke kome. Uwen

2 Karna itula tatkala angkou memmeri sedekah d'jang-an suruh bertiop nur firi kadapan mou, seperti urang golesonda dedalã kampong-ann'ja, daan di atas raja daan lirong, agar manusea beri hurmad akã dia: Aku beritaumu sesongo songo, dean'ja berterima akã upaman'ja.

3 Tetapi tatkala angkou memmeri sedekah, d'jang-an tang-an-mu kiri tau appa membuat tang-an-mu kanan.

4 Agar sedekah-mu menjadi berga-ip: daan Bappa-mu jang menentang berga-ip membalas-mu hadap muka.

5 Makka tatkala angkou bersumba, d'jang-an jadi mu seperti jang Golesonda: karna dia hendak menjumba kapada kampong-an-n'ja, daan di ud'jong raja, agar de liatn'ja manusea: aku beri tau mu sesongo-songo, dean'ja berterima akan upaman'ja.

6 Tetapi tatkala angkou menjumba, masokla kadalam bilé mu, katup akan pintu, makka ber-somba akan bappa-mu jang mendudok berga-ip: makka Bappa-mu jang meliat berga-ip, membalas mu adapmuka.

7 Daan tella angkou menjumba, d'jang-an-mu berkatta ban'ja seperti jang kaffiri: sebab dia berfikir makka jadi ding-er karna katan'ja banja.

8 D'jang-an mu jadi seperti jang ini: Karna Bappa mu tahu appa jadi-mu berguna, sedang bulom angkou bersumba akan dia.

9 Makka adala kamu menjumba demikien: Bappa kita, jang adda de surga: Namma mou jadi bersakti.

10 Radjat-mu mendatang kand-

hati-

uwen wille gheſchiede gelijck in den Hemel [alſoo] oock op dez Aezden.

11 Onſ dagelicks bzoodt gheeft ons heden.

12 Ende vezgeeft ons onſe ſchulden / gelijck oock wp vezgheven onſe ſchuldenaren.

13 Ende en lepdt ons niet in vezſoeckinge / maez vezloſt ons van den booſen. Want uw' is het Koninckrijcke / ende de kzacht / ende de heezlickhept in dez eeuwighept / Amen.

14 Want indien ghp den menſchen hare miſdaden vezgeeft / ſoo ſal uwe Hemelſche Badez oock u vezgheven.

15 Maez indien ghp den menſchen hare miſdaden niet en vezgeeft / ſoo en ſal oock uwe Badez uwe miſdaden niet vezgeven.

16 Ende wanneez ghp vaſt / en toont gheen dzoevigh gheſichte / gelijck de gheveynſde: want ſp miſmaken hare aengeſichten / op dat ſp van de menſchen mogen gheſien wozden / als ſp vaſten. Voozwaez ick ſegge u / dat ſp haren loon wech hebben.

17 Maez ghp / als ghp vaſt / ſalft uw' hooft / ende waſcht uw' aengeſicht.

18 Op dat het van de menſchen niet gheſien en wezde als ghp vaſt / maez uw' Badez / die in het vezbozgen is: eñ uw' Badez / die in't vezbozgen ſiet / ſal het u in't openbaez vezgelden.

19 Vezgadezt u gheen ſchatten op dez aezden / daezſe de motte ende roeſt vezdezft / ende daez de dieven doozgzaven ende ſtelen.

20 Maez

hatimu menjadi de bumi ſeperti de ſurga.

11 Roti kita derri ſa hari-hari membrikan kita ſa hari inila.

12 Makka ber-ampunla pada-kita dooſa kita, ſeperti kita ber-ampun akan ſiapa ber-ſala kapada kita.

13 D'jang-an hentar kita kapada tjobahan, tetapi lepaſ ken kita dari jang d'jakat: karna muampun'ja radjat, daan kauwaſſahan, daan berbaſſaran ſampey kakakal, Amin.

14 Karna d'ijkkelou angkou mengampunkan manuſea ſalan'ja. Makka demikien de ampunkan bappa-mu ſurgani akan angkou.

15 Tetapi d'jikkelou angkou ti ada ber-ampun-kan manuſea ſalan'ja, makka bappamu ſurgani tiada pun ber-ampun akan ſalamu d'juga.

16 Makka tella angkou ber-puaſſa, d'jang-an jadi muka mu bertsjinta, ſeperti jang Goleſonda karna dean'ja berbalik mukan'ja, agar jadi rupan'ja berpuaſſa kapada fikir manuſea, aku beritaumu ſeſongo-ſongo dean'ja berterima upaman'-ja.

17 Tetapi tarkala angkou berpuaſſa, bermin'jami kapala-mu, daan baſſu akan muka-mu.

18 Agar akan manuſea tiada rupamu ber-puaſſa, tetapi akan Bappamu jang dudok berga-ip: makka Bappa-mu jang meliat berga-ip, adala membalasmu hadap muka.

19 D'jang-an kamu berkampung akan arta-bindara-didun'ja jang de berbinaſſakan gigas daan karattan, daan kamana di galin'ja daan mantſiuri-kan urang pents jouri.

20 Maer vergadert u schatten in den Hemel / daer se noch motte noch roest en verderft / ende daer de dieven niet en doorgraven / noch en stelen.

21 Want waer uwen schat is / daer sal ock uw' herte zijn.

22 De keerse des lichaems is de ooge : indien dan uwe ooghe eenvoudigh is / soo sal uw' gheheel lichaem verlicht wesen.

23 Maer indien uw' ooge boos is / soo sal geheel uw' lichaem duyster zijn. Indien dan 't licht dat in u is / duysternisse is / hoe groot [sal] de duysternisse [selve zijn ?]

24 Niemant en kan twee heeren dienen / want of hy sal den eenen haten / ende den anderen lief hebben / of hy sal den eenen aenhangen / ende den anderen verachten. Ghy en kondt niet Gode dienen eñ den Mammon.

25 Daerom segge ick u: zijt niet besorght voor uw' leven / wat ghy eten / ende wat ghy drincken sult : noch voor uw' lichaem / waer mede ghy u kleeden sult. Is 't leven niet meer dan 't voedsel / ende 't lichaem dan de kleedinge ?

26 Aensiet de voghelen des Hemels / dat sy niet en zaeijen / noch en maeijen / noch en versamelen in de schueren / ende uw' Hemelsche Vader voedt [nochtans] deselve : en gaet ghy deselve niet [seer] veel te boven ?

27 Wie doch van u kan met besorght te zijn een elle tot sijne lenghde toe doen ?

28 Ende wat zijt ghy besorght voor

20 Tetapi berkampung akan kamou artabindara de dalam surga, kamama gigas atu karattan tiadan'ja berbinassa, daan kamana urang mantsiuri tiada mengali atu man-tsjuri.

21 Karna kamana adda harta bindara mu de situ jaddi hatimu d'juga.

22 Nang dian badan jadi jang matta : d'jikkelou mattamu jadi betul, makka jadi ber-trang segala badanmu.

23 Tetapi d'jikkelou matta mu jadi d'jahat, makka jadi segala badan-mu berglap. D'jikkelou pun trang jang ada de dalam mu, jadi kalam-glap, barappa bassar jadi jang glap kendiri ?

24 Tiada barang sjappa jang dapat fasurukan tuhan dua : karna atu dia ija berbintsi jang satu : daan berkasse akan jãg lain: atu dia ber-lekat jang satu, daan moudakan jãg lain: tiada ang kou dapat fasuruhkan Allah daan jang kajahan.

25 Karna itula aku beritau mu : D'jang-an ang kou kalu, karna hidup-panmu, appa makan daan minummu : atu karna badanmu, appa-mu berpakey, bukan jadi jang hidoppan lebé dari pada makannan, daan jang badan dari pada pakajan ?

26 Liatla burong di-lang-it, karna dian'ja tiada me-muleh, daan tida mengittam, atu tiadan'ja bersimpan dalam gedung, makka Bappa mu surgani berpëara akan dia : mou boucan lalouken dia banja ?

27 Siapa derri kamu, dapat dang an kalu-i fikirmu, tamba sagaza akan pan'jang'nja ?

28 Appa kalu-i-mu karna pakajan ?

Ayd'-

voor de kleedinge? Aenmerckt de Lelien des veldts / hoe sy wassen: sy en arbeyden niet / noch en spinnen niet:

29 Ende ick segghe u oock dat Salomon in alle sijne heerlickheydt niet en is bekleedt geweest / ghelijck een van dese.

30 Indien nu Godt het gras des velts / dat heden is / ende morgen in den oven gworpen wordt / alsoo bekleet / en sal hy u niet veel meer [kleeden,] Ghy kleyn-geloovige?

31 Daerom en zijt niet besorght / seggende: Wat sullen wy eten? of wat sullen wy drincken? of waer mede sullen wy ons kleeden?

32 Want alle dese dinghen soecken de Heydenen. Want uwe Hemelsche Vader weet dat ghy alle dese dingen behoeft.

33 Maer soeckt eerst het Koninckrijcke Godts / ende sijne gherechtigheydt / ende alle dese dinghen sullen u toe gworpen worden.

34 Zijt dan niet besorght tegen den morgen: want de morgen sal voor het sijne sorghen / [elcken] dagh heeft ghenoegh aen sijns selfs quaet.

Dat sevende Capittel.

1 Men sal niet lichtveerdelick oordeelen, 6 De Heylighe dingen sal men wijsselick bedienen, 7 Men sal bidden, soecken, kloppen, 15 ende uyt-teeckenende de valsche Propheten, 21 beveelt hy de bedieninge sijns Woordts.

1 EN oordeelt niet / op dat ghy niet geoordeelt en wordt.

2 Want

Ayd'jerla dari pada bong-a de padang, bagimana dian'ja tubuh: tiadan'ja bekard'ja, atu meng-anteh.

29 Tetapi aku beritau-mu, makka Suliman tiada jadi berpakey sakali kapada segala hurmatn'ja, seperti sawatu ini.

30 D'jkkelou Allah berpakey demikien jang romput de padang, jãg bertumbu hari ini, daan esok menjadi buang dedalam dapuran, bukan de buatn'ja lebeh akan kamu, hey muda heakin?

31 Karna itula d'jang-an kamu kalu-i, daan meng-utsiap: appa kita memakan, atu appa kita meminum, atu appa kita ija berpakey?

32 Sebab segala itu mentsiari jang kafiri, karna Bappa-mu sorgani tau makka kamu jadi segala ini akan berguna.

33 Tetapi tsiari bermula Radjat Allah, daan adillan-n'ja, makka segala jang ini ada jadi melun'tar kapada mu.

34 Karna itula d'jang-an-mu kalu-i sebab hari esok, karna hari esok jadi kalui capada ampoun'ja-n'ja sendiri, jang hari ada bersuda dang-an prihal-dirin'ja.

Jang bagij ka-tud'ju.

1 *Tiadaku dapat berhokkum morah, 6 jang pakard'jaan ulkadus de fasurohku dang-an budiman, 7 kita berguna menjomba, mentsiari berpukol, 15 daan bertanda akan nabbi sala, 21 Dia berpassan fasuroh nanman'ja.*

1 D'Iang-an mu berhokkum, agar kamu tiada menjadi ber-hokkum d'juga.

2 Want met welck oordeel ghy oordeelt / sult ghy gheoordeelt worden : ende met welcke mate ghy metet / sal u weder ghemeten worden.

3 Ende wat siet ghy den splinter die in de ooghe uwes broeders is / maer den balck die in uwe ooge is en merckt ghy niet ?

4 Of / hoe sult ghy tot uwen broeder seggghen / laet toe dat ick den splinter upt uw' ooghe upt doe / ende siet daer is een balck in uwe ooge.

5 Ghy gevepnsde / doet eerst den balck upt uw' ooghe / ende dan sult ghy besien / om den splinter upt uwes broeders ooge upt te doen.

6 En geeft het heylige den honden niet / noch en werpt uwe peerlen niet voor de swijnen : op dat sy niet t'eenigher tijdt deselve met hare voeten en verscheuren / ende [haer] omkeerende u en verscheuren.

7 Biddet / ende u sal gheghéven worden : soecket / ende ghy sult vinden : kloppet / ende u sal open gedaen worden.

8 Want een peghelick die bidt / die ontfanght : ende die soeckt / die vindt : ende die klopt / dien sal open gedaen worden.

9 Ofte wat menschе isser onder u / soo sijn sone hem soude bidden om broot / die hem eenen steen sal geven ?

10 Ende soo hy hem om een visch soude bidden / die hem een slanghe sal geven ?

11 Indien dan ghy / die boos zijt / weet uwe kinderen goede gaven te ghe-

2 Karna deng-an houkuman bagimanna angkou berhokkum, makka dimikien menjadi-mu berhokkum d'juga: daan dang-an sukat bagimana angkou bersukat, menjadi mu bersukat pula.

3 Karna appa angkou menentang akan sampa sawatu de matta sudara mu, makka jang tiang kaju de matta mu tiada-mu melihat ?

4 Bagimana angkou katta akan sudara mu : beerla aku buangkan sampa dari matta mu : makka liatla sawatu tiangkaju de mattamu kendiri ?

5 Hey mou jang golesonda, buang akan tiang kaju dari mattamu daulu : makka komodien liatla akan mem-buang sampa dari matta sudara mu.

6 D'jang-an beri jang ulkadus akan and'jing, atu buang mutearamu de hadapan babi, agar dian'ja tiada irin'ja dang-an-kakin'ja, daan de balik dirin'ja memackan akan diri kamu.

7 Minta, makka jadi bri padamou : tsiarila, makka angkou berdapat : pukul, makka jadi mu berbuka.

8 Karna siapa minta, ijani berterima : daan siapa tsiari, ija berdapat : Makka siapa berpukul, ija diajadi terbuka.

9 Adala barang manusea de antara mu, siapa anakn'ja minta roti, de berin'ja sawatu batu akan dia ?

10 Atu d'jikkelou dia mintan'ja ikan, ada la memmerin'ja sekor ular ?

11 Sedang kamu siapa jadi nakal tau memmeri anugrahaja jang baik akan anak-mu

gheven/ hoe veel te meer ſal uwe Vader / die in de Hemelen is / goede [gaven] geven / den genen / dieſe van hem bidden.

12 Alle[dingen] dan die ghy wilt dat u de menſchen ſouden doen / doet ghy hen oock alſoo : Want dat is de Wet ende de Propheten.

13 Gaet in door de enghe poorte : want wijdt is de poorte / ende breedt is de wegh / die tot het verderf leydt/ ende vele zijnder die door deſelve ingaen.

14 Want de poorte is enge / ende de wegh is naeuw' / die tot het leven leydt / ende weynighe zijnder die den ſelven vinden.

15 Naer wacht [u] van de valſche Propheten/ dewelcke in ſchaepskleederen tot u komen/ maer van binnen zijn'ſe grijpende wolven.

16 Aen hare vruchten ſult ghyſe kennen. Leeſtmen oock een druyve van doornen / of vygen van diſtelen ?

17 Alſoo een yeder goede boom/ brenght voort goede vruchten / ende een quade boom brenght voort quade vruchten.

18 Een goede boom en kan geen quade vruchten voort brenghen: noch een quade boom goede vruchten voort brengen.

19 Een yeder boom die gheen goede vrucht voort en brenght / wort uytgehouwen/ ende in't vier gworpen.

20 Soo ſult ghy dan deſelve aen hare vruchten kennen.

21 Niet

anak-mu barappa lagi bappa-mu jang ber dudok kadalam ſurga, mem-meri anugrahaja baik akan ſiapa memintan'ja akan dia.

12 Karna inila ſegala jang de hendak mu manuſea membuat akan angkou: buatla angkou akan dia d'juga: karna itula jadi jang ſabda daan Nabbini.

13 Maſokla kapada pintu ſumpit, karna pintu jadi luwas, daan d'jalan ija leber, jang hentar ka berbinaſſahan, makka ada pun ban'ja ſiapa memaſok akan dia.

14 Karna pintu ija ſumpit, daan d'jalan ija ſeni, jang hentar ka hiduppan, makka ada pun ſedekit ſiapa berdapat kan dia.

15 Lalu-mu dari Nabbi-Nabbi-ſala, ſiapa datang kapada mu dang-an pakajan domba, tetapi dedalam dianja harimau jang merampas.

16 Kamu berkanal dia derri pada böa böa: kanja dapat orang pongulbua angur dari puhoon duri, atu bua ara derri pada rompot-badouri.

17 Dimikien ſegala puhoon baik, berhenter bua baik : daan jang puhoon binaſſa meng-henter bua d'jahat.

18 Sawatu puhoon baik tiada dapat berhenter bua d'jahat : atu puhoon binaſſa bua baik.

19 Segala puhoon jang tiada terhenter bua baik, jadi berpongal, daan berbuang de dalam api.

20 Karna itula angkou berkanal dean'ja akan buan'ja.

21 Bu-

21 Niet een yeghelick / die tot my seght / Heere / Heere / en sal ingaen in het Koninckrijcke der Hemelen: maer die doet den wille mijns Vaders / die in de Hemelen is.

22 Vele sullen ten dien dage tot my seggen/ Heere / Heere/ en hebben wy niet in uwen Name geprophe-teert/ ende in uwen Name Duyvelen uytgeworpen / ende in uwen Name vele krachten gedaen?

23 Ende dan sal ick haer opentlick aensseggen / Ick en hebbe u noyt gekent. Gaet wech van my ghy die de ongerechtigheydt werckt.

24 Een yeghelick dan die dese mijne woorden hoort / ende deselve doet / dien sal ick vergelijcken by een voorsichtigh man / die sijn huys op een steenrotze gebouwt heeft /

25 Ende daer is slagh-reghen neder gevallen / ende de water-stroomen zijn ghekomen / ende de winden hebben gewaeyt / ende zijn tegen het selve huys aenghevallen / ende het en is niet gevallen/ want het was op de steenrotze gegrondt.

26 Ende een yeghelick die dese mijne woorden hoordt / ende deselve niet en doet / die sal by eenen dwasen man vergeleken worden / die sijn huys op het zant gebouwt heeft.

27 Ende de slagh-regen is neder gevallen/ende de water-stroomen zijn gekomen / ende de winden hebben gewaeyt/ ende zijn tegen het selve huys aengeslagen / ende het is ghevallen/ ende sijnen val was groot.

28 Ende het is geschiet/ als Jesus

21 Bukan segala jang ber-katta kapada aku: Tuanku, Tuanku, memasok ka radjat surga: tetapi segala jang boat kahendak bappa-ku jang ber-duduk ka dalam surga.

22 Ban'ja ada berkatta pada akou sedang hari itu: Tuanku, Tuanku, bukan kita ber-nabbihi dalam namma-mu, daan ber-buangkan seitan dalam namma-mu, daan pun mem-buat berbagi kauwassa-han dalam namma-mu?

23 Tella itu aku meng-aku akan dia: aku tiada berkanalmu sakali: lalu dari aku, kamu jang membuat appa tida adil.

24 Karna itula siapa mendinger katta aku ini, daan ber-putus-kan dia, ijani de seperriku urang bid'jaksena, jang berbuat akan ruman'ja de atas sawatu batu karang.

25 Makka maha ud'jan mend'jatu daan ajer surung pun datang, daan ang-in ribottan ber-tiop, makkan'ja mend'jatu pada ruma itu: daan tiada n'ja d'jatau karna jadi buat deatas sawatu batu karang.

26 Makka siapä pon mending-er kattaku ini, daan tiada n'ja ber-putus: dia ijani de sepertiku urang gila, jang de ber-buatkan ruman'ja diatas pasir.

27 Makka maha ud'jan mend'jatu, daan jang surung ajer men-datang, daan jang ang-in pun ber-tiop, daan toulac ruma itou, makka ija mend'jatu, daan d'jatun'ja menjadi bassar.

28 Makka menjadi pon, tat-kala Jesus

ſus deſe woorden ge-eyndight hadde/ [dat] de ſcharen haer ontſetteden over ſijne Leere.

29 Want hy leerde haer / als macht hebbende / ende niet als de Schriftgeleerde.

Dat achtſte Capittel.

2 Chriſtus na dat hy den melaetſchen gereynigt hadde, 5 geneeſt dē knecht des hooftman over hondert, 14 de ſchoon-moeder Petri, 16 eñ vele andere, 19 verworpende eenen Schriftgeleerden, 21 roept hy eenen anderen Diſcipel, 23 daer nae in't ſchipkē ontweckt zijnde, 26 gebiedt hy de zee eñ den wint, 28 eñ de Duyvelen uytdrijvende, veroorloft hen in de ſwijnen te varen.

1 DOe hy nu van den bergh afgeklommen was / zijn hem vele ſcharen gevolght.

2 Ende ſiet / een Melaetſche quam/ ende aenbadt hem / ſeggende: Heere / indien ghy wilt / ghy kondt my reynigen.

3 Ende Jeſus de hant uytſtreckende heeft hem aengeraeckt/ſeggende: Ick wil/ wort gereynight. Ende terſtont wert [hy van] ſijne melaetſcheydt gereynight.

4 Eñ Jeſus ſeyde tot hem/ Siet dat ghy [dit] niemant en ſeght: maer gaet heenen/toont u ſelven dē Prieſter/ ende offert de gave / die Moſes geboden heeft/ haer tot een getuygeniſſe.

5 Als nu Jeſus te Capernaum inghegaen was / quam tot hem een Hooftman over hondert/biddende hē/

6 Ende ſegghende/ Heere / mijn knecht light te huys gheraeckt / ende lijdt ſware pijnen.

7 Ende

ſus berputus katta ini, ſegala rajat pon terked'jut karna aid'jerran-n'ja.

29 Karna dia meng-aid'jer n'ja dang-an kauwaſſahan, daan bukan ſeperri jang Chali.

Iang bagij ka-dua-lapa.

2 *Chriſtus komodien tella dia bertsjutſi jang ſakittan kadel, 5 berſombo akan bamba panglima, 14 jang mintua Petri, 16 daan berbagi jang lain, 19 de tulakn'ja ſaourang Chali, 21 de pangiln'ja ſaourang murit lain, 23 komodien tella de bang-on n'ja kadalam kapal, 26 de faſurukan-ang-in, 28 Daan tella dia memboangkan ſeitan, de berin'ja maſok kadalam babi.*

1 TAtkala dia ber-turon dari bukit, meng-ikutn'ja rajat banja.

2 Daan liatla ſaurang panjakit-kadel datang, daan menjomba akan dia, daan katta: Tuanku, d'jikkelu mu hendak, dapat bertsjutſi hamba.

3 Makka Ieſus berbetul tangan-n'ja, daan bergrak dia, kattanja: aku hendak, jadi mu tſjutſi.

4 Makka Ieſus berkatta akan dia: liatla d'jang-an angkou beritau itu akan urang: tetapi pigila, daan tond'jokmu akā Chali, daan perſomba anugrahajamu jang de paſſan Muſa, akan ſakſi dia n'ja.

5 Tatkala Ieſus memaſok ka Kapernaum, datang ſaurang pang-ratus akan dia, daan per ſumba-n'ja.

6 Makka meng-utfiap: Tuanku, hambaku tingal de ruma ſakit lumpo, daan amat berſixa.

7 Ende Jeſus ſeyde tot hem / Ick ſal komen ende hem geneſen.

8 Ende de Hooftman overt hondert antwoordende ſeyde / Heere / ick en ben niet weerdigh dat ghy onder mijn dack ſoudt in komen / maer ſpreeckt alleenlick een woordt / ende mijn knecht ſal geneſen worden.

9 Want ick ben oock een menſche onder de macht [van andere,] hebbende onder my krijghs-knechten: ende ick ſeggh tot deſen / Gaet / ende hy gaet: ende tot den anderen / Komt / ende hy komt: ende tot mijnen dienſtknecht / Doet dat / ende hy doet het.

10 Jeſus nu [dit] hoorende / heeft hem verwondert / ende ſeyde tot de gene die [hem] volghden / Voorwaer ſeggh ick u / Ick en hebbe ſelfs in Iſraël ſoo grooten geloove niet gevonden.

11 Doch ick ſeggh u / Dat vele ſullen komen van Ooſten ende Weſten / ende ſullen met Abraham / ende Iſaac / ende Jacob aenſitten in 't Koninckrijck der Hemelen.

12 Ende de kinderen des Koninckrijcks ſullen uyt-ghevorpen worden in de buytenſte duyſternisſe / aldaer ſal weeninghe zijn / ende knerſinge der tanden.

13 Ende Jeſus ſeyde tot den Hooftman overt hondert / Gaet heenen / ende u geſchiede gelijck ghy ghelooft hebt. Ende ſijn knecht is ghe-ſont gevorden te dier ſelver uyre.

14 Ende Jeſus ghekomen zijnde

7 Makka Ieſus katta padanja, aku datang ber-ſumbu kan dia.

8 Makka jang pang-ratus menjaut, daan katta: Tuanku, tiada hamba jadi mengharga ſebab mu memaſok de ruma-ku, tetapi kattala ſapata ſaid'ja, makka hambaku menjadi berſumbu.

9 Karna aku jadi manuſea de bauwa mantri, jang de pegang de bauwa tang-anku pongawa: makka aku berkatta kapada jang ini: pergila, makka dia pergi: daan kapada jang lain mare, makka dia datang: daan kapada hambaku, buat itu, makka dia membuat-n'ja.

10 Tella Ieſus mending-er itu, jadi dia heirani, daan berkatta kapada ſegala jang de ikut dia: ſungo aku beritaumu: tiadaku berdapat petsjayahan bagien baſſar de dalam Iſrail.

11 Makka aku katta mu, ban'ja datang dari timor daan barat, menduduk dangan Ibrahim, Iſaak, daan Iakub kadalam Radjat ſurgani.

12 Daan jang anak Radjat jadi tertulak de dalam maha kalam Narka, kamana ada ija nang-iſſan, daan amate gigit.

13 Makka Ieſus meng-utsjap kapada pang-ratus: pigila, daan ſeperti angkou, pertſiaja, makka dimikien jadi mu: makka hamban'ja jadi berſumbu dari waktu itu.

14 Tella Ieſus me-maſok kadalam ruma

de in het huys Petri / sagh sijn wijfs moeder [te bedde] liggen / hebbende de koortse.

15 Ende hy raeckte hare handt aen / ende de koortse verliet haer / ende sy stont op / ende diende hen-lieden.

16 Ende als het laet gheworden was / hebben sy vele van den Duyvel beseten tot hem ghebracht / ende hy wierp de [boose] geesten uyt met den woorde / ende hy genas alle die qualick gestelt waren.

17 Op dat vervult soude worden / dat gesproken was door Iesaiam den Propheet / seggende / Hy heeft onse kranckheden [op hem] genomen / en [onse] sieckten gedragen.

18 Ende Jesus vele scharen siende rondtom hem / beval aen d'ander zijde over te varen.

19 Ende daer quam een seker Schriftgeleerde tot hem / ende seyde tot hem / Meester ick sal u volghen / waer ghy ock henen gaet.

20 Ende Jesus seyde tot hem: De vossen hebben holen / ende de vogelen des Hemels nesten: maer de Sone des Menschen en heeft niet waer hy het hooft neder legghe.

21 Ende een ander uyt sijne Discipelen seyde tot hem / Heere / laet my toe dat ick eerst henen gae / ende mijnen vader begrave.

22 Doch Jesus seyde tot hem / Volght my / ende laet de doode hare dooden begraven.

23 Ende als hy in het schip gegaen was / zijn hem sijne Discipelen gevolght.

24 En-

ruma Petri, makka de liatn'ja ibu binin'ja baring bersakit demam.

15 Makka dia ber-gra tang-ann'ja, daan jang demam tingal-n'ja makka pon bangkit, daan ber-sewita akan dia.

16 Settela suda petang, makka de henter-n'ja berbagi ber-usse seitani: makka dia buang-kan ruah (nad'ijs) dang-an kattan'ja, daan segala sakittan de sumbun'ja.

17 Agar jadi putus, jang de kattakan Nabbi Esaias, berkattanja: dia meng-ambil lumbottanku, daan berang-kat sakittan kita.

18 Tella Iesus me-liat rajat banja ber-kuliling dia, men-juroh men-jabrang ka sabla sana.

19 Makka datang saurang pengarti surat kapada dia, daan meng-utsjap: Pongurou, aku meng-ikot mu kamana mu pigi.

20 Makka Iesus beri-tau akan dia: jang tjerde pun'ja gua daan jang burong de lang-it sarang: tetapi jang anak manusea tiada kamana berbaring kapalan'ja.

21 Makka sa-urang lain murit-n'ja berkatta kapada dia: Tuanku, beerla aku pigi bertanam Bappaku dahulu.

22 Makka Iesus berkatta: ikut kan de aku, daan beerla jang mati bertanam kan matinja.

23 Makka tatkala dia memasok ka kapal makka muritn'ja meng-ikot dia.

24 Ende siet / daer ontstont een groote ontstuymighendt in de zee / alsoo dat het schip van de golven bedeckt wierdt : doch hy sliep.

25 Ende sijne Discipelen hy [hem] komende / hebben hem opgheweckt / seggghende / Heere / behoedt ons : wy vergaen.

26 Ende hy seyde tot haer / Wat zijt ghy vreesachtigh / ghy kleyn-geloovighe ? Doe stont hy op ende bestrafte de winden ende de zee : ende daer wierdt groote stilte.

27 Ende de menschen verwonderden haer / seggende / Hoedanigh een is dese / dat ook de winden ende de zee hem gehoorsaem zijn ?

28 Ende als hy over aen de ander zijde was ghekomen in het landt der Gergesenen / zijn hem twee van den Duyvel beseten ontmoetet / komende uyt de graven / die seer wreedt waren / alsoo dat niemant door dien wegh konde voorby gaen.

29 Ende siet / sy riepen / seggende / Jesu ghy Sone Godts / wat hebben wy met u [te doen ?] Zijt ghy hier ghekomen om ons te pijnighen voor den tijdt ?

30 Ende verre van haer was een kudde veler swijnen weydende.

31 Ende de Duyvelen baden hem / seggghende / Indien ghy ons uytwerpt / laet ons toe / dat wy in die kudde swijnen varen.

32 Ende hy seyde tot haer / Gaet heenen. Ende sy uytgaende voeren heenen in de kudde swijnen : ende siet / de gheheele kudde swijnen stortede van

24 Daan liatla , hombac bassar datang kalaut , makka jang kapal jadi bertutup dang-an umbak , makka dia tidor.

25 Makka muritn'ja datang kapada dia , men-bang-on-n'ja , daan katta : tuanku , tulong kita : kami rusa.

26 Makka dia katta akan dian'ja , appa takut kamu hey heakiman muda ? daan dia pun ber-bangkit, de larangkan ang-in , daan laut , makka jadi maha tudoh.

27 Makka jang manusea jadi heirani , daan katta : siapa ija ini , jang de ding-er pon ang-in daan laut ?

28 Makka tatkala dia datang ka tepi sabrang , de dalam nagri Gergeseno, makka bertumun'ja dua urang ber-antu seitani , jang datang dari dZerat , daan dean'ja jadi amat gaga , demiki-en makka tiada barang siapa dapat meng-ikot d'jalan itu.

29 Makka liat , dian'ja betria, daan meng-utsiap : Iesus Anak Allah , appa saduli mu akan kita ? datang angkou kasini akan bergagay kita , sedang bulom jadi Waktu ?

30 Makka d'jau dari sana ada sakampong-an Babi ber-peara.

31 Makka Seitan-seitan persumban'ja , daan berkatta : d'jikkelou mu mem-buang-kan kami, beerla kami masok kampong-an babi itu.

32 Makka dia katta : pigila , settela dean'ja meng-aluar makka dian'ja me-masok ka kampong-an babi : makka liatla segala kampong-an babi menjatu dang-an

van de steylte af in de zee / ende storven in het water.

33 Ende diese weydden zijn gevlucht: ende als sy inde stadt ghekomen waren / boodtschapten sy alle [dese] dingen / ende wat den besetenen [geschiedt was.]

34 Ende siet / de gheheele stadt gingh uyt Iesu te gemoet: ende als sy hem sagen / baden sy / dat hy uyt hare landtpalen wilde vertrecken.

dang-an sawatu tufaan dari atas kadalam lahut, daan me-mati de dalam ajer.

33 Makka kumbala-n'ja lari: daan settela dea-n'ja masok kadalam kuta, de telili-n'ja segala ini, daan appa menjadi akan ber-antu seitani itu.

34 Makka liatla, segala (urang) kuta kaluar, akan bertumu Iesus: makka settela dean'ja me-liat dia, de persumban'ja, agar dia pulang dari daratanja.

Dat negende Capittel.

1 Iesus den gichtigen genesen, 9 ende Mattheum geroepen hebbende, 10 gaet met hem te gast, 11 waer van de Pharizeen murmuréren, 14 ende na dat hy den Discipelen Joannes, genoegh ghedaen heeft, aengaende het vasten, 20 geneest hy een vrouwe van den bloetganck, 23 verweckt een dochter, 27 maeckt twee blinde siende, 32 verlost den stommen besetenen, 36 ende beveelt te bidden voor de bevorderinge des Euangeliums.

1 Ende in het schip ghegaen zijnde voer hy over ende quam in sijne stadt. Ende siet / sy brachten tot hem eenen Geraeckten / op een bedde liggende.

2 Ende Iesus haer gheloove siende / seyde tot den Gheraeckten / Sone / zijt wel ghemoedt / uwe sonden zijn u vergeven.

3 Eñ siet / sommige der Schriftgheleerde seyden in haer selven / Dese lastert [Godt.]

4 Ende Iesus siende hare ghedachten / seyde / Waerom overdenckt ghy quaet in uwe herten?

5 Want

Jang bagij ka-sambilan.

1 *Tatkala Iesus bersombo jang sakitbenka, 9 daan berpangil Mattheum, 10 de pigin'ja berd'jamakan dia samma, 11 makka Pharizey urubara sebab itu, 14 makka settela dia berdicem akan jang murit Ioannes, sebab poassaban, 20 makka de sombon'ja saourang parampuan sakit tjerit, 23 berbangkit sanak parampuan, 27 memeri liat ourang buta dua, 32 melapas saourang seitan i-bisu, 36 daan dia menjurob somba karna bangkittan Euangelium.*

1 Settela dia masok ka-kapal, menjabrang daan datang ka kotanja. Makka liatla de hentern'ja (saurang) sakit lumpu berbaring de atas sawatu kassor.

2 Settela Iesus meliat petsjayahan-n'ja makka kattan'ja kapada jang sakit-lumpu: kanak-kanak bersukala, karna dosa mou ija sonda am pon pada mou.

3 Makka liatla bergagi Chali berkatta dirin'ja, jang ini berhudjat.

4 Settela Iesus berkanalkan fikir-n'ja, kattanja: karna appa kamu fikir d'jahat dalam hatimu?

5 Want wat is lichtelicker te seggen / De sonden zijn u vergheven : ofte te seggen / Staet op ende wandelt ?

6 Doch op dat ghy moogt weten / dat de Sone des menschen macht heeft op der aerden de sonden te vergeven / (doe seyde hy tot den geraeckten) Staet op / neemt uw' bedde op / ende gaet henen na u huys.

7 Ende hy opghestaen zijnde ginghen henen nae sijn huys.

8 De scharen nu [dat] siende / hebben haer verwondert / ende Godt verheerlickt / die sodanige macht den menschen gegeven hadde.

9 Ende Jesus van daer voortgaende / sagh een menschen in het Tolhuys sitten / ghenaemt Matheus : ende seyde tot hem / Volght my. Ende hy opstaende volghde hem.

10 Ende het geschiedde als hy in't huys [Matthei] aensat / siet / vele tollenaers ende sondaers quamen ende saten mede aen / met Jesu / ende sijne Discipelen.

11 Ende de Pharizeen [dat] siende / seyden tot sijne Discipelen / Waerom eet uw' Meester met de tollenaren ende sondaren ?

12 Waer Jesus [sulcks] hoorende / seyde tot haer / Die gesont zijn en hebben den Medecijn-meester niet van noode / maer die sieck zijn.

13 Doch gaet henen ende leert / wat het zy / Ick wil barmhertigheyt / ende niet offerande. Want ick ben

5 Karna appa jadi morah akan berkatta : dosa mou ya sonda berampon pada mou : atu katta : bang-unla, daan berd'jalan.

6 Tetapi agar kamu tahu makka anak manusea pun'ja kawassahan kaatas bumi, akan maaf doosa, (makka dia katta akan sa kittan lumpu :) bangunla, angkat kasur-mu, daan pulang ka ruma mu.

7 Makka dia bangkit daan pulang pon ka ruma-n'ja.

8 Settela rajat meliat itu, makka heirani dia daan berpud'ji akan Allah, jang de beri kawassahan dimikien akan manusea.

9 Tella Iesus melalu dari sana, meliat-n'ja saurang men-dudok dalam tumpat tsiukey, jang ber-namma Matheus : makka Iesus berkatta-kan dia : ikut-la beita, makka dia bangkit, daan men-ikut dia.

10 Makka jadi-n'ja, tatkala Iesus men-duduk kadulang-sentap dedalam ruma (Mathei) liat-la bain'ja orang riba daan orang berdoossa jang datãg de situ, menduduk kaserta Iesus daan muritn'ja.

11 Settela urang Pharizey meliat itu, berkatta-n'ja kapada muritn'ja: karna appa pungurumu me-makan dangan orang riba daan orang berdoossa ?

12 Tetapi tatkala Iesus mending-er itu, makka dia katta, siapa sumbubadan tiada ber-guna tabib, tetapi siapa sakit.

13 Pergila pun meng-aid'jer appa arti itu, aku hendak rahmad, daan bukan persombahan, karna tiadaku datang

ben niet ghekomen om te roepen rechtveerdige / maer sondaers tot bekeeringhe.

14 Doe quamen de Discipelen Joannis tot hem / seggende / Waerom vasten wy ende de Pharizeen veel / ende uwe Discipelen en vasten niet?

15 Ende Jesus sende tot haer / Konnen oock de Bruylofts-kinderen treuren / so lange de Bruydegom by haer is? Maer de daghen sullen komen / wanneer de Bruydegom van haer sal wech ghenomen zijn / ende dan sullen sy vasten.

16 Oock en set niemant eenen lap ongevolt laken / op een out kleet: want desselven aengesette lap scheurt af van het kleedt / ende daer wort een erger scheure.

17 Noch men doet geenen nieuwen wijn in oude [leder-]sacken: anders soo barsten de [leder-]sacken / ende de wijn wort uytghestort / ende de [leder-]sacken verderven: maer men doet nieuwen wijn in nieuwe [leder-]sacken / ende beyde te samen worden behouden.

18 Als hy dese dinghen tot haer sprack / siet een Overste quam ende aenbadt hem / seggende / Myn dochter is nu terstont ghestorven / doch komt ende leght uwe handt op haer / ende sy sal leven.

19 Ende Jesus opgestaen zijnde volghde hem / ende sijne Discipelen.

20 En-

tang akan berpangil siapa jadi adil, tetapi jang orang berdoossa akan balik hatin'ja.

14 Makka murit-mourit Iuhannis datang kapada dia, makka katta: karna appa kita daan Pharizey berpuassa sebagibagi, makka murit mu tiada berpuassa?

15 Makka Iesus katta akanja: dapat pun urang berd'jamu-kawin jadi tsinta, sedang mampeley lagi berduduk sertan'ja? tetapi hari hari menjadi datang, tella mampeley jadi menambil derri dian'ja, makka sedang itu dean'ja berpuassa.

16 Tiada pun barang siapa membubu satampal kain menta deatas bad'ju tua, karna jang tampalkain t'jarik dari bad'ju, makka jang t'jarik jadi d'jahat dari daulu.

17 Tiadda pon orang bubu angur baru, de dalam sarang-kulit tua, melainken jang sarang-kulit sega, daan jang angur ija bertumpa, daan jang sarang-kulit ija berbinassa: tetapi pun de bobokan jang angur baru dalam sarang-kulit baru, makka jang kadua itou, samma menjadinja pegang.

18 Settela dia berkatta segala ini padan'ja: liatla saurang besar datang bersed'jut hadapann'ja, daan katta: anakku parampuan memati baru ini, tetapi marela bobo tang-an mu atas dia, makka dia jadi hidup.

19 Makka Iesus bangkit, daan men-ikut dia, daan pon mourit muritn'ja.

20 Makka

20 Ende siet / een vrouwe / die twaelf jaren het bloet-vloeijen gehadt hadde / komende tot hem van achteren / raeckte den zoom sijnes kleedts aen.

21 Want sy sepde in haer selven / Indien ick alleenlick sijn kleet aenrake / soo sal ick gesont worden.

22 Ende Jesus hem omkeerende / ende haer siende / sepde / Sijt wel gemoedt dochter / uw' geloove heeft u behouden. Ende de vrouwe wiert gesont van deselve uyre af.

23 Ende als Jesus in 't huys des Oversten quam / ende sagh de pijpers ende de woelende schare /

24 Sepde hy tot haer / Verschrickt / want het dochterken en is niet doot / maer slaept. Ende sy belachten hem.

25 Als nu de schare uytghedreven was / gingh hy in / ende greep hare handt : ende het dochterken stont op.

26 Ende dit geruchte gingh uyt door dat geheele landt.

27 Ende als Jesus van daer voortgingh / zijn hem twee blinde gevolght / roepende ende seggende / [Ghy] sone Davids ontfermt u onser.

28 Ende als hy in huys ghekomen was / quamen de blinde tot hem. Ende Jesus sepde tot haer / Gelooft ghy / dat ick dat doen kan ? Sy sepden tot hem / Ja Heere.

29 Doe raeckte hy hare ooghen aen / seggende / U geschiede nae uw' geloove.

30 Ende

20 Makka liatla , saurang parampuan jang sakit tsjerit dara duablas taun, meng-ampir dia dari balakan , daan bergrakan tepi bad'jun'ja.

21 Karna dia ija katta dirin'ja : d'jikkelu hamba bergrak baid'jun'ja said'ja , hamba jadi bersumbu.

22 Tella Iesus balik dia , daan berpandangn'ja , ija katta , kanak , bersukala , karna heakimanmu , bertulong diri. Makka parampuan jadi bersumbu dari Waktu itu.

23 Settela Iesus masok kadalam ruma orang besar itou , daan meliat akan urang bangsi daan rajat uruhara , ija katta akan dia.

24 Lalu dari sini , karna kanak itu tiada mati , tetapi dia bradu. Makka dean'ja tertawakan dia.

25 Tatkala segala urang pun kaluar , makka dia masok daan pegang tang-ann'ja , makka kanak itu bangun.

26 Makka Chaber ini calouwar sampei segala nagri itou.

27 Settela Iesus lalu dari sana , de ikotn'ja dua urang buta , jang betria daan katta : hey anak Davud , tund' jokla rahmad-mu akan kita.

28 Makka tella dia masok karuma, datang urang buta menghadap dia : makka Iesus berkattakan dian'ja : petsjaya kamu makka aku pun'ja kawasslahan akan membuat itu ? makka dian'ja katta : ija tuanku :

29 Sedang itou dia bergrakan mattan'ja , kattanja : pada kamu jadi seperti heakin-mu.

30 Mak-

30 Ende hare ooghen zijn ghe-opent gewozden. Ende Jesus heeft haez seez strenghelick vezboden / seg-gende/ Siet/dat het niemant en wete.

31 Maez sy uytghegaen zijnde/ hebben hem ruchtbaez ghemaeckt / dooz dat geheele landt.

32 Als dese nu uytgingen/ siet so brachten sy tot hem een menschе / die stom eñ van den duyvel beseten was.

33 Ende als de Duyvel uytge-wozpen was/ sprack de stomme. En-de de scharen vezwondezden haez / seggende / Daez en is noyt desghe-lijcks in Israël gesien.

34 Maez de Pharizeen seyden/ Hy wezpt de Duyvelen uyt/ dooz den Ovezsten dez Duyvelen.

35 Ende Jesus omgingh alle de steden ende vlecken / leerende in hare Synagoghen / ende pzedikende het Euangelium des Koninckrijcks/ en-de ghenesende alle sieckten / ende alle qualen ondez den volcke.

36 Ende hy de scharen siende / wezt innezlick met ontfezminghe be-weeght ovez haez/ om datse vezmoeyt ende vezstzoyt waren / ghelijck scha-pen/ die geenen hezdez en hebben.

37 Doe seyde hy tot sijne Disci-pelen / De oogst is wel gzoot / maez de azbeydezs zijn weynige.

38 Biddet dan den Heere des oogsts / dat hy azbeydezs in sijnen oogst uytstoote.

Dat tiende Capittel.

1 De twaelf Apostelen worden ghesonden over het Joodtsche lant, 16 den welcken Iesus

30 Makka mattan'ja jadi terbuka : makka Iesus larang-akanja, daan kat-ta : liatla agar tiada barang siapa tahu itu.

31 Tetapi settela dian'ja kaluar di-chabarn'ja kadalam segala nagri ampir situ.

32 Daan tatkala dean'ja pulang, liatla makka di hentern'ja saurang ma-nusea bisu daan ber-use seitaan.

33 Makka tatkala seitan jadi alauw kalouwar, jang bisu ija pon ber-katta daan jang rajat ija heiranin'ja , daan katta : tiada boulum bagien meliat da-lam Israil.

34 Tetapi jang Pharizey katta : dia buangkan seitan, dang-an kawassa-han pungulu seitan.

35 Makka Iesus kerkuliling segala kuta daan tanaman, meng-aid'jerkan de dalam kampungann'ja daan berrawajat jang Euangelium radjat, daan pun ber-sumbu segala sakit sakittan daan lom-botti jang pada oumat itou.

36 Tella dia meliat jãg rajat, jadi hati-n'ja berrahmad atas dean'ja, sebab dian'-ja jadi lella daan bertjerey merey, seperti dumba jang tiada ampun'ja kumbala.

37 Makka dia berkatta kapada muritn'ja : waktu musim pun bassar, te-tapi urang bacardja pun kurang.

38 Karna itula menjumbakan tuan-musim itu, agar dia menjuroh kalouwar orang orang bacardja, pada plawan ba-ring dia.

Jang bagij sapulu.

1 *Iang murit duablas ourang de surohn'ja ka se-gala nagri Iahudi, 16 jang de berin'ja, tau*

Ieſus vele verdruckingen voorſeydt, om het Euangeliums wille, 28 hem niet te min goeden moedt ghevende, om in de bekende waerheyt te volherden.

1 ENde ſijne twaelf Diſcipelen tot hem geroepen hebbende/ heeft haer macht ghegheven over de onreyne gheesten / om deselve uyt te werpen/ ende om alle ſieckte ende alle quale te geneſen.

2 De namen nu der twaelf Apoſtelen zijn dese: De eerſte / Simon gheseght Petrus / ende Andreas ſijn broeder: Iacobus de [ſone] Zebedei/ ende Ioannes ſijn broeder.

3 Philippus ende Bartholomeus: Thomas ende Matthеus de Tollenaer: Iacobus de [ſone] Alphei / ende Lebbeus toeghenaemt Thaddeus.

4 Simon Cananites / ende Iudas Iſcariotes / die hem oock verraden heeft.

5 Dese twaelve heeft Ieſus uytgeſonden / ende haer bevel ghegeven/ seggghende / Ghy en sult niet henen gaen op den wegh der Heydenen / noch ghy en sult niet in gaen in [eenige] ſtadt der Samaritanen.

6 Maer gaet veel meer henen tot de verlorene ſchapen des huys Iſraëls.

7 Ende henen gaende predickt/ seggende / Het Koninckrijck der Hemelen is na-by gekomen.

8 Geneest de kranckе/ reynigt de melaetſche/ weckt de doode op/ werpt de Duyvelen uyt. Ghy hebt het om niet ontfangen/ geeft het om niet.

9 En verkrijght u noch goudt / noch

donlo bergagi prihal, karna jang Euangelium, 28 tetapi pon de berin'ja akal budi, akan bertogowi hatin'ja dalam jang adillan katahuwi.

1 DAan settela de pangil murit-n'ja duas blas itou ampir dia, makka de berin'ja kauwaſſahan atas roah-roah nad'jis, agar de buangkann'ja, daan pun berſumbu berbagi ſakittan.

2 Makka jangnamma Apoſtoli duablas itu ija ini: jang mula Simon ſiapa bernamma Petrus, daan Andreas ſudaran'ja, Iakobus (anak) Zebedei, daan Iuannes ſudaran'ja.

3 Philippus daan Bartholomeus: Thomas daan Mattheus, sjapa jadi orang riba dahulo: Iakubus (Anak) Alphei, daan Lebbeus, ſiapa pun'ja namman'ja Thaddeus.

4 Simon Kananeo, daan Iudas Iſcarioth, sjapa durahka akan dia d'juga.

5 Iang Duablas ini de menjuroh Ieſus, daan beri ſabda akan dean'ja, daan katta: d'jang-an pergi mu kapada jang kafir, atu d'jang-an maſſok kadalam kuta Samaritano.

6 Tetapi pergi daulu kapada dumba terhilang dari ruma Iſrail.

7 Settela kamu pergi rawajat, kattala: jang Radjat ſurga ija ampir datang.

8 Berſumbukan ſakit, bertſiutſi jang ſakit kadel, bangkit akan orang matti, buang akan ſeitan: kamu berteriman'ja karna kaſſe, berila karna kaſſe pula.

9 D'jang-an pegang, amas, atu perak,

noch ſilvez / noch kopez-[gelt] in uwe gozdels.

10 Noch male tot den wegh / noch twee rocken / noch ſchoenen / noch ſtaf. Want de azbeydez is ſijn voedtſel weezdigh.

11 Ende in wat ſtadt ofte vlecke ghy ſult in komen / ondezſoeckt wie daez in weezdigh is: ende blijft aldaez tot ghy [daer] upt gaet.

12 Ende als ghy in het huys gaet / ſoo gzoet het ſelve.

13 Eñ indien dat huys weezdigh is / ſoo kome uwen vzede ovez dat ſelve: maez indien het niet weezdigh en is / ſo keere uwen vzede wedez tot u.

14 Ende ſoo yemant u niet en ſal ontfangen / noch uwe woozden hooren / uptgaende upt dat huys / ofte upt deſelve ſtadt / ſchuddet het ſtof uwez voeten af.

15 Voozwaez ſegghe ick u / Het ſal den lande van Sodoma ende Gomozra vezdzaeghlickez zijn in den dagh des oozdeels / dan deſelve ſtadt.

16 Siet / ick ſende u als ſchapen in het midden dez wolven: Zijt dan voozſichtigh gelijck de Slangen / ende oprecht gelijck de Duyven.

17 Waez wacht u vooz de menſchen: want ſy ſullen u ovezleveren in de Raedts-vezgaderinghen / ende in hare Synagogen ſullen ſy u geeſſelen.

18 Eñ ghy ſult ock vooz Stadhoudezs ende Koninghen gheleydet wozden / om mijnent wille / haez ende den Heydenen tot getuygeniſſe.

19 Doch

perak, atu tambaga dalam pundimu.

10 Atu pun karung de d'jalan, atu pun baid'ju dualey, atu kaus, atu batangkaju: karna jang orang bacardja berharga makkannanja.

11 Makka kakuta atu tananam kamana kamu memaſok, prixa ſiapa jadi de dalam n'ja ya patut: makka tingalla kaſana ſampey kamu tjerey derri ſitou.

12 Makka tella kamu maſſok ka barang ruma, beri ſalam akan itu.

13 Makka d'jikkelu ruma itu ya patut, makka ſalammu tingal atas dia: tetapi d'jikkelu tiada patut, makka ſalammu kumbali kapada mu.

14 Makka ſiapa tiada berterima mu, atu mending-er kattamu: ſettela kamu kaluar dari ruma atu kuta itu, ſapula jang abu dari kaki mu.

15 Makka aku beritaumu ſongoſongo: jang nagri Sodoma daan Gomorra ya lebeh moura bergala ka waktu hari kiamad, dari pada kuta itu.

16 Liatla, aku menjuruhmu ſeperti dumba de antara harimau: karna itula kamu menjadi bid'jakſena ſeperti ular, daan boudi betul d'jouga ſeperti marpati.

17 Ingat dirimu dari pada manuſea: karna dean'ja ada meng-henter mu ka roma roma pitsjaranja, daan pun kapada kampung-ann'ja adala dia mengitik kamu.

18 Makka kamu jadi henter de hadap ſabandar daan Raid'ja-Raid'ja karna ſebab aku, deann'ja daan ſegala kaffir akan ſawatu ſakſi.

19 Pun

19 Doch wanneer ſy u overleveren / ſoo en ſult ghy niet beſorght zijn / hoe of wat ghy ſpreken ſult. Want het ſal u in deſelve uyre gegeven worden / wat ghy ſpreken ſult.

20 Want ghy en zijt niet die ſpreket/ maer [het is] de Gheeſt uwes Vaders / die in u ſpreeckt.

21 Ende de [eene] broeder ſal den [anderen] broeder overleveren tot de doodt/ ende de vader het kindt/ ende de kinderen ſullen opſtaen tegen de ouders/ ende ſullenſe dooden.

22 Ende ghy ſult van allen gehatet worden om mijnen Name/ maer die volſtandigh ſal blijven tot den eynde/ die ſal ſaligh worden.

23 Wanneer ſy u dan in deſe ſtadt vervolghen / vliedt in de andere: Want voorwaer ſegghe ick u/ Ghy en ſult [uwe reyſe door] de ſteden Iſraëls niet ghe-eyndight hebben / of de Sone des menſchen ſal gekomen zijn.

24 De Diſcipel en is niet boven den Meeſter / noch de dienſtknecht boven ſijnen heere.

25 Het [zy] den Diſcipel ghenoegh / dat hy werde ghelijck ſijn Meeſter/ ende de dienſtknecht gelijck ſijn heere. Indien ſy den Heere des huys Beelzebul hebben gheheeten / hoe veel te meer ſijne huys-ghenooten?

26 En vreeſt dan haer niet: want daer en is niet bedeckt/ 't welck niet en ſal ontdeckt worden/ende verborgen/ het welck niet en ſal geweten worden.

19 Pun tatkala dean'jä, meng-henter-mu, d'jang-an kalu ſedang itu, bagi mana, atu appamu meng-attaken: karna menjadi brikan pada mou kapada ſahat itu, appa-mu jadi akan berkatta.

20 Karna bukan kamu menjadi ſiapa katta, tetapi jang ruah bappamu ſiapa berkatta derri pada mou.

21 Sudara ſatu pun meng-henter jang lain akan menjadi membunuh, daan jang bappa akan anakn'ja: daan jang anak anak berbangkit hadapan Bappa-ibou-n'ja, makka bunohn'ja.

22 Makka ſegala manuſea ada berbintſi kamu, ſebab namma aku: tetapi ſiapa tingal tugu ſampey kaſudahan, jang itu menjadi mumin.

23 Tatkala dean'ja meng-ikut mu kaſawatu kuta, lalu kapada jang lain: karna aku beritaumu ſongoſongo, bulum kamu ada ber-kuliling ſegala kuta Iſrail, atu jang anak manuſea ada mendatang.

24 Jang murit tiada jadi lebeh dari punguruh, atu jang hamba tiada atas tuann'ja.

25 Jadi ſuda akan murit makka dia menjadi ſeperti punguruhn'ja: daan jang hamba makka dia jadi ſeperti tuann'ja, d'jikkelu dean'ja beri namma Beelzebub akan tuan roma, barappa lebeh akan orang roma dia?

26 Karna itula d'jang-an takut dia: ſebab tiada barang bertutup, jang tiada ſakali menjadi terbuka: atu tiada barang bagien berſemun'ji, jang tiada ſakali menjadi katahuwi.

27 Het

27 Jang

27 Het gene ick u segghe in de duysternisse / segget in het licht: ende 't gene ghy hoort in de oore / predickt dat op de daken.

28 Ende en vreest u niet voor de ghene die 't lichaem dooden / ende de ziele niet en konnen dooden: Maer vreest veel meer hem / die beyde ziele ende lichaem kan verderven inde helle.

29 En worden niet twee muschkens om een penningsken verkocht? Ende niet een van desen en sal op de aerde vallen sonder uwen Vader.

30 Ende oock uwe haren des hoofts zijn alle getelt.

31 En vreest dan niet / ghy gaet vele muschkens te boven.

32 Een yegelick dan die my belijden sal voor de menschen / dien sal ick oock belijden voor mijnen Vader die in de Hemelen [is.]

33 Maer so wie my verloochent sal hebben voor de menschen / dien sal ick oock verloochenen voor mijnen Vader / die in de Hemelen [is.]

34 En meynt niet dat ick gekomen ben om vrede te brenghen op de aerde: Ick en ben niet gekomen om vrede te brengen / maer het sweert.

35 Want ick ben ghekomen om den menschе tweedrachtigh te maken tegen sijnen vader / ende de dochter tegen hare moeder / ende de schoondochter tegen hare schoon-moeder.

36 Ende sy [sullen] des menschen vyanden [worden,] die sijne huysgenooten [zijn.]

37 Die Vader of Moeder lief heeft

27 Jang de kataku akan kamu dalam glap, beritau itu adap muka: daan jang de ding-er mu dalam taling-a, berrewajat itu deatas ruma.

28 D'jang'an kamu takut siapa membunuh akan badan, daan tiada dapat membunuh akan d'jiuwa, tetapi takut lebeh, akan siapa pun'ja kauwassahan akan membinassa kadua d'jiuwa daan badan dalam narka.

29 Bukan de d'jauwaln'ja burung tsintsi dua ekur harga sakepeng? tetapi pun tiada saekur ini d'jatu ka atas bumi d'jikkelu tiada bappa mu hendak.

30 Tetapi pon segala rambut kapala mu jadi ber bilang.

31 Karna itula d'jāg-an-mu takut, kamu jadi lebeh dari banja burung tsintsi.

32 Siapa pun men-aku beta dehadapan manusea, ijani de meng-akukan aku de hadapan bappa-ku jang mendudok dalam sorga.

33 Tetapi siapa jadi sanckalken beta dehadapan manusea, ija itu pun addakuber sanckal d'juga dehadapan bappaku jang adda kadalam surga.

34 D'jang-an mu fikir makka aku datang akan menjuruh salam atas bumi: aku tiada datang akan menjuroh salam, tetapi akan menjuruh pedang.

35 Karna aku datang akan membuat haru-biru manusea sa orang pada bappan'ja, daan jang anak parampuan dang-an ibun'ja, daan jang ipar parampuan dang-an mintuwan'ja parampuan.

36 Makka jang satru manusea menjadi orang roma dia.

37 Siapa kasse lebeh akan ibu bap-

 pan'ja

heeft boven mp / en is mijns niet weerdigh: ende die sone ofte dochter lief heeft boven mp / en is mijns niet weerdigh.

38 Ende die sijn kruyce niet [op hem] en neemt / ende mp nae en volght / en is mijns niet weerdigh.

39 Die sijne ziele vindt / sal [de] selve verlesen: ende die sijn ziele sal verloren hebben om mijnent wille / sal deselve vinden.

40 Die u ontfanght / ontfanght mp: ende die mp ontfanght / ontfanght hem / die mp gesonden heeft.

41 Die eenen Prophect ontfangt in den naem eens Propheten / sal den loon eens Propheten ontfangen: eñ die eenen rechtveerdigen ontfangt in den naem eens rechtveerdigē / sal den loon eens rechtveerdigen ontfangen.

42 Eñ so wie een van dese kleyne te drincken gheeft alleenlick eenen beker kout [waters,] in den name eens Discipels / voorwaer segge ick u / hy en sal sijnen loon geensins verlesen.

Dat elfste Capittel.

1 Joannes gevangen zijnde, sendt sijne Discipelen tot Iesum, 7 dewelcke Ioannem gepresen hebbende, 16 dreyght ende verdoemt de verachters sijns woorts, 25 daer nae Godt danckende, 27 verklaert wat macht hy van hem heeft.

1 ENde het is geschiet / doe Iesus ge-eyndight hadde sijne twaelf Discipelen bevelen te gheven / dat hy van daer voort gingh / om te leeren ende predicken in hare steden.

2 Ende

pan'ja dari pada aku, jang itu tiada harga aku, daan siapa kasse lebeh akan anak n'ja laki atu parampuan dari pada aku, jang itu pun tiada harga aku.

38 Siapa tiada ankat krusn'ja, daan meng-ikut beta: jang itu tiada pun meng-harga aku.

39 Siapa pegang hiduppan (badann'ja,) ija itula adan'ja meng-hilang: daan siapa berhilang hidupn'ja sebab akou, jang itula adan'ja pegang.

40 Siapa berterima kamu, jang itu berterima akan beta, daan siapa terima aku, berterima pun siapa menjuruh beta.

41 Siapa terima saurang nabbi dalam namma nabbi, jang itu beruleh upahann'ja separti nabbi: daan siapa berterima saurang adil dalam namma orang adil jang itu pun ada beruleh upahan seperti jang adillan.

42 Makka siapa memmeri sæid'ja jang ketsjil ini samangkup ajer sed'ju pada sa orang, dalam namma saurang murit, songo aku beritau-mu, dia tiada meng-hilang upanja.

Jang bagij sablas.

1 *Tella Ioannes jadi berpassong, menjurohn'ja murit dua kapada Iesum, 7 jang de pud'ji akan Ioannem, 16 mara daan duraka akan siapa bintsi kattan'ja, 25 komodien tella berdoa kan Allah, 27 dia beritau kauwassahan appa bulehn'ja dari dia.*

1 MAkka jadin'ja, tatkala Iesus berputus memmeri sabda akan muritn'ja, makka pergin'ja ka adapan dari sana, agar dia meng-aid'jer daan rawajat dalam kutan'ja.

2 Tat-

2 Ende Joannes in de gevanckeniſſe gehoort hebbende de wercken Chriſti/ſond twee van ſijne diſcipelē.

3 Ende ſeyde tot hem / Zijt ghy de ghene die komen ſoude / of verwachten wy eenen anderen?

4 Ende Jeſus antwoordde ende ſeyde tot haer: Gaet henen ende boodtſchapt Joanni weder/ het gene ghy hoort ende ſiet:

5 De blinde worden ſiende/ ende de kreupele wandelen / de melaetſche worden ghereynight / ende de doove hooren / de dooden worden opgheweckt / ende den armen wordt het Euangelium verkondight.

6 Ende ſaligh is hy / die aen my niet en ſal ge-ergert worden.

7 Als nu deſe henen gingen/ heeft Jeſus tot de ſcharen beginnen te ſeggen van Joanne / Wat zijt ghy uyt ghegaen in de woeſtijne te aenſchouwen? Een riet dat van den windt gins ende weder beweeght wort?

8 Maer wat zijt ghy uyt gegaen te ſien? Eē menſche met ſachte kleederē bekleet? Siet die ſachte [kleederen] dragen zijn in der Koningen huyſen.

9 Maer wat zijt ghy uyt gegaen te ſien? Een Prophect? Ja ick ſegge u/ oock veel meer dan een Prophect.

10 Want deſe is het van den welcken gheſchreven ſtaet / Siet ick ſende mijnen Engel voor uw' aengeſichte / die uwen wegh bereyden ſal voor u henen.

11 Voorwaer ſegge ick u / Onder de ghene die van vrouwen gheboren zijn / en is niemandt opgheſtaen meerder

2 Tatkala Iuannes mending-er dalam paſſung-an ſegala kard'ja-an Chriſti, menjuruh dia muritn'ja dua urang.

3 Daan meng-utſiap akan dia: jadimu ſiapa ada mendatang, atu menanti kita ſaurang lain ?

4 Ieſus menjakut daan katta akan dean'ja: pergila, daan beritau Iuanni appa mu mending-er daan meliat.

5 Iang buta menliat, jang timpang berd'jalan, jang ſakit kadel jadi tſiutſi, daan jang tuli pun mending-er, jang matti jadi berbangkit, daan jang miſkinan terima akan jang Euangelium.

6 Daan bermumin jadi dia, ſiapa tiadan'ja jadi dhinki hati karna aku.

7 Makka ſettela dean'ja pulang, Ieſus moulay katta akan rajat: dari Iuannes, appa mu pergi ka rimba akan meliat, ſawatu batang bulu jang jadi bergoyang derri angin ?

8 Tetapi appa mu kaluar akan meliat? ſaurang berpakey baid'ju lumbut? liatla, ſiapa pakey baid'ju lumbut, berduduk kadalam aſtana radja raid'ja.

9 Tetapi appa mu kaluar akan meliat? ſaurang Nabbi: ija aku beritaumu, pun lebeh dari pada Nabbi.

10 Karna inila', derri pada jang manna ſonda di ſurat: (demikien:) liatla aku menjuruh malaikat ku dehadapan muka kamu, jang bermiſtait akan d'jalan ku de hadapan mu.

11 Sungu ſungu aku kattakan mu, de antara (ſegala) jang menjadi beranak dari parampuan, tiada ſiapa bangkit

meerder dan Joannes de Doopers: Doch die de minste is in het Koninckrijck der Hemelen / is meerder dan hy.

12 Ende van de dagen Joannes des Doopers tot nu toe / wordt het Koninckrijck der Hemelen ghewelt aengedaen / ende de geweldigers nemen het selve met gewelt.

13 Want alle de Propheten ende de Wet hebben tot Joannem toe geprophetеert.

14 Ende so ghy het wilt aennemen / hy is Elias die komen soude.

15 Wie ooren heeft om te hooren / die hoore.

16 Doch waer by sal ick dit geslachte vergelijcken? Het is gelijck de kinderkens / die op de merckten sitten / ende haren ghesellen toeroepen /

17 Ende seggen / Wy hebben u op de fluyte ghespeelt / ende ghy en hebt niet ghedanst. Wy hebben u klaegh-lieden gesongen / ende ghy en hebt niet geweent.

18 Want Joannes is gekomen noch etende / noch drinckende / ende sy seggen / Hy heeft den Duyvel.

19 De Sone des menschen is ghekomen / etende ende drinckende / ende sy seggen / Siet daer / een menschе [die] een vraet / ende wijn-suyper [is,] een vrient van tollenaren ende sondaren. Doch de wijsheydt is gerechtveerdight geworden van hare kinderen.

20 Doe begon hy de steden / in dewelcke sijne krachten meest ghe-

schiedt

kit jang di adda lebeh bassar derri pada Iuannes Baptista: Tetapi pun jang terlebeh ketsil dalam radjat surga, ija pun lebeh dari pada dia.

12 Makka pun dari Waktu Iuannes Baptista sampei sakarang, jadi jang radjat surga bergaga-i, daan siapa gagain'ja, alakan itu d'juga.

13 Karna segala Nabbi daan sabda, ada pun bernabbihi sampei ka Iuannem.

14 Pun d'jikkelu kamu 'hendak berteriman'ja, dia menjadi jang Elias siapa ada mendatang.

15 Siapa pun'ja taling-a akan mending-er, ding-erla.

16 Tetapi pada siapa sepertiku asal ini ? dean'ja jadi seperti budak jang berduduk kapassara, siapa berpangil akan subatn'ja.

17 Daan berkatta: kita bertiup bangsi akan angku, makka kamu pun tiada menari: kita men'jannji-mu n'jann'ji bertsinta, makka kamu tiada menang-is.

18 Karna Ioannes datang, tiadan'ja makan atu meminum, makka dean'ja meng-utsiap, dia adda seitan.

19 Iang anak manusea datang memakan daan minum, makka dean'ja katta: liatla saurang manusea jang amat makan daan minum angur, daan ija pun subat orang riba daan orang berdoossa. Wellakiam jang budiman berule adillan dari pada anakn'ja.

20 Tella itou dia moulay kastrengan akan sagala kuta kamana kawassa-

han-

schiedt waren/ te verwijsten/ om datse haer niet bekeert en hadden.

21 Wee u Chorasin / wee u Bethsaida: Want soo in Tyrus ende Zidon de krachten waren geschiet / die in u geschiedt zijn / sy souden haer eertijdts in sack ende assche bekeert hebben.

22 Doch ick segghe u / Het sal Tyrus ende Zidon verdraeghlicker zijn in den dagh des oordeels / dan u-lieden.

23 Ende ghy Capernaum / die tot den Hemel toe zijt verhooght / ghy sult tot de helle toe neder gestooten worden. Want soo in Sodoma die krachten waren geschiet / die in u geschiet zijn/ sy soude tot op den hupdigen dagh gebleven zijn.

24 Doch ick segghe u / Dat het den lande van Sodoma verdraeghlicker sal zijn in den dagh des oordeels/ dan u.

25 In die selve tijdt antwoordde Jesus ende seyde / Ick dancke u Vader / Heere des hemels ende der aerden/ dat ghy dese dingen voor den wijsen ende verstandigen verborghen hebt / en hebt deselve den kinderkens geopenbaert.

26 Ja Vader / want alsoo is geweest het wel-behagen voor u.

27 Alle dingen zijn my over-gegeven van mijnen Vader: ende niemant en kent den Sone dan de Vader / nochte yemant en kent den Vader dan de Sone / ende dien het de Sone wil openbaren.

28 Komt herwaerts tot my alle die

han'ja bãja ija menjadi, sebab dean'ja tiada membalic hatinja, (demikien katã'ja.)

21 Aduy-mu Churasim, aduy-mu Bethsaida: karna d'jikkelu menjadi jang kauwassahan (heiran) de dalam nagri Tiro daan Sidun, jang menjadi kadalam kamu, dean'ja membalik hatinja kapada Zaman daulu doudok - doudok dalam karung daan abu.

22 Tetapi aku katta akan mou: jang nagri Tyro daan Sidon beruleh rehat lebeh kapada hari kiamat dari pada kamu.

23 Daan angku Kapernaum, jang menjadi terd'jund'jung sampey ka surga, angku menjadi berrinday sampey ka narka: karna d'jikkelu jang kauwassahem menjadi de antara Sodoma, jang menjadi de antara angku, dean'ja tingal sampey hari ini.

24 Tetapi aku beritau-mu, jang nagri Sodoma jadi lebeh monda bergala kapada hari kiamat, dari pada angku.

25 Kapada Waktu itu Iesus katta, daan berkatta: aku doa mu bappaku, tuhan atas surga daan bumi, makka mu souda bertutup arti ini akan jang berbudi daan meng-artihan, daan terbukan'ja akan jang ketsjil.

26 Ija bappaku, karna bagitou jadi kahendak hati-mu.

27 Segala barang derri Bappaku sonda di cera-akan kapada aku: makka tiada siapa kanalkan anak, selainkan Bappa: atu jang Bappa tiada kanal sel ain kan-Anak, daan siapa jang Anak hendak terbukan'ja.

28 Mare kapada aku segala kamu

die vermoeyt ende belast zijt/ ende ick sal u ruste geven:

29 Neemt mijn jock op u / ende leert van my / dat ick sachtmoedigh ben / ende nedrigh van herten: ende ghy sult ruste vinden voor uwe zielen.

30 Want mijn jock is sacht/ ende mijn last is licht.

Dat twaelfste Capittel.

1 Christus naedien hy sijne Discipelen ontschuldight heeft, 10 geneest een menschе die een verdorde handt hadde, 22 drijft oock den Duyvel uyt, 25 ende straffende de ongeloovigheyt der boosen, 38 die een teecken begeerden, voorseyt hen haer eynde.

1 IN dien tijdt gingh Jesus op eenen Sabbath-dagh door het ghezaeyde / ende sijne Discipelen hadden hongher / ende begonden aren te plucken ende te eten.

2 Ende de Pharizeen [dat] siende seyden tot hem / Siet uwe Discipelen doen dat niet en is geoorloft te doen/ op den Sabbath.

3 Waer hy seyde tot haer / En hebt ghy niet gelesen wat David gedaen heeft / doe hem hongerde / ende haer die met hem [waren?]

4 Hoe dat hy ghegaen is in het Huys Godts / ende de Toon-broden ghegeten heeft / die hem niet geoorlost waren te eten / noch oock haer die met hem [waren,] maer den Priesteren alleen?

5 Of en hebt ghy niet gelesen in de Wet / dat de Priesters den Sabbath

jang menjadi lella daan (hati) brat, aku beri-mu rehat.

29 Angkatla angkattanku, daan aid'jer la dari aku makka aku jadi lumbut budi, daan pun rinda hati, makka kamu berulch rehat akan d'jiuwamou.

30 Karna angkattanku ija berkasseh kasschan daan muattan-ku ija ring-an.

Jang bagij sablas.

1 *Settela Christus memoboonkan muritn'ja, 10 De sombon'ja saourang jang pun'ja tangan'ja matti, 22 membo angkan d'juga akan Seitan, 25 settela dia menghokkum akan ourang d'jahat karna muda beakinn'ja, 38 siapa hendak meliat sawatu tanda, de berin'ja tau sudahann'ja.*

1 PAda wactou itu makka Iesus berd'jalan kapada hari Sabath de antara uma, makka muritn'ja ija melapar, daan ya mouley mengintas padi, daan memakan-n'ja.

2 Settela de liat itu urang Pharizey, ya katta kan dia: liatla muritmu membuat jang tiada harus kapada hari Sabbath.

3 Makka dia katta-kanja tiada kamu membatsia appa membuat Davud tatkala dea pun lapar dang-an siapa adda sertan'ja.

4 Bagimana dia memasuk kadalam roma Allah, daan pun memakan apam terhenter jang tiadan'ja harus memakan, dang-an siapa menduduk kasertan'ja selain pun akan jang Chali said'ja?

5 Atu tiada kamu membatsja dalam agania, bagimana jang Chali bernad'jis

bath ontheyligen in den Tempel/ op de Sabbath-dagen/ ende [nochtans] onſchuldigh zijn?

6 Ende ick ſegghe u/ Dat een meerder dan de Tempel hier is.

7 Doch ſoo ghy gheweten hadde / wat het zy / Ick wil barmhertigheydt ende niet offerande / ghy en ſoudt de ontſchuldige niet verdoordeelt hebben.

8 Want de Sone des menſchen is een Heere ock van den Sabbath.

9 Ende van daer voortgaende/ quam hy in hare Synagoge.

10 Ende ſiet/ daer was een menſche / die een dorre handt hadde/ ende ſy vraeghden hem/ ſeggende/ Is het ock gheoorloft op de Sabbath-dagen te geneſen? (op dat ſy hem mochten beſchuldigen.)

11 Ende hy ſeyde tot haer/ Wat menſche ſalder zijn onder u / die een ſchaep heeft / ende ſoo dat ſelve op eenen Sabbath-dagh in de gracht valt / die het ſelve niet en ſal aengrijpen ende uytheffen?

12 Hoe veel gaet nu een menſche een ſchaep te boven? Soo iſt dan op de Sabbath-dagen gheoorloft wel te doen.

13 Doe ſeyde hy tot dien menſche / Strreckt uwe handt uyt: ende hy ſtrreckte ſe uyt/ ende ſy werd herſtelt geſont gelijck de andere.

14 Ende de Pharizeen uytghegaen zijnde hielden t'ſamen raedt tegen hem / hoe ſy hem dooden mochten.

15 Waer Jeſus [dat] wetende vertrock

nad'jis akan hari ſabath de dalam beitul kapada hari ſabath, makka tiadan'ja pun berſala d'juga?

6 Makka aku beritaumu, de ſini ſaurang lebeh dari pada jang beitul.

7 D'jikkelu kamu ada tau, appa ija itu, aku hendak rahmad, daan bukan perſumbahanan: tiada kamu berhokkum ſiapa tiada berſala.

8 Karna jang anak manuſea ija pun tuan atas jang hari ſabath d'juga.

9 Makka tella dia lalu dari ſana, datangn'ja kadalam kampung-ann'ja.

10 Makka liatla, de ſitu ada ſaurang jang pun'ja tang-ann'ja bourus, makka dean'ja tan'ja akan dia daan katta: jadin'ja harus akan berſumbu kapada hari ſabath? (agar dean'ja dapat meng-adu akan dia.)

11 Makka dia katta-kan dian'ja: ſiapa jadi ſaurang de antaramu, ſiapa pun'ja ſekur dumba, jang menjatu dalam talaga kapada hari ſabath, tiadan'ja ija pun pegangn'ja, daan angkat kaluar?

12 Barappa lebeh harga ſaurang manuſea dari pada ſekur dumba? makka dapat pun membuat baktika pada hari Sabath.

13 Makka dia berkatta pada urang itu: berbetulkan tang-an mu. Makka dia berbetulkann'ja: daan menjadi ſumbu pula ſeperti jang lain.

14 Makka jang Pharizey pun kaluar, daan meſiaurat derri dia, bagimana dean'ja mendapat bunuh akan dia.

15 Tella Ieſus tahumi itu, lalun'ja

verzoeck van daer / ende vele ſchaeren volghden hem / ende hy genas'ſe alle.

16 Ende ghebiedt haer ſchrpelick dat ſy hem niet openbaer maken en ſouden.

17 Op dat vervult ſoude worden het gene gheſproken is door Jeſaiam den Prophect / ſeggende /

18 Siet mijnen Knecht / welcken ick verkoren hebbe / mijnen Beminden / in welcken mijn ziele een wel behagen heeft. Ick ſal mijnen Gheeſt op hem leggen / ende hy ſal het oordeel den Heydenen verkondigen.

19 Hy en ſal niet twiſten / noch roepen / noch daer en ſal niemant ſijne ſtemme op de ſtraten hooren.

20 Het gekroockte riet en ſal hy niet verbreken / ende het roockende lemmet en ſal hy niet uyt-bluſſchen / tot dat hy het oordeel ſal uytbrengen tot overwinninge.

21 Ende in ſijnen Name ſullen de Heydenen hopen.

22 Doe wiert tot hem gebracht een van den Duyvel beſeten / [die] blindt ende ſtom [was,] ende hy ghenas hem / alſoo dat de blinde ende ſtomme / beyde ſprack ende ſagh.

23 Ende alle de ſchaeren ontſetteden haer / ende ſeyden / Is niet deſe de Sone Davids ?

24 Maer de Pharizeen [dit] gehoort hebbende ſeydē / Deſe en werpt de duyvelen niet uyt / dan door Beelzebul / den Overſten der Duyvelen.

25 Doch Jeſus kennende hare gedach-

dari ſana : makka rajat ban'ja mengikut dia, makka dia ſumbun'ja ſamuan'ja.

16 Makka dia faſuruhn'ja berahi, agar dean'ja tiada termaſehur akan dia.

17 Agar jadi putus, jang de kattakan Nabbi Eſaias, ſiapa berkatta.

18 Liatla hamba aku ſiapa aku berpileh : kakaſſeh-kaſſehanku, kapada ſiapa n'ja aku men-ambil kabul hatiku. Aku jadi terru ruahku atas dia, makka dia pun meng-rewajat jang kiamat akan kaffir.

19 Dia tiada memara, atu betria, atu ſaurang pun tiada mending-er ſuaran'ja diatas raja.

20 Jang bulo pata tiadan'ja berputus, daan jang kapas ber-ang-us tiadan'ja berpadam, ſettela ſampey dia kaluar kan jang kiamat akan menangan.

21 Makka jang kaffir pun adala berpitſiaja dalam namman'ja.

22 Settela itu makka de hentern'ja kapada dia, ſaurang manuſea ſetani jang jadi buta daan biſu, makka dia ſumbun'ja, daan jang buta daan biſu betutur, daan meliat.

23 Makka ſegala rajat ija terked'jut, daan katta : bukan jang ini Anak Davud ?

24 Tella jang Pharizey mending-er itu, kattan'ja jang ini tiada boangken calouwar ſeitan, melainkan dari pada Beelzebub pungulu ſeitan d'juga.

25 Tatkalla Ieſus berkanalkan fikirn'ja,

gedachten/ seyde tot haer / Een yeder Koninckrijck / dat tegen hem-selven verdeelt is / wort verwoest: eñ een yeder stadt / ofte huys / dat teghen hem-selven verdeelt is / en sal niet bestaen.

26 Ende indien de Satan den Satan uytwerpt / soo is hy teghen hem-selven verdeelt: hoe sal dan sijn rijck bestaen?

27 Ende indien ick door Beelzebul de Duyvelen uytwerpe / door wien werpense dan uwe sonen uyt? Daerom sullen die uwe rechters zijn.

28 Maer indien ick door den Geest Godts de Duyvelen uytwerpe / so is dan 't Koninckrijck Godts tot u gekomen.

29 Ofte hoe kan yemant in het huys eens stercken in komen / ende sijne vaten ontrooven / het en zy dat hy eerst den stercken ghebonden hebbe / ende als dan sal hy sijn huys berooven?

30 Wie met my niet en is / die is teghen my: ende die met my niet en vergadert / die verstroyt.

31 Daerom seggh e ick u / Alle sonde ende lasteringhe sal den menschen vergheven worden: maer de lasteringhe tegen den Gheest en sal den menschen niet vergeven worden.

32 Ende soo wie [eenigh] woort gesproken sal hebben tegen den Sone des menschen / het sal hem vergeven worden: maer soo wie tegen den Heyligen Gheest sal ghesproken hebben / het en sal hem niet vergheven worden / noch in dese eeuwe / noch in de toekomende.

33 Ofte

kirn'ja, berkatta akan dean'ja: segala nagri Raid'jat jang ada berbagi pada dirin'ja, menjadi berbinassa, daan segala kuta atu ruma jang menjadi berbagi pada dirin'ja, tiada dapat bediri (lama.)

26 D'jikkelu jang seitang buangkan seitan, makka jadi dia berbagi akan dirin'ja, bagimana dapat mendiri radjatn'ja?

27 Makka d'jikkelu aku buangkan seitan dang-an Beelzebub, dang-an siapa de buangn'ja anak anak kamu? karna itula dean'ja manjadi hokkumantrimu.

28 Tetapi d'jikkelu aku buangkan seitan dang-an ruah Allah, makka jadi jang Raid'jat Allah datang kapada kamu.

29 Atu Bagimanana dapat barang siapa memasuk ka ruma urang kawassa, daan merampas hartan'ja, d'jikkelu dia tiada meng-ikat jang kawassahan dulu, makka settela itu dia merampas kan ruman'ja?

30 Siapa tiada serta aku, ijani lauwan akou: daan siapa tiada berkampong dang-an aku, ija pun tjerey-mereyla.

31 Karna itu aku britaumu, segala doosa daan hudjat jadi berampun akan jang manusea: tetapi jang hudjat kapada jang ruah, tiada menjadi berampun akan manusea.

32 Makka siapa adda berkatta bakattahan (melauwan) pada anak manusea, jadi beramponkan dia: tetapi siapa berkatta (memaki) akan ruah ulkadus, makka ijani tiada menjadin'ja berampon, atu dalam zemaan ini, atu dalam acher datang.

33 Ofte maeckt den boom goet/ ende ſijne vrucht goedt : ofte maeckt den boom quaedt / ende ſijne vrucht quaet. Want uyt de vrucht wort de boom gekent.

34 Ghy adderen ghebroedtſels/ hoe kondt ghy goede dinghen ſpreken daer ghy boos zijt / want uyt den overvloedt des herten ſpreeckt de mondt.

35 De goede menſche brenght goede dinghen voort uyt den goeden ſchat des herten / ende de booſe menſche brenght booſe dingen voort uyt den booſen ſchat.

36 Maer ick ſeggh u/ Dat van elck ydel woordt het welck de menſchen ſullen geſproken hebben/ſy van het ſelve ſullen reeckenſchap geven in den dage des oordeels.

37 Want uyt uwe woorden ſult ghy gherechtveerdight worden / ende uyt uwe woorden ſult ghy verooordeelt worden.

38 Doe antwoordden ſommige der Schriftgeleerde ende Pharizeen/ ſeggende / Meeſter wy wilden van u [wel] een teecken ſien.

39 Maer hy antwoordde ende ſeyde tot haer / Het boos ende overſpeligh ghenachte verſoeckt een teecken/ ende haer en ſal geen teecken gegeven worden/ dan het teecken Jone des Propheten.

40 Want gelijck Jonas drie dagen eñ drie nachten was in den buyck des walviſch / alſoo ſal de Sone des menſchen drie dagen ende drie nachten weſen in het hert der aerden.

41 De

33 Buat baik akan puhoon, daan buan'ja ija pun baik : atu buat d'jahat akan puhoon , makka buan'ja ija pun d'jahat, karna dari pada bua berkanal orang jang puhoon.

34 Kamu aſal ular, bagimana dapat kamu berkatta baik , ſedang kamu menjadi d'jahat ? karna jang mulut berkatta dari pada jang pouno hati.

35 Jang manuſea, baik, turbitkan jang bay dari pada binda hatin'ja bay : daan jang manuſea d'jahat, meng-henter d'jahat, dari pada binda hatin'ja jang d'jahat.

36 Tetapi aku britau mu, makka ſegala manuſea ada memmeri keira keira capada hari kia mat dari pada ſegala patta tiadda bergouna jang dia ſonda berkatta.

37 Karna kamu menjadi beradil dari pada per-kattaan mu, daan dari pada per-kattaan mu menjadi mu terhokkum.

38 Sedang itou berbagi Chali daan Pharizey menjaut akan dia, daan katta : Punguru , kita hendak meliat ſawatu tanda darimu.

39 Makka dia menjaut , daan berkattan'ja : aſal ini nakal daan ſeſundel meng-hendak ſawatu tanda : makka tiadda jadi bri padanja tandalain, ſelainkan tanda dari Nabbi Iunas.

40 Karna ſeperti Iunas tingal de purut ikan-mina, tiga hari daan tiga malam, demikien jang anak manuſea , ija tingal de dalam hati tana, tiga hari daan tiga malam.

41 Jang

41 De mannen van Nineve ſullen opſtaen in het oordeel met dit geſlachte / ende ſullen het ſelve verooꝛdeelen: want ſy hebben haer bekeert op de predikinghe Jone. Ende ſiet / meer dan Jonas is hier.

42 De Koninginne van het Zuyden ſal opſtaen in het oordeel met dit geſlachte / ende het ſelve verooꝛdeelen: want ſy is gekomen van de eynden der aerde / om te hooren de wijſheydt Salomons. Ende ſiet / meer dan Salomon is hier.

43 Ende wanneer de onreyne geeſt van den menſche uytgegaen is / ſoo gaet hy door dorre plaetſen / ſoeckende ruſte / ende en vindtſe niet.

44 Dan ſeght hy / Ick ſal weder keeren in mijn huys / van waer ick uytghegaen ben: ende komende vindt hy het ledigh / met beſemen gekeert / ende verciert.

45 Dan gaet hy heenen / ende neemt met hem ſeven andere geeſten booſer dan hy ſelve / ende in-ghegaen zijnde woonenſe aldaer / ende het laetſte des ſelven menſches wordt erger dan het eerſte. Alſoo ſal het ock met dit boos geſlachte zijn.

46 Ende als hy noch tot de ſchaeren ſprack / ſiet ſijne moeder ende broeders ſtonden buyten / ſoeckende hem te ſpreken.

47 Ende yemant ſeyde tot hem / Siet uwe moeder ende uwe broeders ſtaen [daer] buyten / ſoeckende u te ſpreken.

48 Waer hy antwoordende ſeyde de

41 Jang laki-laki dari Ninive ada berbangkit kapada hari kiamat dang-an aſſal ini, makka adan'ja terhukkum akā dia: karna dean'ja balik katinja ſebab rewajat Iunas. Makka liatla de tumpat ſini ſaurang jang jadi lebeh dari Iunas.

42 Jang Raid'ja parampuan dari ſalatan ada berbang-kit ka-hari kiamat dang-an aſſal ini, daan berhokkumn'ja, karna dia mendatang dari ud'jung bumi, akan mending-er budi Soliman: makka liatla ſaurang de tumpat ſini, ſiapa jadi lebeh dari Soliman.

43 Tatkala jang ruah nad'jis kaluar dari badan manuſea, makka dia berkuliling akan tumpat d'jumur, mentſiari ka brentihan, daan tiadan'ja mendapat.

44 Tella itu dia katta: aku kumbali ija kapada rumaku, dari mana aku kaluar, daan ſettela dia datang kaſana, de dapatn'ja ampa, berſapu dang-an ſapu daan berbiſcy.

45 Makka dia pergi, meng-ambil ruah tud'ju jang lain lebeh d'jahat dari dia kendiri kaſertan'ja: daan memaſuk de ſitu, daan menaun ka ſana: makka, jang ud'jung manuſea itu jadi lebeh d'jahat dari jang mula. Makka demikien menjadi pun dangan aſal nakal ini.

46 Sedang dia lagi betutur dang-an rajat: liatla, ibun'ja daan ſudaran'ja tingal deluar ſitu meng-hendak berkatta akan dia.

47 Makka ſaurang beritau kan dia, liatſana, ibumu daan ſudaramu ija deluar ſitu, ſiapa hendak betutur dang-an mu.

48 Dia menjaut daan katta kapada

ſiapa

de tot den genen die hem [dat] seyde/ Wie is mijne moeder / ende wie zijn mijne broeders ?

49 Ende sijne handt uytstrecken-de over sijne Discipelen seyde / Siet mijne moeder ende mijne broeders.

50 Want so wie den wille mijns Vaders doet die inde Hemelen is/ deselve is mijn broeder/ ende suster / ende moeder.

Dat dertiensde Capittel.

1 Iesus by der Zee, 3 door de ghelijckenisse van den Zaeyer, 24 van den Zade, 31 van den mostaert-koren, 33 van den heefdeegh, 44 van den verborgen schat, 45 van den Koopman, 47 ende door het nette geworpen in de Zee, 51 leert hoedanigh het Koninckrijcke der Hemelen zy.

1 Ende te dien dage Iesus uyt den huyse gegaen zijnde/ sat by de Zee.

2 Ende tot hem vergaderden vele scharen / so dat hy in een schip gingh ende neder sat / ende alle de schare stont op den oever.

3 Ende hy sprack tot haer vele dingen door ghelijckenissen / seggende/ Siet een Zaeyer gingh uyt om te zaeyen:

4 Ende als hy zaeyde viel een deel [zaedts] by den wegh: ende de vogelen quamen / ende aten dat selve op.

5 Ende een ander [deel] viel op steenachtige [plaetsen,] daer het niet veel aerde en hadde / ende het gingh terstont op / om dat het gheen diepte van aerde en hadde.

6 Maer

siapa memmerin'ja tau akan dia : siapa ija ibu ku, daan siapa ija sudara ku laki laki ?

49 Daan tella dia berbetul tang-ann'ja atas muritn'ja, ija berkatta: liat ibuku daan sudara aku.

50 Karna, barang siapa berputus kahendak hati bappaku jang adda dalam surga, itula sudara, laki, soudara parampuan akou, daan ibuku.

Jang bagij ka-tigablas.

1 *Iesus de tepi laut, 3 dang-an sepertihan ourang membuleeh, 24 daan dari bid'ji, 31 daan dari bid'ji sawi, 33 dari tepong massam, 44 dari harta tersemun'ji, 45 dari ourang sudagar, 47 daan dari pada jang pukat jang de boang-n'ja ka laut, 51 makka de aid'jern'ja bagimana jadi jang radjat sorgani.*

1 Kapada hari itu, settela Iesus kaluar dari ruma, mendudok ka tepi laut.

2 Daan rajat ban'ja berkampung ampir dia, makka dia memasuk kadalam sawatu kapal, daan segalla jang rajat bediri de tepi.

3 Makka berkatan'ja akan dia banjac dang-an sepertihan, daan katta: liatla, saurang memuleeh kaluar akan membuleeh.

4 Makka tatkala dia membuleeh, sabagi bid'ji pun menjatu de tepi d'jalan, makka jang burung de lang-it datang daan memakann'ja.

5 Makka jang lain menjatu de tana iffi batu, kamana tiadan'ja tana bann'ja, daan jia pun bertumbu figra, karna sebab tiadan'ja tana dalam:

6 Makka

6 Maer als de Sonne op gegaen was / so is het verbrandt geworden / ende om dat het gheenen worteł en hadde / is het verdort.

7 Ende een ander [deel] viel in de doornen: ende de doornen wiessen op / ende verstickten het selve:

8 Ende een ander [deel] viel in de goede aerde / ende gaf vrucht / het een hondert / het ander tsestigh / ende het ander dertigh [vout.]

9 Wie ooren heeft om te hooren / die hoore.

10 Ende de Discipelen tot hem komende seyden tot hem / Waerom spreeckt ghy tot haer door ghelijckenissen?

11 Ende hy antwoordende seyde tot haer / Om dat het u ghegeven is / de verborghentheden des Koninckrijcks der Hemelen te weten / maer dien en is't niet gegeven.

12 Want wie heeft / dien sal gegeven worden / ende hy sal overvloedelick hebben: maer wie niet en heeft / van dien sal ghenomen worden oock dat hy heeft.

13 Daerom spreke ick tot haer door gelijckenissen / om dat sy siende niet en sien / ende hoorende niet en hooren / noch oock verstaen.

14 Ende in haer wordt de Prophetie Jesaie vervult / die seght / Met het ghehoor sult ghy hooren / ende geensins verstaen: ende siende sult ghy sien / ende geensins bemercken.

15 Want het herte deses volcks is

6 Makka tella jang mattahari menaiki, ber-ang-uskan dia, daan sebab tiada ija pun berakar, jadin'ja kringla.

7 Makka jang lain menjatu ka bava puhoon duri, jang duri ija bertumbu, daan memunuhn'ja.

8 Jang lain menjatu dalam tana baik: makka ija berbid'ji, jang (bid'ji) satu saratus, jang lain anampulu, daan jang lain tiga pulu.

9 Siapa pun'ja taling-a akan mending-er, ding-erla.

10 Tella muritn'ja datang kapada dia, ija katta akan dia: karna appamu berkatta dang-an dean'ja dang-an sepertihan_?

11 Makka menjautn'ja, daan kattakan kan dia: sebab ija souda bri kanja pada mou akan meng-arti (segala) semun'jihan Raid'jat surga: tetapi jang ini tiada de brikanja itu.

12 Karna siapa ada pun'ja, itou jaddi bri akan, daan menjadi pun antipermana: tetapi siapa tiada pun'ja, makka adan'ja menambil pon jang ampun'ja dia.

13 Karna itula aku berkattakã dia derri pada sepertihan, agar dean'ja tella berpandang, tiadan'ja meliat, daã pun mending-er tiadan'ja ding-er, atu meng arti.

14 Makka jadi pun putus akan dian'ja jang de bernablihi souda Nabbi Esajas, siapa berkatta: kamu ada mending-er dang-an talaing-a, daan tiada mu meng-arti: daan kamu ada meliat dang-an mata, daan tiada mu kaliatan_.

15 Karna hati manusea ini menjadi

is dick ghewoꝛden / ende ſy hebben met den ooren ſwaeꝛlick ghehooꝛt: ende hare ooghen hebben ſy toeghedaen / op dat ſy niet t'eenighen tijdt met den ooghen en ſouden ſien / ende met den ooren hooren / ende met den hꝛten veꝛſtaen / ende haeꝛ bekeeren / ende ick haeꝛ geneſe.

16 Doch uwe oogen zijn ſaligh / om dat ſy ſien / ende uwe ooren om dat ſy hooren.

17 Want vooꝛwaeꝛ ick ſegge u / Dat vele Pꝛophꝛeten eñ rechtveeꝛdige hebben begeeꝛt te ſien de dinghen die ghy ſiet / ende en hebben[ſe] niet geſien: eñ te hooren die dingen die ghy hooꝛt / eñ en hebben[ſe] niet gehooꝛt.

18 Ghy dan hooꝛt de ghelijckeniſſe van den Zaeijeꝛ.

19 Als yemandt dat wooꝛt des Koninckrijcks hooꝛdt / ende niet en veꝛſtaet / ſoo komt de Booſe / ende ruckt wech het ghene in ſijn hꝛte gezaeyt was. Deſe is de ghene die bp den wegh bezaeyt is.

20 Maeꝛ die in ſteenachtighe [plaetſen] bezaeyt is / deſe is de gene die het wooꝛt hooꝛt / ende dat teꝛſtont met vꝛeughden ontfanght.

21 Doch hy en heeft geen wooꝛtel in hem-ſelven / maeꝛ is vooꝛ eenen tijdt: ende als veꝛdꝛuckinghe of veꝛvolginge komt / om des wooꝛts wille / ſoo wooꝛt hy teꝛſtondt ge-eꝛgeꝛt.

22 Ende die in de dooꝛnen bezaeyt is / deſe is de gene die het wooꝛt hooꝛt / ende de ſoꝛghvuldighepdt deſeꝛ werelt / ende de veꝛlepdinghe des rijck-

ija berlema, makka dean'ja mendinger merſukar dang-an taling-an'ja, daan pun bertutup akan mattan'ja: agar tiadan'ja meliat dang-an matta, daan ding-er dang-an taling-a, daan meng-arti dang-an hati, daan tiadan'ja pun balik hati, agar aku berſumbu akan dean'ja.

16 Tetapi matta mu jadi bermumin, karna dean'ja meliat: daan talingamu, karna mending-er.

17 Karna ſungu aku britau mu, bann'ja Nabbi daan urang adil ada hendak meliat jang deliat kamu, daan tiadan'ja liat: daan mending-er jang deding-ermu, makka tiadan'ja berdinger.

18 Ding-erla kamu pun jang ſepertihan urang membuleh.

19 Tatkala barang ſiapa mending-er rawajat derri radjat (ſurga) daan tiadan'ja pun meng-arti, makka jang d'jahat itou datang, daan meng-ambil jang jadi membuleeh dalam hatin'ja, inila ſiapa jadi membuleeh de tepi d'jalan.

20 Tetapi ſiapa jadi membuleeh de tana iſi batu, itula ſiapa mending-er jang perkattaan, daan berteriman'ja ſigra dang-an ſuka hatin'ja.

21 Makka dia tiada ber-akar dirin'ja, tetapi jadi murahberbalik: makka tatkala datang gaga-i, atu ikuttan karna ſebab jang kattaän, makka ſigra jadi dia berdhinki.

22 Makka ſiapa jadi membuleeh de bava duri, itula, ſiapa mending-er jang perkattaän, tetapi jang kaluwi dun'ja ini, daan jang ſemouhan harta kaja,

berlamas

rijckdoms verſtickt het woort / ende het wort onvruchtbaer.

23 Die nu in de goede aerde bezaent is / deſe is de gene die het woort hoort ende verſtaet / die ock vrucht draeght / ende voort brenght / de een hondert / de ander tſeſtigh / ende de ander dertigh-[vou⁻.]

24 Een ander gelijckeniſſe heeft hy haer voor-geſtelt / ſeggende / Het Koninckrijck der Hemelen is gelijck een menſche / die goet zaedt zaerde in ſijnen acker.

25 Ende als de menſchen ſliepen / quam ſijnen vyant ende zaerde onkruydt midden in de tarwe / ende gingh wech.

26 Doe het nu [tot] kruyt opgheſchoten was / ende vrucht voort bracht / doe openbaerde hem ock het onkruyt.

27 Ende de dienſtknechten van den heere des huys gingen ende ſeyden tot hem: Heere / en hebt ghy niet goet zaet in uwen acker gezaept: van waer heeft hy dan het onkruyt?

28 Ende hy ſeyde tot haer / Een vyandigh menſche heeft dat gedaen. Ende de dienſtknechten ſeyden tot hem / Wilt ghy dan dat wy henen gaen / ende dat ſelve vergaderen?

29 Maer hy ſeyde / Neen / op dat ghy het onkruydt vergadereude / ock mogelick met het ſelve de tarwe niet uyt en treckt.

30 Laetſe beyde te ſamen opwaſſen tot den Oogſt / eñ in den tijdt des Oogſts ſal ick tot de maeijers ſeggen / Vergadert eerſt dat onkruydt / ende

berlamas akan jang perkattaän, makka tiadan'ja berbid'ji.

23 Makka ſiapa jadi membuleeh de tana baik, itula ſiapa mending-er jang perkattaän daan meng-artin'ja, daan kumodien terhenter buabid'ji, ſawatu ſaratus, jang lain anampuloh, daan jang lain lahi tiga puluh.

24 Sawatu ſepertihan lain berkatta-n'ja akan dia, daan katta? jang Radjat ſurga jadi, ſeperti ſaurang membuleeh bid'ji baik dalam bendang-n'ja.

25 Makka tatkala manuſea tidur, datang ſatrun'ja daan membuleeh benee rompot dedalam jang gendum, daan pun pegi.

26 Settela jang gendum ſonda bertumbu, daan meng-hentar buabid'ji, makka de liatn'ja pun d'juga jang rompot-rompot itou.

27 Makka jang hamba datang kapada pungulun'ja, daan katta akan dia: tuanku, tiada-mu membuleeh bid'ji baik de dalam bendang-mu? dari mana datang pun jang rompot-rompot?

28 Makka dia britaukan dean'ja: jang manuſea ſatruwi membuat itu; makka hamban'ja bertan'ja akan dia: hendakmu kami pergi, berkampung akan itu?

29 Dia berkatta: tida, agar kamu tella berkampung, jang rompot-rompot, tiadamu d'juga ſumma tjabot jang gendum.

30 Beerla bertumbu ſeſammaſamma ſampei waktu iris: makka ka waktu iris aku britau kapada urang iris: berkampung doulu jang rompot-rompot, daan

ende bindt het in busselen/ om het selve te verbranden : maer de tarwe brenght te samen in mijne schuere.

31 Een ander gelijckenisse heeft hy haer voor-gestelt / seggende/ Het Koninckrijck der Hemelen is gelijck het mostaert-zaedt / het welck een mensche heeft ghenomen / ende in sijnen acker gezaeyt :

32 Het welcke wel het minste is onder alle de zaden : maer wanneer 't opghewassen is / dan is 't het meeste van de moes-kruyden : ende het wort een boom / alsoo dat de voghelen des Hemels komen ende nestelen in sijne tacken.

33 Een andere ghelijckenisse spraack hy tot haer / [seggende,] Het Koninckrijck der Hemelen is ghelijck een suerdeesem / welcken een vrouwe nam ende verbarghde in drie maten meels / tot dat het geheel gesuert was.

34 Alle dese dingen heeft Jesus tot de scharen gesproken door gelijckenissen : ende sonder gelijckenisse en spraack hy tot haer niet.

35 Op dat vervult soude worde/ dat gesproken is door den Propheet/ seggende/ Ick sal mijnen mondt op doe door gelijckenissen: Ick sal voort brengen dingen die verborgen waren van de grondt-legginge der werelt.

36 Doe nu Jesus de scharen [van hem] ghelaten hadde/ ginghy hy na huys. Ende sijne Discipelen quamen tot hem / seggende / Verklaert ons de ghelijckenisse van 't onkruyt des ackers.

37 Ende

ikatn'ja berbunkus , agar de bakarn'ja : tetapi jang gendum bersimpan dalam gedung ku.

31 Sawatu sepertihan lain berkattan'ja akan dia , daan katta : jang Raid'jat surga ija pun seperti sabid'ji sawi , jang de ambilkan saurang manusea , daan bertanamn'ja de dalam bendang-n'ja.

32 Siapa jadi jang ketsjil de antara segala bid'ji : tetapi tatkala jadi bertumbu , makka jadi ija jang lebeh bassar de antara sajur : daan pun menjadi sawatu puhoon , demikien makka jang burung de lang-it datang, akan bersarang dalam dahan'ja.

33 Sawatu sepertihan lain kattanja akan dean'ja , daan berkatta : jang Raid'jat surga jadi pun seperti sawatu raggi massam , jang de ambil saurang parampuan , daan membubun'ja dalam tepung tiga gantan , sampey settela jadi massam samuan'ja.

34 Segala ini de kattakan Iesus kapada jang rajat dang-an sepertihan : daan tiadan'ja berkatta dang-an dean'ja selain kan sepertihan d'juga.

35 Agar jadi putus jang de kattakan Nabbi , siapa berkatta : aku ada berbuka mulutku dang-an sepertihan , aku ada berrewajat pun jang menjadi tersemun'ji dari pertama dun'ja.

36 Sedang itou settela Iesus tingal akan jang rajat, makka masukn'ja karuma , daan muritn'ja datang kapada dia , kattanja : beri-tahu akan kita jang sepertihan ubat d'jahat de bendang.

37 Makka

37 Ende hy antwoordende seyde tot haer/ Die 't goet zaet zaeyt/ is de Sone des Menschen.

38 Ende de acker is de werelt: ende het goede zaedt zijn de kinderen des Koninckrijcks: ende het onkruydt zijn de kinderen des Boosen.

39 Eñ de Vyant die het selve gezaeyt heeft/ is de Duyvel: ende de Oogst is de voleyndinge der werelt: ende de Maeyers zijn de Engelen.

40 Gelijckerwijs dan het onkruydt vergadert/ ende met vyer verbrant wordt/ also sal het [oock] zijn in de voleyndinge deser werelt.

41 De Sone des Menschen sal sijne Engelen uytsenden/ ende sy sullen uyt sijn Koninckrijck vergaderen alle de ergernissen/ ende de gene die de ongerechtigheyt doen:

42 Ende sullen deselve in den vyerigen oven werpen: daer sal weeninge zijn ende knersinge der tanden.

43 Dan sullen de rechtveerdige blincken/ gelijck de sonne/ in het Koninckrijck haers Vaders. Die ooren heeft om te hooren/ die hoore.

44 Wederom is het Koninckrijck der Hemelen gelijck een schat in den acker verborgen/ welcken een mensche ghevonden hebbende/ verbergde [dien,] ende van blijdtschap over den selven gaet hy henen ende verkoopt al wat hy heeft/ ende koopt dien selven acker.

45 Wederom is het Koninckrijck der Hemelen gelijck een Koopman die schoone peerlen soeckt:

46 Dewelcke/ hebbende een peerle

37 Makka dia menjaut akan dean'ja daan katta: siapa membuleeh jang bid'ji baik itula jang anak manusea.

38 Jang bendang ija jang dun'ja, daan jang bid'ji baik itula jang kanak Raid'jat surga, makka jang ubat d'jahat, itula jang kanak ampounja jang nakal itou.

39 Jang satru siapa membuleehn'ja, ija jang seitan, jang waktu iris ija jang sudahan dun'ja, urang iris, itula malaikat.

40 Seperti jang ubat d'jahat menjadi berkampung, daan bertunuh dangan api: makka demikien jadin'ja kapada waktu dun'ja sudahani.

41 Jang Anak manusea ada menjuruh malaikatn'ja, akan berkampung segala d'hinkihan dari antara Raid'jatn'ja, daan siapa membuat durahka:

42 Makka de buangn'ja kadalam dapur api, kamana ada menang-isian daan pun amete gigit.

43 Tella itu makka jang adil-hati berridupi seperti jang matta hari kadalam Raid'jat bappan'ja, siapa pun'ja taling-a akan mending-er, ding-erla.

44 Sakali lagi, jang Raid'jat surga jadi pun seperti sawatu perbindaharaan bersemun'ji de dalam bendang, jang sedang de dapatkan saurang, simpann'ja, makka karna maha sukahann'ja, pergin'ja berd'jawal segala ampun'ja dia, daan memmeli akan bendang itu.

45 Sakali pula, jang Raid'jat surgani jadi pun seperti saurang sudagar siapa mentsiari moutiara bisey.

46 Makka tella dia berdapat sawa-

peerle van groote weerde ghevonden/ gingh henen ende verkocht al wat hy hadde/ endt kocht deselve.

47 Wederom is het Koninckrijck der Hemelen gelijck een net geworpen in de Zee / ende dat allerley soorten [van visschen] te samen brenght:

48 Het welcke wanneer het vol geworden is / [de visschers] aen den oever optrecken / ende neder sittende lesen het goede uyt in [hare] vaten/ maer het quade werpen sy weech.

49 Alsoo sal het in de voleyndinghe der eeuwen wesen: de Engelen sullen uytgaen / ende de boosen uyt het midden der rechtveerdighe afscheyden:

50 Ende sullen deselve in den vyerigen oven werpen: daer sal zijn weeninghe ende knersinghe der tanden.

51 Ende Jesus seyde tot haer/ Hebt ghy dit alles verstaen? Sy senden tot hem/ Ja Heere.

52 Eñ hy seyde tot haer: Daerom een yegelick Schrift-geleerde in het Koninckrijck der Hemelen onderwesen / is gelijck een heere des huys/ die uyt sijnen schat nieuwe ende oude dingen voort brenght.

53 Ende het is geschiet als Jesus dese ghelijckenissen ge-eyndight hadde/ vertrock hy van daer.

54 Ende gekomen zijnde in sijn vaderlandt / leerde hy'se in hare Synagoge / soo dat sy haer ontsetteden/ ende seyden / Van waer [komt] desen die wijsheydt ende die krachten?

55 Is

tu (muteara) garib, de d'jawalkan segala jang ampun'ja dia, daan memmelin'ja.

47 Lagi pula, jang Raid'jat surga jadi pun seperti sawatu pukat, jang menjadi buang dalam laut, daan berkampung akan ikan bagi d'jinis rupa.

48 Makka tella jadi penuh, urang mamukat tareen'ja ka tepi: daan tella duduk, de pilehn'ja samuan'ja, jang baik de iffikan thungn'ja, tetapi jang d'jahat de buangn'ja kaluar.

49 Demikien menjadi-n'ja ka waktu dun'ja sudahani: jang malaikat ija meng-aluar, daan membagi jang Nakal dari antara jang adil.

50 Daan de buangn'ja dalam dapur apin'jala: kamana amat nang-is daan amete gigit.

51 Makka Iesus tan'jakan dean'ja: adala kamu meng-arti itu? dean'ja katta: ija tuanku.

52 Makka dia britaun'ja: karna itu segala Chatip, siapa menjadi berbudi akan arti Raid'jat surgani, jadi pun seperti panghulu ruma, siapa meng-henter baru daan tua dari perbindaharan'ja.

53 Makka menjadin'ja, tatkala Iesus berputus sepertihan ini, lalu dia pulang dari sana.

54 Daan mendatang kanagri bappan'ja, beraid'jer kapada kampung-an-n'ja, demikien makka dean'ja terkud'jut, daan katta, dari mana beruleh dia budiman daan kawassahan ini?

55 Bukan

55 Is dese niet de sone des timmermans? ende is sijne moeder niet genaemt Maria / ende sijne broeders Jacobus ende Joses / ende Simon / ende Judas?

56 Ende sijne susters zijnse niet alle by ons? Van waer [komt] dan desen dit alles?

57 Ende sy wierden aen hem geergert. Maer Jesus sende tot haer / Een Prophect en is niet onge-eert dan in sijn Vaderlandt / en in sijn huys.

58 Ende hy en heeft aldaer niet vele krachten ghedaen / van weghen haer ongeloove.

Dat veertienste Capittel.

3 Nae dat Ioannes doodt was, vermenichvuldight Iesus de vijf brooden, ende twee visschen, 25 daer nae wandelt hy op het water, 27 ende bekent zijnde van velen Godts Soon te zijn, 31 geeft den krancken gesontheydt.

1 TEr dier selver tijdt hoorde Herodes de Viervorst het geruchte van Jesu.

2 Ende sende tot sijne knechten / Dese is Joannes de Doper: hy is opgheweckt van de dooden / ende daerom wercken die krachten in hem.

3 Want Herodes hadde Joannem gevangen ghenomen / ende hem gebonden / ende in den kercker geset / om Herodias de huysvrouwe Philippi sijns broeders wille.

4 Want Joannes sende tot hem / Het

55 Bukan ini jang anak tukang? daan pun bukan ibun'ja bernamma Maria? daan sudaran'ja, Iakubus daan Iuses, daan Symon daan Iudas?

56 Daan adeyn'ja, tiadan'ja sa-muan'ja serta kita? dari mana datang jang ini segala itu?

57 Makka dean'ja jadi berdhinki karna dia, tetapi Iesus beritaun'ja: barang Nabbi tiada dang-an hurmad, hanjak kapada nagri bappan'ja daan dalam ruman'ja.

58 Makka dia tiada membuat ban-n'ja kauwassahan de situ sebab tiadan'ja berpetsjaya.

Jang bagij ka-ampatblas.

3 Tella Ioannes jadi matti, makka Iesus berbann'jarankan apam lima, daan ikan dua ekor, 25 komodien itu makka dia berd'jalan deatas ajer, 27 daan settela ourang ban-n'ja berkanal kan dia akan anak Allah, 31 memjumbu akan sakittan.

1 KAwaktu itu makka panglima Herodes mending-er presuara Iesus.

2 Daan katta akan hamban'ja: jang ini jadi Iuannes mandihan: dia berbangkit dari matti, karna itu kard'jakan kauwassa-han dalamn'-ja.

3 Sebab Herodes menangkap akan Iuannem, daan ber-ikat, daan berpassung dia, karna Herodias, jang bini Philippi soudaranja.

4 Karna sebab Iuannes beritau kan

Het en is u niet geoorloft haer te hebben.

5 Ende willende hem dooden / vreesde hy het volck / om dat sy hem hielden voor een Prophect.

6 Maer als de dagh van Herodis geboorte gehouden wierdt / dansde de dochter van Herodias in het midden [van haer,] ende sy behaeghde Herodi.

7 Waerom hy haer met eede beloofde te geven / wat sy ock eyschen soude.

8 Ende sy te voren onderricht zijnde van hare moeder / seyde / Geeft my hier in een schotel het hooft Joannis des Doopers.

9 Ende de Koningh wierdt bedroeft / doch om de eeden / ende de gene die [met hem] aensaten / gheboodt hy / dat het [haer] soude ghegeven worden.

10 Ende sandt henen / ende onthoofde Joannem in den kercker.

11 Ende sijn hooft wierdt ghebracht in een schotel / ende het dochterken ghegeven / ende sy droegh het hare moeder.

12 Ende sijne Discipelen quamen / ende namen het lichaem weeh / ende begroeven het selve: ende gingen ende boodtschapten het Jesu.

13 Ende [als] Jesus [dit] hoorde / vertrock hy van daer te schepe / nae een woeste plaetse alleen: ende de scharen [dat] hoorende / zijn hem te voete gevolght uyt de steden.

14 Ende Jesus uytgaende sagh een

kan dia: tiada haros mou pegangken dean'ja.

5 Makka dia hendak memunuh dia, tetapi takut akan rajat, karna dean'ja, pegang akan dia seperti Nabbi.

6 Makka tella merameykan'ja waktu branak Herodes, makka anak Herodias menari de anrara urang, makka pun bersuka akan Herodes.

7 Karna appa dia berdjand'ji akanja dang-an sumpa memmerin'ja, appa hendak dean'ja.

8 Makka dia tella mula de aid'jerkan ibun'ja, katta, beri hamba de sini dalam sawatu ping-an, jang kapala Iuannes mandihan.

9 Makka Raid'ja bertsinta hatin'ja: tetapi karna sumpan'ja, daan karna siapa doudok bersentap dangan dia, bersabda agar de berin'ja akan dean'ja.

10 Makka sedang dia menjuruh berpungal'nja kapala akan Iuannem dalam passung-an.

11 Makka de henterkan kapalan'ja dalam ping-an, daan de berin'ja akan anak parampuan itou, makka dia membawan'ja kapada ibun'ja.

12 Makka muritn'ja pun datang, daan meng-ambilkan badann'ja, daan bertanamkan: makka datangn'ja, daan bert'seritraja akan Iesus.

13 Settela Iesus mending-er itu, lalu dia dari sana dang-an kapal, ka sawatu tumpat berrimba: makka tatkala rajat mending-er itu, de ikutkan dia bakacki, dari segala kuta.

14 Tella Iesus kaluar, de liatn'ja orang

een groote schare / ende wiert innerlick met ontferminghe over haer beweeght / ende genas hare krancken.

15 Ende als het nu avont wiert / quamen sijne Discipelen tot hem / seggende / Dese plaetse is woest / ende de tijdt is nu voorby gegaen: laet de scharen van u / op dat sy henen gaen in de vlecken / ende haer selven spijse koopen.

16 Maer Iesus seyde tot haer / Het en is haer niet van noode henen te gaen: geeft ghy haer te eten.

17 Doch sy seyden tot hem / Wy en hebben hier niet dan vijf brooden ende twee visschen.

18 Ende hy seyde / Brenght my deselve hier.

19 Ende hy beval de scharen neder te sitten / op het gras / ende nam de vijf brooden / ende de twee visschen / ende opwaerts siende nae den Hemel / zegende deselve: ende als hyse gebroken hadde / gaf hy de brooden den Discipelen / ende de Discipelen den scharen.

20 Ende sy aten alle ende wierden versadight / ende sy namen op / het overschot der brocken / twaelf volle korven.

21 Die nu gegeten hadden / waren ontrent vijf duysent mannen / sonder vrouwen ende kinderen.

22 Ende terstont dwangh Iesus sijne Discipelen in het schip te gaen / ende voor hem af te varen nae d'ander zijde / terwijle hy de scharen van hem soude laten.

23 Ende als hy nu de scharen van

orang bann'ja, makka bergrak hatin'ja dang-an rahmad atas dean'ja, makka sumbun'ja (segala) sakittann'ja.

15 Makka tella jadi petang, datang muritn'ja kapada dia, daan katta: tumpat ini jadi rimba, daan jang hari ija pun lalu: beerla jang rajat pulang, agar pegin'ja ka tanaman, daan memmeli dirin'ja makannan.

16 Tetapi Iesus beritau dia: tiadan'ja berguna akan pegi: beri kamu makan akan dean'ja.

17 Makka dean'ja katta: akanja kita tiada sini melain kan apam lima daan ikan dua ekur.

18 Makka dia berkatta: bawakan'ja sini.

19 Daan settela dia suruhkan rajat menduduk deatas rumput, daan mengambil apam lima daan ikan dua ekur, makka pandang-n'ja ka-atas akan surga, daan berdua: daan tella dia pitsiakan apam, de berin'ja akan murit: makka jang murit berin'ja akan jang rajat.

20 Makka dean'ja, memakan samuan'ja, daan menjadi kinjang, daan jang tingal lebeeh de pung-utn'ja, Duablas bakul, penuh.

21 Makka segala jang memakan, jadi ampir lima ribu lakilaki, selain kan parampuan daan anak budak.

22 Makka Iesus menjuruh muritn'ja sigra memasuk dalam kapal, daan menjabrang mula mulan'ja, sedang dia tingal akan rajat.

23 Daan tatkala dia tingal akan

van hem gelaten hadde / klam hy op den bergh alleen / om te bidden. Ende als het nu avont was geworden / soo was hy daer alleen.

24 Eñ het schip was nu midden in de zee / zijnde in noodt van de baren: want de wint was [haer] tegen.

25 Maer ter vierder waecke des nachts / quam Iesus af tot haer / wandelende op de zee.

26 Eñ de Discipelen siende hem op de zee wandelen / wierden ontroert / seggende / Het is een spoockſel / ende sy schreeuwden van vreese.

27 Maer terstont sprack haer Iesus aen / seggende / Zijt goedts moedts / ick ben het / en vreest niet.

28 Ende Petrus antwoordde hem / ende seyde / Heere / indien ghy het zijt / soo ghebiedt my tot u te komen op het water.

29 Ende hy seyde / Komt: ende Petrus klam neder van 't schip / ende wandelende op het water / om tot Iesum te komen.

30 Maer siende den stercken windt / wierdt hy bevreest / ende als hy begon neder te sincken / riep hy / seggende / Heere behoudt my.

31 Ende Iesus terstont de hant uytstekende greep hem aen / ende seyde tot hem / Ghy kleyn-gheloovige / waerom hebt ghy gewanckelt?

32 Ende als sy in 't schip ghekomen waren / stilde de windt.

33 Die nu in het schip [waren,] quamen ende aenbaden hem / seggende / Waerlick ghy zijt Godts Sone.

34 Ende

jang rajat, menaikin'ja kaatas bukit sendiri, akan memjumba, makka tella jadi ija petang, adda dia sendiri d'jouga desitu.

24 Makka jang kapal suda deteng-a laut, kaributtan dang-an umbak: karna jang ang-in ija bersala.

25 Makka ka-ampat tabu malam, datang Iesus kapada dian'ja, berd'jalan atas laut.

26 Makka tella muritn'ja meliat dia, berd'jalan atas laut, bergrak hatin'ja, daan katta: jadi bajang-bajang, daan betria karna takuttan.

27 Tetapi Iesus beritau sigra akan dean'ja, daan katta: bersukala, aku jadi, d'jang-an takut.

28 Makka Petrus menjäut, daan berkatta, tuanku, djikkelu jadi mu, suruhla hamba datang kapadamu di-atas ajer.

29 Makka ya berkatta: marela; makka tella Petrus turun dari kapal, berd'jalann'ja katas ajer, akan pergi kapada Iesus.

30 Tetapi tella dia meliat ang-in kras, takutn'ja, daan tella dia bertinglam, makka teria, daan berkatta: tuanku tulung beta.

31 Makka Iesus berbetul tang-ann'ja sigra, daan memmegan akan dia, makka kattan'ja: kamu muda heakin, karna appa mu bergujang?

32 Makka tella dean'ja memasuk dalam kapal, jadi ang-in tudoo.

33 Makka segala jang duduk dalam kapal, datang daan menjumban'ja, daan berkatta: songosongo kamu jadi anak Allah.

34 Set-

34 Ende oberꝛ ghebaren zijnde/ quamen ſy in't landt Gennezareth.

35 Ende als de mannen van die plaetſe hem wiezden kennende / ſonden ſy in dat gheheel omligghende landt / ende brachten tot hem alle die qualick geſtelt waren.

36 Ende baden hem / dat ſy alleenlick den zoom ſijns kleets ſouden mogen aenraken: ende ſoo vele als [hem] aenraeckten wiezden geſont.

Dat vijſtienſte Capittel.

3 Chriſtus verdoemt de geboden der menſchen ende hare gheveynſtheydt, 17 bewijſende wat den menſche ontreynight, 22 verloſt de Dochter der Cananeeſcher vrouwe, 32 ende verſaedt vier duyſent mannen met ſeven brooden ende weynigh viſſchen.

1 DOe quamen tot Jeſum / [eenighe] Schrift-geleerde ende Pharizeen / die van Jeruſalem [waren,] ſeggende /

2 Waerom overtreden uwe Diſcipelen de inſettinghe der Ouden? want ſy en waſſchen hare handen niet / wanneer ſy broodt ſullen eten.

3 Hier hy antwoordende ſeyde tot haer / Waerom overtreedt oock ghy het gebodt Godts/ door uwe inſettinge?

4 Want Godt heeft gheboden/ ſegghende / Eert uwen vader ende moeder: ende / Wie vader ofte moeder vloeckt/ die ſal den doodt ſterven.

5 Maer ghy ſeght / Soo wie tot vader ofte moeder ſal ſeggen: [Het is] een

34 Settela dean'ja ſuda menjabrang, datangn'ja dalam nagri Genezareth.

35 Makka tella orang tumpat itu berkanal akan dia, menjuruhn'ja ka ſegala nagri ampir ſitu, daan menghenter akan dia ſegala penjakittan.

36 Daan perſumban'ja, agar dean'ja mendapat bergrak tepi bad'jun'ja ſad'ja, makka ſegala ſiapa bergrak dia, menjadi ſumbu.

Jang bagij ka-limablas.

3 *Chriſtus berbokkum akan ſabda manuſea, daan berbiſtuvin'ja, 17 daan bertund'juk appa bernal'jis akan manuſea, 22 melapat kan anak parampuan dari Kananea, 32 daan pon berkinjang ampat ribu laki dang-an tud'jo bid'ji apam daan ikan ſedekit.*

1 MAkka datang jang Chali daan Pharizey dari nagri Irruſalim, duan katta.

2 Karna appa muritmu melalu kan bangkittan orang touwa touwa? karna dia tiada baſſu tang-ann'ja, tella memakan ruti.

3 Dia beritaun'ja, daan berkattakanja: karna appa kamu melalu akan ſabda Allah, dang-an bang-kittan mu?

4 Karna Allah berſabda, daan katta: beri hurmad akan-bappa ibu mu: makka ſiapa memaki bappa daan ibun'ja, jang itu jadi memati de bunuh.

5 Tetapi kamu berkatta, ſiapa katta akan bappa daan ibun'ja: ſegala anugra-

een gave / soo wat u van mp soude komen te nutte komen / ende sijnen vadez / ofte sijne moedez gheensins en sal eeren / [die voldoet.]

6 Ende ghy hebt [alsoo] Godts gebodt krachteloos ghemaeckt dooz uwe insettinge.

7 Ghy gheveynsde / wel heeft Jesaias van u ghepzopheteezt / seggende /

8 Dit volck ghenaeckt mp met haren monde / ende eezt mp met de lippen / maez haez hezte houdt hem vezre van mp.

9 Doch te vezgeefs eeren sy mp leerende leeringen / [die] geboden van menschen [zijn.]

10 Ende als hp de schare tot hem gheroepen hadde / sepde hp tot haez / Hoozt ende vezstaet.

11 Het ghene ten monde in gaet / en ontreynight den mensche niet / maez het ghene ten monde upt gaet / dat ontreynight den mensche.

12 Doe quamen sijne Discipelen tot hem / ende sepden tot hem / Weet ghy [wel] dat de Pharizeen dese reden hoorende / ge-ezgezt zijn geweest?

13 Maez hp antwoozdende sepde / Alle plante / die mijn Hemelsche Vadez niet geplant en heeft / sal uptgeroept wozden.

14 Laetse varen / sy zijn blinde leydts-lieden dez blinden. Indien nu de blinde den blinden leydt / soo sullen sy beyde in de gzacht vallen.

15 Ende Petzus antwoozdende sepde tot hem / Vezklaezt ons dese gelijckenisse.

16 Maez

haja jang menjadi memjumba dari aku, jadi dang-an untung mu (jang itu membuat baik,) daan tiada menguna beri hurmad'akan bappa daan ibun'ja.

6 Makka kamu berbinassa akan sabda Allah dang-an berbangkittan mu.

7 Hei kamu Golesonda, benar Bernabbihi Nabbi Esajas dulu kala dari kamu, daan katta.

8 Orang ini mampir beta dang-an mulut, daan memmeri aku hurmad dang-an bibir: tetapi hatin'ja d'jau dari aku.

9 Tetapi dean'ja beri beta hurmad sala, tella de aid'jer aid'jerran, sabda manusea.

10 Tatkala dia pangil-akan rajat ampir dia, makka berkattakann'ja: ding-erla daan meng-arti.

11 Appa memasuk ka mulut, tiada bernad'jis akan manusea: tetapi appakaluar dari mulut, itula jang bernad'jis akan manusea.

12 Tella muritn'ja datang ampir, beritaun'ja akan dea, tiada mu meng-akuwi, makka jang Pharizey tella de dingern'ja kattahan ini, menjadi berbistuwi?

13 Dia menjäut daan katta: segala tsiabang jang tiada menjadi tanam dari pada bappaku surgani, menjadi tjabot boang.

14 Beerla dean'ja (pegi) karna dean'ja ija jure pimpin buta jang berpimpin orang buta, makka d'jikkelu saurang buta pimpin jang lain, kaduan'ja menjatu dalam parit.

15 Petrus menjäut, daan kattakan dia: beri akan kita tau sepertihan ini.

16 Iesus

16 Waer Jesus seyde/Zijt oock ghy-lieden als noch onwetende?

17 En verstaet ghy noch niet/ dat al wat ten monde in gaet / in den buyck komt / ende in de heymelickheydt wordt uyt geworpen?

18 Waer die dinghen / die ten monde uyt gaen / komen voort uyt het herte / ende deselve ontreynighen den mensche.

19 Want uyt het herte komen voort/ boose bedenckingen/doodtslaghen / overspelen / hoererijen / dieverijen / valsche ghetuygenissen / lasteringen.

20 Dese dingen zijn het die den mensche ontreynigen: maer het eten met ongewasschen handen en ontreynight den mensche niet.

21 Ende Jesus van daer gaende verrock nae de deelen van Tyrus ende Zydon.

22 Ende siet/ een Chanaensche vrouwe uyt die lantpalen komende/ riep tot hem/ seggende/ Heere/ [ghy] sone Davids / ontfermt u mijnder: mijn dochter is deerlick van den duyvel beseten.

23 Doch hy en antwoordde haer niet een woordt. Ende sijne Discipelen tot hem komende baden hem/ seggende / Laetse van u / want sy roept ons nae.

24 Waer hy antwoordende seyde/ Ick en ben niet ghesonden dan tot de verlorene schapen des huys Israëls.

25 Ende sy quam ende aenbadt hem / seggende / Heere / helpt my.

26 Doch

16 Iesus berkatta: kamu pun tiadda berakal?

17 Tiada kamu lagi tau, makka barang memasuk ka mulut, memasuk d'juga ka purut, makka jadi boang ka pegian de songey.

18 Tetapi appa kaluar dari mulut, itula datang dari dalam hati, makka itulu bertsiamarkan manusea.

19 Karna dari dalam hati datang ing-attan nakal, seperti memunuh, bermuka, sesundel, mantsiuri, saksi sala, daan hud'jat.

20 Inila jang bertsiamarkan manusea: tetapi memakan dang-an tiada bassu tang-an, itu tiada bertsiamar akan manusea.

21 Tella Iesus pulang dari sana, lalu dia ka hud'jung Tiro daan Sidon.

22 Daan liatla saurang parampuan Kananei (kaluar dari tumpat itu) berpangil, daan katta kan dia: Tuanku anak Davud, ber-rahmani hamba, anak ku menjadi tersajang gaga dari seitan.

23 Makka dia tiada menjaoutn'ja sapata, makka muritn'ja mampir dia, daan bersumban'ja, berkattanja: tingal dia, karna dia betria kita blackang.

24 Tetapi dia menjäout, daan katta: aku tiada di souro me lain kapada dumba terhilang dari ruma Israil.

25 Makka dean'ja datang menjumban'ja, daan katta: mare tulung akan hamba.

 26 Tetapi

26 Doch hy antwoordde ende seyde / Het en is niet betamelick het broodt der kinderen te nemen / ende den hondekens [voor] te werpen.

27 Ende sy seyde / Jae Heere: doch de hondekens eten oock van de brockens / die daer vallen van de tafel harer heeren.

28 Doe antwoordde Jesus / ende seyde tot haer / O vrouwe / groot is uw' geloove / u geschiede gelijck ghy wilt. Ende haer dochter wierdt ghesont van dier selver uyre.

29 Ende Jesus van daer verreckende / quam aen de Zee van Galileen / ende klam op den bergh / ende sat daer neder.

30 En vele scharen zijn tot hem gekomen / hebbende by haer kreupele / blinde / stomme / lamme / ende vele andere / ende wierpense voor de voeten Jesu / ende hy genas deselve.

31 Also dat de scharen haer verwonderden / siende de stomme sprekende / de lamme gesont / de kreupele wandelende / ende de blinde siende: en sy verheerlickten den Godt Israëls.

32 Ende Jesus sijne Discipelen tot hem gheroepen hebbende / seyde / Ick worde innerlick met ontferminge beweeght over de schare / om dat sy nu drie daghen by my gebleven zijn / ende en hebben niet dat sy eten souden: ende ick en wilse niet nuchteren van my laten / op dat sy op den wegh niet en beswijcken.

33 En sijne Discipelen seyden tot hem / Van waer [sullen] wy soo vele broo-

26 Tetapi dia menjâout, daan katta: tiada patut meng-ambil ruti anak, daan memmerin'ja akan and'jing.

27 Makka ya berkatta: ija tuanku: karna jang and'jing memakan dari bid'ji, jang menjatu dari dulang tuanbin'ja.

28 Makka Iesus menjâut, daan katta akan dean'ja: hey parampuan, bassar jadi heakiman mu, angku beruleh seperti kahendak hatimu, makka anakn'ja jadi sumbu dari waktu itu.

29 Tatkala Iesus pulang dari sana, datang dia ka-ampir laut Galilea: makka dia naik katas sawatu bukit, daan mendudok de situ:

30 Makka rajat bann'ja datang kapada dia, daan meng-henterkan, timpang, buta, bisu, tsiapik, daan berbagi jang lain: makka de tarun'ja hadapan kaki Iesus, daan dia bersumbun'ja.

31 Bagien, makka jang rajat jadi heirani, tella de liatn'ja jang bisu betutur, jang tsiapik bersumbu, jang timpang berd'jalan, jang buta meliat: makka dean'ja terpud'ji Allah Israil.

32 Settela Iesus pangil akan muritn'ja, ya berkatta: hatiku bergrak dang-an rahmad atas segala rajat ini: karna dean'ja tingal sakarang serta aku tiga hari, daan tiadan'ja pun'ja makkannan, aku tiada hendak melapas dean'ja berpuassa, agar dean'ja tiada berpangsawan de d'jalan.

33 Makka muritn'ja katta akan dia: dari mana kita beruleh ruti sekien banja

bzooden in de woestijne [bekomen,] dat wy sulck een gzoote schare souden vezsadigen?

34 Eñ Jesus sepde tot haez/ Hoe veel bzooden hebt ghy? Sy sepden/ Seven / ende wepnige vischkens.

35 Ende hy geboodt de scharen nedez te sitten op de aezde.

36 Ende hy nam de seven bzooden ende de visschen / ende als hy gedanckt hadde/ bzack hyse/ ende gafse sijne Discipelen / ende de Discipelen [gavense] de schare.

37 Ende sy aten alle ende wiezden vezsadight / ende sy namen op/ het ovezschot dez bzocken/ seven volle manden.

38 Ende die daez ghegeten hadden / waren viez duysent mannen / sondez wzouwen ende kinderen.

39 Ende de schare van hem gelaten hebbende / gingh hy in het schip/ ende quam in de lantpalen van Magdala.

Dat seshienste Capittel.

1 Den Pharizeen die teeckenen begeeren, 4 sal dat teecken van Ionas gegeven worden, 6 der welcker leeringhe verdoemt is, 13 de Discipelen belijden Christum, 18 de Gemeynte macht gevende, 21 sijn lijden voorseyt, ende bewijst hoedanigh sy zijn moeten die hem willen volghen, 27 voorsegghende oock sijn laetste toekomste.

1 Ende de Pharizeen ende Sadduceen tot hem ghekomen zijnde / ende [hem] vezsoeckende / begeezden van hem / dat hy haez een

banja dalam utan, akan bri makkan rajat bagien bassar?

34 Makka Iesus katta akan dea-n'ja: barappa bid'ji roti ada mu? dean'ja berkatta: toud'jou, daan ikan sedekit.

35 Makka Iesus menjuruh akan rajat mendudok deatas tana.

36 Daan settela dia meng-ambil akan ruti tud'ju, daan ikan sedekit, makka berdoa, daan pitsjan'ja, daan de berin'ja akan muritn'ja, makka murit-n'ja berin'ja akan orang-orang (itou.)

37 Makka dean'ja makan samua-n'ja daan menjadi kinjang: makka dea-n'ja pung-ut, dari jang tingal lebeeh, toud'jou bakul penuh.

38 Makka segala jang memakan jadi ampat ribu lakilaki selain-kan parampuan daan anakbudak.

39 Makka tella dia tingal akan jang rajat, naikn'ja kadalam sawatu kapal, daan mendatang dalam daratan Magdala.

Jang bagij ka-anamblas.

1 *Segala Pharizey siapa hendak pertandat, 4 de dala de berin'ja jang tanda Iunas, 6 siapa pun'ja aid'jerran jadi berbinassa, 13 jang murit mengaku Christus, 18 wemmeri kawassahan akan rajat umad, 21 merassan'ja berkatta dahulo, daan menund'jo bagimana jadi gunan'ja, siapa hendak meng-ikot dia, 27 memmeritau dahulo d'juga datangin'ja.*

1 Tatkala Pharizey daan Sadduzey mendatang de situ, makka tsjuban'ja akan dia, daan meminta agar dia hendak bertund'juk akan

een teecken upt den Hemel soude toonen.

2 Waer hy antwoordde ende seyde tot haer/ Als het avont geworden is / seght ghy / Schoon weder / want de Hemel is root.

3 Ende des morghens / Heden onweder / want den Hemel is droevigh root. Ghy geveynsde / het aenschijn des Hemels weet ghy wel te onderscheyden / ende en kondt ghy de teeckenen der tijden niet [onderscheyden ?]

4 Het boos ende overspeligh geslachte versoeckt een teecken : ende [haer] en sal gheen teecken ghegeven worden dan het teecken Jone des Propheten. Ende haer verlatende ginghy hy wech.

5 Ende als sijne Discipelen op d'ander zijde gekomen waren / hadden sy vergheten brooden [mede] te nemen.

6 Eñ Jesus seyde tot haer/ Siet toe / ende wacht u van den suer-deesem der Pharizeen ende Sadduceen.

7 Eñ sy overleyden by haer selven/ seggende/ ['t is] om dat wy geen brooden [mede] genomen en hebben.

8 Ende Jesus [dat] wetende seyde tot haer / Wat overleght ghy by u selven / ghy kleyn-gheloovige / dat ghy geen brooden [mede] ghenomen en hebt ?

9 En verstaet ghy noch niet ? noch en gedenckt ghy niet aen de vijf brooden der vijf duysent [mannen,] ende hoe veel korven ghy op naemt ?

10 Noch aen de seven brooden der

akan dean'ja sawatu tanda dari dalam surga.

2 Tetapi dia menjaut daan katta kan dean'ja : kamu berkatta kapada hari petang : hari bisey , karna jang lang-it ija meira.

3 Makka(kattamu)kapagi, hari ini berribut , karna jang lang - it ija meira daan bertsinta. Hei Kamu Golesonda , tahula angkau berkeira muka lang-it, dean tiada kamu tahu berkeir - keira jang pertanda waktu bila ?

4 Jang asal bermuka daan d'jahat mentsjari sawatu tanda : tetapi tiada jadi bri akanja tanda lain selainkan tanda Nabbi Iunas. Makka dia tingaln'ja , daan ija pegi.

5 Makka tella muritn'ja datang ka tepi sabrang , makka lupan'ja akan ambil ruti kasertan'ja.

6 Makka Iesus katta padanja : liatla, daan lalumu dari raggi messam,urang Pharizey daan Sadduzey.

7 Makka dean'ja bitsjara kan dirin'ja , daan katta : itula jadi karna kita tiada menambil ruti serta kita.

8 Tella Iesus katauwi itu, ya katta: kamu muda heakin , appa bitsjara mu dang-an diri kamu,sebab mu tiada menambil ruti ka serta mu ?

9 Tiada mu bulum meng-arti ? atu tiadamu ber-ing-at jang ruti lima bid'ji , jang de berin'ja akan lakilaki lima ribu,daan barappa bakul kamu pung-ut?

10 Atu jang ruti toudjou,jang de berin'ja

der vier duysent [mannen,] ende hoe veel manden ghy op-naemt?

11 Hoe en verstaet ghy niet / dat ick u van gheen broodt ghesproken en hebbe / [als ick seyde] dat ghy u wachten soudt van den suerdeesem der Pharizeen ende Sadduceen?

12 Doe verstonden sy / dat hy niet geseght en hadde / dat sy haer wachten souden van den suer-deesem des broodts / maer van de leere der Pharizeen ende Sadduceen.

13 Als nu Jesus ghekomen was in de deelen Cesaree Philippi / vraeghde hy sijne Discipelen / seghende / Wie segghen de menschen / dat ick / de Sone des menschen ben?

14 Ende sy seyden / Sommige / Joannes de Doper / ende andere / Elias / ende andere / Jeremias / ofte een van de Propheten.

15 Hy sende tot haer / Maer ghy / wie seght ghy dat ick ben?

16 Ende Simon Petrus antwoordende seyde / Ghy zijt de Christus / de Sone des levendigen Godts.

17 Ende Jesus antwoordende seyde tot hem / Saligh zijt ghy / Simon Bar-Jona: want vleesch ende bloedt en heeft u [dat] niet gheopenbaert / maer mijn Vader / die in de Hemelen is.

18 Ende ick seggh u oock / dat ghy zijt Petrus / ende op dese Petra sal ick mijn Gemeynte bouwen / ende de poorten der Helle en sullen deselve niet overweldigen.

19 Ende ick sal u geven de sleutelen van het Koninckrijck der Hemelen:

rin'ja akan lakilaki ampat ribu, daan barappa bakul kamu pung-ut?

11 Bagimana, tiada mu meng-arti makka aku tiada souda katta pada mou dari jang ruti, agar kamu melalu jang raggi massam dari urang Pharizey daan Sadduzey?

12 Tella itu dean'ja meng-arti makka tiada dia berkatta agar dean'ja melalu jang raggi massam derri ruti, tetapi dari pada aid'jerran urang Pharizey daan Sadduzey.

13 Settela Jesus datang kadalam nagri Cesarëe Philippi, detann'jakan muritn'ja, daan katta: siapa katta kan manusea jadi aku; jang anak manusea?

14 Dean'ja berkatta: sebagi, Iuannes mandihan: sebagi, Elias: sebagi, Ieremias: atu sawatu dari Nabbi.

15 Dia katta akan dean'ja: tetapi siapa katta kamu jadi aku?

16 Makka menjäut Symon Petrus, daan katta: angkau jadi Christus jang anak Allah berhidup.

17 Makka Iesus menjäut, daan katta-kan dia: bermumin jadi niu, Symon Anak Iune: karna daging-daan dara tiada terbukan'ja akan mu, tetapi bappaku jang menduduk kadalam surga.

18 Makka aku katta-kan d'juga, kamu jadi Petrus: daan deatas Petra ini, aku memboat Ekklesia akou, makka jang pintu narka tiada meng-alan'ja.

19 Makka aku ada memmerimu jang anak kuntsi surga, daan barang ap-

melen: ende soo wat ghy sult binden op dese aerden/ sal in de Hemelen ghebonden zijn. Ende soo wat ghy ontbinden sult op dese aerden / sal in de Hemelen ontbonden zijn.

20 Doe verboodt hy sijne Discipelen / dat sy niemant segghen en souden / dat hy was Jesus de Christus.

21 Van doen aen begon Jesus sijne Discipelen te vertoonen / dat hy moeste henen gaen nae Jerusalem / ende vele lijden van de Oudersten ende Overpriesteren / ende Schriftgeleerden/ ende gedoodt worden / ende ten derden daghe opgeweckt worden.

22 Ende Petrus hem tot sich genomen hebbende/ begon hem te bestraffen/ seggende / Heere [zijt] u genadigh: dit en sal u geensins geschieden.

23 Maer hy hem omkeerende seyde tot Petrum / Gaet wech achter my Satana / ghy zijt my een aenstoot: want ghy en versint niet de dinghen die Godts zijn/ maer die der menschen zijn.

24 Doe seyde Jesus tot sijne Discipelen / Soo yemant achter my wil komen / die verloochene hem-selven / ende neme sijn kruys op / ende volge my.

25 Want soo wie sijn leven sal willen behouden/ die sal het selve verlieſen: maer soo wie sijn leven verliesen sal / om mijnent wille / die sal het selve vinden.

26 Want wat batet een menschе/

pa mu meng-ikat deatas bumi , jadi pun ter-ikat kadalam surga , daan barang appa mu berurey deatas bumi , itula jadi pun terurey de dalam surga.

20 Tella itu dia bersabda akan muritn'ja , agar dean'ja tiada beritaukan barang siapa, makka dia jadi Iesus jang Christus.

21 Dari Waktu itu, moulay Iesus beri tahu akan muritn'ja , makka patut dia pergi ka Irrusalim , daan meraſſa bann'ja dari jang mantri; daan dari Chali , daan dari Chatib, daan menjadi bunuhmati , daan kapada hari jang katiga jadi bangon pula.

22 Makka settella Petrus mengambil dia kasisin'ja, dia moulay memara akan dia, daan katta : tuanku berrahmad akan dirimu , itula tiada menjadimu tida.

23 Tetapi dia balikn'ja , daan berkatta akan Petrum : lalumu dari aku, seitan, karna angkau ya sanckot akan akou : karna mu tiada meng-arti jang Allahi , tetapi jang ampun'ja akan manusea.

24 Makka Iesus beritau akan muritn'ja : d'jikkelu barang siapa hendak datang klackan beta , makka ya berbintsi akan dirin'ja , daan berangkat krus n'ja, daan meng-ikut de aku.

25 Karna siapa hendak pegáng hidopanja terhidop , jang itu ada hilangn'ja : tetapi siapa berhilang hidopanja karna sebab aku , jang itu adala berdapatn'ja.

26 Karna appa guna akan manusea,

ſche / ſoo hy de geheele werelt ghewint / ende lijdt ſchade ſijnre ziele? Ofte wat ſal een menſche geven / tot loſſinge van ſijne ziele?

27 Want de Sone des Menſchen ſal komen in de heerlickheydt ſijns Vaders met ſijne Engelen / ende dan ſal hy een yegelick vergelden nae ſijn doen.

28 Voorwaer ſegge ick u / Daer zijn ſommighe van die hier ſtaen / dewelcke den doodt niet ſmaken en ſullen / tot dat ſy den Sone des Menſchen ſullen hebben ſien komen in ſijn Koninckrijcke.

Dat ſeventienſte Capittel.

1 Ieſus wordt verandert voor drie van ſijne Diſcipelen, 10 ſeydt hen dat Ioannes is Elias, 14 gheneeſt den maenſiecken, 20 verklarende de kracht des gheloofs, 22 ende ſijn doodt ende opſtandinghe voorſeyt hebbende, 24 betaelt tribuyt voor hem ende voor Petrum.

1 ENde nae ſes dagen nam Ieſus met hem Petrum ende Jacobum / ende Joannem ſijnen broeder / ende brachtſe op eenen hoogen bergh alleen.

2 Ende hy wiert voor haer verandert van gedaente: en ſijn aenghe-ſicht blonck ghelijck de Sonne / ende ſijne kleederen wierden wit / ghelijck het licht.

3 Ende ſiet / van haer wierden ghe-ſien Moſes ende Elias met hem t'ſamen ſprekende.

4 Ende Petrus antwoordende ſepde tot Jeſum: Heere / het is goedt dat

ſea, d'jikkelu dia menáng ſegala dun'ja? daan pun berhilang djiuwanja? atu apa beri jang manuſea dang-an appa dia lepaſ ken djiuwanja?

27 Karna jang anak manuſea ada mendatang dalam mahamoulja bappan'ja, dang-an malaikatn'ja daan tella itu adala dia membalas akan ſakaliën urang ſeperti pakard'jäan n'ja.

28 Songo aku beritau mu, adala berbagi ſiapa bediri de ſini, jang tiada meraſſa akan mäut, ſettela dean'ja meliat akan anak manuſea mendatang dalam Raid'jat'nja.

Jang bagij ka-tud'joblas.

1 Ieſus jadi berbalik de hadapan muritn'ja tiga orang, 10 beritau dean'ja makka Ioannus jadi Elias, 14 memjombo jang ſakit bulan, 20 berrawajat jang kauwaſſahan heakiman, 22 daan tella dia berkatta dahulo matti daan bang-kittann'ja, 24 membajer upiti karna dia daan karna Petrum.

1 MAkka lalu anam hari de ambil Ieſus Petrum, daan Iakubum, daan Iuannem ſudaran'ja, makka de hentern'ja ſouko diatas ſawatu bukit tingi.

2 Makka dia jadi berbalick rupa n'ja de hadapann'ja, daan mukan'ja ija berridup ſeperti matta-hary: daan baid'jun'ja menjadi puteeh ſeperti jang trang-ridup.

3 Makka liatla derri dianja menjadi kaliätan Muſa daan Elias betutur dang-an dia.

4 Makka Petrus menjäout, daan katta akan Ieſum: Tuanku, baik

dat wy hier zijn / soo ghy wilt / laet ons hier dry tabernakelen maken / Voor u eenen / ende voor Moses eenen / ende eenen voor Elias.

5 Dewijle hy noch sprack / siet een luchtighe wolcke heeft haer overschaduwet. Ende siet een stemme uyt de wolcke / seggende: Dese is mijn geliefde Sone / in den welcken ick mijn wel-behagen hebbe / hoort hem.

6 Ende de Discipelen [dit] hoorende vielen op haer aengesichte / ende wierden seer bevreest.

7 Ende Jesus by haer komende raeckte se aen / ende sepde / Staet op / ende en vreest niet.

8 Ende hare oogen op-heffende en saghen sy niemant dan Jesum alleen.

9 Ende als sy van den bergh af quamen / gheboodt haer Jesus / seggende / En seght niemandt dit gesichte / tot dat de Sone des Menschen sal opgestaen zijn uyt den dooden.

10 Ende sijne Discipelen vraegden hem / seggende / Wat seggen dan de Schrift-geleerde / dat Elias eerst moet komen?

11 Doch Jesus antwoordende sepde tot haer: Elias sal wel eerst komen / ende alles weder oprechten.

12 Maer ick segge u / dat Elias nu ghekomen is / ende sy en hebben hem niet gekent: doch sy hebben aen hem gedaen al wat sy hebben gewilt. Also sal oock de Sone des Menschen van haer lijden.

13 Doe verstonden de Discipelen

jadin'ja kita ada de sini, d'jikkelu mu hendak beerla kita membuat de sini munara tiga, satu akan angkau, satu akan Musa, daan satu akan Elias.

5 Sedang dia lagi berkatta, liatla sawatu awan trang berbayang bayangkanja: daan liatla, sawatu, suara dari awan, berkatta: inila anak-ku jang de berkassé aku, kasiapa hati ku meng-ambil makbulku: ding-erla kamu aká dia.

6 Settela muritn'ja mending-er itu, jatun'ja diatas mukan'ja, daan bartakut sang-at.

7 Makka Iesus datang daan bergrakn'ja, makka dia katta-kanja: bangkit, daan d'jang-an takut.

8 Makka tella dean'ja berbuka akan mattan'ja, tiadan'ja meliat saurang selainkan Iesus sendiri.

9 Makka settela dean'ja turun dari bukit, de pasankan dean'ja, daan katta: d'jang-an mu beritaukan urang jang pang kaliatan ini, sampey tella jang anak manusea berbangkit dari matti.

10 Makka muritn'ja tan'ja akan dia, daan berkatta: appa katta pun jang peng-arti-surat, makka Elias ada mendatang dahulu?

11 Makka menjaut Iesus, daan katta dean'ja: Elias benar mendatang mula, daan berbetul-kan habis samuan'ja.

12 Tetapi aku beritau-mu makka Elias suda mendatang, daan dean'ja tiada berkanalkan dia: tetapi dean'ja membuat akan dia seperti hendakn'ja: bagi-en adala anak manusea d'juga merassa (hukkum) dari dean'ja.

13 Sedang itu muritn'ja meng-arti, makka

len dat hy haer van Joanne den Doopers gesproken hadde.

14 Ende als sy by de schare ghekomen waren / quam tot hem een mensche / vallende voor hem op de knijen/ ende seggende /

15 Heere ontfermt u over mijn sone / want hy is maensieck / ende is in swaer lijden: want menighmael valt hy in het vyer/ende menighmael in het water.

16 Ende ick hebbe hem tot uwe Discipelen gebracht / ende sy en hebben hem niet konnen genesen.

17 Ende Jesus antwoordende seyde / O ongeloovigh ende verkeert geslachte / hoe lange sal ick noch met u-lieden zijn? Hoe langhe sal ick u noch verdraghen? brenght hem my hier.

18 Ende Jesus bestrafte hem / ende de Duyvel ginghy van hem uyt/ ende het kindt wierd genesen van dier uyren af.

19 Doe quamen de Discipelen tot Jesum alleen/ende seyden/ Waerom en hebben wy hem niet konnen uytwerpen?

20 Ende Jesus seyde tot haer/ Om uwes ongheloofs wille: want voorwaer segghe ick u / soo ghy een gheloove haddet als een mostaertzaedt / ghy soudt tot desen berghy seggen/ Gaet henen van hier derwaerts/ ende hy sal henen gaen: ende niet en sal u onmogelick zijn.

21 Maer dit ghesiachte en vaert niet uyt/dan door bidden eñ vasten.

22 Ende als sy in Galilea verkeerden/

makka berkattan'ja pada dia dari Iuannes Babtista.

14 Makka settela dean'ja datang karajat, datang saurang belutut de hadapan dia, daan katta:

15 Tuanku, berihamad atas anak ku laki, karna dia sakit bulan, daan menjadi gaga tersajang, demikien, makka banja kali menjatu dalam api, daan banja kali dalam ajer.

16 Makka suda aku hentern'ja dehadapan murit mu, tetapi dean'ja tiada souda dapat bersumbu akan dia.

17 Makka menjaut Iesus, daan katta: hey assal kourang heakin daan terbaleck, barappa lama aku tingal dang-an mu? barappa lama aku menahanmu? bawa dia kamare kapada aku.

18 Makka Iesus menghukkum jang seitan, daan ija dia pun kaluar dari dia, makka jang budak jadi sumbu dari waktu itu.

19 Makka muritn'ja datang kapada dia sendiri, daan katta: karna appa tiada kita dapat buang kan dia?

20 Makka Iesus katta-akanja: karna kourang heakin mu: sebab aku berkatta mu songo-songo: d'jikkelu kamu pun'ja petsjajahan, sekien bassar seperti sabid'ji sawi, kamu berkatta kapada bukit ini: pergila dari sini ka sana, makka dia ija pergi, daan tiada barang appa jang tiada mu berule dapat.

21 Tetapi yman ini tiada kaluar, selain dang-an sumbahajang daan puassa.

22 Makka tatkala dean'ja kumbali

keezden / seyde Jesus tot haez / De Sone des Menschen sal overgelevezt wozden in de handen dez menschen.

23 Ende sy sullen hem dooden / ende ten dezden daghe sal hy opgheweckt wozden. Ende sy wiezden seez bedzoeft.

24 Ende als sy te Capeznaum in gekomen waren / ginghen tot Petzum die de Didzachmen ontfingen / ende seyden / Uwe meestez en betaelt hy de Didzachmen niet?

25 Hy seyde / Jae. Ende doe hy in huys ghekomen was / voorquam hem Jesus / seggende / Wat dunckt u Simon? De Koningen dez aezden / van wien nemen sy tollen ofte schattinghe? van hare sonen ofte van den vzemden?

26 Petzus seyde tot hem / Van den vzemden. Jesus seyde tot hem / Soo zijn dan de sonen vzy.

27 Maez op dat wy haez geenen aenstoot en geven / gaet henen nae de zee / wezpt den angel [uyt,] ende den eezsten visch die op komt / neemt / ende sijnen mondt gheopent hebbende / sult ghy eenen statez vinden: neemt dien / ende gheeft hem aen haez voor my ende u.

ka Galilea, Iesus katta akanja: ada pun menjadi, makka jang anak manusea jadi cera-akan ka tang-an urang manusia.

23 Makka adan'ja membunuh akan dia, daan kahari tiga jadi dia berbangkit: Makka dean'ja menjadi sang-at t'sinta.

24 Makka itella dean'ja datang ka Kapernaum, makka datang kapada Petrum siapa terima akan Didragma, daan katta: pongurú-mu tiadan'ja membajer jang Didragma?

25 Dia berkatta: ija. Makka tella dia masuk de ruma, de hadapn'ja Iesus, daan katta: appa fikirmu Symon? jang Raid'ja de dun'ja, dari siapa meng-ambiln'ja tsiukey atu upiti: dari anakn'ja, atu dari dagang?

26 Makka kattanja Petrus: dari dagang, makka kata-kanja Iesus: demikien jang anak jadi lapas.

27 Tetapi agar kita tiada dhincki kan dean'ja, pergila ka tepi laut, daan buangkan matta-kail: makka jang ikan siapa naik dulu, sambilla, daan tatkala angku membuka akan mulutn'ja, makka berule mu satu stater: ambilla daan beri dia karna Aku daan ankau.

Dat achtienste Capittel.

1 Christus vermaent de sijne tot ootmoedigheydt, 6 verbiedt yemandt te ergeren, 10 toont wat sorghe Godt voor de sijne draeght, 15 ende gheeft een wijse om de sondaers te straffen in de Ghemeynten, 18 ende macht om te binden ende te ontbinden, 25 verdoemt by ghelijckenisse alle eygen wrake.

Jang bagij ka dua lapanblas.

1 *Christus meng-aid'jer dean'ja akan menjadi berlombot budi, 6 daan d'jang-an berbisukan barang siapa, 10 menund'jo bagimana Allah kaluwi kan umatn'ja, 15 daan memmeri esteadad akan meng-bokkum jang dossani de antara umad, 18 daan pon kawassahan akan ber-ikat daan ourey, 25 berbinassa dang-an sepertihan segala Amok diri.*

1 TE dier selver upre quamen de Discipelen tot Jesum / seggende : Wie is doch de meeste in't Koninckrijck der Hemelen ?

2 Ende Jesus een kindeken tot hem geroepen hebbende / stelde dat in het midden van haer /

3 Ende seyde / Voorwaer segge ick u / indien ghy u niet en verandert / ende wordt ghelijck de kinderkens / so en sult ghy in het Koninckrijck der Hemelen geensins ingaen.

4 Soo wie dan hem-selven sal vernederen gelijck dit kindeken / dese is de meeste in het Koninckrijck der Hemelen.

5 Ende soo wie soodanigh een kindeken ontfanght in mijnen Name / die ontfanght my.

6 Maer soo wie een van dese kleyne / die in my ghelooven / ergert / het ware hem nutter dat een meulensteen aen sijnen hals gehangen / ende dat hy versoncken ware in de diepte der zee.

7 Wee der werelt van de ergernissen : want het is nootsakelick dat de ergernissen komen : Doch wee dien menschе door welcken de ergernisse komt.

8 Indien dan uwe handt ofte uwe voet u ergert / houwt'se af ende werpt'se van u. Het is u beter tot den leven in te gaen / kreupel / ofte verminckt [zijnde,] dan twee handen ofte twee voeten hebbende in het eeuwighe vyer ghworpen te worden.

9 Ende

1 KA waktu itu jang murit pergi kapada Iesum , katta : siapa jadi jang lebeh bassar de dalam Raid'jat surga ?

2 Makka Iesus pangil anak satu , daan detarun'ja deantara dean'ja.

3 Daan berkatta : songosongo aku katta pada mu, d'jikkelu tiada mu membalik , daan pun menjadi seperti anak budak , tiada mu memasuk kadalam Raid'jat surga.

4 Karna itu siapa ber - renda kau dirin'ja seperti anak-budak-ini , jang itu jadi jang lebeh bassar de dalam Raid'jat surga.

5 Daan siapa terima akan anak-budak bagien pada namma aku , diala terima akan beta.

6 Makka siapa berdhincki akan sawatu ketsjil ini jang heakin kapada aku, jadi lebebaik mengantung sabatu pipis bassar de lehern'ja , daan menjadi , pun berlamas kapada jang dalam de lahut .

7 Tsilaka dun'ja dari pada dhinckikanja : karna jadi berguna agar dataag dhincki-dhinkikanja : tetapi tsilaka manusea , derri pada siapa mendatang dhinckikan itou.

8 D'jikkelu tang-an-mu , atu kaki mu dhinckikan mou , putung-la , daan buangkan dari mu : karna lebeh baik jadin'ja pada mou memasuk ka hiduppan, dang-an kudung attau timpang, dari pada deng-an tang-an doa atu kaki doa, menjadi terbuang dalam api jang tarkakal.

9 D'jik-

9 Ende indien uwe ooghe u ergert / trecktse uyt / ende werptse van u. Het is u beter maer een ooghe hebbende tot het leven in te gaen / dan twee ooghen hebbende in het helsche vyer geworpen te worden.

10 Siet toe dat ghy niet een van dese kleyne en veracht: want ick segghe u lieden / dat hare Engelen in de Hemelen altijdt sien het aengheschicht mijns Vaders / die in de Hemelen is.

11 Want de Sone des menschen is ghekomen om saligh te maken dat verloren was.

12 Wat dunckt u / indien eenigh menschе hondert schapen hadde / ende een uyt deselve afgedwaelt ware / en sal hy niet de neghen-en-tnegentigh laten / ende op de bergen henen gaende het afgedwaelde soecken?

13 Ende indien het geschiet / dat hy het selve vindt: Voorwaer ick seggghe u / dat hy hem meer verblijdt over het selve / dan over de negen entnegentigh / die niet afghedwaelt en zijn geweest.

14 Also en is de wille niet uwes Vaders die in de Hemelen is / dat een van dese kleyne verloren gae.

15 Maer indien uwe broeder tegen u gesondight heeft / gaet henen ende bestraft hem tusschen u ende hem alleen: indien hy u hoort / soo hebt ghy uwen broeder gewonnen.

16 Maer indien hy [u] niet en hoort / soo neemt noch een ofte twee met u: op dat in den mondt van twee ofte drie getuygen alle woort bestae.

17 En-

9 D'jikkelu matta mu d'hincki akan mu, tsjabot dia daan buangn'ja: karna jadi lebeh baik memasuk dangan matta satu kahiduppan, dari pada adda matta dua daan menjadi terbuang dalam api narka.

10 Liatla, agar kamu tiada berbint'si akan sawatu derri jang ketsjil ini: karna aku beri taumu, makka malaikatn'ja menentang sedekalla muka bappa ku jang de dalam surgani.

11 Karna jang anak manusea ija datang akan memboat moamin jang jadi berhilang.

12 Appa fikirmu, d'jikkelu saurang pun'ja dumba saratus, daan pun bersassat sackur, tiada dia bertingal jang sambilan pulu sambilan, daan pegi ka bukit-bukit akan mentsjari jang bersessat-?

13 D'jikkelu dia pun berdapatn'ja, aku britaumu songosongo, dia bersuka hatin'ja lebeh karna itu, dari pada jang sambilan-pulu-sambilan jang tiada jadi bersassat-.

14 Demikien tiada jadi kahendak bappa mu jang adda dalam surga: agar jadi berhilang sawatu dari jãg ketsjil ini.

15 Tetapi d'jikkelu sudara mu bersala kapada mu, makka pergila berai-d'jer dia de antara kamu daan dia dua orang sadja: d'jikkelu dia ding-er mu, makka berlaba mu sudara mu.

16 Daan d'jikkelu dia tiada mending-er mu, makka ambilla sa-orang atu doa kaserta mu; agar segala katta badiri dalam mulut sakśi doa atu tiga orang.

17 D'jik-

17 Ende indien hy deselve geen gehoor en geeft / so seght het der Gemeynte: ende indien hy oock der Gemeynte geen gehoor en geeft / soo zy hy u als de heyden ende de tollenaer.

18 Voorwaer segghe ick u: Al wat ghy op der aerden binden sult / sal in den Hemel ghebonden wesen: ende al wat ghy op der aerden ontbinden sult / sal inden Hemel ontbonden wesen.

19 Wederom segghe ick u / Indien daer twee van u te samen stemmen op der aerden / over eenige sake / die sy souden moghen begeeren / dat die haer sal gheschieden van mijnen Vader die in de Hemelen is.

20 Want waer twee ofte drie vergadert zijn in mijnen Name / daer ben ick in het midden van haer.

21 Doe quam Petrus tot hem / ende seyde / Heere / hoe menighmael sal mijn broeder tegen my sondigen / ende ick hem vergheven? Tot seven-mael?

22 Jesus seyde tot hem / Ick en segge u niet tot seven-mael / maer tot tseventighmael seven-[mael.]

23 Daerom wordt het Koninckrijck der Hemelen vergheleken by een seker Koningh / die reeckeninghe met sijne dienstknechten houden wilde.

24 Als hy nu begon te reknen / wierdt tot hem gebracht een die hem schuldigh was tien duysent talenten.

25 Ende als hy niet en hadde om te betalen / beval sijn Heere / datmen hem soude verkoopen / ende sijn wijf ende kinderen / ende al wat hy hadde /

17 D'jikkelu dia tiada pun mending-ern'ja, makka beri-tahu akan Eklesia: daã d'jikkelu dia pun tiada mending-er akan jang Eklesia, makka keira keirala dia seperti kafir daan orang riba.

18 Songo-songo aku beritahu mu, barang appa kamu ber-ikat de atas bumi, menjadi ter-ikat de dalam surga: daan barang appa kamu berurey deatas bumi, menjadi pun terurey de dalam surga.

19 Lagi aku beri tahumu, kamana ada doa dari kamu ber-samma de atas bumi, akan meng-hendak barang barang, itula menjadi padanja dari bappaku jang adda dalam surga.

20 Karna kamana ada doa atu tiga berkampung pada namma aku, de sitou jadi aku de detenga dia.

21 Tella itou datang Petrus kapada dia, daan berkatta: barappa kali ada hamba berampun akan sudaraku, tatkala dia bersala kapada hamba? sampey toud'jou kali?

22 Makka Iesus berkatta akan dia, aku tiada katta pada mu toud'jou kali, tetapi toud'jou pulu kali toud'jou kali.

23 Karna itu jadi jang Raid'jat surga berseperti akan sawatu Raid'ja, siapa hendak berkeira keira dang-an hamban'ja.

24 Makka tella dia ija moulay berkeira keira, de hentern'ja saurang, siapa berutang dia sapulu ribu talentos.

25 Makka tella dia tiada dapat membajern'ja makka suruh tuan-n'ja berd'jauwal akan dia, daan bini daan anak-n'ja, daan segala jang ampu-

hadde / ende dat [de ſchult] ſoude betaelt wozden.

26 De dienſtknecht dan nedez vallende aenbadt hem / ſegghende / Heere weeſt lanckmoedigh ovez mp / ende ick ſal u alles betalen.

27 Ende de Heere deſes dienſtknechts met barmhezticheydt innezlick beweegt zijnde / heeft hem ontſlagen / eñ de ſchult hem quijt geſcholdē.

28 Maez deſelve dienſtknecht uytgaende heeft gevonden eenen ſijnez mede-dienſtknechten / die hem hondezt penninghen ſchuldigh was / ende hem aenvattende gzeep [hem] bp de kele / ſeggende / Betaelt mp dat ghp ſchuldigh zijt.

29 Sijn mede-dienſtknecht dan nedez-vallende aen ſijne voeten / badt hem / ſeggende / Zijt lanckmoedigh ovez mp / ende ick ſal u alles betalen.

30 Doch hp en wilde niet: maez ginghen / ende wiezp hem in de ghevanckeniſſe / tot dat hp de ſchult ſoude betaelt hebben.

31 Als nu ſijne mede-dienſtknechten ſagen 't gene geſchiet was / zijn ſp seez bedzoeft ghewozden / ende komende vezklaezden ſp haren heere al wattez geſchiet was.

32 Doe heeft hem ſijn heere tot hem gheroepen / ende ſepde tot hem / Ghp booſe dienſtknecht / alle die ſchuldt hebbe ick u quijt geſcholden / dewijle ghp mp gebeden hebt.

33 Beijoozdet ghp oock niet ovez uwen mede-dienſtknecht te ontfezmen / gelijck ick oock mp ovez u ontfezmt hebbe?

34 Ende

n'ja dia, daan membajar jang utangan.

26 Makka hamban'ja menjatu ka bumi, daan perſumban'ja, daan katta: Tuhanku jadila pand-jang hati pada ſaija makka aku membayer mu abis ſamoa.

27 Makka tuhan amba ini bergrak dang-an rahmat, melapas dia, daan berhalaln'ja (ſegala) utangn'ja.

28 Tetapi ſettela amba itu kaluar, makka bertumunja dang-an ſaurang ſamma-amba ſiapa berutang akan dia saratus kepeng: jang itu dia pegang doan terre de lchern'ja, daan berkatta: bajerla jang berutang mu.

29 Makka amba teman dia itu menjatu de hadapan kakinja, daan perſambanja, berkatta: jadila pandjang hati akan hamba, daan aku membayermu abis ſamoala.

30 Makka dia tiada meng-hendak: tetapi pergi, daan bubunja dedalam paſung, ſampey dia membayer jang utang.

31 Tatkala ſouroan ſouroan temanja meliat appa adda jadi, makka menjadi deanja amat bertſinta, makka tella deanja mendatang, beritahun'ja kapada tuhan n'ja ſegala jang menjadi itu.

32 Tella itou tuhann'ja ber-pangil dia, daan katta akan dia, hei kamu ſatahu nakal, ſegala utang mu ini de halalku akan angkau ſebabmu berſumbaku.

33 Bukan jadi berguna angkau berrahmat kan ſamma-ſatahu mu, ſeperti pon aku berrahmad akan angkau?

34 Makka

34 Ende ſijn heere vertoornt zijnde / leverde hem den pijnders over / tot dat hy ſoude betaelt hebben al wat hy hem ſchuldigh was.

35 Alſo ſal ock mijn hemelſche Vader u doen / indien ghy niet van herten en vergeeft een yeghelijck ſijnen broeder ſijne misdaden.

34 Makka tuhann'ja menjadi guſar, daan cera-akan dia ka tang-an orang orang pang-ſixa, ſampey dia membayer ſamoa appa dia ontang padanja.

35 Demiki-en adala bappa akou ſurgani pun membuat pada kamu, d'jikkelu kamu tiada berampun ſagnap orang ſudara dia, derri ſegalla hati ſallahanja.

Dat negentienſte Capittel.

8 Jeſus leert om wat oorſake het wijf mach verlaten worden, 10 ende dat hem-ſelven te konnen onthouden, een gave Godts is, 14 hy ontfanght de kleyne kinderkens, 18 ende de Wet Godts beveſtighende, 23 bewijſt dat de rijcke ſeer qualick konnen ſaligh werden, 28 ende ſijne Diſcipelen die 't al verlaten hebben om hem nae te volgen, belooft hy het eeuwige leven.

Jang bagij ſambilanblas.

8 Ieſus meng-aid'jer ſebab appa kita dapat bet'jerei bini ku, 10 daan makka jadi anugraha Alla'h ſiapa dapat tingal tſiutſi, 14 dia terima akan anak budak, 18 Tella dia togo akan agama Allah, 23 dia bertund'jok makka jadi ſukar akan orang kaju memaſok kadalam ſorga, 28 makka muritn'ja ſiapa bertingal ſanoan'ja karna meng-ikot dia, berupama dia jang hidoppan Alimu.

1 Ende het geſchiedde / doe Jeſus deſe woorden ghe-eyndight hadde / dat hy vertrock van Galilea / ende quam over den Jordaen / in de landtpalen van Judea.

2 Ende vele ſcharen volghden hem / ende hy genas'ſe aldaer.

3 Ende de Pharizeen quamen tot hem / verſoeckende hem / ende ſeghende tot hem / Is het een menſche geoorloft ſijn wijf te verlaten om allerley oorſake?

4 Doch hy antwoordende ſeyde tot haer / En hebt ghy niet gheleſen / die van den beginne [den menſche] gemaeckt heeft / dat hy'ſe gemaeckt heeft man ende wijf:

5 Ende geſeght heeft / Daerom ſal

1 Makka jadin'ja, ſettela Ieſus berputus ſegala katta ini, makka dia kaluar dari nagri Galilea, daan mendatang menjabrangkan Iurdaan, kabumi nagri jahudi.

2 Makka rajat bann'ja meng-ikut dia: daan dia berſumbuhn'ja de ſitou.

3 Makka orang Pharizey datang kapada dia, bertſioban'ja daan berkatta: dapat manuſea bertingal binin'ja karna ſegala parrakarra ſebab?

4 Makka ya menjaut daan katta: tiada kamu membatſia: ſiapa membuat dari mula (manuſia,) membuatn'ja lacki daan parampuan.

5 Daan berkatta: karna ini manu-

ſal een menſche vader ende moeder verlaten / ende ſal ſijnen wijve aenhanghen/ ende die twee ſullen tot een vleeſch zijn ?

6 Alſoo dat ſy niet meer twee en zijn/ maer een vleeſch. Het gene dan Godt te ſamen ghevoeght heeft en ſcheyde de menſche niet.

7 Sy ſeyden tot hem / Waerom heeft dan Moſes gheboden eenen ſcheydt-brief te ghéven / ende haer te verlaten ?

8 Hy ſeyde tot haer / Moſes heeft van wegen de hardigheyt uwer herten u toeghelaten uwe wijven te verlaten : Maer van den beginne en is het alſoo niet geweeſt.

9 Maer ick ſegge u / dat ſoo wie ſijn wijf verlaet anders dan om hoererije ende een ander trouwt / [die] doet overſpel / ende die de verlatene trouwt/ doet [oock] overſpel.

10 Sijne Diſcipelen ſeyden tot hem / Indien de ſake des menſchen met den wijve alſoo ſtaet / ſoo en is het niet oorbaer te trouwen.

11 Doch hy ſeyde tot haer / Alle en vatten dit woordt niet / maer dien het gegeven is.

12 Want daer zijn gheſnedene/ die uyt moeders lijve alſoo gheboren zijn : ende daer zijn gheſnedene die van de menſchen geſneden zijn : ende daer zijn gheſnedene die haer ſelven gheſneden hebben om het Koninckrijck der Hemelen. Die [dit] vatten kan/ vatte [het.]

13 Doe wierden kinderkens tot hem ghebracht / op dat hy de handen haer

ſea bertingal akan bappa ibun'ja daan lekat pada binin'ja , makka kaduan'ja menjadi pada daging ſatu.

6 Bagitou makka tiadan'ja lagi doa, tetapi daging ſatu : karna itu jang de ber-ikat Allah tiada betjereikan manuſea.

7 Dean'ja beritahu akan dia: makka ſebab appa ſuruh Muſa memberi ſurat bertjerei, daan bertingaln'ja ?

8 Dia berkatta kapada dean'ja, karna kraſſan hatimu makka de brikan mou Muſa tingal akan bini mu : tetapi dari mula tiada bagitu.

9 Makka aku berkattakan kamu, ſiapa tingal binin'ja karna barang prihal lain dari pada ſundel , daan berkawin dang-an parāpuan lain,jāg itu ija bermuka,daā ſiapa kawin dang-an(laki atu parampuan) jāg bertingal,ija pun bermuka.

10 Makka katta muritn'ja akanja adala hal manuſia demiki-en dang-an parampuan, makka tiada baik berkawin.

11 Makka dia karta-kanja : ſegala manuſea tiada pongut katta ini , tetapi ſiapa menjadi meng-anugrahaja.

12 Karna ada ſiapa menjadi beranak dari purut ibun'ja dang-an kambiri : daan ada kambiri jang de kambirikan manuſea : daan ada pun ſiapa mekam biri dirin'ja karna Raid'jat ſurga. Siapa dapat pongut ini pongutla.

13 Sedang itou menjadi bouwa anak budak kapada dia , agar dia tarukan

tang-

haer soude oplegghen / ende bidden: ende de Discipelen bestraften deselve.

14 Maer Jesus seyde / Laet af van de kinderkens / eñ en verhindert haer niet tot my te komen: want der sulcker is het Koninckrijck der Hemelen.

15 Eñ als hy haer de handen opgeleght hadde / vertrock hy van daer.

16 Ende siet daer quam een tot hem / ende seyde tot hem / Goede meester / wat sal ick goedts doen / op dat ick het eeuwige leven hebbe?

17 Ende hy seyde tot hem / Wat noemt ghy my goedt? Niemandt en is goedt dan een / [namelick] Godt. Doch wilt ghy in het leven ingaen / onderhoudt de geboden.

18 Hy seyde tot hem / welcke? Ende Jesus seyde / [dese:] Ghy en sult niet dooden: Ghy en sult gheen overspel doen: Ghy en sult niet stelen: Ghy en sult geen valsche getuygenisse geven.

19 Eert uwen vader ende moeder: ende / Ghy sult uwen Naesten lief hebben / als u selven.

20 De Jonghelingh seyde tot hem / Alle dese dinghen hebbe ick onderhouden van mijne jonckheyt af: Wat gebreeckt my noch?

21 Jesus seyde tot hem / Soo ghy wilt volmaeckt zijn / gaet heenen / verkoopt wat ghy hebt / ende geeft het den Armen / ende ghy sult eenen schat hebben in den Hemel: ende komt herwaerts / volght my.

22 Als nu de Jonghelingh dit woordt hoorde / ginghy hy bedroeft weech: want hy hadde vele goederen.

23 Ende

tang-ann'ja atas dian'ja daan menjumba: Makka muritn'ja memarah kā dean'ja.

14 Makka Iesus berkatta: beēlā anak budak datang kapada aku daan d'jang-an melarangn'ja, karna jang Raid'jat surga ampun'ja jang bagini.

15 Makka settela dia taru tang-ann'ja atas dia, pulangn'ja dari sana.

16 Makka liatla, saurang datang kapada dia, daan katta: punguru baik, bakti appa membuat aku, agar aku beruleh hiduppan Alimu kakal?

17 Makka dia katta akan dia: appa beri kamu bernamma ku baik? tiadala barang siapa baik selainkan Allah itu satu d'juga, tetapi d'jikkelu angklu hendak memasuk ka hiduppan Alim kakal, turut kan sabda.

18 Dia katta-kanja, sabda appa? makka Iesus berkatta: d'jang-an angkau memunuh urang. D'jang-an angkau bermuka. D'jang-an angkau mantsjuri. D'jang-an angkau beri saksi sala.

19 Beri hurmad akan bappa daan ibu mu, daan berkasseh akan amsajamu seperti kendiri mu.

20 Makka inché itu beritahu akan dia: segala sabda ini adala aku sonda tourut dari mudahanku: appa berguna beta lagi?

21 Iesus meng-atakan dia: d'jikkelu angku hendak menjadi sempurna, pergila berd'jawal segala jang ampun'ja mu, daan berila akan mis'kinan, makka berulehmu sawatu binda-haraan dalam surga, daan mare ikut akan beta.

22 Settela jang inché mending-er katta ini, makka dia bertsinta daan pulang: karna dia pun'ja arta ban'ja.

 23 Mak-

23 Ende Jeſus ſeyde tot ſijne Diſcipelen / Voorwaer ick ſegghe u / dat een Rijcke ſwaerlick in het Koninckrijck der Hemelen ſal ingaen.

24 Ende wederom ſegghe ick u / Het is lichter dat een kemel gae door de ooghe van een naelde / dan dat een Rijcke ingae in het Koninckrijck Godts.

25 Sijne Diſcipelen nu [dit] hoorende wierden seer verſlaghen / ſeggende / Wie kan dan ſaligh worden?

26 Ende Jeſus [haer] aenſiende ſeyde tot haer / Bij de menſchen is dat onmoghelick / maer bij Godt zijn alle dingen mogelick.

27 Doe antwoordde Petrus ende ſeyde tot hem / Siet / wij hebben alles verlaten / ende zijn u gevolght: wat ſal ons dan geweerden?

28 Ende Jeſus ſeyde tot haer / Voorwaer ick ſegghe u / dat ghij die mij ghevolght zijt / in de wedergeboorte / wanneer de Sone des menſchen ſal geſeten zijn op den Throon ſijner heerlickheyt / [dat] ghij ock ſult ſitten op twaelf throonen / oordeelende de twaelf geſlachten Iſraëls.

29 Ende ſo wie ſal verlaten hebben huijſen / of broeders / of ſuſters / of vader / of moeder / of wijf / of kinderen / of ackers / om mijns Naems wille / [die] ſal hondert-vout ontfangen / ende het eeuwighe leven be-erven.

30 Maer vele eerſte ſullen de laetſte zijn / ende [vele] laetſte de eerſte.

Dat

23 Makka Ieſus katta akan muritn'ja : ſeſongoſongo aku berkatta mu, makka ſukar jadi akan orang kaja memaſuk dalam Raid'jat ſurga.

24 Makka ſakali lagi berkatta ku kapada mu: jadi lebeh murah ſatu tahali ſau : bertruſ kan matta d'jarum, dari pada ſaurang kaja memaſuk ka Raid'jat Allah.

25 Tella muritn'ja minding-er itu, makka jadi badabbar hatin'ja, daan katta ; ſiapa dapat jadi ija mumin?

26 Makka Ieſus pandang akan dean'ja, daan katta akanja, kapada manuſea tiada dapat itou, tetapi kapada Allah jadi ſamuan'ja dapat.

27 Makka Petrus menjaut, daan katta akan dia: liatla kita tingal ſamuan'ja daan meng-ikutmu, appa jadi pada kita?

28 Makka Ieſus katta akan dean'ja : ſeſongoſongo aku beritan mu, makka kamu ſiapa meng-ikut aku dalam pulabranak, tatkala anak manuſea mendudok ka halarad termouljanja, adala kamu d'juga mendudok deatas halarad doablas, akan meng-hukkum jang aſal Iſrail doablas.

29 Daan ſiapa tingal ruma, atauwa ſoudara laki, atauwa ſoudara parampuan, atauwa bappa, atauwa ibu, atauwa bini, atauwa anak, atu bendang karna namma aku, jang itu berterima ſaratus kali pula, daan berpuſiaka jang hiduppan kakal.

30 Tetapi bain'ja, ſiapa jadi jang mula, jadi jang komodi-en, daan ſiapa jadi jang komodi-en, jadi jang mula.

Jang

Dat twintighſte Capittel.

1 Door de gelijckeniſſe van den Wijngaert, bewijſt Ieſus de ghelegentheydt des Koninckrijcks der Hemelen, 17 voorſeyt ſijn doodt ende verrijſeniſſe, 22 wederſeyt de ſijne tot het kruyce, 25 deſelve aftreckende van alle eergierigheydt, 30 ende voor by gaende, verlicht hy twee blinde.

1 WAnt het Koninckrijck der Hemelen is ghelijck een heere des huys/ die met den morgenstondt uyt ginghen om arbeyders te hueren in ſijnen Wijngaert.

2 Ende als hy met de arbeyders eens geworden was/ voor eenen penninghen des daeghs / ſandt hy ſe henen in ſijnen Wijngaert.

3 Ende uyt ghegaen zijnde ontrent de derde uyre / ſagh hy andere ledigh ſtaende op de merckt.

4 Ende hy ſeyde tot deſelve / Gaet ghy ock henen in den Wijngaert: ende ſoo wat recht is ſal ick u geven. Ende ſy gingen.

5 Wederom uyt ghegaen zijnde ontrent de ſeſte ende neghenſte uyre / dede hy deſgelijcks.

6 Ende uyt ghegaen zijnde ontrent de elfde uyre / vondt hy andere ledigh ſtaende / ende ſeyde tot haer / Wat ſtaet ghy hier den gheheelen dagh ledigh?

7 Sy ſeyden tot hem / Om dat ons niemandt gehuert en heeft. Hy ſeyde tot haer / Gaet ock ghy henen in den Wijngaert / ende ſo wat recht is ſult ghy ontfangen.

8 Als

Jang bagij doapoulo.

1 *Dang-an ſepertihan pohoon angor, bertund'jok Ieſus jang rupa Raid'jat ſorga, 17 bernabbihi mati daan bangkitnja, 22 meng-aidjer murid'n'ja jang ruſa krus, 25 daan melalun'ja dari berbiſtu, 30 daan bertrang akan taata doa orang buta.*

1 KArna jang Raid'jat ſurgani jadi ſeperti ſa-orang-tuan roma, jang kaluar pagi akan meng-upa orang bakardja dalam koubon angurn'ja.

2 Makka ſettela dia ſuda d'jand'ji dang-an orang bakardja, akan ſakepeng ſa-orang ſahari, de ſuruhn'ja kadalam koubon angurn'ja.

3 Daan tella dia kaluar ampir ka djam tiga, liatn'ja upahan lain bediri de baſſara ampa.

4 Makka dia berkatta dang-an dean'ja, pegila kamu pon d'juga kapada angur ku, makka aku appa betul jadi brikan mu.

5 Makka dean'ja pigi. Settela dia kaluar pula ka anam daan ka ſambilan djam, buatn'ja demikien bagi itu.

6 Tella dia kaluar ampir ka ſablas djam, dapatn'ja orang orang lain bediri ampa, daan katta kapada dean'ja: appa bediri mu ſegala hari ini ampa?

7 Dean'ja katta-kanja: ſebab tiada barang ſiapa meng-upa kita. Dia berkatta akan dean'ja: pigila kamu pon d'juga kapada angurku, makka ada mu terima jang jadi betul.

8 Settela

8 Als het nu avondt ghewoꝛden was / ſeyde de Heere des wijngaeꝛts tot ſijnen Rentmeeſteꝛ / Roept de aꝛbeydeꝛs / ende gheeft haeꝛ den loon / beginnende van de laetſte tot de eeꝛſte.

9 Ende als'ſe quamen die teꝛ elfdeꝛ uyre [gehuert waren,] ontfingen ſy een yedeꝛ eenen penningh.

10 Eñ de eeꝛſte komende meynden dat ſy meeꝛ ontfanghen ſouden / ende ſy ſelve ontfinghen ock elck eenen penningh.

11 Ende [dien] ontfangen hebbende muꝛmureeꝛden ſy teghen den heere des huys /

12 Seggghende / Deſe laetſte en hebben [maer] een uyre geaꝛbeyt / ende ghy hebtſe ons gelijck gemaeckt / die wy den laſt des daeghs ende de hitte gedꝛagen hebben.

13 Doch hy antwooꝛdende ſeyde tot eenen van haeꝛ / Vꝛient ick en doe u geen onrecht. En zijt ghy niet met my eens ghewoꝛden vooꝛ eenen penningh?

14 Neemt het uwe / ende gaet henen. Ick wil deſen laetſten ock geven gelijck als u.

15 Of en is het my niet gheooꝛloft te doen met het mijne wat ick wil? Of is uwe ooghe boos / om dat ick goedt ben?

16 Alſoo ſullen de laetſte de eeꝛſte zijn / ende de eeꝛſte de laetſte. Want vele zijn gheroepen / maeꝛ weynighe uytveꝛkoren.

17 Ende Jeſus opgaende nae Jeruſalem / nam tot hem de twaelf Diſci-

8 Settela ſuda jadi petang, makka berkatta jang Tuhan kubon angur kapada bindaran'ja : Pangil akan urang bakardja daan bajerkan dean'ja upahan-n'ja, bamouleyla dari jang komodi-en ſampey jang bermula.

9 Makka ſettela dean'ja datang jang de upan'ja ka ſablas tabu, terima-n'ja ſaurang ſakepeng.

10 Makka tella datang jang bermula, dia ſancka terima lebeh : makka dianja terima lagi ſaurang ſakepeng.

11 Tatkala dean'ja ſuda berterima, makka dean'ja harubiru dang-an tuan roma itou.

12 Daan katta : ini jang komodi-en datang ada kard'ja ſadjam : makka kamu berin'ja ſeperti kita, jang de raſſa akan ſuſahan hari, daan panaſſan.

13 Makka dia menjaout kapada ſaurang, daan berkatta, kakaſſehan, akou tiada buatſala kapada ang kau : bukan mou berd'jand'ji dang-an akou karna ſakepeng?

14 Ambilla jang ampun'ja kamu, daan pulang, aku hendak beri jang komodi-en ini ſeperti kamu.

15 Atu tiadaku dapat membuat dang-an hartaku bagi hendak ku? jadi mata mu d'jahat, ſebab aku jadi baik?

16 Demiki-en jadi jang komodiën nang pertama : daan nang mula, jang komodiën ſebab banja menjadi pangil, daan ſedekit terpileh.

17 Makka Ieſus menaiki ka Irruſalim, memg-ambil akan murit duablas

ſouko

Discipelen alleen op den wegh / ende seyde tot haer /

18 Siet wy gaen op nae Jerusalem / ende de sone des menschen sal den Overpriesteren ende Schrift-geleerden over-gelevert worden/ ende sy sullen hem ter doodt veroordeelen.

19 Ende sy sullen hem den Heydenen overleveren / om hem te bespotten ende te gheesselen / ende te kruycighen / ende ten derden daghe sal hy wederr opstaen.

20 Doe quam de moeder der sonen Zebedei tot hem met hare sonen/ [hem] aenbiddende / ende begeerende wat van hem.

21 Ende hy seyde tot haer/ Wat wilt ghy ? Sy seyde tot hem/ Seght dat dese mijne twee sonen sitten moghen de een tot uwer rechter/ ende de ander tot uwer slincker-[handt] in uw' Koninckrijck.

22 Waer Jesus antwoordde ende seyde / Ghy-lieden en weet niet wat ghy begeert : Kondt ghy den Drinckbeker drincken dien ick drincken sal : ende met den Doop gedoopt worden / daer mede ick gedoopt worde? Sy seyden tot hem/ Wy konnen.

23 Ende hy seyde tot haer/ Mijnen Drinckbeker sult ghy wel drincken/ ende met den Doop daer ick mede gedoopt worde / sult ghy gedoopt worden / maer het sitten tot mijner rechter / ende tot mijnen slincker-[handt,] en staet by my niet te geven/ maer [het sal ghegeven worden] dien het bereyt is van mijnen Vader.

24 Ende als de[andere]tien[dat] hoor-

souko ka sertan'ja de d'jalan, daan katta akan dean'ja :

18 Liatla , kita menaiki ka Irrusalim , daan anak manusea ada jadi hentar ka tang - an Chali daan Chatib , daan [dean'ja] ada meng - hukkumn'ja ka matti de bunuh.

19 Daan dean'ja ada meng-hentarn'ja akan kafir , agar jadi memaki , bergitik, daan berkrus , daan kapada hari jang katiga adala dia berbangkit.

20 Tella itou ibu anak Sebedei datang kapadan'ja , dang-an anna-anakn'ja lalilaki, daan memjumban'ja, dangan minta barang dari dia.

21 Makka dia katta akann'ja : appa hendak mu? dia berkatta-kanja: kattala makka anak ku kadua ini mendudok dalam Raid'jat mu satu ka kanan daan satu ka kiri mu.

22 Iesus menjäut daan berkatta kan dia , kamu tiada tau appa mu hendak : berhole angkau minum tsiawan minumman jang jadi minum aku ? daan menjadi bermandi dang-an mandihan itou jang dia aku jadi mandi ? dean'ja katta-kanja : kita dapat.

23 Tella itu Iesus ber-katta akan dean'ja : tsiawan minumman ku ada kamu meminum , daan dang-an mandiku, ada mu menjadi bermandi , tetapi kadudukkan kiri kananku , tiada gantong pada akou beri , tetapi jadi anugra pada dia pada s'jappa jadi berhadirkan itou derri pada bappaku surgani.

24 Daan tella jang sapulu men-

hoozden / namen sy het seez qualick van de twee bzoedezs.

25 Ende als haez Jesus tot hem geroepen hadde / seyde hy / Ghy weet dat de Ovezste dez volckeren heez-schappije voeren ovez haez / ende de Gzoote gebzuycken macht ovez haez.

26 Doch alsoo en sal het ondez u niet zijn: maez soo wie ondez u sal willen gzoot wozden / [die] zy uwe dienaez.

27 Eñ soo wie ondez u sal willen de eezste zijn / die zy uwe dienstknecht.

28 Ghelijck de Sone des Menschen niet en is gekomen om gedient te wozden / maez om te dienen / ende sijne ziele te geven [tot] een rantsoen vooz vele.

29 Ende als sy van Jericho uyt gingen / is hem een gzoote schare gevolght.

30 Ende siet / twee blinde sittende aen den wegh / als sy hoozden dat Jesus vooz by gingh / riepen / seggende / Heere / ghy sone Davids / ontfezmt u onsez.

31 Eñ de schare bestzafte haez / op dat sy swijgen souden / maez sy riepen te meez / seggende / Ontfezmt u onsez / Heere ghy sone Davids.

32 Ende Jesus [stille] staende riep'se ende seyde / Wat wilt ghy dat ick u doe?

33 Sy seyden tot hem / Heere dat onse oogen geopent wezden.

34 Eñ Jesus innezlick beweeght zijnde met bazmhezticheydt raeckte hare oogen aen / ende tezstont wiezden hare oogen siende / eñ sy volgden hem.

Dat

ding-er itu, dia pongut terfallala derri fudara kadua itu.

25 Daan tella Iefus pangiln'ja ampir dia, ya katta, kamu tau makka jang mantri kafir meng-hukkum atas dean'ja, daan fiapa jadi baffar ikut kauwaffahan atas dean'ja.

26 Demiki-en tiada jaddi antara kamu: tetapi fiapa antara mu hendak menjadi baffar, jang itu jadi amba mu.

27 Daan fiapa antara mu hendak jadi jang mula, jang itu jadi fafuruhmu.

28 Seperti jang anak manufea tiada datang akan menjadi berfewita, tetapi akan fewita, daan memmeri n'jawan'ja akan tubuffan orang orang bain'ja.

29 Daan tatkala deanja kaluar dari Iericho, ikutn'ja fawatu rajat baffar.

30 Daan liat, doa orang buta mendudok de d'jalan, daan mending-er Iefus berd'jalan de hadapn'ja pangiln'ja, daan berkatta: Tuhanku, anak Davud, berrahmat kita.

31 Makka jang rajat larang kanja agar dean'ja berdieem, tetapi dean'ja pangil lebeh lagi, daan katta: Tuhanku, anak Davud, berrahmat akan kita.

32 Daan Iefus bediri, daan pangiln'ja, daan katta, appa hendak mu aku membuat mu?

33 Dean'ja katta-kanja: Tuhanku agar mattaku jadi terbuka.

34 Makka Iefus bergra dang-an rahmat, grakan mattan'ja, daan figra mattanja dapat meliat, daan ya mengikut dia.

Jang

Dat een-en-twintighſte Capittel.

1 Jeſus komende in Ieruſalem, 8 wort ontfanghen van den volcke, 12 drijft de Koop-lieden uyt den Tempel, 14 heelt de ſiecke, 15 ontſchuldight de gene die hem lof ſongen, 18 ende den vygeboom vervloeckt hebbende, 21 bewijſt de kracht des gheloofs, 28 ende verkondight ten eynde door twee gelijckeniſſen, wat ſtraffe komen ſal over de ghene die den Sone Godts verwerpen.

1 ENde als ſy nu Ieruſalem genaeckten / ende gekomen waren tot Bethphage / aen den olijfbergh / doe ſand Jeſus twee Diſcipelen / ſeggende tot haer /

2 Gaet henen in het vleck / dat tegben u over [light,] ende ghy ſult terſtont een ezelinne ghebonden vinden / ende een veulen met haer: ontbintſe ende brenghtſe tot my.

3 Ende indien u yemandt yet ſeght / ſoo ſult ghy ſeggen / dat de Heere deſer van noode heeft: ende hy ſalſe terſtont ſenden.

4 Dit alles nu is geſchiet op dat vervult worde het gene geſproken is door den Propheet / ſeggende /

5 Segget de dochter Sion: ſiet uwe Koningh komt [tot] u ſachtmoedigh ende gheſeten op een ezelinne / ende een veulen zijnde een jongh eener jock-dragende [ezelinne.]

6 Ende de Diſcipelen henen gegaen zijnde / ende ghedaen hebbende gelijck Jeſus haer bevolen hadde /

7 Brachten de ezelinne ende het veulen / ende legden hare kleederen

Jang bagij doapoulo ſatu.

1 Ieſus datang ampir Irruſalim, 8 jadi terima dari rajat, 12 tulak akan orang ſudagar deluar beïtul, 14 menjombo akam ſakittan, 15 memud'ji ſiapa menjann'ji pud'jihann'ja, 18 Settela berhinaſſa akan pohoon piſang, 21 tund'jok akan kauwaſſahan beakiman, 28 daan rewajat hokkum appa datang atas ſiapa berboang akan anak Allah.

1 MAkka ſettela dean'ja mampir ka Irruſalim, daan datang ka Betphage de tepi bukit buamin'ja, makka Ieſus menjuruh murit kadua, daan berkatta kan dean'ja:

2 Pigila kadalam tanaman jang ada de hadapanmu, makka ſabontar ada mu mendapat khalidei betina ter-ikat, daan ſa-anak dang-an dia, ureila dianja daan bawaku ka mate.

3 Daan d'jikkelu barang ſiapa berkatta mu barang appa, kattala: Tuhanku ada berguna, makka dia ada menjuruhn'ja bang-at.

4 Itu menjadi ſamuan'ja, agar berputus jang jadi berkatta derri pada Nabbi, ſiappa katta:

5 Beritau akan anak Sion: liatla, Raid'ja mu datang dang-an budi mura, berdudukatas ſatu khalidei betina daan atas ſaanak khalidei angkat angkattan.

6 Jang murit-murit itu pigi, daan membuat ſeperti de faſuruhn'ja Ieſus.

7 Makka dean'ja membawa khalidei daan anak'nja, daan membubu

ren op deſelve / ende ſetteden [hem] daer op.

8 Ende de meeſte ſchare ſpreyden haer kleederen op den wegh / ende andere hieuwen tacken van de boomen / eñ ſpreyden'ſe op den wegh.

9 Ende de ſcharen die voor-gingen ende die volghden / riepen / ſeggende / Hoſanna den ſone Davids: gezegent [is] hy die komt inden Name des Heeren: Hoſanna in de hooghſte Hemelen.

10 Ende als hy te Jeruſalem in quam / wierd de geheele ſtadt beroert / ſeggende / Wie is deſe?

11 Ende de ſcharen ſeyden / Deſe is Jeſus / de Prophect van Nazareth in Galilea.

12 Ende Jeſus gingh in den Tempel Godts / ende dreef upt alle die verkochten ende kochten in den Tempel / ende keerde om de tafelen der wiſſelaers / ende de ſit-ſtoelen der gene die de duyven verkochten.

13 Ende hy ſeyde tot haer / Daer is gheſchreven: Mijn Huys ſal een huys des gebedts genaemt worden / maer ghy hebt dat tot eenen moorderaers kuyl gemaeckt.

14 Ende daer quamen blinde ende kreupele tot hem in den Tempel / ende hy genas deſelve.

15 Als nu de Overpriеſters ende Schrift-geleerde ſagen de wonderheden / die hy dede / ende de kinderen roepende in den Tempel / ende ſeghende / Hoſanna den ſone Davids / namen ſy dat seer qualick.

16 Ende ſeyden tot hem / Hoort ghy

baid'jun'ja diatas, daan menaiki dia atas-n'ja.

8 Daan ſatu rajat baſſar ampar baid'jun'ja de d'jalan: jang lain iris dahan dari puhoon, daan amparn'ja de d'jalan.

9 Makka jang rajat ſiapa d'jalan aluan daan ikut komodi-en, betria, daan berkatta: Huſanna anak Davud: terpud'ji jadi dia ſiapa datang dalam namma Tuhanku: Huſanna dalam rafing-u.

10 Daan ſettela dia memaſuk ka Irruſalim, makka begrá ſegala kuta, jadi daan katta: ſiapa ija jang ini?

11 Makka jang rajat berkatta: jang ini jadi Nabbi Ieſus dari Galilea.

12 Makka Ieſus memaſuk dalam beitul Allah, daan de buang kaluar ſamoanja ſiapa berd'jauwal daan membeli dalam beitul, daan membalik akan dulang urang tukar, daan kruſi urang berd'jauwal merpati.

13 Makka dia britau akan dean'ja, ada ija menjurat: rumaku ija jadi bernamma ruma ſumbahajang-i: daan kamu membuatn'ja ſeperti lubang memunuhan.

14 Makka urang buta daan timpang memaſuk ka dalam beitul, daan dia ſumbuhn'ja.

15 Tatkala jang Chali daan Chatib meliat akan kard'ja heirani, jang de buatn'ja, daan jang anak budak dalam beitul betria daan berkatta: Huſanna, anak Davud, makka dean'ja ija pongut itou terſallala.

16 Daan beritau kan dia, ding-er-

mu

ghy [wel,] wat dese seggen? Ende Jesus sende tot haer/ Jae. Hebt ghy noyt gelesen/ Uyt den mondt der jonge kinderen ende der soogelinghen hebt ghy [u] lof toe-berey̆dt?

17 Ende haer verlatende gingh hy van daer uyt de stadt nae Bethania/ ende overnachtede aldaer.

18 Ende des morghens vroegh als hy weder keerde nae de stadt/ hongerde hem.

19 Ende siende eenen vyghe-boom aen den wegh/ gingh hy nae hem toe/ ende vandt niet aen den selven dan alleenlick bladeren. Ende sende tot hem/ Uyt u en worde gheen vrucht meer in der eeuwigheyt. Ende de vygeboom verdorde terstont.

20 Ende de Discipelen [dat] siende verwonderden haer/ seggende/ Hoe is de vyghe-boom [soo] terstont verdorret?

21 Doch Jesus antwoordende sey̆de tot haer/ Voorwaer segghe ick u/ Indien ghy geloove hadder/ ende niet en twijffelder/ ghy soudt niet alleenlick doen 't ghene den vygeboom [is gheschiedt,] maer indien ghy ock tot desen bergh seydet/ Wordt opgeheven ende in de zee ghworpen/ het soude geschieden.

22 Ende al wat ghy sult begeeren in het ghebedt/ geloovende/ sult ghy ontfangen.

23 Ende als hy in den Tempel ghekomen was/ quamen tot hem/ terwijle hy leerde/ de Overpriesters ende de Oudersinghen des volcks/ seggende/ Door wat macht doet ghy dese

mu jang appa katta ini? Iesus mengutsiap n'ja: ija. Bulum lagi mu membatsia: dari mulut jang bulum betutur daan lagi bersusu, ada mu sonda berhadir pudji pudjihan_?

17 Makka dia tingaln'ja, daan kaluarkan kuta dia datang ka Bethania, daan berdondok de situ.

18 Kapagi hari tella dia kumbali ka kuta, melapar dia.

19 Daan settela dia meliat sapuhoon pisang de tepi d'jalan, datang dia kapadan'ja, makka tiada beruleh selainkan daun, berkattanja akan dia: dari angkau tiada menjadi buabuahan sampey ka kakal. Makka puhoon pisang jadi kring sigra.

20 Tella de liat itu muritn'ja, heyrani dean'ja, daan katta: bagimana jadi puhoon pisang kring demiki-en bangat_?

21 Iesus beritau, daan katta dean'ja: songo aku berkatta mu, d'jikkelu angkau petsjaya, daan tiadamu kaluwi, tiada mu membuat saidja jang de jadi akan puhoon pisang ini, tetapi d'jikkelu mu berkatta kapada bukit ini d'juga: bangkitmu daan menjadimu d'jatu dalam laut, makka ija menjadi putus.

22 Daan segala jang mintamu dalam sumbajang mu, dang-an pertsiajahan, ada mu terimanja.

23 Tella dia memasuk ka dalam beitul, datang kapada dia kamana dia meng-aid'jer, jang Chali daan jang touwa orang itou, berkatta: dang-an kauwassahan appa membuat mu

dese dinghen ? Ende wie heeft u dese macht gegeven ?

24 Ende Jesus antwoordende sende tot haer / Ick sal u oock een woordt vragen / 't welck indien ghy my sult seggen / so sal ick u oock seggē door wat macht ick dese dingen doe.

25 De Doop Joannis van waer was [die ?] Uyt den Hemel ofte uyt de menschen ? Ende sy overleyden by haer selven ende seyden / Indien wy segghen / Uyt den Hemel / soo sal hy ons seggen / Waerom en hebt ghy hem dan niet gelooft ?

26 Ende indien wy seggen / uyt den menschen / soo vreesen wy de schare : want sy houden alle Joannem voor een Prophect.

27 Ende sy Jesu antwoordende / seyden / Wy en weten 't niet. Ende hy sende tot haer / Soo en seggh ick u oock niet / door wat macht ick dit doe.

28 Waer wat dunckt u ? Een menschē hadde twee sonen / ende gaende tot den eersten seyde / Sone gaet henen / werckt heden in mijnen Wijngaert.

29 Doch hy antwoordde / ende seyde / Ick en wil niet : ende daer nae berouw hebbende gingh hy henen.

30 Ende gaende tot den tweeden / seyde desghelijcks. Ende dese antwoordde / ende seyde / Ick [gae] Heere / ende hy en gingh niet.

31 Wie van dese twee heeft den wille des vaders gedaen ? Sy seyden tot hem / De eerste. Jesus seyde tot haer / Voorwaer ick seggh u / dat de tolle-

ini ? daan siapa sonda memmeri mu kauwassahan ini ?

24 Iesus menjaut, daan katta akan dea-n'ja: aku pon jadi tanja pada mou barang sa snatu appa, daan d'jikkalau mou katta itou pada akou, makka aku britau mu dari kauwassahā appa aku membuat ini.

25 Jang mandi Iuannis, dari manna datangn'ja, dari surga, atu dari manusea ? Makka dean'ja bitsiara kandirin'ja, daan katta : d'jikkelu kita berkatta dari surga, adala dia meng-attakan pada kami : karna appa tiada mu petsjaja akan dia ?

26 Daan d'jikkelu kita berkatta dari manusea, makka takut kita akan rajat, karna dean'ja pegang Iuhannem seperti Nabbi.

27 Makka dean'ja menjaut akan Iesus kattanja : kami tida tau : makka dia berkatta-kanja : tiadaku d'juga britaumu, dang-an kauwassahan appa aku membuat ini.

28 Tetapi appa fikirmu : sa-orang manusea pun'ja anak-laki doa, makka dia datang kapada jang mula, daan katta : anak ku pigila hari ini bekard'ja dalam kubon angur ranku.

29 Dia menjaut daan katta, aku tida mau : daan tella dia komodiën bersasal, makka pigi-n'ja.

30 Makka dia pigi kapada jang lain, daang katta demiki-en d'juga, jang ini menjaut, aku pigi tuanku, daan tiadan'ja pigi.

31 Siapa dari jang kadua ini, mengikut kahendak bappan'ja ? dean'ja katta : jang mula. Iesus berkatta akan dean'ja: songo aku berkatta mu, makka jāg

pungulu

tollenaers ende de hoeren u voorgaen in't Koninckrijcke Godts.

32 Want Joannes is tot u gekomen inden wegh der gherechtigheyt/ ende ghy en hebt hem niet ghelooft: want de tollenaers ende de hoeren hebben hem ghelooft: doch ghy [sulcks] siende en hebt daer na geen berouw gehadt / om hem te gelooven.

33 Hoort een ander gelijckenisse. Daer was een heere des huys / die eenen Wijngaert plantede ende sette de eenen tuyn daeromme / ende groef eenen Wijnpers-back daer in / ende bouwde eenen tooren / ende verhuerde dien den laut-lieden / ende reysde buyten [landts.]

34 Doe nu de tijdt der vruchten ghenaeckte / sandt hy sijne dienstknechten tot de landt-lieden om sijne vruchten te ontfangen.

35 Ën de landt-lieden / nemende sijne dienstknechten / hebben den eenen geslagen / ende den anderen ghedoodt / ende den derden gesteenight.

36 Wederom sandt hy andere dienstknechten / meer [in't getal] dan de eerste / en sy deden haer desgelijcks.

37 Ende ten laetsten sandt hy tot haer sijnen sone / seggende / Sy sullen mijnen soon ontsien.

38 Maer de landt-lieden den sone siende / seyden onder malkanderen / Dese is de erfgenaem / komt laet ons hem dooden / ende sijne erffenisse [aen ons] behouden.

39 Ende hem nemende wierpen sy [hem] uyt / buyten den Wijngaert / ende doodden [hem.]

40 Wan-

pungulu tsiukei daan jang sundel masuk dulu dari pada mou kapada Raid'jat Allahi.

32 Karna Iuhannes datang kapada mu dalam d'jalan adillan, makka kamu tiada heakin akan dia, daan jang pungulu tsiukei daan jang sundel pertsjaya kan dia, daan settela angku meliatn'ja, tiada kamu bersasal komodi-en, agar angkau jadi heakin akanja.

33 Ding-erla satu sepertihan lain: adala sa-orang tuan, jang bertanam satu angurran, daan membuat satu pagar ka kulilingn'ja: daan settela suda mengali, de buat-n'ja satu pra-angur de dalam situ, daan membuat satu tsiandi, daan bersewan'ja akan orang dusun, makka dia pigi kanagri dagang.

34 Settela mampir waktu buahan, menjuruh dia amban'ja kapada orang dusun, akan terima buahan-n'ja.

35 Maka orang dusun meng-ambil amban'ja daan mengitik jang satu, daan memunuh jang lain, daan jang katiga luntarn'ja dang-an batu.

36 Makka dia menjuruh amban'ja lain lebeh dari jang mula: daan dean'ja membuatn'ja dimiki-en d'juga.

37 Komodi-en menjuruh dia anak n'ja kapadan'ja, daan katta: dean'ja ada bertakut akan anak ku.

38 Makka settela orang dusun meliat anakn'ja, makka berkattan'ja inila jang pusia-kahani, marc kita bunuh dia, daan pegang pusiakan'ja.

39 Makka dean'ja memg-ambil dia, daan tulakn'ja deluar angurran, daan memunuh akan dia.

40 Set-

40 Wanneer dan de Heere des Wijngaerts komen sal / wat sal hy dien landt-lieden doen?

41 Sy seyden tot hem / Hy sal de quade eenen quaden doodt aen doen / ende sal den wijngaert anderen lantlieden verhueren / die hem de vruchten op hare tijden sullen geven.

42 Jesus seyde tot haer / Hebt ghy noyt gelesen in de Schriften / De steen dien de bouw-lieden verworpen hebben / dese is gheworden tot een hooft des hoecks: Van den Heere is dit geschiedt / ende het is wonderlick in onse oogen.

43 Daerom segghe ick u-lieden / dat het Koninckrijck Godts van u sal wech ghenomen worden / ende eenen volcke gegeven / dat sijne vruchten voort brenge.

44 Ende wie op desen steen valt / die sal verplettert worden: ende op wien hy valt / dien sal hy vermorselen.

45 Ende als de Overpriesters ende Pharizeen dese sijne ghelijckenissen hoorden / verstonden sy dat hy van haer spraek.

46 Ende soeckende hem te vanghen / vreesden sy de scharen / dewijle dese hem hielden voor een Propheet.

40 Settela datang tuhan angurran itu, appa buatn'ja akan urang dusun itu?

41 Dean'ja britau akan dia: dia membalas d'jahat akan jang d'jahat, daan jang angurran berseuwanja akan urang dusun lain, siapa hentern'ja buan'ja kapada waktun'ja.

42 Iesus berkatta akan dean'ja, tiada kamu membatsia sakali dalam surat (ulkadus,) batu jang de buangkan urang tukang, menjadi akan kapalla ud'jung, itu menjadi dari Tuhan, daan ija heirani kapada matta kita.

43 Karna itu aku kattakan mu, makka jang Raid'jat Allah jadi ambil dari kamu, daan memberi akan urang siapa hentar buan'ja.

44 Makka siapa menjatu atas batu ini menjadi pitsia, daan atas siapa dia menjatu, jang itu jadi pitsja ter-antsior.

45 Tatakala Chali daan Pharizeo mending-er sepertihan ini, makka taun'ja dia berkatta dari dean'ja.

46 Daan settela dean'ja hendak tangkap akan dia, takutn'ja akan rajat, karna jang rajat pepang-n'ja seperti Nabbi suatu.

Dat twee-en-twintighste Capittel.

1 Door de ghelijckenisse van de Bruyloft, 7 toont Iesus de verworpinghe der ongelooviger Joden, 21 bevestight de Overigheyt, 23 bewijst de opstandinghe tegen de Sadduceen, 37 leert welck de somma der Wet zy, 42 ende bewijst by der schrift dat hy de Messias is.

Jang bagij doapulo doa.

1 *Dang-an sepertihan d'jawu mampelei, 7 bertund'jok Iesus jang binassahan Iahudi nakal, 21 memerenta akan mantri, 23 bertund'jok jang bang-kittau badan akan Sadduzey, 37 meng-aid'jer arti agama, 42 daan bertund'jok dang-an surat ulkadus, makka dia menjadi jang Messias.*

1 Ende

1 Makka

1 ENde Jesus antwoordende sprack tot haer wederom door gelijckenissen / seggende /

2 Het Hemelrijck der Hemelen is gelijck een seker Koningh / die sijnen sone een bruyloft berey dt hadde.

3 Ende sonde sijne dienstknechten uyt om de ghenoodde ter bruyloft te roepen / ende sy en wilden niet komen.

4 Wederom sondt hy andere dienstknechten uyt / seggende / seght den genoodden / Siet / ick hebbe mijn middaghmael berey dt / mijn ossen / ende de ghemeste [beesten] zijn gheslachtet / ende alle dinghen zijn ghereedt / komt tot de bruyloft.

5 Maer sy [sulcks] niet achtende zijn heenen gegaen / dese tot sijnen acker / gene tot sijne koopmanschap.

6 Ende de andere grepen sijne dienstknechten / deden [haer] smaethey dt aen / ende doodden se.

7 Als nu de Koningh [dat] hoorde / wiert hy toornigh / ende sijne krijghs-heyren sendende heeft die doodtslaghers vernielt / ende hare stadt in brandt gesteecken.

8 Doe seyde hy tot sijne dienstknechten / De bruyloft is wel berey t / doch de ghenoodde en waren het niet weerdigh /

9 Daerom gaet op de uytgangen der wegen / ende soo vele als ghy der sult vinden / roeptse tot de bruyloft.

10 Ende deselve dienstknechten uytgaende op de weghen / vergaderden alle die sy vonden / beyde quade ende

1 MAkka Iesus menjaut pula dang-an sepertihan , daan berkata.

2 Jang Raid'jat surga , jadi seperti sawatu Raid'ja siapa beri akan anakn'ja satu d'jamuhan mampeley.

3 Daan menjuruh amban'ja akan berpangil siapa jadi meminta kapada d'jamuhan mampeley itu , makka tiadan'ja hendak datang.

4 Makka dia menjuruh amban'ja lain , berkatta : britau akan siapa meminta-ku : aku adir d'jamuhanku , limbuku daan binatang gomok suda semeleh , daan samuan'ja jadi ber-adir , mare ka d'jamu mampeley.

5 Makka dean'ja tiadda berkira itu, daan pergi sa-orang kapada bendangn'ja , jang lain kapada dagang-ann'ja.

6 Daan jang lain tankap akan amban'ja , brimalou akan dia, daan memunuhn'ja.

7 Settela Raid'ja mending-er itu , gusarn'ja terlalu amat , daan menjuruh akan pongawanja , daan berbinassa akan musuh , daan bakar akan kutan'ja.

8 Makka dia berkatta kapada ambanja , jang d'jamu mampeley ija beradir, daan siapa jadi meminta akan d'jamu tiadanja harga.

9 Karna itu pigila, de d'jalan , daan pangil ka d'jamuhan segala jang dapat mu.

10 Makka jang amba kaluar ka d'jalan , daan berkampung samuan'ja , jang de dapatn'ja , d'jahat daan baik,

ende goede / ende de bruploft wierdt vervult met aenſittende [gaſten.]

11 Ende als de Koningh in gegaen was om de aenſittende [gaſten] te overſien / ſagh hy aldaer eenen menſche niet ghekleedt [zijnde] met een bruplofts-kleedt.

12 Ende ſeyde tot hem / Vrient / hoe zijt ghy hier in gekomen / gheen bruplofts-kleet [aen] hebbende? Ende hy verſtomde.

13 Doe ſeyde de Koningh tot de dienaers / Bindet ſijne handen ende voeten / neemt hem wech / ende werpt [hem] upt in de buytenſte duyſternisſe: Daer ſal zijn weeninghe ende knerſinge der tanden.

14 Want vele zijn gheroepen / maer weynige uytverkoren.

15 Doe gingen de Pharizeen henen ende hielden t'ſamen raedt / hoe sy hem verſtricken ſouden in [ſijne] redē.

16 Ende sy ſonden upt tot hem hare Diſcipelen met de Herodianen / ſegghende / Meeſter / wy weten dat ghy waerachtigh zijt / ende den wegh Godts in der waerheyt leert / ende na niemant en vraegt: want ghy en ſiet den perſoon der menſchen niet aen.

17 Segght ons dan / Wat dunckt u? is 't gheoorloft den Keyſer ſchattinge te geven ofte niet?

18 Maer Jeſus bekennende hare booſheydt / ſeyde /

19 Ghy ghevenſde / wat verſoeckt ghy my? Toont my den ſchattingh-penningh. Ende sy vrachten hem eenen penningh.

20 Ende hy ſeyde tot haer / Wiens

demikien makka d'jamuhan jadi penuh dang-an orang kadudok.

11 Settela Raid'ja memaſuk, akan meliat orang d'jamu terduduk, meliat-n'ja ſa-orang, ſiapa tiada pakey baid'ju mampeley.

12 Makka dia katta akan dia: hey ſubat, bagimana mu maſuk ka ſini, daan tiadamu berpakey baid'ju mampeley? makka dia di-eem.

13 Makka Raid'ja katta kappada amban'ja: ikat kaki daan tang-ann'ja, daan ambil dia, daan buangkan dalam maha galap kamana ada ija nang-iſſan daan gomitar gigit.

14 Karna ban'ja ada pun jadi pangil, daan ſedekit berpilehara.

15 Makka orang Pharizey kaluar, daan meſiaurat, bagimana dean'ja dapat tankap dia pada katta-kanja.

16 Daan menjuruh akan dia muritn'ja, dang-an jang Herodiani, kattan'ja: pungguru, kita tau makka mu jadi adil, daan meng-aid'jer d'jalan Allahi ka benaran, daan tiada takut barang ſiapa, karna mu tiada meliat akan orang manuſea.

17 Karna itu britau akan kita, appa fikirmu, jadi patout memberi upiti akan ſultaan, atu tida.

18 Ieſus meng-arti akan nakaln'ja, berkatta:

19 Hey orang d'jumawa, appa mu bertſiuba akan beitu? tund'juk aku akan draham upiti, daan dean'ja membawa akan dia ſakepeng.

20 Makka dia berkatta-kanja: ſiapa jadi

Wiens is dit beelt ende het opschrift?

21 Sy seyden tot hem / Des Keyserς. Doe seyde hy tot haer / Gheeft dan den Keyser dat des Keyserς is / ende Gode dat Godts is.

22 Ende sy dit hoorende verwonderden haer: ende hem verlatende / zijn sy wech gegaen.

23 Te dien selven dage quamen tot hem de Sadduceen / die seggben datter gheen opstandinge en is / ende vraegbden hem /

24 Seggende / Meester / Moses heeft geseght / Indien yemant sterft geen kinderen hebbende / soo sal sijnen broeder des selven wijf trouwen / ende sijnen broedere zaedt verwecken.

25 Nu waren daer by ons seven broederς / ende de eerste [een wijf] getrouwt hebbende / sterf / ende dewijle hy geen zaedt en hadde / so liet hy sijn wijf voor sijnen broeder.

26 Desgelijcks oock de tweede / ende de derde / tot den sevenden toe.

27 Ten laetsten na allen is oock de vrouwe gestorven.

28 In de opstandinghe dan / wiens wijf sal sy wesen van die seven? want sy hebbense alle gehadt.

29 Waer Jesus antwoorde eñ seyde tot haer / Ghy dwaelt / niet wetende de Schriftē / noch de kracht Gods.

30 Want in de opstandinghe en nemen sy niet ten houwelicke / noch en worden niet ten houwelick upt gegheven: maer sy zijn als Engelen Godts in den Hemel.

31 Ende wat aengaet de opstandinghe der dooden / en hebt ghy niet gele-

jadi nang rupa daan alamat tersurat ini?

21 Dean'ja katta padanja: jang Sultaan. Makka dia berkatta kapada deãja, beri akan Sultaan jang ampun'ja Sultaan, daan akan Allah jang ampun'ja Allah.

22 Tella dean'ja mending-er itu jadin'ja heyran: makka de tingaln'ja, daan berpulang samuanja.

23 Kapada hari itu datang Sadduzey kapada dia, siapa berkatta tiada bangkittan bankey, daan bertan'ja akan dia, kattanja:

24 Punguru Musa ada meng-attakan, d'jikkelu barang siapa memati, jang tiada pun'ja anak, makka sudaran'ja berkawin estrin'ja, akan berbangkit asal sudaran'ja.

25 Adala de antara kita sudara tud'ju, makka jang mula ija berkawin binin'ja, dia mematti, daan tiada asaln'ja, makka bertingal binin'ja kapada sudaran'ja.

26 Bagien pun jang kadua, daan jang katiga, sampey jang katoud'jou.

27 Komodi-en dari samuan'ja, memati pun jang parampuan.

28 Kapada bangkittan, siapa pun'ja binin'ja dari jang katud'ju ini, karna dean'ja samuan'ja ampun'ja akan dianja.

29 Iesus britau, daan berkatta, kamu bersassat, daan tiada katauwi jang surat agama, daan kawassahan Allahi.

30 Karna kapada bangkittan tiadakan kawin, daan tiada pun memmerin'ja kan mampeley, tetapi dean'ja menjadi seperti malaykat Allahi dalam surga.

31 Dari bangkittan orang matti, bukan ada mu menbatsia, jang de

gelesen het ghene van Godt tot u-lieden gesproken is / die daer seght /

32 Ick ben de Godt Abrahams / ende de Godt Isaacs / ende de Godt Jacobs? Godt en is niet een Godt der doode maer der levende.

33 Ende de scharen [dit] hoorende wierden verslaghen over sijne leere.

34 Ende de Pharizeen ghehoort hebbende / dat hy den Sadduceen den mondt ghestopt hadde / zijn te samen by een vergadert.

35 Ende een uyt haer / [zijnde] een Wet-geleerde / heeft gevraeght / hem versoeckende / ende seggende /

36 Meester / welck is het groot gebodt in de Wet?

37 Ende Jesus seyde tot hem / Ghy sult lief hebben den Heere uwen Godt met geheel uw' herte / ende met geheel uwe ziele / ende met geheel uw' verstandt.

38 Dit is het eerste / ende het groot gebodt.

39 Ende het tweede desen ghelijck / [is:] Ghy sult uwen Naesten lief hebben als u selven.

40 Aen dese twee geboden hangt de gantsche Wet ende de Propheten.

41 Als nu de Pharizeen te samen vergadert waren / vraeghde haer Jesus /

42 Eñ seyde / Wat dunckt u van de Christus? Wiens sone is hy? Sy seyden tot hem / Davids [sone.]

43 Hy seyde tot haer / Hoe noemt hem dan David in den Geest / sijnen Heere / seggende /

44 De

kattakan Allah akan kamu, siapa mengattakan:

32 Aku jadi Allah Ibrahimi, Allah Isaaki, daan Allah Iacubi: Allah bukan jadi Allah mauti, tetapi jang hiduppani.

33 Makka tella jang rajat mending-er itu, dean'ja berheyrani dari pada aid'jerran'ja.

34 Tella jang Pharizeo mending-er, dia bertutup akan muka Saduzey, makka dean'ja berkampung samma samma.

35 Makka sa-orang Chali de antaranja bertanja dia, akan bertsiuban'ja, daan katta.

36 Punguru, appa jadi jang sabda maha bassar dalam agama?

37 Iesus menjäut, daan katta akan dia, kamu berkasseh akan tuan Allah mu: dari segala hatimu, dari segala d'jiuwamou, daan dari segala budimanmu.

38 Itula jang sabda pertama daan jang maha bassar.

39 Daan jang kadua siapa jadi sesamma jang ini: kamu berkasseh akan amsajamu seperti kendirimu.

40 Kapada sabda kadua ini tergantung segala sabda, daan Nabbi.

41 Tatkala orang Pharizeo menjadi berkanpung, bertan'ja Iesus akan dean'ja,

42 Daan katta: appa fikir kamu dari Christo? anak siapa jadi dia? dean'ja berkatta anak Davud.

43 Dia katta akan dean'ja: bagimana de bernaman'ja Davud dang-an Ruhani, tuhan, daan katta:

44 Jang

44 De Heere heeft gheseght tot mijnen Heere / Sit aen mijne rechter-[handt,] tot dat ick uwe vpanden sal gheset hebben tot een voetbanck uwer voeten?

45 Indien hem dan David noemt [sijnen] Heere / hoe is hy sijn Sone?

46 Ende niemant en konde hem een woordt antwoorden: noch niemant en durfde hem van dien daghe aen [yet] meer vragen.

44 Jang Tuhan adala berkatta kapada Tuhanku, dudukla ka tang-an-ku kanan, sedang aku bertaru akan satrumu kapada kudiri kaki mu.

45 D'jikkelu Davud bernama-n'ja Tuhan, bagimana jadi dia Anak-n'ja?

46 Makka tiada barang siapa tau menjautn'ja sapata: daan tiada barang siapa brani akan bertanja dia lagi komodi-en derii hari itu.

Dat drie-en-twintighste Capittel.

1 Christus leert datmen doen sal na de Leere, ende niet na de wercken der Schriben eñ Pharizeen, 5 die geveynst zijn, 6 ende eergierigh, 8 datter een meester is, 9 ende een Vader, Godt, 10 eñ een Leeraer Christus, 13 verkondigt ongeluck den Schriftgeleerden, *&c.* 16 blinde leydtslieden, die het Koninckrijck sluyten, 17 winnen eenen vreemdē, 18 leeren qualick sweeren, 23 het swaerste der Wet latende, 25, 27 vol roofs ende erghеyt, 29 moorders, gelijck haer vaders, 34 ende om der vervolginge wille, 37 voorseyt hy den val Ierusalems.

Jang bagij doapoulo tiga.

1 *Chrišt̃us meng-aid'jer berguna akan memboa, seperti adjerran, daan tida seperti pakardja-an Chali daan Pharizey, 5 siapa jadi d'jumawat 6 daan bassar hati, 8 makka ada satu penguru, 9 daan sawatu bappa Allah, 10 daan sawatu peng-aidjerran Chrišt̃us, 13 berrawajat akan tšilaka untong Chali, 16 orang pimpinbuta, siapa berkanising akan Raid'jat, 37 belaba akan saorang dagang, 18 men-aid'jer bersompa nadjis, 23 bertingal jang sukar dalam-Agama, 25, 27 penoh rampassan daan nakal, 29 orang membunuh seperti bappan'ja, 34 daan karna ikuttan, 37 beritaan'ja jatuhan Irrusalim.*

1 DOe sprack Jesus tot de scharen ende tot sijne Discipelen/

2 Seggende / de Schrift-geleerde/ ende de Pharizeen zijn geseten op den stoel Mosis:

3 Daerom al wat sy u seggheu dat ghy houden sult/ houdt [dat] ende doet [het,] maer en doet niet naer hare wercken: want sy seggheu het/ ende en doen het niet.

4 Want sy binden lasten die swaer zijn ende qualick om draghen/ ende leggheuse op de schouderen der men-

1 TElla itu berkatta Iesus kapada rajat, daan kapada muritn'ja,

2 Daan meng-attakan: orang Chali daan Pharizeo mendudok atas krusi Musa.

3 Karna itu sakalieen jang de sasuruhn'ja akan kamu, pegang la itu, daan buatla, tetapi d'jang-an buat seperti pakardja-ann'ja, karna dean'ja berkattan'ja, daan tiadan'ja membuat.

4 Sebab dean'jaber-ikat muatan maha barat jang orang tiada pun dapat berankat, daan de tarun'ja ka bahu ma-

menſchen / maer ſy en willen die met haren vinger niet verroeren.

5 Ende alle hare wercken doen ſy om van de menſchen geſien te worden. Want ſy maken hare gedenckcedels breedt/ ende maken de zoomen van hare kleederen groot.

6 Ende ſy beminnen de vooraenſittinge in de maeltijden / ende de voor-geſtoelten in de Synagogen.

7 Ock de begroetinghen op de merckten / ende van de menſchen genaemt te worden Rabbi/ Rabbi.

8 Doch ghy en ſult niet Rabbi ghenaemt worden / want een is uw' meeſter / [namelick] Chriſtus: ende ghy zijt alle broeders.

9 Ende en ſult niemandt uwen vader noemen op der aerden: want een is uw' vader [namelick] die in de Hemelen is.

10 Noch ghy en ſult niet meeſters ghenoemt worden: want een is uw' meeſter [namelick] Chriſtus:

11 Maer de meeſte van u ſal uw' dienaer zijn.

12 Ende wie hem-ſelven verhooghen ſal / [die] ſal verneder worden: ende wie hem-ſelven ſal vernederen/ [die] ſal verhooght worden.

13 Maer wee u ghy Schrift-geleerde eñ Pharizeen/ ghy geveynſde: Want ghy ſlupt het Koninckrijck der Hemelen voor de menſchen/ overmits gy [daer] niet in en gaet/noch de gene die ingaen ſoudē/ niet en laet ingaen.

14 Wee u ghy Schrift-geleerde eñ Pharizeen/ghy geveynſde: Want ghy eet de huyſen der weduwen op/ ende

nuſea , daan' tiadan'ja hendak kandiri bergrak dang-an jarin'ja.

5 Daan ſegala pakard'ja-annja de buatn'ja , agar de liatn'ja orang , karna dean'ja membuat ſuratn'ja tering-at luas : daan membuat tepi bad'jun'ja baſſar.

6 Dean'ja hendak mendudok dahulu kapada d'jamuhan, daan jang kruſi raja dalam kampung-ann'ja.

7 Daan dean'ja hendak menjadi berſalam de paſſara , daan bernamma Rabbi, Rabbi, dari manuſea.

8 Tetapi d'jang-an de berin'ja namma Rabbi akan kamu , karna ada ſawatu pungurumu, [katauwi] Chriſtus, daan ſegala kamu jadi ſudara.

9 Daan tiada mu bernamma, Bappa akan barang ſiapa de dun'ja : karna ſawatu jadi Bappamu , jang mendudok dalam ſurga.

10 Daan tiada deberin'ja namma Punguru akan mu , karna ſawatu jadi pungurumu [katauwi] Chriſtus.

11 Jang lebeh di antaramu , ada menjadi faſuru mu.

12 Daan ſiapa tingi-akan dirin'ja, menjadi berrenda : daan ſiapa berrenda dirin'ja, menjadi tingi-akan.

13 Adoymu Chali daan Pharizeo d'jumawa,karnamu berkantsjing Raidjat ſurgani akan manuſea : kamu tiada memaſuk kaſana : daan ſiapa ada hendak memaſuk kaſana , tiadamu memeri maſuk.

14 Adoymu Chali daan Pharizeo, d'jumawa jang ruma bud'jang parampuan de makanmu , dang-an rupa ſumbajang

ende [dat] onder den ſchijn van lange te bidden. Daerom ſult ghy te ſwaerder oordeel ontfangen.

15 Wee u ghy Schrift-geleerde ende Pharizeen / ghy gheveynſde: Want ghy omreyſt zee ende landt om een Jode-genoot te maken: ende als hy het gheworden is / ſoo maeckt ghy hem een kindt der hellen / tweemael meer dan ghy [zijt].

16 Wee u ghy blinde leyts-liedē / die ſegget / So wie geſworen ſal hebben by den Tempel / dat en is niet: maer ſo wie geſworē ſal hebbē by het gout des Tempels / die is ſchuldigh.

17 Ghy dwaſe ende blinde: want welck is meerder / het gout / ofte de Tempel die het goudt heylight?

18 Eñ ſoo wie geſworen ſal hebben by den Altaer / dat en is niet: maer ſo wie geſworen ſal hebben by de gave / die daer op is / die is ſchuldigh.

19 Ghy dwaſe ende blinde: want wat is meerder / de gave / of den Altaer die de gave heylight?

20 Daerom wie ſweert by den Altaer / die ſweert by den ſelven / ende by al wat daer op is.

21 Ende wie ſweert by den Tempel / die ſweert by den ſelven / ende by dien die daer in woont.

22 Ende wie ſweert by den Hemel / die ſweert by den Throon Godts / ende by dien die daer op ſit.

23 Wee u ghy Schrift-geleerde ende Pharizeen / ghy geveynſde / want ghy vertient de munte / ende de dille / ende het komijn / ende ghy laet nae het ſwaerſte der Wet / [namelick] het

bajang panjang: karna itula ada kamu berterima houkummanja (terharam) lebeeh.

15 Adoymu Chali daan Pharizeo d'jumawa, karna kamu berkuliling laut daan darat, akan membuat ſawatu ſubat Jahudi, daan ſettela dia menjadin'ja, makka kamu membuatn'ja kanak Narka, duakali lebeeh dari kamu kendiri.

16 Adoymu orang pimpin buta, jang katta: ſiapa berſumpa kapada beitul, itula tiada mengappa, daan ſiapa menjumpa kapada mas dari beitul, jang itu berſala.

17 Kamu gila daan buta, appa jadi lebeeh jang mas atu jang beitul, ſiapa meng-ulkadus akan jang mas?

18 Daan ſiapa berſumpa kapada Altar (katamu) tiada meng-appa daan ſiapa menjumpa kapa anugrahaja jang ada deatasn'ja, ija berſala.

19 Kamu gila daan buta, appa jadi lebeeh, jang anugrahaja atu jang Altar, ſiapa berulkadus akan anugrahaja?

20 Karna itula ſiapa berſumpa kapada Altar, berſumpa kapada dia, daan kapada ſegala jang ada diatas dia.

21 Daan ſiapa berſumpa kapada jang beitul, memjumpa kapada dia, daan kapada ſiapa menaun de dalam n'ja.

22 Daan ſiapa berſumpa kapada ſurga, menjumpa pada halarad Allah, daan kapada ſiapa mendudok atasn'ja.

23 Adoymu Chali daan Pharizeo, kamu d'jumawa, karna mu bertſukey draham, jarimanis, daan adismanis, daan bertingal jang maha barat dalam Agama, (katahuwi) hukkum, rahmad, daan

het oordeel / ende de barmhertigheyt / ende het geloove. Dese dingen moestmen doen / en̄ de andere niet nalaten.

24 Ghy blinde leyts-lieden / die ghy de mugghe uytzijghet / ende den kemel doorswelget.

25 Wee u ghy Schrift-geleerde ende Pharizeen / ghy gheveynsde: want ghy reynight het buytenste des drinckbekers ende des schotels / maer van binnen zijnse vol van roof ende onmatigheydt.

26 Ghy blinde Pharizeer reynight eerst dat binnen inden drinckbeker ende de schotel is / op dat ock het buytenste der selve reyn worde.

27 Wee u ghy Schrift-geleerde en̄ Pharizeen / ghy geveynsde: want ghy zijt de witgeplaesterde graven̄ gelijck / die van buytē wel schoon schijnen / maer van binnē zijnse vol dootsbeenderen ende aller onreynigheyt.

28 Also ock schijnt ghy wel den menschen van buyten rechtveerdigh / maer van binnen zijt ghy vol ghevеynsthent ende ongerechtigheydt.

29 Wee u ghy Schrift-geleerde ende Pharizeen / ghy ghevеynsde: want ghy bouwt de graven der Propheten op / ende verciert de graf-teeckenen der rechtveerdige.

30 Ende segghet / Indien wy ten tijden onser Vaderen hadden geweest / wy en souden met haer gheen gemeenschap gehadt hebben aen het bloedt der Propheten.

31 Aldus getuyght ghy [tegen] u selven / dat ghy kinderen zijt der gene die de Propheten gedoodt hebben.

32 Ghy

daan petsjajahan, itula guna membuat: daan bukan ber-tingal jang lain.

24 Kamu orang pimpin buta, siapa tapis kalouwar sawatu d'jamuk, daan berbitalan sa-ekur unta.

25 Adoymu Chali daan Pharizeo, d'jumawa siapa bertsiutsji deluar akan mankup-minum daan jang pingan, daan de dalam jadi dian'ja Penuh rampassan daan maha terlalouïnja.

26 Kamu Pharizeo berbuta, tsjutsji dahulu jang mankup meminum de dalam daan jang pingan, agar jang deluar menjadi pun bertsjutsji.

27 Adoy kamu Chali daan Pharizeo, golesonda, karna kamu jadi pun seperti zerat berputeeh, siapa rupan'ja baik deluar, daan de dalam jadi dean'ja penuh tulang bangkey, daan segala nad'jissan.

28 Demiki-en d'juga rupamu Adil deluar hadap manusea, daan de dalam jadimu penuh golesonda daan nakallan.

29 Adoy mu Chali daan Pharizeo, golesonda, karna mu bertukang jang zerat Nabbi, daan boat bysey akan d'jaret-d'jaret orang adil.

30 Daan kamu meng-attakan: d'jikkelu kita ada kapada zaman bappa kita, kami tiada pun d'juga menjadi subatn'ja kapada darah Nabbini.

31 Demikien beri kamu sakśi adap dirimu, makka kamu menjadi anak siapa memunuh akan Nabbini.

32 Penu-

32 Ghy [dan] oock vervult de mate uwer Vaderen.

33 Ghy slanghen / ghy adderen gebroetsels / hoe soudt ghy de helsche verdoemenisse ontvlieden?

34 Daerom siet ick sende tot u Propheten / ende Wijse / en Schrift-geleerde / ende upt den selven sult ghy [sommige] dooden ende kruycighen / en [sommige] upt den selven sult ghy geesselen in uwe Synagoghen / ende sultse vervolgen van stadt tot stadt.

35 Op dat op u kome alle 't rechtveerdige bloet / dat vergoten is op der aerden / van het bloet des rechtveerdigen Abels af / tot op het bloedt Zacharie des soons Barachie / welcken ghy gedoodt hebt tusschen den Tempel ende den Altaer.

36 Voorwaer segge ick u / alle dese dinge sullen komē over dit geslachte.

37 Jerusalem / Jerusalem / ghy die de Propheten doodet / ende steenight die tot u ghesonden zijn: Hoe menighmael hebbe ick uwe kinderen willen by een vergaderen / gelijckerwijs een hinne hare kieckenen by een vergadert onder de vleughelen / ende ghy-lieden en hebt niet gewilt.

38 Siet uw' huys wort u woest gelaten.

39 Want ick segge u / ghy en sult my van nu aen niet sien / tot dat ghy seggen sult / Gezegent is hy die komt in den Name des Heeren.

32 Penuhla kamu punjang sat bappa-bappa mu.

33 Kamu ular, daan assal naga, bagimana melalumu jang binassahan Narka?

34 Karna itula liat, aku menjuruh kapada mu Nabbi-Nabbini daan budiman, daan Chali, daan barang deanja ada mu memunuh, daan gantung ka krus, daan barang deanja ada mu mengitik dalam kampung mu, daan mengikut dari kuta ka kuta.

35 Agar datang atas kamu segala jang darah adil, jang menjadi tumpa diatas bumi, dari darah Abel jang adil, sampey darah Zacharia, jang anak Barachia, siapa kamu memunuh de antara beitul daan Altar.

36 Songo aku britaumu, itu ada mendatang atas asal ini.

37 Ija Irrusalim, Irrusalim, siapa memunuh akan Nabbini daan membatu akan siapa jadi berkirim akan kamu: barappa kali ada ku hendak berkampung anna-anna-mu, seperti saëkur ajam berkampung anakn'ja de bawa sajapn'ja, makka kamu tiada berhendak.

38 Liatla rumamu bertingal ber rimba pada mu.

39 Karna aku britaumu, kamu tiada meliat aku dari sakarang, sampey kamu berkatta: berpud'ji jadi dia, siapa datang dalam namma Tuhanku.

Dat vier-en-twintighste Capittel.

3 Christus gevraeght, 24 voorseydt vvat teeckenen voor sijn toekomste sullen gaen, 42 ver-

Jang bagij doapoulo Ampat.

3 Bertanja akan Christus, 24 terbuka pertanda apa datang mula dari datang-nja,

42 vermaent de ſijne tot waken, 48 dreygende de ghene die de lanckmoedigheydt Godts miſbruycken.

1 ENde Jeſus gingh upt eñ vertzock van dē Tempel/eñ ſijne Diſcipelen quamen bȳ hem / om hem de gebouwē des Tempels te toonen.

2 Ende Jeſus ſeyde tot haer/ En ſiet ghȳ niet alle deſe dingen? Voorwaer ſeggh ick/ Hier en ſal niet [eenen] ſteen op den [anderen] ſteen gelaten worden / die niet afgebroken en ſal worden.

3 Ende als hȳ op den Olijf-berg gheſeten was / gingen de Diſcipelen tot hem alleen/ ſeggende/ Segt ons/ wanneer ſullen deſe dingen zijn? ende welck [ſal] het teecken [zijn] van uwe toekomſte / ende van de volending der werelt?

4 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot haer / Siet toe/ dat u niemant en verleyde.

5 Want vele ſullen komen onder mijnen Name/ſeggende: Ick ben de Chriſtus/ eñ ſy ſullen vele verleyden.

6 Ende ghȳ ſult hooren van oorlogen/ende geruchten van oorlogen. Siet toe / en wordt niet verſchrickt: want alle [die] dingē moeten geſchieden/ maer noch en is het eynde niet.

7 Want het [een] volck ſal tegen het [ander] volck opſtaen / eñ 't [een] Koninckrijck tegen het [ander] Koninckrijck: ende daer ſullen zijn hongers-nooden / ende peſtilentien / ende aertbevingen in verſchedē plaetſen.

8 Doch alle die dingen [zijn maer] een beginſel der ſmerten.

9 Alſdan

42 beraidjer akan deanja berd'jaga, 48 memara akan ſiapa berbiutsji morah badi Allahi.

1 MAkka tella Jeſus kaluar dari Beitul, peginja, daan muritn'ja datang kapada dia, akan bertundjuk'nja jang buattan Beitul.

2 Makka Jeſus katta akan dean'ja: tiada kamu meliat itu ſamuanja? Songo aku berkattamu: ſawatu bata tiada de ſini tingal atas bata, jang tiada menjadi berrubuh.

3 Settela dia mendudok atas bukit buaminja, makka muritn'ja datang ka ſiſin'ja, daan berkatta: britau kita manakala menjadi itu? daan appa jadi pertanda datang-i mu, daan jang ſudahani dun'ja?

4 Jeſus menjäut, daan berkatta: liatla makka tiada barang ſiapa jang terſemun'ji akan kamu.

5 Karna bainja ada mendatang, daan katta: aku jadi Chriſtus, daan dean'ja ada berſemun'ji bain'ja orang.

6 Kamu ada mending-er prang, daan chabar prang, liatla agar kamu tiada berked'jut, karna jadi guna berputus ſamua itu, tetapi bulum jadi ſudahan.

7 Karna ſawatu kaum orang berbangkit hadap kaum lain, daan ſawatu Raidjat Raidja, (uruhara) kapada jang lain, daan tella itu adala pun ſakittan ſa jang, daan waktu melapar, daan gumpa bumi kaſini ſana.

8 Daan ſamuan'ja itu jadi mulahan ſanſara.

9 Tella

9 Alsdan sullen sy u overleveren in verdruckinge / ende sullen u dooden / ende ghy sult gehaet worden van alle volckeren / om mijns Naems wille.

10 Eñ dan sullender vele ge-ergert worden / eñ sullen malkanderen overleveren / ende malkanderen haten.

11 Ende vele valsche Propheten sullen opstaen / ende sullender vele verleyden.

12 Ende om dat de ongerechtigheyt vermenighvuldight sal worden / soo sal de liefde van velen verkouden.

13 Maer wie volherden sal tot den eynde / die sal saligh worden.

14 Ende dit Euangelium des Koninckrijcks sal in de gheheele werelt gepredickt worden tot een getuygenisse allen volckeren: ende dan sal het eynde komen.

15 Wanneer ghy dan sult sien den grouwel der verwoestinge / waer van ghesproken is door Daniel den Propheet / staende inde heylige plaetse (die [het] leest die mercke daer op.)

16 Dat als dan die in Judea zijn / vlieden op de bergen.

17 Die op 't dack is / en kome niet af / om yet uyt sijn huys weg te nemẽ.

18 Ende die op den acker is / en keere niet weder te rugghe / om sijne kleederen wech te nemen.

19 Maer wee den bevruchten ende dẽ soogenden [vrouwen] in die dagen.

20 Doch bidt dat uwe vlucht niet en gheschiede des winters / noch op eenen Sabbath.

21 Want als dan sal groote verdruckinge wesen / hoedanighe niet en is

9 Tella itu de hentarn'ja kamu kapada pryhal, daan memunuh kamu, daan kamu jadi berbintji dari segala orang karana namma aku.

10 Makka tella itu bain'ja ijaj ad berdhinki, daan berduraka daan berbintsji kendirin'ja.

11 Daan bain'ja Nabbi sala ija berbangkit, daan bersemun'ji orang ban'ja.

12 Makka sebab jang nakallan jadi berbanjaran, makka demikien ada ija bersed'juk kassehan orang ban'ja.

13 Tetapi siapa tingal tugu sampey ka ud'jung, menjadi mumin_.

14 Makka jang Euangelium ini dari Raidjat, menjadi berrawajat kapada segala dun'ja, akan sakxi segala orang, makka tella itu ada mendatang jang ud'jung.

15 Tatkala kamu meliat harami binassahan itu, jang de kattakan dahulu Nabbi Daniel, jang bediri dalam tompat ulkadus [siapa membatsianja, mengartin'ja.]

16 Sedang itu, siapa duduk dalam Judea, lari deatas bukit_.

17 Daã siapa ada diatas atap, d'jãg-an turun akã berãgkat barãg dari ruman'ja.

18 Daan siapa ada de bendang, d'jang-an kumbali akan meng-ambil baid'jun'ja.

19 Adoy akan parampuan bunting, daã siapa bersusu anak kapada waktu itu.

20 Menjumbala agar larimu tiada kapada waktu ud'jan, atu kapada hari Sabad.

21 Karna tella itu adan'ja maha gaga-i, sekiẽn tiada jaddi dari mulahan

is geweest van het begin der werelt tot nu toe/ noch oock niet zijn en sal.

22 Ende soo die dagen niet verkort en wierden / geen vleesch en soude behouden worden: maer om der Uytverkorene wille sullen die dagen verkort worden.

23 Als dan / so yemant tot u-lieden sal seggen / Siet hier is de Christus/ of daer/ en gelooft het niet.

24 Want daer sullẽ valsche Christi / ende valsche Propheten opstaen/ ende sullen groote teeckenen eñ wonderheden doen/ alsо dat sy (indien het mogelick ware) oock de Uytverkorene souden verleyden.

25 Siet ick hebbe [het] u voorseght.

26 So sy dan tot u sullen seggen/ Siet hy is in de woestijne / en gaet niet uyt: Siet [hy is] in de binnenkameren/ en gelooft het niet.

27 Want gelijck de blicksem uyt gaet van het Oosten/ ende schijnt tot het Westen/ alsо sal oock de toekomste des Soons des Menschen wesen.

28 Want alwaer het doode lichaem sal zijn / daer sullen de arenden vergadert worden.

29 Ende terstont na de verdruckinge dier dagen / sal de Sonne verduystert worden / ende de Mane en sal haer schijnsel niet geven / ende de Sterren sullen van den hemel vallen/ ende de krachten der Hemelen sullen beweeght worden.

30 Ende alsdan sal in den hemel verschijnẽ het teecken des Soons des men-

dun'ja sampey sakarang daan tiada pun lagi men-jadi dimiki-en.

22 Daan d'jikkelu hari itu tiada menjadi ber-kurang, tiada beruleh barang daging jadi pegang, tetapi karna jang pileharani, menjadi jang hari berkurang.

23 D'jikkelu barang siapa berkatta kapada kamu: liat, desini Christus, atu de sana, d'jang-an kamu berpitsiaja.

24 Karna barang Christi-berdousta ada berbangkit, daan barang Nabbi berdousta, jang membuat pertanda maha bassar daan heyrani, demiki-en (d'jikkelu dapat) deanja bersemunji pun akan pileharani.

25 Liatla, aku suda berkatta mu dahulu.

26 Karna itu d'jikkelu deanja katta kapada mu: liat, dia ada dalam utan, d'jang-an kaluar: liat, dia ada dalam bileh d'jang-an pertsiajan'ja.

27 Karna seperti jang kilat kalouwar dari timur, daan berridup sampei ka barat, demiki-en d'juga jadi datang-i Anak manusea.

28 Karna kamana ada sawatu bangkey, de situ ija berkampung jang burung wali.

29 Sigra komodien dari hari gaga-i itu, ada jang matahari berglap, daan jang bulan tiada berridup, daan jang bintang menjatu dari surga, daan jang kawassahan surga jadi pun bergrakan.

30 Daan tella itu makka jang pertanda Anak manusea jaddi bertimbol dalam

menſchen: ende dan ſullen alle de geſlachten der aerde weenen / ende ſullen den Sone des Menſchen ſien komende op de wolcken des Hemels / met groote kracht ende heerlickheyt.

31 Ende hy ſal ſijne Engelen uyt ſenden met een Baſuyne van groot gelupt / eñ ſy ſullen ſijne uytverkorene by een vergaderē uyt de vier winden / van [het een] uyterſte der Hemelen tot [het ander] uyterſte der ſelve.

32 Ende leert van den vijgeboom deſe ghelijckenisſe: Wanneer ſijnen tack nu teer wordt / ende de bladeren uytſpruyten / ſo weet ghy dat de Somer naby is.

33 Alſo oock ghylieden / wanneer ghy alle deſe dingen ſult ſien / ſo weet dat [het] naby is voor de deure.

34 Voorwaer ick ſegge u / dit geſlachte en ſal geenſins voorby gaen / tot dat alle deſe dinghen ſullen ghe-ſchiedt zijn.

35 De Hemel ende de Aerde ſullen voorby gaen / maer mijne woorden en ſullen geenſins voorby gaen.

36 Doch van dien dagh ende uyre en weet niemandt / oock niet de Engelen der Hemelen / dan mijn Vader alleen.

37 Eñ gelijck de dagen Noë [waren,] alſoo ſal oock zijn de toekomſte van den Soon des Menſchen.

38 Want gelijck ſy waren in de dagen voor de Zundt-vloedt / etende ende drinckende / trouwende ende ten houwelicke uytghevende / tot den dagh toe / in welcken Noë in de Arke ginghe:

39 Ende

dalam ſurga: makka ſegala aſal dun'ja jadi nang-is: daan meliat akan Anak manuſea datang atas awan ſurga, dang-an maha kawaſſahan daan maha-moulja.

31 Makka dia ada men-juruh akan mala-ikatn'ja, dang-an nurfiri daan ſuara maha baſſar, daan deanja berkam-pung akan umadn'ja berpileharani dari ang-in ka ampat, dari ſaud'jung dun'ja ſampey jang lain.

32 Aid'jerla dari puhoon ara itou ſawatu ſapertihan: manakala dahan nja lumbut, daan dawanja bertubuh, makka taumu muſim ang-at mampir.

33 Makka demikien d'juga, tella kamu meliat ſegalla itou, katauwila, makka jadi ampir de dalam pintu.

34 Songo aku britau mu, aſal ini tiada berbinaſſa, ſettela jadi Putus ſa-muan'ja.

35 Surga daan bumi ija ber binaſſa, tetapi pataku tiada jadi berbinaſſa.

36 Daan dari hari itu, daan djam itu, tiada barang ſiapa taun'ja, daan pun jang mala-ikat ſurgani tida d'juga, ſelain kan Bappa-ku kendiri.

37 Makka pun ſeperti kapada hari Nuah, demiki-en menjadi pun kapada datang-i anak manuſea.

38 Karna ſeperti deanja menjadi da-lam hari hari itou pertama ayer maha paſſang, memakan, meminum, berka-win, daan memmeri akan mampeley, ſampey hari (itu) tella Nuah memaſuk dalam Arka.

39 Ende en bekenden het niet tot dat de Zundtvloedt quam/ ende haer alle wech nam: alsoo sal ock zijn de toekomste des Soons des menschen.

40 Als dan sullender twee op den acker zijn/ de een sal aenghenomen/ ende de ander sal verlaten worden.

41 Daer sullen twee [vrouwen] malen in den meulen/ de eene sal aengenomen/ ende de andere sal verlaten worden.

42 Waeckt dan / want ghy en weet niet in welcke upre uwe Heere komen sal.

43 Maer weet dit/ dat so de heere des huys gheweten hadde in welcke nacht-wake de dief komen soude / hy soude gewaeckt hebben/ende en soude sijn huys niet hebbē latē doorgraven.

44 Daerom zijt ock ghy bereyt/ want in welcke upre ghy 't niet en meynt / sal de Sone des Menschen komen.

45 Wie is dan de getrouwe ende voorsichtige dienstknecht / den welcken sijn Heere over sijne dienst-boden gheseldt heeft / om hen-lieden [haer] voedtsel te geven ter rechter tijdt.

46 Saligh is die dienstknecht / welcken sijn Heere komende sal vinden alsoo doende.

47 Voorwaer ick segge u/ dat hy hem sal settē over alle sijne goederen.

48 Maer so die quade dienstknecht in sijn herte soude seggen/ Mijn Heere vertoeft te komen:

49 Eñ soude beginnē [sijne] mededienstknechten te slaen/ ende te eten ende te drincken met de dronckaerts:

50 Soo

39 Daan tiadanja berkanal, sampey jang maha passang jang datang meng-ambiln'ja samuan'ja pegi: demikien mē-jadi pun jang datang-i Anak manusea.

40 Settella itu ada doa orang de bendang, sa-orang jadi sambot daan jang lain bertingal.

41 Makka doa orang barpipis dalam tahunuh, sa-orang jadi sambot daan jang lain bertingal.

42 Karna itula berdjaga, sebab kamu tiada tau ka djam appa tuhan adda men datang.

43 Daan taula itu, d'jikkelu tuhan de ruma katahuwi ka waktu mana orang mantsiuri mendatang, songo dia ada ija berd'jaga, daan tiadan'ja beri mengali ruman'ja.

44 Sebab itu kamu menjadi misteyt, karna kapada djam jang tiadamu befikir, ada pun jang Anak manusea mendatang.

45 Siapa jadi ka waktu ini sakey adil daan bidjaksena, siapa tuhann'ja memmeri kauwassa atas orang roma dia akan de berin'ja makannan kapada waktu (guna ?)

46 Bermumin jadi jang sakey, siapa tuann'ja mendapat buat demikien tella dia datang.

47 Songo aku britaumu, dia ada tarun'ja atas segala arta dia:

48 Tetapi d'jikkelu jang sakey nakal berkatta dalam hatin'ja: tuanku berlama akan datang-n'ja:

49 Daan bergitik akan subat-n'ja sakey, memakan daan meminum dangan orang mabuk.

50 Makka

50 Soo ſal de Heere deſes dienſt-knechts komen ten dage / in welcken hy [hem] niet en verwacht / ende ter u pre die hy niet en weet.

51 Ende ſal hem afſcheyden / ende ſijn deel ſetten met de ghevey nſde. Daer ſal weeninghe zijn / ende knerſinge der tanden.

50 Makka tuan ſakey itu jadi mendatang, ka hari tella dia tiada menantin'ja, daan kawaktu jang tiadan'ja tahu.

51 Makka dia tettan'ja terpangal, daan bagian dia jadi dang-an orang d'jumawa, kamana ada nang-iſſan daan amete gigit.

Dat vijf-en-twintighſte Capittel.

1 By de ghelijckeniſſe van de maeghden, 14 ende talenten, 19 leert Jeſus eenen yegelicken ſijn beroepinge volgen, 31 daer na beſchrijvende 't laetſte oordeel, 34 vermaent hy eenen yegelicken tot wercken der liefde.

1 ALs dan ſal't Koninckrijck der hemelē gelijck zijn tien maegden / welcke hare lampen namen ende gingen uyt dē bruydegom te gemoet.

2 Ende vijf van haer waren wijſe / ende de vijf waren dwaſe.

3 Die dwaes [waren] hare lampen nemende / en namen geen olie met haer.

4 Maer de wijſe namen olye in hare vaten met hare lampen.

5 Als nu de Bruydegom vertoefde / wierden ſy alle ſluymerigh / ende vielen in ſlaep.

6 Ende ter middernacht geſchiedde een geroep / Siet de Bruydegom komt / gaet uyt hem te gemoet.

7 Doe ſtonden alle die maeghden op / ende bereydden hare lampen.

8 Ende de dwaſe ſeyden tot de wijſe / Geeft ons van uwe olie / want onſe lampen gaen uyt.

9 Doch de wijſe antwoordden / ſeg-

Jang bagij doapoulo lima.

1 Kapada jang ſepertiban Anak dara, 14 daan talentu, 19 meng-aidjer Chriſtus ſegala orang berguna ikut pandeynja, 31 komodien bertjerita akan hokkum hari kiamad, 34 meſiaurat ſekalien orang akan membuat pakardjaan kakaſſeh kaſſehan.

1 MAkka jang Raidjat ſurga menjadi ſeperti Anak darah ſapuluh, ſiapa meng-ambil plitanja, daan pergi akan bertumu jang mampeley.

2 Makka jang lima jadi bidjakſena, daan jang lima jadi gila.

3 Jang gila meng-ambil plitanja, daan bukan minjak ka ſertan'ja.

4 Tetapi jang bidjakſena meng-ambil plitan'ja, daan pun minjak kadalam kandin'ja.

5 Makka ſettela, mampeley lena datangnja, maka deanja bermantuk ſamoa, daan bertidor.

6 Makka kapada tang-amalam menjadi ſawatu ſuara: liatla, jang mampeley datang, kaluarla akan bertumun'ja.

7 Tella itou bang-un ſegala anak darah, daan purbaiki plitan'ja.

8 Makka jang gila berkatta kapada jang bidjakſena, beri kita dari minja mu, karana plita kami berpadam.

9 Makka menja-ut jang bidjak ſena, daan

ſeggende / [Geenſins,] op datter miſſchien voor ons ende voor u niet ghenoegh en zy: maer gaet liever tot de verkoopers / eñ koopt voor u ſelven.

10 Als ſy nu henen ginghen om te koopen / quam de Bruydegom / ende die gereedt [waren] gingen met hem in tot de Bruyloft/ende de deure wierd gesloten.

11 Daer na quamen oock de andere Maeghden / seggende / Heere/ Heere/ doet ons open.

12 Ende hy antwoordende seyde/ Voorwaer segge ick u/ ick en kenne u niet.

13 Soo waeckt dan / want ghy en weet den dagh niet / noch de ure/ in dewelcke de Sone des Menschen komen sal.

14 Want [het is] ghelijck een menſche die buyten 's lants reyſende ſijne dienſtknechten riep / ende gaf haer ſijne goederen over.

15 Ende den eenen gaf hy vijf talenten/ende den anderen twee/ende den derden een / een yegelick nae ſijn vermogen/ ende verreyſde terſtont.

16 Die nu de vijf talenten ontfanghen hadde / gingh henen ende handelde daer mede/ende wan andere vijf talenten.

17 Desgelijcks oock die de twee [ontfangen hadde,] die wan oock andere twee.

18 Maer die het een ontfanghen hadde / gingh henen ende groef in de aerde/ende verborghde het geldt ſijns heeren.

19 Eñ na eenen langen tijt quam de

daan katta : bukan, agar kita daan kamu tiada berkurang, pergila kapada ſiapa d'jauwaln'ja, daan belila kapada kamu kendiri.

10 Settela dean'ja pergi akan membeli, datang jang mampeley, makka ſiapa jadi beradir, memaſok dang-an dia kadjamuhan, makka jang pintu jadi berkantsjing.

11 Komodien datang pun jang anakdarah lain, berkattanja : Tuhanku, Tuhanku, buka kami.

12 Makka dia menjäut, daan mengattakan : ſongo aku berkatta mu, akou tiada berkanalmu.

13 Karna itu d'jagala, ſebab kamu tiada tau jang hari, atu djam, kapada ſiapa ada mendatang jang Anak manuſea.

14 Karna jadi pun, ſeperti ſa-orang jang berd'jalan ka nagri lain, pangil akan hamban'ja (atu ſakey,) daan de hentarn'ja hartan'ja.

15 Sa-orang de berin'ja lima talentu, jang lain doa, jang katiga ſatu, ſaorang ſeperti kauwaſſahann'ja, daan berd'jalan ſigra ka nagri lain.

16 Makka ſiapa berterima lima talentu, de berin'ja akan melaba, daan melaba lima talentu lagi.

17 Demikien d'juga ſiapa terima doa, melaba doa lain.

18 Tetapi dia ſiapa berterima ſatu, pergi membuat ſatu kulam dalam tana, daan berſimpan akan draham tuhann'ja,

19 Makka lalu waktu lama mendatang

de heere van deſelve dienſtknechten/ ende hieldt reeckeninge met haer.

20 Ende die de vijf talenten ontfangen hadde / quam ende bracht tot hem andere vijf talenten/ seggende/ Heere / vijf talenten hebt ghy my gegeven/siet/andere vijf talenten hebbe ick boven deſelve gewonnen.

21 Ende ſijn heere ſeyde tot hem/ Wel/ ghy goede ende getrouwe dienſtknecht / over weynigh zijt ghy getrouw' geweeſt/ over vele ſal ick u ſetten: Gaet in in de vreughde uwes heeren.

22 Eñ die de twee talenten ontfangen hadde/ quam oock tot hem eñ ſeyde / Heere/ twee talenten hebt ghy my gegevẽ/ ſiet/ twee andere talenten hebbe ick boven deſelve gewonnen.

23 Sijn heere ſeyde tot hem/ Wel/ ghy goede eñ getrouwe dienſtknecht/ over weynigh zijt ghy getrouw' geweeſt/ over vele ſal ick u ſetten: Gaet in in de vreughde uwes heeren.

24 Maer die het een talent ontfangen hadde/ quam oock ende ſeyde/ Heere / ick kende u dat ghy een hardt menſche zijt/ maeyende daer ghy niet ghezaeyt en hebt/ ende vergaderende van daer / [waer] ghy niet gheſtroyt en hebt.

25 Ende bevreeſt zijnde ben ick henen ghegaen / ende hebbe uw' talent verborghen in de aerde : ſiet/ ghy hebt het uwe.

26 Maer ſijn heere antwoordende / ſeyde tot hem / Ghy booſe ende leuijſe dienſtknecht / ghy wiſt dat ick maeijſe daer ick niet gezaeyt en hebbe/ ende

tang tuan ſakey-ſakey ini, meminta keirakeira dari dean'ja.

20 Daan ſiapa terima lima talentu , datang menghentar lima lagi, daan katta : Tuanku , kamu beri hamba lima talentu , makka liatla , beta melaba lima lagi dang-an dean'ja.

21 Makka tuann'ja katta akan dia: baik hambaku baik daan adil , kamu jadi adil atas ſedekit, makka aku ada tarumu atas bann'ja : maſukla kapada ſukahan Tuhanmu.

22 Makka datang pun ſiapa terima jang doa talentu, daan katta : Tuanku kamu memberi aku doa talentu, liatla , doa lagi ada ku berlaba dang-an dean'ja.

23 Tuann'ja britau akan dia : baik hambaku baik daan adil , atas ſedekit adamu menjadi Adil , atas bann'ja aku tarumu : maſukla kapada ſukahan Tuhanmu.

24 Makka datang pun ſiapa terima jang ſawatu talentu , daan katta : Tuanku , aku berkanalmu , makka mu jadi orang tergaga , ſiapa mengiris kamana mu tiada membulĕh, daan berkampung kamana mu tiada bertabur.

25 Makka aku bertakut, daan pergi , berſimpan akan talentu mu dalam tana , liatla , kamu ada jang ampun'ja mu.

26 Makka menjäut tuann'ja , daan katta akan dia : kamu ſakey d'jahat daan lamas , ſedang mu tau aku iris kamana tiadaku membulĕh , daan ber-

ende van daer vergadere waer ick niet geſtroyt en hebbe.

27 So moeſt ghy dan mijn geldt den wiſſelaren gedaen hebben / ende ick komende ſoude het mijne weder genomen hebben met woecker.

28 Neemt dan van hem het talent wech / ende geeft het den genen / die de tien talenten heeft.

29 Want een yegelick die heeft / [dien] ſal gegeven worden / ende hy ſal overvloedigh hebben: maer van de gene die niet en heeft / van dien ſal genomen worden oock dat hy heeft.

30 Ende den onnutten dienſtknecht werpt uyt in de buytenſte duyſternuſſe / daer ſal weeninge zijn ende knerſinge der tanden.

31 Ende wanneer de Sone des menſchen komen ſal in ſijne heerlickheydt / ende alle de Heylige Engelen met hem / dan ſal hy ſitten op den Throon ſijner heerlickheyt.

32 Ende voor hem ſullen alle de volckeren vergadert worden / ende hy ſalſe van malkanderen ſcheyden / gelijck de herder de ſchapen van de bocken ſcheydet.

33 Ende hy ſal de ſchapen tot ſijner rechter-[handt] ſetten / maer de bocken tot [ſijner] ſlincker-[handt.]

34 Als dan ſal de Koning ſeggen tot de gene die tot ſijner rechter-[hant zijn,] Komt ghy ghezegende mijns Vaders / beerft dat Koninckrijck / het welck u bereydt is van de grontlegginge der werelt.

35 Want ick ben hongerigh geweeſt / ende ghy hebt my te eten gegeven:

kampung kamanna aku tiada pun bertabur.

27 Makka adamu berguna memmeri drahamku akan orang urup, agar aku mendatang, terima akan pun'ja aku dang-an maha bonganja.

28 Karna itula ambil jang talentu dari dia, daan berila akan ſiapa ada ſapulu talentu.

29 Sebab ſakalien ſiapa mengada, jadi pun memberi, daan dia ada berouleh mamur: daan ſiapa tida ada, menjadi pun ambil, jang ampun'ja dia.

30 Daan ſakey itou jang ta appa gouna buangla dalam maha glap, kamana ada nangiſſan daan amete gigit.

31 Makka tatkala Anak manuſea datang dang-an maha mouljanja, daan ſegala mala-ikatn'ja (ulkadus) kaſerta-n'ja, tella itu adala dia mendudok atas maligey mouljahanja itou.

32 Daan ſegala manuſea menjadi berkampung de hadapann'ja, daan dia ada tjereikan ſuatu derri jang lain, ſeperti kumbala tjereikan jang dumba dari kambing.

33 Makka jang dumba diaterru ka tang-ann'ja kanan, daan jang kambing ka tang-ann'ja kiri.

34 Sedang itou ada Raidja britau akan ſiapa ada de tang-ann'ja kanan, mare kamu pileharani Bappaku, berpouſſaka akan Raidjat itou, jang menjadi adir akan kamu dari mulahani dun'ja.

35 Karna aku melaper, daan kamu ſondabri malkan pada akou, aku beraus,

daan

ven: Ick ben dorstigh geweest/ ende ghy hebt my te drincken ghegeven: Ick was een vreemdelingh / ende ghy hebt my gherberght.

36 [Ick was] naeckt / ende ghy hebt my gekleedt: Ick ben kranck geweest / ende ghy hebt my besocht: Ick was in de ghevanghenisse ende ghy zijt tot my gekomen.

37 Dan sullen de rechtveerdige hem antwoorden / seggende / Heere/ wanneer hebben wy u hongerigh gesien/ ende gespijsight? ofte dorstigh/ ende te drincken gegeven?

38 Ende wanneer hebben wy u een vreemdelingh ghesien / ende ghherberght? ofte naeckt / ende ghekleedt?

39 Ende wanneer hebben wy u kranck gesien/ ofte in de gevangenisse/ ende zijn tot u gekomen?

40 Ende de Koning sal antwoorden ende tot haer seggen / Voorwaer segghe ick u / voor soo veel ghy [dit] een van dese mijne minste Broeders gedaen hebt / soo hebt ghy [dat] my gedaen.

41 Dan sal hy seggen oock tot de gene die ter slincker-[hant zijn,] Gaet wech van my ghy vervloeckte in het eeuwige vyer/ het welck den Duyvel ende sijnen Engelen bereydt is.

42 Want ick ben hongerigh geweest / ende ghy en hebt my niet te eten gegeven: Ick ben dorstigh geweest / ende ghy en hebt my niet te drincken gegeven.

43 Ick was een vreemdelingh/ ende ghy en hebt my niet geherbergt: Naeckt/

daan kamu beri minumku, aku menjadi dagang, daan kamu berpindaku dalam ruma.

36 Aku jadi talanjang, daan kamu perpakey akan beita: aku jadi sakit, daan kamu meliat ku; aku jadi berpassung, makka kamu datang kapada aku.

37 Tella itu makka jadi menjäutkanja jang adillan, daan katta: Tuanku, manakala kami ada meliatmu berlapar, daan de beriku makan, atu beraus, daan de beriku minum akan mu?

38 Daan manakala meliatku kamu jadi dagang, makka kami berpindamu dalam ruma? atu talanjang daan kami berpakey mu?

39 Atu manakala kami meliatmu sakit atu berpassung, daan kami datang kapada mu?

40 Makka Raidja ada menjäut daan katta akan deanja: songo aku berkatta akan kamu, segala jang de buatmu akan sudarah ku jang ketsjil ini, itu adala kamu membuat akan aku.

41 Makka adan'ja pun berkatta kapada siapa ada ka tang-ann'ja kiri: pulangla dari kami hey mengharam kadalam api terkakal, jang menjadi misteyt akan seitan daan malaikatn'ja.

42 Karna aku melapar, daan kamu tiadaku beri makannan, aku beraus, daan kamu tiadaku beri minum.

43 Aku jadi dagang, daan kamu tiadaku berpinda dalam ruma, aku

Naeckt / ende ghy en hebt my niet gekleedt: kranck/ ende in de gevangeniſſe / ende ghy en hebt my niet beſocht.

44 Dan ſullen oock deſe hem antwoorden/ ſeggende / Heere/ wanneer hebben wy u hongerigh gheſien / of dorſtigh / of een vreemdelingh / of naeckt/of kranck/ofte in de gevangeniſſe / ende en hebben u niet gedient?

45 Dan ſal hy haer antwoorden ende ſeggen / Voorwaer ſegge ick u: Voor ſoo veel ghy [dit] een van deſe minſte niet gedaen en hebt/ ſo en hebt ghy het my oock niet gedaen.

46 Ende deſe ſullen gaen in de eeuwige pijne: maer de rechtveerdige in dat eeuwige leven.

jadi talanjang, daan kamu tiada pakeyku, aku jadi ſakit, daan dalam paſſung, makka mu tiada meliat aku.

44 Makka dean'ja ada pun menjäut akan dia, daan berkatta, Tuan manakala adaku meliatmu berlapar atu berâus atu berdagang, atu talanjang, atu ſakit, atu berpaſſung, daan tia daku berſewitamu?

45 Tella itu ada dia menjäut akan dian'ja, daan berkatta, ſongo aku britaumu, apamu tiada membuat akan ſuatu derri jang ketsjil ini, itula tiada mu pun membuat akan aku.

46 Makka jang ini ada memaſuk karaſſa ſikxa terkakal, daan jang Adil kapada jang hiduppan terkakal.

Dat ſes-en-twintighſte Capittel.

1 De Joden houden raedt om Jeſum te dooden, 6 dewelcke ontſchuldigt de vrouwe tegen de murmureerders, 20 etende met ſijne Diſcipelen, 26 ſet hy het Avontmael in, 31 voorſeyt de toekomende ergerniſſe, 36 bidt den Vader, 47 ende verraden zijnde van Judas, 56 eñ verlaten van alle ſijne Diſcipelen, 59 is genoeghſaemlick beſchuldight voor Cajaphas, 62 daer na als hy hem-ſelven hadde den Sone Godts geſeyt, 63 wort hy geoordeelt der doot weerdigh, ende beſpogen, ende geſlagen, 69 ende verloochent van Petro.

1 Ende het is geſchiet/als Jeſus alle deſe woorden gheeyndight hadde/dat hy tot ſijne Diſcipelen ſeyde/

2 Ghy weet dat nae twee dagen het Paſcha is / ende de Sone des Men-

Jang bagij doapoulo anam.

1 *Iang Iahudi meſiaurat akan memunoh Ieſus, 6 ſiapa memerenta akan parempuan hadap nakallan uruhara, 20 ſettela dia makan dang-an muritnja, 26 berbangkit akan ſantap petang, 31 terbuka akan datang-i berbiſtuwi, 39 menjomba akan d'jamuhan, 47 tella jadi duraka dari Iudas, 56 daan bertingal dari muritn'ja, 59 menjadi dia berdawa terſala de hadapan Cayphas, 62 komodien tella dia bernammanja Anak Allah, 63 jadi dia berbukkum kamatti, berblæda, bergitik, 69 daan berbint'ji dari Petrum.*

1 Makka menjadin'ja, tella Jeſus berputus ſegala katta ini, katta dia akan muritn'ja.

2 Kamu tau makka lalu duahari jadi Paſkua, daan jang Anak manuſca men-

Menſchen ſal ouer-geleuert worden om gekruycight te worden.

3 Doe vergaderden de Ouer-Prieſters / ende de Schrift-gheleerde ende de Ouderlingen des Volcks / in de zale des Hoogen-Prieſters / die genaemt was Caiaphas.

4 Ende beraedtſlaeghden t' ſamen / dat ſy Jeſum met liſtigheydt vangen ende dooden ſouden.

5 Doch ſy ſeyden: Niet in het Feeſt / op datter geen oproer en worde onder het volck.

6 Als nu Jeſus te Bethanien was / ten huyſe Simonis des Melaetſchen:

7 Quam tot hem een vrouwe hebbende een alabaſter-fleſſche met ſeer koſtelicke ſalve / ende gootſe uyt op ſijn hooft / daer hy aen [tafel] ſat.

8 Ende ſijne Diſcipelen [dat] ſiende / namen het ſeer qualick / ſeggende / Waer toe dit verlies?

9 Want deſe ſalve hadde konnen dier verkocht / ende de penningen den Armen gegeven worden.

10 Waer Jeſus [ſulcx] verſtaende ſeyde tot haer / Waerom doet ghy deſe vrouwe moeyte aen? Want ſy heeft een goet werck aen my gewrocht.

11 Want de Arme hebt ghy altijdt met u / maer my en hebt ghy niet altijdt.

12 Want als ſy deſe ſalve op mijn lichaem gegoten heeft / ſoo heeft ſy het gedaen tot [een voorbereydinge van] mijne begravenisſe.

13 Voorwaer ſegge ick u / Alwaer dit Euangelium gepredickt ſal worden

menjadi terhenter akan de bunuhn'ja ka krus.

3 Makka berkampung jang Chali daan Chatib, daan jang mahatua de antara orang, kadalam bile Chali, jang bernamma Cayphas.

4 Daan meſiaurat, bagimana dean'ja menangkap akan Jeſus daan memunuh akan dia.

5 Tetapi dean'ja katta: d'jang-an kapada hari Raja, agar tiada uruhara akan orang.

6 Tatkala Jeſus dudok, karuma Simonis jang puru-kadel.

7 Datang ſa-orang parampuan dangan ſakatsja minja garib, daan de tuang-n'ja atas kapalanja tella dia dudok ka dulang ſentap.

8 Settela muritn'ja meliat itu, dean'ja menambil itou terſallala daan berkatta: karna appa merugi itu.

9 Sebab min'ja itu dapatn'ja mend'jauwal mahal, daan memeri akan miſkinan.

10 Settela Jeſus berkanal itu, kattanja akan deanja: karna appa mu berſugul akan parampuan? karna dia membuat bakti akan akou.

11 Karna jang meſkinan ada mu ſedekala ka ſertamu, tetapi aku tiadamu ſedekala kaſerta mu.

12 Karna ſebab dean'ja membubu min'ja itu atas badanku, itula de buatn'ja akan bertanam akou.

13 Songo aku britaumu kamana jadi berrewajat Euangelium ini kada-

den in de geheele werelt / [daer] sal oock tot haer gedachtenisse gesproken worden van het ghene sy gedaen heeft.

14 Doe gingh een van de twaelve genaemt Judas Iscarioth/ tot de Overpriesters /

15 Ende seyde / Wat wilt ghy my geven / ende ick sal hem u overleveren ? Ende sy hebben hem toegeleght dertigh silvere [penningen.]

16 Ende van doen af socht hy gelegenthey t / op dat hy hem overleveren mochte.

17 Ende op den eersten [dagh] der ongehevelde [brooden,] quamen de Discipelen tot Jesum / seggende tot hem / Waer wilt ghy dat wy u bereyden het Pascha te eten ?

18 Ende hy seyde / Gaet henen in de stadt tot sulck eenen / ende seget hem / De Meester seght / mijnen tijdt is na by / ick sal by u het Pascha houden met mijne Discipelen.

19 Ende de Discipelen deden ghelijck Jesus haer bevolen hadde/ ende bereydden het Pascha.

20 Ende als het avondt geworden was / sat hy aen met de twaelve.

21 Ende doe sy aten seyde hy/ Voorwaer ick segge u / dat een van u my sal verraden.

22 Eñ sy seer bedroeft geworden zijnde/begonnẽ een yegelick van haer tot hem te seggen/Ben ick het Heere?

23 Ende hy antwoordende seyde / Die de handt met my in de schotel in-doopt / die sal my verraden.

24 De Sone des Menschen gaet wel

lam segala dun'ja, de situ pun adakan berkatta kapada ing-atn'ja, appa dean'ja menbuat.

14 Makka pergi satu dari doablas-n'ja, bernamma Iudas Iskarioth, kapada jang Chali.

15 Daan katta, appa hendakmu memmeriku, makka aku meng-hentar-n'ja kapada mu ? makka dean'ja berdjandji tiga pulu kapeng perak.

16 Makka dari waktu itu dia mentsjari bila, agar dia mendapat meng-hentarn'ja.

17 Makka kapada pertama hari ruti manis, datang murit kapada Iesus, bertan'ja akan dia : kamana hendakmu kita ber-adir akan mou memakan jang Paskua ?

18 Makka dia britaunja : pergila kadalam kuta, kapada sekiën laki laki, katta-kan dia, Jang punguru berkatta : waktuku mampir, kasertamu hendakku putus Paskua-aku dang-an murit ku.

19 Makka muritn'ja membuat seperti de passann'ja Iesus, daan ber-adir akan Paskua.

20 Settela jadi petang, de dukukn'ja ka dulang dang-an jang doablas.

21 Makka sedang dean'ja makā, berkatta dia : songo aku mengatta-kan mu saorang kamu ada berduraka akan beita.

22 Makka tella dean'ja bertsjinta, sangat dean'ja moulay sa-orang saorang berkatta : jadi aku Tuanku ?

23 Dia menjaut, daā katta, siapa bubu akan tang-ann'ja dangan aku dalā pingan, ijani menjadi berduraka akan beita.

24 Jang Anak manusea pergi seperti

jadi

wel henē/gelijck van hem geſchꝛeven is/maeꝛ wee dien menſche/dooꝛ welcken de Sone des menſchen vꝛaden wooꝛt/ het ware hem goet/ſo die menſche niet geboren en hadde geweeſt.

25 Ende Judas / die hem vꝛaden hadde / antwooꝛdde ende ſeyde / Ben ick't Rabbi? Hy ſeyde tot hem/ Ghy hebt het geſeght.

26 Ende als ſy aten/nam Jeſus het bꝛoodt/ ende ghezegent hebbende bꝛack hy het/ ende gaf het den Diſcipelen/ ende ſeyde/ Nemet/ etet/dat is mijn Lichaem.

27 Ende hy nam den Dꝛinckbeꝛ / ende ghedanckt hebbende gaf haeꝛ [dien,] ſegghende / Dꝛinckt alle daeꝛ uyt.

28 Want dat is mijn bloedt/ het [bloedt] des Nieuwen Teſtaments/ het welck vooꝛ vele vꝛygoten wooꝛdt/ tot vꝛygevinge deꝛ ſonden.

29 Eñ ick ſegge u/dat ick van nu aen niet en ſal dꝛinckē van deſe vꝛucht des wijnſtocꝛ/ tot op diē dagh/ wanneeꝛ ick met u deſelve nieuw ſal dꝛincken in't Koninckrijck mijns Vadeꝛs.

30 Ende als ſy den Loffangh geſongen hadden/ gingen ſy uyt na den Olijf bꝛygh.

31 Doe ſeyde Jeſus tot haeꝛ / Ghy ſult alle aen my ge-eꝛgeꝛt wooꝛden in deſen nacht: Want daeꝛ is geſchꝛeven / Ick ſal den Heꝛdeꝛ ſlaen/ ende de ſchapen deꝛ kudde ſullen vꝛeſtꝛoyt wooꝛden.

32 Maeꝛ nae dat ick ſal opgheſtaen zijn/ſal ick u vooꝛgaen na Galileen.

33 Doch

jadi terſurat dari dia, daan Adoy orang, itou ſiapa duraka akan Anak manuſea, jadin'ja baik, d'jikkeku dia tiada menjadi beranak.

25 Sedang itou Judas ſiapa berduraka akan dia, menjaut: jadi Aku Rabbi? dia berkatta akan dia, kamu berkatta-n'ja.

26 Makka tella deanja makan, ambil Jeſus jang ruti, daan tella dia berdoa, de pitsjakann'ja daan de berin'ja akan muritn'ja, daan katta: Ambil, makan, inila ija badanku.

27 Makka dia ambil tsjawan-mimumman, daan berdua, daan de berinja akan deanja, daan berkatta: minum darri dari itou.

28 Karna itu ija darahku dari Teſtamentum baharu itou, jang jadi bertuang karna bann'ja, akan ma-afduſa.

29 Makka aku britaumu: aku tiada lagi dari ſakarang meminum dari bua angur ini, ſampey jang hari, tatkala aku meminum dengan kamu jang baharu dalam Raidjat Bappa ku.

30 Makka tella deanja berkattakan janji ter pudji, perginja kaluar kapada jang bukit buaminja.

31 Makka Ieſus katta kapada dean'ja, pada malam ini jadi kamu berbiſtu karna aku, karna jadi terſurat, aku berpalu akan kumbala makka jang dumba kandan jadi bertjarey-merey.

32 Makka tatkala aku menjadi berbang-un adaku berdjalan adapan mou ka Galilea.

33 Makka

33 Doch Petrus antwoordende ſeyde tot hem/Al wierden ſy ock alle aen u ghe-ergert / ick en ſal nimmermeer ge-ergert worden.

34 Jeſus ſeyde tot hem / Voorwaer ick ſegge u/dat ghy in deſen ſelven nacht / eer de haen ghekraeyt ſal hebbē/my drymael ſult verloochenen.

35 Petrus ſeyde tot hem/Al moeſte ick ock met u ſterven/ ſo en ſal ick u geenſins verloochenen. Deſgelijcks ſeyden ock alle de Diſcipelen.

36 Doe ginghy Jeſus met haer in een plaetſe genaemt Gethſemane/ ende ſeyde tot de Diſcipelen/ Sit hier neder tot dat ick henen gae / ende aldaer ſal gebeden hebben.

37 Ende met hem nemende Petrum/ende de twee ſonen Zebedei/begon hy droevigh ende seer beangſt te worden.

38 Doe ſeyde hy tot haer/Mijne ziele is gheheel bedroeft totter doodt toe: blijft hier ende waeckt met my.

39 Ende een weynigh voort gegaen zijnde / viel hy op ſijn aenghesicht / biddende ende ſeggende / Mijn Vader / indien het moghelick is/ laet deſe Drinck-beker van my voor-by gaen: Doch niet gelijck ick wil/maer gelijck ghy [wilt.]

40 Ende hy quam tot de Diſcipelen/ende vondſe ſlapende/ende ſeyde tot Petrum / En kondt ghy dan niet een uyre met my waken?

41 Waeckt ende bidt/ op dat ghy niet in verſoeckinge en komt: de gheeſt is wel ghewilligh / maer het vleeſch is ſwack.

42 Weder-

33 Makka menjäut Petrus, daan katta akan dia, d'jikkelu dean'ja berdhinki ſamuan'ja karna kamu, tiadaku ſakali-kali menjadi berbiſtuwi.

34 Jeſus britau akan dia, ſongo aku berkattamu, makka kapada malam ini, pertama bekuku ajam, adamu berſanckal akou tiga kali.

35 Petrus katta akan dia, d'jikkelu berguna pon beta matti ka ſerta kamu, tiadaku berſanckal akan kamu. Demikien pon berkatta ſegala muritn'ja.

36 Tella itou Jeſus pergi dang-an dean'ja kapada ſawatu tumpat bernamma Gethſemane, daan katta kapada muritn'ja: dudok de ſini, ſedang aku pergi, menjumba kaſana.

37 Makka ambil dia kaſertanja Petrum, daan jang doa anak Zebedei, makka dia menjadi bertſinta daan ſugul hatin'ja.

38 Makka berkattanja akan deanja: D'jiwaku jadi bertſinta ſampey matti, tingal ſini, daan d'jagala dang-an aku.

39 Daan ſonda berdjalan adapan ſedikit, mendjatu atas mukan'ja, menjumba, daan katta: Bappa aku, d'jikkelu dapat, beer-la tsjawan minumman ini lalu dari aku, bukan ſeperti hendak ku, tetapi ſeperti kahendak mu.

40 Makka dia kumbali kapada murit, daan dapatn'ja bertidur, makka berkattanja kapada Petrum: tiadamu dapat berd'jaga ſadjam dang-an aku?

41 D'jagala daan menjumba, agar mu tiada maſſoc pada tjobahan, karna jang ruah jadi rad'jin, tetapi jang daging jadi lombot.

42 Mak-

42 Wederom ten tweeden-mael henen gaende badt hy / seggende / Mijn Vader / indien dese Dranckbeker van my niet voorby en kan gaen / 't en sy dat ick hem drincke / uwen wille geschiede.

43 Ende komende [by haer] vondt hy 'se wederom slapende: want hare oogen waren beswaert.

44 Ende haer latende gingh hy wederom henen / ende badt ten derden-mael / seggende deselve woorden.

45 Doe quam hy tot sijne Discipelen / ende seyde tot haer / Slaept [nu] voort / ende rustet: Siet de uyre is na by gekomen / ende de Sone des Menschen wordt over-geleverт in de handen der sondaren.

46 Staet op / laet ons gaen / siet / hy is na by die my verraedt.

47 Ende als hy noch spract / siet / Judas een van de twaelve quam / ende met hem een groote schare / met sweerden ende stocken / [ghesonden] van de Over-priesteren ende Oudersten des Volcks.

48 Ende die hem verriedt / hadde haer een teecken gegeven / seggende / Dien ick sal kussen / deselve is het / grijpt hem.

49 Ende terstondt komende tot Jesum / seyde hy / Weest ghegroet Rabbi: ende hy kuste hem.

50 Maer Jesus seyde tot hem / Vriendt waer toe zijt ghy hier? Doe quamen sy toe / ende sloeghen de handen aen Jesum / ende grepen hem.

51 Ende siet / een van de ghene die

42 Makka dia kumbali sakali pula, daan menjumba, berkatta: Bappa aku, d'jikkelu tiada dapat melalu tsjawan minumman ini dari aku, melainken akou minumn'ja kahendakmu menjadi putus.

43 Makka dia kumbali pula, daan dapat dean'ja pula bertidor, karna mattan'ja jadi brut.

44 Makka dia tingaln'ja, daan kumbali, menjumba katiga kali, daan mengutsiap jang kattahan jang ini d'jouga.

45 Makka Jesus datang kapada muritn'ja, daan katta akan dean'ja tidurla daan brenti: liatla, waktu mampir makka jang anak manusea menjadi terhentar, ka tang-an orang berdoossa.

46 Bang-unla, mare kita pegi: liatla dia jia ampir siapa duraka ku.

47 Makka sedang dia lagi betutur: liatla, Judas sawatu dari doablas datang, daan rajat bann'ja dang-an pedang daan batang-kaju ka sertan'ja, dari Chali daan jang mantri orang.

48 Makka siapa berduraka akan dia, memmeri satanda akan deanja, daan meng-utsiap: siapa aku bertsium, itu ija n'ja, tangkap akan dia.

49 Makka datang dia sigra kapada Jesus, kattanja: Tabe Rabbi, daan bertsium akan dia.

50 Makka Iesus katta akan dia: Sobat, karna appa jadi kamu mendatang de sini? Tella itou datang dean'ja, cadjangkan tanganja pada Iesus daan menangkap akan dia.

51 Daan liatla, sa-orang siapa adda

die met Jesu waren / de handt uytsteeckende tzock sijn sweerdt uyt / ende slaende den dienstknecht des Hoogen priesters/ hieuw sijne oore af.

52 Doe sende Jesus tot hem / Keert uw' sweerdt wederin sijne plaetse : want alle die het sweert nemen/ sullen door het sweert vergaen.

53 Of meynt ghy dat ick mijnen Vader nu niet en kan bidden / ende hy sal my meer als twaelf legioenen Engelen by setten ?

54 Hoe souden dan de Schriften vervult worden / [die seggen] dat het alsoo geschieden moet ?

55 Ter selver uyre spraeck Jesus tot de scharen / Ghy zijt uytghegaen als teghen eenen moordenaer / met sweerden ende stocken / om my te vanghen : dagelicks sat ick by u/ leerende in den Tempel / ende ghy en hebt my niet gegrepen.

56 Doch dit alles is gheschiedt/ op dat de Schriften der Propheten souden vervult worden. Doe vluchteden alle de Discipelen / hem verlatende.

57 Die nu Jesum gevangen hadden / leydden [hem] henen tot Cajaphan den Hooghen-priester / alwaer de Schrift-gheleerde ende Oudersten vergaderet waren.

58 Ende Petrus volghde hem van verre tot aen de zale des Hoogen-priesters / ende binnen gegaen zijnde sat hy by de dienaren / om het eynde te sien.

59 Ende de Over-priesters/ende de Oudersteghen ende den gheheelen Groo-

dang-an Jesus, berbetul tang-ann'ja, daan meng-unis pedangn'ja, bertetta akan sakey Chalifa, daan berpungal taling-an'ja.

52 Makka Jesus katta : kombali pedangmu ka tumpatn'ja : karna siapa pegang pedang, menjadi berbinassa dang-an pedang.

53 Atu fikirmu, makka aku tiada dapat sakarang menjumba akan Bappaku, daan dia memmeriku lebeh dari duablas juta malaikat ?

54 Bagimana jadi pun berputus surat, [siappa katta] makka jadi berguna berputus demikien ?

55 Ka waktu itu berkatta Jesus pada rajat : kamu kaluar seperti kapada orang morka, dang-an pedang daan batangkaju, akan bertang-kap ku, sedekalahari aku mendudok kaserta mu, mengaid'jer dalam beitul, daan kamu tiada menangkapku.

56 Tetapi samuan'ja itu jadi, agar berputus segala surattan Nabbi. Tella itou muritn'ja bertingal akan dia, daan melari.

57 Makka dean'ja siapa menangkap akan Jesus, meng-henter dia kapada Cayphas jang Chalifa, kamana jadi berkampung jang Chatib daan maha touwa orang.

58 Makka Petrus meng-ikut dia dari d'jau sampey ka estana Chalifa : daan tella dia memasuk, mendudok dia dang-an sakey, akan meliat sudahan n'ja.

59 Makka segala Chalifa jang daan Maha touwa orang dang-an segala mantri,

Gzooten-Raedt ſochten valſche ghetuygeniſſe teghen Jeſum / op dat ſy hem dooden mochten / ende en vonden niet.

60 Ende hoewel daez vele valſche getuygen toe ghekomen waren / ſoo en vonden ſy [doch] niet.

61 Maez ten laetſten quamen twee valſche ghetuyghen / ende ſeyden / Deſe heeft gheſeght / Ick kan den Tempel Godts af bzeken / ende in dzie daghen den ſelven opbouwen.

62 Ende de Hooghe-pzieſtez opſtaende ſeyde tot hem / En antwoozt ghy niets ? Wat ghetuygen deſe tegen u ?

63 Doch Jeſus ſweegh ſtille / ende de Hooge-pzieſtez antwoozdende ſeyde tot hem / Ick beſweere u by den levendighen Godt / dat ghy ons ſeght / of ghy zijt de Chzistus / de Sone Godts ?

64 Jeſus ſeyde tot hem / Ghy hebt het gheſeght. Doch ick ſegge u-lieden / van nu aen ſult ghy ſien den Sone des menſchen ſittende tez rechtez-[handt] dez kzacht [Godts] ende komende op de Wolcken des Hemels.

65 Doe vezſcheuzde de Hooghepzieſtez ſijne kleederen / ſeggende / Hy heeft [Godt] gelaſtezt / wat hebben wy noch ghetuygen van noode ? Siet / nu hebt ghy ſijne [Godts-]laſteringe gehoozt.

66 Wat dunckt u-lieden ? Ende ſy antwoozdende ſeyden / Hy is des doodts ſchuldigh.

67 Doe

tri, mentsjari ſakxi-nakal akan hadappan Jeſus, agar dean'ja mendapat bunuh akan dia, daan tiadanja beruleh dapat.

60 Daan welakin bain'ja orang ſakxi-nakal mendatang, pun tiadan'ja beruleh barang appa.

61 Komodien datang doa orang ſakxi-nakal, ſiapa berkatta : jang ini ſonda katta : aku dapat merubuh akan beitul, Allah, daan memboatnja poula dalam tiga hari.

62 Makka jang Chalifa berbangkit, daan meng-utſiap akan dia : tiada mu menjäut ? karna appa jang ini beri ſakxi de dapan mu ?

63 Makka Jeſus berdieem, makka jang Chalifa menjäut, daan katta akan dia : aku berſumpa mu kapada jang Allah hidoppan, makka mu beri tau akan kita, jadi mu Chriſtus Anak Allahu ?

64 Jeſus britau akan dean'ja : kamu ada katta itou : tetapi aku berkatta akanmu, dari waktu ini ada mu meliat akan anak manuſea, mendudok ka tang-an kanan kawaſſahan Allahu, daan mendatang katas awan ſurga.

65 Makka jang Chalifa bertjarik bad'jun'ja, daan katta : dia ada berhodjat apa guna kita ſakxi lebeh ? liatla ſacaran ſuda kamu mending-er hodjatn'ja.

66 Appa fikirmu ? makka dean'ja menjäut daan berkatta : dia ija berharus mematti de bunuh.

67 Doe spoghen sy in sijn aengesichte / ende sloegen hem met vuysten.

68 Ende andere gaven hem kinnebacks-slagen / seggende / Propheteert ons Christe / wie is't die u gheslagen heeft ?

69 Ende Petrus sat buyten in de zale / ende een dienstmaeght quam tot hem / seggende / Ghy waert oock met Jesu den Galileer.

70 Maer hy loochende het voor allen / segghende ? Ick en weet niet wat ghy seght.

71 Ende als hy nae de voorpoorte uytgingh / sagh hem een andere [dienstmaeght,] ende seyde tot de ghene die aldaer [waren,] Dese was oock met Jesu den Nazarener.

72 Ende hy loochende het wederom met eenen eedt / [segghende,] Ick en kenne den mensche niet.

73 Ende een weynigh daer nae / dieder stonden by komende seyden tot Petrum / Waerlick ghy zijt oock van die / want oock uwe sprake maeckt u openbaer.

74 Doe begon hy [sich] te vervloecken / ende te sweeren / Ick en kenne den mensche niet.

75 Ende terstondt kraeyde de haen : ende Petrus wiert indachtigh des woordts Jesu / die tot hem gheseght hadde / Eer de hane ghekraeyt sal hebben / sult ghy my driemael verloochenen. Ende nae buyten gaende weende hy bitterlick.

Dat

67 Sedang itou dean'ja berbluda mukan'ja, daan tampar akan dia.

68 Daan orang lain gitik mukan'ja, daan katta : bernabbihi ku Christus siapa poucol mu.

69 Makka Petrus mendudok deluar debalerung, makka sa-orang anak darah datang akan dia, daan katta: makka kamu jadi d'juga dang-an Jesus itou derri Galilea.

70 Makka dia bersanckal itou dedapan samuan'ja kattanjau: Ak tiada tau appa mu berkatta.

71 Makka tella dia kaluar akan pintu, de liatn'ja satu anak darah lain, daan katta kapada siapa ada de situ : jang ini jadi d'juga dang-an Jesus itou derri Nazareth.

72 Makka dia bersanckal itou pula dang-an satu sumpa, daan katta : beta tida kanal akan manusea itu.

73 Makka sahat lagi, datang dia siapa ada meng-adap situ, daan berkatta akan Petrum, songo kamu jadi pun d'juga dari dean'ja, karna bahassamu terbuka akan mou.

74 Tella itu dia moulay haram daan bersumpa, aku tiada kanal manusea itu.

75 Makka sigra berkokokan ajam, makka Petrus bering-at kattahan Jesu, siapa ada berkatta akan dia : pertama berkoko ajam, ada mu berbintsji ku tiga kali: makka dia kaluar daan menangis terpait.

Jang

Dat ſeven-en-twintighſte Capittel.

1 Na dat Chriſtus ten anderenmael voor den Raet geweeſt hadde, 3 Judas berout, ende verhangt hem, 6 wiens weder gegeven gelt gegeven wort tot een begraef-plaetſe der vreemdelinghen, 19 daer nae Pilatus vermaent van ſijn huyſvrouwe, dat hy met Chriſto niet en ſoude te doen hebben, 20 verloſt Barrabam, 22 ende met aller bewillinge, 26 Jeſum, die beſchult, beſpot, gegeeſſelt, eñ met doornen gekroont was, verdoemt hy, 35 om gekruyſt te worden, 38 met twee moorders, 45 eñ in de doot Jeſu geſchiedē veel mirakelen, 57 ten laetſten wordt ſijn lichaem heerlick begraven van Joſeph, 62 ende het graf bewaert.

1 **ALs het nu morgen-ſtont geworden was / hebben alle de Overpriesters ende de Oudersten des volcx t'samē raet genomen tegen Jeſum / dat sy hem dooden ſouden.**

2 **Ende hem gebonden hebbende / leydden sy** [hem] **wech / ende gaven hem over aen Pontius Pilatus den Stadthouder.**

3 **Doe heeft Judas / die hem verraden hadde / siende dat hy veroordeelt was / berouw ghehadt / ende heeft de dertigh ſilvere** [penninghen] **den Overpriesteren ende den Oudersten wedergebracht.**

4 **Seggende / Ick hebbe gesondight / verradende het onſchuldigh bloet. Waer sy ſeyden / Wat gaet ons** [dat] **aen? Ghy meught toeſien.**

5 **Ende als hy de ſilvere** [penningen] **in den Tempel gworpen hadde / vertrock hy / ende henen gaende verworghde** [hem-ſelven.]

6 **Ende**

Jang bagij doapoulo toudjo.

1 *Settela Chriſtus menghadap kadua kali akan kampong-an, 3 Iudas berſaſſal mengantong dirinja, 6 drahamnja de belinja ſawatu hendang akan bertanam jang dagang, 19 parampuan Pilatus meſiauratn'ja djang-an dia berſeduli dang-an Chriſtus, 20 dia melapas Barabam, 22 daan dang-an ſakalie en hendak nja, 26 berhokkumnja Ieſum ſiapa jadi berdawa, baguro, bergitik, daan berkuliling kapalanja dang-an duri, 35 akan jadi tergantong ka krus, 38 dang-an doa orang morka, 45 makka wakta de bunuhnja Ieſus de liatnja bainja heirani, 57 komodiēn jadi badannja bertanam biſey dari pada Iuſof, 62 daan jang zerat menungo.*

1 TEtapi tella berſaid'jer, makka meſiaurat ſegala Chalifa daan maha touwa orang, akan memunuh Jeſum.

2 Makka de bawan'ja berikat, kapada Pontius Pilatus ſabandar.

3 Tella Judas (ſiapa berduraka dia) meliat makka dia jadi berhokkum, makka berſaſaln'ja, daan meng-ambil jang tiga pulu kepeng perak de kombalin'ja kapada ſegala Chalifa daan maha touwa orang.

4 Kattanja: aku berdooſia, dangan menduraka darah jang tida berſalla, tetapi dean'ja berkatta, appa faduli kita, kamu liat ſana.

5 Settela dia buang akan kepeng perak dalam beitul, pulang dia dari ſana, daan pergi berkud'jut dirin'ja.

6 Ende de Ouer-prieſters de ſilvere [penninghen] nemende ſeyden / Het en is niet geoorloft deſelve in de Offer-kiſte te leggen / dewijle het eenen prijs des bloedts is.

7 Ende t'ſamen raedt genomen hebbende / kochten ſy daer mede den acker des pot-backers / tot eene begravenisse voor de vreemdelingen.

8 Daerom is dien acker genaemt den acker des bloets / tot op den hupdigen dagh.

9 Doe is vervult ghworden het gene geſproken is door den Propheet Jeremiam / ſeggende / Ende ſy hebben de dertigh ſilvere [penninghen] genomen / de weerde des geweerdeers den van de kinderen Iſraëls / den welcken ſy geweerdeert hebben.

10 Ende hebben deſelve ghegeven voor den acker des pot-backers / volgens het gene my de Heere bevolen heeft.

11 Ende Jeſus ſtondt voor den Stadthouder / ende de Stadthouder vraeghde hem / ſegghende / Zijt ghy de Koningh der Joden ? ende Jeſus ſeyde hem / Ghy ſeght het.

12 Ende als hy van de Ouerpriesters ende de Ouderlinghen beſchuldight wiert / en antwoordde hy niets ?

13 Doe ſeyde Pilatus tot hem / En hoort ghy niet hoe vele [ſaken] ſy tegen u getuygen ?

14 Waer hy en antwoordde hem niet op een eenigh woordt / alſoo dat de Stadt-houder hem ſeer verwonderde.

15 Ende

6 Makka ſegala jang Chali beſar meng-ambil akan kepeng Perak, daan katta : tiada harus menbubu akan kepeng ini dalam piti Allah, ſedang jadi ſawatu upama darah.

7 Makka tella dean'ja mafakat berbitſiara, de belin'ja pada itou jang bendang pandey bruſa prio, akan bertanam jang dagang.

8 Karna itu de berin'ja namma bendang itu, bendang darah ſampey ka hari ini.

9 Sedang itou jadi putus jang de katta Nabbi Ieremias, ſiapa berkatta, makka dean'ja ambil tiga pulu kapeng perak, dang-an ſiapa jang berd'jawal jadi bertubus, ſiapa memmelin'ja akan harga, jang de buatn'ja anak Iſrail.

10 Daan dean'ja berin'ja akan bajar bendang pandey pruſa prio, ſeperti Tuhanku paſſan akan beita.

11 Makka Ieſus bediri de dapan ſabandar, makka ſabandar tan'ja akan dia, kattanja : jadi kamu Raidja Iahudi ? Ieſus britau akan dia : kamu berkattan'ja.

12 Makka tella dia jadi berdawa dari ſegala Chalifa daan maha touwa orang, tiadan'ja menjäut ſapata.

13 Makka berkatta Pilatus akan dia : tiadamu mending-er barappa ſakxi dean'ja menghentar de dapan kamu.

14 Tetapi dia tiada menjäutnja kapada ſawatu pata, demikien makka jang ſabandar jadi terlalu heirani.

15 Mak-

15 Ende op het Feeſt was den Stadthouder ghewoon den volcke eenen gevangenen los te laten/ welcken ſy wilden.

16 Ende ſy hadden doen eenen wel-bekenden gevangenen/ genaemt Barabbas.

17 Als ſy dan vergadert waren ſeyde Pilatus tot haer/ Welcken wilt ghy dat ick u ſal los laten / Barabbam ofte Jeſum / die genaemt wort Chriſtus ?

18 Want hy wiſt dat ſy hem door nijdigheyt over-gelevert hadden.

19 Ende als hy op den Richter-ſtoel ſat / ſoo heeft ſijne huyſvrouwe tot hem gheſonden / ſeggende / Hebt [doch] niet te doen met dien Rechtveerdigen: want ick hebbe heden veel geleden in dē droom om ſijnent wille.

20 Maer de Over-prieſters ende de Ouderlinghen hebben de ſcharen aengheraden dat ſy Barabbam ſouden begeeren/ ende Jeſum dooden.

21 Ende de Stadthouder antwoordende ſeyde tot haer / Welcken van deſe twee wilt ghy dat ick u ſal los laten ? eñ ſy ſeyden/ Barabbam.

22 Pilatus ſeyde tot haer / Wat ſal ick dan doen [met] Jeſu / die genaemt wordt Chriſtus ? Sy ſeyden alle tot hem / Laet hem gekruycight worden.

23 Doch de Stadthouder ſeyde/ Wat heeft hy dan quaedts gedaen ? Ende ſy riepen te meer / ſegghende/ Laet hem gekruycight worden.

24 Als nu Pilatus ſagh / dat hy niet en vorderde/ maer veel meer [datter]

15 Makka kapada hari Raja jadi jang ſabandar bëaſſa melapas akan rajat ſa-orang paſſung, ſiapa hendakn'ja.

16 Makka tella itu ada dia berpaſſung ſa-orang berkanalan bernamma Barrabas.

17 Karna itula ſettela dean'ja berkampung, katta Pilatus akan dean'ja: ſiapa hendakmu aku melapas, Barrabam atu Jeſum, jang bernamman'ja Chriſtus ?

18 Sebab dia tahu makka dean'ja meng-hétarn'ja dāg-an fetena hatin'ja.

19 Makka tella dia mendudok atas kruſi berhukkum, makka eſtrin'ja menjuruh akan dia, kattanja: d'jang-anmu faduli dang-an adillan ini, karna ſebab dia adaku meraſſája bainja kapada hari ini dalam mimpi.

20 Tetapi ſegala jang Chalifa daan maha touwa orang meng-aid'jar akan rajat, makka dean'ja meminta Barrabam, daan memunoh Ieſus.

21 Makka jang ſabandar menjäut, daan berkatta kapada dean'ja: ſiapa hendak kamu dari doa ini aku melapas: makka dean'ja katta, Barrabam.

22 Pilatus katta akan deanja: appa buatku dang-an Ieſus ſiapa bernamma Chriſtus ? deanja katta ſamuanja: beerla dia menjadi bergantung ka krus.

23 Sedang itou katta ſabandar: djahat appa membuat dia ? makka deanja betria maha lagi, daan katta: beerla dia menjadi bergantug ka krus.

24 Tella Pilatus meliat makka dia tiada melaba hatin'ja, tetapi jang uruhara

ter] oproez wiezt/ nam hy watez/ ende wiesch de handen booz de schare/ seggende / Ick ben onschuldigh van het bloedt deses Rechtveezdighen: Ghy-lieden meught toesien.

25 Ende alle het volck antwoozdende seyde / Sijn bloet [kome] ovez ons/ ende ovez onse kinderen.

26 Doe liet hy haez Barabbam los/ maez Jesum gegeesselt hebbende gaf hy hem ovez om ghekruycight te wozden.

27 Doe namen de Krijgsknechten des Stadt-houdezs Jesum met haez in het Recht-huys / ende vezgadezden ovez hem de gantsche Bende.

28 Ende als sy hem ontkleedt hadden / deden sy hem eenen puzpuren mantel om.

29 Ende een kroone van doornen ghevlochten hebbende/ setteden [die] op sijn hooft / ende eenen rietstock in sijne rechtez [hant,] ende vallende op hare knijen booz hem / bespotteden sy hem/ seggende / Weest gegroet/ ghy Koningh dez Joden.

30 Ende op hem gespogen hebbende / namen sy den rietstock ende sloegen op sijn hooft.

31 Ende doe sy hem bespottet hadden/ deden sy hem den mantel af/ ende deden hem sijne kleederen aen/ ende leydden hem henen om te kruycigen.

32 Ende uytgaende vonden sy eenen man van Cyrenen/ met namen Simon: desen dwonghen sy dat hy sijn kruyce droege.

33 Ende gekomen zijnde tot de plaetse

uruhara menjadi maha lagi, meng-ambil'ja ajar, daan bassukan tang-ann'ja de hadapan orang, daan katta: aku menjadi lapas dari darah jang adillan ini, kamu meliat-la.

25 Makka segala rajat menjäut, daan katta: darahn'ja datang atas kami, daan atas anak kita.

26 Sedang itou dia melapasnja Barrabam, daan tella menjadi gitik Iesus, de henternja, akan menjadi gantung kakrus.

27 Sedang itou pungawa sabandar meng-ambil akan Iesus dalam tumpat hukkum, daan berkampung segala kawum pungawi kasertan'ja.

28 Makka tella deanja bertangal baidjunja, makka bubunja sawatu selimut warna purpur.

29 Daan menaru atas kapalan'ja sawatu kuruna kaju duri jang de gulingnja, daan sabatang bulu dalam tang-annja kanan: makka berlutut deanja ka hadapan dia, daan bagurau akan dia, daan katta: tabé Raidja Iahudi.

30 Makka tella deanja berluda atas dia, de ambilnja sabatang bulu daan mengitik atas kapalanja.

31 Makka settela deanja ada bagurau dia, de tangalnja selimut, daan berpakey baid'jun'ja: membawan'ja ka riggang dia de krus.

32 Tella dean'ja kaluar, makka dapatn'ja sa-orang dari nagri Cirenu, bernamma Simon: jang ini de gaga-in'ja akan berangkat krusn'ja.

33 Makka settela dean'ja datang ka tumpat,

plaetſe ghenaemt Golgotha/ welcke is geſeght Hooft-ſcheel-plaetſe /

34 Gaven ſy hem te dzincken edick met galle gemenght: ende als hy [dien] geſmaeckt hadde / en wilde hy niet dzincken.

35 Doe ſy nu hem gekzuycight hadden / vezdeelden ſy ſijne kleederen/ het lot wezpende: op dat vezvult ſoude wozden het gene gheſeght is dooz den Pzopheet / Sy hebben mijne kleederen onder haez vezdeelt / ende hebben het lot ovez mijne kleedinge gewozpen.

36 Ende ſy nedez ſittende bewaezden hem aldaez.

37 Ende ſy ſtelden boven ſijn hooft ſijne beſchuldinge geſchzeven/ Deſe is Jeſus, de Koningh der Joden.

38 Doe wiezden met hem twee moozdenaezs ghekzuycight / een tez rechtez / ende een tez ſlinckez-[zijde.]

39 Ende die voozby ginghen laſtezden hem ſchuddende haez hoofden /

40 Ende ſegghende / Ghy die den Tempel afbzeeckt/ ende in dzy daghen opbouwt / vezloſt u ſelven. Indien ghy de Sone Godts zijt/ ſoo komt af van 't kzuys.

41 Ende deſghelijcks oock de Ovezpzieſtezs met de Schzift-gelezde ende Oudezlingen ende Pharizeen [hem] beſpottende/ ſeyden /

42 Andere heeft hy vezloſt / hy en kan hem-ſelven niet vezloſſen. Indien hy de Koningh Iſraëls is/ dat

tumpat, bernamma Golgota, artin'ja, tumpat tenkura.

34 Makka di berin'ja minum tſiuka bertſiampur dang-an ampedu, makka tella dia raſſanja, tiadan'ja hendak minum.

35 Tatkala dean'ja ada berkrusn'ja, de bagi baid'jun'ja, dang-an d'jatu paree: agar jadi putus jang de kattakan Nabbi, jang berkatta: dean'ja ada membagi baid'juku akan dirin'ja, daan menluntar parë atas baid'juku.

36 Makka dean'ja menungu dia, berduduk de ſitu.

37 Daan pun bertaru dawan'ja atas kapalan'ja terſurat: *Jang ini tjanë Jeſus Raid'ja Jahudi.*

38 Sedang itou doa orang murka, de gantongn'ja ka ſertan'ja ka krus, ſawatu ka kanan daan ſatu ka lambung kiri.

39 Makka ſiapa berd'jalan de dapan ſitu, meng-hodjat dia, bergujung kapalan'ja,

40 Daan katta: kamu ſiapa merubuh akan beitul, daan mem-bang-kitn'ja dalam tiga hari, tulung kandirimu: d'jikkelu kamu jadi anak Allah, turun dari krus.

41 Demikien melatanja d'juga ſegala jang Chalifa daan Chatib, daan maha touwa orang, daan Pharizeo, kattanja:

42 Dia ada bertulung akan orang lain, tiadan'ja tau tulung kan dirin'ja? d'jikkelu dia jadi Raid'ja Iſrail, beerla

dat hy nu afkome van het kruys/ ende wy sullen hem gelooven.

43 Hy heeft op Godt betrouwt: dat hy hem nu verlosse indien hy hem [wel] wil. Want hy heeft geseght/ Ick ben Godts Sone.

44 Ende 't selve verweten hem ock de moordenaers / die met hem gekruyciget waren.

45 Ende van der sester uyre aen/ wierdt'er duysternisse over de geheele aerde tot de negende uyre toe.

46 Ende ontrent de negende uyre riep Jesus met een groote stemme/ seggende / Eli, Eli , Lama Sabachthani, dat is / Mijn Godt / Mijn Godt/ waerom hebt ghy my verlaten.

47 Ende sommighe van die daer stonden [sulcks] hoorende / seyden/ Dese roept Eliam.

48 Ende terstont een van haer [toe-]loopende nam een spongie/ ende [die] met edick gevult hebbende/ stackse op eenen rietstock / ende gaf hem te drincken.

49 Doch de andere seyden / Houdt op / laet ons sien of Elias komt/ om hem te verlossen.

50 Ende Jesus wederom met een groote stemme roepende gaf den geest.

51 Ende siet het Voor-hanghsel des Tempels scheurde in tween/ van boven tot beneden : ende de aerde beefde / ende de steenrotzen scheurden.

52 Ende de graven wierden geopent / ende vele lichamen der Heylighe

dia turun dari krus , makka kita berpetsjaya akan dia.

43 Dia ada harap akan Allah,beerla dia melapas sakarang akan dia , d'jikkelu dia bersuka hatin'ja , karna dia ada berkatta, aku jadi Anak Allah.

44 Bagi-itu bangkit kan akan dia pun orang murka siapa jadi gantung ka serta dia ka krus.

45 Makka dari pada d'jam kanam menjadi glap atas segala bumi , sampey ka sambilan d'jam .

46 Makka ampir ka sambilan d'jam artin'ja: Iesus dang-an suaranja terbun'ji, kattanja , *Eli* , *Eli* , *Lama-sabachtani* , Allah ku, Allah ku, karna appa-mu tingalkan aku.

47 Makka berbagi-bagi orang dari siapa ada de hadapan situ , tella dean'ja mending-er itu , kattanja : jang ini pangil Eliam .

48 Makka sa-orang derri jang itou pergi sigra , meng-ambil sawatu kulat berisin'ja dang-an tsiuka , daan de bubun'ja atas sabatang bulu, daan memmeri dia meminum .

49 Orang lain katta: nantila, beerla kita meliat , d'jikke Elias ada mendatang melapas akan dia.

50 Makka Iesus batria ka-doa kali dang-an suaranja terbunji, daan ya poutus arohanja.

51 Makka liatla jang dinding tergantong dalam beitul bertjarik dari atas kabawa , daan jang bumi bergompa, daan jang batu karang bersegá.

52 Makka jang zerat jadi berbuka, daan badan bain'ja orang ulkadus jang

ber-

ghe die ontslapen waren / wierden opgeweckt.

53 Ende uyt de graven uytgegaen zijnde nae sijne opstandinghe / quamen sy in de heylighe stadt / ende zijn velen verschenen.

54 Ende de Hooft-man over hondert / ende die met hem Jesum bewaerden / siende de aerdtbevinghe / ende de dingen die geschiet waren / wierden seer bevreest / segghende / Waerlick dese was Godts Sone.

55 Ende aldaer waren vele vrouwen van verre aenschouwende / die Jesum gevolght waren van Galilea / om hem te dienen.

56 Onder dewelcke was Maria Magdalena / ende Maria de Moeder Jacobi ende Jose / ende de Moeder der sonen Zebedei.

57 Ende als het avondt gheworden was / quam een rijck man van Arimathea / met namen Joseph / die oock selve een Discipel Jesu was.

58 Dese quam tot Pilatum / ende begeerde het lichaem Jesu. Doe beval Pilatus dat [hem] het lichaem gegeven soude worden.

59 Ende Joseph het lichaem nemende / wandt het selve in een suyver fijn lijnwaet.

60 Ende leyde dat in sijn nieuw' graf / 't welck hy in een steenrotze uytgehouwen hadde: eñ eenen grooten steen [tegen] de deure des grafs gewentelt hebbende gingh hy wech.

61 Ende aldaer was Maria Mag-

bertidur, berbang-kit:

53 Daan kaluar dari zerat komodi-en dari ber-bankittann'ja, daan memasuk kadalam kuta ulkadus, daan jadi meliat derri orang bain'ja.

54 Panglima atas saratus, daan siapa menungu Iesus dang-an dia, tella meliatn'ja jang gumpa bumi, daan segala jang menjadin'ja, makka dean'ja takut sang-at, daan katta, songo jang ini jadi anak Allah.

55 Desitu ada pun parampuan bain'ja meliat dari d'jau, siapa mengikut Iesus dari Galilea, akan bersewitan'ja.

56 De antara siapa ada Maria Magdalena, daan Maria ibu Iacub, daan Joses, daan ibu anak Zebedei.

57 Makka tella jadi petang, datang sa-orang kaja dari Arimathea, bernamma Jusuf, siapi jadi pun murit Jesus.

58 Jang ini datang kapada Pilatus, meminta akan badan Jesus. Makka fasuruh Pilatus memmeri akan dia jang badan.

59 Makka Jusuf meng-ambil jang badan, daan mengulingn'ja dalam kain tsiutsi daan alus.

60 Daan bertarunja dalam zerat baharu gerung-an dalam sawatu batukarang, makka gulirn'ja satu batou bassar dapan pintu zerat, makka dia pegi.

61 Daan Maria Magdalena, dang-

Magdalena/ ende de andere Maria/ ſittende tegen overt het graf.

62 Des anderen daeghs nu / welcke is nae de voor-bereydinghe/ vergaderden de Overpriesters ende de Pharizeen tot Pilatum /

63 Seggende / Heere wy zijn indachtigh / dat dese Verleyder noch levende gheseght heeft / Nae drie dagen sal ick opstaen.

64 Beveelt dan dat het graf versekert worde tot op den derden dagh toe/ op dat sijne Discipelen misschien niet en komen by nachte / ende stelen hem/ ende seggen tot den volcke / Hy is opghestaen van den dooden : ende [soo] sal de laetste dwalinghe ergher zijn als de eerste.

65 Ende Pilatus sepde tot henlieden / Ghy hebt eene wacht / gaet henen/ versekert het ghelijck ghy het verstaet.

66 Ende sy henen gaende verseckerden 't graf met de wacht/den steen verzegelt hebbende.

Dat acht-en-twintighſte Capittel.

1 De opſtandinghe Chriſti wordt den vrouwen verkondight, 9 den welcken hy hem ſelven openbaert, 11 ende de Wachters deſe dinghen boodtſchappende, 12 worden met gheldt vervalſcht, 18 daer nae Ieſus ſijn Diſcipelen ſendende over de wereldt om te predicken ende Doopen, 20 belooft hen ſijn eeuwige hulpe.

1 Ende late [nae] den Sabbath als het begon te lichten teghen

an Maria jang lain mendudok de hadapan zerat itu.

62 Makka ka hari isuk, jang jadi komodien hari ber-adir jang Sabbath, datang segala jang Chalifa daan Pharizeo samma samma kapada Pilatus,

63 Kattanja: Tuanku, kita pun bering-attan, makka jang salahan ini tella lagi meng-hidup, berkatta: aku ada berbangkit lalu tiga hari.

64 Karna itu menjuruhla bermenungu jang zerat sampey kahari tiga, agar muritn'ja tiada mendatang dalam malam, mantsjuri akan dia, daan britau akan rajat, dia jadi bangkit dari matti: makka jang safat komodien jadi lebeh d'jahat dari jang pertama.

65 Makka Pilatus katta akan dean'ja: kamu ada kawassa, pergila, daan menungu dia seperti kataumu.

66 Makka dean'ja pergi minungu akan zerat, bertsiap akan batu dan-gan orang berd'jaga.

Jang bagij doapoulo de lapan.

1 *Bangkittan Chriſti de rawajatn'ja akan parampuan, 9 ſiapa dia terbukakan dirin'ja, 11 daan orang d'juga berchabarn'ja, 12 menjadi berbalik dang-an draham, 18 komodien menjuruh Chriſtus muritn'ja kapada ſegala dun'ja akan berrawajat daan memandi, 20 upama akan dean'ja bertulong terkakal.*

1 Kapada sudahani Sabbath, tatkala jang pertamahari d'jumad

ija

teghen den eerſten [dagh] der weke/ quam Maria Magdalena / ende de andere Maria/ om het graf te beſien.

2 Ende ſiet/daer gheſchiedde een groote aerdtbevinge: want een Enghel des Heeren / nederdalende upt den Hemel / quam toe/ ende wentelde den ſteen af van de deure/ ende ſat op den ſelven.

3 Ende ſijne gedaente was ghelijck een blickſem / ende ſijne kleedinghe wit gelijck ſneeuw.

4 Ende upt vreeſe van hem/ zijn de wachters ſeer verſchrickt gheworden / ende wierden als doode.

5 Maer de Engel antwoordende ſeyde tot de vrouwen / En vreeſt ghy-lieden niet: want ick weet dat ghy ſoeckt Jeſum die ghekruycight was.

6 Hy en is hier niet: want hy is opgeſtaen / gelijck hy geſeght heeft. Komt herwaerts / ſiet de plaetſe daer de Heere gelegen heeft.

7 Ende gaet haeſtelick henen / ende ſegget ſijnen Diſcipelen/ dat hy opgheſtaen is van den dooden: ende ſiet/ hy gaet u voor na Galileen / daer ſult ghy hem ſien. Siet / ick hebbe het u-lieden geſeght.

8 Ende haeſtelick uytgaende van het graf met vreeſe ende groote blijdtſchap / liepen ſy henen om [het ſelve] ſijnen Diſcipelen te boodtſchappen.

9 Ende als ſy henen ginghen/ om ſijne Diſcipelen te boodtſchappen / Siet / Jeſus is haer ontmoet/ ſeggende/ Weeſt gegroet: ende ſy tot [hem]

ija berridup, datang Maria Magdalena, daan Maria jang lain, akan meliat jang zerat.

2 Makka liatla, ſawatu gumpa-bumi baſſar menjadi, karna jang maläikat Allah turun dari ſurga, daan datang, decat daan bergulir jang batu dari dapan pintu, daan mendudok atasn'ja.

3 Makka rupan'ja jadi ſeperti jang kilat, daan baid'jun'ja puteh ſeperti umbun.

4 Makka karna takuttan dia, terkedjut orang d'jaga, makka rupan'ja jadi ſeperti mäuti.

5 Makka maläikat menjäut, daan berkatta akan parampuan d'jang-an mu bertakut, karna aku tau kamu tsjari Ieſum jang ada menjadi berkrus.

6 Dia tiada ſini, karna dia ija berbangkit, ſeperti dia ada katta: mare ſini, liat tumpat kamana tuan ſonda berbaring.

7 Daan pergi ſigra, britau akan muritn'ja makka dia jadi berbangkit; daan liat, dia pergi dapan mu ka Galilea, deſana ada mu meliat dia: liatla, aku ada britau mu.

8 Makka deanja pergi lacas dari zerat dang-an takuttan, daan maha ſukahan, daan melari, bertsjeritra akan muritn'ja.

9 Makka ſettela dean'ja pergi akan bertsjeritraja akan muritn'ja, liatla Ieſus bertumu akan dean'ja, daan berkatta: Tabé, makka dean'ja datang, daan me-

[hem] komende grepen sijne voeten/ ende aenbaden hem.

10 Doe seyde Jesus tot haer / En vreest niet / gaet henen / boodtschappet mijnen broederen/dat sy henen gaen nae Galileen / ende aldaer sullen sy my sien.

11 Ende als sy henen ginghen/ siet / eenige van de wacht quamen in de stadt / ende boodtschapten den Overpriesters alle de dinghen die geschiedt waren.

12 Ende sy vergadert zijnde met de Ouderlingen / ende t'samen raedt ghenomen hebbende / gaven sy den krijghs-knechten veel geldts /

13 Ende seyden / Segget / Sijne Discipelen zijn des nachts ghekomen / ende hebben hem gestolen / als wy sliepen.

14 Ende indien sulcks komt gehoort te worden van den Stadt-houder / wy sullen hem te vreden stellen/ ende maken dat ghy sonder sorge zijt.

15 Ende sy het geldt ghenomen hebbende/ deden ghelijck sy geleert waren. Ende dit woort is verbreydt gheworden by de Joden tot op den huydigen dagh.

16 Ende de elf Discipelen zijn henen ghegaen na Galileen/ nae den bergh daer Jesus haer beschevden hadde.

17 Ende als sy hem sagen/ baden sy hem aen / doch sommighe twijfelden.

18 Ende Jesus by haer komende spraeck tot haer / seggende / My is gege-

megang kakinja, daan bersed'jut hadapann'ja.

10 Makka Jesus katta akan dean'ja : d'jang-an takut, pergila daan tsjaritra akan sudarahku, agar dean'ja pergi ka Galilea, de sana adan'ja meliat aku.

11 Settela dean'ja suda pergi, liatla, barang dari orang berd'jaga datang dalam kuta, daan tsjaritran'ja akan segala Chalifa, segala jang menjadi.

12 Makka dean'ja berkampung dang-an maha touwa orang,daan settela ija mesiaurat,de berin'ja draham mamur akan pungawa.

13 Daan katta : ber-kattala makka murit-n'ja mendatang mantsjuri dia kawaktu malam, sedang kamu bertidur..

14 Makka d'jikkelu de ding-ern'ja Sabandar, kita adjarken dia, daan boat mou tida tsjinta.

15 Settela dean'ja suda meng-ambil jang draham, membuatn'ja seperti dean'ja menjadi beraid'jer : makka kattahan ini menjadi berrawajat de antara Jahudi, sampey hari ini.

16 Makka jang murit sablas pergi ka Galilea, atas bukit jang de fasuruhn'ja Jesus.

17 Makka settela dean'ja meliat dia, bersed'jutnja kadapan dia, daan barang dean'ja berkaluwi.

18 Makka Jesus mampir dean'ja, berkatta dang-ann'ja, daan katta : pada aku

gegeven alle macht in Hemel ende op aerden.

19 Gaet dan henen / onderwijst alle de volckeren / deselve doopende in den Name des Vaders / ende des Soons / ende des Heyligen Geests: leerende haer onderhouden alles wat ick u geboden hebbe.

20 Ende siet / ick ben met u-lieden alle de dagen / tot de vol-eyndinge der werelt. Amen.

aku jadi memmeri segala kawassahan de dalam surga daan atas bumi.

19 Karna itu pergila meng-aid'jer segala manusea, bermandin'ja dalam namma Bappa, daan jang Anak, daan jang Ruah ulkadus, meng-aid'jern'ja pegang segala jang de passanku akan kamu.

20 Daan liatla, aku jadi kasertamu sedekala hari sampey ka sudahan dun'ja. Amin.

Suda Sudahan.

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Het H. Euangelium

Beſchreven door

MARCUM.

Dat eerſte Capittel.

4 Joannis predikende ende doopende in de woeſtijne, 7 geeft getuygeniſſe van Jeſu, 9 ende doopt hem, 12 daer na Jeſus verſocht van den Satan, 14 verkondight het Euangelium in Galilea, 16 roept tot hem de Viſſchers, 23 geneeſt de beſetene, 29 ende de ſchoon-moeder Petri, 32 ende meer andere, 40 ende reynight den Melaetſchen.

1 HET begin des Euangeliums JESU CHRISTI, des Soons Godts.

2 Ghelijck geſchreven is inde Propheten/ Siet/ ick ſende mijnen Enghel voor uw' aenghelicht / die uwen wegh voor u henen bereyden ſal.

3 De ſtemme des roependen in de woeſtijne / Bereydt den wegh des Heeren/ maeckt ſijne paden recht.

4 Joannes was doopende in de woeſtijne / ende predikende den Doop der bekeeringe tot vergevinge der ſonden.

5 Ende alle het Joodtſche landt gingh tot hem uyt / ende die van Jeruſalem: ende wierden alle van hem gedoopt in de riviere de Jordaen/ belijdende hare ſonden.

6 Ende

Euangelium Ulkadus

Menjurat kapada

MARCUM.

Jang bagij Bermula.

4 Ioannis meng-rewajat daan memandi dalam utan, 7 beri ſakxi dari Ieſum, 9 daan memandi akan dia, 12 komodiën Ieſus bertsjuba dari Seitan, 14 ber-rewajat jang Euangelium dalam Galilea, 16 ber-pangil akan jang orang memukat, 23 ber-ſumbuh akan Seitani, 29 daan mintua Petri, 32 daan berbagi lagi, 40 daan ber-ſumbuh akan ſakit-kadel.

1 Tula jang mulahan Euangelium JESU CHRISTI, jang Anak Allah.

2 Seperti jadi menjurat kapada Nabbini: liatla, aku menjuruh pen-juru-ku de dapan mukamu, ſiapa ada ber-adir d'jalan-mu dihadapan mu.

3 Suaranja ſiapa ber-pangil dalam utan (jadi) beradir-la jang raja Tuhan, berbetul akan d'jalan-n'ja.

4 Ioannes ya dalam utan memandi, daan me-rewajat, mandihan akan ber-balik kapada ma-af doſia.

5 Makka kaluar kapada dea ſegala Nagri Iahudi, daan dean'ja dari Irruſalim, daan menjadi ſamuanja bermandi dari dia kadalam ſung-ey bernamma Iurdaan, meng-akuwi akan doſſa-n'ja.

6 Ende Joannes was gekleedt met kemels hayr / ende met eenen lederen gordel om sijne lenden / ende at sprinck-hanen ende wilden honigh.

7 Ende hy predickte / seggende / Nae my komt die stercker is dan ick / wien ick niet weerdigh en ben neder buckende den riem sijner schoenen te ontbinden.

8 Ick hebbe u-lieden wel gedoopt met water / maer hy sal u doopen met den Heyligen Geest.

9 Ende het geschiedde in die selve dagen / dat Jesus quam van Nazareth [gelegen] in Galilea / ende wierd van Joanne gedoopt in de Jordaen.

10 Ende terstont als hy uyt het water op klam / sagh hy de Hemelen open gaen / ende den Gheest ghelijck een Duyve op hem neder dalen.

11 Ende daer gheschiedde eene stemme uyt de Hemelen / Ghy zijt mijn geliefde Soon / in den welcken ick mijn wel-behagen hebbe.

12 Ende terstont dreef hem de Geest uyt in de woestijne.

13 Ende hy was aldaer in de woestijne veertigh daghen / versocht van den Satan: ende was by de wilde ghedierten / ende de Engelen dienden hem.

14 Ende nae dat Joannes overgelevert was / quam Jesus in Galileen / predikende het Euangelium des Koninckrijcks Godts:

15 Ende seggende / De tijdt is vervult / ende het Koninckrijck Godts nae-by gekomen: Bekeert u / ende gelooft den Euangelio.

16 Ende

6 Makka Ioannes jadi berpakay dang-an bulu unta, daan satu ikat-kulit de pingang-n'ja, daan memakan balalang daan ajar-madu utan.

7 Daan dia berrawajat, daan berkatta: sa-orang ada mendatāg komodiēn dari aku, siapa jadi lebeh kuat dari beita, daā siapa punja ikatkaus tiadaku mengharga, ber-sidjut, akan mengurein'ja.

8 Aku ada ber-mandi-mu dang-an ayer: tetapi dia ada ber-mandi-mu dang-an Ruah-ulkadus.

9 Makka jadi-n'ja kapada hari itu, tatkala Iesus datang dari nagri Nazareth di bumi Galilea, men-jadi-n'ja ber-mandi dari Ioannes kadalam Iurdaan.

10 Makka sigra tatkala dia menaiki dari ayar, de liatn'ja ber-buka akan surga, daan jang Ruah seperti marpati rupa-n'ja ber-turun atas dia.

11 Makka satu suara jadi dari dalam surga-surga, kattan'ja: ang kau jadi Anak-ku jang maha kasse-kassehan itou kapada siapa aku souda men-ambil souka soukahan aku.

12 Makka sigra alau jang Ruah akan dia kadalam utan.

13 Makka dia tingal sana dalam utan ampatpoulo-hari, bertsjuba dari Seitan, daan dudok pun dang-an binatang nakal, makka malaikat bersewita akan dia.

14 Makka komodi-en tatkala Ioannes jadi ber-passung, datang Iesus ka bumi Galilea, berrawajat jang Raid'jat Allahi.

15 Daan katta: jang waktu jadi putus, daan jang Raid'jat Allah ampir datang, balek akan mou, daan pertsjaya akan Euangelium.

16 Daan

16 Ende wandelende by de Galileesche zee / sagh hy Simonem ende Andream sijnen broeder / werpende het net in de zee (want sy waren visschers.)

17 Ende Jesus seyde tot haer / Volght my nae / ende ick sal maken dat ghy visschers der menschen sult worden.

18 Ende sy terstont hare netten verlatende zijn hem gevolght.

19 Ende van daer een weynigh voort gegaen zijnde / sagh hy Jacobum den [sone] Zebedei / ende Joannem sijnen broeder / ende deselve in het schip hare netten vermakende.

20 Ende terstont riep hyse / ende sy latende haren vader Zebedeum in't schip / met de huerlinghen / zijn hem na gevolght.

21 Ende sy quamen binnen Capernaum : Ende terstont op den Sabbath-dagh in de Synagoge gegaen zijnde / leerde hy.

22 Ende sy verstoegen haer over sijne leere : want hy leerde haer als macht hebbende / ende niet als de Schrift-geleerde.

23 Ende daer was in hare Synagoge een menschе met eenen onreynen geest / ende hy riep uyt /

24 Seggende / Laet af / wat hebben wy met u [te doen] ghy Jesu Nazarener ? Zijt ghy ghekomen om ons te verderven ? Ick kenne u / wie ghy zijt / [namelick] de Heylighe Godts.

25 Ende Jesus bestrafte hem / seg-

16 Daan tella dia berdjalan ka-ampir laut Galilea , meliat dia Simon daan Andream sudara-n'ja mem-bu ang-kan pukatn'ja kadalam laut (karna deanja jadi orang-me-mukat .)

17 Daan Iesus bri-tau akan dea-n'ja : Mare ikut beita, makka aku men-jadi-mu orang memukat manusia.

18 Makka sigra dean'ja tingal akan pukatn'ja, meng-ikut dia.

19 Makka lalu-n'ja sedikit dari sana , meliat-n'ja Iacubum anak Zebedei, daan Ioannem sudaranja , jang pong d'juga kadalam kapal mem-bai-ki pukatn'ja.

20 Makka dia pangil-n'ja sigra , daan dianja ber-tingal akan bappa-n'ja Zebedeo dalam kapal dang-an upahanni daan meng-ikut dia.

21 Makka dianja pigi Ka-kapernaum , daan kapada hari Sabbath , sigra memasuk Iesus dalam kampung - an , beraid-jer .

22 Makka deanja ter-kudjut karna aidjar-ran-n'ja : sebab dea meng-aidjer-n'ja dang-an kawassahan , daan bukan seperti jang Chatib.

23 Makka ada kadalam kampung-an-n'ja satu manusea dang-an Roah nadjis, siapa betria, daan katta.

24 Aduy , appa saduli mu dang-an kita Iesus di Nazareth ? jadi mu datang akan berbinassa kita ? aku tau siapa mu jadi : (Katahuwi) jang ulkadussan Allahi.

25 Makka Iesus larang akan dia ;

segghende / Swijght stil / ende gaet upt van hem.

26 Ende de onreyne geest hem schеurende / ende roepende met een groote stemme / gingh upt van hem.

27 Ende sy wierden alle verbaest / soo dat sy onder malkanderen vraeghden / seggende / Wat is dit? Wat nieuwe Leere is dese / dat hy met macht ock den onreynen gheesten ghebiedt / ende sy hem ghehoorsaem zijn?

28 Ende sijn gheruchte gingh terstont upt in het geheel omliggende landt van Galilea.

29 Ende van stonden aen upt de Synagoge ghegaen zijnde / quamen sy in't huys Simonis ende Andree met Jacobo ende Joanne.

30 Ende Simonis wijfs moeder lagh met de koortse: ende terstont seyden sy hem van haer.

31 Ende hy tot haer gaende vatte de hare handt / ende rechtedese op / ende terstont verliet haer de koortse / ende sy diende haer-lieden.

32 Als het nu avondt geworden was / doe de Sonne onder gingh / brachten sy tot hem alle die qualick gestelt / ende van den Duyvel beseten waren.

33 Ende de gheheele stadt was by een vergadert ontrent de deure.

34 Eñ hy genas'er vele / die door verschеyden siecktен qualick gheстelt waren: ende wierp vele Duyvelen upt / ende en liet de Duyvelen niet toe te spreken / om dat sy hem kenden.

35 Ende 's morghens vroegh / als

daan katta: dieemla, daan kaluar dari dia.

26 Makka jang Ruah nadjis bertjarik akan dia, daan betria dang-an suara terbunji, kaluar dari dia.

27 Makka dian'ja te kudjut samuan'ja, bagi-en makka dian'ja tanja akan dirin'ja, daan kattanja: appa jadi ini? aidjarran baharu appa jadi itu, makka dia pun menjuru akan Ruah-nadjis dang-an kawassahan, daan dianja pun ber-ding-er akan dia?

28 Makka tsjeritra-n'ja kaluar figra kapada kuliling nagri Galilea.

29 Makka figra, tella dian'ja kaluar dari kam-pong-an-n'ja, ya mendatang ka ruma Simonis daan Andree, dang-an Iacubum daan Ioannem.

30 Makka mintua Simonis ber-sakit demam: makka dian'ja britan-n'ja figra akan dia.

31 Makka dia pigi, daan pegang tang-an-n'ja, ber-angkat-n'ja daan jang demam ber-tingaln'ja figra, daan dian'ja fasuru akan dian'ja.

32 Tella-jadi petang, daan mattahari suda turun, mem-bawanja segala jang sakit-sakittan, daan siapa jang berusе Seitan.

33 Makka segala kuta jadi berkampung de dapan pintu.

34 Daan dia bersumbu banja, siapa ber-sakit ber-bagi sakittan, daan dia buang akan Seitan banja, daan tiada beri betutur akan Seitan, makka dianja ber-kanal-akan dia.

35 Daan kapada pagi sangat sedang

jadi

als het noch diep in de nacht was/ opgestaen zijnde ginghy hy uyt / ende ginghy henen in een woeste plaetse / ende badt aldaer.

36 Ende Simon / ende die met hem [waren,] zijn hem na gevolght.

37 Ende sy hem gevonden hebbende seyden tot hem / Sy soecken u alle.

38 Ende hy seyde tot haer / Laet ons in de by-liggende vlecken gaen/ op dat ick ock daer predike / want daer toe ben ick uytgegaen.

39 Ende hy predickte in hare Synagogen / door geheel Galileen/ ende wierp de Duyvelen uyt.

40 Ende tot hem quam een melaetsche/ biddende hem/ ende vallende voor hem op de knijen / ende tot hem seggende ; Indien ghy wilt / ghy kondt my reynigen.

41 Eñ Jesus met barmhertighent inwerlick beweegt zijnde strreckte de hant uyt/ende raeckte hem aen/eñ seyde tot hē/ Ick wil/wort gereynigt.

42 Ende als hy [dit] gheseght hadde/ ginghy de melaetsheyt terstont van hem / ende hy wierd gereynight.

43 Ende als hy hem strengelick verboden hadde / dede hy hem terstont van hem gaen.

44 Ende seyde tot hem/ Siet/ dat ghy niemandt yet en seggher: maer gaet henen / vertoont u selven den Priester / ende offert voor uwe reyninghe het ghene Moses ghyeboden heeft/ haer tot een getuygenisse.

45 Maer hy uytghegaen zijnde begon vele dingen te verkondighen/ ende

jadi lagi maha malam ber-bang-un Iesus, daan kaluar: daan dia pigi ka-satu tumpat rimba, daan men-jumba kasana.

36 Makka Simun, daan siapa dudok dang-an dia, meng-ikutn'ja.

37 Makka tella dian'ja ber-dapat dia, ber-katta-n'ja akan dia : dia-n'ja men-tsjari-mu-samuanja.

38 Makka dia berkatta-kanja: mare kita pigi katanaman mampir sini, agar aku meng-rawajat pon d'juga ka-sana, karna sebab itu aku meng-aluar-kan.

39 Makka dia ber-rawajat kadalam kampung-ann'ja, kapada segala Nagri Galilea, daã membuang kan Seitan.

40 Makka datang kapada dia saorang ber-sakit-kadel , mem-jumba akan dia, daan ber-lutut hadapan-dia, daan katta: d'jikkelu-mu hendak, kamu dapat ber-tsiutsji hamba.

41 Iesus ber-grak dang-an Rahmad, ber-betul tang-an-n'ja, daan bergra dia, daan katta akan dia: aku hendak jadi tsiutsji.

42 Daan settela dia ada berkatta itu, makka sigra melapas-kan kadel akan dia, daan dia menjadi ber-tsiutsji.

43 Makka tella dia ada archam berahi akan dia, makka men-juru-n'ja sigra, pulang.

44 Daan katta akan dia : liatla, agar kamu tiada britau apa akan barang siapa: tetapi pigila, daan menund'jukmu akan Chali daan per-sombala karna per-tsiutsji-han-mu, jang depassan-kan Musa akan sakxi dian'ja.

45 Tetapi settela dia kaluar, makka dia rawajat dari itu banja, daan tsjeri-

ende dat woordt te verbreyden: alsoo dat hy niet meer en konde openbaerlick in de stadt komen / maer was buyten in de woeste plaetsen / ende sy quamen tot hem van alle kanten.

traja akan katta-an itu: demiki-en makka Iesus tiada dapat memasuk ter-adap dalam kuta, tetapi mendudok deluar kapada tumpat ber-rimba makka datang-n'ja kapada dia dari segala udjung.

Dat tweede Capittel.

3 Jesus maeckt eenen gheraeckten lammen menschegesont tot Capernaum, 14 ende beroept Levi oft Mattheum tot het Apostel-ampt, 18 antwoort den Discipelen Joannis ende der Pharizeen op de vrage van het vasten, 23 Ende verdedight sijne Discipelen teghen de beschuldinghe der Pharizeen, aengaende het houden van den Sabbath.

Jang bagij ka-doa.

3 Iesus bersombo akan orang sakit lompo ka nagri Kapernaum, 14 daan pangil Mattheus kapada pakardja-an Apostoli, 18 menjaut akan murit Ioannes daan Pharizeo karna sebab jang tanjahan puassa, 23 daan memerenta akan muritn'ja di dapan dawa Pharizeo karna putussan hari Sabbath.

1 ENde na [sommige] dagen is hy wederom binnen Capernaum gekomen / ende het wierdt gehoort dat hy in huys was.

1 MAkka lalu barang hari-hari datang dia pula Ka-kapernaum daan deding-er-n'ja dia ada dedalam ruma.

2 Ende terstondt vergaderden [daer] vele / alsoo dat oock selfs de [plaetsen] ontrent de deure [haer] niet meer en konden vaten / ende hy sprack het woordt tot haer.

2 Makka sigra ber-kampung banja orang, demiki-en makka jang tumpat ampir pintu, tiada dapat simpan-n'ja: makka dia ber-katta-n'ja jang pata-hu.

3 Ende daer quamen [sommighe] tot hem / brengende eenen gheraeckten / die van viere ghedraghen wierdt.

3 Makka datang barang-siapa kapada dia, mem-bawa sa-orang pen-jakitbenka, jang de-ang-kat-kan ampat orang.

4 Ende niet kommende tot hem ghenaken overmidts de schare / ondeckten sy het dack daer hy was: ende [dat] opgebroken hebbende / lieten sy het beddeken neder daer de geraeckte op lagh.

4 Makka settela dian'ja tiada beruleh mampir dea, karna jang rajat, ber-bukan'ja jang atap ruma kamana dia adda: daan tatkala dianja suda pitsjanja, makka dianja turun akan kasur demanna pen-jakit-benka tidor dang-an tahali.

5 Ende Iesus haer gheloove siende / seyde tot den gheraeckten / Sone / uwe sonden zijn u vergheven.

5 Tella Iesus me-liat petsjayahanja ya berkatta kapada pen-jakit benka: Anak-lelaki, dosja-mu jadi ber-ampun pada mu.

6 Ende

6 Makka

6 Ende ſommige van de Schꝛift-geleꝛde ſaten aldaeꝛ / ende ovꝛdachten in hare hꝛten /

7 Wat ſpꝛeeckt deſe aldus [Godts-]laſteringhen ? Wie kan de ſonden vꝛgeven dan alleen Godt ?

8 Ende Jeſus tꝛſtont in ſijnen geeſt bekennende / dat ſy alſoo in haeꝛ ſelven ovꝛdachten / ſende tot haeꝛ / Wat ovꝛdenckt ghy deſe dinghen in uwe hꝛten ?

9 Wat is lichtelickeꝛ te ſegghen tot den geraeckten / De ſonden zijn u vꝛgeven : ofte te ſeggen / Staet op / ende neemt uw' beddeken op / ende wandelt ?

10 Doch op dat ghy meught weten / dat de Sone des menſchen macht heeft om de ſonden op deꝛ aeꝛte vꝛgheven (ſende hy tot den gheraeckten :)

11 Ick ſegge u / Staet op / ende neemt uw' beddeken op / ende gaet henen nae uw' huys.

12 Ende tꝛſtont ſtont hy op / ende het beddeken opgenomen hebbende / ginghy hy uyt in alleꝛ tegenwooꝛdighent : ſoo dat ſy haeꝛ alle ontſtetten / ende vꝛheeꝛlickten Godt / ſeghende / Wy en hebben noyt ſulcks geſien.

13 Ende hy ginghy wedeꝛom uyt nae de zee / ende de gheheele ſchare quam tot hem / ende hy leeꝛde ſe.

14 Ende vooꝛ-by gaende ſaghy hy Levi [den ſone] Alphei ſitten in't Tol-huys / eñ ſende tot hem / Volghy my / ende hy opſtaende volghde hem.

15 Ende

6 Makka dudok de situ ber-bagi-bagi dari Chatib, sjapa pun ber-fikir dalam hati-n'ja :

7 Karna appa katta jang ini hudjat Allah bagitu ? siapa jadi dia jang ber-ampun dusja, selain-Allah kandiri ?

8 Makka tatkala Iesus ber-kanal sigra dalam aroha dia, makka fikir dian'ja bagitu pada sendiri, katta akan dian'ja : appa-kira kira kamu barang ini dalam hatimu ?

9 Appa jadi lebeh murah akan ber-katta kapada penjakittan benka, dosja-mu jadi bermäaf, atu katta : bang-un, daan ambil kasur-mu, daan d'jalanla ?

10 Daan agar kamu tau, makka jang anak manusea punja kawassahan akan ber-ampun dosja di atas bumi (katta-n'ja kapada jang penjakittan benka.)

11 Aku kattakan mu, bang-unla, angkat kasur mu daan pulangla ka rumamu.

12 Makka dia bang-un sigra, daan tella dia angkat kasurn'ja, meng-aluar di hadapan dianja samuanja : demiki-en makka segala dian'ja tekudjut, daan memudji Allah daan berkatta, tiada kita meliat bagi-ini sakali.

13 Makka dia kaluar pula mampir läut, daan segala rajat datang kapada dia, makka dia meng-aidjer-n'ja.

14 Daan tella dia melalu meliatn'ja Levi anak Alphei mendudok ka roma tsjukey, makka dia katta akan dia. Ikut kan aku, makka dia bang-un daan meng-ikut akan dia.

15 Makka

15 Ende het gheſchiedde als hy aenſat in des ſelven huys / dat oock vele tollenaren ende ſondaren aenſaten met Jeſu ende ſijne Diſcipelen: want ſy waren vele/ ende waren hem gevolght.

16 Ende de Schrift-gheleerde ende de Pharizeen / ſiende hem eten met den tollenaren ende ſondaren / ſeyden tot ſijne Diſcipelen / Wat [is het] dat hy met de tollenaren ende ſondaren eet ende drinckt?

17 Ende Jeſus [dat] hoorende ſeyde tot haer / Die gheſont zijn en hebben den medecijn-meeſter niet van nooden / maer die ſieck zijn: Ick en ben niet gekomen om te roepen rechtveerdighe / maer ſondaers tot bekeeringe.

18 Ende de Diſcipelen Joannis ende der Pharizeen vaſteden/ ende ſy quamen ende ſeyden tot hem / Waerom vaſten de Diſcipelen Joannis ende der Pharizeen / ende uwe Diſcipelen en vaſten niet?

19 Ende Jeſus ſeyde tot haer/ Konnen oock de bruylofts-kinderen vaſten / terwijle de Bruydegom by haer is? So langen tijdt ſy de Bruydegom by haer hebben/ en konnen ſy niet vaſten.

20 Maer de dagen ſullen komen/ wanneer de Bruydegom van haer ſal weech genomen zijn/ ende als dan ſullen ſy vaſten in deſelve dagen.

21 Ende niemandt en naeyt eenen lap ongevolt lakens op een oudt kleedt / anders ſcheurt des ſelven nieuwe aengenaeyde lap [yet] af van het

15 Makka jadi-n'ja tatkala dia mendudok ka dulan-ſentap di dalam ruma Levi , makka banja orang tsjukeihan daan orang berdooſſa mendudok kaſerta Ieſus daan muritn'ja, karna ada banja, makka dia ſouda meng-ikut akan dia.

16 Makka jang Chatib daan Pharizey tella meliat-n'ja dia makan daan minum dang-an orang ber-terima tsjukey daan orang berdooſſa, kattan'ja kapada murit-n'ja ; apa itu, makka dia makan daan minum dang-an orang terima tsjukey daan orang berdooſſa ?

17 Tella Ieſus mending-er itu, britau-n'ja akan dianja : ſiapa ſumbuh badan , tiada menguna akan tabib tetapi ſiapa berſakit. Aku tiada datang akan berpangil jang adillan, tetapi jang orang berdooſſa akan terbaleakanja.

18 Makka jang murit Iuannes, daan nang Pharizey berpuaſſa : karna itu datang dianja daan katta akan dia. Sebab apa berpuaſſa jang murit Iuannes daan nang Pharizey , makka murit-mu tiada ber-puaſſa ?

19 Makka Ieſus katta akan dianja, dapat pun berpuaſſa nang anak berdjamu kawin , ſedang jang mampeley ada ka-ſerta-n'ja ? Selama mampeley ada ka-ſerta-n'ja , tiadan'ja dapat ber-puaſſa.

20 Tetapi hari hari pun datang, makka jang mampeley jadi meng-ambil dari adapn'ja, makka tella itou adala dianja ber-puaſſa kapada hari itou.

21 Tiada barang ſiapa menampal ſatampal ſakalat menta diatas badju tua, melainken jang tampal baru jang di menampal jang tua , ber-tjarik dari jang tua,

het oude [kleedt,] ende daer wort een erger scheure.

22 Ende niemandt en doet nieuwen wijn in oude [leder] sacken: anders de nieuwe wijn doet de [leder-] sacken bersten / ende de wijn wordt uytghestort / ende de [leder-] sacken verderven: maer nieuwen wijn moetmen in nieuwe [leder-]sacken doen.

23 Ende het geschiedde / dat hy op eenen Sabbath dagh door het ghezaeyde ginghen / ende sijne Discipelen begonsten al gaende aren te plucken.

24 Ende de Pharizeen seyden tot hem / Siet / waerom doen sy op den Sabbath dagh dat niet gheoorloft en is?

25 Ende hy seyde tot haer / Hebt ghy noyt gelesen wat David gedaen heeft / als hy noodt hadde / ende hem hongherde / ende den ghenen die met hem [waren_?]

26 Hoe hy in ghegaen is in het Huys Godts / ten tijde Abjathars des Hoogen prieslers / ende de Toonbrooden ghegeten heeft / die niemant en zijn gheoorloft te eten dan den Prielteren / ende oock gegeven heeft den genen die met hem waren?

27 Ende hy seyde tot haer / De Sabbath is ghemaeckt om den menschen / niet de menschen om den Sabbath.

28 So is dan de Sone des menschen een Heere oock van den Sabbath.

tua, daan jang tjarik jadi lebeh d'jahat_.

22 Daan tiada barang siapa membubu angur baru dalam sarang kulit tua melainken jang angur baru tjarik nang sarang kulit tua, daan jang angur jadi ber-tumpa, daan jang sarang kulit berbinassa: tetapi jadi guna mem-bubu nang angur baru dalam sarang kulit baru.

23 Makka jadinja tella dia berdjalan kapada hari Sabbath di antara uma, daan moulay muritnja mengintas padi berdjalan_.

24 Makka jang Pharizei katta akan dia, liatla karna appa dianja mem-buat jang tiada harus kapada hari Sabbath?

25 Makka dia berkatta akan dianja. Tiada kamu membatsja appa membuat Davud, tatkala dia adda soukar daan melapar, dang-an siapa ada ka serta dia?

26 Bagimana dia masuk ka Beitul-Allah ka waktu Chalifa Abjatar, daan memakan jang apam terbenter, siapa tiada harus makan, selain akan Chali saidja: daan mem-meri djuga akan siapa ada dang-an dia.

27 Makka dia katta akan dianja, jang Sabbath ada menjadi karna manusia, daan bukan jang manusea karna nang Sabbath.

28 Karna itula jang anak manusea ija pun d'juga tuan atas nang Sabbath.

Dat derde Capittel.

1 Jesus maeckt op den Sabbath een menschegesont die een verdorrede handt hadde, 7 Ende

Jang bagij ka-tiga.

1 *Iesus bersumbuh kapada hari Sabbath saorang jang punja tang-an matti, 7 daan*

7 Ende wert gevolght van een groote menighte des volcks, 14 Ende verordineert twaelf Apoſtelen, 21 Hoe verkeerdelick dat ſijn eygen vrienden ende de Phariſeen van hem gevoelen: eñ verdedight ſijn bedieninge tegen de laſteringe der Phariſeen. 31 Antwoordt den genen die hem onder het leeren waerſchouweden, dat ſijn moeder eñ ander vrienden na hem vraeghden.

7 Ende wert gevolght van een groote menighte des volcks, 14 Ende verordineert twaelf Apoſtelen, 21 Hoe verkeerdelick dat ſijn eygen vrienden ende de Phariſeen van hem gevoelen: eñ verdedight ſijn bedieninge tegen de laſteringe der Phariſeen. 31 Antwoordt den genen die hem onder het leeren waerſchouweden, dat ſijn moeder eñ ander vrienden na hem vraeghden.

1 Ende hy ginghe wederom in de Synagoge / ende aldaer was een menſche hebbende een verdorrede handt.

2 Ende ſy namen hem waer of hy op den Sabbath hem gheneſen ſoude / op dat ſy hem beſchuldighen mochten.

3 Ende hy ſeyde tot den menſche / die de verdorrede handt hadde / Staet op in het midden.

4 Ende hy ſeyde tot haer / Is't geoorloft op Sabbath-dagen goet te doen / of quaet te doen? een menſche te behouden / ofte te dooden? Ende ſy ſwegen ſtille.

5 Ende als hy'ſe met toorne rondts-om aengeſien hadde / met eenen bedroeft zijnde over de verhardinghe van haer herte / ſeyde hy tot den menſche / Streckt uwe hant uyt. Ende hy ſtrecktese uyt / ende ſijne handt wiert herſtelt / ghelijck de andere.

6 Ende de Phariſeen uytgegaen zijnde / hebben terſtont met de Herodianen t'ſamen raedt ghehouden teghen hem / hoe ſy hem ſouden dooden.

7 Ende Jeſus vertrock met ſijne

1 Makka dia maſuk pula kadalam kampung-an, daan de ſitu ada ſa-orang jang punja tang-annja matti.

2 Makka dia-nja menungu dia, djikkelu dia ada pun ber-ſumbunja kapada hari Sabbath, agar dianja dapat meng-adu akan dia.

3 Makka dia berkatta kapada manuſea jang punja tang-an nja matti: bang-un di antara ſini.

4 Makka dia katta akan dia-nja. Jadi harus kapada hari Sabbath membuat bakti akan barang ſiapa, atu membuat d'jahat? pegang ſawatu njawa atu memunuhnja? makka dianja berdiëm.

5 Makka tella dia berpandangnja ſamuanja kuliling dang-an guſarran, daan pun bertsjinta karna nakal hatinja: kattanja kapada manuſea itu: ber-betul tang-an-mu: Makka dia ber-betulnja: makka tang-an-nja jadi ſumbu pula ſeperti jang lain.

6 Settela orang Pharizeo kaluar, makka dianja mesjaurat ſigra dang-an jang Herudiani, bagimana dianja mendapat men-bunuh akan dia.

7 Tetapi Jeſus melalu dari ſana dang-

ne Discipelen nae de Zee / ende hem volghde een groote menighte van Galilea/ ende van Judea /

8 Ende van Jerusalem / ende van Idumea / ende [van] over den Jordaen : ende die [van] ontrent Tyrus ende Sidon / een groote menighte gehoort hebbende / hoe groote dinghen hy dede / quamen tot hem.

9 Ende hy sende tot sijne Discipelen/dat een schipken stedes ontrent hem blijven soude / om der scharen wille / op dat sy hem niet en souden verdringen.

10 Want hy hadde vele ghesen / alsoo dat hem alle de ghene die [eenige] qualen hadden/ overvielen : op dat sy hem mochten aenraken.

11 Ende de onreyne geesten als sy hem sagen / vielen voor hem neder ende riepen/ seggende / Ghy zijt de Sone Godts.

12 Ende hy geboodt haer schrpelick / dat sy hem niet en souden openbaer maken.

13 Ende hy klam op den bergh/ ende riep tot hem die hy wilde / ende sy quamen tot hem.

14 Ende hy stelder twaelve / op datse met hem souden zijn / ende op dat hy deselve soude uytsenden om te prediken :

15 Ende om macht te hebben / de sieckten te genesen / ende de Duyvelen uyt te werpen.

16 Ende Simoni gaf hy den [toe-]naem Petrus.

17 Ende Jacobum den [sone] Zebedei/

an murit-nja ka ampir läut : makka rajat maha banja meng-ikut dia dari Galilea daan dari Judea.

8 Daan dari Irrusalim, daan dari sabrang Jurdaan, daan siapa menaum ampir Tirus daan Sidon, rajat anteper-mana datang kapada dia, tatkala dianja mending-er pakardja-an appa dia mem-buat-.

9 Makka dia ber-katta kapada muritnja, agar dianja meng-ambil se-dekala satu kapal ketsjil ampir-nja, kar-na jang rajat, agar tiada-nja tulak akan dia.

10 Karna dia ada bersumbunja banja: demiki-en makka ouffirnja segala siapa menjadi mengitik atu bergra dang-an penjakittan, agar dianja bergrakan dia.

11 Makka settela jang Ruah nadjis meliat akan dia, menjatunja di hadapan nja, daan betria, daan katta, ang-kau jadi Anak-Allah.

12 Makka dia passan-nja berrahi agar dia-nja tiada ber-chabar akan dia.

13 Makka dia menaiki atas satu bu-kit, daan pangil akan siapa hendak nja, makka dianja datang ampir dia.

14 Makka dia ber-pile doablas orang agar dianja adda dang-an dia, daan agar dia menjuruh-nja akan ber-rawajat-.

15 Daan pun ber-uleh kauwassahan akan ber-sumbo penjakittan,daan mem-buang akan Scitan Seitan-.

16 Makka dia beri akan Simon nammanja Petrus.

17 Daan Jacobum anak Zebedei,

bedei / ende Joannem den broeder Jacobi / ende gaf haer [toe-]namen Boanerges / het welck is / sonen des donders.

18 Ende Andream / ende Philippum / ende Bartholomeum / ende Mattheum / ende Thomam / ende Jacobum / den [sone] Alphei / ende Thaddeum / ende Simonem Cananiten:

19 Ende Judam Iscarioth / die hem ock verraden heeft.

20 Ende sy quamen in huys / ende daer vergaderde wederom een groote schare / alsoo dat sy ock selfs niet en konden broodt eten.

21 Ende als de ghene die hem bestonden / [dit] hoorden / ginghen sy uyt om hem vast te houden / want sy seyden / Hy is buyten sijne sinnen.

22 Ende de Schrift-gheleerde / die van Jerusalem af gekomen waren / seyden / Hy heeft Beelzebul / ende door den Oversten der Duyvelen werpt hy de Duyvelen uyt.

23 Ende haer tot hem geroepen hebbende / seyde hy tot haer in ghelijckenissen / Hoe kan de Satan den Satan uytwerpen?

24 Ende indien een Koninckrijck teghen hem-selven verdeelt is / soo en kan dat Koninckrijck niet bestaen.

25 Ende indien een huys tegen hem-selven verdeelt is / so en kan dat huys niet bestaen.

26 Ende indien de Satan tegen hem-selven opstaet / ende verdeelt is / soo

daan Joannem Sudara Jacobi: de berinja namma Boanerges, artinja, kanak gurohpitir.

18 Daan Andream, daan Philippum, daan Bartholomeum, daan Mattheum, daan Thomam, daan Iacobum, anak Alphei, daan Thaddeum, daan Simonem Cananeo:

19 Daan Iudam Iskariot siapa duraka akan dia. Makka dianja datang ka ruma.

20 Makka jang rajat berkampung pula, demikiën makka tiadanja dapat makan jang roti.

21 Daan tella dianja siapa jadi dari kolharga-nja mending-er itu, makka dianja meng-aluar akan menangkap dia: karna dianja katta, dia jadi gila.

22 Daan jang Chatib siapa datang dari Irrusalim, berkatta: dia ada akan Belzebub, daan dang-an pang-hulu Seitan dia buang akan Seitan.

23 Makka settela dia pangil nja mampir dia, berkatta-nja dang-an dianja dang-an sepertihan bagimana dapat sawatu Seitan buang akan Seitan lain?

24 Karana d'jikkelu sawatu Raidjat jadi ber-bagi dirinja, tiada Raidjat itu dapat tingal bediri.

25 Daan tatkala sawatu ruma, jadi berbagi diri-nja: makka ruma itu tiada dapat ting-al bediri.

26 Demiki-en d'juga d'jikkelu jang Seitan ber-bangkit adap dirinja daan jadi

ſoo en kan hy niet beſtaen/maer heeft een eynde.

27 Daer en kan niemant in eens ſtercken huys in gaen ende ſijne vaten ontrooven / indien hy niet eerſt den ſtercken binde: ende als dan ſal hy ſijn huys berooven.

28 Voorwaer ick ſegghe u/ Dat alle de ſonden den kinderen der menſchen ſullen vergheven worden / ende allerley laſteringen daer mede ſy ſullen gelaſtert hebben:

29 Maer ſoo wie ghelaſtert ſal hebben tegen den Heyligen Geeſt/die en heeft geen vergevinghe in der eeuwighendt / maer hy is ſchuldigh des eeuwigen oordeels.

30 Want ſy ſeyden/ Hy heeft eenen onreynen geeſt.

31 So quamen dan ſijne Broeders ende ſijne Moeder: ende bunten ſtaende ſonden ſy tot hem / ende rienen hem.

32 Ende de ſchare ſat rondtom hem: ende ſy ſeyden tot hem / Siet/ uwe Moeder ende uwe Broeders daer bunten ſoecken u.

33 Ende hy antwoordde haer / ſeggende/ Wie is mijne Moeder/ ofte mijne Broeders?

34 Ende rondtom overſien hebbende die om hem ſaten / ſeyde hy/ Siet / mijne Moeder / ende mijne Broeders.

35 Want ſo wie den wille Godts doet/ die is mijn Broeder/ende mijne Suſter/ ende Moeder.

jadi berbagi: tiada nja dapat tingal bediri tetapi dia adda ſoudahan.

27 Tiada barang ſiapa dapat memaſuk karuma ſa-orang coaſſa,akā merampas hartanja,djikkelu dia tiada ikat daulu akā jang orang coaſſa itou:makka ſedang itu adala dia jadi merampas ruma nja.

28 Songo aku beri tau mu, ſegala doſa pada anak manuſea adala menjadi ber-ampun,daan pun d'juga jang hudjat dang-an appa dianja ſouda ber-hudjat akan Allah.

29 Tetapi ſiapa ber-hudjat akan Ruah-ulkadus, jang itu tiada ber-uleh maaf ka-ka-kal, tetapi houcum binaſſahan terkakal tingal atas dianja.

30 Sa bab dianja berkatta, dia ada ſawatu ruah nadjis.

31 Makka datang ſudara daan ibunja, bediri de luar, menjuroh ber-pangil akan dia.

32 Makka jang rajat mendudok berkuliling dia, daan beritau akan dia: Liatla ſudara daan ibumu bediri de luar ſitu daan mentsjari mu.

33 Makka dia beritau-nja daan katta: Siapa ija ibu atu ſudara ku?

34 Daan tella dia meliat akan ſiapa mendudok ber-kuliling dia ber-katta nja, liat itula ibuku daan jang inī ija ſudara ku.

35 Karna ſiapa mem-buat kahendak Bappa ku, itula ſudara ku lacki daan ade parampuan daan ibuku.

Dat vierde Capittel.

1 Jesus Christus verklaert door verscheyden ghelijckenissen hoedanigh den staet des Koninckrijcks Godts is, 13 van den zaeijer, 21 van de keerse, 26 van het zaedt, 30 ende van het mostaert-zaedt, 35 ende varende met sijne Discipelen over zee, ontweckt zijnde, stilt hy het onweder ende de zee.

1 ENde hy begon wederom te leeren ontrent de Zee / ende daer vergaderde een groote schare by hem / alsoo dat hy in het schip ghegaen zijnde neder sat op de Zee / ende de gheheele schare was op het landt aen de Zee.

2 Ende hy leerde'se vele dinghen door gelijckenissen / ende hy sende in sijne leeringe tot haer /

3 Hoort toe / Siet / een Zaeijer gingh uyt om te zaeijen :

4 Ende het gheschiedde in het zaeijen / dat het een [deel zaedts] by den wegh viel / ende de voghelen des Hemels quamen / ende aten het op.

5 Ende het ander viel op het steenachtige / daer het niet veel aerde en hadde : ende het gingh terstondt op / om dat het geen diepte van aerde en hadde.

6 Maer als de Sonne op gegaen was / soo is het verbrant geworden / ende om dat het gheenen wortel en hadde / soo is het verdorret.

7 Ende het ander viel in de doornen / ende de doornen wiessen op / ende verstickten het selve / ende het en gaf geen vrucht.

8 Ende

Jang bagij kaampat.

1 *Iesus Christus herbuka dang-an sepertihan bagimana jadi jang hakkum Raidjat Allahi, 13 dari orang memuleh, 21 dari dian, 26 dari bidji, 30 daan dari bidji sauwi, 35 daan tella dia menjabrang akan laut dang-an murit nja, daan menjadi berbangon makka dia bertudoo akan ributan daan laut.*

1 MAkka dia moulay meng-aidjer pula ampir laut: daan sawatu rajat bassar berkampung dekat dia, demikiën makka dia masuk kadalam kapal mendudok atas laut, daan segala orang ada di darat ka tepi laut.

2 Makka dia meng-aidjer-nja banja dang-an sepertihan, daan dalam aidjeran nja berkatta dia kapada dianja.

3 Ding-erla : Liat la sa-orang menabur, kaluar akan ber-tabur :

4 Makka jadinja tella dia menabur, menjatu sabagi bidji ampir djalan, daan jang burung di lang-it datang, daan memakan nja.

5 Jang lain menjatu katana ifi batu kamana tiadanja tana banja, makka jadi tumbu sigra, sebab tiadanja tana dalam.

6 Daan settela mattahari menaik, jadi nja ber-ang-us, daan sedang tiadanja ber-akar, makka jadi nja cring souda.

7 Daan jang lain menjatu di bava duri, makka jang duri bertumbu daan lamas itou, daan tiada ber-bidji.

8 Daan

8 Ende het ander viel in de goede aerde/ende gaf vrucht die opgingh ende wies / ende het een droegh dertigh/ ende het ander tsestigh/ende het ander hondert-[vout.]

9 Ende hy seyde tot haer / Wie ooren heeft om te hooren / die hoore.

10 Ende als hy nu alleen was/ de gene die ontrent hem [waren,] met de twaelve / vraeghden hem nae de gelijckenisse.

11 Ende hy seyde tot haer / Het is u ghegheven te verstaen de verborghentheydt des Koninckrijcks Godts: maer den ghenen die buyten zijn/ geschieden alle dese dingen door gelijckenissen.

12 Op dat sy siende sien / ende niet en bemercken: ende hoorende hooren/ ende niet en verstaen: op dat sy haer niet t'eenigher tijdt en bekeeren / ende haer de sonden vergheven worden.

13 Ende hy seyde tot haer / En weet ghy dese gelijckenisse niet? Ende hoe sult ghy alle de gelijckenissen verstaen?

14 De Zaeijer [is, die] het woort zaeyt.

15 Ende dese zijn / die by den wegh [bezaeyt worden,] daer in het woordt ghezaeyt wordt: ende als sy het gehoort hebben / so komt de Satan terstont / ende neemt het woordt wech/ 't welck in hare herten gezaeyt was.

16 Ende dese zijn desghelijcks/ die op de steenachtighe [plaetsen] bezaeyt

8 Daan jang lain menjatu dalam tana baik, daan bri boa jang dia ney daan berbanjaran, daan sawatu (bidji) meng-hentar tiga-pulo, jang lain anam-pulo, jang lain saratus.

9 Makka dia katta akan dianja: siapa punja taling-a akan mendinger ding-er la.

10 Tetapi tella dia adda sendiri, makka bertanja akan dia siapa ada ampir dia dang-an muritnja doablas, dari arti sepertihan ini.

11 Makka dia berkatta-kan dianja, akan kamu jadi anugra katauwi jang sembunji Raidjat Allahi, tetapi pada siapa ada deluar, menjadi segala ini dalam sepertihan.

12 Agar dianja tella meliat ada nja kaliatan, daan pun tiada berkanal: daan mending-er berding-er nja, daan pun tiada meng-arti, agar dianja tiada baleakan dirinja, daan dosa jadi berampon akanja.

13 Makka dia katta akan dianja: tiada kamu meng-arti, sepertihan ini? daan bagimana ada kamu meng-arti segala sepertihan?

14 Jang orang menabur bertabur akan kattahan.

15 Jang ini jadi-nja siapa menjadi bertabur de tepi djalan, kamana jang kattahan jadi me-nabur, daan settela dianja ada mending-er nja, sigra datang jang Seitan daan meng-ambil kattahan itu jang menjadi menabur dalam hati-n'ja.

16 Daan jang ini jadinja pun djuga siapa menjadi bertabur di tana isi batu, katauwi

zaept wozden: welcke als sy 't woozt ghehoozt hebben / tezstondt het selve met vzeughde ontfangen.

17 Ende en hebben geenen wozetel in haez selven / maez zijn vooz eenen tijdt. Daez nae als vezdzuckinghe ofte vezvolginghe komt om des Woozts wille / so wozden sy tezstont ge-ezgezt.

18 Ende dese zijn/die in de doozenen bezaept wozden / [namelick] degene die het Woozt hooren.

19 Ende de sozghvuldigheden desez werelt / ende de vezleydinge des rijckdoms / ende de begeezlickheden ontzent de andez dingen inkomende/ vezsticken het Woozt / ende het wozt onvzuchtbaez.

20 Ende dese zijn/ die in de goede aezde bezaept zijn: welcke het Woozt hooren ende aennemen / ende dzaghen vzuchten / het eene deztigh/ ende het andez tsestigh / ende het andez hondezt-[vout.]

21 Ende hy sepde tot haez / Komt oock de keezsse/ op datse ondez de kooren-mate ofte ondez het bedde gheset wozde? [Is 't] niet op datse op den kandelaez geset wozde?

22 Want daez en is niets vezbozgen / dat niet gheopenbaezt en sal wozden: noch daez en is niet geschiet [om] vezbozghen [te zijn,] maez op dat het in 't openbaez soude komen.

23 Soo yemant ooren heeft om te hooren/ die hoore.

24 Ende hy sepde tot haez/ Siet wat ghy hoozt: Met wat mate ghy metet sal u ghemeten wozden / ende u die

katauwi siapa, tella danja ada mending-er-nja jang kattahan, sigra berterimanja dang-an suk ahati.

17 Makka dianja tiada ber-akar dirinja, tetapi me-ningal saidja barang waktu: komodiën tella datang susa, atu ikuttan karna jang perkatta-an: makka sigra jadi nja berdhinki.

18 Daan jang ini jadinja siapa menjadi menabur di bava duri: siapa mending-er akan kattahan.

19 Tetapi jang kaluwi-dunja, daan jang semuh kajahan, daan jang ing-in pada barang appa lain datang daan berkud-jut akan perkattahan, makka tiadanja berbidji.

20 Daan jang ini jadinja siapa menjadi me-nabur di tana baik: siapa mending-er jang katahu, daan terima nja, daan meng-henter boa bidji, satu tiga poulo, jang lain anam poulo, jang lain saratus.

21 Makka dia ber-katta kapada dianja: ada pun jang dian mendatang agar di bubu nja de bava gantan atu de bava mitti tidur? bukan-ija pun agar di bobunja di atas kaki-dian?

22 Karna tiada barang appa bersembunji jang tiada menjadi bertjata: daan tiada menjadi barang appa agar meningal ber-sembunji, tetapi agar jadi ber-ma-ada-bar.

23 Djikkelu barang siapa punja talin-a akan mending-er, ding-erla.

24 Dia berkatta lagi kapada dianja, liat pun appa mu mending-er: dang-an sukat bagimana mu bersukat, adala mu

menjadi

die hoort/ sal [meer] toegeleght worden.

25 Want soo wie heeft / dien sal ghegeven worden: ende wie niet en heeft / van dien sal genomen worden oock dat hy heeft.

26 Ende hy sepde / Alsoo is het Koninckrijck Godts / gelijck of een menschе het zaet / in de aerde wierpe.

27 Ende [voorts] sliepe ende opstonde nacht ende dagh: ende het zaedt uytsproote / ende langh wierde / dat hy selve niet en wiste hoe.

28 Want de aerde brenght van selfs vrucht voort: eerst het kruyt / daer nae de ayre / daer nae het volle kooren in de ayre.

29 Ende als de vrucht [haer] voor-doet / terstont sendt hy de sickel daer in / om dat den ooghst daer is.

30 Ende hy sepde / Waer by sullen wy het Koninckrijcke Godts vergelijcken? ofte met wat gelijckenisse sullen wy het selve ghelijcken?

31 [Namelick] by een mostaertzaet / 't welcke / wanneer het in de aerde ghezaeyt wordt / het minste is van alle de zaden die op der aerden [zijn.]

32 Ende wanneer het ghezaeyt is / gaet het op / ende wordt het meeste van alle de moes-kruyden / ende maeckt groote tacken / alsо dat de vogelen des Hemels onder syne schaduwe konnen nestelen.

33 Ende door sulcke gelijckenissen

menjadi pun ber-sukat d'juga, daan pada kamu siapa mending-er jadi pun bertamba lagi.

25 Karna siapa ada punja, jang ini di birinja pun lagi, daan siapa tiada barang punja, menjadi pun ambil pegi itou jang dia adda.

26 Dia berkatta pun lagi; demikien jadi jang Raid'jat Allah, seperti sa-orang jang me-nabur bidji n'ja dalam tana.

27 Daan pun tidur, daan bang-un ka hari malam, daan jang bidji naik daan menjadi panjang, seki-en makka dia tiada tau bagi-mana.

28 Karna jang tana meng-henter bidji dari dirinja, bermula jāg dāun, komodiën berkas-gendum, daan komodiën lagi jang gendum tertumbo dalā berkasnja.

29 Daan settela jang boabidji ija terhenter jadi, makka sigra dia menjuru golok-iris di-dalam-nja, karna jang mousim ija mampir.

30 Dia berkatta lagi: dang-an appa kita seperti-kan Raid'jat Allahi, atu dang-an sepertihan appa ada kita berrupa n'ja?

31 Ijani seperti sawatu bidji sesawi, siapa menjadi bertabur dalam tana, makka jadi n'ja jang kitsjil di antara segala bidji di bumi.

32 Tetapi settela jadi menabur makka ber-tumbu n'ja daan menjadi lebeh bassar dari segala sajur, daan memboat akan tsjabang bassar, demikien makka jang burong di lang-it ber-sarang di bawa bajang-n'ja.

33 Makka dang-an banja seperti-

T han

ſen vele / ſprack hy haer het woordt / nae dat ſy het hooren konden.

34 Ende ſonder ghelijckeniſſe en ſprack hy tot haer niet: maer hy verklaerde alles ſijnen Diſcipelen in't byſonder.

35 Ende op den ſelven dagh / als het nu avondt geworden was / ſeyde hy tot haer / Laet ons overvaren aen d'ander zijde.

36 Ende ſy de ſchare ghelaten hebbende namen hem mede / ghelijck hy in het ſchip was: ende daer waren noch andere ſchipkens met hem.

37 Ende daer wierdt een groote ſtorm van windt / ende de baren ſloegen over in het ſchip / alſoo dat het nu vol wierdt.

38 Ende hy was in 't achterſchip / ſlapende op een oor-kuſſen / ende ſy weckten hem op / ende ſeyden tot hem / Meeſter en bekommert het u niet dat wy vergaen?

39 Ende hy opghewreckt zijnde beſtrafte den windt / ende ſeyde tot de zee / Swijght / weeſt ſtille: ende de windt ginghligghen / ende daer wiert groote ſtilte.

40 Ende hy ſeyde tot haer / Wat zijt ghy ſoo vreeſachtigh? Hoe en hebt ghy geen geloove?

41 Ende ſy vreeſden met groote vreeſe / ende ſeyden tot malkanderen / Wie is doch deſe / dat ock de windt / ende de zee hem gehoorſaem zijn?

han bagini, meng-attakan dia jang perkattahan akan dianja, ſeperti dianja mendapat mending-er-n'ja.

34 Daan tiada n'ja berkatta kapada dian'ja ſelainkan dang-an ſepertihan: tetapi muritnja di ber-artin'ja ſamuanja ſoukou la.

35 Kahari itu ſettela jadi petang berkatta Ieſus kapada dianja: beërla kita menjabrang ka ſabla ſana.

36 Daan tella dian'ja tingal akan rajat, meng-ambilnja akan dia kaſertanja, ſeperti dia mendudok dalam kapal: makka ada pun d'juga kapal ketsjil lain ampir dia.

37 Makka datang ſatu putar bliung baſſar, daan jang umbak menjatu dalam kapal, demikiën makka jadi ampir penuh.

38 Daan dia pun tidur di buritan kapal atas ſatu bantal. Makka dianja membang-un akan dia daan berkatta; akan dia pinguru tiada mu faduli kita karna kami ruſa?

39 Daan tella dia berdjaga, larang dia akan ang-in, daan berkatta kapada läut, dieem, bertudoo: makka jang ang-in berdieem daan menjadi maha tudoo.

40 Makka dia berkatta akan dian'ja: appa takut kamu demikiën? bagimana? tiada kamu barang pitſiajahan?

41 Makka dian'ja takut dang-an maha takuttan, daan katta dirin'ja. Siapa ija jang ini, jang di ding-er pun d'juga ang-in daan läut?

Dat vijfde Capittel.

8 Christus drijft een Legioen Duyvelen uyt een beseten mensche, den welcken hy toe laet in de swijnen te varen, 24 Ende alsoo hy met Jaïro gaet om sijne dochter te genesen, heelt hy een Vrouwe van den Bloedtgangh, 41 Verweckt de dochter Jaïri die gestorven was.

1 ENde sy quamen over op de ander zijde der zee / in het landt der Gadarenen.

2 Ende soo hy uyt het schip gegaen was / terstont ontmoetede hem uyt de graven een mensche met eenen onreynen geest.

3 Dewelcke [sijne] wooninghe in de graven hadde / ende niemant en konde hem binden / oock selfs niet met ketenen.

4 Want hy was menighmael met boeijen ende ketenen ghebonden geweest / ende de ketenen waren van hem in stucken ghetrocken / ende de boeijen verbrijselt / ende niemandt was machtigh om hem te temmen.

5 Ende hy was altijdt nacht ende dagh op de berghen ende in de graven / roepende ende slaende hemselven met steenen.

6 Als hy nu Jesum van verre sagh / liep hy [toe,] ende aenbadt hem.

7 Ende met een groote stemme roepende / seyde hy / Wat hebbe ick met u [te doen,] Jesu / ghy Sone Godts des Alderhooghsten? Ick besweere u by Godt / dat ghy my niet en pijniget.

8 (Want

Jang bagij ka-lima.

8 Christus buang satu Legioen seitan dari saorang beroese siapa dia kaboel memasok dalam babi, 24 Makka settela dia pegi dangan Iaïro akan memjombo anak n'ja parampuan, bersombo dia sa-orang parampuan dari tjerit, 41 bangkit akan kanak Iairi siapa menjadi mematti.

1 MAkka dianja datang ka sabla läut sana dalam nagri Gadarenu.

2 Settela dia kaluar dari kapal, bertumonja sa-orang dari zerat siapa ber-use dang-an Ruah nadjis.

3 Siapa menâun dalam zerat, daan tiada barang siapa dapat ber-ikat akan dia, dang-an rantey pun tida.

4 Karna dia ada menjadi scbagi ber-ikat dang-an balungu daan rantey, tetapi jang rantey jadi pitsia dari dia, daan jang balungu berpitsia ter-antsiur, daan tiada siapa dapat berdjina akan dia.

5 Daan dia tingal sedekala hari daan malam di atas bukit, daan dalam zerat betria daan bergitik dirinja dang-an batu.

6 Settela jang ini meliat Iesum dari djau, larinja daan menjatu di hadapan dia.

7 Daan betria dang-an suara terbunji, kattanja: Iesus Anak-Allah jang maha rafing-u, aku menjumpa mu karna Allah, djang-an angkau ber-sikxa hamba.

8 (Want hy sepde tot hem/ Ghy onreyne geest gaet uyt van den menschе.)

9 Ende hy vraeghde hem/ Welck is uwen naem? ende hy antwoordde / seggende / Mijnen naem is Legio/ want wy zijn vele.

10 Ende hy badt hem seer / dat hy haer buyten dat Landt niet wech en sonde.

11 Ende aldaer aen de bergh̃en was een groote kudde swijnen weydende.

12 Ende alle de Duyvelen baden hem/ seggende/ Sendt ons in die swijnen / op dat wy in deselve mogen varen.

13 Ende Jesus liet het haer terstont toe: ende de onreyne gheesten uytghevaren zijnde / voeren in de swijnen / ende de kudde stortede van de steylte af in de zee/ (daer warender nu ontrent twee duysent) ende verstoorden in de zee.

14 Ende die de swijnen weyden zijn gevlucht / ende boodtschapten [sulcks] in de stadt / ende op het landt/ ende sy ginghen uyt om te sien wat het was/ datter geschiet was.

15 Ende sy quamen tot Jesum ende sagen den besetenen sittende/ ende gekleet / ende wel by sijn verstant/ [namelick] die het Legioen gehadt hadde/ ende sy wierden bevreest.

16 Ende die 't ghesien hadden vertelden haer wat den besetenen geschiet was/ ende [oock] van de swijnen.

17 Ende sy begonden hem te bidden/

8 (Karna Iesus berkatta akan dia; kaluarla kamu ruah nadjis dari manusea itu.)

9 Daan bertanja akan dia: bagimana namma mu? dia menjäut daan berkatta: namma kami jadi legio, karna kita ija maha banja.

10 Makka dia menjumbanja sangat agar dia tiada menjuru n'ja kaluar dari nagri itu.

11 Daan ampir bukit itu ada sawatu kandan babi ber-peara.

12 Daan jang segala seitani persumbanja daan katta, menjuru kita dalam babi, agar kita masok dalam n'ja.

13 Makka Iesus ber kabuln'ja sigra: daan settela Ruah nad'jis mengaluar, masokn'ja dalam babi: daan jang kandan menjatu dari atas kadalam laut (ada pun ampir dua ribu) daan dian'ja ber-lamas di dalam laut.

14 Makka kumbala babi melari daan brita-n'ja dalam kuta daan di padang, daan dianja kaluar akan meliat appa ija menjadi.

15 Daan dian'ja datang kapada Iesum, daan meliat akan siapa ada menjadi berusе dari Seirani, mendudok berpakey daan berbudi, (artinja) orang jāg sonda adda legio itou makka takutn'ja.

16 Daan siapa ada meliat itu, tsiaritranja appa menjadi akan jang ber-use, daan babi.

17 Tella itu makka dianja persumbanja

bidden / dat hy van hare landt-palen wech ginghe.

18 Ende als hy in het schip gingh / badt hem de gene die beseten was geweest / dat hy met hem mochte zijn.

19 Doch Jesus en liet hem [dat] niet toe / maer sende tot hem / Gaet henen nae uw' huys tot de uwe / ende boodtschapt haer wat groote dingen u de Heere gedaen heeft / ende [hoe] hy sich uwer ontfermt heeft.

20 Ende hy gingh henen / ende begon te verkondigen in't [landt] van Decapolis wat groote dingen hem Jesus ghedaen hadde / ende sy verwonderden haer alle.

21 Ende als Jesus wederom in het schip over-ghevaren was aen d'ander zijde / vergaderde een groote schare by hem / ende hy was by de zee.

22 Ende siet / daer quam een van de Overste der Synagoge / met name Jairus / ende hem siende viel hy aen sijne voeten /

23 Ende badt hem seer / seggende / Mijn dochterken is in haer uyterste / [ick bidde u] dat ghy komt ende de handen op haer leght / op dat sy behouden worde / ende sy sal leven.

24 Ende hy gingh met hem / ende een groote schare volghde hem / ende sy verdrongen hem.

25 Ende een seker vrouwe die twaelf jaren den vloedt des bloedts gehadt hadde /

26 Ende veel geleden hadde van vele

banja agar dia hendak melalu dari ampir situ.

18 Daan settela dia masok ka kapal persumbanja siapa ada menjadi berusé seitan, agar dia mendapat berdudok sertanja.

19 Wellakin Iesus tiada berkabuln'ja tetapi katta kapada dia : pulangla ka rumamu, kapada kaum mu, daan britanja kardja-an bagien bassar appa Tuhan men-buat akan kamu, daan bagimana dia ber-rahmad akan angkau.

20 Makka dia pulang daan bertelili dalam kuta sapulo kardja-an bassar jang membuat Iesus akan dia : daan dianja menjadi heirani samuanja.

21 Tatkala Iesus menjabrang dang-an kapal ka sabla sana : makka berkampung sawatu rajat bassar ampir dia, daan dia adda ampir laut.

22 Daan liatla de situ datang saorang pangulu sinagugo, ber-namma Iairus, daan settela dia meliatn'ja menjumba kakinja.

23 Makka persumbanja sang-at daan katta : anakku parampuan sakit benjawa n'jawa ; aku menjumbamu kamu hendak datang mem-bobo tang-an atas dianja, agar dia menjadi sumbo, daan tingal hidup.

24 Makka dia pulang dang-an dia, daan sawatu rajat bassar meng-ikut, dia, demikien makka dian'ja ber-tulak n'ja.

25 Daan de Situ ada sa-orang parampuan siapa ber-sakit tsjerit dara doablas taun.

26 Siapa menahan rassa banja dari

vele Medecijn-meesters/ ende alle het hare [daer aen] te koste gelepdt/ ende geen bate gevonden hadde/ maer met welcke het veel eer erger gheworden was.

27 [Dese] van Jesu hoorende/ quam onder de schare van achteren/ ende raeckte sijn kleedt aen.

28 Want sy sepde / Indien ick maer sijne kleederen mach aenraken/ ick sal gesont worden.

29 Ende terstont is de fonteyne hares bloedts opgedrooght / ende sy ghevoelde aen haer lichaem / dat sy van die quale genesen was.

30 Ende terstondt Jesus bekennende in hem-selven de kracht / die van hem uytghegaen was / keerde hem om in de schare/ ende sepde/ Wie heeft mijne kleederen aengeraeckt?

31 Ende sijne Discipelen sepden tot hem/ Ghy siet dat de schare u verdringht / ende seght ghy / Wie heeft my aengeraeckt?

32 Ende hy sagh rondtom/ om haer te sien/ die dat gedaen hadde.

33 Ende de vrouwe vreesende ende bevende / wetende wat aen haer gheschiet was / quam ende viel voor hem neder ende sepde hem alle de waerheydt.

34 Ende hy sepde tot haer / Dochter/ uw' geloove heeft u behouden: gaet henen in vrede / ende zijt genesen van dese uwe quale.

35 Dewijle hy noch spract quamen [eenighe] van des Oversten der Synagoge [huys,] seggende / Uwe doch-

nang tabib, daan pun balanja segala artanja karna itu, daan tiada beruleh rehadt, tetapi pun menjadi lebeh d'jahat dang-an dianja.

27 Settela parampuan ini mendinger dari Iesus, datang dianja di antara rajat dari balakan, daan bergra baidju nja.

28 Karna dianja berkatta: djikkelu beta pun mendapat bergra baidjunja saidja; aku ada menjadi ber-sumbo.

29 Makka sigra menjadi d'jumor tsjerit daran'ja, daan dianja meraſſa kan pada badann'ja makka menjadinja sumboh dari d'jahatn'ja itu.

30 Tella Iesus berkanal sigra dari dirinja jang kauwaſſahan nang kaluar dari dia; berbalikn'ja di antara rajat, daan katta, siapa bergrakan baid'juku?

31 Makka muritnja katta akan dia. Kamu meliat makka jang rajat bertulak mu, daan berkatta mu, siapa ada bergra ku?

32 Makka dia meliat terkuliling, akan meliat siapa membuat itu.

33 Daan jang parampuan bertakut daan gumitar, sebab dianja tau appa menjadi n'ja; makka dianja datang bersedjut kan dia, daan beritaunja segala sunguhan.

34 Makka dia meng-atta akan dian'ja: anak parampuan, pitiajahã mu ada bertulung mu, pulangla dang-an salam, daan menjadi sumbo dari sakittan mu.

35 Sedang dia lagi betutor datang berbagi dari panghulu sinagoge daan berkatta, anak mu parampuan suda matti,

dochtez is ghestozven / wat zijt ghy den Meestez noch moeijselick?

36 Ende Jesus tezstont gehoozt hebbende het woozdt dattez ghespzoken wiezdt / seyde tot den Ovezsten dez Synagoge / En vzeest niet / ghelooft alleenlick.

37 Ende hy en liet niemant toe hem te volgen dan Petzum / ende Jacobum / ende Joannem den bzoedez Jacobi.

38 Ende quam in het huys des Ovezsten dez Synagoge / ende sagh de beroezte / [ende de ghene] die seez weenden ende huylden.

39 Ende in gegaen zijnde / seyde hy tot haez / Wat maeckt ghy beroezte / ende [wat] weent ghy? het kindt en is niet gestozven / maez het slaept.

40 Ende sy belachten hem: maez hy / als hy se alle hadde uytghedzeven / nam hy hem den vadez ende de moedez des kindts / ende de gene die met hem [waren,] ende ginck binnen daez het kint lagh.

41 Ende hy vattede de handt des kints / ende seyde tot haez / Talitha kumi / het welck is zijnde ovezgeset / Ghy dochtezken (ick segge u) staet op.

42 Ende tezstont stont het dochtezken op / ende wandelde / want het was twaelf jaren [oudt:] ende sy ontsetteden haez met gzoote ontsettinge.

43 Ende hy gheboodt haez seez / dat niemandt en soude dat selve weten / ende seyde datmen haez soude te eten geven.

ti, karna appa mu bersusa akan punguru lagi?

36 Settela Iesus mending-er katta itu, berkatta-n'ja kapada jang panghulu sinagoge: d'jang-an takut, pertsjayala said'ja.

37 Makka tiada-nja beri barang siapa meng-ikot dia selainkan Petrus daan Iacobus, daan Iuannes sudara Iacobi.

38 Makka dia datang ka ruma panghulu Sinagoge daan meliat jang gumuru, daan siapa menang-is daan betria.

39 Daan tella dia memasok kattanja appa kamu mem-buat gumuru demikiën, daan menang-is? jang kanak tiada mematti, tetapi dia n'ja tidur.

40 Tella itu dianja tertawanja: tetapi dia meng-alunja kaluar samuanja, daan meng ambil kasertanja Bappa daan ibu kanak itu, dang-an siapa ada ampir dia, daan memasok kamana jang kanak berbaring di atas satu kasor.

41 Daan tella dia meng-ambil tang-an kanak itu berkattan'ja Talitha kumi, artinja kanak parampuan (aku berkatta mu) bang-un la.

42 Makka kanak parampuan itu bang-un sigra daan berdjalan, karna dian'ja berumor duablas taun: makka dian'ja tekudjut dang-an teked'juttan maha bassar.

34 Makka dia passann'ja sang-at, agar tiadanja britau akan barang siapa: daan menjuruh berinja makan.

Dat seste Capittel.

1 Jesus leert tot Nazareth in de Synagoge ende werdt veracht, 7 Ende sendt sijne Apostelen voor de eerste mael uyt om te prediken, 14 Wat Herodes ende andere van Christo gheoordeelt hebben, 27 Ende hoe hy Joannem den dooper gedoodet heeft, 31 Jesus vertreckt met sijnen Discipelen in een woeste plaetse om wat te rusten, 33 daer hem nochtans veel volcks is ghevolght, 41 ende nae dat hyse geleert hadde, 46 spijst hy vijf duysent mannen met vijf brooden, 48 Biddet op den bergh, 51 ende wandelt op het water, 56 stilt de winden, ende aen landt ghekomen zijnde, heelt hy veel krancke.

1 Ende hy gingh van daer wech / ende quam in sijn vaderlandt / ende sijne Discipelen volghden hem.

2 Ende als het Sabbath gheworden was / begon hy in de Synagoge te leeren / ende vele die [hem] hoorden ontsetteden haer / seggende / Van waer [komen] desen dese dinghen? ende wat wijsheyt is dit die hem ghegeven is / dat oock sulcke krachten door sijne handen gheschieden?

3 En is dese niet de timmerman / de sone Marie / ende de broeder Jacobi ende Jose / ende Jude ende Simonis? ende en zijn sijne susters niet hier by ons? Ende sy wierden aen hem ge-ergert.

4 Ende Jesus seyde tot haer / Een Propheet en is niet onge-eerdt dan in sijn vaderlant / ende onder [sijne] magen / ende in sijn huys.

5 Ende

Jang bagij ka-anam.

1 Iesus meng-aid'jer ka Nazareth dalam Sinagoge, 7 daan menjuru muritnja berrawajat, 14 appa Herodus merassa dari Christo, 27 Daan bagimana dia memunoh akan Ioannes, 31 Iesus melalu dang-an muritnja ka sawatu tompat berrimba akan menbrenti, 33 Kamana orang ban-n'ja meng-ikot dia, daan tella dia meng-aidjernja, 41 berkinjang n'ja lima ribou laki-laki dang-an lima bidji roti, 46 menjomba atas bukit, 48 berdjalan atas ajer, 51 bertodoo akan ang-in, 56 daan tella mendatang-n'ja ka darat bersombonja ban-n'ja penjakittan.

1 MAkka dia kaluar dari sana daan mendatang ka Negri Bappanja, daan muritnja meng-ikot dia.

2 Daan tella datang hari Sabbath makka dia meng-aidjer dalam kampung-an: daan bannja siapa mendinger nja tekudjut daan katta: dari mana datang jang ini seki-en appa? daan budiman appa jadi itu, jang menjadi anugra akan dia? makka kauwassahan demikien jadi pun putus dang-an tang-an nja?

3 Bukan jang ini nang tukang anak Mariam daan sudara Iakobi daan Ioses daan Iudæ daan Simonis? daan tiada sudaranja parampuan di sini dang-an kita? makka dianja menjadi berbistu samuanja karna dia.

4 Tetapi Iesus britau akan dianja tiada barang Nabbi courang hormad melainkan dalam nagri Bappanja, daan di antara kaum, daan dalam ruma nja.

5 Daan

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

5 Ende hy en konde aldaer geene kracht doen: dan hy legde wepnige siecken de handen op / ende ghenasse.

6 Ende hy verwonderde hem over haer ongeloove / ende omgingh de vlecken [daer] rondtom / leerende.

7 Ende hy riep tot hem de twaelve / ende begon haer uyt te senden twee en twee / ende gaf haer macht over de onreyne geesten.

8 Ende hy geboodt haer / dat sy niets en souden nemen tot den wegh / dan alleenlick eenen staf / geen male / geen broodt / gheen geldt in den gordel.

9 Maer datse schoen-solen souden aenbinden / ende met gheen twee rocken gekleedt zijn.

10 Eñ hy sepde tot haer / So waer ghy in een huys sult ingaen / blijft daer tot dat ghy van daer uyt gaet.

11 Ende soo wie u niet en sullen ontfangen / noch u hooren / vertreckende van daer / schudt het stof af / dat onder aen uwe voeten is / haer tot een getuygenisse. Voorwaer segge ick u / Het sal Sodoma ofte Gomorra verdragelicker zijn in den dagh des oordeels / dan deselve Stadt.

12 Eñ uytgegaen zijnde predickten sy / dat sy haer souden bekeeren.

13 Ende sy wierpen vele Duyvelen uyt / ende salfden vele kranckе met olye / ende maecktense gesondt.

14 Ende de Koningh Herodes hoorde het (want sijnen Naem was openbaer geworden) ende seyde / Joannes

5 Daan dia tiada dapat membuat kauwassahan di situ; selain kan pada barang penjakittan, dia menaru tangannja daan bersombonja.

6 Makka dia menjadi heirani karna korang petsja jahannja: daan dia berkuliling segala tanaman ampir situ daan meng-aidjernja.

7 Tella itu dia pangil akan murit doablas, daan menjurunja ka doa-doa samma, daan memerinja kauwassahan atas jang ruah nadjis.

8 Daan pasan-n'ja agar tiadanja meng-ambil barang appa ka djalan, selain-kan batang-tunkat: sarang-kulit bukan, daan roti, daan draham dalam ikat pingang pun bukan.

9 Tetapi berpakey kaus, daan jangan pakey baidju doa ley.

10 Daan berkatta kapada dianja: ruma kamana mu masok, tingal di situ tella mu pulang.

11 Daan siapa tiada terima atu mending-er mu; tella mu kaluar, boang akan duli dari bawa kaki mu, dianja akan sawatu sakxi: Songo aku britau mu makka orang Sodoma daan Gomorra berule rehat lebeh kapada hari kiamat dari pada Nagri itu.

12 Daan tella dianja kaluar berrewajatn'ja akan membahen'ja.

13 Daan dianja membuang seitan bannja, daan berminjami penjakittan bannja dãg-an minja, daã bersombonja.

14 Makka Raid'ja Herodes mending-er sakali-en ini (karna nammanja jadi terbuka) daan katta: Joannes siapa

annes / die daer doopte / is van den dooden opghewreckt / ende daerom wercken die krachten in hem.

15 Andere seyden / Hy is Elias : ende andere seyden / Hy is een Prophect / ofte als een der Prophcten.

16 Maer als het Herodes hoorde / seyde hy / Dese is Joannes / dien ick onthooft hebbe : die is van de dooden opgewreckt.

17 Want deselve Herodes [eenige] uytgesonden hebbende / hadde Joannem gevangen genomen / ende hem in de gevangenisse ghebonden / uyt oorsake van Herodias / de huysvrouwe sijns broeders Philippi / om dat hy haer getrouwt hadde.

18 Want Joannes seyde tot Herodes / Het en is u niet gheoorloft de huysvrouwe uwes broeders te hebbē.

19 Ende Herodias leyde op hem toe / ende wilde hem dooden / ende en konde niet.

20 Want Herodes vreesde Joannem / wetende dat hy een rechtveerdigh ende heyligh man was / ende hielt hem in weerde: ende als hy hem hoorde dede hy vele dingen / ende hoorde hem geerne.

21 Ende als'er een wel-geleghen dagh gekomen was / doe Herodes op den dagh sijner geboorte een maeltijt aenrichtede voor sijne Groote / ende de Overste over duysendt / ende de voornaemste van Galilea :

22 Ende als de dochter van deselve Herodias in quam / ende danste / ende Herodi ende den genen die mede aensaten behaeghde / soo seyde de Koning

bermandi menjadi berbangit dari matti, karna itu bakardja jang kauwassahan dalam dia.

15 Orang lain berkatta, dia menjadi Elias : jang lain katta, dia jadi sa-orang Nabbi, atu superti sawatu derri Nabbini.

16 Tetapi settela Herodes mending-ernja, dia berkatta : jang ini jadi Joannes siapa ku putong kapala, dia menjadi bangkit dari matti.

17 Karna Herodes itu menjuru bertangkap Joannes daan berikatnja dalam passung-an, karna Herodias bini sudara nja Philippi, sebab dia menjadi bakawin dang-an dianja.

18 Daan Joannes katta kapada Herodes, Tiada harus kamu mendudok dang-an estri sudara mu.

19 Makka Herodias basasingay pada dia, daan hendak membunoh dia, tetapi dianja tiada dapat.

20 Karna Herodes takut akan Ioannes, sedang dia tau makka dia menjadi sa-orang adil daan sakti daan terdjundjung dia, daan membuat bannja tella dia ada mending-ernja, daan pun bersuka akan mending-er nja.

21 Tetapi tella datang sahari bersukahan, makka Herodes berdjamu segala mantri daan pang-ribu daan orang kaja di Nagri Galilea, kapada hari beranakinja.

22 Makka masok kanak parampuan Herodia, daan menari : daan settela berkabul akan Herodes daan siapa mendudok dang-an dia ka dulang-sentap : berkatta

ning tot het dochterken / Eyscht van my wat ghy ock wilt / ende ick sal het u geven.

23 Ende hy swoer haer / So wat ghy van my sult eyschen sal ick u geven / [ock] tot de helft mijns Koninckrijcks.

24 Ende sy uytgegaen zijnde seyde tot hare moeder / Wat sal ick eyschen ? ende die seyde / Het hooft Joannis des Doopers.

25 Ende sy terstont met haeste ingaende tot den Koningh / heeft'et geeyscht / seggende / Ick wil dat ghy my nu terstondt in een schotel geeft het hooft Joannis des Doopers.

26 Ende de Koning seer bedroeft gheworden zijnde / [nochtans] om de eeden / eñ de gene die mede aensaten / en wilde hy haer ['t selve] niet afslaen.

27 Ende de Koningh sondt terstont eenen scherp-rechter / ende gheboodt sijn hooft daer te brengen. Dese nu gingh henen / ende onthoofde hem in de gevangenisse.

28 Ende bracht sijn hooft in een schotel / ende gaf het selve het dochterken / ende het dochterken gaf het selve hare moeder.

29 Ende als sijne Discipelen [dit] hoorden / gingen sy ende namen sijn doodt lichaem weegh / ende leyden dat in een graf.

30 Ende de Apostelen quamen [weder] te samen tot Jesum / ende boodtschapten hem alles / beyde wat sy gedaen hadden / ende wat sy gheleert hadden.

31 Ende hy seyde tot haer / Komt ghy-

katta Raidja kapada kanak parampuan, Mintala dari aku appa hendak mu, makka aku ada me-merinja kan angkau.

23 Daan dia bersompa n'ja daan berkatta, appa mu hendak dari aku, ada ku memeri mu, Ija sampey ka teng-ahan Raid'jat ku.

24 Tella dianja kaluar, berkattanja kapada ibunja : appa ada ku meminta ? dianja katta, jang kapala Joannes mandihan.

25 Makka dianja masok sigra meng-hadap Raid'ja, meminta daan katta : Aku hendak makka mu beri hamba sakarang jang kapala Joannes mandihan dalam sa'ping-an.

26 Daã welakin Raidja menjadi maha bertsjinta, tetapi sebab sumpanja daan karna siapa ¦mẽdudok ka dulang santap, tiadanja hendak bersankal akan dianja.

27 Makka Raidja menjuru sigra jang hakim, daan bersabdanja mem-bawa kapalanja di situ. Makka dia pigi berpotung kapala nja dalam passung-an.

28 Daan membawa kapalanja dalam sa'ping-an, daan memerinja akan kanak parampuan, daan jang kanak berinja akan ibunja.

29 Tella murit nja mending-er itu, datang dianja daan meng-ambil badannja, daan ber-tarunja dalam dzerat.

30 Makka jang murit datang kapada Iesum daan brita-nja samuanja, sesamma pakardja-annja daan appa dianja meng-aidjer souda.

31 Makka dia berkatta: marela

ghy lieden in een woeste plaetse hier alleen / ende rust een weynigh : want daer waren vele die quamen ende die ginghen / ende sy en hadde selfs geenen gelegenen tijdt om te eten.

32 Ende sy vertrocken in een schip / na een woeste plaetse alleen.

33 Ende de scharen sagen se henen varen / ende vele wierden hem kennende / ende liepen ghesamentlick te voete van alle steden derwaerts / ende quamen haer voor / ende gingen te samen tot hem.

34 Ende Jesus uptgaende sagh een groote schare / ende wierdt innerlick met ontfermminge beweeght over haer : want sy waren als schapen die geenen herder en hebben / ende hy begon haer vele dingen te leeren.

35 Ende als het nu late op den dagh gheworden was / quamen sijne Discipelen tot hem / ende seyden / Dese plaetse is woest / ende het is nu late op den dagh.

36 Laetse van u / op datse henen gaen in de omliggende dorpen / ende vlecken / ende brooden voor haer selven mogen koopen : want sy en hebben niet wat sy eten sullen.

37 Maer hy antwoordende seyde tot haer / Geeft ghy haer te eten. Eñ sy seyden tot hem / Sullen wy henen gaen / ende koopen voor twee hondert penningē broot / eñ haer te eten gevē?

38 Ende hy seyde tot haer / Hoe veel brooden hebt ghy ? Gaet henen ende besiet [het]. Ende doe sy het vernomen hadden / seyden sy / Vijve / ende twee visschen.

39 Ende

kamu sendiri, kapada satu tompat berrimba akan membrenti sedikit. Karna ada bannja siapa pigi datang, demiki-ën makka tiadanja bila akan bersentap.

32 Makka dianja balajar kapada sawatu tumpat ber-rimba dang-an satu kapal saidja.

33 Daan jang rajat meliatn'ja balajer, daan bannja berkanal kan dia, daan berdjalan ka sana dari segala kota nagri, daan pun mendatang dahulo, daan datang samuanja kapada dia.

34 Daan tella Jesus kaluar, meliatn'ja satu rajat bassar daan menjadi bergrak dang-an rahmad atas dianja, sebab dianja menjadi seperti dumba jang tiada kombala : makka dia mouley meng-aidjernja bannja barang-barang.

35 Daan settela hari pun ampir lalu, datang muritn'ja kapada dia kattanja. Tompat ini ber-rimba, daan jang hari ampir lalu.

36 Beerla dianja pulang, agar pig-inja ka tanaman daan dusun berkuli-ling, daan memeli roti, karna dianja tiada appa makan.

37 Tetapi dia menjaut daan berkattakan dianja : Beri kamu makan akan dianja. Makka dianja katta ; adala kita pigi daan mem-meli roti dua-ratus kepeng, daan berinja makan ?

38 Makka dia berkatta : Barappa bidji roti ada kamu ? Pigila daan liatla. Daan settela dianja prikxeynja kattanja : lima, daan ikan dua-ekor.

39 Makka

39 Ende hy gheboodt haer dat sy'se alle souden doen neder sitten by weertschappen op het groene gras.

40 Ende sy saten neder in ghedeelten by hondert t'samen / ende by vijftigh t'samen.

41 Ende als hy de vijf brooden ende de twee visschen genomen hadde/ sagh hy op nae den Hemel/ segende ende brack de brooden / ende gaffe sijnen Discipelen / op dat sy'se haer souden voorlegghen : ende de twee visschen deylde hy voor allen.

42 Ende sy aten alle / ende zijn verzadight geworden.

43 Eñ sy namen op twaelf volle korven brocken/ eñ van de visschen.

44 Ende die daer de brooden gegheten hadden / waren ontrent vijf duysent mannen.

45 Ende terstont dwangh hy sijne Discipelen in't schip te gaen / ende voor hemen te varen aen d'ander zijde tegen [over]Bethsaida/ter wijlen hy de schare van hem soude laten.

46 Ende als hy deselve haer afschept gegeven hadde / gingh hy op den bergh om te bidden.

47 Ende als het nu avont was geworden/ so was het schip in't midden van de zee / ende hy was alleen op het landt.

48 Eñ hy sagh dat sy haer seer pijnigden/ om[het schip] voort te krijgē. (Want de wint was haer tegen) ende ontrent de vierde waecke des nachts/ quam hy tot haer/ wandelende op de zee / ende wilde haer voor-by gaen.

49 Ende sy siende hem wandelen op

39 Makka dia suru dianja mendudok berdulang diatas jang rumpot hid'ju.

40 Makka dian'ja mendudok berkampung dang-an saratus, daan dangan lima poulo.

41 Daan tella dia meng-ambil jang roti lima bidji daan doa ekor ikan, berpandang-n'ja ka atas akan surga,berdoa daan berpitsia akan roti, daan berinja akan muritnja, agar dianja berinja akan rajat; daan jang doa ekor ikan ber-bagi dia kapada samuanja.

42 Makka dianja memakan samuanja daan menjadi kinjang.

43 Daan dianja pung-ut dari bidji doablas bakol penuh.

44 Daan siapa memakan dari roti menjadi ampir lima ribu laki-laki.

45 Makka dia passan akan muritnja memasok sigra dalam satu kapal, daan menjabrang dahulo ka sabla sana jang adda ka hadapan Bethsaida, sedang dia bertingal akan rajat~.

46 Daan settela dia bertingaln'ja; menaikn'ja atas satu bukit akan menjomba.

47 Tatkala menjadi petang, tingal jang kapal ka teng-alaut, daan dia ada sendiri di darat~.

48 Daan meliatnja makka dianja bersusa dang-an berdajong, karna jang ang-in datang dari aluan; makka kapada ampat tabo malam, datang dia mampirnja berdjalan di atas laut, daan meng-hendak melalu akan dianja.

49 Makka settela dianja meliatnja

 ber-

op de zee/ meyndē dat het een ſpooc-
ſel was/ ende ſchreeuwden ſeer.

50 Want ſy ſagen hem alle/ ende
wierden ontroert: ende terſtont ſprack
hy met haer/ ende ſeyde tot haer/ Zijt
wel gemoet/ick ben't/en vreeſt u niet.

51 Ende hy klam tot haer in het
ſchip / ende de windt ſtilde / ende ſy
ontſetteden haer boven maten ſeer in
haer ſelven/ ende waren verwondert.

52 Want ſy en hadden niet gelet
op [het mirakel] der brooden: want
haer herte was verhardt.

53 Ende als ſy over gevaren wa-
ren / quamen ſy in het landt Genne-
ſaret/ ende havenden aldaer.

54 Ende als ſy upt het ſchip ge-
gaen waren/ terſtont wierden ſy hem
kennende.

55 [Ende] het geheele omliggen-
de landt doorloopende / begonden ſy
op beddekens /de gene die qualick ge-
ſteit waren / om te dragen / ter plaet-
ſen daer ſy hoorden dat hy was.

56 Ende ſoo waer hy quam in
vlecken ofte ſteden/ ofte dorpen / daer
leyden ſy de kranche op de merckten/
ende badē hem/dat ſy maer den zoom
ſijns kleedts aenraken mochten. En-
de ſoo vele als'er hem aenraeckten
wierden geſont.

Dat ſevende Capittel.

6 Chriſtus beſtraft de Leere der Schrift-geleerden ende der Pharizeen van den Godſdienſt, 29 Ende drijft den Duyvel uyt de dochter eener Cananeeſche Vrouwe, 34 Ende geneeſt eenen dooven die qualick ſprack: waer uyt vele Ieſum groot achten.

1 Ende

berdjalan diatas laut befikirnja, makka menjadinja ſatu bajang-bajang, daan betria.

50 Karna dianja ſamuanja meliat dia, daan menjadi tekedjut tetapi dia berkatta ſigra dang-an dianja, daan katta: berſukala, aku jadi, d'jang-an takut.

51 Makka dia menaiki padanja dalam kapal, daan jang ang-in jadi tudoo, daan dianja menjadi terlalu tekedjut dalam dirinja daan berheirani.

52 Karna dianja tiada menjadi lebeeh ber-budi dang-an jang appa ada menjadi akan roti: karna hatinja menjadi ber-tegar.

53 Daan ſettela dianja datang ka ſabrang, makka datang-nja ka nagri Geneſareth, daan manaiki ka darat.

54 Makka tatkala dianja kaluar dari kapal, adala dianja ſigra ber-kanal kan dia.

55 Daan ber-pigi kakuliling ſegala nagri, membawanja ſegala penjakittan berangkat atas kaſor kamana dianja ding-er dia adda.

56 Daan kamana dia maſok dalam duſun, atu kota atu tanaman de ſitu taru dianja jang penjakittan atas paſſara, daan perſombanja agar dianja dapat bergrak tepi badjunja ſaidja. Daan ſegala ſiapa bergraknja menjadi ſomboh.

Jang Bagij katudjo.

6 *Chriſtus berhokkum akan chatib daan Pharizeo karna agama Allahi, 29 daan membuang akan Seitan dari kanak parampuan, ſa-orang parampuan Kananeo, 34 daan beſombo ſa-orang tuli ſiapa betutor berſukar: karna appa bannja terdjundjong akan Ieſus.*

1 Makka

1 Ende tot hem vergaderden de Pharizeen / ende sommighe der Schriftgeleerde/ die van Jerusalem gekomen waren.

2 Ende siende dat sommige van sijne Discipelen met onreyne / dat is/ met onghewasschen handen broodt aten/ berispten sy [haer.]

3 Want de Pharizeen ende alle de Joden en eten niet / het en zy dat sy [eerst] de handen dickmael wasschen / houdende de insettinghe der Ouden:

4 Ende van de marckt [komende] en eten sy niet / 't en zy datse [eerst] ghewasschen zijn. Ende vele andere dinghen zijnder / die sy aengenomen hebben te houden / [als namelick] de wasschingen der drinckbekeren/ ende kannen/ eñ kopere vaten/ eñ bedden.

5 Daer nae vraeghden hem de Pharizeen ende de Schrift-geleerde/ Waerom en wandelen uwe Discipelen niet nae de insettinge der Ouden/ maer eten het broodt met onghewasschen handen?

6 Maer hy antwoordde ende seyde tot haer/ Wel heeft Jesaias van u geveynsde gepropheteert/ gelijck geschreven is/ Dit volck eert my met de lippen / maer haer herte houdt hem verre van my.

7 Doch te vergeefs eeren sy my leerende leeringhen / [die] gheboden [zijn] der menschen.

8 Want nae-latende het Ghebodt Godts / houdt ghy de insettinghen der menschen / [als namelick] was-

1 MAkka berkampong ampir dia jang Pharizeo daan 'barang chatib siapa datang dari Irrusalim.

2 Daan sedang dianja meliat akan muritnja memakan roti dang-an tang-an mongo mongo, artinja jang tiadanja basso; berhokkumnja.

3 Karna jang Pharizeo daan segalla orang Iahudi tiada memakan djikkelu dianja tiada basso tang-an nja ber-radjin, daan menurut demiki-ën bankittan orang touwa touwa.

4 Daan tella dianja datang dari Passara tiadanja makan d'jikkelu dianja tiada membasso nja dahulo. Makka ada pun barang lain jang di turutnja, seperti jang bassohan tsiawan minom-man, kandi, kamistan tambaga, daan mite tidor.

5 Komodiën makka jang Pharizeo daan Chatib bertannja akan dia daan katta: Karna appa muritmu tiada menurut bangkittan orang touwa touwa, tetapi memakan jang roti daan tiadanja basso tang-an?

6 Makka Iesus menjäut daan katta: Benar bernabbihi Jesaias dari kamu djumawa, seperti menjadi ter-surat. Orang ini bri ku hormad dang-an bibir, tetapi hatinja adda tingal djau dari aku.

7 Tetapi dianja ber-hormad ku sonssa saidja dang-an aidjer aidjerran siapa menjadi sabda manusea.

8 Karna sedang kamu melalu sabda Allahi, mu pegang bang-kittan manusea, seperti mem-basso akan kandi tsiawan

wasschinghen der kannen / ende drinckbekers / ende andere diergelijcke dingen doet ghy vele.

9 Ende hy seyde tot haer/ G hy doet [seker] Godts ghebodt wel te niete/ op dat ghy uwe insettinge soudet onderhouden.

10 Want Moses heeft geseght/ Eert uwen Vader ende uwen Moeder. Ende/ Wie Vader ofte Moeder vloeckt/ die sal den doodt sterven.

11 Maer ghy-lieden seght/ Soo een mensche tot vader ofte moeder seght/ [het is] Corban / (dat is [te seggen] een gave) soo wat u van my soude konnen te nutte komen / [die voldoet ,]

12 Ende ghy en laet hem niet meer toe / yet aen sijnen vader ofte sijne moeder te doen.

13 Makende [alsoo] Godts Woordt krachteloos door uwe insettinge/ die ghy ingeset hebt/ende dergelijcke dingen doet ghy vele.

14 Ende tot hem de gantsche schare geroepen hebbende / seyde hy tot haer/ Hoort my alle ende verstaet:

15 Daer en is niet van buyten den mensche in hem ingaende / het welck hem kan ontreynigē. Maer de dingen die van hem uytgaen/ die zijn het welcke den mensche ontreynigen.

16 Soo yemant ooren heeft om te hooren / die hoore.

17 Ende doe hy van de schare in huys gekomen was/ vraeghden hem sijne Discipelen van de gelijckenisse.

18 Ende hy seyde tot haer / Zijt oock ghy alsoo onwetende ? En verstaet

tsiawan minumman ; daan barang lain bainja demiki-ën buat mu.

9 Lagi berkatta dia akan dian'ja : songo kamu berbinassa akan sabda Allahi , agar kamu pegang akan bang-kittan mu :

10 Karna Musa ada berkatta. Beri hormad akan Bappa ibu : daan pun , siapa maki akan Bappa atu ibu, ada matti di bunuh.

11 Tetapi kamu berkatta barang siapa katta akan Bappa atu ibu , itu ada menjadi Korban (artin'ja anugrahaja) jang derri beita , itou tonlong akan kamou, (jang ini sonda tourus sabda.)

12 Daan kamu tiadan'ja bëer membuat lagi akan Bappa daan ibun'ja.

13 Daan berbinassa dimiki-ën perkatta-an Allahi dang-an bang-kittan mu siapa mu berbangkit : daan barang dimiki-ën banja mem-boat kamu.

14 Komodi-ën itu ber pangilnja segala rajat ampir dia daan berkatta akanja, ding-er ku kamu samua daā meng-arti.

15 Tiada barang - barang di-luar manusea jang mendapat bertsiamar kan dia settela memasok badann'ja : tetapi jang kaluar dari badann'ja , itula bertsiamar akan dia.

16 Siapa punja taling-a akan mending-er, ding-erla.

17 Daan settela dia datang dari rajat ka ruma, bertanja muritn'ja akan dia dari sepertihan ini.

18 Makka dia katta-kanja : addala kamu pon d'juga demikiën berboduk ?

tiada

ſtaet ghy niet/ dat al wat van buyten in den menſche in gaet / hem niet en kan ontreynigen ?

19 Want het en gaet niet in ſijn hezte / maez in den buyck / ende gaet in de heymelickheydt uyt / reynigende alle de ſpijſen.

20 Ende hy ſeyde/ Het gene uytgaet uyt den menſche / dat ontreynight den menſche.

21 Want van binnen uyt het hezte dez menſchen komen voozt / quade gedachten / overſpelen/ hoererijen/ doodtſlagen /

22 Dieverijen / gierigheden / booſheden/ bedzogh/ ontuchtigheyt/ booſe ooge / laſteringe / hoovaerdije/ onvezſtant.

23 Alle deſe booſe dingen komen voozt van binnen / ende ontreynigen den menſche.

24 Ende van daez opſtaende gingh hy wech nae de landt-palen van Tyrus ende Sidon: ende in een huys gegaen zijnde/ en wilde hy niet dat het yemandt wiſte / ende hy en konde [nochtans] niet verborgen zijn.

25 Want een vzouwe/ welckez dochtezken eenen onreynen gheeſt hadde/ van hem ghehoozt hebbende/ quam ende viel nedez aen ſijne voeten.

26 Deſe nu was een Gzieckſche vzouwe/ van geboozte uyt Syrophenicien/ ende ſy badt hem / dat hy den Duyvel uytwiezpe uyt hare dochtez.

27 Waez Jeſus ſeyde tot haez/ Laet eezſt de kinderen vezſadight wozden: Want het en is niet betamelick/

tiada mu meng-arti makka ſegala jang maſok dari luar dalam manuſea, tiada mendapat bertſiamar akan dia.

19 Karna tiada maſok dalam hati-n'ja, tetapi dalam purut daan meng-aluar ka buang-an ajer, daan ber-tſiutsji demikiën ſegala makannan.

20 Lagi berkatta dia; appa kaluar dari manuſea itula bertſiamar akan manuſea.

21 Karna dari dalam hati manuſea datang ing-attan d'jahat, bermuka-batsjumbo, ſeſundel, memunohan,

22 Mantſiuri, kikir-an, nakallan, ſemu-han, maluhan, matta d'jahat, hod-jattan, d'jumawa, babodok.

23 Segala nakallan ini datang dari dalam daan bertſiamar akan manuſea.

24 Tella dia bang-un dari ſana piginja ka nagri Tiro daan Sidon: daan ſedang memaſok dalam ſatu ruma, tiadanja hendak barang ſiapa tau itou: Tetapi tiada dapat tingal ſembunji.

25 Karna ſettela ſa-orang parampuan mending-er Chabarnja, ſiapa punja kanak parampuan ber-uſe dang-an ſatu ruah nadjis, datang dianja menjomba kakinja.

26 (Jang ini jadi parampuan gregu mem-branak dari Siro-phenicia) daan dianja perſombanja agar dia mé buang-kan ſeitan dari kanak n'ja parampuan.

27 Tetapi Ieſus berkatta kapada dianja: beerla jang anaki berkinjang dahulo: karna tiada baik meng-ambil

melick/ datmen het broodt der kinderen neme/ende den hondekens [voor-] werpe.

28 Haer sy antwoordde ende seyde tot hem / Jae Heere/ doch ock de hondekens eten onder te tafel van de kruymkens der kinderen.

29 Ende hy seyde tot haer/ Om dese woorts wille gaet heen/ de Duyvel is uyt uwe dochter uytgevaren.

30 Ende als sy in haer huys quam / vondt sy dat de Duyvel uytgevaren was / ende de dochter liggende op het bedde.

31 Ende hy wederom weck gegaen zijnde van de landt-palen Tyri ende Sidonis/ quam aen de Zee van Galilea / door het midden der landt-palen van Decapolis.

32 Ende sy brachten tot hem eenen dooven/ die swaerlick sprack/ ende baden hem dat hy de hant op hem leyde.

33 Ende hem van de schare alleen genomen hebbende / stack hy sijne vingeren in sijne ooren / ende gespoghen hebbende raeckte hy sijne tonge aen.

34 Ende opwaerts siende nae den Hemel / suchtede hy / ende seyde tot hem / Ephphatha / dat is/ wordt geopent.

35 Ende terstont wierden sijne ooren geopent / ende de bandt sijner tonge wiert los/ende hy sprack recht.

36 Ende hy geboodt hen-lieden dat sy het niemant seggen en souden: maer wat hy haer ock geboodt / soo verkondighden sy het des te meer.

37 Ende

jang roti dari kanaki daan me-merin'ja akan andjing.

28 Dianja menjaut daan katta akan dia : ija Tuhanku , karna jang andjing memakan di bawa dulang dari jang bid'ji kanak kanak.

29 Makka dia berkatta-kanja : karna kattahan itu pigila , jang seitan suda kaluar dari anakmu parampuan.

30 Daan settela dianja masok ka rumanja , berulehnja jang seitan mengaluar , daan anaknja parampuan berbaring atas kasur.

31 Settela dia kaluar dari nagri Tiro daan Sidon , datang-n'ja ka tepi laut Galilea de tenga daratan kota jang sapoulo.

32 Makka dianja membawa akan dia sa-orang touli siapa pun tiada dapat betul betutor , daan persombanja agar dia hendak taru tang-an n'ja pada dia.

33 Makka sedang dia meng-ambiln'ja dari rajat daan lalu ka sisi , dia membobo jarinja dalam taling-anja , daan tella dia berluda , bergrak akan lidan'ja.

34 Daan tella dia menentang akan surga, menjelo daan katta akan dia Ephphata, artin'ja, jadi berbuka.

35 Makka sigra jadi taling-anja berbuka, daan ikattan lidanja jadi lapas, daan dia berkatta betul.

36 Makka dia passannja djang-an dian'ja britau akan barang siapa : tetapi bagimana dia lebeh fasurunja djang-an; bagimana dianja ber-telilinja ter-lebeh.

37 Daan.

37 Ende ſy ontſetteden haer boven maten ſeer / ſeggende / Hy heeft alles wel gedaen / ende hy maeckt dat de doove hooren / ende de ſtomme ſpreken.

37 Daan dianja tekudjut terlalu daan katta, dia memboatn'ja ſamoa baik-baik, jang tuli menjadinja berding-er, daan jang biſu betutor.

Dat achtſte Capittel.

6 Chriſtus ſpijſet vier duyſent mannen met ſeven brooden, 12 Ende weygert den Pharizeen een teecken te geven, daer by ſijne Diſcipelen waerſchouwende voor den ſuerdeegh der Pharizeen ende Herodis. 25 Maeckt eenen blinden ſiende, 29 Betuyght ſijnen Diſcipelen dat hy zy die Chriſtus, 31 ende voorſeght hen ſijn lijden ende ſterven, ende ſijn verrijſeniſſe, ende beſtraft Petrum, die hem van het lijden wilde af-raden, 34 Vermaent oock ſijne Diſcipelen tot lijdtſaemheydt onder de vervolginge van wegen des Heyligen Euangelii.

Jang bagij ka-doalapan.

6 Chriſtus berkinjang ampat ribu orang dang-an tudjo bidji roti, 12 daan berſankal akan Pharizeo meme rinjſatu pertanda, 15 menjuru muritn'ja melalu apam menta orang Pharizeo daan Herodiani, 25 ſa-orang buta membukanja mattanja, 29 berſakxi akan muritnja makka dia jadi Chriſtus, 31 daan bernabbibi n'ja, meraſſa, mematti, daan bangkitn'ja, memara akan Petrum ſiapa meſiawratnja melalu maha raſſa itu, 34 meng-aidjer akan muritnja agar dianja menjadi bermora-budi kawaktu ikuttan karna jang Euangelium ulkadus.

1 IN deſelve daghen / als daer een gheheel groote ſchare was / ende niet en hadden wat ſy eten ſouden / riep Jeſus ſijne Diſcipelen tot hem / ende ſeyde tot haer /

2 Ick worde innerlick met ontfermínghe beweeght over de ſchare / want ſy nu drie dagen by my ghebleven zijn / ende en hebben niet wat ſy eten ſouden.

3 Ende indien ickſe nuchteren na haer huys late gaen / ſoo ſullen ſy op den wegh beſwijcken: want ſommige van haer komen van verre.

4 Ende ſijne Diſcipelen antwoordden hem / Van waer ſal nemandt deſe met brooden hier in de woeſtijne konnen verſadigen?

5 Ende hy vraeghde haer / Hoe veel

1 KApada hari itu tella ada ſawatu rajat baſſar, daan tiada n'ja barang makannan; berpangil Ieſus muritnja ampir dia, daan katta-kan'ja,

2 Hatti ku terſajang karna orang ini, karna dianja tingal ſakarang tiga hari dang-an aku, daan tiadanja appa makkan.

3 D'jikkelu aku ſurunja pulang ka rumanja dãg-an tiadanja memakan; makka dianja ada ber-pangſawan di d'jalan, karna barãg dianja mendatãg dari djau.

4 Makka muritnja menjaut akan dia: ſiapa dapat berkinjang jang ini dang-an roti de ſini di dalam rimba?

5 Daan dia ber-tann'ja akan dia-

veel brooden hebt ghy? Ende sy seyden/ Seven.

6 Ende hy geboodt de schare neder te sitten op de aerde / ende hy nam de seven brooden/ ende gedanckt hebbende brack hy'se / ende gaffe sijnen Discipelen / op dat sy'se souden voorlegghen / ende sy leyden'se de schare voor.

7 Ende sy hadden weynighe vischkens / ende als hy ghezegent hadde / seyde hy / dat sy oock die souden voorleggen.

8 Ende sy hebben gegeten / ende zijn versadight gheworden / ende sy namen 't overschot der brocken op/ seven manden.

9 Die nu ghegeten hadden waren ontrent vier duysent : ende hy lietse gaen.

10 Eñ terstont in het schip gegaen zijnde met sijne Discipelen / is hy gekomen inde deelē van Dalmanutha.

11 Ende de Pharizeen ginghen uyt / ende begonden met hem te twisten/ begeerende van hem een teecken van den Hemel / hem versoeckende.

12 Ende hy swaerlick suchtende in sijnen gheest / seyde / Wat begeert dit geslachte een teecken? Voorwaer ick segge u / Soo desen geslachte een teecken gegeven sal worden.

13 Ende hy verliet haer / ende wederom in het schip ghegaen zijnde voer hy wech nae d'andere zijde.

14 Ende sijne Discipelen hadden vergeten brooden mede te nemen/ ende en hadden niet dan een broodt met haer in het schip.

15 Ende

n'ja, barappa bidji roti ada kamu? dian'ja katta, tudjo.

6 Makka dia menjuroh akan rajat berdudok di atas tana daan dia mengambil jang tudjo bidji roti, daan settela dia berdoa, makka dia pitsianja, daan berinja akan muritnja, agar dianja meng-henternja (akan rajat,) makka dian'ja tarunja di dapan jang rajat.

7 Dianja ada pun ikan sedikit, daan settela dia berdoa, menjuru berinja pon d'juga.

8 Makka dianja memakan daan menjadi pun kinjang, daan berpung-ut tudjo bakol bidji jang ber-tingal.

9 Segala siapa ada memakan, jadi ampir ampat ribu, daan dia surunja pulang.

10 Daan tella dia memasok sigra dalam satu kapal dang-an muritnja, datang dia ka bumi Dalmanutha.

11 Makka jang Pharizeo datang, kalouwar daan moulay bertann'ja akan dia, daan meng-hendak sawatu tanda dari surga, daan bertsiobanja.

12 Makka sedang dia menjelo dalam ruahn'ja, dia katta: appa mentsiari asal ini sawatu per-tanda? songo aku berkattamu, makka pada asal ini tiada jadi brikanja barang tanda.

13 Daan settela dia bertingaln'ja, memasoknja pula dalam kapal, daan menjabrangkau.

14 Makka muritnja lupa mengambil roti ka sertanja, daan tiadanja lebeh selainkan sabidji roti deng-anja dalam kapal.

15 Makka

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

15 Ende hy gheboodt haer seg-
ghende / Siet toe / wacht u van den
suer-deessem der Pharizeen / ende van
den suer-deessem Herodis.

16 Ende sy overleyden onder
malkanderen / seggende / [Het is,]
om dat wy geen brooden en hebben.

17 Ende Jesus [dat] bekennen-
de / seyde tot haer / Wat overleght
ghy dat ghy geen brooden en hebt?
En bemerckt ghy noch niet / noch en
verstaet ghy niet? Hebt ghy noch
uw' verhardet herte?

18 Oogen hebbende en siet ghy
niet? ende ooren hebbende en hoort
ghy niet?

19 Ende en gedenckt ghy niet /
doe ick de vijf brooden brack onder de
vijf duysent mannen / hoe vele volle
korven met brocken ghy opnaemt?
Sy seggen hem / Twaelve.

20 Ende doe ick de seven [brack]
onder de vier duysent mannen / hoe
vele volle manden met brocken ghy
opnaemt? Ende sy seyden / Seven.

21 Ende hy seyde tot haer / Hoe
en verstaet ghy niet?

22 Ende hy quam tot Bethsai-
da: ende sy brachten tot hem eenen
blinden / ende baden hem / dat hy hem
aenraeckte.

23 Ende de handt des blinden
genomen hebbende / leydde hy hem
uyt buyten het vleck / ende spoogh in
sijne oogen / ende leyde de handen op
hem / ende vraeghde hem of hy yet
sagh?

24 Ende hy opsiende / seyde /
Ick

15 Makka dia passann'ja daan kat-
ta: liatla, daan lalumu dari toupong
massam orang Pharizeo daan Herodia-
ni.

16 Makka dianja besikir daan ber-
katta akan dirinja: kita tiada meng-
ambil roti ka serta ku.

17 Tella Iesus ding-er itu kattanja
akan dianja: appa bitsiara mu makka
kamu tiada kan roti? tiada kamu lagi
tau? daan tiada kamu lagi mengarti?
jadi hatimu lagi ber-tegar?

18 Kamu punja matta, daan tiada me-
liat, daan teling-a, daan tiada mu men-
ding-er, daã tiada mu ber-ing-atkan itu.

19 Tatkala aku ber-pitsia jang roti
lima bidji di antara lima ribu laki-laki,
barappa bakul penoh bidji ber-pung-ot
mu? dianja katta akan dia, doablas.

20 Daan tella aku pitsia jang roti
tudjo bidji di emtaræ ampat ribu laki-la-
ki, barappa bakol bidji ber-pung-ot ka-
mu? dianja katta, tudjo.

21 Makka dia berkatta kan dianja
bagimana? tiada mu meng-arti jang ini?

22 Makka dia datang ka Bethsai-
da: daan di hentarnja sa-orang buta,
daan persombanja agar dia hendak ber-
granja.

23 Makka dia meng-ambil tang-an
orang buta daan ber-pimpinnja deluar
tanaman, daan settela dia berluda dalam
mattanja, makka dia taru tang-annja
atas dia, daan bertanja kan dia d'jikkelu
dia meliat barang barang?

24 Daan tella laki itu menentang,

Ick ſie de menſchen / want ick ſie'ſe als boomen / wandelen.

25 Daer nae leyde hy de handen wederom op ſijne oogen / ende dede hem opſien. Ende hy wierd herſtelt / ende ſagh'ſe alle verre ende klaer.

26 Ende hy ſandt hem nae ſijn huys / ſeggende / En gaet niet in't vleck / noch en ſeght het niemant in't vleck.

27 Ende Jeſus ginghupt ende ſijne Diſcipelen nae de vlecken van Ceſarea Philippi. Ende op den wegh vraeghde hy ſijne Diſcipelen / ſegghende tot haer / Wie ſeggen de menſchen dat ick ben?

28 Ende ſy antwoordden / Joannes de Doper: ende andere / Elias: ende andere / Een van de Propheten.

29 Eñ hy ſeyde tot haer / Maer ghy-lieden wie seght ghy dat ick ben? Ende Petrus antwoordende ſeyde tot hem / Ghy zijt de Chriſtus.

30 Ende hy geboodt haer ſcherpelick / dat ſy het niemant en ſouden ſeggen van hem.

31 Ende hy begon haer te leeren / dat de Sone des menſchen vele moeſte lijden / ende verworpen worden van de Ouderlingen / ende Overpriesteren / ende Schrift-geleerde / ende gedoodt worden / ende nae drie dagen wederom opſtaen.

32 Ende dit woordt ſprack hy vry upt: ende Petrus hem tot ſich genomen hebbende / begon hem te beſtraffen.

33 Maer

ya katta: aku meliat manuſea, karna beta liatn'ja pigi datang, ſeperti pohoon rupan'ja.

25 Komodiën taru dia tangannja pula di atas mattanja, daan menjuru dia bermenentang. Makka jadinja ſombo pula, daan meliatnja ſamuanja bertrang-an.

26 Makka dia menjurunja ka ruma kattanja, d'jang-an pulang ka tanaman, atu d'jang-an beritau ini d'juga akan barang ſiapa dalam tanaman.

27 Makka Ieſus kaluar dang-an muritnja kapada; tanaman ampir kota Ceſarëe Philippi; daan di d'jalan bertanja dia akan muritnja daan katta kan dian'ja, jang manuſea ſiapa kattanja jadi aku?

28 Makka dian'ja menjaut barang-ſiapa Ioannes mandihan: jang lain Elias, daan jang lain, ſawatu dari Nabbini.

29 Makka dia bertanja akan dianja: tetapi ſiapa katta kamu jadi aku? Petrus menjäut daan katta akan dia: kamu jadi nang Chriſtus.

30 Makka dia paſſannja ber-radjin agar dianja tiada beritau itu akan barang-ſiapa dari dia.

31 Makka dia meng-aidjernja, bagimana anak manuſea berguna meraſſa banja, daan menjadi tulak dari jang dato, daan Chali beſar, daan Chatib, daan menjadi membunoh, daan ka hari tiga berbangkit pula.

32 Daan dia britaunja kattahan ini bertjata: makka Petrus meng-ambil dia, daan moulay memaranja.

33 Tetap

33 Waer hy hem omkeerende/ ende sijne Discipelen aensiende / bestrafte Petrum / seggende / Gaet henen achter my Satana : want ghy en verstint niet de dingen die Godts zijn/ maer die der menschen zijn.

34 Ende tot hem geroepen hebbende de schare met sijne Discipelen/ sende hy tot haer / Soo wie achter my wil komen / die verloochene hemselven / ende neme sijn kruys op / ende volge my.

35 Want soo wie sijn leven sal willen behouden die sal het selve verliesen/ maer soo wie sijn leven sal verliesen / om mijnent wille / ende [om] des Euangeliums [wille,] die sal het selve behouden.

36 Want wat soude het den mensche baten/ soo hy de geheele werelt wonne / ende sijner ziele schade lede ?

37 Ofte wat sal een mensche geven tot lossinge van sijne ziele ?

38 Want soo wie hem mijns ende mijner woorden sal gheschaemt hebben in dit overspeligh ende sondigh geslachte/ diens sal hem de Sone des menschen oock schamen/ wanneer hy sal komen in de Heerlickheyt sijns Vaders / met de heylige Engelen.

33 Tetapi tella dia baliknja, daan berpandang akan muritnja memaranja akan Petrum daan katta : pigi blackan akou seitan, karna angkau tiada meng-arti jang menjadi ber-Allahi, tetapi jang jadi akan manusea punja.

34 Tella dia pangil akan rajat dang-an muritnja, berkattanja akan dianja : siapa hendak meng-ikut beta, ya bersanckal akan dirinja, daan berangkat krusnja daan ikut kan aku.

35 Karna siapa hendak pegang hidopnja, jang itu ada berhilangnja : tetapi siapa berhilang akan hidopnja, karna aku daan jang Euangelium, jang itu ada pegangnja.

36 Karna appa beruntong jang manusea d'jikkelu dia melaba segala dunja, daan merugi akan djiwanja ?

37 Atu appa ada memeri jang manusea akan tubus djiwanja ?

38 Karna siapa ada bermalu akan kami atu katta-aku di antara assal ini batsjumbo daan berdoossa ; jang itu ada pun ber-malu jang anak manusea, tella dia mendatang dang-an Malaikatnja sacti itou ka mulayani Bappanja.

Dat negenste Capittel.

2 Jesus werdt in eerlickheydt verklaert op den bergh in tegenwoordigheyt van drie van sijnen Discipelen, 12 ende onderwijst deselve van de toekomste Elie, 25 Drijft den Duyvel uyt eenen menschen die

Jang bagij ka-sambilan.

2 *Iesus menjadi bertrang dang-an mulayani diatas bukit di hadapan muritnja tiga orang, 12 meng-aidjernja dari datang-i Elias, 25 dia buang akan seitan dari sa-orang manusea jang jadi bisu daan tuli, 31 bernabbibi akan*

die ſtom ende doof was, 31 Voorſeght wederom ſijnen Diſcipelen dat hy ſoude ghedoodet worden ende weder opſtaen, ende vermaentſe oock tot ootmoedigheydt, 35 den welcken hy oock verbiedt dat ſy dien niet beletten en ſouden die in ſijnen name de duyvelen uytdreef, 39 ende vermaent datmen verre van hem moet weeren al 't gene dat ergerlick is, oft oorſake ſoude geven tot ſondigen.

akan muritnja pula makka dia ada jadi membunoh daan berbangkit pula, 35 daan meng-aidjernja menjadi berdſedjut hati, 39 ſiapa dia paſſan d'jugo d'jang-an melarang akan ſiapa buang akan ſeitan dangan nammanja, 43 daan meng-aidjer melalu ſegala appa, jang menjadi d'jahat, atu mem-meri mulahan akan berdooſa.

1 Ende hy ſeyde tot haer/ Voorwaer ick ſegge u/ datter ſommige zijn van de gene die hier ſtaen/ die den doodt niet en ſullen ſmaken/ tot dat ſy ſullen hebben gheſien / dat het Koninckrijck Godts met kracht gekomen zy.

1 DAan dia katta akan dianja: Songo aku berkatta-kan mu, makka ada barang ſiapa dari ſiapa bediri di ſini jang tiada maraſſa akan mauti, ſampey dianja meliat maſok jang Rai-d'jat Allahi dang-an kauwaſſahan.

2 Ende na ſes dagen / nam Jeſus met hem Petrum / ende Jacobum / ende Joannem / ende brachtſe op eenen hooghen bergh beziiden alleen/ ende hy wiert voor haer van gedaente verandert.

2 Makka lalu anam hari meng-ambil Ieſus ka ſerta-n'ja Petrum daan Iacobum, daan Ioannem, daan membawanja naik atas ſawatu bukit tingi ka ſiſi ſendiri, daan dia menjadi berſalin rupanja di dapan dianja.

3 Ende ſijne kleederen wierden blinckende/ ſeer wit als ſneeuw' / hoedanighe geen Volder op aerden [ſoo] wit maken en kan.

3 Daan baidjunja menjadi bertsjaja daan amat putch ſeperti umbun, dimikiën makka tiada barang ſiapa di dunja jang dapat memboatnja putch bagiën.

4 Ende van haer wiert gheſien Elias met Moſes / ende ſy ſpraken met Jeſu.

4 Makka dianja meliat Elias daan Muſa ſiapa betutor ſamma-ſamma dang-an Ieſus.

5 Ende Petrus antwoordende ſeyde tot Jeſum / Rabbi / Het is goedt dat wy hier zijn / ende laet ons drie Tabernakelen maken / voor u eenen / ende voor Moſes eenen / ende voor Elias eenen.

5 Makka Petrus menjâut kattanja akan Ieſum : Rabbi, jadi baik makka kita ada de ſini, beerla kita membuat de ſini tiga boa trata, ſatu akan angkau, ſatu akan Muſa, daan ſatu akan Elias.

6 Want hy en wiſt niet wat hy ſeyde: want ſy waren ſeer bevreeſt.

6 Karna dia tiada tau appa kattanja, ſebab dianja jadi tekudjut.

7 Ende daer quam een wolcke/ die ſe overſchaduwde/ eñ eene ſtemme quam

7 Makka datang ſawatu awan jang berbajang akan dianja, daan ſawatu ſuara

quam upt de wolcke/ seggende/ Dese is mijn geliefde Sone: hoort hem.

8 Ende haestelick rontom siende/ en sagen sy niemant meer dan Jesum alleen by haer.

9 Ende als sy van den bergh af quamen/ gheboodt hy haer/ dat sy niemant verhalen en souden het gene sy ghesien hadden/ dan wanneer de Sone des Menschen upt den dooden soude opgestaen zijn.

10 Ende sy behielden dit woordt by haer selven/ vragende onder malkanderen/ wat het was/ upt den dooden opstaen?

11 Ende sy vraeghden hem/ seggende/ Waerom seggen de Schrift-geleerde/ dat Elias eerst komen moet?

12 Ende hy antwoordende seyde tot haer/ Elias sal wel eerst komen/ ende alles weder oprechten: ende ['t sal geschieden] gelijck geschreven is van den Sone des menschen/ dat hy veel lijden sal ende veracht worden.

13 Maer ick segghe u/ dat ock Elias ghekomen is/ ende sy hebben hem gedaen al wat sy gewilt hebben/ gelijck van hem geschreven is.

14 Ende als hy by de Discipelen gekomen was/ sagh hy een groote schare rondtom haer/ ende [eenige] Schrift-geleerde met haer twistende.

15 Ende terstont de geheele schare hem siende wierdt verbaest/ ende toeloopende groeteden sy hem.

16 Ende hy vraeghde de Schrift-geleerde/ wat twistet ghy met dese?

17 Ende een upt de schare antwoordende seyde/ Meester/ ick hebbe mijnen

suara dari awan jang berkatta. Jang ini jadi anaku, jang maha berkase-kasien; ding-er akan dia.

8 Makka meliatnja sigra terkuliling, daan tiadanja meliat barang siapa, selainkan Jesus sendiri djouga ampir dianja.

9 Daan settela dianja turun dari bukit, makka passannja Jesus djang-an dianja bertelili akan barang siapa jang di liatnja, selain tatkala jang anak manusea jadi berbangkit dari matti.

10 Makka katta-an ini dia pegang dang-an deanja, daan dianja bertanja akan dirinja, Appa itu, berbangkit dari matti?

11 Daan dianja tannja akan dia daan berkatta, Appa katta jang Chatib, makka Elias ada menguna datang dahulu.

12 Dia menjaut daan katta akan dianja. Elias ada mendatang dahulu daan ber-adir samuanja: daan jang anak manusea berguna merassa bannja daan menjadi bantji, seperti jadi menjurat dari dia.

13 Tetapi aku katta pada mu, makka Elias suda mendatang, daan dianja memboatnja seperti kanda-hatinja, seperti menjadi pun menjurat dari dia.

14 Daan tella dia datang kapada jang murit, meliatnja sawatu rajat bassar berkuliling dianja, dang-an Chatib siapa bertannja akan dianja.

15 Daan sigra settela jang rajat meliat akan dia makka takutnja, daan mendatang bersalam nja.

16 Makka dia tannja akan jang Chatib: appa tannja kamu akan dianja?

17 Makka sa-orang dari rajat menjaut kattanja: Ponguru aku membawa

mijnen ſone tot u gebꝛacht/ die eenen ſtommen geeſt heeft.

18 Ende waeꝛ hꝛ hem oock aengꝛijpt / ſoo ſcheuꝛt hꝛ hem / ende ſchuꝛmt / ende knerſſet met ſijne tanden / ende veꝛdoꝛret: ende ick hebbe uwe Diſcipelen geſeghꝛ / dat ſꝛ hem ſouden uꝛtweꝛpen/ ende ſꝛ en hebben niet gekonnen.

19 Ende hꝛ antwooꝛdde hem / ende ſeꝛde/ O ongeloovigh geſlachte/ hoe langhe ſal ick noch bꝛ u-lieden zijn? Hoe langhe ſal ick u noch veꝛdꝛagen? Bꝛenghꝛ hem tot mꝛ.

20 Ende ſꝛ bꝛachten den ſelven tot hem: ende als hꝛ hem ſagh/ ſcheuꝛde hem teꝛſtont de geeſt: ende hꝛ vallende op de aeꝛde/ wentelde ſich al ſchuꝛmende.

21 Ende hꝛ vꝛaeghde ſijnen vadeꝛ/ Hoe langen tijdt is het/ dat hem dit oveꝛ gekomen is? Ende hꝛ ſeꝛde hem/ Van [ſijne] kintſhept af.

22 Ende menighmael heeft hꝛ hem oock in't vꝛeꝛ ende in het wateꝛ ghewoꝛpen / om hem te veꝛdeꝛven: maeꝛ ſoo ghꝛ pet kondt / zijt met inneꝛlicke ontfeꝛminghe oveꝛ ons beweeghꝛ/ ende helpt ons.

23 Eñ Jeſus ſeꝛde tot hem/ So ghꝛ kondt gelooven/ alle dingen zijn mogelick den genen die gelooft.

24 Ende teꝛſtondt de vadeꝛ des kindts roepende met tꝛanen ſeꝛde / Ick geloove Heere / komt mijne ongeloovighept te hulpe.

25 Ende Jeſus ſiende dat de ſchare geſamentlick toeliep/ beſtꝛafte den onreꝛnen gheeſt / ſegghende tot hem/

anaku lakilaki kapada mu, ſiapa jadi beruſee dang-an Ruah biſu.

18 Daan kamana dia berpegangnja, makka tjariknja, daan dia ber-buee, daan amete gigit, daan berdjumor: aku ada pun berkatta dang-an muritmu, agar dianja membuang nja, tetapi dianja tiada mendapat.

19 Makka Jeſus menjäut akan dia daan berkatta: Hey aſal jang tiada berpitsjaja; barappa lama ada ku ka ſerta mu? barappa lama ada ku menahan kamu? bawa dia ka mare.

20 Daan dianja membawanja kapada dia: daan ſettela dia meliatnja, makka jang Ruah ber-tjariknja ſigra; daan menjato ka tana, berguling daan membuee.

21 Makka dia tanja akan Bappanja: Barappa lama adanja meraſſa itu? dia katta: dari mudahannja.

22 Daan dia menjatu-nja barangkali dalam api daan ajer, akan ber-binaſſanja: tetapi d'jikkelu kamu beruleh barang appa: tulong kita, daan berrhamad akan kami.

23 Makka Ieſus berkatta kan dia d'jikkelu mu dapat ber-pitsjaja: ſegala barãg mendapat kapada ſiapa berpitsjaja.

24 Makka Bappa kanak itu betria ſigra dang-an ajer mata daan katta: aku pitsjaja, Tuanku tulong akan muda pitsjajahan ku.

25 Settela Ieſus meliat jang rajat lari ba clompo, paſſannja akan ruah nadjis, daan katta akan dia: Kamu ruah biſu

hem/ Ghy stomme ende doove geest/ ick bevele u/ gaet uyt van hem / ende ende en komt niet meer in hem.

26 Ende hy roepende/ ende hem seer scheurende gingh uyt / ende [het kindt] wiert als doodt/ alsoo dat vele seyden/ dat het gestorven was.

27 Ende Iesus hem by der hant grijpende / rechtede hem op: ende hy stondt op.

28 Ende als hy in huys gegaen was / vraeghden hem sijne Discipelen alleen / Waerom en hebben wy hem niet konnen uytwerpen?

29 Ende hy seyde tot haer / Dit gheslachte en kan nerghens door uyt gaen/ dan door bidden ende vasten.

30 Ende van daer wech gaende/ reysden sy door Galileen/ ende hy en wilde niet dat het yemant wiste.

31 Want hy leerde sijne Discipelen/ ende seyde tot haer / De Sone des Menschen sal over-gelevert worden in de handen der menschen / ende sy sullen hem dooden: ende ghedoodt zijnde sal hy ten derden daghe weder opstaen.

32 Maer sy en verstonden dat woordt niet / ende sy vreesden hem te vragen.

33 Eñ hy quam te Capernaum/ eñ in't huys gekomen zijnde vraegde hy haer / Waer van hadt ghy woorden onder malkanderen op dē wegh?

34 Doch sy sweghen: want sy waren onder malkanderen in woorden gheweest op den wegh / wie de meeste [soude zijn.]

35 Ende neder gheseten zijnde/ riep

bisu daan tuli, aku menjuru mu, kaluar dari dia, daan djang-an massoc kapada dia lagi.

26 Makka jang ruah betria daan bertjariknja, daan meng-aluar: daan jang kanak menjadi seperti matti, demikiën makka bannja katta, dia suda matti.

27 Tetapi Iesus meng-ambil tang-annja, daan membang-un dia, daan dia bediri.

28 Settela dianja masok ka ruma, makka muritnja bertannja sendiri akan dia daan berkatta karna appa tiada kita dapat menbuang-nja?

29 Makka dia katta kan dianja: asal ini tiada dapat kaluar selain kan dang-an sombahajang daan puassa.

30 Tatkala dianja kaluar dari sana, djalannja di antara Galilea, daan tiada hendak makka tau barang siapa.

31 Karna dia meng-aidjer muritnja daan ber-kattakan dianja: jang anak manusea ada menjadi ber-henter ka tang-an manusea, makka dianja ada memunoh akan dia, daan tatkala dia menjadi matti di bunoh adanja berbangkit ka hari tiga.

32 Tetapi dia nja tiada meng-arti kattahan itu, daan pun takot bertannja akan dia.

33 Makka datang dia ka Kapernaum, daan tella dia datang ka ruma, bertannja akan dianja. Appa bitsjara mu massing massing di djalan?

34 Daan dianja ber-dieem: karna dianja bitsjara kan samma, siapa ija jang lebeeh.

35 Daan settela dia mendudok, ber-

ríep hy de twaelve / ende ſeyde tot haer / Indien yemandt wil de eerſte zijn / die ſal de laetſte van allen zijn / ende aller dienaer.

36 Ende nemende een kindeken ſtelde hy dat midden onder haer / ende ombingh het met ſijne armen / ende ſeyde tot haer /

37 Soo wie een van ſoodanighe kinderkens ſal ontfanghen in mijnen Name / die ontfanght my: ende ſoo wie my ſal ontfanghen / die en ontfangt my niet / maer dien die my geſonden heeft.

38 Ende Joannes antwoordde hem / ſeggende / Meeſter / wy hebben eenen geſien / die de duyvelē uyt wierp in uwen name / welcke ons niet en volgt / ende wy hebben het hem verboden / om dat hy ons niet en volgt.

39 Doch Jeſus ſeyde / En verbiedt hem niet / want daer en is niemant die eene kracht doen ſal in mijnen Name / ende haeſtelick van my ſal konnen qualick ſpreken.

40 Want wie tegen ons niet en is / die is voor ons.

41 Want ſoo wie u-lieden eenen beker waters ſal geven te drincken in mijnen Name / om dat ghy Chriſti [Diſcipelen] zijt / voorwaer ſegge ick u / hy en ſal ſijnen loon geenſins verlieſen.

42 Ende ſoo wie eenen van deſe kleyne / die in my ghelooven / ergert / het ware hem beter dat eenen meulen-ſteen om ſijnen hals gedaen ware / ende dat hy in de zee ghworpen ware.

43 Ende

pangilnja jang duablas daan berkatta-kan dianja : Djikkalau ſiapa hendak menjadi jang mula dia, menjadi jang komodiën daan faſuruan ſamuanja.

36 Daan ſettela dia meng-ambil ſabudak di tarunja dia tenga dianja, daan berpelohnja dang-an tang-annja, daan katta akan dianja.

37 Siapa berterima akan ſa'budak bagiën dang-an namma aku, ber-terima pun akan beita : daan ſiapa terima beita, tiada berterima aku ; tetapi ſiapa ada menjuroh aku.

38 Juannes menjaut daan katta-kan dia. Ponguru kita meliat ſa-orang membuang kan Seitan, ſiapa tiada meng-ikot kita, daan kita melarang dia, ſebab dia tiada meng-ikot kita.

39 Tetapi Jeſus katta : d'jang-an larang dia : karna tiada barang - ſiapa mem-boat ſawatu pakardja-an berkauwaſſa dang-an namma aku, jang mendapat ſigra ber-katta djahat dari aku.

40 Karna ſiapa tiada adap kita, jadi pun ija dang-an kita.

41 Karna ſiapa mem-meri mu ſa tsjawan ajer ſed-jo dang-an namma aku, ſebab mu punja Chriſti : ſongo aku britau mu, dia tiada hilangkan upamanja.

42 Daan barang ſiapa berdhinki akan ſawatu katſil ini jang petsjaya akan beita ; jang itu menjadi lebeh baik mengantung ſabatu - pipis di lehernja, daan ſonda boangaja di dalam laut.

43 Djik-

43 Ende indien uwe handt u ergert / houwt'se af: het is u beter ingaen tot het leven in te gaen / dan de twee handen hebbende henen te gaen in de helle / in dat on-uytbluſſchelick vyer:

44 Daer haren worm niet en ſterft / ende het vyer niet uytgebluſcht en wordt.

45 Ende indien uwe voet u ergert / houwt hem af: het is u beter kreupel tot het leven in te gaen / dan de twee voeten hebbende / gworpen te worden in de helle / in dat on-uytbluſſchelick vyer:

46 Daer haren worm niet en ſterft / ende het vyer niet uytgebluſcht en wordt.

47 Ende indien uwe ooghe u ergert / werpt'se uyt: het is u beter met een ooghe hebbende in het Koninckrijcke Godts in te gaen / dan twee ooghen hebbende in het helſche vyer geworpen te worden:

48 Daer haren worm niet en ſterft / ende het vyer niet uytgebluſcht en wordt.

49 Want een yeder ſal met vyer gheſouten worden / ende yeder offerande ſal met ſout gheſouten worden.

50 Het ſout is goet / maer indien het ſout onſout wort / waer mede ſult ghy dat ſmakelick maken? Hebt ſout in u ſelven / ende houdt vrede onder malkanderen.

'Dat

43 D'jikkelu tang-an mu berbiſtuwi mu, potungla: karna jadi lebeh baik kamu memaſok ka hiduppan coudong tang-an, dari memaſok ka narka dang-an tang-an doa kadalam api jang tiada ber-padam_.

44 Kamana uladnja tiada bermatti, daan jang api tiada ber-padam_.

45 Djikkelu kaki mu ber-biſtuwi-mu, potungla: karna jadi lebeh baik pada kamu memaſok coudong caki ka hiduppan, dari menjadi buang dang-an kaki doa dalam Narka daan api jang tiada ber-padam_.

46 Kamana uladnja tiada bermatti, daan jang api tiada ber-padam_.

47 Djikkelu djuga matta mu berbiſtuwi mu, turus la: jani lebeh baik pada kamu memaſok dang-an matta ſa-boa di dalam Raidjat Allahi: dari menjadi buang dang-an matta doa-boa kadalam api Narka.

48 Kamana uladnja tiada bermatti, daan jang api tiada ber-padam_.

49 Karna ſakaliën-orang berguna menjadi garami dang-an api: daan ſegala perſumbahan menjadi garami dang-an garam_.

50 Jang garam jadi baik: Tetapi djikkelu jang garam hilang raſſanja, dang-an appa kamu memerikan raſſanja? baik kamu ada garam akan diri mu, daan tantooſſa di antara kamu.

Dat tiende Capittel.

5 Chriſtus beantwoort de vrage, aengaende het ſcheyden des houwelicx, 14 ende leert van de ſaligheyt der kinderē, 19 antwoort oock eenen, die hem vraegde wat hy doen moſte om ſalig te worden, 23 Uyt welcke occaſie hy ſijne Diſcipelen vermaent, hoe ſorgelick de rijckdommen zijn, 29 ende belooft dien 't eeuwige leven eñ ſaligheyt, die yet om ſijnen 't wille verlaten hebben, 33 voorſeght wederom ſijnen Diſcipelen ſijn lijden ende verrijſeniſſe, 40 Weygert den ſonen Zebedei 't gene ſy van hem begeerden, 42 eñ vermaent ſijne Diſcipelen haer te wachten voor eergierigheyt, 52 eñ maeckt den blinden Bartimeum ſiende.

1 Ende van daer op-gheſtaen zijnde gingh hy nae de lantpalen van Judea / door de over-zijde van den Jordaen : ende de ſcharen quamen wederom te ſamen by hem / ende / gelijck hy gewoon was / leerde hy ſe wederom.

2 Ende de Pharizeen tot hem komende vraeghden hem / Of het een man geoorloft is [ſijn] wijf te verlaten / hem verſoeckende.

3 Waer hy antwoordende ſeyde tot haer / Wat heeft u Moſes ghebooden ?

4 Ende ſy ſeyden / Moſes heeft toegelaten eenen ſcheydbrief te ſchrijven / ende [haer] te verlaten.

5 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot haer / Van wegen de hardigheydt uwer herten heeft hy u-lieden dat gebodt geſchreven.

6 Maer van 't begin der Schepping /

Jang bagij ka-ſapulu.

5 *Chriſtus menjäut tannjahan ber-tjerey kauwin, 14 daan meng-aidjer dari mumінan anakbudak, 19 menjäut ſiapa bertannja akan dia appa gunanja memboat akan menjadi mumin, 23 Karna appa dia meng-aidjer akan muritnja bagimana ſukar jadi jang kajahan, 29 daan upamanja jang hidoppan mumin ſiapa tingal ſamuanja karna dia, 33 bernabbi akan muritnja pula raſſanja daan bang-kittannja, 40 berſankal akan anak Zebedeo jang di mintanja dari dia, 42 meng-aidjer akan muritnja melalu djumawahan, 52 daan memeri liat akan Bartimeus jang buta.*

1 Daan ſettela (Ieſus) bang-un dari ſana, datangnja ka bumi Nagri Iahudi, turus kan Nagri jang dudok ka ſabrang Iurdaan, daan jang rajat berkampung pula ampir dia, daan dia meng-aidjernja ſeperti dia jadi berbiaſſa.

2 Makka datang orang Pharizei daan bertannja akan dia, djikkelu jadi harus kapada ſuami bertingal akan bininja: daan bertsjoba demikiën akan dia.

3 Makka dia menjäut daan katta kan dianja : appa berſabda Muſa akan kamu.

4 Dianja berkatta. Muſa berkabul menjurat ſawatu ſurat bertsjerey, daan bertingal akan dianja.

5 Makka Ieſus menjäut daan kattakanja. Karna tegar hati mu ada dia menjurat mu ſabda itu.

6 Tetapi dari mulahan dunja menjadinja

pinge / heeft'se Godt man ende wijf gemaeckt.

7 Daerom sal een mensche sijnen vader ende moeder verlaten / ende sal sijnen wijve aenhangen.

8 Ende die twee sullen tot een vleesch zijn: alsoo dat sy niet meer twee en zijn/ maer een vleesch.

9 Het ghene dan Godt te samen ghevoeght heeft / en schepde de mensche niet.

10 Ende in het huys vraeghden hem sijne Discipelen wederom van het selve.

11 Ende hy sepde tot haer/ Soo wie sijn wijf verlatet/ ende een andre trouwet/die doet overspel tegen haer.

12 Ende indien een wijf haren man sal verlaten / ende met een andre trouwen/ die doet overspel.

13 Ende sy vrachten kinderkens tot hem / op dat hy'se aenraken soude: ende de Discipelen bestraften de gene/ die'se tot hem vrachten.

14 Waer Jesus [dat] siende nam het seer qualick / ende sepde tot haer/ Laet de kinderkens tot my komen/ ende en verhinderts'se niet / want der sulcker is het Koninckrijcke Godts.

15 Voorwaer segge ick u / Soo wie het Koninckrijcke Gods niet en ontfanght gelijck een kindeken / die en sal in het selve geensins in gaen.

16 Ende hy ombing'se met sijne armen/ [ende] de handen op haer geleght hebbende/ segende hy deselve.

17 Ende als hy uyt ginch op den wegh/liep een tot hem/ende voor hem op de knijen vallende vraeghde

jadinja Allah laki daan parampuan.

7 Karna itula ada bertingal jang manusea Bappa daan ibunja, daan berpeloh akan bininja.

8 Daan jang kaduanja ada menjadi daging satu: demikiën makka tiadanja lagi doa, tetapi sawatu daging djuga.

9 Appa ber-sambatkan Allah, tiada betsjerey jang manusea.

10 Daan karuma bertannja muritnja akan dia pula dari itu.

11 Makka dia berkattanja: Siapa tingal akan bininja daan berkawin sa-orang lain ija batsjumbo adap dianja.

12 Daan djikkelu sa-orang parampuan bertingal akan suaminja, daan berkawin sa-orang lain ija batsiumbo.

13 Makka membawanja kanak budak agar dia bergraknja; daan jang murit memara akan siapa membawanja.

14 Settela Jesus meliat itu makka menambilnja ka sallahan daan katta akan dianja. Beërla anak-budak itu datang kapada aku, daan djang-an larang-nja: karna nang itu ampunja jang Raidjat Allah.

15 Songo aku beri-tau mu, siapa tiada terima akan Raidjat Allah seperti sawatu budak, tiada ija memasok ka situ.

16 Dia pun berpelohnja, daan taru tang-annja atas dianja daan ber-pileharani nja.

17 Daan settela dia kaluar ka djalan, datang sa-orang kapada dia, berlutut adapnja daan tanja akan dia: pungurohbaik,

de hem / Goede Meester wat sal ick doen / op dat ick het eeuwighe leven be-erve ?

18 Ende Jesus seyde tot hem / Wat noemt ghy my goet ? Niemant en is goet / dan een / [namelick] Godt.

19 Ghy weet de geboden / Ghy en sult gheen overspel doen / Ghy en sult niet dooden / Ghy en sult niet stelen / Ghy en sult geen valsche getuygenisse gheven / Ghy en sult niemant te kort doen / Eert uwen vader ende moeder.

20 Doch hy antwoordende seyde tot hem / Meester / alle dese dinghen hebbe ick onderhouden van mijnen jonckheyt af.

21 Ende Jesus hem aensiende beminde hem / ende seyde tot hem / Een dingh ontbreeckt u / gaet heen verkoopt alles wat ghy hebt / ende gheeft het den Armen / ende ghy sult eenen schat hebben inden Hemel. Ende komt herwaerts / neemt het kruys op / ende volghet my.

22 Maer hy treurigh geworden zijnde over dat woort / ginghen bedroeft weech : want hy hadde vele goederen.

23 Ende Jesus rontom siende / seyde tot sijne Discipelen / Hoe swaerlick sullen de gene die goet hebben in het Koninckrijcke Godts in komen?

24 Ende de Discipelen wierden verbaest over dese sijne woorden. Maer Jesus wederom antwoordende / seyde tot haer / Kinderen / hoe swaer is het / dat de ghene die op het goet haer betrouwen setten / in't Koninckrijcke Godts in gaen ?

25 Het

baik, appa perguna'ku mem-boat agar hamba ber dapat posiaka jang hidoppan kakal.

18 Jesus britau akan dia : appa mu bernammaku baik ? tiada barang-siapa baik selain satu saidja, katauwi Allah.

19 Kamu tau jang sabda : angkau tiada batsiumbo : angkau tiada me-munoh : angkau tiada mantsjuri : angkau tiada beri sakxi dusta : angkau tiada beri sajang akan barang-orang : angkau beri hormad akan Bappa daan ibumu.

20 Dia menjaut daan berkatta : Ponguroh segala ini ada ku putus dari mudahanku.

21 Makka Jesus ber-pandangnja daan berkassekan dia, daan katta kan dia. Barang sawatu ada mu kurang : pigila, berdjauwal segala jang ampunja mu, daan berinja akan jang mis kinan, makka mu ber-uleh sawatu per-bindarahan dalam sorga : daan mare ikut beita, daan angkat krus mu.

22 Makka dia ija ber-rusa hati karna perkatta-an itu, daan pulang bersegul hati, karna dia punja harta banja.

23 Makka Jesus meliat ber-kuliling, daan berkatta akan muritnja : Dang-an susa appa ada memasoknja ka Raidjat-Allah, siapa punja jang arta kajahan ?

24 Makka muritnja tekudjut karna kattanja ini. Tetapi Iesus menjaut daan berkattakan dianja : Kanak, bagimana sukar jadinja akan memasok ka Raidjat-Allah, siapa taru pitsiajanja atas jang arta kajahan ?

25 Iadi

25 Het is lichter dat een kemel gae door de ooge van een naelde/ dan dat een Rijcke in het Koninckrijcke Godts in gae.

26 Ende sy wierden noch meer verslaghen / seggende tot malkanderen/ Wie kan dan saligh worden?

27 Doch Jesus haer aensiende / seyde / By de menschen is het onmoghelick / maer niet by Godt: want alle dinghen zijn moghelick by Godt.

28 Ende Petrus begon tot hem te seggghen / Siet / wy hebben alles verlaten/ ende zijn u gevolght.

29 Ende Jesus antwoordende seyde / Voorwaer segge ick u-lieden/ daer en is niemant die verlaten heeft huys / of broeders/ of susters / of vader/ of moeder/ of wijf / of kinderen/ of ackers/ om mijnent wille ende des Euangeliums [wille ,]

30 Of hy en ontfanght hondertvout nu in desen tijdt / huysen / ende broeders/ ende susters/ende moeders/ ende kinders / ende ackers / met de vervolgingen / ende in de toekomende eeuwe het eeuwige leven.

31 Maer vele eerste sullen de laetste zijn / ende [vele,] die de laetste [zijn,] de eerste.

32 Ende sy waren op den wegh/ gaende op nae Jerusalem / ende Jesus gingh voor haer / ende sy waren verbaest / ende hem volgende waren sy bevreest. Ende de twaelve wederom tot hem nemende / begon hy haer te seggen de dingen/ die hem overkomen souden:

33 [Segh-

25 Jadi lebeh morah makka sawatu unta masok turus matta jarum, dari pada sa-orang kaja memasok ka Raid'jat Allah.

26 Karna itu dianja tekudjut lebeh lagi daan katta kan dirinja : siapa dapat pun menjadi mumin ?

27 Tetapi Iesus berpandangnja daan berkatta. Kapada manusea tiada mendapat, tetapi kapada Allah tiadda (bagitou :) Karna segala barang appa ada mendapat-kan Allah.

28 Makka Petrus moulay kattakan dia. Liatla kita bertingal pun samuanja daan meng-ikut mu.

29 Iesus menjaut daan katta : Songo aku berkatta mu , tiada barang-siapa tingal , ruma , atu sudara laki atu adey parampuan , atu Bappa daan ibu , atu bini , atu anak, atu bendang karna beita daan Euangelium ,

30 Siapa tiada terima saratus kali kapada waktu ini, ruma, sudara laki daan adey parampuan daan ibu daan anak daan bendang dang-an ikuttan ; daan kapada zaman datang jang hidop kakal.

31 Tetapi bannja siapa jadi jang mula menjadi pun jang komodiën, daan jang komodiën jang mula.

32 Daan dianja adda di d'jalan , daan menaiki ka Irrusalim , makka Iesus bedjalan di aluannja daan dianja ija bedabar hati, daan meng-ikutnja dang-an takuttan . Tella itu dia meng-ambil jang doablas ka sertanja , daan moulay berkatta - kanja n'ja appa jaddi pada dia.

33 [Seggende,] Siet / wy gaen op na Jeruſalem / ende de Sone des menſchen ſal den Overpriesteren ende den Schrift-geleerden over-ghelevert worden / ende sy sullen hem ter doodt verdoordeelen / ende hem den Heydenen overleveren.

34 Ende sy sullen hem bespotten / ende hem geesselen / ende hem bespouwen / ende hem dooden / ende ten derden daghe sal hy weder opstaen.

35 Ende tot hem quamen Jacobus ende Joannes / de sonen Zebedei / seggende / Meester / wy willden [wel] dat ghy ons dedet soo wat wy begeeren sullen.

36 Ende hy sepde tot haer / Wat wilt ghy dat ick u doe ?

37 Eñ sy seyden tot hem / Geeft ons dat wy mogen sitten / d'eene aen uwe rechter-[handt,] ende d'ander aen uwe slincker-[handt] in uwe heerlickheydt.

38 Maer Jesus sepde tot haer / Ghy en weet niet wat ghy begeert. Konnet ghy den dranckbeker drincken / dien ick drincke / ende met den Doop gedoopt worden / daer ick mede gedoopt worde ?

39 Ende sy seyden tot hem / Wy konnen. Doch Jesus sepde tot haer / Den dranckbeker / dien ick drincke / sult ghy wel drincken / ende met den Doop gedoopt worden / daer ick mede gedoopt worde :

40 Maer het sitten tot mijner rechter ende tot mijner slincker-[handt] en staet by my niet te geven / maer

33 Daan berkatta , liatla kita menaiki ka Irrusalim , daan jang anak manusea ada jadi meng-hentar akan Chali besar daan Chatib , daan dianja ada meng-hokkumnja ka matti di bunoh, daan terhenter akan kafir.

34 Siapa ada bagurunja , bergitik, daan berluda daan memunohnja , tetapi ka hari tiga ada dia pun berbangkit pula.

35 Makka datang kapada dia Ioannes daan Iakobus anak Zebedeo kattanja. Ponguroh kita suka makma mu boat akan kita seperti ka-hendak ku.

36 Dia berkatta kan dianja : appa hendak mu aku mem-boat .

37 Dianja berkatta kan dia, beri kita mendudok kadalam mulahani mu sa-orang ka kanan daan sa-orang ka kiri mu.

38 Tetapi Iesus katta kan dianja : kamu tiada tau appa mu hendak : dapat kamu minum tsjawan minumman, jang meminum aku ? daan menjadi mandi dang-an mandihan dang-an appa ku jadi ber-mandi ?

39 Dianja katta-kanja : kita dapat. Iesus berkatta kan dianja : kamu jaddi minum tsjawan jang meminum aku , daan menjadi mandi dang-an mandihan dang-an appa aku jadi ber-mandi ;

40 Tetapi mendudok ka tang-anku kanan atu kiri tiadaku dapat memeri-mu , tetapi menjadi anugra akan siapa ,

maer [het sal ghegeven worden] dien het berepdt is.

41 Ende als de [andere] tiene [dit] hoorden / begonden sy het van Jacobo ende Joanne seer qualick te nemen.

42 Maer Jesus haer tot hem geroepen hebbende/ seyde tot haer / Ghy weet dat de gene / die geacht worden Overste te zijn der volckeren / heerschappije voeren over haer / ende hare Groote gebruycken macht over haer.

43 Doch alsoo en sal 't onder u niet zijn / maer soo wie onder u groot sal willen worden / die sal uwe dienaer zijn.

44 Ende soo wie van u de eerste sal willen worden / die sal aller dienstknecht zijn.

45 Want ock de Sone des menschen en is niet gekomen om gedient te worden / maer om te dienen / ende sijne ziele te geven [tot] een rantsoen voor vele.

46 Ende sy quamen tot Jericho: ende als hy / ende sijne Discipelen / ende een groote schare / van Jericho / uytgingh / sat de sone Timei / Bartimeus de blinde / aen den wegh / bedelende.

47 Ende hoorende dat het Jesus de Nazarener was / begon hy te roepen / ende te seggben / Jesu ghy Sone Davids ontfermt u mijner.

48 Ende vele bestraften hem / op dat hy swijghen soude: maer hy riep soo veel te meer / Ghy Sone Davids ontfermt u mijner.

49 Ende

pa, men-jadi ber-adirnja.

41 Settela jang sapulo mending-er itu, makka dianja moulay memongut itu ka sallahan derri Iakobo daan Ioanne.

42 Tetapi Iesus pangilnja mampir dia, daan katta-kanja. Kamu tau, makka siapa menjadi mantri atas Cafiri, meng-hokkum akan dianja; daan jang bassar antara dianja krassi aka n'ja.

43 Tetapi demikien tiada jadinja antara kamu: karna siapa hendak antara mu menjadi jang bassar, jang itu ada menjadi sasurumu.

44 Daan siapa hendak menjadi di antara mu jang pertama, menjadi sasuru segala kamu.

45 Karna jang anak manusea tiada mendatang akan menjadi bersewita, tetapi akan bersewita, daan memeri hidopnja akan tubossan bannja orang.

46 Makka dianja datang ka Iericho: daan settela dia kaluar dari Iericho dang-an muritnja daan sawatu rajat bassar, makka Bartimeus jang buta, kanak Timei, mendudok ka tepi d'jalan meminta sedekah.

47 Daan settela dia mending-er makka Iesus di Nazareth ada de situ, makka dia moulay teria daan katta. Ija Iesu anak Daud ber-nurahim akan beita.

48 Makka bannja memara akan dia agar dia berdieem: tetapi dia batria selama lagi: Anak Daud ber-rhamad akan beita.

 49 Tella

49 Ende Jeſus [ſtil] ſtaende / ſeyde datmen hem roepen ſoude: ende ſy riepen den blinden / ſeggende tot hem / Hebt goeden moedt / ſtaet op / hy roept u.

50 Ende hy ſijnen mantel afgeworpen hebbende / ſtondt op / ende quam tot Jeſum.

51 Eñ Jeſus antwoordende ſeyde tot hem / Wat wilt ghy dat ick u doen ſal? eñ de blinde ſeyde tot hem / Rabboni / dat ick ſiende mach worde.

52 Ende Jeſus ſeyde tot hem / Gaet henen / uw' geloove heeft u behouden. Eñ terſtont wiert hy ſiende / ende volghde Jeſum op den wegh.

49 Tella Ieſus bediri mènjuru pangil akan dia: makka dianja pangil akan jang buta, daan katta-kanja, berſukala, bang-unla, dia pangil mu.

50 Makka ſettela dia buangkan ſelimotnja, ber-bangkit daan datang kapada Ieſus.

51 Makka Ieſus britau akan dia: appa hendak mu aku membuat mu? jang buta katta kan dia, Rabboni, makka beita jaddi meliat.

52 Ieſus berkatta akan dia. Pegila, pitſiajahan mu ada bertulong mu. Makka ſigra dia beruleh kaliattan, daan meng-ikut akan Ieſum ka djalan.

Dat elfſte Capittel.

9 Chriſti blijde inkomſte binnen Ieruſalem, 14 Vervloeckt den onvruchtbaren Vijgeboom, 15 eñ weder gekomen zijnde in de ſtadt, reynight hy den Tempel, de koopers ende verkoopers daer uyt drijvende, 23 In't voorby gaen geeft hy ſijnen Diſcipelen verſcheyden leeringhen door de occaſie van den verdorreden Vijgheboom, 29 Verdedight oock het reynigen van de Tempel tegen ſijne beſchuldigers.

1 Ende doe ſy Jeruſalem ghenaeckten tot Bethphage ende Bethania aen den olijf-berg / ſondt hy twee van ſijne Diſcipelen uyt /

2 Ende ſeyde tot haer / Gaet henen in het vleck / dat tegen u over is: Ende terſtondt als ghy in het ſelve komt / ſult ghy vinden een veulen gebonden / op welck gheen menſche geſeten en heeft / ontbindt het ende brenght het.

3 Ende

Jang bagij ka-ſablas.

9 Maſſokkan terſuka dari Chriſtus dalam Irruſalim, 14 berbinaſſa akan puhoon-kaſſema jang tiada berboa, 15 daan tella dia kombali dalam kota makka dia bertſiutsji akan Beitul, daan ſiapa berdjauwal daan memeli di buang-n'ja keluar, 23 Tella dia lalu memerinja akan muritnja berbagi aidjerran karna binaſſahan puhoonkaſſema, 29 memerenta d'juga jang pertſiutsji beitul, adap ſiapa berdaura akan dia.

1 Daan ſettela dianja datang mampir Irruſalim ka Bethphage daan Bethania di tepi bukit boaminja, menjuru dia muritnja doa.

2 Daan katta: Pigila ka duſun jang dudok hadapanmu, daan ſigra tella mu datang di ſitu, ada kamu mendapat ter-ikat ſanwatu anak khalidei, atas ſiapa tiada menaki pun barang-orang, ureyla itou daan bawanja ka mare.

3 Daan

3 Ende indien yemandt tot u seght / Waerom doet ghy dat? Soo seght/ dat de Heere het selve van nooden heeft/ ende hy sal het terstont herwaerts senden.

4 Ende sy ginghen henen / ende vonden het veulen ghebonden by de deure buyten aen de wegh-scheydinge/ ende sy ontbonden het selve.

5 Ende sommighe van de gene die aldaer stonden seyden tot haer / Wat doet ghy / dat ghy het veulen ontbindt?

6 Doch sy seyden tot haer / gheliick Jesus bevolen hadde / ende sy lierense gaen.

7 Ende sy brachten het veulen tot Jesum / ende wierpen hare kleederen daer op / ende hy sat op het selve.

8 Ende vele spreydden hare kleederen op den wegh/ende andere hieuwen mayen van de boomen / ende spreydense op den wegh.

9 Ende die voorgingen ende die volghden/ riepen/ seggende/ Hosanna/ gezegent [is] hy/ die komt in den Name des Heeren:

10 Gezegent [zy] het Koninckrijck onses Vaders Davids / het welck komt in den Name des Heeren: Hosanna in de hooghste [Hemelen.]

11 Ende Jesus quam binnen Jerusalem/ ende in den Tempel/ ende als hy alles rontom besien hadde/ eñ het nu avont-stont was/ gingh hy uyt na Bethanien met de twaelve.

12 Ende des anderen daeghs/ als

3 Daan d'jikkelu barang-siapa britau mu, karna appa kamu memboat itu? makka kattala, Tuanku ada ber-gunanja: makka dia ada menjurunja sigra kasini.

4 Dianja pigi ka sana, daan mendapat akan anak khalidei ter-ikat di luar pintu ka d'jalan berbagi dua, daan dian'ja ber-ureinja.

5 Daan barang-siapa bediri di situ berkattakan dianja: appa boat kamu makka mu meng-urei akan anak khalidei?

6 Tella itu dianja berkatta-kanja seperti Iesus pasann'ja, daan dianja berinja pulang.

7 Daan dianja membawa jang anak khalidei kapada Iesum, daan membubo baidjunja di atasnja, daan dia ney doudok ka atas.

8 Makka bannja meng-ampar baidjunja di d'jalan, daan barang lain bertetta dahan dari puhoon daan menaburnja di d'jalan.

9 Daan siapa d'jalan di aluan daan meng-ikut di balakan betria daan katta: Husanna, bapaliharala siapa datang dang-an namma Tuanku.

10 Bapaliharala jadi jang Raid'jat Bappa ku Daud jang mendatang dalam namma Tuanku: Husanna dalam rasing-u.

11 Daan memasok Iesus dalam Irusalim daan dalam Beitul: daan settela dia melhat samuanja, daan malam pun mampir; makka dia kaluar dang-an jang doablas ka Bethania.

12 Makka ka hari esok settela dia-

als sy uyt Bethanien ginghen / hongerde hem.

13 Ende siende van verre eenen Vijgheboom / die bladeren hadde / gingh hy [om te sien] of hy oock yet op den selven soude vinden / ende daer by ghekomen zijnde / vondt hy niet dan bladeren: want het en was de tijdt der Vijgen niet.

14 Ende Jesus antwoordende seyde tot den selven / Niemant en ete [eenighe] vrucht meer van u in der eeuwigheydt. Ende sijne Discipelen hoorden het.

15 Ende sy quamen te Jerusalem / ende Jesus in den Tempel gegaen zijnde / begon de gene / die in den Tempel verkochten ende kochten / uyt te drijven: ende de tafelen der wisselaers ende de sit-stoelen der gene die de duyven verkochten keerde hy om.

16 Ende en liet niet toe dat pemandt eenigh vat door den Tempel droege.

17 Ende hy leerde seggende tot haer / En isser niet geschreven / Mijn Huys sal een Huys des Gebedts genaemt worden allen volcken? Maer ghy hebt dat [tot] eenen kuyl der moordenaren gemaeckt.

18 Ende de Schrift-geleerde ende Overpriesters hoorden [dat,] ende sochten hoe sy hem dooden souden: want sy vreesden hem / om dat de gantsche schare ontsettet was over sijne leere.

19 Ende als het nu late geworden was / gingh hy uyt buyten de stadt.

20 Ende

n'ja datang dari Bethania, melapar dia.

13 Daan tella dia meliat dari djau satu puhoon-kassema jang pun ja daun, pigi nja akan meliat d'jikkelu dia mendapat barang appa atas n'ja: tetapi settela dia datang mampir-n'ja tiadanja mendapat selain kan daun; karna bulum jadi waktu kassema.

14 Makka Iesus menjaut daan katta akan dia. Dari sakarang sampey ka kakal tiada barang-siapa memakan boahan dari mu. Makka muritnja mending-er itu.

15 Makka dianja mendatang ka Irrusalim, daan Iesus memasok dalam beitul, membuang akan siapa memeli daan berdjauwal kadalam beitul, daan jang dulang orang mengurop, daan jang krusi siapa berdjauwal marpati membalik dia.

16 Daan tiadanja beri barang-siapa membawa barang-barang menurus Beitul.

17 Makka dia meng-aidjer kattanja akan dianja, tiada ija tersurat, rumaku ada menjadi bernamma sawatu ruma sombahajang segala manusea? tetapi kamu ada memboatnja akan sawatu goa orang morka.

18 Settela Chatib daan Chali mending-er itu, mentsiarinja bagimana dianja dapat memunoh akan dia. Karna dianja takut akan dia, sebab segala rajat menjadi heyrani dari aidjerran-n'ja.

19 Daan settela jadi petang, kaluar dia dari kota.

20 Makka

20 Ende des morghens vroegh voor by gaende / sagen sy dat de Vijgheboom verdorret was van de wortelen af.

21 Ende Petrus [sulcks] indachtigh geworden zijnde / seyde tot hem / Rabbi / siet / de Vijgeboom / dien ghy vervloeckt hebt / is verdorret.

22 Eñ Jesus antwoordende seyde tot haer / Hebt geloove op Godt.

23 Want voorwaer segge ick u / Dat soo wie tot desen berghe sal seggen / Wort opgeheven ende in de zee geworpen / ende niet en sal twijffelen in sijn herte / maer sal ghelooven dat het gene hy seght geschieden sal / het sal hem geworden soo wat hy seght.

24 Daerom seghge ick u / Alle dinghen / die ghy biddende begeert / gelooft dat ghyse ontfangen sult / ende sy sullen u geworden.

25 Ende wanneer ghy staet om te bidden / Vergheeft indien ghy iet hebt tegen yemant / op dat oock uwe Vader / die in de Hemelen is / u-lieden uwe misdaden vergeve.

26 Maer indien ghy niet en vergeeft / soo en sal uwe Vader / die in de Hemelen is / oock uwe misdaden niet vergeven.

27 Ende sy quamen wederom te Jerusalem : ende als hy in den Tempel wandelde / quamen tot hem de Overpriesters ende de Schrift-geleerde / ende de Oudersten.

28 Ende seyden tot hem / Door wat macht doet ghy dese dinghen ? Eñ wie heeft u dese macht gegeven / dat ghy dese dingen doen soudet ?

29 Maer

20 Makka ka pagi hari tella dianja melalu de situ, meliatnja puhoon kassema mematti sampey jang akar.

21 Daan tella Petrus ber-ingatnja, ya katta akan dia; Rabbi, liatla jang puhoon kassema siappa mu sonda haram, jadi mematti.

22 Iesus menjaut daan katta akan dia. Pitsiaja angkau akan Allah.

23 Karna songo aku berkatta mu, d'jikkelu barang siapa berkatta akan bukit ini : angkatla daan menjatu dalam laut; daan tiadanja kaluwi dalam hatinja, tetapi ber-pitsiaja makka ada jadi jang di kattanja; daan menjadi putus kattahannja.

24 Karna-itu aku katta akan mu, segala jang di minta mu dang-an sombahajang, berpitsiajala makka mu ada berulehnja, daan itou jaddi pada mou djuga.

25 Daan tatkala angkau bediri akan mẽjomba; makka ber-amponla d'jikkelu mu ada barãg-appa dang-an barang-siappa, agar Bappa mu jãg mẽdudok kadalã surga, ber-ampon salahã mu djuga.

26 Karna djikkalu mu tiada berampon, makka Bappa mu jang mendudok di dalam surga tiada ber-ampon salahan mu d'juga.

27 Makka dianja datang pula dalam Irrusalim : daan tella dia berdjalan dalam Beitul, datang jang Chali kapada dia, daan jang Chatib daan orang tuwa tuwa.

28 Daan berkattakan dia : Dangan kauwassahan appa memboat kamu jang ini ? daan siapa ada memeri mu kauwassahan ini akan memboat itu ?

29 Te-

29 Maer Jesus antwoordende seyde tot haer / Ick sal u oock een woordt vragen: antwoort my oock / ende soo sal ick u seggben / door wat macht ick dese dingen doe.

30 De Doop Joannis was die uyt den Hemel / of uyt de menschen? Antwoordt my.

31 Ende sy overleyden onder haer / seggende / Indien wy seggen / Uyt den Hemel / soo sal hy seggben / Waerom en hebt ghy hem dan niet geloofft?

32 Maer indien wy seggen / Uyt de menschen: soo vreesen wy het volck: want sy hielden alle van Joannes / dat hy waerlick een Prophect was.

33 Ende antwoordende seyden sy tot Jesum / Wy en weten het niet. Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / Soo en seggbe ick u oock niet / door wat macht ick dese dingen doe.

29 Tetapi Iesus menjaut daan katta dianja: aku ada pon ber-tannja mu d'juga barang-appa, daan menjaut akan beita, makka sedang itu ada ku britau mu dang-an kauwassahan appa ada ku memboat pakardja-an ini.

30 Jang mandihan Ioannes ada n'ja dari surga, atu dari manusea? britau akan beita.

31 Dianja bert-bitsiara kan dirinja daan katta: d'jikkelu kita berkatta, dari surga; makka adanja meng-atta; karna appa tiada mu ber-petsjaya akan dia?

32 Daan d'jikkelu kita katta, dari manusea; makka kita takut jang rajat: Karna dianja samuanja terdjund-jung akan Ioannes seperti Nabbi.

33 Makka dianja britau daan katta kapada Iesum. Kita tida tau: daan Iesus berkatta-kanja. Aku d'juga tiada katta - kan - mu dang-an kauwassahan appa beita memboat pakardja-an ini.

Dat twaelfste Capittel.

1 Christus leght den Oversten der Joden een gelijckenisse voor, van dē ondanckbaren ende wreeden Landtslieden. 17 Antwoort oock op de vrage of men den Keyser schattinghe mochte geven. 26 Bevestight oock de leere van de verrijsenisse des vleesches teghen de Sadduceen, 30 gevraeght zijnde, verklaert hy oock welcke dat grootste gebodt zy. 38 Wederleght oock de leere der Pharizeen van de persoon Christi, voor welcker hooghmoedt ende snoodtheyt hy de sijne waerschout. 43 Ende prijst seer de gave van een arme Weduwe.

Jang bagij doablas.

1 *Christus bri akan pang-bulu Iabudi sawatu sepertiban dari orang duson nakal, 17 Menjaut akan tannjahan d'jikkelu jadi harus memberi upeti akan sultanu, 26 bertogo akan bang - kittan daging hadapan orang Saduceen, 30 Settela di tannja akan dia, beri tau nja appa jadi jang sabda bassar sakali, 38 merubo akan aidjerran Pharizey dari jang manuseani Christi, daan menjuro akan muritnja melalu d'jumawahan daan nadjissan n'ja, 43 Berpudji anugrahaja orang budjang miskin.*

1 Ende

1 Makka

1 Ende hy begon dooz gheliſc-
keniſſen tot haez te ſegghen/
Een menſche plantede eenen wijn-
gaezt/ ende ſettede eenen tuyn daez-
om/ ende gzoef eenen wijnpezs-back/
ende bouwde eenen tooren/ ende vez-
huyzde dien aen de landt-lieden/ ende
repſ de buyten landts.

2 Ende als de tijdt was/ſond hy
eenen dienſtknecht tot de lant-lieden/
op dat hy van de landt-lieden ontfin-
ge van de vzucht des wijngaezts.

3 Maez ſy namen ende ſloeghen
hem/ ende ſonden [hem] ledigh he-
nen.

4 Ende hy ſondt wedezom eenen
anderen dienſtknecht tot haez / ende
dien ſteenighden ſy / ende wondeden
hem het hooft/ende ſonden [hem] he-
nen ſchandelick gehandelt zijnde.

5 Ende wedezom ſondt hy eenen
anderen / ende dien doodden ſy : ende
vele andere / [van waer] ſy de ſom-
mighe ſloeghen / ende de ſommighe
doodden.

6 Als hy dan noch eenen Sone
hadde/ die hem lief was/ ſoo heeft hy
ock dien ten laetſten tot haez geſon-
den / ſegghende / Sy ſullen immezs
mijnen Sone ontſien.

7 Maez die landt-lieden ſeyden
onder malkanderen / Deſe is de erf-
genaem:/komt/laet ons hem dooden/
ende de erffeniſſe ſal onſe zijn.

8 Ende ſy namen ende doodden
hem/ende wiezpen [hem] uyt buyten
den wijngaezt.

9 Wat ſal dan de Heere des wijn-
gaezts doen ? Hy ſal komen ende de
landt-

1 Makka ija moulay berkatta
akan dianja dang-an ſepertihan: Sa-orang bertanam ſawatu anguran, daan memboat ſawatu pagar berkuliling nja, daan mengali ſawatu pra, daan pruſa ſawatu tsjandi, daan berſewanja-akan orang duſon, daan pigi ka Nagri dagang.

2 Daan ſettela jadi waktu mouſim, menjurunja ſa-orang ſakeynja kapada orang duſon, agar dia terima dari orang duſon jang bua-buahan angorran-nja.

3 Tetapi dianja meng-ambil dia ber-palunja, daan menjurunja pulang ampa.

4 Makka dia menjuru ſawatu ſakey lain pula kapada dianja: daan jang ini melontarnja dang-an batu,daan palu kapalanja terbiru, daan menjurunja pulang dang-an maluhan.

5 Lagi pula menjuru dia ſawatu lain, jang itu di bunohnja: daan bagi bainja, barang barang di palunja, daan barang barang di bunohnja.

6 Makka ſedang dia ada lagi ſatu anak laki laki jang berkaſſchnja, jang ini menjurunja djuga ka komodiën,daan katta: Dianja ada bertakut akan anakku laki laki.

7 Tetapi orang duſon berkattakan ſamma ſamma: Jang ini jadi nang poſiakahani, mare kita bunohnja, daan jang poſiakahan menjadi kita punja.

8 Makka dianja meng-ambil dia daan memunohnja, daan membuang akan dia di luar angorran.

9 Appa ada ſakarang memboat tuhan angorran itu ? dia ada mendatang berbi-

lant-lieden verderven/ende den wijngaert aen andere geven.

10 En hebt ghy ock dese Schrift niet gelesen? De steen/ dien de bouwlieden verworpen hebben / dese is geworden tot een hooft des hoecks.

11 Van den Heere is dit gheschiet/ ende het is wonderlick in onse oogen.

12 Ende sy sochten hem te vanghen / maer sy vreesden de schare: want sy verstonden dat hy die gelijckenisse op haer sprack: ende sy verlieten hem ende gingen wech.

13 Ende sy sonden tot hem eenighe der Pharizeen ende der Herodianen / op dat sy hem in [sijne] reden vangen souden.

14 Dese nu quamen ende seyden tot hem/ Meester/ wy weten dat ghy waerachtigh zijt/ ende nae niemandt en vraeght/ want ghy en siet den persoon der menschen niet aen/maer ghy leert den wegh Godts in der waerheydt: Is het gheoorloft den Keyser schattinge te geven ofte niet? Sullen wy geven/ ofte niet geven?

15 Ende hy wetende hare ghevenstheydt seyde tot haer/ Wat versoeckt ghy my? brenght my eenen penningh/ dat ick [hem] sie.

16 Ende sy brachten [eenen.] Ende hy seyde tot haer / Wiens is dit beeldt/ ende het opschrift? ende sy seyden tot hem/ Des Keysers.

17 Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / Geeft dan den Keyser dat des Keysers is / ende Gode dat Godes

nassa akan orang dusun, daan memmeri jang angorran akan orang lain.

10 Tiada mu djuga membatsia surat ini. Jang batu siapa membuangkan orang prusahan, ada menjadi akan kapalan udjong ?

11 Itu ada jadi dari Tuanku, daan menjadi pun heirani akan matta kita.

12 Makka dianja tsiari menangkap akan dia, tetapi ber-takut akan rajat: karna dianja meng-aku makka dia berkatta sepertihan itu atas dianja : makka dianja tingal akan dia daan pulangla.

13 Makka dianja menjuru kapada dia barang orang Pharizei daan Herodiani, akan menang-kap dia dang-an kattahan.

14 Jang ini datang daan katta kan dia. Ponguru, kita tau makka mu jadi adil, daan tiada mu Faduli akan barang-siapa, karna mu tiada meliat kan mouca manusea, tetapi kamu meng-aidjer djalan Allahi ka banarran: Jadi harus memmeri upeti akan Sultanu atu tida? ada kita memeri atu tiada ku beri?

15 Tetapi tella dia berkanal golesondanja ya katta akan dianja: appa bertsioba kamu akan beita? bawaku sawatu kepeng agar ku meliatnja.

16 Makka dianja membawa satu: daan dia berkatta nja; siapa punja rupa daan alamat surat jadi itu? dianja beritau kan dia; jang Sultanu ampunja.

17 Makka Jesus britau daan meng-utsiapkan dianja: beri akan Sultanu jang ampunja Sultanu, daan Allah jang ampunja

Godes is. Ende sy verwonderden haer over hem.

18 Ende de Sadduceen quamen tot hem / welcke seggen / datter geen opstandinghe en is / ende vraeghden hem / seggende /

19 Meester / Moses heeft ons geschreven / indien yemandts broeder sterft / ende een wijf achterlaet / ende gheene kinderen nae en laet / dat sijn broeder des selfs wijf nemen sal / ende sijnen broeder zaedt verwecken.

20 Daer waren nu seven broeders / ende de eerste nam een wijf / ende stervende en liet geen zaedt na.

21 De tweede nam haer oock / ende is ghestorven / ende oock dese en liet geen zaedt nae: ende de derde desgelijcks.

22 Ende [alle] de seven namen deselve / ende en lieten geen zaedt na: de laetste van allen is oock het wijf gestorven.

23 In de opstandinge dan / wanneer sy sullen opghestaen zijn / wiens wijf sal sy van dese zijn? want die seven hebben haer tot een wijf gehadt.

24 Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / En dwaelt ghy niet / daerom dat ghy de Schriften niet en weet / noch de kracht Godts?

25 Want als sy uyt den dooden sullen opgestaen zijn / soo en trouwen sy niet / noch en worden niet ten houwelicke gegeven: maer sy zijn gelijck Engelen / die in de Hemelen [zijn.]

26 Doch aengaende de doode / dat sy opgewreckt sullen worden / hebt ghy niet gheleesen in 't Boeck Moses / hoe

punja Allahu: makka dianja heiraninja kan dia.

18 Makka datang kapada dia jang Sadducëi, siapa berkatta makka tiada bang-kittan bangkey: jang ini tanja akan dia daan katta:

19 Ponguru, Musa ada menjurat ku, djikkelu barang-siapa mematti sudaranja, daan bertingal bini nja, daan tiada kan anak, makka sudaranja ada bakawin bini-nja, daan berbangkit benee pada soudara dia.

20 Ada pun sudara toudjo, daan jang pertama meng-ambil bini, daan tella dia matti, tiadanja bertingal asal.

21 Daan jang kadua ada meng-ambilnja, daan mematti pun, daan tiadanja djuga tingal asal: demikien djuga jang katiga.

22 Daan jang toudjo ada meng-ambilnja, daan tiadanja tingal asal: daan komodien mematti pun jang parampuan.

23 Sakarang pun kapada bang-kittan, tella dianja membang-un siapa punja bini ada nja menjadi di antara nja? karna jang toudjo itu ada meng-ambilnja akan bini?

24 Makka Jesus menjaut daan berkattakan dianja. Tiada kamu bersasat sebab mu tiada meng-arti surattan, atu kauwassahan Allahi?

25 Karna tella dianja ada berbangkit dari matti, tiadanja bakauwin, attau menjadi bakauwin, tetapi dianja ada menjadi seperti jang malaikat jang di dalam surga.

26 Daan appa kana akan siapa mematti; makka dianja ada menjadi berbang-un; tiada kamu batsia dalam kitab

hoe Godt in den doornen-boſch tot hem geſproken heeft/ ſeggende/ Ick ben de Godt Abrahams/ eñ de Godt Iſaacs/ ende de Godt Jacobs?

27 Godt en is niet een [Godt] der doode / maer een Godt der levende. Ghy dwaelt dan seer.

28 Ende een der Schriftgeleerde hoorende dat sy te samen in woorden waren / [ende] wetende dat hy haer wel gheantwoordt hadde / quam tot hem / ende vraeghde hem / Welck is het eerſte gebodt van allen?

29 Ende Jeſus antwoordde hem/ Het eerſte van allen de gheboden is/ Hoort Iſraël / De Heere onſe Godt is een eenigh Heere.

30 Ende ghy ſult den Heere uwen Godt lief hebben uyt geheel uw' hert= te / ende uyt gheheel uwe ziele / ende uyt geheel uwen verſtande / ende uyt geheel uwe kracht. Dit is het eerſte Gebodt.

31 Ende het tweede [deſen] ghe= lijck/ [is] dit/ Ghy ſult uwen Naeſten lief hebben als u ſelven. Daer en is geen ander Gebodt grooter dan deſe.

32 Ende de Schriftgeleerde ſey= de tot hem/ Meeſter/ ghy hebt wel in der waerheydt gheſeght / datter een eenigh Godt is/ ende daer en is geen ander dan Hy.

33 Ende hem lief te hebben uyt geheel het hertte/ ende uyt gheheel het verſtandt / ende uyt gheheel de ziele/ ende uyt geheel de kracht: ende / den Naeſten lief te hebben als hem ſel= ven/ is meer dan alle de brant-offeren ende de ſlacht-offeren.

34 Ende

Muſa, bagimana Allah berkatta dang-an dia dalam pohon-pohon-duri kattanja: aku jadi Allah Ibrahim, daan Allah Iſaak, daan Allah Jakub?

27 Dia jadi bukan Allahu orang ſiapa matti, tetapi Allah orang ſiapa ija meng-hidop: karna itu kamu ber-ſaſat ſang-at.

28 Makka ſa-orang Chatib, tella dia mending-er nja bertanja, daan pun tau makka dia menjaut betul, mampir dia, daan bertanja kan dia, appa ija jang ſabda pertama dari ſamuanja?

29 Jeſus menjaut kan dia: jang per-tama di antara ſegala ſabda ija jang ini, Ding-erla Iſrael: Tuan Allah kita ija ſa ſawatu Tuan ſaidja.

30 Makka ada mu berkaſſeh akan Tuan Allah mu dari ſegala hati mu, daan dari ſegala djiwa mu, daan dari ſegala ing-attan mu, daan dari ſegala kauwaſſahan mu. Itu la jang ſabda per-tama.

31 Daan jang kadua jadi ſeperti jang ini: Kamu ada berkaſſeh akan amaſaja mu ſeperti kandiri mu. Tiada ſabda le-beh dari pada jang ini.

32 Makka jang Chatib berkatta akan dia. Ponguru kamu ada berkatta banar, makka ada ſawatu Allah, daan tiada melain kan dia.

33 Makka berkaſſeh akan dia, dari ſegala hati, daan dari ſegala budi, daan dari ſegala njawa: daan dari ſegala kau-waſſahan: daan berkaſſeh akan amaſaja nja ſeperti kandirinja; menjadi lebeh dari perſombahan-ter-tunoh daan ſom-bahan-berſemeh.

34 Daan

34 Ende Jeſus ſiende dat hy verſtandelick gheantwoordt hadde / ſeyde tot hem / Ghy en zijt niet verre van 't Koninckrijcke Godts. Ende niemant en durſde hem meer vragen.

35 Ende Jeſus antwoordde ende ſeyde / leerende inden Tempel / Hoe ſegghen de Schrift-gheleerde / dat de Chriſtus een ſone Davids is?

36 Want David ſelve heeft door den Heyligben Geeſt gheſeght / De Heere heeft geſegt tot mijnen Heere / Sit aen mijne rechter [hant,] tot dat ick uwe vyanden ſal geſet hebben tot een voetbanck uwer voeten.

37 David dan ſelve noemt hem [ſijnen] Heere: ende hoe is hy ſijn ſone? Ende de menighte der ſchare hoorde hem geerne.

38 Ende hy ſeyde tot haer in ſijne Leere / Wacht u voor de Schrift-geleerde / die daer geerne willen wandelen in langhe kleederen / ende gegroet zijn op de merckten.

39 Ende de voor-gheſtoelten [hebben] in de Synagoghen / ende de voor-aenſittinghen in de maeltijden.

40 Welcke de huyſen der weduwen op eten / ende [dat] onder den ſchijn van lange te bidden. Deſe ſullen ſwaerder oordeel ontfangen.

41 Ende Jeſus gheſeten zijnde tegen over de Schat kiſte / ſagh hoe de ſchare geldt wierp in de Schat-kiſte / ende vele Rijcke wierpen vele [daer in.]

42 Ende daer quam een arme Weduwe / die wierp twee kleyne [pen-

34 Daan ſettela Jeſus meliat makka dia ada menjaut dang-an budiman, kattanja akan dia: Kamu tiada djau dari Raidjat-Allahi. Daan tiada barang-ſiapa brani bertanja lagi akan dia.

35 Tella Jeſus meng-aidjer dalam beitul, ya menjaut daan katta: Bagimana katta jang Chatib makka Chriſtus jadi anak Daud?

36 Karna Daud kandiri ada berkatta dang-an anugra Ruah-ulkadus: Tuanku ada berkatta kapada Tuhan beita, dudok ka tang-an ku kanan, ſettela aku taru akan ſatrumu kapada kudiri kaki mu.

37 Daud kandiri beri nammanja Tuan, bagimana jadi dia pun anak nja? makka jang rajat orang mending-er dia, dang-an ſukahati.

38 Makka dia berkattakan-dianja dalam aidjerrannja; lalu mu dari Chatib ſiapa berſuka berpakey baidju panjang, daan menjadi berſalam di paſſara.

39 Daan meng-hendak jang kruſi pertama dalam kampong-an, daan jang kadudokkan bermula ka ſentap-petang berkaſſehnja.

40 Siapa memakan ruma parampuan budjang, dang-an rupanja ſombahajang terpanjang. Iang ini ada berterima hokkumnja maha brat.

41 Makka Ieſus mendudok di dapan piti-anugrahaja, daan meliat bagimana jang rajat membobu jang draham dalam piti-anugrahaja, daan banja orang kaja membobu banja di dalam nja.

42 Makka datang ſa-orang parampuan budjang miſkin ſiapa membobu

[penningſkens daer in,] **welck is een oozdt.**

43 **Ende** [Jeſus] **ſijne Diſcipelen tot hem gheroepen hebbende / ſeyde tot haer / Voorwaer ick ſegghe u / dat deſe arme weduwe meer in gewozpen heeft / dan alle die in de Schat-kiſte gewozpen hebben.**

44 **Want ſy alle hebben van haren overvloedt** [daer in] **ghewozpen: maer deſe heeft van haer ghebreck / al wat ſy hadde** [daer in] **gewozpen / haren ganeſchen leef-tocht.**

doa kapeng ketsjil di dalam nja, jang harganja ſabagi ampat.

43 Daan tella dia pangil muritnja mampir dia kattanja. Songo aku berkatta mu, budjang miſkin ini ada membobu lebeh, dari pada ſegala jang ada membobu dalam piti-anugrahaja.

44 Karna dianja ſamuanja ada membobu dari mamurnja, tetapi jang ini ada membobu dari miſkinannja ſegala jang ampunja dianja, daan ſakalien bakalnja.

Dat dertienſte Capittel.

2 Chriſtus voorſeght het verbreken van den Tempel te Jeruſalem, 6 ende met een die dingen die te voren by den Joden geſchieden ſouden, 14 Item, den grooten noot daer in ſich de Joden dan vinden ſullen, 21 ende waerſchouwt ſijne Diſcipelen voor de verleyders, 26 Uyt deſe occaſie beſchrijft, ende voorſeght hy oock ſijne toekomſte ten oordeele, ende vermaent alle menſchen tot waken.

1 **Ende als hy uyt den Tempel ginghe / ſeyde een van ſijne Diſcipelen tot hem / Meeſter / ſiet / hoedanige ſteenen / ende hoedanighe gebouwen!**

2 **Ende Jeſus antwoozdende ſeyde tot hem / Siet ghy deſe groote gebouwen? Daer en ſal niet** [eenen] **ſteen op den** [anderen] **ſteen gelaten worden / die niet af ghebroken en ſal worden.**

3 **Ende als hy gheſeten was op den Olijf berghe teghen den Tempel over / vraeghde hem Petrus / ende Jaco-**

Jang Bagij tigablas.

2 *Chriſtus bernabbihi jang meruboh-kan Beitul ka Irruſalim, 6 Daan pon appa menjadi dahulo akan Iahudi, 14 dang-an maha miſkilan kamana orang Iahudi berdapat nja ka waktu itu, 21 daan ſuru muritnja melalu ſalahanni, 26 Karna itu dia menjurat daan bernabbihi datangnja ka hari kiamat, 35 daan meſiaurat ſegala manuſea akan berdjaga.*

1 Makka tatkala dia kaluar dari Beitul, berkatta ſa-orang muritnja akan dia: Ponguru, liatla, batu bagien appa, daan bruſanja appa ini!

2 Makka Jeſus menjäut daan katta akan dia: liat mu ſegala bruſahan baſſar ini? tiada tingal ſawatu batu bertindis-tindis, jang tiada menjadi meruboh.

3 Daan ſettela dia mendudok di atas bukit boa minja di dapan jang Beitul, bertanja Petrus, daan Jakobus, daan

Joan-

Jacobus / ende Joannes / ende Andreas alleen.

4 Seght ons wanneer sullen dese dinghen zijn? ende welck is het teecken wanneer dese dingen alle volenndight sullen worden?

5 Ende Jesus haer antwoordende begon te seggben / Siet toe dat u niemant en verleyde.

6 Want vele sullen komen onder mijnen Name/seggende/Ick ben [de Christus,] ende sullen vele verleyden.

7 Ende wanneer ghy sult hooren van oorloghen / ende gheruchten van oorlogen / soo en wordt niet verschrickt: want [dit] moet geschieden. Maer noch en is het eynde niet.

8 Want het [een] volck sal tegen het [ander] volck opstaen/en het [een] Koninckrijck tegen het [ander] Koninckrijck / ende daer sullen aerdtbevingen zijn in verschepden plaetsen/ ende daer sullen hongers-nooden wesen/ende beroerten. Dese dingen zijn [maer] beginselen der smerten.

9 Maer siet ghy voor u selven toe: want sy sullen u overleveren in de Raedts-vergaderinghen / ende in de Synagogen: ghy sult gheslagen worden / ende voor Stadt-houders ende Koningen sult ghy gestelt worden / om mijnent wille / haer tot een getuygenisse.

10 Ende het Euangelium moet eerst gepredickt worden onder alle de Volcken.

11 Doch wanneer sy u leyden sullen om u over te leveren / soo en zijt te voren niet besorght / wat ghy spreken

Joannes, daan Andreas, akan dia sendiri ka besisi.

4 Katta la akan kita, mana kala ada menjadi segala ini? daan pertanda appa adanja settela menjadi putus segali itu?

5 Makka Jesus menjäut dianja daan moulay katta. Liatla agar barang-siapa tiada bersemu akan kamu.

6 Karna banja ada mendatang dalam namma aku, kattanja: aku jadi Christus,daan ada besemu akan banja orang.

7 Tatkala kamu mending-er dari prang, daan persuara prang, djang-an kamu takudjut, karna jadi berguna berputus demikien: tetapi bulom jadi sudahan.

8 Karna rajat ada berbangkit pada rajat, daan satu Raidjat berbangkit dapan Raidjat lain: makka ada pun gompa-bumi ka berbagi tompat: daan pun maha lapar daan uruhara: segala ini jadi jang pertamahan miskillan.

9 Tetapi kamu liatla akan diri mu: karna dianja ada meng-hentar mu ka ruma ber-bitsiara daan ka dalam Synagoge,kamu ada menjadi berpalu, daan meng-hentar di hadapan sabandar daan Raidja-Raidja, karna kami,dianja akan sawatu sakxihan.

10 Daan jang Euangelium berguna menjadi ber-rawajat mula-mula di antara segala orang.

11 Tatkala dianja berpimpin mu akan meng-hentar, djang-an kalu bermula appa kamu ada berkatta, daan djang-

ken ſult / noch en bedenckt het niet: maer ſoo wat u in die upre ghegeven ſal worden/ dat ſpreeckt. Want ghy en zijt het niet die ſpreeckt / maer de Heylige Geeſt.

12 Ende de [een] broeder ſal den [anderen] broeder overleveren tot den doodt / ende de vader het kindt: ende de kinderen ſullen opſtaen teghen de Ouders/ ende ſullenſe dooden.

13 Ende ghy ſult ghehatet worden van alle/ om mijns Naems wille: maer wie volherden ſal tot den eynde/ die ſal ſaligh worden.

14 Wanneer ghy dan ſult ſien den grouwel der verwoestinge / daer van door den Prophect Daniel gheſproken is / ſtaende daer het niet en behoort (die het leeſt die mercke daer op) als dan die in Judea zijn/ datſe vlieden op de bergen.

15 Ende die op het dack is / en kome niet af in't huys / noch en gae niet in / om yet uyt ſijn huys wech te nemen.

16 Ende die op den acker is / en keere niet weder te rugghe / om ſijn kleedt te nemen.

17 Maer wee den bevruchten ende den zooghenden [vrouwen] in die dagen.

18 Doch biddet dat uwe vlucht niet en geſchiede des winters.

19 Want die dagen ſullen ſulcke verdruckinghe zijn / welcker gelijcke niet gheweeſt en is van den beginne der ſchepſelen / die Godt gheſchapen heeft/ tot nu toe / noch oock niet zijn en ſal.

20 Ende

djang-an mu fikir; tetapi appa menjadi anugra akan mu ka waktu itu, itula berkatta kan: karna bukan jadi kamu ſiapa berkatta tetapi jang Roahulkadus.

12 Tella itu ada ſatu ſudara-laki meng-henter ſudaranja akan jadi matti di bunoh, daan jang Bappa nang anak: daan kanak-kanak ada ber-bangkit adap Bappa ibu nja, daan memunohnja.

13 Daan kamu ada menjadi berbintsji dari ſamuanja karna namma aku: Tetapi ſiapa tingal tugo menjadi mumin.

14 Tatkala kamu ſedang itu meliat akan binaſſahan harammi itu, jang di kattakan Nabbi Daniel, bediri kamana tiada harus (ſiapa membatſianja mengartila) ſedang itu ſiapa ada dalam Judea melari di atas bukit.

15 Daan ſiapa ada di atas atap, djang-an turun ka ruma, daan djang-an maſok ka ſana akan meng-ambil barang-barang derri romanja.

16 Daan ſiapa ada di bendang, djang-an kombali akan meng-ambil badjunja.

17 Tetapi adoy parampuan berbunting daan ſiapa berſuſu kapada hari itu.

18 Tetapi ſombala makka lari-mu tiada jadi ka waktu muſim dingin.

19 Karna kapada hari itu adala ikottan demikiën, ſekien tiada meliat dari mulahan aſal dunja jang di jadi kan Allah ſampei ſakarang, daan tiada pun menjadi.

20 Daan

20 Ende indien de Heere de daghen niet verkort en hadde / gheen vleesch en soude behouden worden: maer om der uytverkorenen wille / die hy heeft uytverkoren / heeft hy de dagen verkort.

21 Ende als dan soo yemant tot u-lieden sal seggheu / Siet hier is de Christus: ofte / Siet / hy is daer / en gelooft het niet.

22 Want daer sullen valsche Christi / ende valsche Propheten opstaen / ende sullen teeckenen ende wonderen doen / om te verleyden / indien het mogelick ware / oock de uytverkorene.

23 Maer ghy-lieden siet toe: Siet / ick hebbe u alles voorseght.

24 Maer in die daghen / nae die verdruckinge / sal de Sonne verduystert worden / ende de Mane en sal haer schijnsel niet geven.

25 Ende de sterren des Hemels sullen daer uyt vallen / ende de krachten die in de Hemelen [zijn,] sullen beweeght worden.

26 Ende als dan sullen sy den Sone des menschen sien / komende in de wolcken / met groote kracht ende Heerlickheydt.

27 Ende als dan sal hy sijne Engelen uytsenden / ende sal sijne uytverkorene by een vergaderen uyt de vier Winden / van het uyterste der Aerden / tot het uyterste des Hemels.

28 Ende leert van den Vijghe-boom dese gelijckenisse: wanneer nu sijnen tack teer wordt / ende de bladeren

20 Daan djikkelu Tuanku tiada ber-kurang akan hari itu, tiadanja dapat jadi berpegang barang asal daging: Tetapi karna jang Pile-harani nang di pileh nja; adanja ber-kurang akan hari itu.

21 Tatkala barang-siapa katta kamu: liatla di sini ada Christus, atu liat dia ada di sana, d'jang-an petsjayala.

22 Karna ada ber-bangkit barang Christi berdusta daan Nabbini sala, siapa ada memboat barang tanda daan pakardja-an heyrani, akan bersemu pun jang Pile-harani d'jikkelu ada mendapat ber-uleh.

23 Tetapi kamu liatla (akan diri kamu,) liatla aku ada berkatta mu samuanja daulo.

24 Makka kapada hari itu komodi-en ikottan ini, ada nang mattahari menjadi ber-glap, daan jang bulan tiada beri ridup n'ja.

25 Daan jang bintang di Surga ada men-jatu, daan jang kauwassahan nang ada di dalam surgani ada menjadi bergrak.

26 Makka tella itu adanja meliat akan anak manusea mendatang di atas awan dang-an maha kauwassahan daan mulijanja.

27 Daan sedang itu ada dia menjuru akan Malaikatnja, akan ber-kampung Pileharani-nja dari ampat ang-in, dari udjung bumi ka udjung sorga.

28 Aidjerla sawatu sepertihan dari pohoon kassema: tatkala tsiabang n'ja menjadi lombot, daan jang daun ija ka-

ren uptſpruyten / ſoo weet ghy dat de Sonez nae by is.

29 Alſo oock ghy / wanneez ghy deſe dingen ſult ſien geſchieden / ſoo weet dat [het]na by booz de deure is.

30 Boozwaez ick ſegge u / dat dit geſlachte niet en ſal booz-by gaen / tot dat alle deſe dingē ſullen geſchiet zijn.

31 De Hemel ende de Aezde ſullen booz-by gaen / maez mijne woozden en ſullen geenſins booz-by gaen.

32 Maez van dien dagh ende de ure en weet niemant / noch de Engelen die in den Hemel zijn / noch de Sone / dan de Badez.

33 Siet toe / waeckt ende bidt / want ghy en weet niet wanneez de tijdt is.

34 Ghelijck een menſche buyten landts reyſende / ſijn huys vezliet / ende ſijnen dienſt-knechten macht gaf / ende elck ſijn wezck / ende den deurwachtez gheboodt dat hy ſoude waken.

35 Soo waeckt dan (want ghy en weet niet wanneez de Heere des huys komen ſal / [desavonts]late / ofte tez middez-nacht / ofte met het hanengekzaey / ofte in den mozgen-ſtont.)

36 Op dat hy niet onvooꝛſiens en kome / ende u ſlapende vinde.

37 Ende 't ghene ick u ſegghe / [dat] ſegge ick allen / Waeckt.

luar, makka tau kamu jang muſim kama rauw pun mampir.

29 Demikien kamu d'juga, tella mu meliat ſegala ini ada menjadi, makka taula itu ada ampir di dapan pintu.

30 Songo aku beritau mu, aſſal itu tiada berbinaſſa ſampey ſegala ini menjadi ber-putus.

31 Jang ſorga daan bumi ada berbinaſſa, tetapi katta aku tiada berbinaſſa.

32 Daan dari hari atu kotika itu tiada barang ſiapa taunja, daan jang malaikat ſiapa dudok ka dalam ſorga pun tida, ija jang Anak pun tida, tetapi jang Bappa ſaidja.

33 Liatla, berdjaga daan memjomba, karna kamu tida tau manakala jadi bila itu.

34 Seperti ſa-orang manuſea ſiapa pigi ka nagri dagang daan bertingal akan rumanja, daan memeri akan ſakeynja kauwaſſahan, daan ſa-orang pa kardja-annja daan menjuru jure-pintu agar dia berdjaga.

35 Karna itou djagala (karna kamu tiada tau ka waktu manna Tuan ruma itu ada mendatang, atu ka petang hari, atu ka tang-a malam, atu ampir bekoko ajam, atu ka dini-hari.)

36 Agar tia-danja datang ſigra atas angkau, daan mendapat kamu bertidor.

37 Tetapi jang di kattaku akan ang-kau, itula di kattaku akan ſegala orang: Berdjagala.

Dat veertienſte Capittel.

1 Nae dat de Overſten der Joden beraedtſlaeght badden Chriſtum te dooden, 3 komt

Jang bagij ampat-blas.

1 Settela jang pang-hulu orang jahudi meſiaurat akan memunoh Chriſtus, 3 datang

dia

3 komt hy tot Bethanien, daer hem een Vrouwe met koſtelicke ſalve ſalft, dewelcke hy verdedight tegen ſijnen Diſcipelen: maer Judas laet hem beweghen voor geldt hem te verraden, 22 Ende na dat Jeſus het Paeſch-lam met ſijnen Diſcipelen ghegeten hadde, ſtelt hy oock het heylighe Avondtmal in: 27 ende voorſeght ſijne Jongeren dat ſy hem verlaten ſouden, ende met namen dat Petrus hem verloochenen ſoude. 34 Het lijden ende den anghſt Chriſti in den Hof, daer hy van Juda verraden, van den Joden gevanghen, ende van ſijnen Diſcipelen verlaten werdt. 64 Hy werdt van den Raedt in des Hoogen-Prieſters Huys ter doot verweſen: ende van Petro tot driemael toe verloochent.

dia ka Bethania, ka manna ſa-orang parampuan berminjami dia dang-an minja maha garib, ſiapa dia memerenta di dapan muritnja, 10 daan Iudas jadi meng-upa dang-an draham akan berduraka akan dia, 22 Daan tella Ieſus ſuda makan jang Paſkoa dang-an muritnja, berbangkitnja jang djamuhan petang ulkadus: 27 daan britau akan muritnja makka dianja ada bertingal akan dia, daan Petrus ada pon berſankalnja. 34 Iang meraſſa daan takottan Chriſti dalam duſon, kamana dia jadi dhinchi dari Iudas, menangkap dari Iahudi daan bertingal dari muritnja. 64 Dia menjadi berhokkum dari jang pen-ſiaurat kadalam ruma Chali akan menjadi matti: daan ber-ſankal tiga kali dari Petrum.

1 ENde het Paſcha / ende [het Feeſt] der ongehevelde [brooden] was nae twee daghen / ende de Over-prieſters ende de Schrift-gheleerde ſochten / hoe ſy hem met liſtighevdt vanghen ende dooden ſouden.

1 MAkka lalu doa hari jadi Paſkoa, daan jang hari Kaja roti-manis: daan jang Chali daan Chatib mentsjari bagimana dianja beruleh menangkap dia dang-an muſelahati akan membunohnja.

2 Waer ſy ſeyden / Niet in het Feeſt / op dat niet miſſchien oproer onder 't volck en worde.

2 Tetapi, dianja berkatta, djangan ka hari Raja, agar jang rajat tiada ber-uruhara.

3 Ende als hy te Bethanien was in het huys Simonis des melaetſchen / daer hy aen [tafel] ſat / quam een vrouwe hebbende een alabaſter-fleſſche met ſalve van onvervalſchte Nardus / van grooten prijs: ende de alabaſter-fleſſche ghebroken hebbende goot die op ſijn hooft.

3 Daan tella dia mendudok ka Bethania dalam ruma Simonis jang berkadel, daan mendudok ka dulang ſentap, datang ſa-orang parampuan dang-an ſawatu jambul batu polam ber-iſi minja nardi maha garib; daan berpitsjanja jang jambul, bertuangnja di atas kapalanja.

4 Ende daer waren ſommige die dat ſeer qualick namen by haer ſelven / ende ſeyden / Waer toe is dit verlies der ſalve geſchiedt?

4 Makka adda barang-ſiapa jang meng-ambil itu ber-bing-is, daan katta. Appa guna merugi minja ini ter-ſajang?

5 Want

5 Want deſelve hadde konnen boven de drie hondert penningen verkocht/ ende [die] den armen gegeven worden: ende ſy vergrimden teghen haer.

6 Maer Ieſus ſeyde / Laet af van haer: wat doet ghy haer moeyte aen? Sy heeft een goedt werck aen my gewrocht.

7 Want de arme hebt ghy altijt met u / ende wanneer ghy wilt kondt ghy haer wel doen / maer my en hebt ghy niet altijdt.

8 Sy heeft gedaen het gheen ſy konde: ſy is voorgekomen om mijn lichaem te ſalven / [tot een voor-bereydinge] ter begraeffeniſſe.

9 Voorwaer ſegge ick u / alwaer dit Euangelium gepredickt ſal worden in de geheele werelt / [daer] ſal ock tot haer gedachteniſſe geſprokē worde/ van het gene ſy gedaen heeft.

10 Ende Judas Iſcarioth/ een van de twaelve / gingh henen tot de Overſtes / op dat hy hem haer ſoude overleveren.

11 Ende ſy [dat] hoorende waren verblijdt / ende beloofden hem geldt te geven / ende hy ſocht hoe hy hem bequamelick overleveren ſoude.

12 Ende op den eerſten dagh der ongehevelde [brooden] wanneer ſy het Paſcha ſlachteden / ſeyden ſijne Diſcipelen tot hem / Waer wilt ghy dat wy hemen gaen / ende bereyden/ dat ghy het Paſcha etet?

13 Ende hy ſondt twee van ſijne Diſcipelen uyt / ende ſeyde tot haer/

5 Karna jang minja itu ada mendapat berdjauwal harganja tiga ratus kepeng dinari,daan memmeri akan miſkinan : demikien dianja berbing-is akan parampuan itou.

6 Tetapi Ieſus berkatta : bëerla akan dianja. Karna appa kamu berſuſa akan dianja? dianja ada memboat ſuatu kardjahan bay akan aku.

7 Karna jang miſkinan ada kamu ſedekalla ampir mu, daan tatkalla kamu hendak memboatnja bakti makka adamu ber-ulehnja, tetapi aku tiada mu ſedekalla ka ſerta mu.

8 Dianja ada memboat ſeperti ulehnja : daan dianja ada mendatang daulu akan ber-minjami badanku, akan ber-tanam-nja.

9 Songo aku britau mu, kamana Euangelium ini jadi ber-rawajat di dalam ſegala dunja, di ſitu pun adanja berkatta kapada ing-attannja appa dianja ada memboat.

10 Makka Iudas Iſcarioth ſawatu dari jang doablas, pigi kapada nang Chalifa-Chalifa itu, agar dia berduraka akan Chriſtus.

11 Tella dianja mending-er itu, ber ſukanja daan bedjandjy bry draham akanja. Makka dia tſijari waktu patut akan meng-henter dia.

12 Makka kapada pertama hari roti manis, tatkala di ſemelehnja jang Paſcha, berkatta jang murit kapada Ieſus, kamana hendakmu kita pigi beradir, agar mu memakan jang Paſcha?

13 Makka dia menjuru doa orang muritnja daan berkattakan dianja: pigila

haer / Gaet henen in de ſtadt / ende u ſal een menſche ontmoetten / dragende een kruycke waters / volght dien.

14 Ende ſoo waer hy in gaet / ſeght tot den Heere des huys / De Meeſter ſeght / Waer is de eet-zale / daer ick het Paſcha met mijne Diſcipelen eten ſal ?

15 Ende hy ſal u wijſen een groote oppers-zale / toegheruſt [ende] ghereedt: bereydt het ons aldaer.

16 Eñ ſijne Diſcipelen gingen uyt / ende quamen in de ſtadt / ende vonden het gelijck hy haer gheſeght hadde / ende bereydden het Paſcha.

17 Ende als het avondt geworden was / quam hy met de twaelve.

18 Ende als ſy aenſaten ende aten / ſeyde Jeſus / Voorwaer ick ſeghe u / dat een van u / die met my eet / my ſal verraden.

19 Ende ſy begonden bedroeft te worden / ende d'een na d'ander tot hem te ſeggben / Ben ick het ? ende een ander / Ben ick het ?

20 Haer hy antwoordde / ende ſeyde tot haer / ['t Is] een uyt de twaelve / die met my in de ſchotel indoopt.

21 De Sone des menſchen gaet wel henen / gelijck van hem geſchreven is / maer wee dien menſche / door welcken de Sone des menſchen verraden wordt: Het waer hem goedt / ſoo die menſche niet geboren en ware geweeſt.

22 Ende als ſy aten / nam Jeſus

gila ka dalam kota makka mu bertumo ſa-orang ſiapa membawa ſabojong ajer; ikot akan dia.

14 Daan kamana dia maſok, britau akan tuan di ruma. Jang ponguroh katta, mana ija jang bile berdjamu kamana aku dapat memakan jang Paſcha dang-an murit ku ?

15 Makka dia ada menundjok mu ſawatu bileh baſſar ber-adir daan meng-ampar: ber adir akan kita jang Paſcha di ſitu.

16 Makka muritnja kaluar daan memaſok dalam kota, daan mendapatnja ſeperti dia ſouda kattakanja, daan meng-adir akan jang Paſcha.

17 Daan ſettela jadi petang datang dia dang-an murit doablas.

18 Makka tella dianja mendudok ka dulang ſentap daan memakan, berkatta Ieſus, ſongo aku britaumu, ſa-orang kamu ſiapa makan dang-an aku ada berhiſmu akan beita.

19 Makka dianja moulay menjadi bertsjinta, daan kattanja ſuatu komedian jang lain akan dia, jadi aku ? daan ſa-orang lain, jadi aku ?

20 Makka dia meng-utſiapnja. Saorang dari nang doablas ſiapa menjelop dang-an aku dalam ping-an ada berhiſmu akan aku.

21 Jang anak manuſea ija pegí, ſeperti jadi menjurat dari dia; tetapi Adoy manuſea itu derri pada sjappa jadi berhiſmu anak lelacki manuſea: pada jang manuſea itu jadi lebeh baïk d'jikkelu dia tiada menjadi ber-anaki.

22 Daan ſettela dianja makan

ſus broodt / ende als hy ghezegent hadde / brack hy het / ende gaf het haer / ende ſeyde / Nemet / etet / dat is mijn lichaem.

23 Ende nam den dranckbeker / ende ghedanckt hebbende / gaf haer [dien :] ende sy droncken alle upt den selven.

24 Ende hy seyde tot haer / Dat is mijn bloedt / het [bloet] des Nieuwen Testaments / het welck voor vele vergoten wordt.

25 Voorwaer ick seggh e u / dat ick niet meer en sal drincken van de vrucht des wijnstocks / tot op dien dagh / wanneer ick deselve sal nieuw drincken / in't Koninckrijcke Godts.

26 Ende als sy den loffangh gesongen hadden / gingen sy upt na den Olijf-bergh.

27 Ende Jesus seyde tot haer / Ghy sult in desen nacht alle aen my ge-ergert worden : Want daer is geschreven / Ick sal den herder slaen / ende de schapen sullen verstroyt worden.

28 Maer nae dat ick sal opghestaen zijn / sal ick u voorgaen na Galileen.

29 Ende Petrus seyde tot hem / Of sy oock alle ghe-ergert wierden / soo en sal ick doch niet [ge-ergert worden.]

30 Ende Jesus seyde tot hem / Voorwaer ick seggh e u / dat heden in desen nacht / eer de haen tweemael ghekraept sal hebben / ghy my driemael sult verloochenen.

31 Maer hy seyde noch dies te meer /

meng-ambil Iesus jang roti daan tella dia berdoa ber-pitsianja, daan memmerinja akan dianja daan berkatta, ambilla, makanla, itu ija badanku.

23 Daan dia meng-ambil nang tsiawan minumman, daan settela dia suda berdoa, memmerinja akan dianja ; daan dianja samuanja meminum dari itu.

24 Makka dia katta akan dianja, itula ija darahaku, jang dara Testamentum baharu nang jadi bertompa karna orang banja.

25 Songo aku britaumu, tiada ku dary sakarang meminom lagi dari boaangor, sampey hari itou, tatkala aku meminomnja ka dalam Raid'jat Allah.

26 Makka settela dianja ada menjannji njannjihan terpudji, kaluarnja, daan berdjalan ka bukit boa minja.

27 Daan Iesus britaukan dianja : kamu samuanja ada menjadi ber-dhinki kapada malam ini, karna akou, sebab ada tersurat ; aku ber-palu akan kombala daan jang domba menjadi ber-tsjereymerey.

28 Tetapi komodien tella aku jadi ber-bangkit, ada ku bedjalan dahulo kamu ka Galileam.

29 Makka Petrus katta kan dia : d'jikkelu dianja samoanja menjadi berdhinki, aku tiada menjadi ber-dhinki.

30 Iesus katta akan dia : songo aku berkatta mu, kapada malam ini, bermula bakoko ajam doa kali, ada mu basankal aku tiga kali.

31 Makka dia berkatta lebeh pula :

mee: / Al moeſte ick met u ſte:ven/ſoo en ſal ick u geenſins ve:loochenen. Ende inſgelijcks ſeyden ſy oock alle.

32 Ende ſy quamen in een plaetſe / welcke: name was Gethſemane/ ende hy ſeyde tot ſijne Diſcipelen / Sit hie: nede: tot dat ick gebeden ſal hebben.

33 Ende hy nam met hem Pe:rum / ende Jacobum / ende Joannem / ende begon ve:baeſt ende ſee: beanghſt te wo:den.

34 Ende ſeyde tot hae: / Mijn ziele is geheel bedroeft totte: doodt toe : Blijft hie: ende waeckt.

35 Ende een weynigh voo:t gegaen zijnde viel hy op de ae:de / ende badt/ ſoo het mogelick ware / dat die ure van hem voo:-by ginge.

36 Ende hy ſeyde / Abba / Pade: / alle dinghen zijn u moghelick : Neemt deſen dr:inckbeke: van my weech : doch niet wat ick wil / mae: wat ghy [wilt.]

37 Ende hy quam ende vandt hae: ſlapende/ende ſeyde tot Pe:rum/ Simon ſlaept ghy ? en kondt ghy niet een ure waken ?

38 Waket ende biddet / op dat ghy niet in ve:ſoeckinghe en komt : De geeſt [is] wel gewilligh/ mae: het vleeſch is ſwack.

39 Ende wede:om henen ghegaen zijnde / badt hy/ ſpr:ekende deſelve woo:den.

40 Ende wede: ghekee:t zijnde vondt hyſe wede:om ſlapende : want hare ooghen waren beſwae:t / ende ſy

la : d'jikkelu patut aku jadi membuno dang-an kamu , tiada ku ber-ſankal mu. Demikien kattanja d'juga ſamuanja.

32 Makka dianja datang ka ſawatu duſon , jang ber-namma Gethſemane : daan dia katta akan muritnja : dudok ſini ſettela aku ada menjumba.

33 Makka dia meng-ambil ka ſertanja Petrum daan Iakobum daan Ioannem , daan dia menjadi takudjut daan ketsjil hati.

34 Daan katta akan dianja, Njawaku menjadi bertsjinta dari ſegala ſiſi ampir matti : tingal la ka ſini daan berdjaga la.

35 Daan tella dia lalu ſedikit ſana , menjatunja katana , daan memjumba , agar waktu itu lalu dari dia , d'jikkelu ada berule dapat.

36 Daan katta, Abba Bappa, ſakalien appa ada mu berule dapat , ambilla tſiawan minumman ini dari aku : tetapi bukan ſeperti kahendak aku, tetapi pun appa hendak mu.

37 Makka dia datang daan berdapatnja bertidor , daan berkatta kapada Petro , Simon , kamu tidor ? tiadamu dapat berdjaga ſadjam dang-an aku ?

38 Djagala daan menjumba , agar kamu tiada datang ka tſiobahan : jang ruah ija ber-radjin tetapi daging ija berlumbot.

39 Daan ſettela dia pigi pula, menjumbanja , daan ber-katta , jang kattahan itou d'jouga.

40 Makka tella dia kombali, mendapatnja bertidor poula , karna mattanja ija ber-mantok , daan dianja tiada

tau

de ſy en wiſten niet wat ſy hem antwoordẽ ſouden.

41 Ende hy quam ten derden-mael / ende ſeyde tot haer / Slaept [nu] voorts ende ruſt. Het is ghenoegh: de uyre is gekomen. Siet / de Sone des menſchen wordt overgelevert in de handen der ſondaren.

42 Staet op / laet ons gaen: Siet / die my verraedt is na-by.

43 Ende terſtont als hy noch ſprack / quam Judas aen / die een was van de twaelve / ende met hem een groote ſchare met ſweerden ende ſtocken / [geſonden] van de Overſte-ſters / ende de Schrift-geleerde / ende de Ouderlingen.

44 Ende die hem verriedt / hadde haer een gemeen teecken gegeven / ſegghende / Dien ick kuſſen ſal / die is 't / grijpt hem / ende leydt hem ſeker-lick heenen.

45 Ende als hy gekomen was / ginghy hy terſtondt tot hem / eñ ſeyde / Rabbi / Rabbi: ende kuſte hem.

46 Ende ſy ſloegen hare handen aen hem / ende grepen hem.

47 Ende een der ghene / die daer by ſtonden / het ſweerdt trockende / ſloegh den dienſt-knecht des Hoogen-Prieſters / ende hieuw hem ſijn oore af.

48 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot haer / Zijt ghy uytgegaen met ſweerden ende ſtocken als tegen eenen moordenaer om my te vangen?

49 Dagelicks was ick by u-lieden in den Tempel leerende / ende ghy

tau appa menjaut akan dia.

41 Makka dia datang ka tiga-kali daan kattakan dianja. Tidorla ſakarang daan membrenti: jadi ſuda: djam itou ya ſonda datang, liatla jang anak lelaki manuſea menjadi hentar ka tangan haramzada.

42 Bang-unla beer kita pulang, liat ſiapa berduraka akan aku ija pun ampir.

43 Makka ſigra tella dia lagi betutor, datang Iudas ſa-orang dari nang doablas, daan ſawatu rajat baſſar ka ſertanja, dang-an pedang daan batang kaju, dari jang Chalifa daan Chatib daan touwa orang itou.

44 Makka ſiapa berduraka akan dia ada memmerinja ſatu tanda daan berkatta. Siapaku ber-tsjum itula dia, tangkapnja, daan berpimpin dia dangan bidjakſena.

45 Makka tella dia datang, mampirnja akan dia, daan berkatta, Rabbi, Rabbi, daan bertsjum kan dia.

46 Daan jang lain membobo tangannja atas dia, daan berdjabat akan dia.

47 Tetapi ſa-orang, ſiapa bediri di ſitu meng-unus pedangnja, daan tetta akan ſakey Chali, daan potung taling-a n'ja ſatu.

48 Makka Ieſus menjaut daan katta, akan dianja; kamu kaluar ſeperti kapada ſa-orang morka dang-an pedang daan batang-kaju akan menangkap beita.

49 Aku ada meng-aidjer mu ſarihari dalam Beitul, daan tiada mu menang-

ghy en hebt my niet gegrepen: maer [dit gheschiet] op dat de Schriften vervult souden worden.

50 Ende sy hem verlatende zijn alle gevloden.

51 Ende een seker jongelingh volghde hem / hebbende een lijnwaet omghedaen over het naeckte [lijf,] ende de jongelingen grepen hem.

52 Ende hy het lijnwaedt verlatende is naeckt van haer gevloden.

53 Ende sy leydden Jesum henen tot den Hoogen-priester: ende by hem vergaderden alle de Over-priesters/ ende de Oudersinghen/ ende de Schrift geleerde.

54 Ende Petrus volghde hem van verre/ tot binnen in de zale des Hoogen-Priesters/ ende hy was mede sittende met de dienaren/ ende hem warmende by het vier.

55 Ende de Over-priesters ende de geheele Raedt sochten ghetuygenisse teghen Jesum / om hem te dooden/ ende en vonden niet.

56 Want vele getuyghden valschelick tegen hem / ende de getuygenissen en waren niet eenparigh.

57 Ende eenige opstaende ghetuyghden valschelick teghen hem / seggende /

58 Wy hebben hem hooren seggen / Ick sal desen Tempel / die met handen gemaeckt is/ afbreken / ende in drie daghen eenen anderen sonder handen gemaeckt / bouwen.

59 Ende oock alsoo en was haer getuygenisse niet eenparigh.

60 Ende de Hooge-priester in't mid-

nang-kap ku : tetapi itula menjadi agar jadi putus segala surattan.

50 Makka muritnja bertingal akan dia, daan melari.

51 Daan sa-orang muda meng-ikot dia , berpakey dang-an satu kain atas dannja talanjang , daan jang orang orang mouda pegang pada dia.

52 Tetapi dia melapas akan kain, melari talanjang dari dianja.

53 Makka dianja berhentar akan Iesum kapada jang Chalifa , daan di situ berkampong segala Chalifa , daan dato, daan Chatib.

54 Tetapi Petrus meng-ikot dia dari d'jau , sampey ka estana Chalifa , makka dia dudok dang-an sakey daan membed'jang n'ja ampir api.

55 Makka jang Chali daan segala sjaurat-berbitsjara mentsjari sakxi adap Iesum akan membunoh dia , daan tiadanja berulch dapat barang.

56 Karna banja bersakxi dusta adap dia : tetapi sakxinja tiada berpatut samma samma.

57 Daan barang-orang berbangkit daan bersakxi dusta adap dia , daan katta,

58 Kita ada mending-er kattanja : aku ada merobo akan beitul ini siapa jadi prusa dang-an tang-an , daan berputus satu lain dalam tiga hari jang tiada menjadi boat dang-an tang-an.

59 Makka sakxinja pun tiada lagi berpatut samma samma demikien.

60 Tella itu makka jang Chalifa be-

midden opſtaende vraeghde Jeſum/ ſeggende / En antwoort ghy niets ? Wat getuygen deſe tegen u ?

61 Maer hy ſweegh ſtille/ en antwoordde niets. Wederom vraegde hem de Hooge-prieſter/ ende ſeyde tot hem/ Zijt ghy de Chriſtus / de Sone des gezegenden [Godts ?]

62 Ende Jeſus ſeyde/ Ick ben't: ende ghy-lieden ſult den Sone des menſchen ſien ſitten ter rechter-[hant] der kracht [Godts,] ende komen met de wolcken des Hemels.

63 Ende de Hooge-prieſter verſcheurende ſijne kleederen / ſeyde/ Wat hebben wy noch getuygen van nooden ?

64 Ghy hebt de [Godts-]laſteringe gehoort : wat dunckt u-lieden? Ende ſy alle verdoordeelden hem des doodts ſchuldigh te zijn.

65 Ende ſommighe begonden hem te beſpouwen/ ende ſijn aenghe-ſicht te bedecken/ ende met vuyſten te ſlaen / ende tot hem te ſeggen / Pro-pheteert : ende de dienaers gaven hem kinneback-ſlagen.

66 Ende als Petrus beneden in de zale was/ quam eene van de dienſt-maeghden des Hoogen-prieſters /

67 Ende ſiende Petrum hem warmende / ſagh ſy hem aen / ende ſeyde / Oock ghy waert met Jeſu den Nazarener.

68 Maer hy heeft het gheloo-chent/ ſeggende/ Ick en kenne [hem] niet / noch ick en weet niet wat ghy ſeght. Ende hy ginghy buyten in de voor-zale/ ende de haen kraeyde.

69 Ende

diri di antaranja, daan bertanja akan Ie-ſum daan ber-katta : tiada mu menjaut ? appa ber-ſakxi jang ini di adap mu ?

61 Tetapi dia berdiëm daan tiada menjaut barang barang. Makka jang Chalifa tanja akan dia pula, daan ber-katta akan dia. Jadi kamu jang Chri-ſtus, Anak Allahu berpudji ?

62 Makka Ieſus berkatta, Aku ija n'ja : daan kamu ada meliat jang anak manuſea berdudok ka tang-an kanan kauwaſſahan Allah, daan mendatang dang-an awan ſurga.

63 Tella itu ber-tjarik jang Chalifa akan badjunja, daan berkatta ; appa gu-na kita ſakxi lagi ?

64 Kamu ada mending-er jang hudjat Allahi, appa fikir mu ? daan dia-n'ja berhokkum akan dia makka jadi harus dia matti di bunoh.

65 Daan barang ſiapa moulay ber-luda akan dia, daan bertudong muka-nja, daan poukol pipi-nja deng-an tang-an, daan berkatta akan dia : ber-Nabbi-hila. Daan jang ſakey tampar moukanja.

66 Makka tella Petrus mendudok di eſtana kabawa, datang ſa-orang ſu-ruan-parampuan Chalifa.

67 Daan tella dianja meliat akan Petrum berbedjangnja, makka dianja berpandangnja daan katta. Kamu ada djuga dang-an Ieſum dari Nazareth.

68 Makka dia berſankal daan ber-katta. Aku tiada kanal akan dia, daan tiada ku tau appa katta mu : daan dia ka-luar ka balerong, daan jang ajam jentan bakoko.

69 Daan

69 Ende de dienst-maeght hem wederom siende begon te segghen/ tot de gene die daer by stonden / Dese is een van die.

70 Maer hy loochende het wederom. Ende een weynigh daer nae die daer by stonden seyden wederom tot Petrum / Waerlick ghy zijt een van die: want ghy zijt oock een Galileer/ ende uwe sprake gelijckt.

71 Ende hy begon [hem-selven] te vervloecken ende te sweeren / Ick en kenne desen mensche niet/ dien ghy segget.

72 Ende de haen kraeyde de tweede-mael / ende Petrus wiert indachtigh des woordts / het welck Jesus tot hem geseght hadde / Eer de haen twee-mael gekraeyt sal hebben/ sult ghy my drie-mael verloochenen. Ende hy [hem] van daer makende/ weende.

69 Daan tella anak-dara-suruan meliat dia pula, berkattanja kapada siapa bediri di situ, jang ini jadi pun sa-orang dianja.

70 Daan dia bersankalnja pula. Makka lalu sahat sedikit berkattanja siapa bediri di situ kapada Petrum: songo kamu jadi sa-orang dari dianja, karna kamu jadi dari Galilea, sebab bahassamu adda samma.

71 Tetapi dia bamouley haram daan bersompa, daan katta, aku tiada kanal akan manusea itu derri siapa mu berkatta.

72 Daan jang ajam jentan bakoko ka doa-kali: makka Petrus bering-at akan kattahan jang berkattakan Iesus kapada dia: bermula ajam jentan bakoko doa-kali, ada mu basankal akou tiga kali. Daan settela dia kaluar sigra dari sana; menang-is n'ja.

Dat vijftienste Capittel.

1 Jesus Christus wert voor Pilato beschuldight, met eenen moordenaer vergeleecken, 15 ghegeesselt, tot de doodt des kruyces veroordeelt, 18 bespot ende geslagen, 21 Daer na wert beschreven wat op den wegh geschiet is, als hy sijn kruyce selve droegh, ende hoe hy gekruyst is gheworden, 33 Wonder-teeckenen in sijn doodt gheschiedt, 40 Wat Vrouwen hem gevolght, ende hoe hy is begraven.

1 Ende terstont des morghens vroegh hieldē de Over-priesters t'samen raedt/ met de Ouderlingen ende Schrift-geleerde/ eñ den gehee-

Jang bagij limablas.

1 Iesus Christus jadi berdawa di dapan Pilatus, daan berseperti akan orang morka, 15 bagitik daan berhokkum akan menjadi bunoh di krus, 18 bagurou daan berpalu, 21 komodien jadi bermenjurat jang menjadi di djalan, tella dia angkat kandiri akan krusnja, daan bagimana dia jadi ber-krus, 33 kardjahan heirani jang menjadi sedang dia mematti, 40 parampuan appa meng-ikot dia, daan bahimana dia menjadi bertanam.

1 MAkka sigra ka pagi hari, berbitsiara jang Chalifa dengan jang Dato-mantri daan Chatib daan segala sjaurattan, berpimpin akan

heelen Raedt/ ende Jesum gebonden hebbende / brachten sy [hem] henen/ ende gaven [hem] aen Pilatum over.

2 Ende Pilatus vraeghde hem/ Sijt ghy de Koningh der Joden? Ende hy antwoordende seyde tot hem / Ghy seght het.

3 Ende de Over-priesters beschuldighden hem van vele [saken:] maer hy en antwoordde niets.

4 Ende Pilatus vraeghde hem wederom / seggende / En antwoordt ghy niets? Siet / hoe vele [saken] sy tegen u getuygen.

5 Ende Jesus en heeft niet meer geantwoordt / soo dat Pilatus hem verwonderde.

6 Ende op het Feest liet hy haer eenen gevangenen los / wien sy oock begeerden.

7 Ende daer was een / genaemt Barabbas / ghevangen met [andere] mede oproer-makers / die in den oproer eenen doodtslagh gedaen hadde.

8 Ende de schare riep upt / ende begon te begeeren / [dat hy dede] gelijck hy haer altijdt gedaen hadde.

9 Ende Pilatus antwoordde haer/ seggende / Wilt ghy dat ick u den Koningh der Joden los late?

10 (Want hy wist / dat hem de Over-prieſters door nijdt overghelevert hadden.)

11 Maer de Over-priesters beweeghden de schare / dat hy haer liever Barabbam soude los laten.

12 Ende Pilatus antwoordende seyde wederom tot haer/ Wat wilt ghy

Iesum ber-ikat, daan meng-hentar dia kapada Pilatus.

2 Makka Pilatus tanja akan dia: jadi kamu jang Raid'ja Iahudi? dia menjaut daan katta, kamu ber-kattanja.

3 Daan jang Chalifa berdawa akan dia dang-an berbagi barang barang.

4 Daan Pilatus bertanja akan dia ka duakali daan katta: tiada mu menjaut? liatla barappa dianja bersakxi di hadap kamu.

5 Tetapi Iesus tiada menjaut lagi komodien itu, demikien makka Pilatus jadi heyrani.

6 Daan kapada hari Raja melapas dia sa-orang passong-an siapa menghendak dianja.

7 Makka ada sa-orang bernamma Barrabas, siapa jadi ber-tang-kap dang-an berbagi orang gogga, siapa memunoh sa-orang dalam uruhara.

8 Daan jang rajat betria terbunji daan meng-hendak agar dia memboat seperti dia souda boat akanja sedekalla.

9 Makka menjaut Pilatus daan berkattakan dianja: hendakmu aku melapas mu jang Raid'ja Iahudi?

10 Karna dia tau makka jang Chali besar ada meng-hentar dia dang-an fetena bintsji hatinja.

11 Tetapi jang Chali besar berbang-kit akan rajat agar dianja hendak minta dia mau lebeh padanja melapas Barrabam.

12 Makka Pilatus menjaut daan berkattakan dianja: appa hendak mu, aku

ghy dan dat ick [met hem] doen sal / dien ghy een Koningh der Joden noemt?

13 Ende sy riepen wederom / Kruyst hem.

14 Doch Pilatus seyde tot haer / Wat heeft hy dan quaets ghedaen? Ende sy riepen te meer / Kruyst hem.

15 Pilatus nu willende de schare genoegh doen / heeft haer Barabbam los ghelaten / ende gaf Jesum over / als hy [hem] gegeesselt hadde / om gekruyst te worden.

16 Ende de Kryghs-knechten leydden hem binnen in de zale / welcke is het Recht-huys / ende riepen de gantsche bende te samen.

17 Ende deden hem eenen purperen mantel aen / ende eene doornne kroone ghevlochten hebbende / setteden hem [die] op.

18 Ende begonden hem te groeten / [segghende/] Weest ghegroet / [ghy] Koningh der Joden.

19 En sloegen sijn hooft met eenen riedtstock / ende bespogen hem / en vallende op de knijen aenbaden hem.

20 Ende als sy hem bespottet hadden / deden sy hem den purperen mantel af / ende deden hem sijne eygene kleederen aen / ende leydden hem uyt om hem te kruycigen.

21 Ende sy dwongen eenen Simon van Cyrenen / die [daer] voorby ginghe / komende van den acker / den vader Alexandri ende Rufi / dat hy sijn kruyce droege.

22 Ende sy brachten hem tot de plaetse

aku memboat dang-an dia, siapa mu bernamma Raid'ja Iahudi?

13 Dianja betria pula, ber-krus akan dia.

14 Pilatus katta akan dianja: nakallan appa adanja memboat? daan dian'ja betria selagi-lagi; ber-krus akan dia.

15 Daan tella Pilatus hendak berkabul akan jang rajat, melapasnja akan Barrabas: daan settela dia ada men-gitik akan Iesum, cerakanja agar menjadi ber-krus.

16 Daan jang pongawa berpimpin dia ka balerong, kamana jadi jang tompat ber-hokkum, daan berpangil segala kawannja ka samma samma.

17 Daan berpakey dia sabadju warna purpur, daan berguling satu kuruna kaju duri, daan membobonja atas kapalanja.

18 Daan bamouley bersalammi akan dia daan berkatta: daulat Raid'ja Iahudi.

19 Daan berpalu kapalanja dang-an batang bulo, daan berludanja, daan menjato ka lutut, memmerinja hormad.

20 Daan settela dia suda bagurou akan dia, makka kaluarnja jang badju warna purpur, daan berpakeynja badjunja, daan berpimpin dia agar menjadi ber-krus.

21 Daan bergaga-i akan sa-orang siapa lalu di situ, bernamma Simon dari Cyreno (siapa datang dari bendang, jang Bappa Alexandri daan Rufi) agar dia angkat krus nja.

22 Makka dianja membawanja ka-

plaetſe Golgotha/ het welck is/ overgeſet zijnde/ Hooft-ſcheel-plaetſe.

23 Ende ſy gaven hem gemyrrheden wijn te drincken: maer hy en nam [dien] niet.

24 Ende als ſy hem ghekruycight hadden / verdeelden ſy ſijne kleederen / werpende het lot over deſelve/ wat een yeghelick wech nemen ſoude.

25 Ende het was de derde ure/ ende ſy kruycighden hem.

26 Ende het opſchrift ſijner beſchuldinge was boven hem geſchreven/ De Koningh der Joden.

27 Ende ſy kruycighden hem met twee moordenaers / eenen aen [ſijn] rechter / ende eenen aen ſijn ſlincker[zijde.]

28 Ende de Schrift is vervult geworden / die daer ſeght / Ende hy is met de miſdadige gereeckent.

29 Ende die voor-by gingen laſterden hem / ſchuddende hare hoofden/ ende ſeggende/ Ha! ghy die den Tempel af breeckt / ende in drie dagen opbouwt.

30 Behoudt u ſelven/ ende komt af van het kruys.

31 Ende inſghelijcks ock de Over-prieſters met de Schrift-gheleerde / ſeyden tot malkanderen / al ſpottende / Hy heeft andere verloſt/ hem-ſelven en kan hy niet verloſſen.

32 De Chriſtus / de Koningh Iſraëls kome nu af van het kruys/ op dat wy het ſien ende gelooven moghen. Ock die met hem ghekruyſt waren/ ſmadeden hem.

33 Ende

tompat Golgotha, artinja tompat tengkora.

23 Daan dianja memeri akan dia meminom angor-okupan, tetapi dia tiada meng-ambilnja.

24 Daan ſettela dianja ada ber-krus akan dia, berbaginja badjunja dang-an melontar boa-pare, agar ſa-orang tau appa dia meng-ambil.

25 Makka jadi ka tiga djam tella dianja ber-krus akan dia.

26 Daan jang ſurattan dawanja menjadi menjurat atas ſitu katau-i, *Jang Raid'ja Jahudi*.

27 Daan dianja berkruſkan d'juga dang-an dia doa orang morka, ſa-orang ka tang-annja kanan, daan ſa-orang ka tang-annja kiri.

28 Daan jang ſurattan jadi ber-putus ſiapa meng-utſiap: dia pon jadi berbilang dang-an haramzada nakal.

29 Daan ſiapa melalu adap ſitu berhodjat akan dia daan bergojung kapala n'ja daan berkatta: tsjis kamu ſiapa merobo akan beitul, daan ber-pruſanja putus dalam tiga hari.

30 Tulong diri kamu, daan turonla dari krus.

31 Demikien bagurounja jang Chalifa daan Chatib, daan katta kan dirinja: dia ada tulong akan orang lain, daan tiadanja dapat tulong akan dirin'ja?

32 Beerla jang Chriſtus Raid'ja Iſraeli datang dari krus, agar kita meliatnja daan ber-petsjayala. Demikien pon ſiapa jadi ber-krus dang-an dia, banoudakan pon akan dia.

33 Daan

33 Ende als de ſeſte uyre gekomen was / wiert'er duyſterniſſe over de geheele aerde / tot de negende uyre toe.

34 Ende ter negender uyre / riep Jeſus met grooter ſtemme / ſeggende / Eloi, Eloi, Lamma Sabachthani: Het welck is / overgeſet zijnde / Mijn Godt / Mijn Godt / waerom hebt ghy my verlaten?

35 Ende ſommige van die daer by ſtonden / [dit] hoorende / ſeyden / Siet / hy roept Eliam.

36 Ende daer liep een / ende vulde een ſpongie met edick / ende ſtackſe op eenen riedt-ſtock / ende gaf hem te drincken / ſegghende / Houdt ſtil: Laet ons ſien of Elias komt / om hem af te nemen.

37 Ende Jeſus een groote ſtemme van [hem] ghegeven hebbende / gaf den geeſt.

38 Ende het voorhanghſel des Tempels ſcheurde in tween / van boven tot beneden.

39 Ende de Hooftman over hondert / die daer by teghen over hem ſtondt / ſiende dat hy alſoo roepende den gheeſt ghegeven hadde / ſeyde / Waerlick deſe menſche was Godts Sone.

40 Ende daer waren oock vrouwen van verre [dit] aenſchouwende / onder welcke oock was Maria Magdalene / ende Maria Jacobi des kleynen / ende Joſe moeder / ende Salome.

41 Welcke oock / doe hy in Galilea

33 Daan ſettela jadi djam jang ka-anam, datang maha glap di atas ſegala nagri itu ſampei ka ſambilan djam.

34 Makka ka djam ſambilan betria Ieſus dangan ſuara terbunji daan mengutſiap: *Eloi, Eloi, Lamma Sabachtani*: artinja: Allahku, Allahku, karna appa mu bertingal akan di aku?

35 Makka barang ſiapa bediri di ſitu tella di ding-ernja itu, berkattanja liat dia pangil akan Elias.

36 Makka lari ſa-orang daan berifi ſawatu kulat-kulat dang-an tsjuka, daan bobonja di atas ſabatang-buloh, daan memeri dia meminom daan berkatta: ber-diëmla, daan beerla kita meliat d'jikke Elias ada mendatang akan turon-kan dia.

37 Daan ſettela Ieſus berſuara ſang-at, makka dia melapas djiwa-n'ja.

38 Daan jang dinding adap beitul bertjarik bla doa dari atas ka bawa.

39 Settela pang-ratus ſiapa bediri di hadapan dia, meliat dia mematti demikien dang-an ſuara terbunji, kattanja: ſongo ſongo manuſea ini ija Anak Allah.

40 Makka ada pun di ſitu d'juga parampuan ſiapa menentang dari djau: di antara ſiapa ada Maria Magdalena daan Maria ibu Iakobi jang ketsjil daan Ioſes, daan Salome.

41 Siapa meng-ikot dia pon tatka-

la

lilea was / hem gevolght waren / ende hem gedient hadden / ende vele andere [vrouwen,] die met hem na Jeruſalem opgekomen waren.

42 Ende als het nu avondt was ghewoꝛden / dewijle het de vooꝛ-bereydinghe was / welcke is de vooꝛ-Sabbath /

43 Quam Joſeph / die van Arimathea [was,] een eeꝛlick Raedtsheeꝛ / die oock ſelve het Koninckrijcke Godts was veꝛwachtende / ende hem veꝛſtoutende gingh hy in tot Pilatum / ende begeeꝛde het lichaem Jeſu.

44 Ende Pilatus veꝛwonderde hem / dat hy alreede geſtoꝛven was : ende den Hooftman oveꝛ hondeꝛt tot hem gheroepen hebbende vraeghde hem / of hy lange geſtoꝛven was.

45 Ende als hy het van den Hooftman oveꝛ hondeꝛdt veꝛſtaen hadde / ſchonck hy Joſeph het lichaem.

46 Ende hy kocht fijn lijnwaet / ende hem afghenomen hebbende / wandt [hem] in dat fijn lijnwaedt / ende leyde hem in een gꝛaf / 't welck uyt een ſteenrotze gehouwen was : ende hy wentelde eenen ſteen tegen de deure des gꝛafs.

47 Ende Maria Magdalene / ende Maria [de moeder] Joſe aenſchouwden / waeꝛ hy geleght wieꝛt.

la dia adda di nagri Galilea, daan pun faſuru akan dia : dang-an barang lain ſiapa menaiki dang-an dia ka Irruſalim.

42 Daan tella jadi petang (ſedang jadi jang adirhan, ſiapa jadi pun nang mulahan Sabbath.)

43 Datang Iuſuf dari Arimathea ſa-orang mantri adil, ſiapa pun djouga menanti akan Raid'jat Allah, daan memaſok brani kapada Pilatus, meminta akan badan Ieſus.

44 Makka Pilatus jadi heirani ſebab dia matti ſekien bang-at, daan pangil akan pang-ratus, daan bertanja akan dia d'jikkelou dia jadi matti lama.

45 Daan ſettela dia prikxeynja dari pang-ratus, makka anugranja jang badan akan Iuſuf.

46 Jang ini memeli kain alus, daan ſettela dia turonnja, bergulingnja dalam kain alus itou : daan taru dia dalam ſatu zerat, jang jadi gerong-an dalam batu karang, daan berguling ſatu batu di dapan pintu zerat itu.

47 Daan Maria Magdalena, daan Maria ibu Ioſes meliatnja kamana dia jadi bertaru.

Dat ſeſtienſte Capittel.

9 Chriſtus zijnde van den dooden opgheſtaen, vertoont hem den vrouwen eñ verſcheyden van ſijnen Diſcipelen, 19 Ende na

Jang bagij anamblas.

9 *Tatkala Ieſus jadi berbangkit dari matti, makka dia bertundjok nja akan parampuan daan berbagi dari muritnja,* 19 *Daan komodien tella*

na dat hy sijn af scheyt van sijnen Discipelen genomen hadde, is hy opgevaren ten Hemel, daer hy ter rechterhant Godts sit.

1 Ende als de Sabbath voor by ghegaen was / hadden Maria Magdalene / ende Maria de [moeder] Jacobi / ende Salome specerijen ghekocht / op dat sy quamen ende hem salfden.

2 Ende seer vroegh op den eersten dagh der weke / quamen sy tot het graf / als de Sonne op gingh.

3 Ende seyden tot malkanderen / Wie sal ons den steen van de deure des grafs af wentelen?

4 (Ende opsiende saghen sy dat de steen afghewentelt was) want hy was seer groot.

5 Ende in het graf in ghegaen zijnde saghen sy eenen Jonghelingh sittende ter rechter [zijde,] bekleedt met een wit langh kleedt / ende wierden verbaest.

6 Maer hy sende tot haer / En zijt niet verbaest: ghy soeckt Jesum den Nazarener / die ghekruyst was: hy is opghestaen / hy en is hier niet: siet de plaetse daer sy hem gheleght hadden.

7 Doch gaet henen / seght sijnen Discipelen / ende Petro / dat hy u voor gaet nae Galileen: aldaer sult ghy hem sien / gelijck hy u-lieden geseght heeft.

8 Ende sy haestelick uytgegaen zijnde vloden van het graf: ende bevinghe ende ontsettinghe hadde haer bevaughen / ende en seyden niemant iet / want sy waren bevreest.

9 Ende

tella dia tingal akan muritnja, menaikinja ka sorga, kamana dia mendudok ka tang-an kanan Allahi.

1 Makka settela lalu jang Sabbath, Maria Magdalena daan Maria Iakobi, daan Salome memeli ubat-babauwi agar dianja datang berminja-mi akan dia.

2 Daan kapada hari-bermula djumaad datang dianja kapada jang zerat, settela matta-hari baru naik.

3 Daan dianja berkatta dirinja, siapa berguling akan kita jang batu derri pintu zerat?

4 (Makka settela dianja angkat mattanja meliatnja jang batu lalu berguling) karna menjadi mahabassar.

5 Daan settela dianja masok kadalam zerat meliatnja sa-orang muda mendudok ka tang-an kanan, berpakey dang-an baidju puteh, daan menjadi tekudjut.

6 Tetapi dia katta kan dianja. Djang-an tekudjut: kamu mentsjari akan Iesus dari Nazareth jang jadi berkrus; dia suda bang-kit, tiada di sini: liatla tompat kamana dianja ada taru dia.

7 Tetapi pulangla, britau akan muritnja daan Petro makka dia lalu mulamu ka Galileam, di situ ada kamu meliat dia, seperti-nja berkatta akan mu.

8 Makka dianja kaluar sigra daan melari dari zerat, karna gumitar daan tekudjuttan kana hatinja, daan tiadanja britau appa akan barang siapa, sebab dianja menjadi bertakut.

9 Ende als [Jesus] opghestaen was des morgens vroegh op den eersten [dagh] der weke / verscheen hy eerst Marie Magdalene / uyt welcke hy seven Duyvelen uyt-ghevorpen hadde.

10 Dese henen gaende boodtschapte het den ghenen die met hem geweest waren/ welcke treurden ende weenden.

11 Ende als dese hoorden dat hy leefde/ ende van haer gesien was / en geloofden sy het niet.

12 Ende na desen is hy geopenbaert in een ander gedaente/aen twee van haer / daer sy wandelden/ ende in het veldt gingen.

13 Dese oock henen gaende bootschapten het den anderen / [maer] sy en geloofden oock die niet.

14 Daer na is hy gheopenbaert aen de elve daer sy aensaten / ende verweet [hen] hare ongeloovighevdt ende hardighevdt der herten / om dat sy niet gelooft en hadden den genen/ die hem gesien hadden/ na dat hy opgestaen was.

15 Ende hy sende tot haer/ Gaet henen in de geheele werelt / predickt het Euangelium allen creaturen.

16 Die gelooft sal hebben / ende ghedoopt sal zijn / sal saligh worden. Maer die niet en sal gelooft hebben/ sal verdoemt worden.

17 Ende den ghenen die gelooft sullen hebben / sullen dese teeckenen volghen: in mijnen Name sullen sy Duyvelen uytwerpen: met nieuwe tongen sullen sy spreken:

18 Slan-

9 Settela Jesus jadi berbangkit kapagi-hari pada hari mula djumaad, meng-adapnja bermula akan Maria Magdalena, derri siapa dia sonda boang seitan toudjou.

10 Jang ini pulang daan britanja akan siapa ada mendudok dang-an dia, siapa bertsjinta daan menangis.

11 Daan settela jang ini mending-er dia meng-hidop, daan menjadi meliat dari dia, tiadanja pertsjajanja.

12 Komediën meng-hadap dia akan doa orang lain dalam roupa lain, kamana dianja pigi berdjalan kapadang.

13 Jang ini pigi pon daan britanja akan jang lain: pada jang ini pon dianja tiada petsjaya djuga.

14 Terkomediën tella jang sablas mendudok samma samma ka dulang sentap makka dia meng-hadapnja, daan bangkitkanja karna curang pitsjajahannja,daan tegar hatinja, sebab dianja tiada pitsjaja akan siapa meliat dia komediën tella dia jadi berbang-kit.

15 Makka dia berkattakan dianja. Pigila ka segala dunja, daan berrewajat jang Euangelium akan segala manusea.

16 Siapa petsjaya daan menjadi bermandi, menjadi mumin: Tetapi siapa tiada meng-heakin, menjadi kena houccum terharam.

17 Daan itula jadi jang tanda tanda siapa ada meng-ikot akan siapa ada berpetsjaya. Dang-an namma aku adanja memboangkan seitan, daan dianja ada batutor dang-an lida baharu.

18 Dianja

18 Slangen ſullen ſy op nemen/ ende al is het dat ſy het doodelicks ſullen drincken / dat en ſal haer niet ſchaden. Op kranicke ſullen ſy de handen leggen / ende ſy ſullen geſont worden.

19 De Heere dan nae dat hy tot haer geſproken hadde/ is opgenomen in den Hemel / ende is geſeten aen de rechter-[handt] Godts.

20 Ende ſy uytghegaen zijnde predickten overal / ende de Heere wrocht mede / ende beveſtighde het Woordt door teeckenen die daer op volghden. Amen.

Eynde des Euangeliums Marci.

18 Dianja ada memboang akan ular, daan djikkelu dianja meminom barang biſahan, itula tiada ber-ruſanja : di atas ſakittan adanja membobo tang-annja, daan dianja ada menjadi berſomboh.

19 Makka tella Tuan ſuda berkatta dang-an dianja, menjadi dia berangkat kadalam ſorga,daan mendudok ka tangan kanan Allah.

20 Daan ſettela dianja kaluar, berrawajatnja ka ſegala tompat, daan Tuan ya bakardja dang-an dianja, daan ya berkauwaſſa akan jang pata deng-an pertanda jang meng-ikot.

Sudahan Euangelium Marci.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Het H. Euangelium

Na [de beſchryvinge]

L U C Æ.

Het eerſte Capittel.

1 NAdemael vele ter handt ghenomen hebben / om in oꝛden te ſtellen een verhael van de dinghen / die onder ons volkomene ſeeckerheyt hebben /

2 Ghelijck ons overgelevert hebben die van den beginne ſelve aenſchouwers eñ dienaers des Wooꝛts gheweeſt zijn:

3 Soo heeft het oock mp goet gedacht / hebbende alles van vooren aen neerſtelick onderſocht / vervolghens aen u te ſchꝛijven / vooꝛtreffelicke Theophile:

4 Op dat ghy meught kennen de ſeeckerheyt der Dinghen / daer van ghy onderwesen zijt.

5 IN de daghen Herodes des Koninghs van Judea / was een ſeker Pꝛieſter met name Zacharias / van de dagh-oꝛden Abia: ende ſijn wijf was uyt de dochteren Aarons / ende haren naem Elizabeth.

6 Ende ſy waren beyde rechtveerdigh vooꝛ Godt / wandelende in alle de Ghebooden ende rechten des Heeren onberiſpelick.

7 Ende ſy en hadden geen kint /

A om

Euangelium Berſacti

Itou jang dia ſouda menjurat derri pada

L U C A M.

Brenihan jang Bermula. 1.

1 COmmodian derri pada itou ja adda banja orang jang dia ſouda handac beratur, tjeri tahan derri boatan itou jang kita maſſing maſſing ſouda berſahit ſacalian.

2 Sepertinja itou ſouda cera-acā kita derri pada ini jang dia ſouda caleatā itou, derri mouleynja daā dia jang ſouda jaddi ſouro ſourohan rawayat itou.

3 Macca acou ſouda kira bay, carna derri mouleynja akou ſouda prixa bay bay, pon menjurat capada mou Theophile jang ter lebhe caſſe.

4 Agar mou berhole tauw ſabenarnja derri pada barrang itou derri jang manna mou ſouda di beradjar.

5 PAda harri harrian Herodes Radgja Judea adda himam ſa orang jang dia bernamma Zacharias derri orang orang bacardja-kebith Abie itou, daan bininja derri annac annac poram poan Aaron, daan namannja adda Elizabeth.

6 Cadoanja adda berpalha de adapan Alhatalla, ja adda tourut ſagala ſabda Tuan Alha ter adill.

7 Daan ja tjadda annac, carna Eli-

A ſabeth

om dat Elizabeth on-vruchtbaer was/ ende sy beyde verre op hare dagen gekomen waren.

8 Ende het gheschiedde/ dat als hy het Priester-ampt bediende voor Godt in de beurte sijner dagh-oorden/

9 Na de ghewoonte der Priesterlicke Bedienighe/ hem te lote was ghevallen / dat hy soude in-gaen in den Tempel des Heeren om te reuck-offeren.

10 Ende alle de menighte des volcks was buyten biddende / ter uure des reuck-offers.

11 Ende van hem wierd ghesien een Enghel des Heeren staende te rechter [zijden] van den Altaer des reuck-offers.

12 Ende Zacharias [hem] siende/ wiert ontroert / ende vreese is op hem gevallen.

13 Maer de Engel sepde tot hem/ En vreest niet Zacharia / want uw' ghebedt is verhoort / ende uw' wijf Elizabeth sal u eenen soone baren / ende ghy sult sijnen name heeten Joannis.

14 Ende u sal blijdtschap ende verheuginghe zijn / ende vele sullen haer over sijne ghevoorte verblijden.

15 Want hy sal groot zijn voor den Heere: noch wijn/ noch stercken dranck en sal hy niet drincken / ende hy sal met den Heyligen Gheest vervult worden / oock van sijns moeders lijve aen.

16 Ende sal vele der kinderen Israels

sabeth dia mandul daan ca doanja touwa souda.

8 Macca adda sedang dia boat cardiahan himam adapan Alhatalla sapertinja beassa pada harrinja,

9 Macca pada adet himam himam, jang souda sampey padanja, agar massoc pada Beitul tuan ALLAH berasap sitou.

10 Daan sagala cauwum cauwum orang ja adda delouar sumba, pada djam berasap itou.

11 Macca derri pada dia jaddi caleatan Meliacat tuan Alha, badiri ca sabla canan tampat berasap itou.

12 Daan sedang Zacharias ja Meliat-nja, ya jadi begra acan, daan penakotan souda djatou pada nja.

13 Macca Meliacat itou catta pada nja: Zacharia jangan tacodt, carna sumbahan mou ja dengar souda, daan Elisabeth bini mou dia jaddi berannac pada mou annac lelacki sa' orang, daan mou jaddi sebodt namma dia Joannes:

14 Macca pada mou jaddi afkyt daan ter soucka souckahan, daan orang banjac-banjac ja adda souca pada jaddinja juga.

15 Carna dia adda besar ca adapan tuan (Alha): ajer angor daan barrang appa berminum crazz, ja tjadda minum, daan di jaddi berisscy dengan Roäh ulcadus, pon derri pada nyauwa ibounja.

16 Daan derri annac-anna Israël banja

Iſraels bekeeren/ tot den Heere haren Godt.

17 Ende hy ſal voor hem henen gaen in den gheeſt ende kracht Elie/ om te bekeeren de herten der vaderen tot de kinderen / ende de onghehoorſame tot de voorſichtighendt der rechtveerdighe/ om den Heere te berepden een toe-gheruſt volck.

18 Ende Zacharias ſepde tot den Engel/ Waer by ſal ick dat weten? want ick ben oudt / ende mijn wijf is verre op hare daghen ghekomen.

19 Ende de Engel antwoordde / ende ſepde tot hem / Ick ben Gabriel/die voor God ſta/ende ben uytgeſonden om tot u te ſpreecken/ ende u deſe dingen te verkondigen.

20 Ende ſiet / ghy ſult ſwyghen / ende niet konnen ſpreken/ tot op den dagh dat deſe dingen geſchiet ſullen zijn / om dies wille dat ghy mijne woorden niet ghelooft en hebt/ welcke verbult ſullen worden op haren tijdt.

21 Ende het volck was wachtende op Zachariam / ende waren verwondert / dat hy ſoo langhe vertoefde in den Tempel.

22 Ende als hy uyt quam en konde hy tot haer niet ſpreken: ende ſy bekenden dat hy een gheſichte in den Tempel geſien hadde. Ende hy wenckte haer toe/ ende bleef ſtom.

23 Ende het gheſchiede/ als de

banja banja orang dia jaddi bale-acanja capada tuan ALLAH-nja:

17 Daan dia jaddi berdjalan ca adapan mouca dia, dallam roah daan coaſſa Elie, agar dia bale hatti bappa-bappa, capada annac-annac, daan itou jang tjadda mendengar pada acall orang orang adil, agar dia berhadir pada tuan ALLAH, ſuatu oumat, jang diadda berharcat bay.

18 Daan Zacharias catta pada Meliacat itou pada appa beta jaddi tauw jang ini ? carna beta ſouda touwa. daan bini beta pon oumornja beſar ſangat.

19 MaccaMeliacat itou menjäuwt, daan catta padanja, akou Gabriel jang dia badiri adapan ALLAH-TALLA, daan akou-nja ſouda ſouro calouar agar bercatta acan mou daan Euangelia-can jang ini capada mou;

20 Macca liat mou jaddi diëm daan tjadda berhole bercatta ſampey ſa harri itou, pada jang manna inila jadi ſouda, carna mou tjadda pitſjaja cattahan akou, jang manna jaddi gnap pada coutickanja juga.

21 Daan orang orang itou dia nanti-acan Zacharias, daan djadda heran, carna dia tingal lama de dalam Beitul.

22 Daan ſedang dia calouar, ja tjadda berhole bercatta dengan dia, macca ja mengarti, dia ſouda liat barrang pang-caliatan de dallam Beitul: Macca dia lambey-acanja daan tingal biſoeu.

23 Daan adda la ſedang harri har-

daghen ſijner Bedieninghe verbuit waren/ dat hy na ſijn huys gingh.

24 Ende nae die daghen wierdt Elizabeth ſijn wijf bevrucht: ende ſy verberghde haer vijf maenden / ſeggende/

25 Alſoo heeft my de Heere ghedaen / in de daghen in welcken hy [my] aen-geſien heeft om mijne verſmaethent onder de menſchen wech te nemen.

26 Ende in de ſeſte maent wierdt de Engel Gabriel van Godt geſonden na een ſtadt in Galilea genaemt Nazareth/

27 Tot een Maeght die ondertrouwt was met eenen man/ wiens name was Joſeph / uyt den huyſe Davids/ ende de name der Maghet was Maria.

28 Ende de Enghel tot haer inghekomen zijnde/ ſeyde/ Weeſt ghegroet ghy Begenadighde / de Heere [is] met u/ ghy [zijt] geſegent onder de vrouwen.

29 Ende als ſy [hem] ſagh wiert ſy ſeer ontroert over dit ſijn woort / ende overleyde hoedanige deſe groetenisſe moghte zijn.

30 Ende de Engel ſeyde tot haer/ En vreeſt niet Maria / want ghy hebt genade by Godt gevonden.

31 Ende ſiet / ghy ſult bevruchtwozden/ende eenen ſone baren/ ende ſult ſijnen Name heeten JESUS.

32 Deſe

rian , dia cardja (de kebith) ſouda gnap, dia pegi ca romanja.

24 Daan commodjan derri pada harri harri itou Eliſabeth bininja jaddi berijsci : daan dia ſamougnikanja lima boulan,

25 Daan catta; bagitou tuan (ALLAH) ſouda boat pada akou , ca harri harri itou pada manna dia ſouda caleatan akou, agar dia menambil pegi malou beta derri antara orang orang manuſſja.

26 Daan pada boulan jang canam macca meliacat Gabriel dia jaddi souro derri pada ALLAH talla pada ſuatu negri ca Galilea , jang bernamma Nazareth.

27 Pada anna dara ſa orang , jang dia ſouda ba tounangan dengan lacki ſa' orang , jang di bernamma Joſeph, derri aſal David : daan namma annac dara itou ja adda Maria.

28 Daan ſedang meliacat itou ſouda datau maſſoc padanja , catta ſalam alicum,mou jang ter maafla Tuan ALLAH ja adda dengan mou , jang ter pali harani de antara orang orang porampoan.

29 Daan ſedang dia caleatanja , macca ja ter coutjut derri pada cattahanja ini daan dia berkira bagimanna adda ſalamken ini.

30 Daan Meliacat itou dia catta padanja , jangan tacodt Maria carna mou adda bertemou acan maaff'nja pada ALLAH talla.

31 Macca liat, mou jaddi berijſſi, daan berannac anna lelacki ſa orang, daan berſebodt Namma dia JESUS.

32 Ini

32 Dese sal Groot zijn / ende de Soone des Allerhooghsten genaemt worden. Ende Godt de Heere sal hem den Throon sijns vaders Davids geven.

33 Ende hy sal over het huys Jacobs Koningh zijn in der eeuwighept / ende sijns Koninckrijcks en sal geen eynde zijn.

34 Ende Maria seyde tot den Engel / Hoe sal dat wesen? dewijle ick geenen man en bekenne.

35 Ende de Engel antwoorden-de seyde tot haer / De Heylige Geest sal over u komen / ende de kracht des Allerhooghsten sal u overschaduwen. Daerom oock dat Heylighe dat uyt u ghebooren sal worden / sal Godts Soone ghenaemt worden.

36 Ende siet / Elizabeth uwe nichte is oock selve bevrucht met eenen soone in haren ouderdom: ende dese maent is haer / die onvruchtbaer genaemt was / de seste.

37 Want ghеen dingh en sal by Godt onmoghelijck zijn.

38 Ende Maria seyde / Siet de dienst-maeght des Heeren: my geschiede na uwen woorde. Ende de Engel gingh wech van haer.

39 Ende Maria op-gestaen zijnde in die selve daghen / reysde met haeste nae het geberghte in een stadt Juda /

40 Ende quam in het huys Zacharie / ende groetede Elizabeth.

 41 En-

32 Ini ja jadi besar, daan dia jaddi bernamma acan Annak jang ter lebhe tinghi itou, daan Tuan ALLAH dia jaddi bri kanja, maligey ampounja David bappa dia.

33 Daan dia la jaddi pagang radjat atas Roma Jacob itou sampey cacal, daan radjat-nja tjaddi berpoutus la.

34 Macca Maria catta pada Meliacat itou, bagimanna jaddi itou, sedang beta tjadda ba lacki la?

35 Meliacat itou dia menjauwt daan catta padanja: Roah ulcadus itou ja adda datan atas camou, daan coassa jang ter lebhe tinghi itou dia jaddi babajang-bajang acan mou: carna itou pon jang bersacti itou ja adda jaddi derri mou, jaddi bernammakanja annac ALLAH-talla.

36 Daan liat Elisabeth sapoupo mou pon ja berijssci dengan anna-le lacki sa orang, pada wachtou ja souda touwa; daan boulan ini ja adda ca anam souda, jang dia souda bernamma ja adda mandul.

37 Carna pada barrang appa tjadda jaddi courang coassa pada ALLAH-talla.

38 Macca Maria catta: liat betala souroan Tuan ALLAH: bëar jaddi acan beta saperti tuan souda catta. Daan Meliacat itou ja pegi derri dianja.

39 Daan Maria souda dia ney pada harri harri itou, macca sa'gra ja pegi ca oeulou pada suatu negri Juda.

40 Daan ja pegi pada roma Zacharie macca dia salamken akan Elisabeth.

 41 Daan

41 Ende het geschiedde als Elizabeth de groetenisse Marie hoorde/ soo sprong het kindeken op in haren buyck: ende Elizabeth wierdt vervult met den Heyligen Geest.

42 Ende riep uyt met grooter stemme/ ende seyde/ Gesegent [zijt] ghy onder de vrouwen/ ende gheseghent [is] de vrucht uwes buycks.

43 Ende van waer [komt] my dit/ dat de moeder mijns Heeren tot my komt?

44 Want siet als de stemme uwer groetenisse in mijne ooren geschiedde/ soo sprongh het kindeken van vreughden op in mijnen buyck.

45 Ende saligh is [sy] die gelooft heeft: Want de dinghen/ die haer van den Heere gheseght zijn/ sullen volbracht worden.

46 Ende Maria seyde/ Mijn ziele maeckt groot den Heere:

47 Ende mijnen geest verheught hem in God mijnen Saligmaker:

48 Om dat hy de nederheydt sijner dienst-maeght heeft aen-gesien: Want siet/ van nu aen sullen my salighsprecken alle de gheslachten.

49 Want groote Dinghen heeft aen my gedaen hy die machtigh is/ ende heyligh [is] sijnen Naem.

50 Ende sijne barmhertighheydt is van geslachte tot geslachte/ over de gene die hem vreesen.

51 Hy heeft een krachtigh werck ghedaen door sijnen arm: Hy heeft verstroyt de hooghmoedige in de gedachten harer herten.

52 Hy heeft Machtige van de Throo-

41 Daan jaddi sedang Elisabeth dengar bersalamken Maria itou, macca anna ja lompat de dallam prutnja, daan Elisabeth dia jaddi berisssi dengan Roäh ulcadus.

42 Macca batria dengan suara sangat, daan catta: ba'-paliharra-la mou pada porampoan porampoan: daan bapalihara-la boa prut mou.

43 Daan derri manna ja datan itou pada beta, macca ma Tuan ja datan capada beta?

44 Carna liat certa suara bersalamken mou souda sampey de telinga beta, macca anna derri pada souca hanja souda dia lompat de dallam prut beta.

45 Daan moamin dia, jang dia souda pitsiaja acan: carna jaddi juga jang dia souda cattakan akanja derri pada Tuan ALLAH.

46 Daan Maria catta: Djieuwa beta dia anckat Tuan (ALLAH):

47 Daan roah akou ja bersoucka pada ALLAH-talla Salouwani akou.

48 Carna dia souda pandang rinda hatti souroänja: carna liat, derri pada saccarang sagalla afal orang, dia jaddi bernamma akou moamin juga.

49 Carna dia souda boat pada akou cardiahanja besar, jang dia adda coassa daan nammanja bersactila.

50 Daan cassiean hattinja tingal, derri assal sampey ca assal assal orang, pada itou jang dia tacodt-acanja.

51 Dia souda coät acan derri pada tanganja, dia souda tjerey-merey jang djouwa pada pitsiara hattinja.

52 Jang ter coassa, dia souda terre

Throonen af-getrocken / en de nedrigen heeft hy verhooght.

53 Hongerige heeft hy met goederen vervult: ende Rijcke heeft hy ledigh wech gesonden.

54 Hy heeft Israel sijnen knecht op-genomen / op dat hy gedachtigh ware der barmhertighedt/

55 (Gelijck hy gesproken heeft tot onse vaderen / [namelick] tot Abraham / ende sijnen zade) inder eeuwighedt.

56 Ende Maria bleef by haer omtrent dry maenden / ende keerde weder tot haer huys.

57 Ende de tijt Elizabets wierd vervult / dat sy baren soude / ende sy baerde eenen soone.

58 Ende die daer rontom woonden / ende hare magen / hoorden dat de Heere sijne barmhertighedt grootelicx aen haer bewesen hadde: ende waren met haer verblijdt.

59 Ende het geschiedde dat sy op den achtsten dagh quamen / om het kindeken te besnijden / ende noemden het Zachariam / nae den name sijns vaders.

60 Ende sijne Moeder antwoorde ende seyde / Niet [also]: maer hy sal Joannes heeten.

61 Ende sy seyden tot haer / Daer en is niemant in uw' maeghschap / die met dien naem genaemt wort.

62 Ende sy wenckten sijnen Vader / hoe hy wilde dat hy genaemt soude worden.

63 Ende als hy een schrijf-tafelken

touron derri maligeynja, daan jang rinda hatti ja adda ney acan souda.

53 Jang dia menlappar, ja souda berijsscikanja dengan barrangla, daan jang caya dia souro hampa pegi.

54 Dia souda toulong-ney Israël souroanja, agar dia ingat cassian hattinja;

55 Saperti dia souda catta-acan pada bappa nene-mojang kita, Abraham daan anna annanja sampey ca cackal.

56 Daan Maria tingal padanja amphir tiga boulan, macca poulang pada romanja.

57 Daan coutica Elisabeth jaddi gnap, agar dia berannac, macca dia berannac anna le lacki sa'orang.

58 Daan orang orang decat sitou, daan cawumnja, dengar itou, Tuan (Allah talla) souda dia toundjoc padanja cassiankanja sangat, macca adda souca dengan dia.

59 Daan adda pada harri ca delappan ja datan, agar bersounot anna itou, macca dia bernammakanja pada namma bappanja Zachariam.

60 Daan ma'nja menjawt daan catta: Bouckan, tetapi di jaddi bernammakanja Joannes.

61 Daan orang catta padanja: tjadda sjappa sjappa derri pada cauwum mou, jang di souda bernamma dengan namma jang ini.

62 Macca dia lambey betounndjo acan bappanja, bagimanna ja handac dia bernamma acan.

63 Daan sedang dia souda minta

suatu

ken ge-eyscht hadde/ schreef hy/ seggende / Joannis is sijnen name. Ende sy verwonderden haer alle.

64 Ende terstondt wierdt sijnen mont geopent / ende sijne tonge [los gemaeckt/] ende hy sprack/ God lovende.

65 Ende daer quam vreese over alle die rontom haer woonden/ ende in het gheheele gebergh̄te van Judea wierdt veel ghesproken van alle dese dinghen.

66 Ende alle die het hoorden namen het ter herten/ seggende/ Wat sal doch dit kindeken wesen? Ende de handt des Heeren was met hem.

67 Ende Zacharias sijn vader wierdt vervult met den Heyligh̄en Geest/ ende prophēteerde/ seggende/

68 Gelooft [zy] de Heere/ de God Israels / want hy heeft besocht/ ende verlossinge te wege ghebracht sijnen volcke:

69 Ende heeft eenen Hoorn der Salighēydt ons op-gherecht/ in het huys Davids sijns knechts.

70 Ghelijck hy ghesproken heeft door den mont sijner heyligher Prophēten/ die van den beginne der werelt [geweest zijn.]

71 [Namelick] eene verlossingh̄e van onse vyanden/ ende van de hant aller der gene die ons haten.

72 Op dat hy barmhertigh̄eydt dede aen onse Vaderen/ ende gedachtigh̄ ware sijns heyligen verbonts:

73 [Ende] des eedts / dien hy Abraham onsen Vader ghesworen heeft/

suatu pappan surat, macca menjurat daan catta: Namma dia Joannes; daan dia sammoa heranla.

64 Macca sabontar molut daan lidanja jaddi boucka, daan dia bercatta, poudgi poudgian Alha talla.

65 Daan sitou datan suatu penakotan pada iui samoa jang dia doudoc antara sitou, daan boatan itou sammoa, jaddi batjerita ca sagala oeulou daratan Johodi itou.

66 Daan sammoa ini jang dia mendengar itou, ja pongut de dallam hatti, daan catta, Appa adda jaddi annac ini? Daan tangan Tuan Alha ja adda dengan itou.

67 Macca Zacharias bappanja dia jaddi pouno dengan Roah ulcadus, daan dia bernabbihi daan catta;

68 Bapoudgi poudgi ja Tuan Allah Israël, carna dia souda menentang, daan boat menlepashan pada orang orangnja:

69 Daan dia souda bangonkan kita suatu tandoc termoamin, dalam roma David souroanja.

70 Saperti dia souda catta, derri pada moulut Nabi nabinja bersacti, jang dia adda derri padda mouley dunja:

71 Catauwi, lapaskan derri pada satrou satrou kita, daan derri tangan jang dia sitenakan kita.

72 Agar dia bertunjo-acan bappa bappa kita cassiean hattinja, daan agar ja adda ingat djandginja bersacti itou.

73 Daan sompanan itou, jang dia souda basompa acan Abraham bappa kita,

heeft/ om ons te geven/

74 Dat wy verlost zijnde uyt de handt onser vyanden / hem dienen souden sonder vreese/

75 In heyligheydt ende gerechtigheyt voor hem / alle de dagen onses levens.

76 Ende ghy kindeken sult een Propheet des Alderhooghsten genaemt worden: want ghy sult voor 't aengesicht des Heeren voor henen gaen/ om sijne wegen te bereyden.

77 Om sijnen volcke kennisse der saligheydt te geven / in vergevinge harer sonden.

78 Door de innerlijcke bewegingen der barmhertigheydt onses Gods / met welcke ons besocht heeft de Op-gangh uyt der hooghte.

79 Om te verschijnen den genen die geseten zijn in duysternisse / ende schaduwe des doodts: om onse voeten te richten op den wegh des vredes.

80 Ende het kindeken wies op / ende wierdt gesterckt in den geest / ende was in de woestijnen tot den dag sijner vertooninge aen Israel.

kita, ca tauwi dia handac bri kan kita,

74 Macca kita sedang cami jadi lepas derri tangan satrou satrou kita, sasouro padanja djangan tacotla,

75 Dengan bersacti daan adillan, sagala harri harri hidopan kita de adapan dia.

76 Daan mou anna, jaddi bernamma suatu Nabbi ampounja jang Ter lebhe tingi itou: carna mou jaddi berdjalan de adapan mouca Tuan, agar berhadir djalan djalanja.

77 Agar ja menbri pada orang orangnja berkenel moaminja de dallam berampon dosa nja.

78 Derri pada casse cassejan hatti Alha talla kita, pada manna souda mendapat kita neihan derri pada tinghinja itou.

79 Agar dia caliatan pada itou jang dia doudoc de tampat glap, daan bayang bayang termaodt itou: agar betulli-acan cacki kita, pada djalan tatossa itou.

80 Daan anna itou di jaddi tingi, daan crazz pada Roah itou, daan dia adda de rimba, sampey saharri ja bertoundjo acanja ca Israël.

Het ij. Capittel.

1 ENde het gheschiedde in die selve dagen datter een gebodt uyt-gingh van den Keyser Augusto/ dat de geheele werelt beschreven soude worden.

2 Dese eerste beschrijvinge gheschiedde als Cyrenius over Syrien Stadthouder was.

Brentihan jang ca doa. 2.

1 DAan jaddi pada harri harri jang itou, adda calouar tyta derri pada Sultaanja Augusto, agar jaddi ney surat sagala (orang orang) dunja.

2 Penjuratan jang doulou ini jaddi, sedang Cyrenius ja adda Jure houcum de Syria,

3 Ende sy ginghen alle om beschreven te worden / een yegelick na sijn eygen stadt.

4 Ende Joseph gingh oock op van Galilea/ uyt de stadt Nazareth nae Judeam / tot de stadt Davids / die Bethlehem genaemt wordt/ (om dat hy uyt den huyse ende geslachte Davids was/)

5 Om beschreven te worden met Maria sijn ondertrouwt wijf/ welcke bevrucht was.

6 Ende het geschiedde als sy daer waren / dat de dagen vervult wierden/ dat sy baren soude.

7 Ende sy baerde haren eerst gebooren Soon / ende wandt hem in doecken / ende leyde hem neder in de kribbe / om dat voor haer-lieden gheen plaetse en was in de Herberghe.

8 Ende daer waren Herders in die selve landt-streke / haer houdende in het velt/ ende hielden de nachtwaecke over hare kudde.

9 Ende siet / een Engel des Heeren stondt by haer/ ende de heerlickheydt des Heeren om-scheense/ ende sy vreesden met groote vreese.

10 Ende de Engel seyde tot haer/ En vreest niet / want siet / ick verkondige u groote blijtschap / die alle den volcke wesen sal.

11 [Namelick] dat u heden gebooren is de Salighmaecker/ welcke is Christus de Heere / in de stadt Davids.

12 Ende dit sal u het teken zijn / Ghy

3 Daan orang sammoa pegi agar jaddi ney surat, sa gnap orang pada negrinja.

4 Macca Joseph pon datan ney derri Galilea, derri negri Nazareth, de daratan Johodi, ca negri David, jang di bernamma Bethlehem : carna dia la derri roma daan assal David itou.

5 Agar di jaddi ney surat, dengan Maria bertounangan dia, jang manna souda berisci.

6 Macca jaddi sedang djadda desitou, harri harri itou jang dia handac berannac ja gnap souda.

7 Daan dia berannac annanja le lacki jang soulong, daan bonckussuja de caïn, daan terrou dia dallam bacazmaccan de tampat benatan sitou, carna tjadda tampat lain padanja de roma brenti bapinda itou.

8 Daan ca daratan antara sitou adda combala combala benatan, jang adda de padang, daan jaga bamalam pada candan candanja.

9 Daan liat la Meliacat Tuan (Alha) ja badiri decat dia, daan mouljahan Tuan (Alha) bertjaya colilingnja, daan dia tacodt dengan penakotan besar.

10 Daan Meliacat itou catta padanja: Jangan tacodt, carna liat akou Euangeli-acan mou, sa' souca soucahan besar, jang manna jaddi pada sa' gnap oumat.

11 Catauwi, itou saharri ini souda jaddi acan mou, Saluwani, itou jang dia Christus Tuan, de negri David.

12 Daan ini sa suatu tanda pada

mou,

Ghy sult het Kindeken vinden in doecken ghewonden / ende liggende in de kribbe.

13 Ende van stonden aen was [daer] met den Engel een menighte des Hemelschen Heyrlegers / prijsende Godt ende seggende /

14 Eere [zy] Godt in de hooghste [Hemelen /] ende vrede op Aerden / in den menschen een wel-behagen.

15 Ende het geschiedde / als de Engelen van haer wech-ghevaren waren nae den Hemel / dat de Herders tot malkanderen seyden / Laet ons dan henen gaen tot Bethlehem / ende laet ons sien het woordt dat daer gheschiedt is / 't welck de Heere ons heeft kondt gedaen.

16 Ende sy quamen met haeste / ende vonden Mariam / ende Joseph / ende het Kindeken liggende in de kribbe.

17 Ende als sy het gesien hadden / maeckten sy al-omme bekent het woordt / dat haer van dit Kindeken geseght was.

18 Ende alle die het hoorden verwonderden haer / over het gene haer van de Herders geseght wierdt.

19 Doch Maria bewaerde dese woorden alle te samen / overleggende [die] in haer herte.

20 Ende de Herders keerden wederom / verheerlickende ende prijsende God over alles wat sy gehoort ende gesien hadden / gelijck tot haer gesproken was.

21 En-

mou, Mou jaddi bertemou anna itou souda dia bounckos dengan caïn-caïn daan terru de dallam baccaz-maccan de tampat benatan.

13 Daan sabontar adda dengan Meliacat sitou suatu cauwum besar Meliacat Meliacat surga, jang dia berpoudgi ALLAH-TALLA daan catta:

14 Hormat ja adda ALLAH-TALLA de surga jang ter lebhe tinghi, daã tantossa de boumi, daan pada orang manussia, souca soucahanja bayc.

15 Daan jaddi sedang Meliacat Meliacat itou souda pegi derri deanja ca surga, macca combala ja catta massing massing: Bear kita pegi ca Bethlehem, macca caleatan cartahan ini jang souda jaddi de sitou, jang manna Tuan (ALLAH) souda dia brí tauackan kita.

16 Daan sa' gra ja datan, macca bertemou Mariam daan Joseph, daan annac itou, tidor de dallam baccaz-maccan de tampat benatan sitou.

17 Daan sedang dia souda liat, macca calouling dia ghabarkan, cattahan jang jadi toutor padanja derri annac jang ini.

18 Daan sammoa jang dia mẽdengar itou, ja heran derri pada itou, jãg souda bercattakanja combala combala itou.

19 Tetapi Maria pegang sagala cattahan ini, berkira-kira de dallam hattinja.

20 Macca combala itou dia poulang dia berhormatken daan poudgi poudgihan Tuan ALLAH, sebab segalla appa dia dengar daan meliat souda, saperti ja souda catta padanja.

21 Daan

21 Ende als acht dagen vervult waren / dat men het kindeken besnijden soude / soo wierdt sijnen Name ghenaemt JESUS, welcke genaemt was van den Engel / eer hy in den lichame ontfangen was.

22 Ende als de dagen haerer reyniginge vervult waren nae de Wet Mosis / brachten sy hem te Jerusalem / op dat sy [hem] den Heere voorstelden.

23 (Ghelijck geschreven is in de Wet des Heeren / Al wat manlick is dat de moeder opent / sal den Heere heyligh genaemt worden.)

24 Ende op dat sy offerande gaven nae het gene dat in de Wet des Heeren geseght is / een paer Torteldupven / ofte twee jonge dupven.

35 Ende siet / daer was een menschе te Jerusalem / wiens name was Simeon: ende dese menschе was rechtveerdigh ende Godtvreesende / verwachtende de vertroostinge Israels: ende de Heylige Geest was op hem.

26 Ende hem was een Godlicke openbaringe gedaen door den Heyligen Geest / dat hy den doodt niet sien en soude / eer hy den Christum des Heeren soude sien.

27 Ende hy quam door den Geest in den Tempel: ende als de Ouders het kindeken Jesum in-brachten / om nae de gewoonte der Wet met hem te doen:

28 Soo nam hy het selve in sijne armen / ende loofde God / ende seyde:

29 Nu

21 Daan sedang delappan harri ja souda gnap, agar orang bersounot annac itou, macca nammanja dia jaddi bersebotkan JESUS, jang ca manna souda dia bernamma derri pada Meliacat, doulou derri pada dia souda massoc de njauwala.

22 Daan sedang harri harri itou jang dia bertjutgikanja souda gnap, pada adet Sabda Moses, dia bauwakanja ca Ierusalem, agar menerrukanja de adapan Tuan (ALLAH).

23 Saperti souda menjurat de Sabda Tuan (ALLAH): Sa'gnap bouda lacki jang dia boucka ibounja, itou jaddi bernamma facti acan tuan (ALLAH).

24 Daan agar dia bri sumbahanja, bagimanna dia souda catta pada Sabda Tuan (ALLAH): sagoeu bourong ca toutur atauwa annac merpati doa ekor.

25 Daan liat, de Ierusalem sitou adda orang sa' orang jang dia bernamma Simeon, daan sa' orang itou ja berpalha, daan tacodtkan ALLAH-TALLA, menanti acan hibor hatti orang orang Israël, daan Roah ulcadus ja adda padanja.

26 Daan pada dia souda ja menbrita derri ALLAH-TALLA derri pada Roah ulcadus, ja tjadda caleatan maodt itou, doulou derri pada dia souda liat Christus Tuan itou.

27 Daan derri pada Roah ulcadus ja datan de Kebith: daan sedang iebou bappa ja bauwa massoc de Beitul Iesum annac itou, agar menboat padanja saperti adet Sabda itou:

28 Macca dia pō menambil itou pada tanganja, daan berpoudgi ALLAH, TALLA:

29 Daan

29 Nu laet ghy / Heere / uwen dienst-knecht gaen in vrede/ na uw' woordt.

30 Want mijne ooghen hebben uwe salighevdt gesien/

31 Die ghy bereyt hebt voor het aengesichte van alle de volckeren:

32 En Licht tot verlichtinge der Heydenen / ende tot heerlickheydt uwes volcks Israels.

33 Ende Joseph ende sijne moeder verwonderden haer over het gene dat van hem geseght wierdt.

34 Ende Simeon segende haerlieden / ende seyde tot Mariam sijne moeder / Siet / dese woordt geset tot eenen val ende op-standinge veler in Israel / ende tot een teecken dat wedersproken sal worden/

35 (Ende oock een sweerdt sal door uw' selfs ziele gaen) op dat de gedachten upt vele herten geopenbaert worden.

36 Ende daer was Anna een Prophetesse/ een dochter Phanuels/ upt de stamme Asar: dese was tot grooten ouderdom gekomen / welcke met [hare] man seven jaren hadde geleeft van haren maeghdom af.

37 Ende sy was een weduwe van omtrent vier-en-tachtentigh jaren / de welcke niet en weeck upt den Tempel / met vasten ende bidden / [Godt] dienende nacht ende dagh.

38 Ende dese te dier selver uyre daer by komende heeft insgelijcks den Heere beleden / ende sprack van hem

29 Daan catta: Tuan (Allah-tallah) bearla saccarang souroan Tuan pegi bertātossala, saperti cattahā Tuan itou:

30 Carna matta beta souda di liat moamin Tuan itou,

31 Jang Tuan souda berhadir adapan mouca gnap orang orang:

32 Suatu trang pada bertjajahan orang Chlaja, daan suatu hormat oumat mou Israël itou.

33 Daan Joseph daan ma' nja heran, derri itou jang di jaddi catta derri dianja.

34 Daan Simeon dia paliharakānja, daan catta pada Mariam ma' nja: Liat jang ini dia menerruacan agar djato, daan bri bangon oran banjac banja de Israël, daan pada suatu tanda jang dia jadi menlauwan deng-an catta cattala,

35 (Daan suatu pedang adda tola djeuwa mou sandiri) agar ingatan hatti orang orang banjac di jaddi bouckaacan.

36 Daan sitou pon adda Anna Nabbi porampoan, annac Phanuël, derri assal Assar itou : jang ini dia adda touwa sangat, daan dia adda hidop toudjo tauwan, dengan lackynja derri pada dia dara lagi.

37 Daan dia sa' orang boudjang, oumornja amphir delappan poulo ampat tauwan, jang manna tjadda calouar derri Beitul, hanjac somba ALLAH-TALLA, dengan amal daan somba, malam daan siang.

38 Jang ini ca djam itou souda sampey sitou, dia pon mengacou Tuan (ALLAH), daan catta derri dia, capada

 itou

hem tot allen die de verlossinge in Jerusalem verwachteden.

39 Ende als sy alles vol-eyndigt hadden / wat na de Wet des Heeren [te doē] was / keerdē sy wederom na Galileam / tot hare stadt Nazareth.

40 Ende het Kindeken wies op / ende wierdt ghesterckt in den geest / ende vervult met wijsheydt: ende de genade Godts was over hem.

41 Ende sijne Ouders reysden alle jaren nae Jerusalem op het feest van Paschа.

42 Ende doe hy twaelf jaren [oudt] gewoorden was / ende sy nae Jerusalem op-gegaen waren / nae de gewoonte des feest-daeghs:

43 Ende de dagen [aldaer] vol-eyndigt hadden / doe sy weder-keerden / bleef het kindt Jesus te Jerusalem / ende Joseph ende sijne Moeder en wiste 't niet.

44 Maer meenende dat hy in 't gesellschap op den wegh was / gingen sy een dagh-reyse / ende sochten hem onder de magen / ende onder de bekende.

45 Ende als sy hem niet en vonden / keerden sy wederom nae Jerusalem / hem soeckende.

46 Ende het geschiedde / nae drie daghen / dat sy hem vonden in den Tempel / sittende in het midden der Leeraren / haer hoorende / ende haer ondervragende.

47 Ende alle die hem hoorden ontsetteden haer over sijn verstant ende antwoorden.

48 Ende

itou sammoa jang dia adda menanti pada menlepashan de dalam Jerusalem itou.

39 Daan sedang dia souda poutus cardiahan sammoa jang patut boat pada Sabda Tuan, dia poulang ca Galileam, de negrinja Nazareth itou.

40 Macca annac itou jaddi ney, daan bertoggo pada arohanja, daan berisici dengan ackal, daan maaffnja (Tuan) ALLAH ja adda atas dia.

41 Daan iebou bappa dia, gnap tauwan ja pegi ca Jerusalem pada harri raya Passcha itou.

42 Daan sedang dia souda sampey ca tauwanja doa blaz, daan dia souda ney ca Jerusalem, sapertinja beassa pada harri raya:

43 Daan sedang harri harri itou souda poutus, daan dia la poulang, macca annac Jesus itou tingal ca Jerusalem, daan Joseph dengan iebounja tjadda tauw itou.

44 Daan dia sancka, dia adda dengan orang laïn de djalan, ja pegi sa harri djalan, daan mentjerri dia pada cauwum cauwum, daan orang jang dia kanal.

45 Daan sedangnja tjadda bertemoukanja, macca ja poulang ca Ierusalem mentjerri dia.

46 Daan adda lalou tiga harri, macca bertemoukanja de Beitul, doudoc de tenga juri adjar adjarhan; mendengar daan tanja dia.

47 Daan sagala orang jang dia mendengarnja, ja heran derri pada ackal, daan menjauwtnja.

48 Daan

48 Ende sy hem siende wierden verslagen / ende sijne Moeder seyde tot hem : Kindt / waerom hebt ghy ons soo gedaen ? Siet / uw Vader ende ick / hebben u met anghst ghesocht.

49 Ende hy seyde tot haer / Wat [is 't] dat ghy my gesocht hebt ? En wistet ghy niet / dat ick moet zijn in de Dingen mijns Vaders ?

50 Ende sy en verstonden het woort niet / dat hy tot haer sprack.

51 Ende hy gingh met haer af / ende quam tot Nazareth / ende was haer onderdanigh. Ende sijne Moeder bewaerde alle dese dingen in haer herte.

52 Ende Jesus nam toe in wijsheyt / ende in Grootte / ende in ghenaede by Godt ende de menschen.

48 Daan sedangnja liat dia, ja jadi badabur hati, macca ma'nja catta padanja : Anna appa moula mou boat bagitou acan kita ? liat bappa mou, daan akou souda mentjerri mou dengan soucarhan.

49 Daan dia catta padanja : Appa itou mou souda mentjerri akou? Tjadda mou tauw patut akou adda pada barrang ampounja Bappa akou ?

50 Daan dianja tjadda mengarti cattahan itou, jang dia catta padanja.

51 Macca dia pegi touron dengan dia, daan sampey ca Nazareth, daan dengarla dia : Daan ma'nja dia pagang cattahan itou sammoa dallam hattinja.

52 Daan Iesus dia jaddi ney la pada boudiman daan oumor, daan maaffnja pada Allah-Tallah daan pada orang manuffcia.

Het iij. Capittel.

1 Ende in het vijfthiende jaer der regeeringe des Keysers Tiberii / als Pontius Pilatus Stadt-houder was over Judea / ende Herodes een Vier-Vorst over Galilea / ende Philippus sijn broeder een Vier-Vorst over Iturea ende over het landt Trachonitis / ende Lysanias een Vier-Vorst over Abilene.

2 Onder de Hooghe-Priesters Anna ende Cajapha / gheschiedde het Woordt Godts tot Joannem den sone Zacharie / in de woestijne.

3 Ende hy quam in alle het omliggen-

Brentihan jang ca tiga. 3.

1 PAda ca limablas tauwan de radjat Sultaan Tiberij, sedang Pontius Pilatus ja jure houccum de Iudea, daan Herodes, Suatu Radgja ampat ca Galilea, daan Philippus soudara dia suatu Radgja-ampat ca Iturea daan ca negri Trachonitis, daan Lysanias satou Radgja-ampat ca Abilene.

2 Pada himam himam besar Anna daan Caypha, jaddi sampey rawayat Allah-Talla, pada Ioannem annac le lacki Zacharie, de rimba sitou.

3 Macca dia datang pada sagala dara-

liggende landt des Jordaens / predikende den Doop der Bekeeringe tot vergevinge der sonden.

4 Ghelijck geschreven is in het Boeck der woorden Esaie des Prophеten / seggende: De stemme des Roependen in de woestijne / Bereyt den wegh des Heeren / maeckt sijne paden recht.

5 Alle dal sal gevult worden / ende alle bergh ende heuvel sal vernedert worden / ende de kromme [wegen] sullen tot eenen rechten [wegh] worden / ende de on-effene tot effene wegen.

6 Ende alle vleesch sal de saligheydt Godts sien.

7 Hy seyde dan tot de scharen / die uyt-quamen om van hem gedoopt te worden / Ghy Adderen-gebroedtsels / wie heeft u aen-gewesen te vlieden van den toekomenden toorn?

8 Brenght dan vruchten voort der Bekeeringe weerdigh: ende en begint niet te seggen by u selven / Wy hebben Abraham tot eenen vader. Want ick segge u / dat Godt selfs uyt dese steenen Abraham kinderen kan verwecken.

9 Ende de bijle light oock alreede aen de wortel der boomen: alle boom dan / die geen goede vrucht voort en brenght / wordt uyt-gehouwen / ende in 't vyer geworpen.

10 Ende de scharen vraeghden hem / seggende: Wat sullen wy dan doen?

11 Ende hy antwoordende seyde

daratan coliling antara Iordaen, berkissakan tjoutjoran-terbalec, ca ampouni dosala.

4 Saperti souda menjurat de kitap cattahan Esaie jang Nabbi iton, Manna ja catta suara jang diabatria de rimba, Itounja berhadirla djalan Tuan, daan boat betul alornja.

5 Sagala tanna rinda jaddi rata; daan sagala boukit daan tampat tingi jaddi rinda, daan appa adda erodt tjaddi, betul, daan djalan djalan jang bencko, ja jadi betul:

6 Daan sagala daging dia jaddi caleatan moamin Alha talla itou.

7 Macca dia catta pada cauwan cauwan orang jang datan capadanja, agar jaddi menoetjor: Mou anna tjelgaga, sjappa adjar camou lari derri pada amarahan jang handac datang?

8 Macca baboala boahan jang menmatut ja balec acan mou: daan jangan mouley la bercatta acan diri; Kita adda Abraham ja bappa kita: carna akou catta mou Alha talla ja adda coassa, gra'bangon annac anna Abraham derri pada batou batou jang ini.

9 Daan cappa saccarang ja souda terru decat ackar ackar pohon: carna itou sagala pohon jang tjadda baboa boahan jang bay, di jaddi tatta poutus daan menboang de api.

10 Daan cauwan cauwan orang itou tannja dia, daan catta, Macca kita boat appa?

11 Daan dia menjauwt daan cattakanja:

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

de tot haer / Die twee rocken heeft deyle hem mede / die gheen en heeft: ende die spijse heeft / doe desgelijcks.

12 Ende daer quamen oock tollenaers om ghedoopt te worden / ende seyden tot hem / Meester / wat sullen wy doen?

13 Ende hy seyde tot haer / En eyscht niet meer / dan't gene u gheset is.

14 Ende hem vraeghden oock de krijchs-lieden / seggende: Ende wy / wat sullen wy doen? Ende hy seyde tot haer / En doet niemant overlast / noch en ontvremt niemant het sijne met bedrogh / ende laet u verghenoeghen met uwe besoldingen.

15 Ende als het volck verwachtede / ende alle in hare herten overleyden van Joanne / of hy niet mogelijck de Christus en ware /

16 Soo antwoordde Joannes aen allen / seggende: Ick doope u wel met water / maer hy komt die stercker is dan ick / wien ick niet weerdigh en ben den riem van sijne schoenen te ontbinden: Dese sal u doopen met den Heyligen Geest ende met Vyer.

17 Wiens wan in sijne hant is / ende hy sal sijnen dorsch-vloer doorsuyveren / ende de tarwe sal hy in sijne Schuere t'samen brenghen / maer het kaf sal hy met onuytbluschelijck vyer verbranden.

18 Hy dan oock noch vele ande-

C re

kanja: Sjappa adda packeyan doa, bagi la pada ini jang dia tjadda itou: daan sjappa adda maccanan, bearnja menboat demikjan pon.

12 Daan sitou pon datan orang orang riba agar dia jaddi tjoutjor, daan catta padanja, Tuan appa kita menboat?

13 Dia catta padanja, Iangan minta lebhe derri pada adet mou.

14 Pada dia pon tanja orang orang prang, daan catta: Macca kita appa jaddi menboat? Dia katta padanja, langan suracan sjappa sjappa terlalou la, lagi jangan mengadoukan sjappa sjappa dengan dustahan, daan bersoucka souca dengan oeupa mou.

15 Sedang saccarang orang sammoa nanti daan samoa dalam hatinja berkira derri Joanne, djecalou dia pon bouckan Christus:

16 Joannes menjäuwt daan catta padanja sammoa; Akou ja menoutjor dengan ajer: tetapi sitou datan, suatu jang dia lebhe coadt derri pada beta jang manna akou tjadda patut oeuray acan tali cäussnja: Jang itou dia jaddi menoutjor mou dengan Roah ulcadus daan dengan api.

17 Njadangnja jang manna adda de tangan dia, daan dia jaddi tjutgi tampat mengyre gendum dia, daan jang gendum di jaddi berhimpon, de de lappangnja, tetapi secam itou dia boang backar dengan api jang tjadda bermatti.

18 Daan barrang lagi pon ja basuara,

C

re dingen vermanende / verkondigde den volcke het Euangelium.

19 Maer als Herodes de Vierdvorst van hem bestraft wierdt / om Herodias Philippi sijns broeders wijfs wille / ende over alle boose [stucken/] die Herodes dede/

20 Soo heeft hy oock dit noch boven alles daer toe gedaen / dat hy Joannem in de gevangenisse gesloten heeft.

21 Ende het geschiedde / doe alle het volck ghedoopt wierdt / ende Jesus [oock] ghedoopt was / ende badt / dat den Hemel geopent wierdt:

22 Ende dat de Heylige Gheest op hem nederdaelde in lichamelicke gedaente ghelijck een duyve: ende datter een stemme gheschiedde uyt den Hemel/ seggende: Ghy zijt mijn geliefde Sooue/ in u hebbe ick mijn welbehagen.

23 Ende hy / Jesus / begon omtrent dertigh jaren [oudt] te wesen / zijnde (alsoo men meynde) de soone Josephs/ des [soons] Heli/

24 Des [soons] Matthat/ des [soons] Levi / des [soons] Melchi / des [soons] Janna / des [soons] Josephs/

45 Des [soons] Mattathia/ des [soons] Amos/ des [soons] Naum/ des [soons] Esli/ des [soons] Naggai/

26 Des [soons] Maath / des [soons]

suara, dia Euangeliacan orang orang.

19 Tetapi sedang Herodes Radgja ca ampat dia jaddi cana houccum derri dianja, sebab Herodias bini Philippi soudara dia, daan derri pada djahatnja sammoa jang dia menboat,

20 Lalou itou sammoa, dia souda menboat ini lagi, dia cantjitti Joannem de penjara la.

21 Daan jaddi sedang orang sammoa jadi menoutjor, daan Jesus pon souda tjoutjor, daan sumba, macca surga itou jaddi bouckakanja:

22 Daan Roah ulcadus ja touron dallam roupa njawanja padanja, saperti bourong merpati sa' ekor: daan suara suatu datan derri surga, daan catta: Mou la Anna jang ter casse akou, pada mou akou souda menambil, bersoucka souckahan akou.

23 Daan Jesus ja mouley amphir tiga poulo tauwan; daan dia la saperti orang sancka, anna le lacki Joseph, jang ca manna annac Heli,

24 Jang ca manna ja anna Mathat, jang manna ja anna Levi, jang ca manna anna Melchi, jang ca manna anna Janna, jang ca manna ja anna Ioseph,

25 Jang ca manna anna Mathatia, jang ca manna ja annac Amos, jang ca manna ja anna Naum, jang ca manna ja anna Esli, jang ca manna ja annac Nagge,

26 Jang ca manna annac Maath, jang

[ſoons] Mattathia / des [ſoons] Semei / des [ſoons] Josephs / des [ſoons] Juda.

27 Des [ſoons] Joanna / des [ſoons] Rhesa / des [ſoons] Zorobabel / des [ſoons] Salathiël / des [ſoons] Neri/

28 Des [ſoons] Melchi / des [ſoons] Addi / des [ſoons] Cosam / des [ſoons] Elmodam / des [ſoons] Er/

29 Des [ſoons] Jose / des [ſoons] Eliezer / des [ſoons] Jorim / des [ſoons] Matthat / des [ſoons] Levi/

30 Des [ſoons] Simeon / des [ſoons] Juda / des [ſoons] Josephs / des [ſoons] Jonan / des [ſoons] Eliakim/

31 Des [ſoons] Melea / des [ſoons] Maïnan / des [ſoons] Mattatha / des [ſoons] Nathan / des [ſoons] Davids/

32 Des [ſoons] Jesse / des [ſoons] Obed / des [ſoons] Booz / des [ſoons] Salmon / des [ſoons] Naasſon/

33 Des [ſoons] Aminadab / des [ſoons] Aram / des [ſoons] Esrom / des [ſoons] Phares / des [ſoons] Juda/

jang ca manna ja annac Mathatia, jang ca manna ja anna Semey, jang ca manna ja anna Joseph, jang ca manna ja annac Iudà,

27 Iang ca manna ja anna Ioanna, jang ca manna ja anna Rhesa, jang ca manna ja annac Zorobabel, jang ca manna ja annac Salathiël, jang ca manna ja anna Nery,

28 Iang ca manna ja anna Melchi, jang ca manna ja annac Addi, jang ca manna ja annac Kosam, jang ca manna ja annac Elmodam, jang ca manna ja anna Er,

29 Iang ca manna ja annac Iose, jang ca manna ja annac Eliëzer, jang ca manna ja anna Iorim, jang ca manna ja anna Matthat, jang ca manna ja anna Levi,

30 Iang ca manna ja anna Simeon, jang ca manna ja annac Iuda, jang ca manna ja anna Ioseph, jang ca manna ja annac Ionam, jang ca manna ja anna Eliakim,

31 Iang ca manna ja annac Melea, jang ca manna ja annac Maïnan, jang ca manna ja anna Mathatha, jang ca manna ja anna Nathan, jang ca manna ja anna David,

32 Iang ca manna ja anna Iesse, jang ca manna ja anna Obed, jang ca manna ja annac Booz, jang ca manna ja anna Salmon, jang ca manna ja anna Naasſon,

33 Iang ca manna ja annac Aminadab, jang ca manna ja anna Aram, jang ca manna ja anna Esrom, jang ca manna ja annac Phares, jang ca manna ja annac Juda,

34 Des [soons] Jacobs / des [soons] Isaacr / des [soons] Abrahams / des [soons] Thara / des [soons] Nachor /

35 Des [soons] Saruch / des [soons] Ragau / des [soons] Phaleck / des [soons] Heber / des [soons] Sala /

36 Des [soons] Caïnan / des [soons] Arpharad / des [soons] Sem / des [soons] Noë / des [soons] Lamech /

37 Des [soons] Mathusala / des [soons] Enoch / des [soons] Jared / des [soons] Maleleël / des [soons] Caïnan /

38 Des [soons] Enos / des [soons] Seth / des [soons] Adams / des [soons] Godts.

34 Iang ca manna ja anna Iacob, jang ca manna ja annac Isaac, jang ca manna ja anna Abraham, jang ca manna ja anna Thara, jang ca manna ja annac Nachor,

35 Iang ca manna ja anna Zaruch, jang ca manna ja annac Ragau, jang ca manna ja anna Phalec, jang ca manna ja anna Heber, jang ca manna ja anna Sala,

36 Iang ca manna ja anna Kaïnan, jang ca manna ja annac Arphaxad, jang ca manna ja anna Sem, jang ca manna ja annac Noë, jang ca manna ja anna Lamech,

37 Iang ca manna ja anna Mathusala, jang ca manna ja anna Henoch, jang ca manna ja annac Iared, jang ca manna ja anna Mahalaleël, jang ca manna ja annac Kaïnan,

38 Iang ca manna ja anna Henos, jang ca manna ja anna Seth, jang ca manna ja anna Adam, jang ca manna ja anna ALLAH-TALLAH.

Het iiij. Capittel.

1 ENde Jesus vol des Heyligen Geests keerde wederom van den Jordaen / ende wierdt door den Geest gelepdet in de woestijne /

2 Ende werdt veertigh daghen versocht van den Duyvel: ende en at gantsch niet in die daghen / ende als de selve ge-eyndight waren / soo hongerde hem ten laetsten.

3 Ende de duyvel seyde tot hem / Indien ghy Godts Sone zijt / segt tot

Brentihan jang ca ampat. 4.

1 DAan Jesus pounno derri pada Roah ulcadus, ja poulang derri Jordaen, daan dia jaddi bauwa derri pada Aroha ca rimba,

2 Daan di jaddi bertjobba ampat poulo harri derri pada Seitan itou, daan pada harri harri itou ja tjadda maccan, daan sedang harri harri itou souda lalou, macca ja menlappar.

3 Daan Seitan dia catta padanja: Djecalau mou Annac Alha talla, mac-

ca

tot deſen ſteen/ dat hy broot worde.

4 Ende Jeſus antwoordde hem/ ſegghende: Daer is gheſchreven/ dat de menſche by broodt alleen niet en ſal leven/ maer by alle woordt Godts.

5 Ende als hem de Duyvel gheleydt hadde op eenen hoogen bergh/ toonde hy hem alle de Koninckrijcken der werelt/ in eenen oogenblick tijdts.

6 Ende de duyvel ſeyde tot hem/ Ick ſal u alle deſe macht ende de heerlickheydt der ſelver [Koninckrijcken] gheven: want ſy is my over-gegeven/ ende ick geefſe wien ick oock wil.

7 Indien ghy dan my ſult aenbidden/ ſoo ſal het all' uwe zijn.

8 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot hem/ Gaet wech van my Sathan: want daer is geſchreven/ Ghy ſult den Heere uwen God aenbidden/ ende hem alleene dienen.

9 Ende hy leydde hem nae Jeruſalem/ ende ſtelde hem op de tinne des Tempels/ ende ſeyde tot hem/ Indien ghy de Sone Godts zijt/ werpt u ſelven van hier nederwaerts.

10 Want daer is gheſchreven/ dat hy ſijne Engelen van u bevelen ſal/ dat ſy u bewaren ſullen.

11 Ende dat ſy u op de handen nemen ſullen/ op dat ghy uwen voet niet t'eenigher tijdt aen eenen ſteen en ſtootet.

12 Ende Jeſus antwoordende

ca catta la batou ini di jaddi rotti.

4 Macca Jeſus menjauwtkanja, catta: Souda dia menjurat, orang manuſſcia ja tjadda hidop hanjac derri pada roti, tetapi pada ſagala cattahan Allah-Tallah.

5 Daan Seitan dia menbauwakanja pada ſuatu bouckit tinghi, daan pada ſahat dia bertoundjo-kanja ſagala Radjat dunja:

6 Daan Seitan itou dia catta padanja, Sagala coaſſa daan mahamoulja ini akou handac bri acan mou: carna di ſouda cerakanja pada akou, daan akou bricanja pada ſjappa ja condati akou.

7 Carna itou djecalauw mou touron ſudjut daan ſumba akou, ini la jaddi ampounja mou ſammoa.

8 Jeſus menjauwt daan cattakanja, Pegila derri akou Seitan: carna ſouda dia menjurat, Mou jaddi Somba hanja pada Alhatalla Tuan mou, daan faſſouro acan dia ſaidja.

9 Daan dia bauwakanja ca Jeruſalem, daan dia terrukanja de attas atap Beitul, daan catta padanja: Djecalauw mou ja Annac Alha talla, macca boangkan mou ſandiri derri atas ſini touron de bauwa.

10 Carna ſouda dia menjurat, dia jaddi paſſan Meliacatnja derri mou, agar dia tongoukan mou,

11 Daan agar dia picol mou de tanganja, agarpada barrang wacktou mou jengan cato cacki pada barrang batou la.

12 Daan Jeſus menjauwt daan cat-

ſeyde tot hem / Daer is geſegt/ Ghy en ſult den Heere uwen Godt niet verſoecken.

13 Ende als de Duyvel alle verſoeckinge vol-eyndight hadde / weeck hy van hem voor eenen tijdt.

14 Ende Jeſus keerde wederom door de kracht des Gheests nae Galileen: ende het gheruchte van hem gingh uyt door het geheele omliggende landt.

15 Ende hy leerde in hare Synagogen / ende wierdt van allen geprefen.

16 Ende hy quam tot Nazareth/ daer hy op-ghevoedt was/ ende gingh / nae ſijne gewoonte / op den dagh des Sabbaths in de Synagoge: ende ſtondt op om te leſen.

17 Ende hem wierdt ghegeven het Boeck des Propheten Eſaie / ende als hy het Boeck open gedaen hadde / vondt hy de plaetſe daer geſchreven was/

18 De Geeſt des Heeren [is] op my / daerom heeft hy my gheſalft: hy heeft my geſonden om den armen het Euangelium te verkondigen/ om te geneſen die gebroken zijn van herten/

19 Om den gevangenen te prediken los-latinghe / ende den blinden het geſichte / om de verſlagene henen te ſenden in vryheyt: om te prediken het aenghenaem jaer des Heeren.

20 Ende als hy het Boeck toegedaen/ende den Dienaer weder gegeven

takanja: Sitou ja adda catta; Mou tjadda jaddi bertjobba Alha talla Tuan mou.

13 Daan ſedang Seitan ſouda dia poutus ſagala tſjobbahanja, dia ſimpan derri dianja pada barrang ſuatu waktou.

14 Daan Jeſus ja poulang derri pada coaſſa Aroah la ca Galileam, macca boungnihan derri dia ſouda calouwar de ſagala daratan antara ſitou.

15 Daan dia beradjarkan de Berhimponan orang dia, daan dia poudgikanja ſammoa.

16 Daan dia datan de Nazareth de manna ſouda peara kanja, daan dia pegi bagimanna ja beaſſa pada harri harri ſahabit de Berhimponan orang, daan dia badiri agar batſja.

17 Daan pada dia jaddi bri-kan kitap Eſaie jang Nabbi itou: daan ſedang dia ſouda boucka kitap itou, dia bertemou tampat de manna ſouda menjurat;

18 Aroah Tuan (ALLAH) ja adda pada akou, carna dia ſouda berminjakan akou, daan ſouda ſouro calouar akou, agar Euangeliacan, daan ſumboacan jang dia ſouda patta hattinja;

19 Agar berkiſſa acan orang orang de rantey menlapaſſinja, daan orang bouta menliatnja, agar orang badabar hatti menbauwa pada mardekanja; agar berkiſſa acan tauwan berſoucka ſouckahan ALLAH-TALLA itou.

20 Daan ſedang dia ſouda catop daan menbrikan kitap itou pada ſouroan,

geven hadde / sat hy neder: ende de ooghen van allen in de Synagoge waren op hem geslagen.

21 Ende hy begon tot haer te seggheu / Heden is dese Schrift in uwe ooren vervult.

22 Ende sy gaven hem alle ghetuyghenisse / ende verwonderden haer over de aengename woorden / die uyt synen mont voort-quamen: ende seyden / Is dese niet de soone Josephs?

23 Ende hy seyde tot haer / Ghy sult sonder twijfel tot my dit spreekwoort seggheu: Medecijn-meester / gheneest u selven: al wat wy ghehoort hebben / dat in Capernaum gheschiedt is / doet [dat] oock hier in uw' vaderlandt.

24 Ende hy seyde / Voorwaer ick segge u / dat geen Propheet aengenaem en is in sijn vaderlandt.

25 Maer ick seggbe u in der waerheyt / Daer waren vele weduwen in Israel in de daghen Elie / doe den Hemel drie jaren ende ses maenden gheslooten was: soo dat daer grooten hongers-noodt wierdt over het geheele landt.

26 Ende tot geene van haer en wierdt Elias gheseonden / dan nae Sarepta Sidonis / tot een vrouwe / [die] weduwe [was.]

27 Ende daer waren vele melaetsche in Israel / ten tijden des Propheten Elisei / ende gheen van haer en wiert gerepnight dan Naaman de Syrier.

28 En-

roan, dia doudoc touron, daan sagala matta jang adda de Berhimponau, ja liat padanja.

21 Daan dia monley la bercatta, Dengan dia sa' harri ini souda jaddi gnap surat itou de telinga mou.

22 Daan dianja sammoa ja bersahitkanja, daan ja adda heran derri pada cattahanja bacanan, jang datan derri moulut dia, daan catta; Ini bouckan annac le lacki Joseph?

23 Macca dia catta padanja: Mou juga adda bercatta cattahan ini pada akou, Tabib sombola mou sandiri; sammoa appa kita dengar souda jaddi ca Capernaum, menboat la itou sini pon de daratan bappa mou.

24 Daan dia catta: Sabenar akou cattakan mou, tjadda barrang Nabbi ja orang bersoucka acan de negri bappanja.

25 Tetapi akou cattakan mou pada sa' benarnja; Pada harri harri Elie ja adda banjac orang porampoan boudjang ca Israël, sedang langit ja adda catop tiga tauwan namboulan: macca barrang appa adda mahal sangat de sagala daratan itou.

26 Daan capada sa orang derri dia ja tjadda souro Elias, hanjac capada sa orang porampoan boudjang, de Sarepta Sidonis.

27 Daan pada waktou Elisei ja adda banjac orang berkadel ca Israël, daan sa orang derri dia tjadda bertjutgi derri dianja, hanjac Naaman derti Syria.

28 Mae-

28 Ende sy wierden alle in de Synagoge met tooznе verbult / als sy dit hooзden.

29 Ende op-staende wierpen sy hem upt buyten de stadt / ende leyдden hem op den top des berghs / op den welcken hare stadt ghebouwt was / om hem van de steylte af te werpen.

30 Maer hy dooz het midden van haer dooz-gegaen zijnde gingh wech.

31 Ende hy quam af tot Capernaum / een stadt van Galilea / ende leerde haer op de Sabbathдagen.

32 Ende sy versloegen haer over sijne Leere / want sijn wooзt was met macht.

33 Ende in de Synagoge was een menschе hebbende eenen geest eens onreynen Duyvels / ende riep upt met grooter stemme/

34 Seggende: Laet af/ wat hebben wy met u [te doen/] ghy Jesu Nazarener? Zijt ghy ghekomen om ons te verderven? Ick kenne u wie ghy zijt/ [namelick] de Heylige Godts.

35 Ende Jesus bestrafte hem / seggende: Swijght stil / ende gaet van hem upt. Ende de Duyvel hem in 't midden ghewozpen hebbende / voer van hem upt / sonder hem yet te beschadigen.

36 Eñ daer quam een verbaesthept over alle/ ende sy spzaken te samen tot malkanderen / seggende: Wat

28 Macca de dallam Berhimponanja sammoa di jaddi pouno dengan gousarnja, sedang dia dengar itou.

29 Daan dia bangon, macca aloukanja delouar negri, daan bauwakanja, pada ter lebhe tingi di bouckit, pada manna dia souda boat negrinja, agar dia boangkanja touron derri tinginja sitou.

30 Tetapi dianja souda lalou de tenga dia, ja pegi.

31 Macca ja touron ca Capernaum negri Galilee itou, daan beradjarkanja pada harri harri Sabith.

32 Daan orang jadi badabar hati derri pada adjarhanja: carna cattahanja adda dengan coassa.

33 Daan dallam Berbimponan sitou adda orang sa orang, jang manna ja adda suatu antou Seitan tjoummar, daan dia batria dengan suara baboungui sangat,

34 Daan catta: Oeuy, appa kita sadoulli dengan mou, Jesus derri Nazaret? Mou datan agar benaassa kita? Akou kenel mou juga, sjappa ja mou, catauwi jang Bersacti ALLAH-TALLA.

35 Macca Jesus larang dia, daan catta: Diem, daan pegi calouar derri dia. Daan Seitan itou, dia menboangkanja de tenga, daan calouar derri dia, daan ja tjadda rousakan dia.

36 Daan sitou datan suatu penakotan pada dia sammoa; daan dia bercatta massing massing, daan catta; Cattahan

Wat woordt is dit / dat hy met macht ende kracht den onreyne gheesten ghebiedt / ende sy varen uyt?

37 Ende het gheruchte van hem ginghe uyt / in alle plaetsen des omliggenden landts.

38 Ende [Jesus] op-ghestaen zijnde uyt de Synagoge / ginghe in het huys Simonis: ende Simonis wijfs moeder was met een groote koortse bevangen / ende sy baden hem voor haer.

39 Ende staende boven haer / bestrafte hy de koortse / ende [de koortse] verliet haer: ende sy van stonden aen op-staende diende haer-lieden.

40 Ende als de Sonne ondergingh / alle die krancke hadden / met verscheyde sieckten [bevanghen /] brachten die tot hem / ende hy leyde een yeghelijck van haer de handen op / ende genas de selve.

41 Ende daer voeren oock duyvelen uyt van velen / roepende / ende seggende: Ghy zijt de Christus / de Sone Godts. Ende [haer] bestrafende en liet hy die niet spreken / om dat sy wisten dat hy de Christus was.

42 Ende als het dagh wierdt / ginghe hy uyt ende trock nae een woeste plaetse: ende de scharen sochten hem / ende quamen tot by hem / ende hielden hem op / dat hy van haer niet en soude wech-gaen.

43 Maer hy seyde tot haer / Ick moet oock andere steden het Euangelium des Coninckrijcks Godts ver-

tahan appa ini? carna dengan sut daan coassa dia souro pada antou antou tjoumar, macca dia calouar.

37 Daan menbungnihan derri dia calouar, de sagala tampat daratan antara sitou.

38 Daan sedang Jesus souda bangon derri Berhimponanja, ja adda datan de roma Simonis: daan ma' bini Simonis ja adda demam sangat, macca ja sumbakanja pada dia.

39 Daan dia badiri atasnja, macca larang demam, daan demam dia tingalnja: daan ja sagra bangon menoulongnja.

40 Daan sedang matta harri touron, sammoa jang di adda orang sackit dengan penjakitan banja percara, menbauwakanja pada dia, macca dia boubo tanganja pada gnap orang daan bersom bokanja.

41 Ja pon adda Seitan Seitan calouar derri banja orang, batria daan catta: Mou ja Christus Annac ALLAH-TALLA. Macca dianja larang, daan ja tjadda brikanja bercatta, carna dia tauw ja Christus itou.

42 Daan sedang souda jaddi siang, ja calouar daan datan pada suatu tampat soungni: daan cauwan cauwan orang ja mentjerri dia, macca datan padanja, daan paggang dia, agar tjadda pegi derri dia la.

43 Tetapi ja catta pada dia, Akou pon jadi gouna Euangeli acan negri negri jang lain, Radjat Alhatalla itou:

verkondigen: want daer toe ben ick upt-gesonden.

44 Ende hy predickte in de Synagogen van Galilea.

Het v. Capittel.

1 ENde het geschiedde als de schare op hem aendrongh/ om 't Woort Godts te hooren/ dat hy stondt by 't meyr Gennesareth.

2 Ende hy sagh twee schepen aen [den oever] van 't meyr liggende/ ende de visschers waren daer upt gegaen/ ende spoelden de netten.

3 Ende hy gingh in een van die schepen/ het welcke Simonis was/ ende badt hem/ dat hy een weynigh van het lant af-staecke: ende nedersittende leerde hy de scharen upt het schip.

4 Ende als hy af-liet van spreecken/ seyde hy tot Simon/ Steeckt af nae de diepte/ ende werpt uwe netten upt om te vangen.

5 Ende Simon antwoordde ende seyde tot hem/ Meester/ wy hebben den geheelen nacht over gearbeydt/ ende niet gevangen: doch op uw' woordt sal ick het net upt-werpen.

6 Ende als sy dat ghedaen hadden/ besloten sy een groote menighte visschen/ ende haer net scheurde.

7 Ende sy wenckten hare medeghenooten/ die in het ander schip waren/ dat sy haer soude komen helpen.

carna tiggal ini dia souda souro akou calouar.

44 Macca dia berkissakan de Berhimponan Galilee itou.

Brentihan jang ca lima. 5.

1 DAan jaddi la sedang orang orang ja oussirnja sangat, agar mendengar rawayat ALLAH-TALLA itou, daan badiri decat lauwt Genezareth.

2 Macca ja liat praeuw doa boa de lauwt sitou, daan orang memoucat dia souda calouar, daan basso poucatnja;

3 Daan dia touron pada saboa praeuw ini, jang manna ampounja Simonis, macca dia minta agar ja tolakanja sedekit derri darat: daan ja berdoudoc adjar cauwan orang derri praeuw itou.

4 Daan sedangnja souda poutus bercatta, ja catta pada Simon: Ca moudi la tou ron de ajar dallam, daan boang calouar poucat poucat agar berhole (ican).

5 Macca Simon menjauwt, daan catta: Tuan kita souda cardja sa panjang malam ini, daan tjadda berhole appa appa: wallakjan teggal Tuan catta, macca beta jaddi boang calouar poucat itou.

6 Daan sedangnja souda boat itou, macca ja berhimpon ican suatu cauwan besar, macca poucatnja rabit.

7 Daan dia lambey temanja, jang djadda de praeuw lain itou, agarnja datan daan toulong dia. Macca dia datan,

helpen. Ende sy quamen/ ende vulden beyde de schepen / soo dat sy by nae soncken.

8 Ende Simon Petrus [dat] siende viel neder aen de knien Jesu/ seggende: Heere/ gaet uyt van my / want ick ben een sondigh mensche.

9 Want verbaesthept hadde hem bevanghen / ende alle die met hem waren/ over den vanck der visschen/ die sy gevangen hadden.

10 Ende desgelijcks oock Jacobum ende Joannem de soonen Zebedei/ die Simonis mede-genooten waren. Ende Jesus seyde tot Simon/ En vreest niet: Van nu aen sult ghy menschen vangen.

11 Ende als sy de schepen aen landt gestiert hadden / verlieten sy alles/ ende volghden hem

12 Ende het geschiedde als hy in eene dier steden was/siet daer [was] een man vol melaetschept / ende Jesum siende viel hy op het aengesicht ende badt hem / seggende: Heere/ soo ghy wilt/ ghy kont my reynigen.

13 Ende hy de handt uytstreckende raeckte hem aen / ende seyde/ Ick wil / wordt gereynight. Ende terstondt ginghy de melaetschept van hem.

14 Ende hy geboodt hem / dat hy het niemandt seggen en soude: maer gaet heenen [seyde hy/] vertoont u selven den Priester / ende offert voor uwe reyninghe/ ghelijck

tan, daan beriffci praeuw ca doa itou fampey tingalam.

8 Macca fedang Simon Petrus menliat itou, dia fudjut acan Jefu pada loututnja, daan catta: Tuan calouar la derri beta, carna beta fa' orang berdofa la.

9 Carna penakotanja fouda fampey acan dia daan itou fammoa jang djadda dengan dia, teggal ican, jang dia fouda memoucat.

10 Demikjan pon Jacobus daan Joannes annac anna Zebedei itou, jang dia teman Simonis. Daan Iefus catta pada Simon; Jangan tacodt: derri pada faccarang ini lagi mou jaddi ba'moucat orang.

11 Daan fedangnja fouda tola praeuw de darat, ja tingalnja fammoa, daan mengicodtkan dia blackang.

12 Daan jaddi fedang dia adda pada fuatu derri negri negri itou, liat fitou adda orang fa' orang falalounja berkadel, jang manna fedangnja liat Iefum, dia fudjut pada moucanja, daan fombakan dia, daan catta; Tuan, djecalauw handac Tuan berhole t'jutgikan akou.

13 Daan dia cadjangkan tanganja, macca djama dia, daan catta: Akou handac bertjutgi la: daan fa' gra bercadelnja itou tjerey derri dia.

14 Daan dia paffankan agar dia jangan bri tauwkanja fjappa fjappa la, tetapi dia catta: pegi la bertoundjokan mou fandiri pada Himam, daan fumba fabab tsjoutgihan mou faperti

Moſes geboden heeft / haer tot een getuygenisse.

15 Maer 't gheruchte van hem ginghe te meer voort: ende vele schaeren quamen te samen om [hem] te hooren / ende door hem genesen te worden van hare kranckheden.

16 Maer hy vertrock in de woestijnen / ende badt [aldaer.]

17 Ende het gheschiedde in een dier dagen / dat hy leerde / ende [daer] saten Phariseen ende Leeraers der Wet / die van alle vlecken van Galileen / ende Judea / ende Jerusalem gekomen waren: ende de kracht des Heeren was daer [om] haer te genesen.

18 Ende siet [eenige] mannen brachten op een bedde eené menschе die geraeckt was: ende sochten hem in te brengen / ende voor hem te leggen.

19 Ende niet vindende / waer door sy hem in-brengen mochten / overmits de schare / soo klommen sy op het dack / ende lieten hem door de tichelen neder met het beddeken / in het midden voor Jesum.

20 Ende hy siende haer geloove seyde tot hem / Mensche / uwe sonden zijn u vergeven.

21 Ende de Schrift-gheleerde ende de Phariseen begosten te overdencken / seggende: Wie is dese / die [Godts-] lasteringe spreeckt? Wie kan de sonden vergeven dan Godt alleen?

22 Maer Jesus hare overdenckinghen bekennende / antwoordde ende

Moſes souda passan, dia la pada suatu sahitan.

15 Tetapi boungnihan derri dia ja adda ter lebhe tjerey merey: daan banja cauwan datan samma agar mendengar dia, daan agar dia jaddi sombo derri pada penjakitnja,

16 Tetapi dia simpan de rimba, daan sumba.

17 Daan jaddi pada sa' harri dia beradjar, daan sitou ja adda berdoudoc orang Pharisey, daan orang Pengadjar Sabda itou, jang souda datan derri sagala tampat Galilee, daan Judee, daan derri Jerusalem: daan coassa Alhatalla ja adda desitou, agar bersum bokanja.

18 Daan liat barrang orang orang dia bauwa pada suatu cassur manussia sa orang jang dia sackit lompo; daan dia mentjeri bauwakanja massoc agar menerru de adapan dia.

19 Macca tjadda mendapat de manna ja berhole menbauwakanja massoc teggal cauwan orang, macca dia ney roma daan touronkanja derri atap dengan cassur de tenganja ca adapaa Iesum,

20 Daan sedang dia liat pitsjajahanja, ja catta padanja: Manussia, dosa mou ja souda berampon padamou.

21 Daan Pengarti surat, daan Pharisey itou ja mouley berkira, daan catta: Sjappa jang ini, dia bercatta hodiatnja? Sjappa ja berhole ampon dosa hanjac ALLAH-TALLAH?

22 Sedang Jesus mengarti ingatnja, dia menjauwt daan cattakanja:

Appa

ende ſeyde tot haer / Wat over-denckt ghy in uwe herten?

23 Welck is lichtelicker te seg-ghen / Uwe ſonden zijn u vergheven/ ofte te ſeggen / Staet op/ ende wandelt?

24 Doch op dat ghy meught weten / dat de Soone des menſchen macht heeft op der aerden de ſonden te vergeven / (ſeyde hy tot den Gheraeckten:) Ick ſegge u ſtaet op / ende neemt uw' beddeken op / ende gaet henen nae uw' huys.

25 Ende hy terſtont voor haer ſtaende / [ende] op-genomen hebbende het gene daer hy op ghelegen hadde/ gingh henen na huys/ Godt verheerlickende.

26 Ende ontſettinge heeft [haer] alle bevangen / ende ſy verheerlickten Godt / ende wierden vervult met vreeſe / ſeggende : Wy hebben heden ongheloovelicke dingen geſien.

27 Ende nae deſen gingh hy uyt/ ende ſagh eenen tollenaer / met name Levi/ ſitten in het Tol-huys/ ende ſeyde tot hem/ Volght my.

28 Ende hy alles verlatende ſtondt op/ ende volghde hem.

29 Ende Levi rechtede een groote maeltijdt aen / in ſijn huys: ende [daer] was een groote ſchare van Tollenaren / ende van andere die met haer aen-ſaten.

30 Ende hare Schrift-geleerde / ende de Phariſeen murmureerden teghen

Appa berkira de dallam hatti mou ?

23 Appa adda mouda bercatta, Doſa mou ja ſouda berampon, atauwa bercatta, Bangon daan berdjalan la ?

24 Daan agar mou tauw, Annac le lacki manuſſcia ja adda coaſſa berampon doſa de boumi, (ja catta pada penjakit lompo itou:) Akou catta mou; Bangon, ambil pongut caſſur mou, daan pegi de roma mou.

25 Daan dia la ſagra bangon adapan dia ſammoa, dia ambil caſſur pada manna ja ſouda tidor, daan dia pegi de romanja berpoudgi Alhatalla.

26 Daan dianja ſammoa tercoutjutkan, macca ja berpoudgi Alhatalla, daan di jaddi pouno penakotnja, daan catta: Sa harri ini kita ſouda liat barrang itou jang tjadda dapat pjtſjaja la.

27 Daan commodjan derri pada itou ja pegi calouar, daan liat ſa' orang riba, jang dia bernamma Levi, berdoudoc de tampat tjuckey, daan dia catta padanja, Icodt la akou blackang.

28 Daan ja bangon meningal appa ſammoa, daan mengicodtkanja blackang.

29 Daan Levi dia berhadirkanja ſuatu pangilan beſar de roma dia: daan ſitou adda ſuatu cauwum beſar derri orang orang riba daan laïn, jang dia berdoudoc ſamma dengan dia.

30 Macca Pengarti ſurat daan Phariſey ja ſongut pada Sahabatnja, daan

catta:

teghen ſijne Diſcipelen / ſeggende: Waerom eet ende dꝛinckt ghy met tollenaren ende ſondaren?

31 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot haer / Die geſondt zijn en hebben de Medecijn-meeſter niet van nooden / maer die ſieck zijn.

32 Ick en ben niet gekomen om te roepen rechtveerdige / maer ſondaren tot bekeeringe.

33 Ende ſy ſeyden tot hem / Waerom vaſten Joannis Diſcipelen dickmaels / ende doen gebeden / deſgelijcks oock [de Diſcipelen] der Phariſeen / maer de uwe eeten ende dꝛincken?

34 Doch hy ſeyde tot haer / Kont ghy de Bꝛuylofts-kinderen / terwijle de Bꝛuydegom by haer is / doen vaſten?

35 Maer de dagen ſullen komen / wanneer de Bꝛuydegom van haer ſal wech-genomen zijn / dan ſullen ſy vaſten in die dagen.

36 Ende hy ſeyde oock tot haer een Gelijckenuſſe / Niemandt en ſet eenen lap van een nieuw kleedt / op een oudt kleedt: anders ſoo ſcheurt oock dat nieuwe [het oude /] ende de lap van het nieuwe en komt met het oude niet over een.

37 Ende niemandt en doet nieuwen wijn in oude [leder-] ſacken: anders ſoo ſal de nieuwe wijn de [leder-] ſacken doen berſten / ende de [wijn] ſal uyt-geſtoꝛt woꝛden / ende de [leder-] ſacken ſullen verderven.

38 Maer nieuwen wijn moetmen in nieuwe [leder-] ſacken doen / ende

catta: Appa ſabab mou maccan daan minum dengan orang riba daan orang berdoſa?

31 Macca Ieſus menjauwt daan catta padanja: Itou jang dia njauwanja ſedap tjadda oeuſſa Tabid baroubatti itou, tetapi itou jang dia ſackit.

32 Akou bouckan datan agar pangil jang adil, tetapi orang berdoſa agar dia baleacanja.

33 Daan dia catta padanja: Appa ſebab Sahabat Ioannes dia amal banjac cali, daan menjumba, demekjan pon Sahabat Phariſey, daan Sahabat mou ja maccan daan minum juga?

34 Dia catta padanja: Mou berhole bri amal annac anna pangilan ſedang annac Trouna ja adda dengan dia?

35 Tetapi harri harri itou ja adda datan, ſedang annac Trouna ſouda di jaddi ambil derri dia, pada harri harri itou ja adda amal la.

36 Daan dia catta padanja ſuatu ſaperti oeupama: Tjadda ſjappa jang dia menanpar ſa' crat cain barouw pada ſuatu cain bourou; melainkan jang barou dia tjeree jang bourou itou pon, daan jang tamparan barou, tjadda dengan, jang bourou ſamma ſuatu.

37 Daan tjadda ſjappa jang dia iſſci ajar angor barou pada backaz coulidt lamma; melainkan ajar angor barou dia tjeree backaz coulidt, macca jaddi tompa, daan backaz coulidt itou benaaſſa la.

38 Tetapi patut orang iſſci ajar angor barou pada backaz coulidt barou,

ende ſy woꝛden beyde te ſamen be-houden.

39 Ende niemandt die ouden dꝛinckt/ begeert terſtondt nieuwen: want hy ſeght/ de oude is beter.

Het vj. Capittel.

1 Ende het geſchiedde op den tweeden eerſten Sabbath/ dat hy doꝛ 't gezaeyde gingh/ ende ſijne Diſcipelen pluckten aꝛen/ ende aten ſe/ [die] wꝛijvende met de handen.

2 Ende ſommige der Phariſeen ſeyden tot haer/ Waerom doet ghy dat niet geooꝛloft en is te doen/ op de Sabbathen?

3 Ende Jeſus haer antwooꝛdende ſeyde/ En hebt ghy ook dat niet geleſen/ het welck David dede wanneer hem hongerde/ ende den genen die met hem waren?

4 Hoe hy in-ghegaen is in het Huys Godts/ ende de Toon-bꝛoo-den genomen ende ghegeten heeft/ ende ook ghegeven den ghenen die met hem waren/ welcke niet en zijn geooꝛloft te eeten/ dan alleen den Pꝛieſteren.

5 Ende hy ſeyde tot haer/ De Soone des Menſchen is een Heere ook des Sabbaths.

6 Ende het ghelchiedde ook op eenen anderen Sabbath/ dat hy in de Synagoge gingh/ ende leerde. Ende daer was een menſche/ ende ſijne rechterhandt was dooꝛre.

7 Ende

daan ca doa ſamma dia jaddi memag-gang la.

39 Daan tjadda ſjappa jang dia minum, jang lama, ſa'gra ja handac ba-rou itou: carna dia catta, Jang lama ja lebhe bay.

Brentihan jang ca nam. 6.

1 Daan adda pada harri Sa-bith, jang ca doa ſa ber-moula itou, macca dia pegi lalou pena boran itou, daan Sahabatnja pongut capalla gendum. ja giſſir de tangan daan maccan.

2 Daan barang orang derri Pha-ſey catta padanja; Appa ſabab mou boat, jang tjadda patut menboat pada harri Sabith?

3 Daan Ieſus menjauwtkanja, daan catta: Mou pon bouckan batſ ja appa David boat, ſedang dia menlappar, daan itou ja adda dengan dia?

4 Bagimanna dia maſſoc de Roma ALLAH-TALLAH, daan menam-bil roti bertoundjo itou, daan men-brikanja pon jang djadda dengan dia; roti jang manna ſjappa ſjappa ja tjadda patut maccan hanjac Himam Himam itou?

5 Daan dia catta padanja: Annac le lacki manuſſcia ja ſuatu Tuan pon derri pada Sahabith itou.

6 Daan jaddi pada harri Sabith jang lain, ja pegi pada Berhimponan orang, daan adjarkan. Daan ſitou adda ma-nuſſcia ſa' orang jang ca manna tan-gan canania adda bourus.

7 Daan

7 Ende de Schrift-geleerde ende de Phariseen namen hem waer / of hy op den Sabbath genesen soude: op dat sy [eenige] beschuldinghe tegen hem mochten vinden.

8 Doch hy kende hare ghedachten / ende seyde tot den mensche / die de doore handt hadde / Rijst op / ende staet in 't midden. Ende hy opgestaen zijnde / stondt [over eynde.]

9 Soo seyde dan Jesus tot haer / Ick sal u vraghen: Wat is geoorloft op de Sabbatthen? Goedt te doen / ofte quaet te doen? [Een menschе] te behouden / of te verderven?

10 Ende haer allerondtom aenghesien hebbende / seyde hy tot den mensche / Streckt uwe handt uyt. Ende hy dede alsо: ende sijne handt wierdt herstelt / ghesont gelijck de andere.

11 Ende sy wierden vervult met uytsinnigheydt / ende spraken te samen met malkanderen / wat sy Jesu doen sonden.

12 Ende het gheschiedde in die dagen / dat hy uyt-ginghe nae den bergh om te bidden / ende hy bleef den nacht over in het ghebedt tot Godt.

13 Ende als het dagh was geworden: riep hy sijne Discipelen tot hem / ende verkoos 'er twaelve uyt haer / die hy oock Apostelen noemde.

14 [Namelijck] Simonem / welcken hy oock Petrum noemde / ende Andream sijnen broeder / Jacobum ende Joannem / Philippum ende Bartholomeum.

15 Mat-

7 Daan Pengarti surat daan Pharisey nanti padanja, djecalou dia bersombo pada harri Sahabith pon; agar dia berhole barring appa mengadoukanja.

8 Daan dia tauw kirahanja, macca dia catta pada sa orang manusscia itou, jang manna tanganja bourus: Bangon, daan badiri de tenga. Daan dia souda bangon badiri sitou.

9 Daan Jesus cattakanja, Akou jaddi tannja pada mou barrang appa: Adda patut pada harri Sabith menboat bay, atauwa jang djahat? memaggang hidop, atauwa benaassa-acan itou?

10 Daan dia menliat acanja calouling, daan dia catta pada manusscia itou; Cadjangkan la tangan mou. Daan dia boat la bagitou: macca tanganja jaddi bay poula saperti jang lain.

11 Macca di jaddi bingon derri djahatnja, daan dia catta massing massing, appa dia handac menboat pada Jesu.

12 Daan jaddi pada harri harri itou, dia calouar agar sumba de boukith, daan dia tingal ba' malam pada sumbanja acan ALLAH-TALLAH.

13 Daan sedang siang souda, dia pangil mourit-mouritnja daan dia pile derri dianja doa blaz, jang dia pon bernamma Apostolos.

14 Catauwi Simon, jang dia pon bernamma Petrus, daan Andreas soudara nja, Jacobus daan Joannes, Philippus daan Bartholomeus;

15 Mat-

15 Mattheum ende Thomam/ Jacobum den [soone] Alphei/ ende Simonem genaemt Zelotem.

16 Judam Jacobi/ ende Judam Iscarioth/ die ock de verrader geworden is.

17 Ende met haer af-gekomen zijnde/ stont hy op een vlacke plaetse/ ende met [hem] de schare sijner Discipelen/ ende een groote menigte des volcks van geheel Judea ende Jerusalem/ende van den zeekant van Tyrus ende Sidon/

18 Die gekomen waren om hem te hooren/ ende om van hare siecken genesen te worden/ ende die van onreyne Geesten ghequelt waren: ende sy wierden genesen.

19 Ende alle de schare socht hem aen te raecken: want daer ginghe kracht van hem uyt/ ende hy genas se alle.

20 Ende hy sijne oogen opslaende over sijne Discipelen/ seyde/ Saligh zijt ghy Arme: want uwe is het Koninckrijcke Godts.

21 Saligh zijt ghy die nu honghert: want ghy sult versadight worden Saligh zijt ghy die nu weent: want ghy sult lacchen.

22 Saligh zijt ghy wanneer u de menschen haten/ ende wanneer sy u af-schepden/ ende smaden/ ende uwen name als quaet verwerpen/ om des Soons des Menschen wille.

23 Verblijdt u in dien dage/ ende zijt vrolick: want siet/ uwen loon

15 Mattheus daan Thomas, Jacobus annac Alphei, daan Simon jang bernamma Zelotes;

16 Judas Jacobi, daan Judas Iscariot, jang dia jaddi orang hismou acan pon.

17 Daan souda dia touron dengan dia, ja badiri pada suatu tampat rata, daan cauwum Sahabatnja itou, daan orang orang suatu cauwan besar, derri sagala Judea, daan Jerusalem, daan derri Tyro daan Sidon decat läuwt,

18 Jang manna souda datan agar dengar dia, daan agar jaddi sombo derri pada penjakitanja, pon jang dia jaddi beroesse derri antou antou tsjoumar: daan dia jaddi sombo.

19 Daan sagala cauwan dia mentjerri canakanja: carna ja adda coassa calouar derri dia, daan sombokanja sammoa.

20 Daan dia pandang matta pada Sahabatnja daan catta, Moamin mou jang kissiaen: carna Radjat Alhatalla ampounja mou juga.

21 Moamin mou jang dia menlappar saccarang: carna mou jaddi kinjang la. Moamin mou jang dia menangis saccarang: carna mou jaddi tetauwa la.

22 Moamin mou sedang orang manusscia bintsi acan mou, daan tjerey mou, daan alau alau, daan menboang namma mou saperti djahat sabab Anna le lacki manusscia.

23 Bersoucka soucka mou pada harri harri itou: carna liat oeupa mou

is groot in den Hemel: want hare Vaders deden diergelijcke den Pro-pheten.

24 Maer wee u ghy rijcke: want ghy hebt uwen troost wech.

25 Wee u die verſadight zijt: want ghy ſult hongeren: Wee u die nu lacht: want ghy ſult treu-ren ende weenen.

26 Wee u wanneer alle de men-ſchen wel van u ſpreken: Want ha-re Vaders deden diergelijcke den valſchen Propheten.

27 Maer ick ſegge u-lieden / die [dit] hoort / Hebt liefuwe vyanden/ doet wel den genen die u haten.

28 Segent de gene die u verbloec-ken/ ende bidt voor de gene die u ge-weldt doen.

29 Den genen die u aen de wan-ge ſlaet / biedt ock de andere: ende den genen die u den mantel neemt / en verhindert ock den rock niet [te nemen.]

30 Maer geeft een yegelijck die van u begeert / ende van de ghene die het uwe neemt / en eyſcht niet weder.

31 Ende gelijck ghy wilt dat u de menſchen doen ſullen / doet ghy haer ock deſgelijcks.

32 Ende indien ghy liefhebt/ die u lief hebben/ wat danck hebt ghy? want ock de ſondaers hebben lief de gene die haer lief hebben.

33 Ende indien ghy goet doet / den

ja adda beſar de ſurga: carna demik-jan nenemojang bappa dia, ja ſouda menboat Nabbi Nabbi itou.

24 Tetapi haramla mou jang caja; carna mou ja ſouda berhole hibor hat-ti mou.

25 Haramla mou jang dia ſouda kinjang: carna mou jaddi menlappar la. Haramla mou jang dia tauwa; car-na mou jaddi doucka daan menangis.

26 Haramla ſedang orang manuſ-ſcia dia poudgi acan mou: carna de-mikjan nenemojang bappa dia ſouda boat pada Nabbi Nabbi berduſta la.

27 Tetapi akou catta pada itou jang dia dengar, Bercaſſe caſſiaen acan ſatrou mou: boat bay pada itou jang dia bintſi acan mou.

28 Pali-harala pada itou jang dia ſompa acan mou: ſomba Alha pada itou jang dia anyay-acan mou.

29 Sjappa ja tampar mouca mou ca ſabla jang itou, oenjokanja ſabla lain pon: daan ſjappa ja menambil ſli-modt mou, jangan laloukanja bad-jouw pon.

30 Tetapi bri la ſa gnap orang jang dia minta pada mou: ſjappa ja ambil ampounja mou, jangan minta itou poulangkan.

31 Daan bagimanna mou handac orang manuſſcia jaddi boat pada mou: demikjan mou menboat pada dia pon.

32 Carna djecalauw mou ja caſſe caſſiaen jang dia caſſe pada mou, dia trima-caſſekan mou appa? carna orang berdoſa dia caſſe pon jang dia caſſe caſſeankanja.

33 Daan djecalauw mou boat bay, pada

den genen die u goet doen / wat danck hebt ghy ? Want oock de sondaers doen het selve.

34 Ende indien ghy leent den genen / van welcke ghy hoopt weder te ontfangen / wat danck hebt ghy ? Want oock de sondaers leenen den sondaren / op dat sy even gelijcke weder mogen ontfangen.

35 Maer hebt uwe vyanden lief / ende doet goet / ende leent sonder pet weder te hopen : ende uwen loon sal groot zijn / ende ghy sult kinderen des Allerhooghsten zijn : Want hy is goedertieren over de ondanckbare ende boose.

36 Weest dan barmhertigh / gelijck oock uwe Vader barmhertigh is.

37 Ende en oordeelt niet / ende ghy en sult niet geoordeelt worden : Verdoemt niet / ende ghy en sult niet verdoemt worden : Laet los / ende ghy sult los gelaten worden.

38 Gheeft / ende u sal ghegeven worden : een goede / neer-gedruckte / ende geschudde / ende overloopende mate sal men in uwen schoot geven : Want met de selve mate daer mede ghy-lieden metet / sal u-lieden weder gemeten worden.

39 Ende hy seyde tot haer een Gelijckenisse / Kan oock wel een Blinde eenen Blinden op den wegh leyden ? Sullen sy niet beyde in den gracht vallen ?

40 De Discipel en is niet boven

 sijnen

pada itou jang dia menboat bay pada mou, dia trima-casseakan mou appa ? carna orang berdosa ja menboat bagi-tou juga.

34 Daan djecalauw mou minjam, pada itou derri jang manna mou kira men berhole poula, trima-casse mou appa adda ? Carna orang berdosa ja minjam pon pada orang berdosa, agar dia berhole demikjan poula.

35 Tetapi casse cassean satrou mou, daan boat bay, daan minjam, macca jangan kira berhole appa derri itou ; daan oeupa mou ja adda besar, daan mou jaddi anna anna Ter lebhe-tingi: carna dia cassiankan pada jang tjadda trima casseakan, daan pada jang djahat juga.

36 Carna itou casseankan, saperti Bappa mou ja adda casseankan.

37 Iangan houccum, macca mou tjadda jaddi houccum : Iangan haram, macca mou tjadda jaddi haram : Berampon, macca jaddinja berampon pada mou.

38 Bri, macca jaddi brikan pada mou : suatu soucatan jang bay jang bertsjob daan souda gojang daan ter limpa-la di jaddi brikan pada panco mou : carna dengan soucatan mou ja adda soucat, dia jaddi soucatkan mou poula.

39 Daan cattakanja suatu saperti oeupama : Sa orang bouta ja adda berhole pimpin sa orang bouta jang lain, daan ca doa ja tjadda djato de parit ?

40 Mourit ja tjadda ataz gourau-

 nja:

ſijnen Meeſter: maer een pegelijck volmaeckt [Diſcipel/] ſal zijn gelijck ſijn Meeſter.

41 Ende wat ſiet ghy den ſplinter / die in uw's broeders ooghe is / ende den balck die in uw' eyghen ooge is/ en merckt ghy niet.

42 Ofte hoe kondt ghy tot uwen broeder ſeggben / Broeder / laet toe dat ick den ſplinter / die in uw' ooge is/ upt-doe/ daer ghy ſelve den balck die in uw' ooge is/ niet en ſiet? Ghy gheveynſde / doet eerſt den balck upt uw' ooge / ende dan ſult ghy beſien om den ſplinter upt te doen / die in uw' broeders ooge is.

43 Want het en is gheen goede boom / die quade brucht voort-brenght / noch geen quade boom / die goede brucht voort-brenght.

44 Want een peghelijck boom wordt upt ſijn eygen brucht gekent. Want men leeſt gheen Bygen van doornen / noch men ſnijdt gheen Druyven van bramen.

45 De goede menſche brengt het goede voort upt den goeden ſchat ſijns herten: ende de quade menſche brenght het quade voort upt den quaden ſchat ſijns herten. Want upt de overvloet des herten ſpreeckt ſijnen mondt.

46 Ende wat noemt ghy my Heere/ Heere: ende en doet niet het gene dat ick ſegge?

47 Een peghelijck die tot my komt / ende mijne woorden hoort / ende

nja: tetapi ſjappa ja mourit benar dia adda ſaperti gouraunja.

41 Appa mou liat ſuatu ſampa cajou de matta ſoudara mou, daan cajou beſar jang dia adda de matta mou tjadda tauw itou?

42 Atauwa bagimanna mou berhole catta pada ſoudara mou, Bear beta boang ſampa cajou, jang djadda de matta mou, jang manna mou ſandiri tjadda liat cajou beſar itou, jang djadda de matta mou? Mou jang golezonda boang doulou cajou beſar itou derri matta mou, macca berhole liat bay, boang calouar ſampa cajou itou, jang dia adda de matta ſoudara mou.

43 Carna bouckanja pohon bay jang dia baboa boa djahat; daan bouckan pohon djahat, jang dia baboa boa jang bay.

44 Carna ſa gnap pohon di jaddi kenelkan derri pada boanja. Carna orang tjadda pongut boa ara derri pada douri, lagi tjadda crat boa angor derri pada bantjy.

45 Sa orang manuffcia jang bay dia bauwa calouwar jang bay, derri pada binda hattinja jang bay: daan ſa orang manuffcia jang djahat dia bauwa calouwar jang djahat, derri pada binda hattinja jang djahat. Carna derri pada terlimpa hatti bercatta moulutnja.

46 Appa mou bernamma acan akou Tuan Tuan, daan tjadda menboat itou jang akou bercatta?

47 Sjappa datang pada akou, daan dengar cattahan akou, daan menboat-

nja

ende de ſelve doet / ick ſal u toonen wien hy gelijck is.

48 Hy is gelijck een menſche die een huys bouwde / ende groef / ende verdiepte / ende leyde het fondament op een ſteenrotſe : als nu de hooghe vloedt quam / ſoo ſloegh de waterſtroom tegen dat huys aen / ende en konde dat niet bewegen : want het was op de ſteenrotſe gegrondt.

49 Maer die'ſe ghehoort / ende niet gedaen en ſal hebben / is gelijck een menſche die een huys bouwde op de aerde ſonder fondament : teghen het welcke de water-ſtroom aenſloegh : ende het viel terſtondt / ende de val van dat ſelve huys was groot.

nja itou , akou jaddi toundjo pada mou ſjappa ja ſaperti acan.

48 Dia ſaperti orang manuſſcia ſa orang, jang dia menboat roma ſa boa , daan gali, daan menboat dallam, daan jang de bauwa itou dia menerrukan pada batou carang la: daan ſedang ſaccarang ja adda datan , ajar ja paſſang , daan dengan draſſnja cana roma itou , tjadda berhole bagra acan : carna ſouda terru itou pada ſuatu batou.

49 Tetapi ſjappa dengar cattahan akou , daan tjadda jaddi tourut , dia la ſaperti orang manuſſia ſa orang jang dia bangon romanja pada tana ſadja , daan tjadda appa de bauwa itou; maca jang ſourong ayer cana itou , daan ſagranja djato , daan djatonja itou ja beſar.

Het vij. Capittel.

1 NAe dat hy nu alle ſijne woorden vol-eyndigt hadde ten aenhooren des volcks / ginghy in tot Capernaum.

2 Ende een dienſtknecht van een ſeecker Hooftman over hondert / die hem ſeer weert was / kranck zijnde lagh op ſijn ſterven.

3 Ende van Jeſu ghehoort hebbende / ſondt hy tot hem de Ouderlinghen der Joden / hem biddende dat hy wilde komen : ende ſijnen dienſtknecht geſondt maken.

4 Deſe nu tot Jeſum ghekomen zijnde / baden hem ernſtelick / ſeghende / Hy is weerdigh dat ghy hem dat doet.

Brentihan jang ca toudjo. 7.

1 SEdang dia ſaccarang ſouda poutus cattahanja ſammoa de telinga orang , dia pegi ca Capernaum.

2 Daan ſa orang ſouroan pangoulou derri ſaratus orang, dia ſackit pajala , jang manna pongelou itou ja bercaſſe caſſeian.

3 Daan ſedang dia dengar derri Jeſum , dia ſouro pada dia jang Touwa Touwa orang Iohodi itou, ſumbakan, agar ja datan berſombo ſouroanja.

4 Daan ſedang jang ini ſouda ſampey pada Jeſum , ja minta acan ja ſangat, daan catta: Dia patut, Tuan menboatnja itou.

5 Want hy heeft ons volck lief / ende heeft selve ons de Synagoge gebouwt.

6 Ende Jesus gingh met haer. Ende als hy nu niet verre van het huys was / sond de Hooftman over hondert tot hem [eenige] vrienden / ende seyde tot hem / Heere / en neemt de moeyte niet: want ick en ben niet weerdigh dat ghy onder mijn dack soudt in-komen.

7 Daerom en hebbe ick ook my selven niet weerdigh geacht om tot u te komen: maer seght [het] met een woordt / ende mijn knecht sal genesen worden.

8 Want ick ben ook een menschе onder de macht [van andere] gestelt / hebbende krijchs-knechten onder my / ende ick segge tot desen / Gaet / ende hy gaet: ende tot den anderen / Komt / ende hy komt: ende tot mijnen dienstknecht / doet dat / ende hy doet [het.]

9 Ende Jesus dit hoorende / verwonderde hem sijner: ende sich omkeerende seyde tot de schare die hem volghde / Ick segge u-lieden / ick en hebbe soo grooten geloove selfs in Israel niet gevonden.

10 Ende die ghesonden waren / weder-gekeert zijnde in het huys / vonden den krancken dienstknecht gesondt.

11 Ende't geschiedde op den volgenden [dagh] dat hy gingh na een stadt genaemt Nain / ende met hem gingen vele van sijne Discipelen / ende een groote schare.

12 En-

5 Carna dia casse orang kita, daan dia souda menboat sandiri suatu Synagoge-acan kita.

6 Macca Jesus pegi dengan dia. Daan sedang-nja saccarang tjadda djauw derri roma itou, pongelou itou dia souro cauwum cauwum padanja, daan catta: Tuan jangan lella: carna beta tjadda patut, Tuan massoc de bauwa atap roma beta.

7 Carna itou pon beta souda kira tjadda patut, datan capada Tuan: tetapi catta cattahan la, macca souroan beta dijaddi sombo.

8 Carna beta orang manusscia sa orang jang djadda de bauwa orang besar, daan beta ja adda orang prang, de bauwa beta daan beta catta pada jang ini; Pegi, macca dia pegi: daan pada jang lain; Datan, macca ja datan: daan pada sonroan akou; Boat la itou, macca ja menboat.

9 Jesus mendengar itou ja herankanja: daan ja menbale acanja catta pada cauwan orang jang dia mengicodtnja blackang: Akou catta mou, dallam Israël akou tjadda bertemou pitsjajahan besar bagitou.

10 Macca itou jang dia souro souda, sampey de roma poula, dia bertemou souroan jang dia souda sackit ja bersombo.

11 Daan jaddi commodjan derri pada itou, ja pegi pada negri saboa, jang dia bernamma Naïm, daan banja derri pada Sahabatnja, daan orang suatu cauwan besar pegi dengan dia.

12 Daan

12 Ende als hy de poorte der ſtadt genaeckte/ ſiet daer/ een doode wiert uytgedragen/[die]een eenigh-gebooren ſone ſijner moeder [was/] ende ſy [was] weduwe / ende een groote ſchare van die ſtadt [was] met haer.

13 Ende de Heere haer ſiende/ wierdt innerlick met ontfermingе over haer beweeght/ ende ſeyde tot haer/ En weent niet.

14 Ende hy ging toe/ ende raeckte de bare aen (de dragers nu ſtonden ſtille) ende hy ſeyde/ Jongelingh/ ick ſegge u/ ſtaet op.

15 Ende de doode ſat over eynde/ ende begon te ſpreken: ende hy gaf hem ſijne moeder.

16 Ende vreeſe bevinghſe alle/ ende ſy verheerlickten Godt / ſeggende/ Een groot Prophеet is onder ons op-geſtaen/ende/Godt heeft ſijn volck beſocht.

17 Ende dit geruchte van hem gingh uyt in geheel Judea / ende in alle het omliggende landt.

18 Ende de Diſcipelen Joannis boodtſchapten hem van alle deſe dingen.

19 Ende Joannes ſeeckere twee van ſijne Diſcipelen tot hem geroepen hebbende/ ſond'ſe tot Jeſum/ ſeggende: Zijt ghy de gene die komen ſoude / ofte verwachten wy eenen anderen?

20 Ende als de mannen tot hem gekomen waren/ ſeyden ſy/ Joannes de Dooper heeft ons tot u afghe-

12 Daan ſedang dia ſouda ſampey decat pintou negri, macca jaddi bauwa calouwar ſa orang ſouda matti, jang dia annac lelacki ma'nja ſa orang ſaidja, daan porampoan itou djadda boudjang, daan ſitou adda orang ſuatu cauwan beſar derri negri dengan dia.

13 Daan ſedang Tuan ja meliatnja, jadi hatinja bergratz deng-an mourahimi atas dianja, macca cattakanja, Jangan menangis.

14 Daan dia datan decat, daan cana long, macca jure oeuſſong itou dia badiri, daan ja bercatta: Mouda balgia, akou cattakan mou, bangon la.

15 Daan jang bermatti itou dia doudoc ney, daan ja mouley bercatta: macca dia brikan ma'nja,

16 Daan ſuatu penakotan ſampey padanja ſammoa, daan dia berpoudgi ALLAH-TALLA, daan catta: Pada kita ja adda bangon ſuatu Nabbi beſar, daan, ALLAH-TALLA ja ſouda menentang pada orang orangnja.

17 Daan cattahan ini jaddi menboungni derri dianja ca ſegala Judea, daan ſegala daratan antara ſitou.

18 Daan Sahabat Sahabat Joannis dia menbauwa brita acan Joanni, derri barang jang ini ſammoa.

19 Macca Joannes dia pangil doa orang derri Sahabatnja, daan dia ſourokanja pada Jeſum, daan catta: Tuan ja ini jang haudac datan, atauwa menantikan kita ſuatu jang lain?

20 Sedang orang itou datan capadanja, cattanja; Joannes jure menocutjor dia ſouda ſouro acan kita calouwar

ghesonden / seggende: Zijt ghy die komen soude / ofte verwachten wy eenen anderen?

21 Ende in de selve upre ghenas hy 'er vele van sieckten ende qualen / ende boose Geesten / ende vele blinden gaf hy het gesichte.

22 Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / Gaet henen ende boodtschapt Joanni weder de dinghen die ghy ghesien ende ghehoort hebt / [namelick] dat de blinde siende worden / de kreupele wandelen / de melaetsche ghereynight worden / de doove hooren / de doode op-ghewreckt worden / den Armen het Euangelium verkondight wordt.

23 Ende saligh is hy / die aen my niet en sal ge-ergert worden.

34 Als nu de boden Joannis wech-ghegaen waren / begon hy tot de scharen van Joanne te seggen / Wat zijt ghy upt-gegaen in de woestijne te aenschouwen? Een riet dat van den windt gins ende weder beweeght wordt?

25 Maer wat zijt ghy upt-ghegaen te sien? Een menschе met sachte kleederen bekleedt? Siet / die in heerlicke kleedinghe ende wellust zijn / die zijn in de Koninckliche Hoven.

26 Maer wat zijt ghy upt-ghegaen te sien? Een Propheet? Jae ick seghghe u / oock veel meer dan een Propheet.

27 Dese is 't van welcken ghesschreven is / Siet / ick sende mijnen

war pada Tuan, daan catta: Tuan ja ini jang handac datan, atauwa menantikan kita suatu jang lain?

21 Pada couticka itou ja bersombo banjac orang derri penjakitnja, daan djahatnja, daan derri antou antou djahat, daan banjac orang bouta dia menbrikanja liat.

22 Macca Jesus menjauwt daan catta padanja; Pegi, daan menbrita Ioanni appa mou souda liat daan mendengar; orang bouta ja liat, jang timpang ja berdjalan, jang kadel souda jaddi tjutgi, jang toulli ja dengar, jang bermatti dia bangon, daan jang kissejan di jaddi Euangeliacan.

23 Daan moamin dia jang tjadda jaddi berdhincki acan akou.

24 Daan sedang souroan Ioannis souda pegi, dia mouleykan bercatta pada cauwan derri Ioanne: Appa mou calouar de rimba, agar liat boulou sa batang jang jaddi bagra derri angin?

25 Tetapi appa mou calouar, agar liat orang manuscia sa orang, menmackei dengan packeyau limbodt? Liat jang dia hidop dengan packeyan bisey, daan pada naphsoeunja jang bay ja adda de astana Radgja Radgja.

26 Tetapi appa mou calouar, agar liat sa orang Nabbi? Ia akou catta mou, pon lebhe derri pada suatu Nabbi.

27 Dia la derri manna ja souda menjurat, Liat akou souro Meliacat akou

nen Enghel voor uw' aenghesicht / die uwen wegh voor u henen bereyden sal.

28 Want ick segge u-lieden / onder die van vrouwen gebooren zijn / en is niemandt meerder Prophect dan Joannes de Dooper: maer de minste in het Koninckrijcke Godts / is meerder dan hy.

29 Ende alle het volck [hem] hoorende / ende de tollenaers / die met den Doop Joannis ghedoopt waren / rechtveerdighden Godt.

30 Maer de Phariseen ende de Wet-gheleerde hebben den raedt Godts teghen haer selven verworpen / van hem niet gedoopt zijnde.

31 Ende de Heere seyde / By wien sal ick dan de menschen van dit ghesłachte verghelijcken? ende wien zijn sy gelijck?

32 Sy zijn gelijck de kinderen / die op de marckt sitten / ende malkanderen toe-roepen ende seggben / Wy hebben u op de fluyte gespeelt / ende ghy en hebt niet gedanst: Wy hebben u klaegh-lieden ghesongen / ende ghy en hebt niet geweent.

33 Want Joannes de Dooper is ghekomen / noch vroodt eetende / noch wijn drinckende / ende ghy seght / Hy heeft den Duyvel.

34 De Soone des Menschen is gekomen / eetende ende drinckende / ende ghy seght / Siet daer een menschc [die] een vraet ende wijn-suyper [is /] een vriendt van tollenaren ende sondaren.

35 Doch de wijsheydt is ghe-

F recht-

akou adapan mouca mou, jang dia berhadir djalan-mou cadapan mou.

28 Carna akou catta pada mou, pada itou jang dia jaddi derri orang porampoan, tjadda Nabbi lebhe besar, derri pada Ioannes penoeutjor: tetapi sjappa ja jang kitsgil, pada Radjat Alhatalla, ja lebhe derri pada dia.

29 Daan sagala orang, daan orang riba itou jang dia souda menoeutjor dengan tjoutjoran Ioannis, ja berpalha acan Tuan Alha.

30 Tetapi jang Pharisey daan Pengarti surat itou, ja tjadda menoeutjor derri dia, dia souda mouday pitsjarahan Alhatalla pada sandiri.

31 Macca Tuan ja catta; Pada sjappa akou jaddi sapertikan orang orang assal ini? daan sjappa ja saperti acan?

32 Dia saperti boudac boudac, jang doudoc de besara, daan tria suatu pada jang lain, daan catta: Kita souda tjoup mayan de mouri, daan mou bouckan menari: Kita souda menjangni bidgi meratap, daan mou bouckan menangis.

33 Carna Ioannes penoutjor souda datan, tjadda maccan roti, lagi tjadda minum angor, daan mou catta: Ia Seitan hiblis de njawa.

34 Anna lelacki manussia souda datan, maccan daan minum, macca mou catta: Liat la manussia sa orang, jang dia sa orang demap, daan pandey minum angor, daan suatu soubat orang riba, daan orang berdosa.

35 Tetapi boudiman itou ja berp-

F alha

rechtveerdight gewoꝛden van alle hare kinderen.

36 Ende een der Phariſeen badt hem / dat hy met hem ate: ende inghegaen zijnde in des Phariſeen huys ſat hy aen.

37 Ende ſiet / een vꝛouwe in de ſtadt / welcke een ſondareſſe was / verſtaende dat hy in des Phariſeen huys aenſat / bꝛacht een Alabaſter-Fleſſche met ſalve.

38 Ende ſtaende achter aen ſijne voeten / weenende / begon ſy ſijne voeten nat te maecken met tranen / ende ſy dꝛooghdeſe af met het hayꝛ van haer hooft / ende kuſte ſijne voeten / ende ſalfdeſe met de ſalve.

39 Ende de Phariſeus / die hem ghenoodt hadde / [ſulcks] ſiende / ſpꝛack by hem ſelven / ſeggende: Deſe / indien hy een Pꝛophеet ware / ſoude wel weten wat ende hoedanigen vꝛouwe deſe is / die hem aenraeckt: want ſy is een ſondareſſe.

40 Ende Jeſus antwooꝛdende ſeyde tot hem; Simon / ick hebbe u wat te ſeggen. Ende hy ſpꝛack / Meeſter / ſeght het.

41 [Jeſus ſeyde /] Een ſeecker Schuldt-heer hadde twee ſchuldenaers: de een was ſchuldigh vijf hondert penningen / ende de andere vijftigh.

42 Ende als ſy niet en hadden om te betalen / ſcholdt hy het haer beyden quijt. Seght dan wie van deſen ſal hem meer lief hebben?

43 En-

alha derri pada ſagala annac dia.

36 Daan ſa orang derri pada Phariſey minta pada dia, agar dia maccan ſamma dia: macca ja maſſoc de roma Phariſey itou, daan berdoudoc ſamma decat.

37 Daan liat porampoan ſa' orang de negri, jang manna ja ſa orang berdoſſa, ſedang dia ſouda pricxa, ja doudoc maccan de roma Phariſey itou, dia bauwa ſuatu jamboul batou polam beriſſi deng-an minja.

38 Daã badiri derri blackang de cackinja, dia menangis, macca ja mouley la boat baſſa cacki dengan ajat mattanja, daan dia ſapou itou dengan rambodt cappalla dia, daan tſjum cackinja, daã berminjakanja dengan minja itou.

39 Daan jang Phariſeus ſjappa berſlakkan dia menliat itou, dia kira pada ſandiri, daan catta: Djecalauw ini ſa orang Nabbi, macca ja adda tauw, porampoan appa dia, jang dia cana acan dia: caranja ſa orang berdoſſa.

40 Macca Jeſus menjauwt daan catta padanja; Simon, akou adda barrang appa bercatta pada mou. Dia menjauwt; Catta la Tuan.

41 Sa orang baminjam calouar (catta Jeſus) ja adda doa orang beroutang; daan ſa orang dia beroutangkanja, lima ratus keping dinnar, daan jang lain lima poulo.

42 Daan ſedangnja tjadda appa menberhole bayar, dia brinja ca doa lepas. Catta la, ſjappa derri pada jang doa ini bercaſſe caſſecanja lebhe la?

43 Si-

43 Ende Simon antwoordende seyde / Ick achte dat hy 't [is] dien hy het meeste quijt gescholden heeft. Ende hy seyde tot hem / Ghy hebt recht geoordeelt.

44 Ende hy hem omkeerende nae de vrouwe / seyde tot Simon / Siet ghy dese vrouwe? Ick ben in uw' huys gekomen / water en hebt ghy niet tot mijne voeten gegeven / maer dese heeft mijne voeten met tranen nat gemaeckt / ende met het hayr hares hoofts af-gedrooght.

45 Ghy en hebt my geenen kus gegeven: maer dese / van dat sy ingekomen is / en heeft niet af-gelaten mijne voeten te kussen.

46 Met Olie en hebt ghy mijn hooft niet gesalft: maer dese heeft mijne voeten met salve gesalft.

47 Daerom segge ick u / hare sonden zijn [haer] vergeven die vele waren / want sy heeft veel liefghehadt: maer dien weynigh vergeven wordt / die heeft weynigh liefs.

48 Ende hy seyde tot haer / Uwe sonden zijn [u] vergeven.

49 Ende die mede aensaten begonden te seggen by haer selven / Wie is dese die oock de sonden vergeeft?

50 Maer hy seyde tot de vrouwe / Uw' geloove heeft u behouden / gaet henen in vrede.

43 Simon menjauwt daan catta: Beta kira jang dianja bri lepas lebhe la. Macca ja catta padanja. Mou souda kira betul.

44 Daan dia souda bale acanja pada porampoan, catta pada Simon; Mou ja liat porampoan jang ini? Akou souda massoc de roma mou, daan mou tjadda bri ajar pada cacki akou; tetapi jang ini dia souda basso cacki akou dengan ajer mattanja, daan sapou dengan rambodt cappalla dia.

45 Mou tjadda tsjum akou: jang ini sa' lama dia massoc sini, dia tjadda brenti tsjum cacki cacki akou.

46 Mou tjadda boubo minjac pada capalla akou: jang ini dia souda boubo minja pada cacki akou.

47 Carna itou akou catta mou, banjac dosa souda dia beramponkanja, carna dia souda bercasse casse sangat: tetapi jang jaddi ampon sedekit, djadda casse sedekit.

48 Macca dia catta pada porampoan: Dosa mou ja souda berampon.

49 Daan itou jang dia doudoc samma de tampat maccan, ja mouley bercatta pada sandiri; Sjappa ini jang dia berampon dosanja pon?

50 Daan dia catta pada porampoan itou; Pitsjajahan mou itou menoulong acan mou juga, pegi la dēgan tantosta.

Het viij. Capittel.

1 ENde het gheschiedde daer na / dat hy reysde van d'eene

Brentihan jang ca delappan. 8.

1 DAan commodjan derri pada itou, jaddi dia bedjalan derri

ne ſtadt ende vlecke tot d' ander/ predikende ende verkondighende het Euangelium van het Koninckrijcke Godts: ende de Twaelve [waren] met hem/

2 Ende ſommighe vrouwen / die van booſe Gheeſten ende kranckheden geneſen waren / [namelick] Maria / genaemt Magdalene / van welcke ſeven duyvelen uyt-gegaen waren/

3 Ende Joanna / de huyſvrouwe Chuſe des Gent-meeſters Herodis / ende Suſanna / ende andere vele/ die hem dienden van hare goederen.

4 Als nu een groote ſchare by een vergaderde/ ende ſy van alle ſteden tot hem quamen / ſoo ſeyde hy door gelijckeniſſe/

5 Een Zaeyer ginghe uyt om ſijn zaet te zaeyen: ende als hy zaeyde viel het een by den wegh/ ende wiert vertreden/ ende de voghelen des Hemels aten dat op.

6 Ende het ander viel op een ſteen-rotſe / ende op-gewaſſen zijnde is het verdorret / om dat het geen vochtighevdt en hadde.

7 Ende het ander viel in't midden van de doornen / ende de doornen mede op-waſſende verſtickten het ſelve.

8 Ende het ander viel op de goede aerde / ende op-ghewaſſen zijnde vracht het hondert-voudige vrucht voort. Dit ſeggende riep hy / Wie ooren heeft om te hooren / die hoore.

9 En-

derri ſuatu negri daan campong orang, pada jang laïn berkiſſa daan Euangeliacan Radjat ALLAH-TALLA: daan ca doa blaz itou dengan dia la,

2 Daan barrang orang orang porampoan, jang dia ſouda ſombo derri penjakitanja daan antou antou djahat, catauwi Maria, jang dia bernamma Magdalena, pada jang manna ſouda calonar toudjo ſeitan,

3 Daan Joanna bini Chuſe, jure betha Herodis itou, daan Suſanna, daan banjac banjac jang lain, jang dia menoulongkanja derri pada artanja.

4 Sedang ſaccarang ſouda berhimpon ſuatu cauwan beſar, daan pegi padanja, derri pada ſagala negri; dia catta derri pada ſaperti oupama:

5 Sa orang penabor ja pegi calouwar, agar dia tabor benenja: daan ſedangnja tabor, macca ſuatu djato decat djalan, daan orang di jaddi yreacan, daan bonrong langit dia maccan habis itou.

6 Jang lain djato de tjela batou, daan ſedangnja ſouda calouar, menjaddi kring, carna itou tjadda baſſa [batjoucop].

7 Jang lain djato de tenga douri douri, daan jang douri ja ney ſamma, macca tindekau itou.

8 Jang lain djato pada ſuatu tana jang bay, daan ſedang itou ſouda jaddi, menbauwa boa ſaratus lapis. Sedang dia catta ini, ja batria: Sjappa adda telinga agar dengar, dengar la.

9 Daan

9 Ende sijne Discipelen vraeghden hem/ seggende: Wat mach dese Gelijckenisse wesen?

10 Ende hy sepde/ V is 't ghegeven de verborghentheden des Koninckrijcks Gods te verstaen/ maer tot den anderen [spreeck ick] in ghelijckenissen / op dat sy siende niet en sien/ende hoorende niet en verstaen.

11 Dit is nu de Ghelijckenisse: Het zaet is het Woort Godts.

12 Ende die by den wegh [bezaept worden/] zijn dese die hooren: daer nae komt de Duyvel ende neemt het Woordt uyt haer herte weeh / op dat sy niet en souden ghelooven/ ende saligh worden.

13 Ende die op de steenrotse [bezaept worden] zijn dese / die / wanneer sy het ghehoort hebben / het Woort met vreughd' ontfanghen: ende dese en hebben gheenen wortel / die maer voor eenen tijdt gelooven / ende in den tijdt der versoeckinghe wijcken sy af.

14 Ende dat in de doornen valt / dese zijn die ghehoort hebben / ende henen gaende verstickt worden door de sorghvuldigheden / ende rijckdom / ende wellusten des levens / ende en voldragen geen [vrucht.]

15 Ende dat in de goede aerde [valt/] zijn dese / die het Woort gehoort hebbende / het selve in een eerlick ende goedt herte bewaren / ende in volstandigheydt vruchten voortbrengen.

16 Ende niemandt die een keerse

9 Daan Sahabatnja tanja dia, daan catta : Appa ja saperti oupama jang ini?

10 Daan dia catta : Pada mou ja souda bri , mengarti sa moungnihan Radjat Allatalla , tetapi jang lain , de dallam sapertihan , agar dia caleatan tjadda liat , daan mendengar tjadda mengarti.

11 Macca ini la saperti oupama itou : Jang benee itou la rawayat Alhatalla.

12 Jang djadda decat djalan, itounja jang mendengar itou: commodjan datan Seitan hebilis , daan menambil derri hattinja rawayat, agar dia jangan pitsjaja daan jangan ja adda moamin.

13 Daan itou jang dia adda de tjela batou , itounja jang dia trima rawayat dengan souckahan , sedangnja dengar itou ; daan jang ini ja tjadda berackar , macca pitsjajala pada barrang wachtou, daan pada wachtou bertsjobbahan dia beroubala.

14 Daan itou jang djato de bauwa douri, ininja jang dia mendengar itou, tetapi ja pegi , jaddi semas derri pada tsjintahan, daan cajahanja, daan naphsoeu ter hidop bay, macca boanja tjadda la sampey jaddi.

15 Daan itou jang djato de tana bay, ininja jang dengar rawayar , daan terru itou de dallam hatti adil daan bay , daan dengan cotali bauwa calouar boanja.

16 Tjadda sjappa sedangnja souda

pas-

se ontsteeckt / bedeckt de selve met een vat / of set se onder een bedde: maer set se op eenen kandelaer / op dat de gene die in-komen het licht sien mogen.

17 Want daer en is niet verborgen / dat niet openbaer en sal worden: noch heymelijck / dat niet bekent en sal worden / ende in 't openbaer komen.

18 Siet dan / hoe ghy hoort: Want soo wie heeft dien sal gegeven worden: ende soo wie niet en heeft / oock het gene dat hy meynt te hebben / sal van hem genomen worden.

19 Ende sijne Moeder ende [sijne] Broeders quamen tot hem / ende en konden by hem niet komen van wegen de schare.

20 Ende hem wierdt geboodtschapt [van eenige] die seyden / Uwe Moeder ende uwe broeders staen daer buyten / begeerende u te sien.

21 Maer hy antwoordde ende seyde tot haer / Mijne Moeder ende mijne broeders zijn dese / die Godts Woort hooren / ende dat selve doen.

22 Ende het gheschiedde in een van die dagen / dat hy in een schip ginghe / ende sijne Discipelen [met hem:] ende hy seyde tot haer / Laet ons overvaren aen de ander zijde des meyrs. Ende sy staken af.

23 Ende als sy voeren / viel hy in slaep: ende daer quam een storm van windt op het meyr: ende sy wierden vol [waters /] ende waren in noodt.

24 Ende

sang suatu diän, dia toudongkan itou dengan barrang baccaz, lagi terrukanja de bauwa gre; tetapi menerukanja de cacki diän, agar sjappa massoc sitou menliat trangnja itou.

17 Carna tjadda appa basemoungni, jang tjadda timbol: lagi tida soungni, jang tjadda jaddi kenel, daan ramey ramey orang ja adda tauw.

18 Carna itou, liat bagimanna mou dengar: Carna sjappa ja adda sitou, pada dia jaddi menbrikan: daan sjappa ja tjadda, jaddi itou jang dia sancka adda, menambil pon.

19 Macca ma' daan soudaranja datan padanja, daan tiggal rayat (ja adda lebadt) tjadda berhole sampey padanja.

20 Daan pada dia jaddi brita daan bercatta, Ma' daan soudara soudara Tuan badiri delouar, daan dia handac liat Tuan.

21 Macca dia menjauwt daan catta padanja: Ma' daan soudara akou ininja sjappa ja dengar bacattahan Alhatalla, daan tourut itou.

22 Daan jaddi pada barrang harri, ja massoc pada suatu praeuw, daan Sahabatnja dengan dia: daan dia catta padanja, Bear kita menjubrang lauwt sabla sanna. Macca dia bapraeuw pegi,

23 Daan sedang dia bapraeuw, ja tidor: macca datan suatu ribodt ney de lauwt: macca dia jaddi pouno ajer, daan ja adda hal,

24 Mac-

24 Ende sy gingen tot hem/ ende weckten hem op / seggende: Meester / Meester / wy vergaen. Ende hy op-gestaen zijnde bestrafte den windt / ende de water-golven: ende sy hielden op/ ende daer werdt stilte.

25 Ende hy sepde tot haer/Waer is uw' geloove? Maer sy bevreest zijnde verwonderden haer / seggende tot malkanderen / Wie is doch dese/ dat hy ock de winden ende het water ghebiedt / ende sy zijn hem gehoorsaem?

26 Ende sy voeren voort nae het landt der Gadarenen / het welck is tegen over Galileen.

27 Ende als hy aen het landt upt-gegaen was / ontmoetede hem een seecker man upt de stadt/die van over langhen tijdt met Duyvelen hadde beseten geweest: ende en was met geen kleederen gekleedt / ende en bleef in geen huys / maer in de graven:

28 Ende hy Jesum siende / ende seer roepende / viel voor hem neder / ende sepde met een groote stemme / Wat hebbe ick met u [te doen/] Jesu ghy Soone Godts des Alderhooghsten? Ick bidde u dat ghy my niet en pijnight.

29 Want hy hadde den onreynen Geest gheboden / dat hy van den mensche soude upt-varen / want hy hadde hem menigen tijdt bevangen ghehadt: ende hy wierdt met keteenen ende met boeyen ghebonden om bewaert te zijn. Ende hy verbrack

24 Macca ja pegi pada dia, daan gra'kanja, bercatta: Pongourou-Pongourou, kita jelang. Macca dia bangon, daan larang angin, daan homba ajer: macca dia brenti, daan jaddi tedola.

25 Daan dia catta padanja; Demanna pitsjajahan mou? Macca ja tacodt, daan djadda heran, daan catta massing massing; Sjappa jang ini juga, macca dia larang angin daan ajer pon, daan ja mendengar dia?

26 Daan dia bapraeuw de daratan Gadareni, jang manna adda betul de sabrang Galilea.

27 Daan sedang dia saccarang souda ney de darat, bertemou-acan orang sa' orang derri negri, jang manna derri lama, souda dia oeusse acan dengan Seitan Seitan: macca tjadda jaddi ba' packey dengan barrang kajan, lagi tjadda tingal pada barrang roma, tetapi de djaret orang.

28 Daan sedangnja liat Jesum, ja batria sangat, daan djatou cadapan dia, daan dengan suara baboungni catta; Appa akou sadulli dengan mou Jesu Anna ALLAH-TALLA jang Ter lebhe tinghi? Beta minta jangan bersackitkan akou.

29 Carna dia passan pada antou tsjoumar itou, agar dia calouar derri sa orang manussia itou, carna souda lama dia paggangnja: macca dia jaddi icadt dengan rantey, daan menurru dengan belongou: tetapi dia poutus icatanja, daan di jaddi bauwa derri Sei-

wzack de banden / ende wierdt van den Duyvel ghedzeven in de woestijnen.

30 Ende Jesus vraeghde hem / seggende: Welck is uwen naem? Ende hy seyde / Legio. Want vele Duyvelen waren in hem gevaren.

31 Ende sy baden hem / dat hy haer niet ghebieden en soude in den afgrondt henen te varen.

32 Ende aldaer was een kudde veeler Swijnen weydende op den bergh / ende sy baden hem / dat hy haer wilde toelaten in de selve te varen. Ende hy liet het haer toe.

33 Ende de Duyvelen uyt-varende van den menschе/voeren in de Swijnen: ende de kudde stoztede van de steylte af in het meyz / ende verstmoorde.

34 Ende die'se weydden siende het ghene gheschiedt was / zijn ghevlucht: ende henen gaende voodtschapten 't in de stadt / ende op het landt.

35 Ende sy ginghen uyt om te sien het gene geschiedt was / ende quamen tot Jesum / ende vonden den menschе / van welcken de Duyvelen uyt-ghevaren waren / sittende aen de voeten Jesu / ghekleedt ende wel by sijn verstandt: ende sy wierden bevzeest.

36 Ende oock die 't ghesien hadden verhaelden haer / hoe de Besetene was verlost gewozden.

37 Ende de ghehеele menighte van het omliggende landt der Gadarenen baden hem / dat hy van haer

Seitan itou de rimba la.

30 Macca Jesus tanja, daan cattanja, Mou appa namma? Dia catta, Legio. Carna ja adda massockanja Seitan banjac.

31 Macca dia minta, agar dia jangan passankan pegi ca ter dallamnja itou.

32 Daan sitou adda sa candan babbi banja banjac bertjangla de boukit, macca Seitan Seitan itou minta, agar brinja massoc pada itou. Daan dia brikanja.

33 Sedang itou Seitan Seitan itou ja calouar derri sa orang manussia pada babbi itou; daan sagala candan itou dia tridjou, derri atas dengan suatu ribodt de lauwt, macca dia tingelamla.

34 Daan sedang combala combalanja liat appa adda jaddi sitou, dia lari: daan souda ja pegi menbauwa brita de negri daan de daratan.

35 Daan orang calouar, agar liat appa jaddi sitou, macca datan pada Jesum, daan bertemou sa orang itou, derri jang manna Seitan Seitan ja souda calouar, doudoc berpackey daan berackal pada cacki Jesu: macca dia tacodt.

36 Daan sjappa menliat itou, britauwkanja bagimanna sa orang itou ja adda jaddi menlepas.

37 Daan sagala orang orang daratan antara Gadareni sumba dia, agar ja pegi derri dianja: carna penakotan besar

haer wech-ginghe / want sy waren met groote vreese bevangen. Ende sy in het schip gegaen zijnde keerde wederom.

38 Ende de man/ van welcken de Duyvelen upt ghevaren waren / badt hem dat hy mochte by hem zijn: Maer Jesus liet hem van hem gaen / seggende /

39 Keert weder nae uw' huys / ende vertelt wat groote dinghen u Godt gedaen heeft. Ende hy gingh henen door de geheele stadt verkondigende wat groote dingen Jesus hem gedaen hadde.

40 Ende het geschiedde/ als Jesus weder keerde/ dat hem de schare ontfingh / want sy waren alle hem verwachtende.

41 Ende siet / daer quam een man/ wiens naem was Jaïrus/ende hy was een Overste der Synagoge:ende hy viel aen de voeten Jesu / ende badt hem dat hy in sijn huys wilde komen.

42 Want hy hadde een eenighe dochter van ontrent twaelf jaren / ende dese lagh op haer sterven. Ende als hy henen gingh soo verdrongen hem de scharen:

43 Ende een vrouwe die twaelf jaren langh den vloet des bloets gehadt hadde/welcken alle haren leeftocht aen medecijn-meesters te koste geleght hadde/ende van niemant en hadde konnen genesen worden /

44 Van achteren tot hem komende / raeckte den zoom sijns

sar souda sampey padanja. Sedang itou dia touron de praeuw, macca poulang la.

38 Daan sa orang itou pada manna Seitan Seitan itou ja adda calouar, dia minta agar dia berhole tingal dengan dia: Tetapi Jesus souronja pegi, daan catta:

39 Poulang la de roma mou, daan batjerita boatan brappa besar ALLAH-TALLA ja souda boat pada camou. Daan dia pegi sa' panjang negri, berkissakan sammoa appa Jesus souda menboat padanja.

40 Daan jaddi sedang Jesus ja poulang, cauwan cauwan orang ja sambodtdia, carna dia nantikanja sammoa.

41 Daan liat sitou datan sa orang, jang dia bernamma Jaïrus, daan dia la sa orang Pongelou Synagoge: macca dia sudjut de cacki Jesu, daan sombakanja, agar ja datan de roma dia.

42 Carna dia adda annac porampoan sa orang saidja, jang djadda oumor amphir doa blaz tauwan, daan dia souda paja la. Daan sedangnja pegi de sitou, macca cauwan orang itou dia ousirnja sangat:

43 Daan porampoan sa' orang jang dia souda sakit tjerit dara doa blaz tauwan, daan souda balanja artanja sammoa pada orang tabib-tabib, daan derri pada sjappa ja tjadda berhole bersombo;

44 Jang ini datan derri blackang capadanja, macca cana tepi cain dia:

kleedts aenrende terſtondt ſtelpte de vloedt haers bloedts.

45 Ende Jeſus ſeyde: Wie is't die my heeft aengeraeckt? Ende als sy't alle misſaeckten / ſeyde Petrus ende die met hem waren / Meeſter / de ſcharen dzucken ende verdzingen u / ende seght ghy / Wie is't die my aengeraeckt heeft?

46 Ende Jeſus ſeyde / Yemant heeft my aengheraeckt: want ick hebbe bekent / dat kracht van my uptgegaen is.

47 De vzouwe nu ſiende dat sy niet verborgen en was / quam bevende / ende voor hem nedervallende verklaerde hem voor alle het volck / om wat oorſaecke sy hem aenghe-raeckt hadde / ende hoe sy terſtondt geneſen was.

48 Ende hy ſeyde tot haer / Dochter / zijt wel gemoedt / uw' geloove heeft u behouden: gaet henen in vzede.

49 Als hy noch ſpzack / quam daer een van [het huys] des Over-ſten der Synagoge / ſeggende tot hem / Uwe dochter is geſtorven: en zijt den Meeſter niet moeyelick.

50 Maer Jeſus [dat] hoorende antwoordde hem / ſeggende / En vzeeſt niet / gelooft alleenlick / ende sy ſal behouden worden.

51 Ende als hy in het huys quam / en liet hy niemant inkomen dan Petrum / ende Jacobum / ende Joannem / ende den vader ende de moeder des kindts.

52 Ende sy ſchreyden alle / ende maeck-

daan ſabontar ſorutanja dara itou ja adda brenti.

45 Macca Jeſus catta; Sjappa ſouda cana akou? Daan ſedangnja ſammoa ſankal itou, catta Petrus daan itou jang djadda dengan dia; Pongourou cauwan orang dia ouſſir daan ſaſſa acan camou, daan catta lagi, Sjappa ja ſouda cana akou?

46 Daan Jeſus catta; Sjappa ſjappa ja ſouda cana akou: carna akou ſouda raaſſa ſuatu coaſſa ſouda dia calouar derri akou.

47 Daan ſedang porampoan itou liat, itou tjadda ſamougni pada dia, ja datan gomitaar, daan ſudjut de adapan dia, macca toutor de adapan orang ſammoa, appa ſebab dia ſouda cana-acanja, daan bagimanna ja ſa'-gra ſouda ſombo.

48 Daan dia catta padanja; Anna harabla, pitſjajahan mou ja ſouda menoulong mou pegi la dengan tantoſſa.

49 Sedang dia lagi catta, datan la ſa orang derri roma Pongourou Synagoge, cattakan dia, Annac porampoan mou ja ſouda matti: jangan briſouſſa Pongourou itou.

50 Sedang leſus dengar itou, dia menjauwtkanja, daan catta: Jangan tacodt, pitſjaja ſaidja, macca dia jaddi ſombo juga.

51 Daan ſedang dia ſouda maſſoc de roma, dia tjadda bri maſſoc ſjappa ſjappa hanjac Petrum, daan Iacobum, daan Ioannem, daan bappa daan ma' annac itou.

52 Daan orang menangis daan ſajang-

maeckten miſbaer over de ſelve. Ende hy ſeyde / En ſchreyt niet / ſy en is niet geſtorven / maer ſy ſlaept.

53 Ende ſy belachten hem / wetende dat ſy geſtorven was.

54 Maer als hyſe alle uytghedreven hadde / greep hy hare handt ende riep / ſeggende / Kindt / ſtaet op.

55 Ende haren geeſt keerde weder / ende ſy is terſtondt opgeſtaen / ende hy geboodt datmen haer te eten geven ſoude.

56 Ende hare ouders ontſetteden haer / ende hy beval haer / dat ſy niemandt en ſouden ſeggen het gene geſchiedt was.

jangkanja ſammoa. Macca dia catta, Jangan menangis, ja bouckan matti, tetapi ja tidor.

53 Daan orang tetauwa acanja, carna ja tauw dia ſouda matti.

54 Macca dia alaukanja calouar ſammoa, daan ſouda menambilnja dengan tangan, dia pangil, daan catta, Annac bangonla.

55 Macca hidopnja poulang, daan ſabontar ja bangon, daan dia paſſan orang menbrinja maccan.

56 Macca bappa daan iebon dia tercoutjutnja, daan dia larang agar dia jangan catta pada ſjappa ſjappa, appa adda jaddi ſitou.

Het ix. Capittel.

1 ENde ſijne twaelf Diſcipelen te ſamen geroepen hebbende / gaf hy haer kracht ende macht over alle de Duyvelen / ende om ſieckten te geneſen.

2 Ende ſond'ſe henen om te predicken het Koninckrijcke Godts / ende de krancke geſondt te maken.

3 Ende hy ſeyde tot haer / En neemt niets mede tot den wegh / noch ſtaven / noch male / noch broot / noch geldt: noch yemandt van u en ſal twee rocken hebben.

4 Ende in wat huys ghy oock ſult ingaen / blijvet aldaer / ende gaet van daer upt.

5 Ende ſoo wie u niet en ſullen ontfanghen / uptgaende van die ſtadt / ſchuddet oock het ſtof af van

Brentihan jang ca ſambilan. 9.

1 DAan dia pangil ſamma nouvit ca doa blas itou, daan brinja coaſſa daan kauwattan pada ſagala Seitan, daan agar ſombo penjakitan.

2 Daan dia ſouronja calouar berkiſſa acan Radjat Allah-talla, daan menboat ſombo orang penjakit itou.

3 Daan catta padanja, Jangan ambil appa appa pada djalan, lagi toncadt, lagi backaz, lagi roti, lagi pera, lagi barang ſjappa derri kamou baidjou doa pon tida.

4 Daan pada roma manna mou jaddi maſſoc, tingal, de ſitou, daan calouar derri ſitou.

5 Daan ſjappa tjadda ſambodt mou, calouar la derri negri itou, daan boang paſſir itou derri cacki mou, pa-

uwe voeten/ tot een getuygenisse tegen haer.

6 Ende sy uytgaende doorgingen alle de vlecken/ verkondighende het Euangelium/ ende genesende [de sieckten] over al.

7 Ende Herodes de Vier-Vorst hoorde alle de dinghen die van hem geschiedden: ende was twijffelmoedigh / om dat van sommige geseght wierdt/dat Joannes van den dooden was opgestaen.

8 Ende van sommige/ dat Elias verschenen was: ende [van] andere dat een Prophect van den ouden was opgestaen.

9 Ende Herodes sepde/ Joannem hebbe ick onthooft : wie is nu dese/ van welcke ick sulcke dinghen hoore ? Ende hy socht hem te sien.

10 Ende de Apostelen weder-gekeert zijnde verhaelden hem al wat sy gedaen hadden. Ende hy namse mede ende vertrock alleen in een woeste plaetse der stadt ghenaemt Bethsaida.

11 Ende de scharen [dat] verstaende/volghden hem/ende hy ontfinghse/ ende sprack tot haer van het Konnickrijcke Godts: ende die ghenesinghe van noode hadden / maeckte hy gesondt.

12 Ende de dach begon te dalen: ende de twaelve tot hem komende sepden tot hem/Laet de schare van u/ op dat sy henen gaende in de omliggende vlecken ende in de dorpen herberge nemen mogen/ ende spijse vin-

da suatu sahitan adapnja.

6 Daan dia la souda pegi calouar, dia pegi calouling de campoug orang Euangeliacan , daan bersom bokan pada gnap tampat.

7 Herodes Radgja mendengar sammoa appa jaddi derri dia;macca dia bimbang hatti , tegal itou derri barrang orang jaddi catta, Ioannes ja souda bangon derri mattinja.

8 Daan derri barrang orang, Elias ja souda bertoundjo acan: daan derri barrang orang lain , sa' orang Nabbi derri jang touwa souda bangon.

9 Macca Herodes catta, Akou souda tatta cappalla Ioannes : sjappa saccarang ini, derri pada jang manna akou mendengar itou? Macca dia tjerinja menliat.

10 Daan Apostoli souda ja poulang, batjeritakanja sammoa appa dia souda boat. Daan sedangnja souda menambil capadanja, dia simpan de sabla pada suatu tampat soungni, de negri jang bernamma Bethsaida.

11 Daan sedang cauwau cauwan orang ja adda tauw itou , dia mengicodtkanja blackang : daan dia sambodtnja , daan catta pada dia derri Radjat ALLAH-TALLA: daan dia sombo sjappa ja adda gonna bersombokan.

12 Daan matta harri dia amphir touron souda : daan jang ca doa blaz datan padanja, catta akan : Bear cauwau pegi derri Tuan , agar dia pegi de campong orang calouling, agar mendapat tampat tidor , daan macananja :

carna

vinden: want wy zijn hier in een woeste plaetse.

13 Maer hy seyde tot haer / Gheeft ghy haer te eeten. Ende sy seyden/ Wy en hebben niet meer als vijf brooden/ende twee visschen: het en zy dan dat wy henen gaen/ ende spijse koopen voor al dit volck:

14 Want daer waren ontrent vijf duysendt mannen. Doch hy seyde tot sijne Discipelen / Doet haer nedersitten by saten/elcke van vijftig.

15 Ende sy deden alsoo/ ende deden se alle neder sitten.

16 Ende hy de vijf brooden ende de twee visschen ghenomen hebbende/ sagh op nae den hemel/ ende segende die/ende brackse/ ende gaffe den Discipelen/om de schare voor te leggen.

17 Ende sy aten ende wierden alle versadight: ende daer wierdt opghenomen het ghene haer van de brocken overgeschoten was/ twaelf korven.

18 Ende het geschiedde/ als hy alleen was biddende/ dat de Discipelen met hem waren/ ende hy vraeghde haer/ seggende/ Wie seggen de scharen dat ick ben?

19 Ende sy antwoordende seyden/Joannes de Dooper: ende andere/ Elias: ende andere/ Dat eenigh Prophect van den ouden opgestaen is.

20 Ende hy seyde tot haer/Maer ghy-lieden wie seght ghy dat ick ben? Ende Petrus antwoordende seyde/ De Christus Godts.

21 En-

carna de sini kita pada suatu tampat soungni.

13 Daan dia catta padanja: Mou brinja maccan. Dia catta: Kita tjadda lebhe derri pada roti lima keping,daan ican doa ekor: melainkan kita pegi, daan menbeli maccanan pada orang ini sammoa:

14 Carna sitou adda amphir lima ribou orang. Daan dia catta pada Sahabatnja,Bri dia doudoc touron lima poulo, lima poulo, pada suatu tampat.

15 Daan di anja boat bagitou,daan brinja sammoa doudoc touron.

16 Daan Jesus souda ambil roti lima,daan ican doa ekor itou, dia liat ca atas pada surga,sumba, daan pitsjakanja, daan menbrikan itou pada Sahabatnja,agar terru de adapan cauwan itou.

17 Macca dia maccan sammoa, daan jaddi kinjang; daan sitou jaddi poungut derri pada sissa jang tingal doa blaz backol.

18 Daan jaddi sedangnia somba, daan ja adda sandiri, Sahabatnja adda dengan dia: macca dia tanjakanja, daan catta, Cauwan cauwan orang itou dia catta akou sjappa?

16 Dia menjäuwt daan catta,Ioannes Menoutjor: daan barrang orang, Elias: daan barrang orang lain catta, saorang Nabbi derri pada jang touwa dia souda bangon.

20 Daan dia catta padanja: Mou catta akou sjappa? Petrus menjauwt daan catta,Christus ampounja ALLAH-TALLA itou.

21 Daan

21 Ende hy geboodt haer scherpelick ende beval / dat sy dit niemandt seggen en souden:

22 Seggende / De Sone des menschen moet vele lijden/ ende verworpen worden van de Ouderlinghen/ ende Over-priesters / ende Schrift-geleerde/ende gedoodt: ende ten derden daghe opgheweckt worden.

23 Ende hy seyde tot allen/ Soo pemandt achter my wil komen / die verloochene hem selven / ende neme sijn krups dagelijcks op / ende volge my.

24 Want soo wie sijn leven behouden wil / die sal het verliesen: maer soo wie sijn leven verliesen sal/ om mijnent wille/ die sal het behouden.

25 Want wat baet het een menschе/die de gheheele werelt soude winnen/ ende hem selven verliesen/ ofte schade [sijns selfs] lijden?

26 Want soo wie hem mijns ende mijner woorden sal gheschaemt hebben/diens sal de Sone des menschen hem schamen / wanneer hy komen sal in sijne heerlickheydt/ende [in de heerlickheydt] des Vaders ende der heylige Engelen.

27 Ende ick segge u waerlick/ Daer zijn sommighe der ghene die hier staen/ die den doodt niet en sullen smaken/tot dat sy het Koninckrijcke Godts sullen gesien hebben.

28 Ende het geschiedde ontrent acht dagen nae dese woorden/ dat hy

21 Daan dia larangkanja sangat, daan passan,agar jangan menbri tauw itou pada sjappa sjappa:

22 Daan catta, Annac lelacki manussia jaddi tahan banjac derri pada Touwa Touwa orang, daan Himam besar, daan Pengarti surat menjaddi boang, daan bermatti, daan ca tiga harri bangon poula.

23 Dia pon cattapadanja sammoa, Djecalauw sjappa sjappa ja handac icodtkan akou blackang, itou ja bersanckal acan sandiri, daan sahari harri menambil pongut cruzza dia, daan tourut akou blackang

24 Carna sjappa handac peggang hidopnja,dia jaddi yelang itou: daan sjappa yelang hidopnja, sebab akou, dia jaddi peggang itou.

25 Karna appa adda bay pada orang manussia, djecalauw dia menang sagala dunja, daan dia yelang sandiri, atauwa boat benassa?

26 Carna sjappa dia malou akou; daan malou cattahan akou, pada itou Anna-lelacki manussia dia jaddi maloukanja pon, sedang dia jaddi massoc de mahamouljanja, daan de mahamoulja Bappa, daan Meliacat bersacti itou.

27 Akou catta mou sabenar, Adda barrang orang jang dia badiri de sini, tjadda jaddi raassa maout itou, sampey dia liat Radjat ALLAH-TALLA itou.

28 Daan jaddi amphir delappan harri commodjan derri pada cattahan itou,

hy mede nam Petrum ende Joannem/ende Jacobum/ ende klam op den bergh om te bidden.

29 Ende als hy badt/ wierdt de ghedaente syns aengesichts verandert/ende syne kleedinge wit [ende] seer blinekende.

30 Ende siet/twee mannen spraken met hem/ welcke waren Moses ende Elias.

31 De welcke ghesien zijnde in heerlickheydt / seyden synen uptgangh / dien hy soude volbrenghen te Jerusalem.

32 Petrus nu/ ende die met hem [waren/] waren met slaep beswaert/ ende ontwaeckt zijnde/ sagen sy syne heerlickheydt: ende de twee mannen die by hem stonden.

33 Ende het geschiedde als sy van hem af-scheydden / soo seyde Petrus tot Jesum/ Meester/ het is goet dat wy hier zijn: ende laet ons drie tabernakelen maecken / voor u eenen/ende voor Moses eenen/ ende voor Elias eenen: niet wetende wat hy seyde.

34 Als hy nu dit seyde/quam een wolcke / ende overschaduwde haer / ende sy wierden bevreest / als die in de wolcke ingingen.

35 Ende daer gheschiedde een stemme uyt de wolcke / seggende / Dese is mijn geliefde Sone / hoort hem.

36 Ende als de stemme geschiedde/soo wierdt Jesus alleen gevonden;ende sy swegen stil/ ende en verhael-

itou, dia ambil samma Petrum, daan Iacobum, daan Joannem, macca dia ney pada suatu boukit agar dia sombajang.

29 Daan sedangnja somba, macca mouckanja jaddi menroupa lain,daan packeynja poute daan bakilat.

30 Daan liat orang lelacki, doa orang bercatta dengan dia, jang manna ja Moses daan Elias.

31 Jang manna jaddi liat sitou pada mahamoulja,daan ja bercatta,derri pada calouwarnja, jang dia jaddi poutus ca Jerusalem.

32 Daan Petrus daan itou jang dia adda dengan dia,ja adda mengantola, daan sedangnja bangon, dia liat bermouljanja, daan doa orang itou jang dia badiri dengan dia.

33 Daan adda la sedang orang pegi derri dia, Petrus catta pada Jesum: Tuan bay kita desini, bear kita menboat trata tiga boa, Tuan suatu, Mosi suatu,daan Elie suatu;tjadda tauw appa dia catta.

34 Sedang dia catta itou, datan la suatu auwan, macca berbayang bayangkanja: daan ja tacodt, sedang dia massok pada auwan itou.

35 Daan suara suatu datan derri auwan,daan catta: Ini la Annac ter casse akou, dengar dia.

36 Daan sedang suara itou jaddi, macca ja bertemou Jesu saidja: daan dia diem, daan pada harri harri itou:

pada

haelden in die daghen niemant yet van yet gene sy gesien hadden.

37 Ende het gheschiedde des daeghs daer aen / als sy van den bergh af quamen/dat hem een groote schare in't gemoet quam.

38 Ende siet / een man van de schare riep upt/seggenden/ Meester/ ick bidde u / siet doch mijnen soon aen / want hy is my een eenigh-geboren.

39 Ende siet / een gheest neemt hem / ende van stonden aen roept hy / ende hy scheurt hem dat hy schuymt/ ende en wijckt nauwelijer van hem / ende verplettert hem.

40 Ende ick hebbe uwe Discipelen ghebeden / dat sy hem souden uptwerpen / ende sy en hebben niet gekonnen.

41 Ende Jesus antwoordende seyde/O ongeloovigh ende verkeert geslachte / hoe lange sal ick noch by u-lieden zijn / ende u-lieden verdraghen ? Bzenght uwen sone hier.

42 Ende noch/ als hy [nae hem] toequam/ scheurde hem de Duyvel/ ende verscheurde [hem:] maer Jesus bestrafte den onreynen geest/ende maeckte het kindt gesondt / ende gaf hem sijnen vader weder.

43 Ende sy wierden alle verslagen over de grootdadighept Gods. Ende als sy alle haer verwonderden over alle de dingen / die Jesus gedaen hadde / seyde hy tot sijne Discipelen /

44 Legget ghy dese woorden in uwe ooren : Want de Sone des men-

pada sjappa ja tjadda catta appa dia souda liat.

37 Daan jaddi pada sahari commodjan derri pada itou , sedang dia touron derri bouckit,macca suatu cauwan besar datan bertemou acanja.

38 Daan liat orang sa orang derri cauwan batria calouwar , daan catta ; Tuan liat pada anna lelacki beta, carna dia anna beta sa orang saidja.

39 Daan liat antou itou dia menambiluja, daan sabontar dia batria , daan menjubol, baboai, daan amphirnja tjadda tingal derri dia sedangnja souda antsjorken dia.

40 Daan beta souda minta pada Sahabat-Sahabat Tuan , agar dia boangkanja calouwar , daan ja tjadda berhole.

41 Macca Jesus menjauwt , daan catta, O assal courang pitsja ja , daan kidgi, brappa lama akou ja adda dengan mou , daan tahan mou ? Bauwakanja akou desini.

42 Daan lagi, sedang dia datan padanja, antou dia pits ja, daan menjebolkanja: macca Jesus dia larang antou tsjoummar itou , daan bersombokan anna itou,daan poulangkanja pada bappa dia.

43 Daan dia tercoutjut sammoa , derri pada boatan tercoassa besar Alhatalla itou, Daan sedangnja heran sammoa , derri pada itou sammoa Jesus menboat , dia catta pada Sahabatnja.

44 Pongut la cattahan ini de telinga mou: Carna adda jaddi, macca Anna

menſchen ſal overghelevert worden in der menſchen handen.

45 Maer ſy en verſtonden dit woort niet/ ende het was voor haer verborghen/ alſoo dat ſy het niet en begrepen: ende ſy vreesden van dat woordt hem te vragen.

46 Ende daer rees een overleggínghe onder haer / namelick wie van haer de meeſte ware.

47 Maer Jeſus ſiende de overlegginge haerer herten/nam een kindeken/ ende ſtelde dat by hem:

48 Ende ſeyde tot haer / Soo wie dit kindeken ontfanghen ſal in mijnen name / die ontfanght my: ende ſoo wie my ontfangen ſal/ die ontfanght hem die my gheſonden heeft. Want die de minſte onder u allen is/ die ſal groot zijn.

49 Ende Joannes antwoordde ende ſeyde / Meeſter/wy hebben eenen gheſien / die in uwen name de Duyvelen uytwierp / ende wy hebben het hem verboden / om dat hy [u] met ons niet en volght.

50 Ende Jeſus ſeyde tot hem / En verbiedt het niet. Want wie tegen ons niet en is/die is voor ons.

51 Ende het gheſchiedde / als de daghen ſijner opneminghe vervult wierden/ ſoo richtede hy ſijn aengeſicht/om nae Jeruſalem te reyſen.

52 Ende hy ſondt boden uyt voor ſijn aengeſicht / ende ſy henen gereyſt zijnde/ quamen in een vleck der Samaritanen / om voor hem [herberge] te bereyden.

53 Ende ſy en ontfinghen hem

na manuſſcia dia jaddi cera acan de tangan orang manuſſcia.

45 Tetapi ja tjadda mengarti cattahan jang ini, daan ja adda ſemougni padanja;macca ja tjadda pongut: daan dia tacodt tanja derri pada cattahan itou.

46 Sitou pon datan ſuatu kirahan de dallam dia, ſjappa derri dia jang terlebhe beſar.

47 Daan Ieſus mengarti kirahan hattinja itou, dia ambil boudac ſa orang,daan menerrukan decat dia:

48 Daan catta padanja,Sjappa ſambodt boudac ini, pada namma akou, dia ſambodt akou juga: macca ſjappa ja ſambodt akou, dia ſambodt itou jang dia ſouda ſouro akou. Carna ſjappa jang lebeh kitſgil pada mou ſammoa,dia jaddi beſar la:

49 Sedang itou Ioannes menjáuwt, daan catta: Tuan kita ſouda liat ſa orang, jang dia boang calouar Seitan-Seitan pada namma Tuan, daan kita ſouda larang dia; carna dia tjadda icod acan kita.

50 Jeſus katta-kanja; Jangan larang dia. Carna ſjáppa tjadda lauwan kita, djadda dengan kita.

51 Daan jaddi, ſedang harri harri adda gnap, agar dia jaddi menambil derri ſini, macca dia terru moucanja, agar pegi ca Ieruſalem.

52 Daan dia ſouro calouar, ſouroanja dappan moucanja, jang manna pegi, macca datan pada ſuatu tampat orang Samaria,agar dia berhadir tampat padanja.

53 Macca orang tjadda ſambodt

niet / om dat sijn aenghesicht was [als] repsende nae Jerusalem.

54 Als nu sijne Discipelen Jacobus ende Joannes [dat] saghen / sepden sy / Heere / wilt ghy dat wy seggen / dat vyer van den hemel neder-dale / ende dese verslinde / gelijck oock Elias gedaen heeft?

55 Maer hem omkeerende bestrafte hyse / ende sepde / Ghy en weet niet van hoedanighen gheest ghy zijt.

56 Want de Sone des menschen en is niet ghekomen om der menschen zielen te verderven / maer om te behouden. Ende sy ginghen nae een ander vleck.

57 Ende het gheschiedde op den wegh als sy repsoen / dat een tot hem sepde / Heere / ick sal u volgen / waer ghy oock henen gaat.

58 Ende Jesus sepde tot hem / De vossen hebben holen / ende de voghelen des hemels nesten: maer de Sone des menschen en heeft niet / waer hy het hooft nederlegge.

59 Ende hy sepde tot eenen anderen / Volght my. Doch hy sepde / Heere / laet my toe / dat ick henen gae / ende eerst mijnen vader begrave.

60 Maer Jesus sepde tot hem / Laet de doode hare dooden begraven: doch ghy / gaet henen ende verkondigt het Koninckrijcke Godts.

61 Ende oock een ander sepde / Heere / ick sal u volghen: maer laet my eerst toe / dat ick af-scheyt neme / van

dia; carna dia souda terru moucanja: agar pegi ca Jerusalem.

54 Daan sedang Sahabatnja Jacobus daan Joannes menliat itou, dia catta: Tuan handac kita catta api ja touron derri surga, agar dia maccan jang ini, saperti Elias pon menboat?

55 Tetapi Jesus menbale acanja, larang dia, daan catta: Mou tjadda tauw derri aroah appa mou ja adda.

56 Carna Annac lelacki manusscia bouckan datang agar benaassa djeuwa orang, tetapi agar peggang. Macca dia pegi pada sa campon orang lain.

57 Daan adda sedang dia pegi de djalan, sa orang catta padanja, Akou jaddi icodt mou de manna Tuan pegi juga.

58 Daan Jesus catta pada dia, Jang tjerde dia adda loubang, daan bourong langit sarongnja: tetapi Annac lelacki orang manusscia tjadda appa, pada manna dia berhole terru cappallanja touron.

59 Daan dia catta pada sa orang jang lain, Icodt la akou blackang. Macca dia catta: Tuan bri beta doulou pegi bertanam bappa beta.

60 Jesus catta padanja, Bear jang bermatti bertanam orangnja jang souda matti. tetapi mou pegi la, daan menbritakan Radjat Allah-Talla itou.

61 Daan sitou catta pon sa orang lain; Tuan akou jaddi tourut tuan: bri akou poutus doulou dengan orang

itou

van de gene die in mijn huys zijn.

62 Ende Jesus sepde tot hem / Niemandt die sijne handt aen den ploegh slaet / ende siet nae het gene achter is / en is bequaem tot het Koninckrijcke Godts.

Het x. Capittel.

1 ENde nae desen stelde de Heere noch andere tseventigh / ende sondtse henen voor sijn aenghesicht twee en twee / in een peder stadt ende plaetse / daer hy komen sonde.

2 Hy sepde dan tot haer / De ooghst is wel groot / maer de arbepders zijn weynige. Daerom biddet den Heere des ooghsts / dat hy arbepders in sijnen ooghst uytstoote.

3 Gaet henen: siet / ick sende u als lammeren in het midden der wolven.

4 En draeght gheenen buydel / noch male / noch schoenen / ende en groet niemandt op den wegh.

5 Ende in wat huys ghy sult in-gaen / seght eerst / Vrede [zy] desen huyse.

6 Ende indien aldaer een sone des vredes is / soo sal uwen vrede op hem rusten: maer indien niet / soo sal [uwen vrede] tot u weder-keeren.

7 Ende blijft in dat selve huys / etende ende drinckende het gene van haer [voor-gheset wordt.] Want de arbepder is sijns loons weerdigh. En gaet niet over van ['t eene huys] in ['t ander] huys.

itou jang djadda de roma akou.

62 Jesus catta padanja; Sjappa sjappa tjadda patut pada Radjat ALLAH-TALLA, jang dia pagang tancol dengan tanganja, daan menliat ca blackang.

Brentiban ca sa'poulo. 10.

1 DAan commodjan derri pada itou, Tuan ja terru (Sahabat) toudjo poulo lain lagi pon, macca souronja calouar doa doa, adapan moucca dia, pada sagalanegri daan tampat, de manna ja adda datan:

2 Daan catta padanja: Plauwan barring ja adda besar, daan orang bacardja sedikit: Carna itou minta pada Tuan barring itou, agar dia souro calouar orang bacardja, pada barring dia.

3 Pegi la: liat, akou souro mou saperti annac anna domba detenga harimau.

4 Iangan bauwa pondi, lagi backaz, lagi caous pon tida, daan jangan somba sjappa sjappa de djalan.

5 Pada roma mauna mou massoc, catta doulou, Tantossa la de roma ini.

6 Daan djecalauw sitou adda annac tantossa sa orang, macca tantossa mou ja brenti padanja: melainkan tantossa mou ja poulang pada mou.

7 Daan tingal de roma sitou, maccan daan minum appa appa di jaddi terru ca dappan mou: Carna sa orang bacardja baharga oeupanja. Iangan pegi derri suatu roma pada jang lain,

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

8 Ende in wat ſtadt ghy ſult ingaen/ ende ſy u ontfanghen/ eet het gene u-lieden voorgeſet wordt.

9 Ende geneeſt de krancke die daer in zijn/ ende ſeght tot haer/ Het Koninckrijcke Godts is na by u gekomen.

10 Maer in wat ſtadt ghy ſult ingaen/ ende ſy u niet ontfanghen/ uptgaende op hare ſtraten / ſoo ſeght/

11 Ock het ſtof/ dat upt uwe ſtadt aen ons kleeft/ ſchudden wy af op u-lieden: nochtans ſoo weet dit/ dat het Koninckrijcke Godts na by u gekomen is.

12 Ende ick ſegge u/dat het [dien dan] Sodoma verdraeghlicker weſen ſal in dien daghe/ dan de ſelve ſtadt.

13 Wee u Chorazin / wee u Bethſaida: want ſoo in Tyrus ende Sidon de krachten gheſchiedt waren/die in u gheſchiedt zijn/ ſy ſouden eertijdts in ſack ende aſſche ſittende haer bekeert hebben.

14 Doch het ſal Tyrus ende Sidon verdraeghlicker zijn in 't oordeel/dan u-lieden.

15 Ende ghy Capernaum/ die tot den hemel toe verhooght zijt/ ghy ſult tot der hellen toe neder-geſtooten worden.

16 Wie u hoort/ die hoort my: ende wie u verwerpt/ die verwerpt my: ende wie my verwerpt/ die verwerpt den genen die my gheſonden heeft.

17 Ende

8 Daan pada negri manna mou ſampey, daan orang ſambodt mou, maccan la ini appa dia terru ca adapan mou:

9 Daan ſombo orang ſackit jang adda de dallam itou, daan cattakanja: Radjat ALLAH-TALLA itou ja ſouda ſampey pada mou decat.

10 Daan de manna mou ſampey pada ſuatu negri, daan dia tjadda ſambodt mou, calouar la derri itou de djalan, catta:

11 Pon paſſir de negri mou, jang ganton lecat acan kita, kita ja boang la pada mou: walakjan tauw la ini, Radjat Alhatalla ſouda datan pada mou decat la.

12 Akou catta mou: Jaddi lebhe mouda bergala pada orang Sodoma pada harri itou, derri pada negri bagini.

13 Haram mou Chorazin, haram mou Bethſaida: carna djecalauw coaſſa itou ja adda jaddi de Tyro daan Sidone, jang dia ſouda jaddi pada mou, doulou calla ja berdoudoc ba'cabong daan pada abo, daan menbalekanja.

14 Carna itou ja adda lebhe mouda bergala pada Tyro daan Sidoni, derri pada mou, de harri cayamat.

15 Daan mou Capernaum, jang dia ſouda ney ſampey calangit, menjaddi rinday ſampey canaraka ſaccali.

16 Sjappa dengar mou, dia dengar akou: ſjappa boang mou, dia boang akou: daan ſjappa boang akou, dia boang itou pon, jang dia ſouda ſouro akou.

17 Daan

17 Ende de tſeventigh zijn weder-gekeert met blijdſchap/ ſeggende/ Heere/ oock de Duyvelen zijn ons onderwozpen in uwen naeme.

18 Ende hy ſeyde tot haer/ Ick ſagh den Satan/ als eenen blixem/ uyt den Hemel vallen.

19 Siet/ ick gheve u de macht om op ſlanghen ende ſcozpioenen te treden/ ende over alle kracht des vyandts: ende gheen dingh en ſal u eenighſins beſchadigen.

20 Doch en verblijdt u daer in niet/ dat de geeſten u onderwozpen zijn: maer verblijdt u veel meer dat uwe namen gheſchzeven zijn in de Hemelen.

21 Te dier uyre verheughde hem Jeſus in den Geeſt/ende ſeyde/ Ick dancke u Vader/ Heere des Hemels ende der Aerde/dat ghy deſe dingen voor den wijſen ende verſtandighen verborghen hebt/ ende hebt de ſelve den kinderkens gheopenbaert: ja Vader/ want alſoo is gheweeſt het wel-behagen voor u.

22 Alle dingen zijn my van mijnen Vader over-gegeven: ende niemant en weet wie de Sone is/ dan de Vader: ende wie de Vader is/ dan de Sone/ ende dien het de Sone ſal willen openbaren.

23 Ende hem keerende nae de Diſcipelen/ ſeyde hy [tot haer] alleen/ Saligh zijn de ooghen die ſien het gene ghy ſiet.

24 Want ick ſeggha u/ dat vele

17 Daan toudjo poulo itou dia poulang dengan ſouckahanja, daan catta: Tuan, Seitan Seitan pon dia jaddi dengar kita pada namma tuan.

18 Daan dia catta padanja; Akou ſouda liat, Seitan heblis itou djato derri Surga, ſaperti ſuatu kelat kelat.

19 Liat, akou bri mou coaſſa, berdjalan pada oular oular, daan pada paladjingking, daan lauwan ſagala coaſſa ſatrou; daan barrang appa tjadda jaddi rouſſa mou.

20 Walakjan jangan berſoucka teggal itou, antou antou ja adda dengar mou: tetapi berſouckakan mou, teggal namma mou dia ſouda menjurat de Surga.

21 Tatcalla itou Jeſus ja berſouckakanja pada Aroahnja, daan catta, Beta ſomba Bappa, Tuan Surga daan Boumi; carna mou ſouda ſamoungni barrang jang ini, pada orang boudiman daan berackal, daan ſouda bouckakan itou pada jang kitſgil: ja Bappa, carna mou ſouda ſoucka bagitou.

22 Sagala appa ſammoa ſouda di cerakan akou derri pada Bappa akou; daan ſjappa ſjappa tjadda tauw, ſjappa ja Annac lelacki, hanjac Bappa itou; daan ſjappa ja Bappa, hanjac Annac lelacki, daan itou pada ſjappa jang Annac handac menbouckakan itou.

23 Daan ſouda dia bale acanja pada Sahabatnja ca ſabla, ja catta: Moamin la matta jang dia liat itou jang mou menliat juga.

24 Carna akou catta mou, banjac

Propheten ende Koningen hebben begeert te sien het gene ghy siet/ ende en hebben het niet gesien: ende te hooren het gene ghy hoort / ende en hebben het niet gehoort.

25 Ende siet/ een seker Wet-geleerde stondt op/ hem versoeckende / ende seggende/Meester/wat doende sal ick het eeuwige leven be-erven?

26 Ende hy seyde tot hem/ Wat is in de Wet ghescheven? hoe leest ghy?

27 Ende hy antwoordende seyde / Ghy sult den Heere uwen Godt lief hebben uyt geheel uw' herte/ ende uyt geheel uwe ziele/ende uyt geheel uwe kracht / ende uyt gheheel uw' verstant: ende uwen naesten als u selven.

28 Ende hy seyde tot hem/ Ghy hebt recht geantwoordt: Doet dat / ende ghy sult leven.

29 Maer hy willende hem selven rechtveerdigen / seyde tot Jesum/ Ende wie is mijnen naesten?

30 Ende Jesus antwoordende seyde/ Een seker mensche quam af van Jerusalem nae Jericho / ende viel onder de moordenaers / welcke hem oock uytghetoghen/ ende daer toe [sware] slagen gegeven hebbende/ gingen henen/ ende lieten [hem] half doodt liggen.

31 Ende by ghevalle quam een seker Priester den selven wegh af/ ende hem siende / gingh hy teghen over [hem] voorby.

32 Ende desghelijcks oock een Le-

orang Nabbi daan Radgja Radgja souda handac caleatan itou jang mou menliat, daan ja tjadda liat itou: daan mendengar, jang mou dengar, daan ja tjadda dengar itou.

25 Daan liat sa orang Pengarti surat bangon bertsjobbakanja, daan catta: Tuan appa beta jaddi boat, agar berhole berpousiaka hidop tercackal itou?

26 Macca Jesus ya catta padanja: Appa souda menjurat pada Sabda? bagimanna mou batsja?

27 Dia menjauwt daan catta: Mou jaddi bercassa cassian Tuan ALLAH-TALLA mou, derri sagala hatti, derri sagala djeuwa, daan derri sagala coassa, daan derri sagala ackal mou. daan orang orang ba'teman saperti mou sandiri.

28 Dia cattakanja; Mou souda menjauwt betul: Boat la ini, macca mou jaddi hidop.

29 Daan dia la souda handac berpalha-can sandiri, catta pada Iesum: Macca sjappa dia jang decat akou?

30 Jesus menjauwt daan catta: Manusscia sa orang ja adda tourou derri Jerusalem ca Jericho, macca ja cana orang penjamou, jang manna pon dia boangkanja cain, daan loucka dia, macca pegi, daan tingalnja tidor matti sa tenga.

31 Daan jaddi la, macca Himam sa orang pada ontongnja ja touron djalan ini juga, daan sedangnja liat orang itou, dia pegi lalou la,

31 Demikjan pon sa orang derri assal

Levijt / als hy was by die plaetse / quam hy ende sagh [hem /] ende gingh tegen over [hem] voor by.

33 Maer een seker Samaritaen repsende quam ontrent hem / ende hem siende wierdt hy met innerlicke ontferminge beweeght.

34 Ende hy tot [hem] gaende verbandt sijne wonden / gietende daer in olye en wijn: ende hem hefsende op sijn eyghen beest / voerde hem in de herberge / ende versorghde hem.

35 Ende des anderen daeghs wech-gaende langhde hy twee penningen uyt / ende gafse den weerdt / ende seyde tot hem / Draeght sorge voor hem: ende soo wat ghy meer [aen hem] te koste sult legghen / dat sal ick u weder-gheven / als ick weder-kome.

36 Wie dan van dese dzie dunckt u den naesten gheweest te zijn / des genen die onder de moordenaers gevallen was?

37 Ende hy seyde / Die barmhertighevdt aen hem gedaen heeft. Soo seyde dan Jesus tot hem / Gaet henen / ess doet ghy delgelijcx.

38 Ende het gheschiedde / als sy repsden / dat hy quam in een bleck: ende een seecker vrouwe met namen Martha ontfingh hem in haer huys.

39 Ende dese hadde een suster ghenaemt Maria / welcke oock sittende aen de voeten Jesu sijn woort hoorde.

40 Doch

sal Levi; sedang dia sampey pada tampat itou, commodjan derri pada ja souda datan padanja: daan souda menliat dia, ja souda lalou.

33 Tetapi sa orang Samaria berdjalan datan padanja; daan sedangnja liat dia, di jaddi casseankanja:

34 Daan pegi padanja, ja bericadt liangnja berloucka itou, beubo de dallam itou minjac daan ajer angor; daan terrukanja capada benatan sandiri, menbauwakanja pada tampat brenti, daan tjinta padanja,

35 Pada sa harri jang lain, tatcalla ja handac pegi dia calouar pera doa keping, daan menbrikanja pongelou tampat brenti itou, daan catta padanja, Liat bay bay pada dia; daan appa mou jaddi balanja lebhe lagi, beta jaddi menbayerkan sedang akou poulang.

36 Macca sjappa derri pada jang tiga ini mou kira, ja adda decat itou jang dia souda cana orang samoan?

37 Dia catta; Itou jang dia souda casseankanja. Macca Jesus catta padanja, Pegi la, daan menboat demikjan pon.

38 Daan jaddi sedangnja berdjalan, macca massoc pada suatu negri kitsjil; daan porampoan saoran jang dia bernamma Martha, menjambodt dia de dallam romanja.

39 Iang ini ja adda soudara porampoan sa' orang, jang dia bernamma Maria, jang ca manna pon berdoudoc de cacki Iesu, mendengar cattahanja.

40 Daan

40 Doch Martha was seer besigh met veel dienens / ende daer by komende seyde / Heere / en treckt ghy u dat niet aen / dat mijne suster my alleen laet dienen? Segh dan haer / dat sy my helpe.

41 Ende Jesus antwoordende seyde tot haer / Martha / Martha / ghy bekommert ende ontrust u over vele dingen:

42 Maer een dingh is noodigh: doch Maria heeft het goede deel uytghekoren / het welcke van haer niet en sal weegh-genomen worden.

40 Daan Martha ja adda soussa dengan cardjanja banjac, macca dia datan dekat daan catta, Tuan tjadda kira soudara beta, ja bear beta sa orang bacardja; britauw dia, agar ja toulong beta.

41 Macca Iesus menjauwt, daan catta pada dia; Martha, Martha, mou tsjinta, daan boat soussa dengan barrang banjac:

42 Tetapi barrang suatu ja adda gouna: Maria souda pile bagian jang bay itou, jang manna tjadda jaddi menambil pegi derri dia.

Het xj. Capittel.

1 Ende het gheschiedde / doe hy in een seker plaetse was biddende / als hy op hieldt / dat een van sijne Discipelen tot hem seyde / Heere / leert ons bidden / gelijck ook Joannes sijne Discipelen gheleert heeft.

2 Ende hy seyde tot haer / Wanneer ghy biddet / soo segget: Onse Vader / die in de hemelen [zijt /] uwen Name worde geheylight: u Koninckrijcke kome: uwe wille gheschiede / gelijck in den hemel / [alsoo] ook op der aerden.

3 Geeft ons elcken dagh ons dagelicks broodt.

4 Ende vergeeft ons onse sonden: want ook wy vergeven eenen yegelicken die ons schuldigh is. Ende en leydt ons niet in versoeckinge / maer verlost ons van den Boosen.

5 Ende

Brentiban jang ca sa' blaz. 11.

1 Daan jaddi sedang dia somba pada suatu tampat, wachtou ja souda poutus; catta sa orang derri sahabatnja, Tuan adjarla kita somba, saperti Ioannes souda adjar Sahabat dia.

2 Macca dia catta padanja, Sedang mou sombajang, macca catta: Bappa kita jang djadda de surga, Namma tuan jaddi bersacti: Radjat tuan bri datan: condati tuan jaddi de boumi saperti ca surga.

3 Bri la kita saharri ini redycki harian kita.

4 Daan berampon la dosa kita: carna kita bri ampon sa'gnap orang jang dia souda sala pada kita pon. Daan jangan bauwa-acan kita pada tsjobbahan, tetapi menlepas kita derri pada jang Djahat itou.

5 Daan

5 Ende hy ſeyde tot haer / Wie van u ſal eenen vrient hebben/ende ſal ter midder-nacht tot hem gaen / ende tot hem ſeggen/ Vrient/ leent my drie vrooden:

6 Overmidts mijn vrient van de reyſe tot my gekomen is/ende ick en hebbe niet dat ick hem voorſette:

7 Ende dat die van binnen antwoordende ſoude ſeggen / Doet my geen moeyte aen: de deure is nu geſloten / ende mijne kinderen zijn met my in de ſlaep-kamer: ick en kan niet opſtaen / om u te geven.

8 Ick ſegge u-lieden/ hoe wel hy niet en ſoude opſtaen ende hem geven/om dat hy ſijn vrient is/ nochtans om ſijne onbeſchaemthevdts wille/ ſal hy opſtaen/ ende hem ghegeven ſoo vele als hy'er behoeft.

9 Ende ick ſegge u-lieden / Bidet / ende u ſal ghegheven worden: ſoecket/ ende ghy ſult vinden: klopet/ ende u ſal open gedaen worden.

10 Want een yegelick die bidt / die ontfanght: ende die ſoeckt / die vindt: ende die klopt/ dien ſal open gedaen worden.

11 Ende wat vader onder u/dien de ſone om vroodt bidt / ſal hem eenen ſteen geven? Of oock om eenen viſch / ſal hem voor eenen viſch een ſlange geven?

12 Ofte ſoo hy oock om een ey ſoude bidden / ſal hy hem een ſcorpioen geven?

13 Indien dan ghy die boos zijt / weet uwe kinderen goede ga-

5 Daan dia catta padanja, Sjappa derri mou jang djadda-ſitou ſuatu ſoubat, daan ca tenga malam pegi padanja, daan catta: Soubat minjam la akou roti tiga keping:

6 Carna ſuatu ſoubat ſouda datan derri djalanja pada akou, daan tjadda barrang appa menurru ca adapau dia:

7 Daan itou derri dallam menjäuwt, daan catta: Jangan ſouſſakan akou; liat pintou ja ſouda cantjing, daan anna annac-kou ja adda dengan akou pada bile tidor: akou tjadda berhole bangon, agar menbri pada mou.

8 Akou catta mou, djecalauw dia pon tjadda bangon daan menbri dia tegalnja berſoubat, wallakjan ſebabnja courang malou, dia jaddi bangon juga, daan menbrinja brappa ja adda courang.

9 Daan akou catta mou: Minta, macca jaddi berhole: mentjeri, macca jaddi mendapat: pockol piatou macca jaddi boucka acan mou.

10 Carna ſjappa minta ja adda, berhole: daan ſjappa mentjeri ja dapat: daan itou jang dia pockol ja boucckakanja juga.

11 Daan bappa jang manna adda pada mou, macca djecalauw annanja minta roti, dia jaddi brikanja batou ſa keping? Atauwa djecalauw dia minta ican ſaekor, dia jaddi brikanja oeular ſaekor?

12 Atauwa djecalauw dia handac teloor ſabidgi, dia jaddi brikanja palla djinking ſaekor?

13 Macca djecalauw mou ſammoa jang dia djahat tauw ſackian menbri

den te geven/ hoe veel te meer sal de hemelsche Vader den Heplighen Geest geven den genen die hem bidden?

14 Ende hy wierp eenen Duyvel uyt/ ende die was stom. Ende het geschiedde/als de Duyvel uytgevaren was/ dat de stomme sprack/ ende de scharen verwonderden haer.

15 Maer sommige van haer seyden/ Hy werpt Duyvelen uyt door Beelzebul den Oversten der Duyvelen.

16 Ende andere [hem] versoeckende/ begeerden van hem een teecken uyt den hemel.

17 Maer hy kennende hare gedachten/ seyde tot haer/ Een yeder Koninckrijck dat tegen hem selven verdeelt is/ wort verwoest: ende een huys teghen hem selven [verdeelt zijnde/] valt.

18 Indien nu ock de Satan tegen hem selven verdeelt is/ hoe sal sijn rijck bestaen? Dewijle ghy seght/ dat ick door Beelzebul de Duyvelen uytwerpe.

19 Ende indien ick door Beelzebul de Duyvelen uytwerpe/ door wien werpense uwe sonen uyt? Daerom sullen dese uwe Richters zijn.

20 Maer indien ick door den vingher Godts de Duyvelen uytwerpe/ soo is dan het Koninckrijck Godts tot u gekomen.

21 Wanneer een stercke gewapende sijn hof bewaert/ soo is [al] wat hy heeft in vrede.

22 Maer

barrang appa jang bay pada anna anna mou, brappa lebhe Bappa mou jang djadda de surga menbrikanja Roah ulcadus jang dia minta itou?

14 Daan dia alau calouar suatu Seitan jang dia bisoeu: Daan jaddi sedang Seitan itou souda calouar, macca orang bisoeu itou dia bercatta, daan cauwan cauwan itou dia heran la.

15 Daan barrang orang derri dia catta, Dia boang calouar Seitan Seitan derri pada Belzebub Seitan jang ter lebhe besar itou.

16 Orang lain bertsjobbakanja, daan minta tanda suatu derri pada surga.

17 Daan dia la tauw kirahanja, catta pada dia: Sagala Radjat jang souda belá lauwan acan di ri, jaddi benaassa; daan suatu roma djato pada jang lain.

18 Daan djecalauw pon Seitan heblis itou souda dia belá acan diri, bagimanna Radjatnja berhole badiri? carna mou catta akou alau calouar Seitan Seitan derri pada Belzebub.

19 Djecalauw akou alau calouar Seitan Seitan derri pada Belzebub, derri pada sjappa annac anna mou menboangkanja? Carna itou dia jaddi jure houccum mou.

20 Tetapi djecalauw akou alau calouar Seitan Seitan derri pada djari ALLAH-TAILA, macca Radjat ALLAH-TAILA souda sampey pada mou.

21 Tatcalla saorang tercoassa jang packey sinjata tongoeu astananja, macca tingal appa djadda cousila

22 Te-

22 Maer als een daer ober komt/ die stercker is dan hy/ ende hem overwindt/ die neemt sijne ghelheele wapen-rustinghe/ daer hy op vertrouwde/ ende deelt sijnen roofuyt.

23 Wie met my niet en is/ die is tegen my: ende wie met my niet en vergadert/ die verstroyt.

24 Wanneer de onreyne gheest van den mensche uytgevaren is/soo gaet hy door dorre plaetsen/ soeckende ruste: ende die niet vindende/ seght hy/ Ick sal wederkeeren in mijn huys daer ick uytghevaren ben.

25 Ende komende vindt hy het [met besemen] ghekeert ende verciert.

26 Dan gaet hy henen/ ende neemt met hem seven andere geesten/ booser dan hy selve is: ende inghegaen zijnde woonen sy aldaer: ende het laetste van dien mensche wordt erger dan het eerste.

27 Ende het geschiede/ als hy dese dingen spraeck/ dat een seecker vrouwe de stemme verheffende uyt de schare/ tot hem seyde/ Saligh is de buyck die u gedragen heeft/ ende de borsten die ghy hebt gesogen.

28 Maer hy seyde/ Jae saligh zijn de gene die het woordt Godts hooren/ende dat selve bewaren.

29 Ende als de scharen dicht by een vergaderden/ begon hy te seggen/ Dit is een boos geslachte: het versoeckt een teecken/ ende haer en sal geen teecken gegeven worden/

22 Tetapi sedangnja adda datan sa orang jang dia terlebhe coassa derri pada dia, daan alakanja, macca ambil sinj atanja pada manna ja harap, daan bagi-calouar appa dia souda berhole.

23 Sjappa tjadda dengan akou, ja lauwan akou: daan sjappa tjadda berhimpon dengan akou, dia tjerey mereyla.

24 Tatcalla antou tsjoummar souda calouar derri orang manussia, dia berdjalan la pada tampat courang ajer, mentjeri la brenti: daan sedangnja tjadda bertemou itou, cattanja: Akou handac poulang pada roma de manna akou souda calouar.

25 Daan sedangnja datan, dia bertemou itou souda sapou, dengan penjapou, daan tsjuitgi la.

26 Macca dia pegi, daan menambil dengan dia toudjo antou lain, djahat derri pada dia sandiri; daan massoc berdoudoc la sitou: daan jang commodjan sá orang manussia itou, jaddi lebhe djahat derri pada doulou.

27 Daan jaddi sedangnja catta itou, macca porampoan sa orang derri cauwan itou dia anckat souaranja, catta padanja: Berontong la prut jang dia douckong, daan soussou itou jang dia tuan penoussoula.

28 Macca Jesus catta, Ja songo moamin itou, jang dia dengar rawayat Allah-talla, daan menpaggang itou.

29 Daan sedang cauwan cauwan itou oussir decat, dia mouley bercatta; Ini la sa' assal djahat: dia tjery suatu tanda, daan tjadda jaddi brikan barrang tanda lain, derri pada tanda Jo-

dan het teecken Jone des Prophe-
ten.

30 Want ghelijck Jonas den Nineviten een teecken geweest is / alsoo sal oock de Sone des menschen zijn desen geslachte.

31 De Koninginne van het Zuyden sal opstaen in het oordeel met de mannen van dit geslachte / ende salse veroordeelen: want sy is gekomen van de eynden der aerde / om te hooren de wijsheyt Salomons / ende siet / meer dan Salomon is hier.

32 De mannen van Nineve sullen opstaen in het oordeel met dit geslachte / ende sullen het selve veroordeelen / want sy hebben haer bekeert op de predikinghe Jone; ende siet / meer dan Jonas is hier.

33 Ende niemandt die een keerse ontsteeckt / set [die] in 't verborghen / noch onder een koren-mate: maer op eenen kandelaer / op dat de ghene die inkomen het licht sien mogen.

34 De keerse des lichaems is de ooghe. Wanneer dan uwe ooghe eenboudigh is / soo is oock uw' gheheel lichaem verlicht: maer soo sy boos is / soo is oock uw' [geheel] lichaem duyster.

35 Siet dan toe / dat niet het licht / het welck in u is / duysternisse en zy.

36 Indien dan uw' lichaem geheel verlicht is / niet hebbende eenigh deel dat duyster is / soo sal het gheheel verlicht zijn / gelijck wanneer

ne sa orang Nabbi itou.

30 Carna saperti Jonas ja suatu tanda orang Ninive, bagitou Anna lelacki manussia pon jaddi acan sa assal ini.

31 Radgja porampoan Slatan jaddi bangon de harri cayamat dengan sa' assal ini, daan jaddi berhouccumkanja: carna dia datan derri oudjong boumi, agar dengar boudiman Salomonis; daan liat sini ja adda lebhe derri pada Salomon.

32 Orang orang Ninive jaddi bangon de harri cayamat dengan sa assal ini, daan jaddi berhouccum dia, carna dia baleacanja, derri pada kissakan Jone itou; daan liat sini adda suatu lebhe derri pada Jonas,

33 Tjadda sjappa jang dia passang dian, daan terru samoungni, atauwa de bauwa suatu soncatthan gendum: tetapi pada cacki dian, agar orang jang dia massoc, berhole liat trangnja itou.

34 Diän njauwa itou la jang matta. Macca djecalauw matta mou ja betul, sagala njauwa mou ja adda trang: tetapi djecalauwnja adda djahat, macca njauwa mou ja adda glap.

35 Macca liat bay bay, agar trang de dallam mou itou, jangan glap juga.

36 Macca djecalauw sagala njauwa mou adda trang, daan bouckanja adda bagian dengan glap itou, macca sagala njauwa adda trang, saperti dian

dengan

neer de keerſſe met het ſchijnſel u verlichtet.

37 Als hy nu [dit] ſpraeck / badt hem een ſeeeker Phariſeus / dat hy by hem het middagh-mael wilde eten: ende inghegaen zijnde ſat hy aen.

38 Ende de Phariſeus [dat] ſiende verwonderde hem / dat hy niet eerſt voor het middagh-mael hem gewaſchen en hadde.

39 Ende de Heere ſeyde tot hem / Nu ghy Phariſeen / ghy reynight het buytenſte des dranck-bekers ende des ſchotels: maer het binnenſte van u is vol van roof ende booſheydt.

40 Ghy onverſtandige / die het buytenſte heeft ghemaeckt / en heeft hy oock niet het binnenſte ghemaeckt?

41 Doch gheeft tot aelmoeſſen het gene daer in is: ende ſiet / alles is u reyn.

42 Maer wee u Phariſeen / want ghy vertient munte ende ruyte / ende alle moes-kruydt / ende ghy gaet voorby het oordeel ende de liefde Godts. Dit moeſtmen doen / ende het ander niet nalaten.

43 Wee u Phariſeen / want ghy bemint het voorgeſtoelte in de Synagogen / ende de begroetingen op de merckten.

44 Wee u ghy Schrift-geleerde ende Phariſeen / ghy gheveynſde: want ghy zijt gelijck de graven die

dengan traugnja bertjuwatjakan mou.

37 Sedang dia lagi catta, macca Phariſeus ſa orang minta, agar dia maccan tenga harri dengan dia: daan dia la ſouda maſſoc berdoudoc la ſamma decat.

38 Daan ſedang Phariſeus itou liat, heran dia, carna-appa doulou derri pada maccan, ja tjadda baſſokanja.

39 Daan Tuan dia catta padanja: Mou Phariſey bertjuitgi ſaccarang backaz minum derri delouar, daan pingan itou: tetapi jang dallam mou, itou pouno derri tjurihan daan djahat.

40 Mou jang te attecadt, ſjappa boat jang delouar, itou bouckan dia ſouda menboat jang dallam itou pon?

41 Macca bri la dor ma derri itou jang adda de dallam; daan liat barrang appa ſammoa ja adda tſjuitgi pada mou.

42 Tetapi harram mou orang Phariſey, carna mou bertſjouckey jarimanis, peganon, daan ſa gnap perçarra ſayor, daan kirahan daan caſſe caſſian Alhatalla mou juga lalou. Jang ini la patut menboat, daan itou jangan tingal juga.

43 Harram mou orang Phariſey, carna mou handac tincadt jang doulou pada Berhimponam orang, daan handac orang ſomba de djalan.

44 Harram mou Pengarti ſurat daan Phariſey goleſonda; carna mou ja adda ſaperti djaret orang tjadda

niet openbaer en zijn / ende de menschen die daer over wandelen en weten het niet.

45 Ende een van de Wet-geleerde antwoordende seyde tot hem / Meester/ als ghy dese dingen seght/ soo doet ghy ock ons smaethepdt aen.

46 Doch hy seyde/ Wee ock u Wet-geleerde/ want ghy belastet de menschen met lasten swaer om draghen / ende selve en raeckt ghy die lasten niet aen met een van uwe vingeren.

47 Wee u / want ghy bouwet de graven der Propheten / ende uwe vaders hebben de selve gedoodt.

48 Soo getuyght ghy dan dat ghy mede behaghen hebt aen de wercken uwer vaderen : want sy hebbense gedoodt/ende ghy bouwet hare graven.

49 Daerom seght ock de wijshepdt Godts : Ick sal Propheten ende Apostelen tot haer senden/ende van dien sullen sy [sommige] dooden / ende [sommige] sullen sy uytjagen :

50 Op dat van dit geslachte afghe-eyscht werde het bloedt van alle de Propheten / dat vergoten is van de grondt-legginge der wereldt af.

51 Van het bloedt Abels tot het bloedt Zacharie/ die gedoodt is tusschen den Altaer ende het huys [Godts:] ja segge ick u/ het sal afgeeyscht worden van dit ghenachte.

52 Wee

liat, makko manna orang manusscia berdjalan atasnja , daan tjadda tauw itou.

45 Macca sa orang derri jang Pengarti Sabda itou menjauwt, daan catta padanja : Tuan dengan cattahan jang ini tuan malou-acan kita pon.

46 Daan dia catta, Harram mou Pengarti Sabda pon,carna mou bratti orang manusscia dengan picolan jang tjadda berhole bergala , daan mou saidja tjadda djama itou dengan djari,

47 Harram la mou;carna mou baicky djerat djerat orang Nabbi, daan bappa bappa mou ja souda bermattikanja.

48 Sabenar la mou sammoa mengacou itou,macca pon bersoucka gante de dallam boatan bappa bappa mou; carna dia souda bermattikanja, daan mou baicky djerat djeratnja.

49 Carna itou boudiman ALLAH-TALLA souda bercatta; Akou jaddi souro orang Nabbi daan Apostoli padanja , daan derri itou barrang orang dia jaddi bermatti , daan barrang orang dia alou calouar :

50 Agar jaddi menberhole minta derri sa assal ini , sagala dara Nabbi , jang dia souda tompa calouar , derri pada miarahan dunja.

51 Derri pada dara Abel sampey dara Zacharie, jang dia souda bermattikan de tenga tampat sumbahan daan kebith itou. Akou catta mou,itou jaddinja minta derri pada sa assal ini.

52 Har-

52 Wee u ghy Wet-geleerde / want ghy hebt den sleutel der kennisse wech-genomen: ghy selve en zijt niet in-gegaen / ende die in gingen hebt ghy verhindert.

53 Ende als hy dese dingen tot haer seyde/begonden de Schrift-geleerde ende Phariseen hardt aen te houden / ende hem van vele dingen te doen spreken:

54 Hem lagen leggende / ende soeckende yet uyt sijnen mondt te bejaghen / op dat sy hem beschuldigen mochten.

52 Harram mou Pengarti surat: carna mou souda menambil contgi ter ackal itou; daan tjadda massoc sandiri sitou, daan sjappa ja handac massoc sitou mou tjadda brikan.

53 Daan sedang dia souda catta itou padanja, macca Pengarti surat daan Pharisey dia mouley oussekanja sangat, daan gra, agar dia catta barrang appa banja banjac:

54 Daan bersasingäy akan dia, mentjeri agar dia berhole appa derri moulutnja mengadoukan dia.

Het xij. Capittel.

1 DAer-en-tusschen als vele duysenden der schare by een vergadert waren / soo dat sy malkanderen vertraden/ begon hy te seggen tot sijne Discipelen/ Voor eerst wacht u selven voor den suerdeessem der Phariseen/welcke is geveynstheydt.

2 Ende daer en is niets bedeckt/ dat niet en sal ontdeckt worden: ende verborgen/ dat niet en sa geweten worden.

3 Daerom al wat ghy in duysternisse gheseght hebt/ sal in 't licht gehoort worden: ende wat ghy in de oore gesproken hebt / in de binnenkamers/ sal op de daken gepredickt worden.

4 Ende ick segge u mijnen vrienden / En vreest u niet voor de gene die het lichaem dooden / ende daer nae niet meer en konnen doen.

5 Maer

Brentihan jang ca doa blaz. 12.

1 DAan sedang sitou souda berhimpon suatu cauwan banja laksa begitou macca mengirehnja suatu jang lain, dia mouley bercatta pada Sahabatnja: Pada sabermoula ingatcan mou derri pada toupong massam Pharisey itou, jang manna golesondanja.

2 Carna tjadda appa bertoudong, jang tjadda jaddi bertimbol; lagi tjadda appa samoungni, jang tjadda jaddi tauw juga.

3 Carna itou sammoa appa mou souda bercatta de dallam glap, jaddi dengar dalam trang: daan appa mou souda bercatta dallam bile de telinga, jaddi berkissacan derri de attas roma la.

4 Daã akou catta pada mou soubat soubat akou; Jangã tacodt pada ini jag dia bermatti badan, daan commodjan tjadda berhole boat appa appa lagi.

5 Te-

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

5 Maer ick sal u toonen wien ghy vreesen sult: Vreest dien/ die na dat hy gedoodt heeft / [oock] macht heeft in de helle te werpen: ja ick segge u / vreest dien.

6 En worden niet vijf muschkens verkocht voor twee penningskens? ende niet een van die en is voor Godt vergeten.

7 Ja oock de hayren uwes hoofts zijn alle getelt. En vreest dan niet: ghy gaet vele muschkens te boven.

8 Ende ick segge u / Een yegelick die my belijden sal voor de menschen / dien sal oock de Sone des menschen belijden voor de Engelen Godts.

9 Maer wie my verloochenen sal voor de menschen / die sal verloochent worden voor de Engelen Godts.

10 Ende een yeghelick die [eenigh] woordt spreken sal tegen den Sone des menschen / het sal hem vergeven worden: maer wie tegen den heyligen Geest ghelastert sal hebben / dien en sal het niet vergeven worden.

11 Ende wanneer sy u henen brenghen sullen in de Synagogen ende [tot] de Overheden ende de Machten/ so en zijt niet besorgt hoe ofte wat ghy tot verantwoordinge seggen/ofte wat ghy spreken sult.

12 Want de heylige Geest sal u in deselve ure leeren het gene [ghy] spreken moet:

13 Ende

5 Tetapi akou jaddi bertoundjoacan mou jang manna patut mou bertacodtcan: Tacodt dia, commodjan ja souda bermatti, pon adda coassa menboangkan de naraca la: ja akou catta mou sammoa, tacodt la dia.

6 Orang boucan juwel bourong tsirja lima ekor pada doa keping? daan suatu derri pada ini tjadda jaddi loupa adapan Alhatalla.

7 Ja rambodt cappalla mou sammoa ja souda bilang; Carna itou jangan tacodt; supaja mou lebhe derri pada banjac bourong tsirgja-

8 Akou catta mou, Sjappa jaddi mengakoukan akou adapan orang manusscia, Annac lelacki manusscia dia jaddi mengakounja pon ca adapan Meliacat Alhatalla.

9 Tetapi sjappa dia jaddi bersanckalkan akou de adapan orang manusscia, itou dia jaddi bersanckal ca adapan Meliacat Alhatalla.

10 Daan sjappa bercatta sa patta adap Anna manusscia jaddi berampon-kanja: tetapi sjappa ja souda hodjat pada Roah ulcadus, pada itou tjadda jaddi berampon.

11 Daan sedang dia bauwa-acan mou, de Berhimponan orang, daan de adapan orang Besar, daan Radgja Radgja la, jangan tsinta bagimanna atauwa appa mou menjäuwt, atauwa jaddi bercatta.

12 Carna Roah ulcadus dia jaddi adjarcan mou pada coutickaitou; appa patut mou bercatta.

13 Daan

13 Ende een upt de ſchare ſeyde tot hem / Meeſter / ſegh mijnen broeder/ dat hy met my de erffeniſſe deele.

14 Maer hy ſeyde tot hem/ Menſche / wie heeft my tot een Rechter ofte Schepdts-man over u-lieden geſtelt?

15 Ende hy ſeyde tot haer/ Siet toe ende wacht u van de gierigheyt: want het en is niet in den overvloet [gelegen/]dat yemandt leeft upt ſijne goederen.

16 Ende hy ſeyde tot haer een ghelijckeniſſe / ende ſprack / Eenes rijcken menſches landt hadde wel gedragen:

17 Ende hy overleyde by hem ſelven/ſeggende/ Wat ſal ick doen? want ick en hebbe niet / waer in ick mijne vruchten ſal verſamelen.

18 Ende hy ſeyde / Dit ſal ick doen: ick ſal mijne ſchueren afbreken/ende grooter bouwen / ende ſal aldaer verſamelen alle dit mijn gewas/ ende deſe mijne goederen:

19 Ende ick ſal tot mijne ziele ſeggen/ Ziele/ ghy hebt vele goederen / die opgeleght zijn voor vele jaren / neemt ruſte / eet/ drinckt/ zijt vrolick.

20 Maer Godt ſeyde tot hem/ Ghy dwaes/ in deſen nacht ſalmen uwe ziele van u af-eyſchen: ende het gene ghy bereydt hebt / wiens ſal het zijn?

21 Alſoo [is 't met dien/]die hem ſelven ſchatten vergadert/ende niet/ rijck en is in Gode.

22 Ende

13 Daan ſaorang derri cauwan itou catta: Tuan bri tauw la ſoudara akou, agar dia bagi arta pouſſaca kita dengan beta.

14 Daan dia catta acanja: Manuſſcia,ſjappa terru akou jaddi jure houccum atauwa jure bagi arta atas mou?

15 Daan dia catta padanja:Liat bay bay daan ingat mou, agar jangan kyckir:carna tjadda ſjappa jang dia hidop derri pada artanja, pon ſedang ja adda terlimpa acanja.

16 Daan dia catta padanja ſuatu ſaperti oupama, macca bri tauw: Bindang ſaorang orang caja ja adda baboa lecat:

17 Daan dia kira pada ſandiri,daan catta: Appa beta jaddi menboat? carna beta tjadda de manna berhole terru boa bidjy akou.

18 Daan catta,Ini beta jaddi menboat: beta jaddi menromba delappang delappang akou,daan boat jang lebeh beſar poula, daan pada itou beta berhimpõ,ſagala boa jaddi daã arta beta:

19 Daan akou jaddi catta pada djeuwa akou; Djeuwa, mou adda arta banjac, jang ſouda berhimpon pada banjac tauwan, brenti, maccan, minum, daan berſoncka la.

20 Macca Alhatalla catta padanja: Mou jang gila, ſamalam ini dia jaddi minta djeuwa derri mou: macca ampounja ſjappa jaddi itou jang mou ſouda berhadir?

21 Bagitou la dia, jang dia baterru binda binda pada ſandiri, daan tjadda caja de dallam Alhatalla juga.

22 Daan

22 Ende hy seyde tot sijne Discipelen/ Daerom segge ick u/ en zijt niet besorght voor uw' leven/ wat ghy eten sult/noch voor het lichaem/ waer mede ghy u kleeden sult.

23 Het leven is meer dan het voedsel / ende het lichaem dan de kleedinge.

24 Aenmerckt de raven/ dat sy niet en zaeyen/ noch en maeyen/ welcke gheen spijs-kamer noch scheure en hebben/ ende Godt voedt deselve: hoe veel gaet ghy de vogelen te boven?

25 Wie doch van u kan met besorght te zijn een elle tot sijnen lengde toedoen?

26 Indien ghy dan oock het minste niet en kont/ wat zijt ghy voor de andere dingen besorght?

27 Aenmerckt de lelien/ hoe sy wassen. Sy en arbeyden niet/ noch en spinnen niet: ende ick segge u/ Oock Salomon in alle sijne heerlickheydt en is niet bekleedt als een van dese.

28 Indien nu Godt het gras/ dat heden op het veldt is/ ende morgen in den oven gheworpen wordt/ alsoo bekleedt/ hoe veel meer u/ ghy kleyn-geloovige?

29 Ende ghy lieden en vraeght niet wat ghy eten / ofte wat ghy dzincken sult: ende en weest niet wanckelmoedigh.

30 Want alle dese dinghen soecken de volckeren der wereldt: maer uwe Vader weet/ dat ghy dese dingen behoeft.

31 Maer

22 Daan dia catta pada Sahabatnja: Carna itou akou catta acan mou; Jangan tsinta pada hidopan mou, appa jaddi maccan; lagi pada njauwa mou, appa jaddi packey.

23 Hidopan itou ja lebhe derri pada maccanan, daan njauwa lebhe derri pada packajan.

24 Liat bourong bourong gagga dia tjadda tabor, lagi tjadda mengettam, lagi dia tjadda boulobor atauwa dellappang, daan Alhatalla dia piaracanja: brappa mou lebhe derri pada bourong bourong?

25 Daan sjappa derri mou berhole tamba barrang sagas pada besarnja dengan tsintahan dia?

26 Macca djecalauw mou tjadda coassa barrang sedikit, appa sebab mou tsinta pada barrang jang lain?

27 Liat bonga, bagimanna dia jaddi: dia tjadda cardja, lagi tjadda mengante: daan akou catta mou, Salomon pada sagala mahamoulja tjadda jaddi packey saperti suatu derri jang ini.

28 Macca djecalauw Alhatalla rompot itou, jang manna saharri ini adda de bindang, daan ifoc jaddi boang de api, bersalin bagitou, brappa lebhe mou, jang courang pitsjaja?

26 Daan mou jangan tanja, appa mou jaddi maccan, atauwa appa jaddi minum: daan jangan la bimbang hatti pon.

30 Carna barrang ini sammoa orang orang dunja dia mentsjari: tetapi Bappa mou ja adda tauw, mou adda gouna jang ini.

31 Teta-

31 Maer ſoeckt het Koninckrijcke Godts / ende alle deſe dingen ſullen u toegewozpen wozden.

32 En vreeſt niet / ghy kleyn kuddeken: Want het is uwes Baders welbehaghen u-lieden het Koninckrijck te geven.

33 Verkoopt het gene ghy hebt/ ende gheeft aelmoeſſe. Maeckt u ſelven buydels die niet en verouden/ eenen ſchat die niet af en neemt / in de hemelen / daer de dief niet by en komt/ noch de motte en verderft.

34 Want waer uwen ſchat is/ aldaer ſal oock uw' herte zijn.

35 Laet uwe lendenen omgozdet zijn / ende de keerſſen vranden-de.

36 Ende zijt ghy den menſchen ghelijck / die op haren Heere wachten / wanneer hy wederkomen ſal van de vruyloft: op dat als hy komt ende klopt/ sy hem terſtondt mogen open doen.

37 Saligh zijn die dienſtknechten/ welcke de Heere als hy komt ſal waeckende vinden: Voozwaer ick ſegge u / dat hy hem ſal omgozden/ ende ſalſe doen aenſitten / ende by-komende ſal hy haer dienen.

38 Ende ſoo hy komt in de tweede [nacht-]wake / ende komt in de derde wake/ ende vindtſe alſo/ ſaligh zijn deſelve dienſtknechten.

39 Maer weet dit / dat indien de heere des huys gheweten hadde in welcke upre de dief ſoude komen/ hy

31 Tetapi pontja lebhe mou tjerri Radjat Alhatalla, macca ſagala barrang ini ſammoa di jaddi menlempor tamba acan mou.

32 Jangan tacodt mou jang ſa candang kitſgil: carna ſouckahan Bappa mou ja adda, menbrican mou jang Radjat.

33 Menjuwel la jang mou adda, daan menbri dorma. Menboat mou pondi pondi jang tjadda jaddi lamma, ſuatu binda jang tjadda jelang, de ſurga, de manna orang pentjuri tjadda ſampey, daan giggas tjadda rouſſacan.

34 Carna de manna adda binda mou, de ſitou pon adda hatti mou.

35 Bear pingang mou djadda icat ney, daan diën mou ſouda dia menjala.

36 Daan adda ſaperti orang orang jang dia nanti tuanja, tattcalla ja adda poulang derri pangilan mampeley itou, ſupaja ſedangnja datan daan poccol ſagra berhole boucca acanja.

37 Moamin la ſouroan ſouroan itou, jang manna ſedang tuan datan bertemoucan, ja adda jagga: Sabenar akou catta mou, dia jaddi berancatkanja, daan menbrinja doudoc, daan lalou di jaddi toulongkanja juga.

38 Daan djecalauw ja adda datan pada tabo ca doa, daan pada tabo ca tiga, daan bertemoukanja men boat bagitou, moamin la ſouro ſouroan jang itou.

39 Daan tauw la itou, djecalauw tuan roma ja adda tauw pada djam manna pentjuri ja adda datan, macca

soude ghewaeckt hebben / ende en soude sijns huys niet hebben laten doorgraven.

40 Ghy dan zijt oock berepdt : want in welcke upre ghy het niet en meynt / sal de Sone des menschen komen.

41 Ende Petrus seyde tot hem / Heere / seght ghy dese gelijckenisse tot ons / ofte oock tot allen ?

42 Ende de Heere seyde / Wie is dan de getrouwe ende voorsichtige huys-besorger / dien de heere over sijne dienstboden sal setten / om [haer] ter rechter tijdt het beschey-den deel spijse te geven ?

43 Saligh is de dienstknecht / welcken sijn heere / als hy komt / sal vinden alsoo doende.

44 Waerlick ick segge u-lieden / dat hy hem over alle sijne goederen sal setten.

45 Maer indien deselve dienst-knecht in sijn herte soude seggben / Mijn heere vertoeft te komen / ende soude beginnen de knechten ende de dienst-maeghden te slaen / ende te e-ten ende te drincken / ende dronc-ken te worden /

46 Soo sal de heere des selven dienst-knechts komen ten dage / in welcken hy hem niet en verwacht / ende ter upre die hy niet en weet : en-de sal hem af-scheyden / ende sal sijn deel setten met den ontrouwen.

57 Ende die dienst-knecht welc-ke geweten heeft den wille sijns hee-ren / ende [sich] niet berepdt / noch nae sijnen wille gedaen en heeft / die sal

dia jaga, daan tjadda bri mengali (din-ding) romanja.

40 Macca mou ja adda berhadir pon : carna Anna lelacki manussia jaddi datan, pada djam itou jang mou tjadda sancka.

41 Daan Petrus catta padanja, Tu-an catta saperti oupama ini pada kita, atauwa pada orang sammoa pon ?

42 Macca Tuan ja catta: Sjappa dia juga saorang Betá berackal, jang dia pegang roma, jang manna tuanja jad-di terru pada hambanja, agar dia pada wachtou patut menbri orang bagian maccananja ?

43 Moanin souroan itou, jang manna sedang tuanja datan, bertemou menboat bagini.

44 Akou catta mou sabenar, tuanja dia jaddi terrukanja pada artanja sam-moa.

45 Tetapi djecalauw souroan itou catta de dallam hatti, Tuan beta ja ad-da lena datan, daan mouley la poc-col souroan lacki daan souroan poram-poan jang lain, daan maccan daan mi-num, daan jaddi maboc ;

46 Macca tuan souroan itou jaddi datan harri harri itou pada manna ja tjadda nanticanja, daan ca coutica itou de manna ja tjadda tauw ; macca tatta dia poutus, daã terru bagianja dengan orang itou jang tjadda berhole harap.

47 Daan souroan itou jang sou-da tauw condati tuanja, daan tjadda berhadir acanja, daan tjadda boat condatinja dia itou jaddi menmouc-

col

sal met vele [slagen] geslagen worden.

48 Maer die [deselve] niet gheweten en heeft / ende ghedaen heeft [dingen] die slaghen weerdigh zijn / die sal met weynige [slagen] gheslaghen worden. Ende een peghelick dien veel ghegheven is / van dien sal veel geeyscht worden: ende dien men veel vertrouwt heeft / van dien salmen overvloediger eyschen.

49 Ick ben ghekomen om vyer op de aerde te werpen: ende wat wil ick indien het alreede ontsteken is?

50 Maer ick moet met eenen doop ghedoopt worden: ende hoe worde ick gheperst / tot dat het volbracht zy?

51 Meynt ghy dat ick gekomen ben om vrede te geven op de aerde? Neen / segge ick u / maer veel eer verdeelthevdt.

52 Want van nu aen sullender vijve in een huys verdeelt zijn / dry tegen twee / ende twee tegen dry.

53 De vader sal teghen den sone verdeelt zijn / ende de sone tegen den vader: de moeder tegen de dochter / ende de dochter tegen de moeder: de schoon-moeder tegen haer schoon-dochter / ende de schoon-dochter tegen hare schoon-moeder.

54 Ende hy seyde oock tot de scharen / Wanneer ghy een wolcke siet opgaen van 't westen / terstondt segt ghy-lieden / Daer komt regen: ende yet ghelschied alsoo.

col dengan poukollan banjac.

48 Tetapi itou jang dia tjadda tauw condati tuanja, daan menboat appa ja adda patut poccol, dia jaddi poccol deng-an pou kollan sedekit saidja. Daan sjappa ja souda bri banjac, pada itou jaddi minta banjac: macca pada sjappa orang ja adda harap banjac: derri itou jaddi minta terlimpa, lebhe la.

49 Akou souda datan agar limpar suatu api de boumi la: daan appa akou handac djecalauw itou saccarang souda passang?

50 Tetapi akou jaddi menoutjor dengan suatu tsjoutsjorang: daan bagimanna saassat akou, sampey itou souda poutus?

51 Mou sancka akou souda datan agar menbri tantossa de boumi? Akou catta mou, bouccan; tetapi tjidera backeley banta.

52 Carna derri pada saccarang, adda lima orang pada saboa roma, ja backeley la, tiga orang pada doa daan doa orang pada jang tiga:

53 Bappa jaddi backeley dengan annanja, laki laki daan annac itou pada bappanja: ma dengan annac porampoan, daan annac porampoan pada manja: ma lacki itou pada bininja, daan bini orang dengan ma lackinja.

54 Dia catta pada cauwan cauwan itou pon; Sedang mou liat ney suatu auwan derri barrat, sagra mou catta; Sitou datan oudjan: daan jaddi bagitou.

55 Ende wanneer ghy den zuyden-windt [siet] waeyen/ soo seghy ghy/ Daer sal hitte zijn: ende het geschiedt.

56 Ghy geveynsde/het aenschijn der aerde ende des hemels weet ghy te beyzoeven: ende hoe en beyzoekt ghy desen tijdt niet?

57 Ende waerom en oordeelt ghy ock van u selven niet het gene recht is?

58 Want als ghy henen gaet met uwe wederpartye vooz de Oberheydt/soo doet neerstigheydt op den wegh/ om van hem verlost te wozden/ op dat hy misschien u niet vooz den rechter en trecke/ende de rechter u den gerechts-dienaer overlevere/ ende de gerechts-dienaer u in de gevanckenisse werpe.

59 Ick segge u/ ghy en sult van daer geensins uytgaen/ tot dat ghy ock het laetste penninghsken betaelt sult hebben.

55 Daan sedang mou liat tjop angin slatan, macca mou catta; Ja adda jaddi pannas: daan jaddi la.

56 Mou jang goleſonda, tauw raasſa mouca langit daan boumi: daan bagimanna mou tjadda raaſſa ſa coutica ini?

57 Daan appa ſabab inou tjadda berkira derri pada mou ſandiri, appa ja adda betul?

58 Macca tattcalla mou pegi dengan orang, jang handac baguam dengan mou, pada orang Beſar, macca liat de djalan, bagimanna berhole lepas derri dia, agar dia jangan terre mou de adapan jure houccum, daan jure houccum dia cerakan mou pada ſouroan, daan ſouroanja jaddi boang mou de penjara la.

59 Akou catta mou, mou tjadda jaddi lepas calouwar derri ſitou, ſampey mou fouda bajer ſa keping jang commodjan itou.

Het xiij. Capittel.

1 ENde daer waren te dier selver tijdt eenige tegenwoordigh/ die hem boodtschapten van de Galileers/ welcker bloedt Pilatus met hare offeranden gemenght hadde.

2 Ende Jesus antwoordde/ ende seyde tot haer/ Meynt ghy dat dese Galileers sondaers zijn gheweest boven alle de Galileers/ om dat sy sulcks geleden hebben?

3 Ick segge u/ Neen'se: maer indien

Brentihan jang ca tiga blaz. 13.

1 DAan pada wachtou itou adda ſitou barrang orang, jang dia bauwa brita-acanja, derri orang Galilea itou, jang manna Pilatus dara dia ſouda tſjampor dengan ſombahanja.

2 Macca Jeſus menjäuwt, daan catta padanja: Mou ſanca orang Galilea itou, ja orang berdoſſa, lebhe derri pada orang Galilea jang lain, carna dia ſouda tahan itou?

3 Akou catta mou, Boucan: tetapi dje-

dien ghy u niet en bekeert / soo sult ghy alle desgelijcks vergaen.

4 Ofte die achtiene/op welcke de toren in Siloam viel / ende doodde se: meynt ghy dat dese schuldenaers zijn geweest/ boven alle menschen die in Jerusalem woonen?

5 Ick segge u/ Neen'se: maer indien ghy u niet en bekeert / soo sult ghy alle insgelijck vergaen.

6 Ende hy seyde dese gelijckenisse / Een seecker [man] hadde eenen vijgheboom / gheplantet in sijnen wijngaerdt: ende hy quam ende socht vrucht daer op/ ende en vondt se niet.

7 Ende hy seyde tot den wijngaerdenier/ Siet/ ick kome nu drie jaren soeckende vrucht op desen vijgheboom / ende en vinde se niet: houwt hem upt: waer toe bestaet hy ock onnuttelick de aerde?

8 Ende hy antwoordende seyde tot hem/Heere/ laet hem ock[noch] dit jaer / tot dat ick om hem gegraven ende mest geleght sal hebben:

9 Ende indien hy vrucht sal voort-brenghen / [laet hem staen:] maer indien niet / soo sult ghy hem namaels upthouwen.

10 Ende hy leerde op den Sabbath in eene der Synagogen.

11 Ende siet daer was een vrouwe/ die eenen geest der kranckheydt achtien jaren langh gehadt hadde/ ende sy was te samen gebogen / ende

djecalauw mou tjadda jaddi bay poula, macca mou sammoa jaddi benaassa demikiën.

4 Atauwa mou sancka, jang ca delappan blas pada manna djato jang tsjandi ca Silo, daan bermattikanja, dia orang berdossa lebhe derri pada sagala orang manussia jang dia doudoc ca Jerusalem?

5 Akou catta mou, Bouccan: tetapi melainkan mou jaddi bay poula, macca mou sammoa roussa demekian la.

6 Daan dia bercatta saperti oupama jang ini: Saorang dia souda bertanam suatu pohon ara pada coubon angornja; macca datan daan mentjeri boa pada itou, daan tjadda bertemou barrang boa.

7 Macca dia catta pada jure coubon angor itou, Saccarang tiga mousim akou datan mentjeri boa pada pohon ara itou, daan tjadda bertemou appa appa: tatta boang dia: sebab appa pon dia ambil tampat de tanna sitou, daan tjadda appa gouna?

8 Dia menjauwt, daan catta padanja: Tuan bearnja lagi samouslim inipon, sampey akou gali calouling, daan terru appa menboat tannanja gomoc:

9 Macca djecalauw dia baboa, (bearnja tingal:) daan djecalauw boucc an, macca jaddi mou commodjan derri pada itou tatta boang dia,

10 Daan dia beradjar pada harri harri Sabath de Berhimponanja suatu:

11 Daan liat si tou adda porampoan sa orang jang ca manna souda adda roah sakittan, delappan blaz tauwan, macca dia souda jaddi bencko daan

men-

de en konde haer gantſchelick niet oprechten.

12 Ende Jeſus haer ſiende riep ſe tot hem/ ende ſeyde tot haer/ Vrouwe/ ghy zijt verloſt van uwe kranckheydt.

13 Ende hy leyde de handen op haer/ende ſy wierdt terſtondt weder recht/ ende verheerlickte Godt.

14 Ende de Overſte der Synagoge / qualick nemende dat Jeſus op den Sabbath gheneſen hadde / antwoordde ende ſeyde tot de ſchare / Daer zijn ſes dagen / in welcke men moet wercken: komt dan in de ſelve/ ende laet u geneſen / ende niet op den dach des Sabbaths.

15 De Heere dan antwoordde hem / ende ſeyde / Ghy geveynſde / en maeckt niet een yeghelick van u op den Sabbath ſijnen oſſe ofte eſel van de kribbe los / ende leydt [hem] henen om te doen drincken?

16 Ende deſe/ die een dochter Abrahams is/ welcke de Satan/ ſiet/ nu achtien jaren ghebonden hadde/ en moeſte die niet los ghemaeckt worden van deſen bandt / op den dagh des Sabbaths?

17 Ende als hy dit ſeyde / wierden ſy alle beſchaemt die haer tegen hem ſtelden: ende alle de ſchare verblijdde haer over alle de heerlicke dingen/die van hem geſchiedden.

18 Ende hy ſeyde/ Wien is het Koninckrijck Godts gelijck? ende waer by ſal ick het ſelve verghelijcken?

19 Het is ghelijck een moſtaertzaedt

menlipat ſamma, daan dia tjadda berhole betullikanja bangon.

12 Daan Jeſus ſouda liat dia, ja pangil acanja, daan catta: Porampoan, mou ſouda menlepas derri pada penjakitan mou.

13 Daan dia boubo tangan padanja, macca ſagra dia jaddi betul, daan poudgi Alhatalla.

14 Daan Pangoulou Synagoge itou, dia pongut ſala itou, Jeſus pada harri Sabath ſouda ſombo orang, menjäuwt, daan catta pada cauwan: Adda nam harri pada jang manna orang patut bacardja; macca pada harri harri itou datan agar jaddi ſombo, daan bouccan pada harri Sabath.

15 Macca Tuan dia menjäuwtkanja, daan catta: Mou jang goleſonda, bouccan mou ſagnap orang dia oray limbou atauwa cladeynja derri tampat maccan, daan bauwakanja agar minum?

16 Daan ſa anna porampoan Abrahe ini, jang manna Seitan itou ſouda dia icadt delappan-blaz tauwan, tjadda patut dia jaddi oray derri ſa icatanja ini pada harri Sabath?

17 Sedang dia catta itou, dia jaddi malou ſammoa itou jang dia lauwanja: daan ſagala orang ja berſouckakanja, pada boatan terhormat jang jaddi derri dia.

18 Daan dia catta, Radjat Alhatalla ja ſaperti acan ſjappa? daan pada ſjappa akou jaddi ſapertican itou?

19 Itounja adda ſaperti bene ſauwi

ſabid-

zaedt / het welck een menſche genomen ende in ſijnen Hof ghewo:pen heeft: ende het wies op / ende wierd tot eenen grooten boom / ende de vogelen des Hemels neſtelden in ſijne tacken.

20 Ende hy ſeyde wederom / Waer by ſal ick het Koninckrijck Godts vergelijcken?

21 Het is gelijck een ſuerdeeſſem / welcke een vrouwe nam / ende verberghde in drie maten meels / tot dat het geheel geſuert was.

22 Ende hy reyſde van d'eene ſtadt ende vlecke tot de andere / leerende / ende richtende [ſijne] reyſe nae Jeruſalem.

23 Ende daer ſeyde een tot hem / Heere / zijnder oock weynige die ſalich worden? Ende hy ſeyde tot haer /

24 Strijdt om in te gaen door de Enge poorte: want vele (ſegghe ick u) ſullen ſoecken in te gaen / ende en ſullen niet konnen:

25 [Namelick] nae dat de Heere des Huys ſal op-geſtaen zijn / ende de deure ſal geſlooten hebben: ende ghy ſult beginnen buyten te ſtaen / ende aen de deure te kloppen / ſeggende: Heere / Heere / doet ons open / ende hy ſal antwoorden / ende tot u ſegghen / Ick en kenne u niet van waer ghy zijt:

26 Alsdan ſult ghy beginnen te ſeggen / Wy hebben in uwe teghenwoordigheyt gegeten ende gedronken / ende ghy hebt in onſe ſtraten geleert.

ſabidgi, jang manna ſaorang manuſcia menambil, daan boangkan itou pada coubon dia; macca jaddi ney ſampey ſa pohon beſar, daan bourong bourong langit dia beſarang de tanckeynja.

20 Lagi ſaccali ja bercatta: Sjappa akou jaddi ſapertican Radjat ALLAH-TALLA itou?

21 Itou adda ſaperti ſuatu toupong maſſam, jang manna porampoan ſaorang menambil, daan bertoudong itou de dallam tiga ouccoran gendum, ſampeynja ſammoa jaddi maſſam.

22 Daan dia pegi lalou negri negri, daan campong orang beradjarkan pada djalanja ca Jeruſalem.

23 Daan ſaorang catta padanja Tuan, adda pon orang ſedikit jang dia jaddi moamin? Ja cattakanja;

24 Lauwanla agar berhole maſſoc pintou jang ſompit: carna akou catta mou, banjac addi mentjeri maſſoc, daan ja tjadda berhole:

25 Carna commodjan derri pada tuan roma ja adda bangon, daan ſouda cantjing pintou: daan mou badiri delouwar, daan mouley memoccol de pintou, daan catta: Tuan boucca-acan kita, daan dia menjauwt, jaddi catta pada mou, Akou tjadda kenel derri manna mou.

26 Sedang itou mou mouley bercatta: Ca adapan Tuan kita ſouda maccan daan minum, daan Tuan ſouda adjaracan de djalan djalan kita.

27 Ende hy sal seggen / Ick segghe u / ick en kenne u niet van waer ghy zijt: wijckt van my af alle ghy werckers der ongerechtighepdt.

28 Aldaer sal zijn weeninge ende knersinge der tanden / wanneer ghy sult sien Abraham / ende Isaac / ende Jacob / ende alle de Prophe-ten in het Koninckrijcke Godts / maer u-lieden buyten uyt-ghewo-pen.

29 Ende daer sullender komen van Oosten / ende Westen / ende van Noorden ende Zuyden / ende sul-len aensitten in het Koninckrijcke Godts.

30 Ende siet / daer zijn laetste / die de eerste sullen zijn: ende daer zijn eerste / die de laetste sullen zijn.

31 Te dien selven dage quamen daer eenige Phariseen / seggende tot hem / Gaet weeh / ende vertreckt van hier: want Herodes wil u dooden.

32 Ende hy sepde tot haer / Gaet henen / ende segget dien Vos / Siet / ick werpe Duyvelen uyt / ende ma-ke ghesondt / huyden ende morgen / ende ten derden [daghe] worde ick volepndight.

33 Doch ick moet huyden ende morgen / ende den volgenden [dagh] repsen: want het en ghebeurt niet / dat een Propheet ghedoodt worde buyten Jerusalem.

34 Jerusalem / Jerusalem / ghy die de Propheten doodet / ende stee-night die tot u ghesonden zijn: hoe menighmael hebbe ick uwe kinde-ren

27 Macca di jaddi catta; Akou cat-ta pada mou, akou tjadda kenel mou, derri manna: pegi la derri akou sam-moa jang dia bacardja boatan bohong.

28 De sitou jaddi menangis daan mengarrat gigi, tattcalla mou jaddi liat Abraham, daan Isaac, daan Jacob, daan sagala Nabbi-Nabbi de Radjat Alhatalla, daan mou menboang de-louwar la.

29 Adda pon jang dia jaddi datan derri timor, daan barrat, daan outara, daan slatan, macca jaddi berdoudoc samma de Radjat ALLAH-TALLA.

30 Daan liat, dia commodjan, itou jaddi jang doulou: daan dia doulou, jaddi jang commodjan itou.

31 Pada harri itou juga datan pada dia barrang orang Pharisey, daan cat-takanja, Calouwar la, daan pegi derri sitou: carna Herodes handac berma-ttiacan mou.

32 Macca dia catta pada jang itou: Pegi la, daan menbritauw sa tjerdey itou; Liat akou boang calouwar Sei-tan Seitan, daan bersombo saharri sa-harri ini, daan isoc, daan ca tiga harri akou bapoutus juga.

33 Wallakian saharri ini, daan isoc, daan lousa, patut akou berdjalan juga: carna tjadda jaddi barrang Nabbi ja bermattikan delouwar Jerusalem.

34 O Jerusalem, Jerusalem, mou jang dia bermatti orang Nabbi Nab-bi, daan menlimparkan dengan batou jang dia souda souro pada mou; brappa

cali

ren willen by een vergaderen/gelijckerwijs een Henne hare kieckens onder de vleugelen [vergadert/] ende ghy-lieden en hebt niet gewilt?

35 Siet/ uw' huys wort u-lieden woest gelaten. Ende voorwaer ick segge u/ dat ghy my niet en sult sien/ tot dat [de tijdt] sal gekomen zijn/ als ghy sult seggen/ Ghesegent [is] hy die komt in den name des Heeren.

eali akou handac berhimpon annac anna mou, saperti ajam sa ekor annanja de bauwa sa jap dia, daan mou ja tjadda mau juga?

35 Liat, roma mou di jaddi tingalkan mou soungni. Daan akou catta mou, tjadda jaddi caleatan akou, sampey coutica itou datan, mou jaddi catta: Berpoudgi poudgi la itou, jang dia datan pada namma Tuan [ALLAH.]

Het xiiij. Capittel.

1 ENde het geschiedde/ als hy ghekomen was in het huys van een der Oversten der Phariseen/ op den Sabbath/ om broodt te eeten/ dat sy hem waer namen.

2 Ende siet/ daer was een seker water-suchtigh menschе voor hem.

3 Ende Jesus antwoordende/ seyde tot de Wet-gheleerde ende Phariseen/ ende spraek/ Is het gheoorloft op den Sabbath ghesondt te maken?

4 Maer sy swegen stille. Ende hy nam [hem/] ende ghenas hem/ ende liet [hem] gaen.

5 Ende hy haer antwoordende seyde/ Wiens ezel ofte osse van u-lieden sal in eenen put vallen/ ende die hem niet terstont en sal uyt-trecken op den dagh des Sabbaths?

6 Ende sy en konden hem daer op niet weder antwoorden.

7 Ende hy seyde tot de genoodde

Brentibau jang ca ampat blaz. 14.

1 DAan jaddi ja datan pada roma saorang besar Pharisey, pada harri Sabath, agar maccan roti; macca dia intey padanja.

2 Daan liat sitou ca adapan di adda manusscia saorang, sakit derri pada banja ajer de njawanja.

3 Macca Jesus menjauwt, daan catta pada Pengarti surat, daan Pharisey itou, cattanja: Adda patut bersombo orang pada harri Sabath?

4 Dia diëm: macca ja menambil, daan bersombokanja, daan bri dia pegi.

5 Daan dia menjauwt acanja, daan catta, Sjappa adda pada mou sammoa, djecalauw limbou atauwa cladeynja djato de parit, daan sabontar ja tjadda terekanja ney calouwar pada harri Sabath?

6 Macca pada itou dia tjadda berhole menjauwtkanja poula.

7 Dia bercatta pon suatu saperti

een gelijckenisse/ aenmerckende hoe sy de voor-aensittingen verkooren/ seggende tot haer:

8 Wanneer ghy van yemandt ter Bruyloft genoodt sult zijn/ soo en set u niet in de eerste sit-plaetse: op dat niet misschien een weerdiger dan ghy/ van hem genoodt zy:

9 Ende hy komende/ die u ende hem ghenoodt heeft/ tot u segghe/ Geeft desen plaetse: ende ghy als dan soudt beginnen met schaemte de laetste plaetse te houden.

10 Maer wanneer ghy genoodt sult zijn/ gaet henen ende set u in de laetste plaetse: op dat/ wanneer hy komt die u ghenoodt heeft/ hy tot u segge/ Vriendt/ gaet hooghер op. Alsdan sal't u eere zijn voor de gene die met u aensitten.

11 Want een yegelick/ die hem selven verhooght/ sal vernedert worden: ende die hem selven vernedert/ sal verhooght worden.

12 Ende hy seyde oock tot den genen die hem genoot hadde/ Wanneer ghy een middagh-mael ofte avondt-mael sult houden/ soo en roept niet uwe vrienden/ noch uwe broeders/ noch uwe maghen/ noch [uwe] rijcke gebueren: op dat oock de selve u niet te eeniger tijdt weder en nooden/ ende u vergeldinghe en geschiede.

13 Maer wanneer ghy een maeltijdt sult houden/ soo noodt arme/ ver-

oupama pada orang pangilan itou, sedang dia pandang bagimanna orang pile tampat berdoudoc doulou, daan cattakanja:

8 Tattcalla mou souda slackan pada barrang pangilan, macca jangan terru acan mou sandiri pada tampat jang doulou, agar jangan saorang berhormat lebhe derri pada mou ja slackan derri dia souda:

9 Daan datan orang jang dia souda slackan mou, daan dia catta, Bri la jang ini tampat: macca mou mouleyacan pegang tampat tercommodjan itou.

10 Tetapi sedang orang slackan mou, terru acan mou pada tampat jang commodjan itou; agar sedang datan itou jang dia souda slackan mou, catta pada mou, Soubat, pegi attas lagi: sedang itou jaddi hormat pada mou, ca adapan itou, jang dia doudoc samma dengan mou.

11 Carna sjappa ja adda neyacan sandiri, menjaddi rinday: daan sjappa ja rinday sandiri, dia jaddi neyacan.

12 Daan dia catta pon pada itou jang dia souda slackan dia: Sedang mou boat suatu pangilan de tenga harri, atauwa de malam, macca jangan slackan soubat soubat mou, lagi soudara soudara mou, atauwa lagi cauwum mou, lagi orang orang caja jang doudoc decat mou: agar pada barrang wachtou ja tjadda slackan mou poula, daan jaddi balazca mou.

13 Tetapi sedang mou boat suatu pangilan, macca slackan orang orang kissian,

verminckte/ kreupele/ blinde.

14 Ende ghy sult salighsijn/ om dat sy niet en hebben om u te vergelden: want het sal u vergolden worden in de opstandinge der rechtveerdige.

15 Ende als een van de gene die mede aensaten/ dese dingen hoorde/ seyde hy tot hem: Saligh is hy die broodt eet in het Koninckrijcke Godts.

16 Maer hy seyde tot hem/ Een seecker mensche bereydde een groot avondt-mael/ ende hy noodder vele.

17 Ende hy sondt sijnen dienstknecht uyt ter uyre des avondtmaels/ om den genoodden te seggen/ Komet/ want alle dinghen zijn nu gereedt.

18 Ende sy begonden alle [haer] eendrachtelick te ontschuldighen. De eerste seyde tot hem/ Ick hebbe een acker ghekocht/ ende het is noodigh dat ick uytgae/ ende hem besie: ick bidde u/ houdt my voor verontschuldight.

19 Ende een ander seyde/ Ick hebbe vijf jock ossen gekocht/ ende ick gae henen om die te beproeven: ick bidde u/ houdt my voor verontschuldight.

20 Ende een ander seyde/ Ick hebbe een wijf ghetrouwt/ ende daerom en kan ick niet komen.

21 Ende de selve dienst-knecht [weder] ghekomen zijnde/ boodtschapte dese dinghen sijnen Heere.

kissian, jang djadda courang, daan timpang, daan bouta:

14 Daan mou adda moamin, carna dia tjadda appa menberhole balaz acan mou: carna itou jaddi menbalaz pada mou, wachtou orang berpalha ja adda bangon.

15 Sedang itou ja adda dengar orang saorang, jang dia berdoudoc samma, catta acanja: Moamin itou jang dia jaddi maccan roti de Radjat Surga.

16 Daan Jesus catta padanja; Orang manussia saorang dia menboat suatu pangilan besar de malam, macca dia slackan orang banja.

17 Daan dia souro souroanja pada coutica maccan de malam itou, agar pangil orang jang dia souda slackan itou, daan bercatta: Camare la, carna saccarang sammoa ja souda berhadir.

18 Daan dia mouley sammoa berkira lain lain. Jang doulou cattakanja, Akou souda beli suatu bindang, macca patut akou pegi menliat itou; beta minta jangan goussar.

19 Jang lain catta, Akou souda beli limbou sa poulo ekor, akou pegi tsjobba acanja; akou minta jangan di goussar.

20 Daan jang lain catta, Akou souda cauwin bini saorang, carna itou akou tjadda berhole datan.

21 Daan souroan itou souda dia poulang menbritauw la ini pada tuannja. Macca tuan roma itou dia jaddi

Doe wierd de Heere des huys tooz= nigh / ende seyde tot sijnen dienst= knecht / Gaet haestelick upt in de straten ende wijcken der stadt / ende bzenght de arme / ende verminckte / ende kreupele / ende blinde hier in.

22 Ende de dienst-knecht seyde / Heere / het is gheschiedt gelijck ghy bevolen hebt / ende noch is daer plaetse.

23 Ende de Heere seyde tot den dienstknecht / Gaet upt in de wegen / ende heggen / ende dwinghtse in te komen / op dat mijn huys vol wer= de.

24 Want ick segge u-lieden / dat niemandt van die mannen / die ge= noodt waren / mijn avondt-maei smaecken en sal.

25 Ende vele scharen ginghen met hem: ende hy hem omkeerende seyde tot haer /

26 Indien yemandt tot my komt / ende niet en haet sijnen Va= der / ende Moeder / ende Wijf / ende kinderen / ende Bzoeders / ende Su= sters / jae oock selfs sijn eygen leven / die en kan mijn Discipel niet zijn.

27 Ende wie sijn kruys niet en draeght / ende my nae en volght / die en kan mijn Discipel niet zijn.

28 Want wie van u / willende eenen toren bouwen / en sit niet eerst neder / ende overrekent de kosten / of hy oock heeft het gene tot volmaec= kinge [noodigh is?]

29 Op dat niet misschien als hy het

goussar, daan catta pada souroan: Se= gra pegi la calouwar de djalan, daan de tampat negri, macca bauwa massoc la, jang dia kissean, daan jang appa ja coudang, daan jang timpang, daan jang bouta.

22 Daan souroan itou catta, Souda jaddi saperti tuan souda passan, daan lagi adda tampat sitou.

23 Sedang itou catta tuan pada souroan itou, Calouwar la de djalan, daan de coubon coubon, daan sourka= nja massoc de sini, agar roma beta jad= di pounnola.

24 Carna akou catta pada mou, sjappa sjappa derri pada orang jang souda slaccan, tjadda jaddi raassa pan= gilan malam akou.

25 Daan cauwan cauwan orang banjac pegi dengan dia: daan souda dia baleakanja catta padanja;

26 Djecalauw sjappa sjappa ja da= tan pada akou, daan tjadda bintsji pa= da bappanja, daan ma, daan bini, daan anna anna, daan soudara lacki, daan soudara porampoan, daan hidopnja sandiri pon, itou dia tjadda berhole jaddi Sahabat akou.

27 Daan sjappa ja tjadda picol cru= ze dia, daan icodt debelackan akou, tjadda berhole jaddi Sahabat akou,

28 Carna sjappa adda derri mou, jang dia handac boat suatu tsjandi, jang dia tjaddi doudoc, liat daan kira doulou, brappa ja patut balanja, djeca= lauw ja adda itou dia bergouna pada boat lincap itou?

29 Agar djecalauw dia terru cacki= nja,

het fondament gheleght heeft / ende niet en kan volepndigen/ alle die het sien hem beginnen te spotten/

30 Seggende / Dese mensche heeft beginnen te bouwen / ende en heeft niet konnen volepndigen.

31 Of wat Koningh gaende nae den krijch om tegen eenen anderen Koningh te slaen/ en sit niet eerst neder/ ende beraetslaeght/of hy machtigh is met tien duysent te ontmoeten den genen / die met twintigh duysent teghen hem komt?

32 Anderssins sendt hy Gesanten upt terwijle de ghene noch verre is / ende begeert het ghene tot vrede [dient]

33 Alsoo dan een yeghelick van u / die niet en verlaet alles wat hy heeft / die en kan mijn Discipel niet zijn.

34 Het sout is goet: maer indien 't sout smaeckeloos ghewozden is / waer mede sal 't smaeckelick ghemaeckt wozden?

35 Het en is noch tot het landt / noch tot den mesthoop bequaem: men werpt het wech. Wie ooren heeft om te hooren/ die hoore.

Het xv. Capittel.

1 ENde alle de tollenaers ende de sondaers naderden tot hem/ om hem te hooren.

2 Ende de Phariseen ende de Schrift-gheleerde murmureerden / seggende: Dese ontfanght de sondaers/ ende eet met haer.

3 Ende

nja, daan tjadda berhole poutus, sammoa jang dia liat itou, tjadda mouley bagouraukanja,

30 Macca catta; Saorang manusscia ini dia mouleyla menboat, daan ja tjadda berhole poutus itou.

31 Atauwa Radgja jang manna dia pegi prang pada saorang Radgja lain, daan tjadda doudoc touron doulou pitf jara, djecalauw dia coassa bertemou dengan salacxa itou, jang dia datan padanja dengan doa lacxa orang?

32 Melainkan, dia souro calouwar souroanja, sedang dia lagi djaeuw, daan minta appa patut pada damey.

33 Bagitou pon sagnap orang derri mou, jang dia tjadda bersanckal sammoa appa dia adda, tjadda berhole jaddi Sahabat akou.

34 Garam ja adda bay: tetapi djecalauw garam itou souda jelang raassanja, dengan appa orang berhole menbri raassa itou?

35 Tjadda bergouna pada tana, lagi pada menboat gomoc tana pon tida: orang boang itou. Sjappa adda telinga agar dengar, dengar la.

Brentihan jang ca lima blaz. 15.

1 DAan capada dia datan sagala orang riba, daan orang berdossa, agar mendengar dia.

2 Daan orang Pharisey daan Pengarti surat dia songut, daan catta: Jang ini dia sambodt orang berdossa, daan maccan dengan dia.

3 Macca

3 Ende hy ſprack tot haer deſe Gelijckenisſe/ ſeggende:

4 Wat menſche onder u hebbende hondert ſchapen/ende een van die verlieſende/en verlaet niet de negenende-tnegentigh in de woeſtijne/ ende gaet na het verloorene/tot dat hy het ſelve vinde?

5 Ende als hy het ghevonden heeft/ leght hy het op ſijne ſchouderen/ verblijdt zijnde.

6 Ende t'huys komende/ roept hy de vrienden ende de gebueren te ſamen/ ſeggende tot haer/ Weeſt blijde met my/ want ick hebbe mijn ſchaep ghevonden/ dat verlooren was.

7 Ick ſegge u-lieden/ datter alſoo blijdtſchap ſal zijn in den Hemel over een ſondaer/ die hem bekeert/ [meer] dan over negen-en-tnegentigh rechtveerdige/die de bekeeringe niet van nooden en hebben.

8 Ofte wat vrouwe hebbende tien penningen/indien ſy eenen penningh verlieſt/ en ontſteeckt niet een keerſſe/ ende keert het huys [met beſemen/] ende ſoeckt neerſtelick tot dat ſy [dien] vindt?

9 Ende als ſy [dien] ghevonden heeft/ roept ſy de vriendinnen ende de gebuerinnen te ſamen/ ſeggende: Weeſt blijde met my/ want ick hebbe den penningh gevonden/ dien ick verlooren hadde.

10 Alſoo (ſeggh e ick u-lieden) is daer blijdtſchap voor de Enghelen Godts over eenen ſondaer die hem bekeert.

11 Ende

3 Macca ja bercatta padanja ſaperti oupama ini, daan catta;

4 Orang manuſſcia ſaorang appa adda pada mou, jang dia adda domba ſaratus ekor, daan ſaekor derri itou ielang, bouccan dia tingal ſambilan poulo ſambilan de rimba, daā pegi pada jang ielang ſampeynja dappat itou?

5 Daan ſedang ja ſouda bertemou itou berſoucka acanja, daan terru itou de bauw dia.

6 Daan ſouda ſampey de roma, dia pangil cauwumnja daan orang jang doudoc decat ſamma, daan cattacanja, Berſoucka dengan beta, carna ſouda mendapat domba beta jang djadda ielang.

7 Akou catta mou, bagitou ja adda ſoucka ſouckahan de ſurga, pada ſaorang berdoſſa jang dia baleacanja, lebhe ia derri pada ſambilan poulo ſambilan orang berpalha, jang tjadda ouſſa baleacan.

8 Atauwa porampoan appa adda, jang dia adda dinnar ſapoulo keping, djecalauw dia ielang ſakeping, boucan dia paſſang ſuatu diān, daan ſapou roma, daan tjeri ſangat, ſampeynja dapat itou.

9 Daan ſedangnja ſouda mendapat iton, dia pangil ſamma ſoubat adenja, daan orang doudoc decat, daan catta: Berſouckakan mou dengan beta, carna beta ſouda bertemou ſakeping itou, jang ſouda ielang.

10 Bagitou (akou catta mou) adda berſoucka ſouckahan adapan Meliacat Alhatalla pada orang berdoſſa ſaorang jang baleacanja.

11 Daan

11 Ende hy seyde/ Een seecker menschе hadde twee sonen:

12 Ende de jonghste van haer seyde tot den vader/ Vader/ gheeft my het deel des goets dat [my] toekomt. Ende hy deylde haer het goet.

13 Ende niet vele daghen daer nae/ de jonghste sone/ alles by een vergadert hebbende/ is wech-ghereyst in een verre [ghelegen] landt/ ende heeft aldaer sijn goet doorghebracht/levende overdadighlick.

14 Ende als hy het alles verteert hadde/ wierdt daer een groote hongers-noodt in dat selve landt/ ende hy begon gebreck te lijden.

15 Ende hy ginghy henen ende voeghde hem by een van de burgers des selven lants: ende die sondt hem op sijn landt/ om de swijnen te weyden.

16 Ende hy begheerde sijnen buyck te vullen met den draf/ die de swijnen aten: ende niemant en gaf'se hem.

17 Ende tot hem selven ghekomen zijnde/zeyde hy/Hoe vele huerlinghen mijns vaders hebben overvloedt van broodt/ ende ick vergae van honger?

18 Ick sal opstaen ende tot mijnen vader gaen/ende ick sal tot hem seggghen/ Vader/ ick hebbe ghesondight tegen den hemel/ ende voor u.

19 Ende ick en ben niet meer

M weer-

11 Daan dia catta: Orang manussia saorang djadda annac lelacki doa orang:

12 Daan jang bongsou catta pada bappanja, Bri la derri arta brabba adda bagian beta. Macca dia bagiacanja arta itou.

13 Daan tjadda banja harri commodjan derri pada itou, sedang anna lacki bongsou souda berhimpon sammoa, dia pegi de negri djaeuw djaeuw, daan sitou dia balanja artanja, dengan maccan, minum, daan boatanja terlalou la.

14 Daan sedangnja souda maccan habis sammoa, macca jaddi suatu wachtou barrang appa samoa mahal sangat de daratan sitou, daan dia mouleycan tahan courang maccan.

15 Macca dia pegi doudoc pada saorang negri de daratan itou: daan itou dia sourokanja pada padang, agar dia tjang la babbi dia.

16 Daan dia handac icy prutnja, dengan maccanan babbi itou; daan tjadda sjappa jang dia bricanja.

17 Daan souda dia sampey pada kirahan sandiri, ja catta: Brappa orang oupahan bappa beta kinjang terlalou derri roti, daan beta antjor derri lappar?

18 Beta jaddi bangon daan pegi pada bappa beta, daan cattakanja: Bappa beta souda berdossa de dallam surga, daan ca adapan bappa la.

19 Tjadda harus beta jaddi bernam-

M

weerdigh uw' sone genaemt te worden: Maeckt my als eenen van uwe huerlingen.

20 Ende opstaende gingh hy na sijnen vader. Ende als hy noch verre [van hem] was / sagh hem sijn vader / ende wierdt met innerlicke ontfermynge beweeght: ende [toe-] loopende viel hem om sijnen hals / ende kuste hem.

21 Ende de sone seyde tot hem / Vader / ick hebbe ghesondight tegen den hemel / ende voor u / ende en ben niet meer weerdigh uw' sone genaemt te worden.

22 Maer de vader seyde tot sijne dienstknechten / Brengt [hier] voort het beste kleedt / ende doet het hem aen / ende geeft eenen ringh aen sijne handt / ende schoenen aen de voeten.

23 Ende brenght het ghemeste kalf / ende slacht het: ende laet ons eten ende wolick zijn.

24 Want dese mijn soon was doodt / ende is weder levendigh geworden: ende hy was verloren / ende is ghevonden. Ende sy begonden wolick te zijn.

25 Ende sijn oudtste soon was in 't veldt / ende alsoo hy quam / ende het huys ghenaeckte / hoorde hy het gesangh / ende het gerey.

26 Ende tot hem geroepen hebbende een van de knechten / vraeghde wat dat mochte zijn?

27 Ende dese seyde tot hem / Uw' broeder is gekomen / ende uw' vader heeft het gemeste kalf geslachtet / om dat

namma annac bappa lagi: Boatla beta saperti oupahan tuan saorang.

20 Macca dia bangon daan pegi pada bappanja. Daan sedang dia lagi djaeuw derri sitou, macca bappanja liat dia, daan jaddi cassian-acanja: daan lari capada dia, tancap plo leher-nja, daan tsjum dia.

21 Daan annac itou catta pada dia: Bappa, beta souda berdosa pada surga, daan ca adapan tuan, daan bouccan harus beta jaddi bernamma annac tuan lagi.

22 Daan bappa itou catta pada sou-reanja: Bauwa sini cayn jang terlebhe bay itou, daan bersalin acanja, daan brinja suatu tsintsjin pada tanganja, daan caus pada cackinja.

23 Daan bauwa sini annac limbou cambiri itou, daan simbile: macca bearla kita maccan, daan bersoucka soucka la.

24 Carna annac akou ini ja adda matti, daan souda jaddi hidop poula: ja adda ielang souda, daan dia bertemoukanja. Macca dia mouley bersoucka soucka la.

25 Macca anna lelacki soulong dia ja adda de bindang: daan sedang dia datan antara roma, macca dia dengar menjangni, daan menarinja.

26 Daan pangil saorang derri souroan, daan tanja appa ja itou?

27 Jang ca manna catta padanja, Soudara mou dia souda datan, daan bappa mou dia souda simbele annac

limbou

dat hy hem gesondt weder ontfangen heeft.

28 Waer hy wierdt toornigh/ende en wilde niet ingaen. Soo ginghdan sijn vader uyt / ende badt hem.

29 Doch hy antwoordende/ seyde tot den vader/ Siet/ ick diene u [nu] soo vele jaren / ende en hebbe noyt uw' gebodt overgetreden / ende ghy en hebt my noyt een bockskken ghegeven/ op dat ick met mijne vrienden mocht vrolick zijn.

30 Maer als dese uwe sone ghekomen is / die uw' goet met hoeren doorghebracht heeft / soo hebt ghy hem het gemeste kalf geslachtet.

31 Ende hy seyde tot hem/ Kint/ ghy zijt altijdt by my / ende alle het mijne is uwe.

32 Men behoorde dan vrolick ende blijde te zijn / want dese uwe broeder was doodt / ende is weder levendigh geworden: ende hy was verloren / ende is gevonden.

limbou cambiri itou, carna dia souda sambodt njauwanja adda sedap.

28 Macca dia jaddi gousſar, daan ja tjadda mau massoc. Sedãg itou bappanja calouar, daan minta padanja :

29 Macca dia menjauwt daan catta pada bappanja; Liat beta cardja daan toulong bappa brappa tauwan, daan boulum beta lalou appa bappa passan, daan boulum bri pada beta sekor cambing, agar beta bersoucka dengan cauwum cauwum beta.

30 Tetapi sedang annac lelacki bappa ini souda datan, jang dia balanja arta bappa dengan sondel, macca bappa simbile dia annac limbou cambiri itou.

31 Daan dia catta: Annac, mou saharri harri adda dengan akou, daan sammoa appa ampounja akou, ampounja mou juga.

32 Patut la kita souda soucka la, sebab soudara mou ini ja souda matti, daan jaddi hidop poula: dia adda iclang, daan souda bertemoukanja.

Het xvj. Capittel.

1 Ende hy seyde oock tot sijne Discipelen / Daer was een seecker rijck mensche/ welcke eenen rent-meester hadde / ende dese wierdt by hem verklaeght als die sijne goederen doorbracht.

2 Ende hy riep hem / ende seyde tot hem / Hoe hoore ick dit van u? Gheeft rekenschap van uw' rentmeesterschap; want ghy en sult niet

Brentihan jang ca nam blaz. 16.

1 Daan dia catta pon pada Sahabatnja: Sitou adda saorang orang caja, diadda saorang jure pegang artanja, jang ini jaddi mengadoù, bagimanna ja balanja arta tuan harri birou la.

2 Macca dia pangilnja. daan catta padanja: Appa akou dengar jang ini derri mou? Bri la kirahan derri boatan mou: carna derri pada saccarang

meer konnen rentmeester zijn.

3 Ende de rentmeester seyde by hem selven/ Wat sal ick doen/ dewijle mijn heere dit rentmeesterschap van my neemt? Graven en kan ick niet/ te bedelen schame ick my.

4 Ick weet wat ick doen sal/ op dat/ wanneer ick van het rentmeesterschap afgeset sal wesen/ sy my in hare huysen ontfangen.

5 Ende hy riep tot hem een yegelick van de schuldenaers sijns heeren/ ende seyde tot den eersten/ Hoe veel zijt ghy mijnen heere schuldigh?

6 Ende hy seyde/ Honderdt vaten olye. Ende hy seyde tot hem/ Neemt uw' handtschrift/ ende nedersittende schrijft haestelick vijftigh.

7 Daer nae seyde hy tot eenen anderen/ Ende ghy/ hoe veel zijt ghy schuldigh? Ende hy seyde/ Honderdt mudden tarwe. Ende hy seyde tot hem/ Neemt uw' handtschrift/ ende schrijft tachtentigh.

8 Ende de heere prees den onrechtveerdighen rent-meester/ om dat hy voorsichtelick ghedaen hadde: want de kinderen deser werelt zijn voorsichtiger dan de kinderen des lichts in haren geslachte.

9 Ende ick seggbe u-lieden/ Maeckt u selven vrienden uyt den onrechtveerdighen Mammon/ op dat wanneer u ontbreecken sal/ sy u mogen ontfangen in de eeuwige tabernakelen.

10 Die

mou tjadda berhole pegang cardja akou lagi.

3 Daan jure pegang arta catta pada sandiri: Appa beta boat, djecalauw tuan menambil cardjahan ini derri beta? Beta tjadda tauw gali, daan beta malou minta dorma.

4 Beta tauw menboat appa, agar sedang beta souda lepas derri cardja ini, orang ja adda sambodt beta de romanja-

5 Macca dia pangil padanja sagnap orang beroutang tuan dia, daan dia catta pada jang doulou: Mou brappa beroutang pada tuan beta?

6 Dia catta, Minja saratus tang. Dia cattakanja: Ambil la surat mou, daan sagra doudoc touron, daan menjurat lima poulo saidja.

7 Commodjan derri pada itou dia catta pada saorang lain: Brappa mou beroutang? Dia catta; Saratus souccattan gendum. Macca dia catta padanja, Ambil la surat mou, daan menjurat delappan poulo.

8 Daan tuan ja poudgi saorang pegang pendusta itou, carna dia boat itou dengan ackal: carna anna dunja ini ja berackal lebhe, derri pada anna annac trang de dallam affalnja.

9 Akou catta pada mou pon, Menboat la mou baloubat, dengan cajahan jang ta harus, agar sedang mou ja adda courang, dia la sambodt mou pada tampat doudoc tercackal itou,

10 Sjap-

10 Die getrouwe is in't minſte/ die is oock in het groote getrouwe: ende die in het minſte onrechtveerdigh is/ die is oock in het groote onrechtveerdigh.

11 Soo ghy dan in den onrechtveerdigen Mammon niet getrouw' en zijt gheweeſt / wie ſal u het ware vertrouwen?

12 Ende ſoo ghy in een anders [goet]niet getrouw' en zijt geweeſt/ wie ſal u het uwe geven?

13 Gheen huys-knecht en kan twee heeren dienen: want of hy ſal den eenen haten / ende den anderen lief hebben: ofte hy ſal den eenen aenhanghen/ende den anderen verachten. Ghy en kont Gode niet dienen ende den Mammon.

14 Ende alle deſe dinghen hoorden oock de Phariſeen / die gheldtgierigh waren/ ende ſy beſchimpten hem.

15 Ende hy ſeyde tot haer/ Ghy zijt / die u ſelven rechtveerdight voor de menſchen: maer Godt kent uwe herten. Want dat hooge is onder de menſchen / is een grouwel voor Godt.

16 De Wet / ende de Propheten [zijn]tot op Joannem: van dier tijt af wordt het Koninckrijcke Godts verkondight/ ende een yegelick doet gewelt op het ſelve.

17 Ende het is lichter dat de hemel ende de aerde voorby-gaen/dan dat een tittel der Wet valle.

10 Sjappa ja betul pada jang kitſ-gil, ja adda betul pada jang beſar itou pon: daan ſjappa tjadda boat jang appa adil pada kitſgil itou, dia pon tjadda adil pada jang beſar juga.

11 Carna itou djecalauw mou tjadda boat betul pada Mammon jang tida adil ſjappa ja adda bri mou [arta] jang benar itou?

12 Daan djec alauw mou tjadda boat betul pada ampounja orang lain, ſjappa jaddi brican ampounja mou?

13 Souroan orang ſaroma tjadda berhole pegang cardjahan tuan doa: atauwa dia jaddi bintſji pada ſuatu, daan caſſe caſſe jan pada jang lain: atauwa di jaddi gantong pada ſuatu, daan jang lain dia mouday. Mou tjadda berhole tourut Alhatalla, daan cajahan itou.

14 Sammoa itou pon dengar Phariſey itou, jang dia handac pera ſangat, macca dia bagouraunja.

15 Daan dia catta padanja, Mou itou jang dia betuli mou ſandiri ca adapan orang manuſſcia: tetapi Alhatalla dia kenel hatti mou. Carna appa ja adda tingi pada orang manuſſcia, itou la harami ca adapan Alhatalla.

16 Daan Rawajat daan Nabbi ſammoa ja adda ſampey Joannem: daan derri pada wachtou itou, Radjat Alhatalla dia jaddi Euangeliacan, daan ſagnap orang dia boat craſſi la pada itou.

17 Daan ja lebhe mouda jelang langit daan boumi, derri pada ja adda djato ſaoroph derri Rawajat itou.

18 Een

18 Sjap-

18 Een yeghelick die sijn wijf verlaet/ ende een andere trouwt/ die doet overspel: ende een yeghelick die de verlatene van den man trouwt/ die doet [oock] overspel.

19 Ende daer was een seecker rijck mensche/ ende was gekleedt met purper ende seer fijn lijnwaet/ levende alle daghe vrolick ende prachtigh.

20 Ende daer was een seecker bedelaer/ met name Lazarus/ welcke lagh voor sijn poorte/ vol sweeren:

21 Ende begeerde versadight te worden van de krupmkens/ die van de tafel des rijcken vielen: maer ock de honden quamen ende leckten sijne sweeren.

22 Ende het geschiedde dat de bedelaer starf/ ende van de Enghelen ghedragen wierdt in den schoot Abrahams.

23 Ende de rijcke starf ock/ ende wiert begraven. Ende als hy in de helle sijne oogen op hief/ zijnde in de pijne/ sagh hy Abraham van verre/ ende Lazarum in sijnen schoot.

24 Ende hy riep ende sepde/ Vader Abraham/ ontferm u mijner/ ende sent Lazarum/ dat hy het uterste sijns vinghers in het water doope/ ende verkoele mijn tonghe: want ick lijde smerten in dese vlamme.

25 Maer Abraham sepde/ Kint/ gedenckt dat ghy uw' goet ontfangen hebt in uw' leven/ ende Lazarus

18 Sjappa dia tingal bini, daä cauwin saorang jang lain, dia batsjombo: daan sjappa ja cauwin jang meningal derri lackinja, dia batsjombo.

19 Sitou adda saorang orang caja, jang dia packeynja dengan warna mera, daan soutra, daan sabarri barri ja hidop bersoucka, daan permainja.

20 Daan sitou adda saorang seya jang dia bernamma Lazarus, jang manna doudoc ca adapan pintou dia, pouno coudisnja:

21 Daan handac derri syssa jang djato derri couda couda orang caja itou, agar jaddi kinjang: wallakian pon anjing anjing ja adda datan, daan djilap coudisnja.

22 Daan jaddi macca saorang seya itou adda bermatti, daan dia jaddi douckong derri pada Meliacat Meliacat de paha [Nabbi] Abraham.

23 Daan saorang caja itou pon bermatti, daan dia jaddi tanam. Daan sedang dia de naraca tjela mattanja, de manna dia adda de dallam sakitnja, dia liat Abraham derri djauw, daan Lazarus de pahanja.

24 Macca dia batria daan catta; Abraham bappa, cassejancan la akou, daan souro Lazarum, agar dia tsjelop oudjong djarinja de ajer, daan bri soudjo lida beta: carna beta sakit de dallam api menja la ini.

25 Daan Abraham catta, Annac ingat la itou, mou berhole jang bay wachtou hidop, daan Lazarus demikian

rus deſgelijcks het quade: ende nu wordt hy vertroost / ende ghy lijdt smerten.

26 Ende boven dit alles / tusschen ons ende u-lieden is een groote klove gevestight/ soo dat de gene die van hier tot u willen overgaen/ niet en souden konnen / noch oock die [daer zijn /] van daer tot ons overkomen.

27 Ende hy seyde / Ick bidde u dan / vader / dat ghy hem sendet tot mijns vaders huys.

28 Want ick hebbe vijf broeders: dat hy haer [dit] betuyge/ op dat oock sy niet en komen in dese plaetse der pijninge.

29 Abraham seyde tot hem/ Sy hebben Mosem ende de Propheten: dat se die hooren.

30 Ende hy seyde / Neen vader Abraham: maer soo pemandt van de dooden tot haer henen ginghe/ sy souden haer bekeeren.

31 Doch [Abraham] seyde tot hem / Indien sy Mosem ende de Propheten niet en hooren: soo en sullen sy oock / al waer 't datter pemandt upt den dooden opstonde haer niet laten geseggen.

kian jang djahat: daan saccarang ja adda hibornja, daan mou bersakit la.

26 Daan de dallam itou sammoa, adda bertogo acan de tenga mou daan kita, suatu louasnja besar, macca sjappa handac touron derti sini sampey acan mou, tjadda berhole, lagi pon tjadda jang dia handac datan derti sanna akan kita sini.

27 Daan dia catta: Macca beta minta bappa, agar souro dia pada roma bappa beta:

28 Carna beta adda soudara lima berade: agar dia bersahit acanja, daan ja pon tjadda sampey de tampat penjakitan ini.

29 Abraham catta acanja, Djadda Mose daan Nabbi Nabbi: bearnja dengar itou.

30 Tetapi dia catta, Bouccan bappa Abraham: djecalauw saorang derri jang bermatti pegi padanja, macca dia baleacanja.

31 Daan dia catta: Djecalauw ja tjadda dengar Mose daan Nabbi Nabbi, macca ja tjadda pitsjaja pon, djecalauw sitou ja adda bangon saorang derri itou jang souda matti.

Het xvij. Capittel.

1 ENde hy seyde tot de Discipelen / Het en kan niet wesen / datter geen ergernissen en komen: doch wee [hem] door welcken sy komen.

2 Het soude hem nutter zijn / dat een

Brentiban jang ca toudjo blaz. 17.

1 DAan dia catta pada Sahabatnja, Tjadda berhole lalou djinckikan ja adda datan juga: wallakian adoy pada sjappa ja adda datan itou.

2 Lebhe bay padanja batoukissa-

ran:

een meulen-steen om sijnen hals gedaen ware/ende hy in de zee gworpen/dan dat hy eenen van dese kleyne soude ergeren.

3 Wacht u selven. Ende indien uw broeder teghen u sondight / soo bestraft hem: ende indien het hem leet is/ soo vergeft het hem.

4 Ende indien hy sevenmael des daeghs teghen u sondight / ende sevenmael des daeghs tot u wederkeert/ seggende/ Het is my leet/ soo sult ghy het hem vergeven.

5 Ende de Apostelen seyden tot den Heere/ Vermeerdert ons het geloove.

6 Ende de Heere seyde/ Soo ghy een gheloove haddet als een mostaert-zaedt/ ghy soudet tegen desen moerbesye-boom seggen / Wordt ontwortelt / ende in de zee geplant: ende hy soude u gehoorsaem zijn.

7 Ende wie van u heeft eenen dienstknecht ploegende ofte [de beesten] hoedende/ die tot hem/ als hy van den acker inkomt/ terstondt sal seggen/ Komt by/ ende sit aen?

8 Maer sal hy niet tot hem seghen/ Bereydt dat ick t' avondt sal eten/ende omgordt u ende dient my/ tot dat ick sal ghegheten ende ghedroncken hebben: ende eet ende dzinckt ghy daer nae?

9 Danckt hy oock den selven dienstknecht / om dat hy ghedaen heeft 't gene hem bevolen was? Ick meyne/ neen.

10 Alsoo oock ghy / wanneer ghy

ran jang brat suatu jaddi gantong de lehernja, daan menboang de lauwt, derri pada ja djincki acan suatu derri pada jang kitsgil ini.

3 Ingatkan la mou sandiri. Djecalauw soudara ja berdossa pada mou, macca adjarla dia: daan djecalauwnja bale-acan, berampon la dia.

4 Daan djecalauw dia berdossa pada mou toudjo cali saharri, daan ja bale-acan mou toudjo cali saharri, daan catta: Ampon beta sala la; macca mou jaddi beramponkanja itou.

5 Daan jang Apostoli catta pada Tuan, Lebhe acan kita pitsjajahan itou.

6 Daan Tuan ja catta; Djecalauw pitsjajahan mou adda besar saperti sauwi sabidgi, mou jaddi catta pada sa pohon ini, Ouray la ackar mou, daan bertanam de lauwt poula; macca djadda dengar mou juga.

7 Sjappa derri pada mou jang djadda souroan saorang, jang dia mengala tana, atauwa tongou benatan, jang manna sedang poulang, cattakanja sagra, Pegi daan doudoc de tampat maccan?

8 Tetapi bouckanja catta; Dousou berhadir la akou maccanan malam, daan icadt ney cain mou, daan toulong akou sampey akou souda maccan, daan souda minum: daan commodjan mou jaddi maccan daan minum?

9 Adda pon dia trima casse pada souroan itou, carna dia souda boat appa dia passankan dia? Akou kira bouckanja.

10 Bagitou mou pon, sedang mou souda

ghy sult gedaen hebben al het gene u bevolen is / soo seght / Wy zijn onnutte dienst-knechten / want wy hebben [maer] gedaen het gene wy schuldigh waren te doen.

11 Ende het geschiedde / als hy nae Jerusalem repsde / dat hy door het midden van Samarien ende Galileen gingh.

12 Ende als hy in een seker vleck quam / ontmoeteden hem tien melaetsche mannen / welcke stonden van verre.

13 Ende sy verhieven [haere] stemme / seggende / Jesu / Meester / ontfermt u onser.

14 Ende als hyse sagh / seyde hy tot haer / Gaet henen ende vertoont u selven den Priesteren. Ende het geschiedde terwijle sy henen gingen / dat sy gerepnight wierden.

15 Ende een van haer siende dat hy gheneesen was / keerde wederom / met grooter stemme Godt verheerlickende.

16 Ende hy viel op het aenghesicht voor sijne voeten / hem danckende: ende deselve was een Samaritaen.

17 Ende Jesus antwoordende seyde / En zijn niet de thien gherepnight gheworden? Ende waer zijn de negen?

18 En zijnder geene gevonden die wederkeeren / om Godt eere te geven / dan dese vremdelingh?

19 Ende hy seyde tot hem / Staet op / ende gaet henen: uw' geloove heeft u behouden.

N 20 En-

souda boat appa ja adda passan, macca catta, Kita souroan souroan jang tjadda appa gouna; kita souda boat itou jang ja adda harus boat.

11 Daan jaddi sedang dia pegi ca Jerusalem, ja adda lalou de tenga Samariam daan Galileam.

12 Daan sedang dia sampey pada suatu campong orang, macca bertemoukanja orang berkadel sapoulo orāg, jang ca manna badiri derri djauw.

13 Macca dia beranckat suaranja, daan catta: Jesu, Tuan, cassiankan la acan kita.

14 Daan sedang ja liat dia, catta padanja, Pegi daan bertoundjocan mou pada Himam Himam. Daan adda sedangnja pegi, dia jaddi tjutgi la.

15 Daan saorang derri dia, liat ja souda bersombo, ja klip poulang, berpoudgi Alhatalla dengan suara baboungni.

16 Macca dia sudjut pada mouccanja, de adapan cacki dia, terrimecasseacanja: daan jang ini ja saorang Samaria.

17 Daan Jesus menjauwt, daan catta pada dia: Bouckan souda tjutgi sapoulo orang? daan de manna jang sambilan itou?

18 Tjadda barrang sjappa lain bertemou, jang dia bri hormat acan Alhatalla, hanjac saorang asling ini?

19 Macca dia catta padanja, Bangon, daan pegi la: pitsjajahan mou ja souda toulong acan mou.

N 20 Daan

20 Ende ghevraeght zijnde van de Phariseen / wanneer het Koninckrijcke Godts komen soude / heeft hy haer geantwoordt ende geseght / Het Koninckrijcke Godts en komt niet met upterlick gelaet.

21 Noch men en sal niet seggen / Siet hier / ofte / siet daer: Want siet / het Koninckrijcke Godts is binnen u-lieden.

22 Ende hy seyde tot de Discipelen / Daer sullen daghen komen / wanneer ghy sult begeeren eenen der dagen van den Sone des menschen te sien / ende ghy en sult [dien] niet sien.

23 Ende sy sullen tot u seggheu / Siet hier / ofte / siet daer is hy: en gaet niet heuen / noch en volght niet.

24 Want ghelijck de blicksem / die van het een [eynde] onder den hemel blicksemt / tot het ander onder den hemel schijnt / alsoo sal oock de Sone des menschen wesen in sijnen dagh.

25 Maer eerst moet hy veel lijden / ende verworpen worden van dit geslachte.

26 Ende gelijck het geschiedt is in de dagen van Noé / alsoo sal het oock zijn in de daghen des Soons des menschen.

27 Sy aten / sy droncken / sy namen ten houwelicke / sy wierden ten houwelicke ghegeven / tot den dagh op welcken Noë in de Arke ginghende de sundt-vloedt quam / ende verderfde alle.

28 De

20 Daan sedang ja jaddi tanja derri orang Pharisey, manna calla Radjat Surga ja adda datan, dia menjauwt daan catta; Radjat Alhatalla tjadda datan dengan pang-caleatanja derri louwar.

21 Lagi orang tjadda jaddi catta; Liat ca sini, atauwa, liat ca sana: Carna Radjat Alhatalla adda de dallam mou juga.

22 Daan dia catta pada Sahabatnja, Harri harri itou ja adda datan, macca mou jaddi handac liat saharri derri Annac lelacki manusscia itou, daan mou tjadda jaddi caleatanja juga.

23 Daan di jaddi catta pada mou; Liat de sini, atauwa, liat de sana: jangan pegi sitou, lagi jangan icodt.

24 Carna saperti kilat itou derri pada suatu oudjong dunja berkilat, sampey oudjong dunja jang lain, bagitou la adda Anna lelacki manusscia pada harri dia.

25 Tetapi di jaddi tehan banjac doulou, daan jaddi boang derri sa assal ini.

26 Daan saperti adda de harri harri Noë, bagitou pon adda pada harri harri Annac lelacki manusscia.

27 Dia maccan, dia minum, dia cauwin, dia bri acan cauwin, sampey saharri itou Noë ja pegi massoc pada Arca itou, daan souruttan ajer datan, macca rousanja sammoa.

28 De

28 Oesghelijcks oock/gelijck het gheschiedde in de dagen Lots/ sy aten/ sy droncken/ sy kochten/ sy verkochten/sy planteden/ sy bouwden:

29 Maer op welcken dagh Lot van Sodoma uptgingh / reghende het vyer ende sulpher van den hemel / ende verderfde alle.

30 Even alsoo sal het zijn in den dagh / op welcken de Sone des menschen geopenbaert sal worden.

31 In dien selven dagh / wie op het dack sal zijn / ende sijnen huysraedt in huys / die en kome niet af / om den selven weck te nemen: Ende wie op den acker zijn sal / die en keere oesgelijcks niet nae het ghene dat achter is.

32 Gedenckt aen het wijf Lots.

33 Soo wie sijn leven sal soecken te behouden/die sal het verliesen/ende soo wie het selve sal verliesen / die sal het in het leven behouden.

34 Ick segghe u / in die nacht sullen twee op een bedde zijn: de een sal aenghenomen/ ende de ander sal verlaten worden.

35 Twee [vrouwen] sullen t' samen malen: de eene sal aenghenomen / ende de andere sal verlaten worden.

36 Twee sullen op den acker zijn/ de een sal aengenomen/ende de ander sal verlaten worden.

37 Ende sy antwoordden ende seyden tot hem/ Waer Heere? Ende hy seyde tot haer / Waer het lichaem is / aldaer sullen de arenden vergadert worden.

28 Demikjan pon, saperti jaddi pada harri harrian Loth, dia maccan, dia minum, dia menbeli, dia menjuwel, dia bertanam, dia boat roma:

29 Daan saharri itou sedang Loth calouwar derri Sodoma, macca oudjan appi dengan blyrang derri langit, daan rousakanja sammoa.

30 Bagitou adda' pada harri itou, tattcalla Annac lelacki manussia jaddi bertimbol-acan.

31 Pada harri itou juga, sjappa adda de attas roma, daan pengawainja de dallam roma, jangan touron agar menambil itou: Daan sjappa adda de bindang, demikjan pon jangan poulang pada itou tingal de blackang.

32 Ingat la bini Loth itou.

33 Sjappa handac pegang djeuwa dia jaddi jelang itou, daan sjappa jelang di jaddi boat hidop itou.

34 Akou catta pada mou, samalam itou juga adda doa orang pada suatu cassur; saorang ja adda jaddi sambot, daan jang lain jaddi tingal.

35 Doa orang [porampoan] jaddi bakissar samma; saorang ja adda jaddi sambot, daan jang lain jaddi tingal.

36 Doa orang ja adda de bindang; saorang ja adda jaddi sambot, daan jang lain jaddi tingal.

37 Macca dia menjauwt daan catta padanja, De manna Tuan? Dia cattakanja, De manna suatu banckey, sitou ja adda berhimpon bourong bourong noring.

Het xviij. Capittel.

1 ENde hy seyde oock een gelijckenisse tot haer / daer toe [streckende] datmen altijdt bidden moet / ende niet vertragen.

2 Seggende / Daer was een seker Rechter in een stadt / die Godt niet en vreesde / ende geen menschе en ontsagh:

3 Ende daer was een sekere weduwe in deselve stadt / ende sy quam tot hem / seggende / Doet my recht tegen mijne wederpartye.

4 Ende hy en wilde voor eenen [langhen] tijdt niet: maer daer nae seyde hy by hem selven / Hoe wel ick Godt niet en vreese / ende geen menschе en ontsie /

5 Nochtans om dat dese weduwe my moeyelick valt / soo sal ick haer recht doen / op dat sy niet eyndelick en kome / ende my het hooft vreke.

6 Ende de Heere seyde / Hoort wat de onrechtveerdighe Rechter seght.

7 En sal Godt dan gheen recht doen synen uytverkorenen / die dagh en nacht tot hem roepen / hoewel hy lanckmoedigh is over haer?

8 Ick segge u / dat hy haer haestelick recht doen sal: Doch de Sone des menschen / als hy komt / sal hy oock geloove vinden op der aerden?

9 Ende

Brentihan jang ca delappan blaz. 18.

1 DIa catta padanja pon suatu saperti oupama, derri itou orang pada gnap wachtou patut sombajang, daan jangan jaddi lella:

2 Macca catta; Adda la saorang orang Houccum pada suatu negri, jang tjadda tacodt pada Alhatalla, lagi tjadda malou pada barrang orang orang manussia:

3 Daan de negri sitou adda porampoan boudjang saorang, jang ca manna datan padanja, daan catta: Toulong la beta poutus baguam, derri saorang jang dia lauwan akou.

4 Daan lama lama ja tjadda mauw: commodjan derri pada itou dia catta dallam sandiri, Melainkan akou tjadda tacodt Alhatalla, lagi tida malou pada barrang orang manussia,

5 Wallakjan tegal saorang porampoan boudjang ini dia soussakan akou, macca akou jaddi poutus baguam dia, agar pada commodjan harri ja tjadda datan, daan bermaloukan akou.

6 Daan Tuan ja catta, Dengar la appa jure Houccum pendustaitou bercatta.

7 Macca Alhatalla ja tjadda jaddi balas orang orang terpilehan dia, jang dia malam daan siang tria padanja, djecalauw juga adda lambat pada dia?

8 Akou catta mou, sagra dia menbalas kanja. Wallakjan tatcalla Annac lacki manussia adda datan, dia jaddi bertemou pon de boumi petsjayahan itou?

9 Mac-

9 Ende hy seyde ock tot sommighe die by haer selven vertrouwden/dat sy rechtveerdigh waren/ende de andere niets en achteden/ dese gelijckenisse:

10 Twee menschen ginghen op in den Tempel om te bidden/ de een was een Phariseus / ende de ander een Tollenaer.

11 De Phariseus staende badt dit by hem selven / O Godt / ick dancke u/ dat ick niet en ben gelijck de andere menschen / roovers / onrechtveerdighe/ overspeelders: ofte ock gelijck dese Tollenaer.

12 Ick vaste tweemael ter weke/ ick gheve tienden van alles wat ick besitte.

13 Ende de Tollenaer van verre staende en wilde ock selfs de oogen niet opheffen nae den hemel / maer sloegh op sijne borst / seggende/ O Godt / zijt my sondaer genadigh.

14 Ick segghe u-lieden / dese gingh af gherechtveerdight in sijn huys [meer] dan die. Want een yeder die hem selven verhooght / sal vernedert worden/ ende die hem selven vernedert/sal verhoogt worden.

15 Ende sy brachten ock de kinderkens tot hem / op dat hy die soude aenraecken: ende de Discipelen [dat] siende bestraften deselve.

16 Maer Jesus riep deselve [kinderkens] tot hem / ende seyde/ Laet de kinderkens tot my komen / ende en verhindert haer niet: want der sulcker is het Koninckrijcke Godts.

N 3 17 Voor-

9 Macca dia catta pon pada barrang orang jang dia harap sandiri ja adda berpalha, macca liat mouda pada jang laïn laïn, saperti oupamanja jang ini:

10 Doa orang ney ca Kebith agar sombajang, saorang ja Phariseus, daan jang lain saorang Ryba.

11 Jang Phariseus badiri somba la ini pada sandiri, Alhatalla beta trima casse, beta bouccan saperti orang jang lain, orang merampas, orang tida adil, orang menjombo; atauwa saperti saorang Ryba ini.

12 Beta amal doa cali sadiumath, beta bri derri barrang sammoa beta adda, derri sapoulo sa.

13 Daan saorang Ryba itou ja badiri derri djauw, daan tjadda brani pon tjela mattanja ca surga, tetapi poccol dadanja, daan catta, ALLAH-TALLA maaffacan beta saorang berdossa.

14 Akou catta mou, jang ini djadda massoc de romanja souda berpalha, lebhe derri pada jang lain. Carna sjappa ja tingi acan sandiri, dia jaddi rinday, daan sjappa ja rinday sandiri, dia jaddi tingi la.

15 Daan orang bauwa padanja pon boudac bouda kitsgil, agar dia cana itou: daan sedang Sahabat Sahabat menliat itou, dia memaranja.

16 Tetapi Jesus dia pangil padanja boudac boudac itou, daan catta; Bear boudacdatan pada akou, daan jangan larang dia: carna jang bagini ampounja Radjat ALLAH-TALLA itou.

N 3 17 Sa-

17 Voorwaer segghe ick u / soo wie het Koninckrijcke Godts niet en sal ontfangen als een kindeken / die en sal gheensints in het selve komen.

18 Ende een seecker Overste vraeghde hem / seggende / Goede Meester / wat doende sal ick het eeuwige leven be-erven?

19 Ende Jesus seyde tot hem / Wat noemt ghy my goet? Niemant en is goet dan een / [namelick] Godt.

20 Ghy weet de geboden / Ghy en sult geen overspel doen / Ghy en sult niet dooden / Ghy en sult niet stelen / Ghy en sult geen valsche getuygenisse gheven: Eert uwen vader / ende uwe moeder.

21 Ende hy seyde / Alle dese dinghen hebbe ick onderhouden van mijner jonckheydt aen.

22 Doch Jesus dit hoorende seyde tot hem / Noch een dingh ontbreeckt u: verkoopt alles wat ghy hebt / ende deelt het onder den armen / ende ghy sult eenen schat hebben in den hemel: ende komt herwaerts: volght my.

23 Maer als hy dit hoorde wiert hy geheel droevigh: want hy was seer rijck.

24 Jesus nu siende dat hy gheheel droevigh gheworden was / seyde / Hoe swaerlick sullen de gene die goedt hebben in het Koninckrijcke Godts ingaen.

25 Want het is lichter dat een kemel gae door d'ooge van een naelde /

17 Sabenar akou catta mou; Sjappa tjadda trima Radjat Alhatlla saperti boudac saorang, dia tjadda jaddi massoc de sitou.

18 Macea saorang Besar tanja dia, daan catta: Tuan jang bay, appa beta boat, agar beta berpoussiaka-akan hidopnja tercackal itou?

19 Jesus catta padanja, Appa'mou bernamma beta bay? Carna sjappa sjappa tjadde bay, hanjac suatu, catauwi ALLAH-TALLA.

20 Mou tauw jang sabda la, Jangan barsjombo, Jangan bermatti, Jangan mentsjuri, Jangan bersahit dusta la. Hormat la bappa daan ibou mou.

21 Daan dia catta; Jang ini sammoa beta souda pagang, derri pada monda hankou.

22 Sedang Jesus dengar itou, dia catta, Suatu mou courang lagi: juwel sammoa appa mou adda, daan bri la pada orang kiffian, macca mou adda suatu binda de surga: daan camare la: tourut la akou blackang.

23 Sedang dia dengar itou, di jaddi berdoucka sangat: carna dia caja banjac.

24 Macca Jesus liatnja, souda jaddi amat berdoucka, catta: Bagimanna souckar orang jang djadda arta jaddi massoc de Radjat Alhatalla.

25 Carna lebhe mourah outa sackor berdjalan lalou loubang pantat djarum

de / dan dat een rijcke in het Koninckrijcke Godts ingae.

26 Ende die[dit] hoorden / seyden / Wie kan dan saligh worden?

27 Ende hy seyde / De dinghen die onmoghelick zyn by de menschen / zijn mogelick by Godt.

28 Ende Petrus seyde / Siet / wy hebben alles verlaten / ende zyn u gevolght.

29 Ende hy seyde tot haer / Voorwaer ick segge u-lieden / datter niemandt en is / die verlaten heeft huys / of ouders / of broeders / of wijf / of kinderen / om het Koninckrijcke Godts /

30 Die niet en sal veel voudigh weder ontfangen in desen tijt / ende in de komende eeuwe het eeuwighe leven.

31 Ende hy nam de twaelve by hem / ende seyde tot haer / Siet / wy gaen op na Jerusalem / ende het sal alles volbracht worden aen den Sone des menschen / dat gheschreven is door de Propheten.

32 Want hy sal den Heydenen overghelevert worden / ende hy sal bespot worden / ende smadelick gehandelt worden / ende bespoghen worden.

33 Ende[hem] ghegeesselt hebbende sullen sy hem dooden: ende ten derden daghen sal hy weder op staen.

34 Ende sy en verstonden geen van dese dinghen: dit woordt was voor haer verborghen / ende sy en.

djarum sabila, derri pada saorang caja berdjalan massoc de Radjat Alhatalla

26 Macca orang jang dengar itou, catta: Macca sjappaja berhole jaddi moamin?

27 Daan dia catta, Appa pada orang manussia tjadda coassa, itou coassa pada Alhatalla juga.

28 Daan Petrus catta, Liat kita souda tingal sammoanja, daan souda icodt tuan blackang.

29 Daan dia catta padanja Sabenar akou catta mou, tjadda sjappa sjappa jang dia souda tingal roma, atauwa bappa jebou, atauwa soudara, atauwa bini, atauwa anna annac, sabab Radjat ALLAH TALLA,

30 Jang tjadda berhole lebhe banjac pada wachtou saccarang ini, daan pada dunja, jang jaddi datan, hidopnja tercackal itou.

31 Macca dia ambil jang ca doa blaz, daan catta padanja: Liat kita pegi ney ca Jerusalem, daan iton sammoa appa orang orang Nabbi souda menjurat jaddi poutus pada Annac lelacki orang manussia.

32 Carna dia jaddi cera-acanja pada orang orang Chlaja, daan dia jaddi gourauw gourauw, daan dia harribi-roukanja, daan jaddi loudacanja.

33 Daan sedang dia jaddi gimbat dia, dia jaddi bermattikanja: daan ca tiga harri dia jaddi bangon poula.

34 Tetapi dia tjadda mengarti derri barrang itou: daan cattahan ini adda berlindong padanja, macca tjadda

en verſtonden niet het gene geſeght wierdt-

35 Ende het gheſchiedde als hy nae by Jericho quam/ dat een ſeker blinde aen den wegh ſat/ bedelende.

36 Ende deſe hoorende de ſchare voorby gaen / vraeghde wat dat ware.

37 Ende ſy boodtſchapten hem/ dat Jeſus de Nazarener voor by ginghy.

38 Ende hy riep/ ſeggende: Jeſu/ ghy ſone Davids / ontfermt u mijner.

39 Ende die voorby gingen beſtrafften hem/ op dat hy ſwijghen ſoude: maer hy riep ſo veel te meer/ Sone Davids ontfermt u mijner.

40 Ende Jeſus [ſtil] ſtaende beval datmen den ſelven tot hem brengen ſoude: ende als hy na by [hem] gekomen was vraeghde hy hem/

41 Segghende/ Wat wilt ghy dat ick u doen ſal? Ende hy ſeyde/ Heere dat ick ſiende mach worden.

42 Ende Jeſus ſeyde tot hem/ Wordt ſiende/ uw' geloove heeft u behouden.

43 Ende terſtont wierdt hy ſiende/ ende volghde hem/ Godt verheerlickende: ende alle het volck [dat] ſiende/ gaven Gode lof.

da tauw appa adda catta de ſitou.

35 Daan jaddi ſedang dia ſampey decat Iericho, ſitou doudoc bouta ſaorang decat djalan baminta dorma.

36 Daan ſedang dia dengar cauwan orang itou lalou, dia tanja appa itou.

37 Daan orang catta padanja: Ieſus derri Nazareth ja adda lalou ſitou.

38 Sedang itou dia tria, daan catta: Ieſus annac David caſſiankan la beta.

39 Daan orang jang dia lalou larang dia, agar dia diëm: macca dia tria lebhe lagi; Annac David caſſiankan la beta.

40 Daan Ieſus badiri, paſſan orang bauwakanja pada dia: daan ſedangnja ſouda ſampey, ja tanja pada dia,

41 Daan catta: Appa handac akou boat pada mou. Dia catta: Tuan agar beta berhole liat.

42 Ieſus catta padanja; Iaddi la menliat: pitſ jaja mou ſouda dia toulong mou.

43 Macca ſabontar dia jaddi liat, daan mengicodt, daan poudgi Alhatalla: daan orang ſammoa menliat itou, dia berpoudgi Alhatalla juga.

Het xix. Capittel.

Brentihan jang ca ſambilan blaz. 19.

1 ENde [Jeſus] inghekomen zijnde ginghy hy door Jericho:

2 Ende ſiet/ daer was een man met

1 DAan ſouda maſſoc dia lalou de tenga Iericho

2 Daan liat orang ſaorang jang dia ber-

met name geheeten Zaccheus/ende dese was een Overste der tollenaren ende hy was rijck:

3 Ende socht Jesum te sien / wie hy was: ende en konde niet van weghen de schare/ om dat hy kleyn van persoon was.

4 Ende voor uyt loopende klam hy op eenen wilden vijge-boom/ op dat hy hem mochte sien: want hy door dien [wegh] soude voorby gaen.

5 Ende als Jesus aen die plaetse quam / opwaerts siende sagh hy hem / ende seyde tot hem / Zacchee haest u ende komt af: want ick moet heden in uw' huys blijven.

6 Ende hy haestede hem ende quam af / ende ontfingh hem met blijdtschap.

7 Ende alle die het saghen murmureerden/ segghende/ Hy is tot eenen sondighen man ingegaen om te herbergen.

8 Ende Zaccheus stondt ende seyde tot den Heere / Siet / de helft van mijne goederen/ Heere/ geve ick den armen: ende indien ick yemant yet door bedrogh ontvremdt hebbe/ dat geve ick vier-dubbelt weder.

9 Ende Jesus seyde tot hem / Heden is desen huyse saligheydt geschiedt/ nademael oock dese een sone Abrahams is.

10 Want de Sone des menschen is gekomen / om te soecken ende saligh te maken dat verloren was.

11 Ende als sy dat hoorden / voeghde hy daer by/ ende seyde een

bernamma Zaccheus, jang manna ja Pongelou orang orang ryba itou, daan jang ini ja adda caja:

3 Daan dia handac liat Jesum; sjappa nang dia: macca tjadda berhole derri pada cauwan, carna d'njauwa dia panda.

4 Macca dia larri ca adapan, daan ney pada suatu pohon ara, agar berhole liat Iesum: carna dia menjaddi lalou de sitou.

5 Daan sedang Iesus souda sampey de tampat itou, daan liat ca atas, macca liatnja, daan catta padanja; Zacchee sagra touron la: carna saharri ini akou handac tingal de roma mou.

6 Macca dia touron bangat, daan sambotnja dengan souckahan la.

7 Daan sammoa jang dia liat itou ja songut, daan catta; Dia souda massoc bapindahan pada saorang berdossa.

8 Daan Zaccheus badiri, catta pada Tuan: Liat Tuan satenga derri arta beta kita bri acan orang kissian: djecalauw beta berhole barrang appa derri ampounja orang lain, beta poulangkan itou ampat lapis.

9 Daan Jesus catta padanja, Saharri ini jaddi pada roma jang ini moamin juga, carna dia pon saorang anna lelacki Abraham.

10 Carna Annac lelacki manusscia souda datan, mentjeri daan boat moamin itou, jang di souda jelang.

11 Daan sedang orang dengar itou, lagi dia cattakanja suatu sapertihan,

gelijckenisse / om dat hy na by Jerusalem was / ende [om dat] sy meynden dat het Koninckrijcke Gods terstont sonde openbaer worden.

12 Hy sepde dan / Een seecker wel-geboren man repsde in een verre [ghelegen] landt / om voor hem selven een Koninckrijck te ontfangen / ende [dan] weder te keeren.

13 Ende geroepen hebbende sijne tien dienknechten / gaf hy haer tien ponden / ende sepde tot haer / Doet handelinge tot dat ick kome.

14 Ende sijne burgers hateden hem / ende sonden hem ghesanten nae / seggende / Wy en willen niet dat dese over ons Koninck zy.

15 Ende het gheschiedde / doe hy weder quam / als hy het Koninckrijck ontfangen hadde / dat hy sepde / dat die dienstknechten tot hem souden geroepen worden / dien hy het geldt gegeven hadde / op dat hy weten mochte / wat een yegelick met handelen gewonnen hadde.

16 Ende de eerste quam / ende sepde / Heere / uw' pondt heeft tien ponden daer toe gewonnen.

17 Ende hy sepde tot hem / Wel / ghy goede dienstknecht : dewijle ghy in het minste getrouw' zijt geweest : soo hebt macht over tien steden.

18 Ende de tweede quam / ende sepde / Heere / uw' pondt heeft vijf ponden gewonnen.

19 Ende hy sepde ock tot desen / Ende ghy / weest over vijf steden.

20 Ende

carna itou djadda decat Jerusalem, daan carna dia sancka Radjat Alhatalla itou sabontar ja adda bertimbol.

12 Macca dia catta; Saorang orang assalnja bay ja pegi pada negri djaeuw djaeuw, agar dia pegang Radjat suatu pada sandiri, daan poulang la.

13 Daan souda dia pangil souroan, nja sapoulo orang, dia brinja sapoulo catti, daan catta padanja; Menjagala sampey akou datan.

14 Daan orang orang derri negrinja bintsi padanja, daan souro orang blackang dia, daan catta: Kita tjadda mauw jang ini dia jaddi Radgja kita.

15 Macca jaddi sedang dia poulang, tattcalla ja souda berhole Radjat negri itou, daan dia passan, agar jaddi pangil padanja souroan souroan itou, jang dia souda bri dinnar itou, agar dia berhole tauw appa gnap orang ja adda cardja.

16 Daan jang bermula datan, daan catta: Sacatti tuan souda laba sapoulo catti.

17 Macca dia cattakanja, Bay mou souroan jang bay: carna mou souda boat betul pada jang kitsgil; macca pegang la negri sapoulo boa.

18 Daan jang lain datan, daan catta: Sacatti tuan souda laba lima catti.

19 Macca dia catta pada jang ini pon, Pegang la lima boa negri

20 Sa-

20 Ende een ander quam / seggende/ Heere / siet [hier] uw' pondt het welck ick in eenen sweet-doeck wech-gelepdt hadde:

21 Want ick vreesde u / om dat ghy een straf mensche zijt / ghy neemt wech dat ghy niet gheleght en hebt / ende ghy maept dat ghy niet gezaept en hebt.

22 Maer hy sepde tot hem / Vyt uwen mondt sal ick u oordeelen/ghy boose dienstknecht:ghy wist dat ick een straf mensche ben / nemende wech dat ick niet gheleght en hebbe/ ende maepende dat ick niet gezaept en hebbe.

23 Waerom en hebt ghy dan mijn gelt niet in de banck ghegeven / ende ick komende hadde het selve met woecker mogen eyschen?

24 Ende hy sepde tot de gene die by hem stonden / Neemt dat pondt van hem wech / ende geeft het dien / die de tien ponden heeft.

25 Ende sy sepden tot hem/ Heere/ hy heeft tien ponden.

26 Want ick segge u / dat eenen peghelicken die heeft sal ghegheven worden: maer van den ghenen die niet en heeft / van dien sal genomen worden ock dat hy heeft.

27 Doch dese mijne vyanden / die niet en hebben gewilt/ dat ick over haer Koningh soude zijn/ vrengt hier / ende slaet se [hier] voor my doodt.

28 Ende dit gheseght hebbende reysde hy voor [haer] henen / ende ginghop na Jerusalem.

29 Ende

20 Saorang lain datan, daan catta; Tuan liat sitou sacatti tuan, jang manna beta souda terru pada suatu sapou tangan:

21 Carna beta tacodt tuan saorang manussia craz sangat, tuan ambil manna tjadda terru, daan gittam jang manna tjadda menabor.

22 Macca dia catta padanja: Mou souroan jang djahat, derri moulut sandiri akou jaddi houccum mou: mou tauw akou saorang craz, menambil jang akou tjadda terru, daan mengittam jang akou tjadda menabor.

23 Macca carna appa mou tjadda bri pera akou pada jure menourop, daan akou datan berhole minta itou dengan bonganja?

24 Daan dia catta pada orang jang badiri decat sitou; Ambil sacatti derri dia, daan menbri la itou, jang djadda sapoulo catti.

25 Macca orang cattacanja; Tuan djadda sapoulo catti.

26 Tetapi dia catta; Carna akou catta mou, sagnap orang jang dia adda, jaddi brican: daan derri pada itou jang dia tjadda appa, jaddi menambil pegi pon itou appa dia adda.

27 Daan satrou satrou jang ini pon, ja tjadda mau akou jaddi Radgja dia, menbauwakanja de sini, daan bermattikanja de adapan akou.

28 Daan souda dia catta ini, ja pegi ca adapan ney ca Jerusalem.

29 Daan

29 Ende het gheschiedde als hy na by Bethphage ende Bethanien gekomen was/ aen den bergh ghenaemt den Olijfbergh/ dat hy twee van sijne Discipelen uytsondt/

30 Seggende / Gaet henen in dat vleck / dat tegen over is : in het welck inkomende sult ghy een veulen gebonden vinden/ waer op geen mensche oyt en heeft gheseten : ontbindt het selve/ ende brenght het.

31 Ende indien yemandt u vraeght / Waerom ontbindt ghy [dat?] soo sult ghy also tot hem seggen/ Om dat het de Heere van noode heeft.

32 Ende die uytghesonden waren/ henen ghegaen zijnde / vonden het gelijck hy haer geseght hadde.

33 Ende als sy het veulen ontbonden/ seyden de heeren des selven tot haer / Waerom ontbindt ghy het veulen?

34 Ende sy seyden / De Heere heeft het van noode.

35 Ende sy brachten het selve tot Jesum. Ende hare kleederen op het veulen geworpen hebbende/ setteden sy Jesum daer op.

36 Ende als hy [voort-]reyste / spreydden sy hare kleederen onder [hem] op den wegh.

37 Ende als hy nu ghenaerkte aen den afgangh des Olijf-berghs/ begon alle de menighte der Discipelen haer te verblijden/ ende Godt te loven met grooter stemme/ van weghen alle de krachtighe daden die sy ghe-

29 Daan jaddi sedang dia sampey decat Bethphage daan Bethanja, pada bouckit jang bernamma bouckit boa minja, dia souro calouwar Sahabatnja doa orang,

30 Daan catta; Pegi la pada campong orang jang adda betul mouca mou: tattcalla mou maffoc fitou, macca jaddi bertemou bericadt annac cladey saekor, pada manna boulum orang manusscia berdoudoc : ouray la itou, daan bauwa la de sini.

31 Daan djecalauw barrang orang tanja pada mou, Appa sebab mou ouray itou? macca mou jaddi catta padanja; Carna Tuan ja adda courang itou.

32 Daan itou jang dia souda souro calouwar, ja pegi, daan mendapat sapertinja souda catta.

33 Daan sedang dia ouray annac cladey itou, catta tuan cladey padanja, Appa sebab mou ouray annac cladey itou ?

34 Dia catta; Carna Tuan ja adda courang itou.

35 Daan dia bauwakan itou pada Jesum. Macca dia boubo caynja pada cladey, daan terru Jesum de attas itou.

36 Daan sedangnja berdjalan, orang dia ampar caynja de djalan.

37 Daan sedang dia saccarang sampey de cacki bouckit boa minja itou, sagala cauwan Sahabat Sahabat dia mouley berpoudgi Alhatalla, dengan souckahan daan suara baboungni, derri boatan tercoassa itou sammoa jang dia

gheſien hadden /

38 Seggende / Gheſegent is de Koninck die daer komt in den name des Heeren: Vrede [zy] in den Hemel / ende heerlickheydt in de hooghſte [plaetſen.]

39 Ende ſommige der Phariſeen uyt de ſchare ſeyden tot hem / Meeſter / beſtraft uwe Diſcipelen.

40 Ende hy antwoordende ſeyde tot haer / Ick ſegge u-lieden dat / ſoo deſe ſwijghen / de ſteenen haeſt roepen ſullen.

41 Ende als hy nae by quam / ende de ſtadt ſagh / weende hy over haer /

42 Seggende / Och of ghy ock bekendet / ock noch in deſen uwen dagh / het ghene tot uwen vrede [dient!] Maer nu is het verborgen voor uwe oogen.

43 Want daer ſullen dagen over u komen / dat uwe vyanden een begravinghe rondtom u ſullen opwerpen / ende ſullen u omcingelen / ende u van alle zijden benouwen.

44 Ende ſullen u tot den grondt nederwerpen / ende uwe kinderen in u: ende sy en ſullen in u den [eenen] ſteen op den [anderen] ſteen niet laten: daerom dat ghy den tijdt uwer beſoeckinghe niet bekent en hebt.

45 Ende ghegaen zijnde in den Tempel / begon hy uyt te drijven de gene die daer in verkochten ende kochten /

46 Seggende tot haer / Daer is gheſchreven / Mijn huys is een

dia ſouda liat,

38 Daan catta : Bapalikara Radgja itou jang datan ſitou pada namma Tuan ALLAH: Tantoſſa ja adda de Sorga daan mahamouljanja pada tampat jang terlebhe tingi.

39 Daan barrang orang Phariſey derri cauwan itou catta padanja: Tuan larang la Sahabat Sahabat mou.

40 Macca dia menjauwt daan catta padanja; Akou catta mou, djecalauw jang ini diëm, macca batou batou jaddi batria.

41 Daan ſedang dia datan decat, daan menliat negri itou, macca ja menangis padanja,

42 Daan catta; Djecalauw mou adda tauw pada harri harri mou jang ini juga appa adda patut pada tantoſſa mou! Tetapi ſaccarang ja ſouda berlindong derri matta mou.

43 Carna pada mou adda datan barrang harri, macca ſatrou mou dia jaddi bacoupongkan dengan cottanja calouling mou, daan pada gnap bla dia ſaſſakan mou;

44 Daan dia jaddi ratacan mou ſampey ca tanna, daan anna annac mou de dallam mou: daan dia tjadda bri tingal mou ſuatu batou pada jang lain: tegal itou mou tjadda tauw ingat coutica ja ſouda mendapat mou.

45 Daan dia pegi ca Kebith, daan mouley boang calouwar itou, jang dia menbeli daan menjuwel de dallam itou,

46 Daan catta padanja, Adda menjurat ſitou, Roma akou itou ſuatu ro-

huys des ghebedts: maer ghy hebt dat tot een kuyl der moordenaren gemaeckt.

47 Ende hy leerde daghelicks in den Tempel: ende de Over-priesters/ende de Schrift-geleerde/ ende de Overste des volcks sochten hem te dooden:

48 Ende sy en vonden niet/ wat sy doen souden: want alle het volck hingh hem aen/ ende hoorde [hem.]

Het xx. Capittel.

1 Ende het geschiedde in een van die daghen/ als hy in den Tempel het volck leerde/ ende het Euangelium verkondigde/ dat de Over-priesters ende de Schrift-geleerde met de Ouderlinghen daer over quamen/

2 Ende spraken tot hem/ seggende/ Seght ons/ door wat macht ghy dese dingen doet: Oft wie hy is die u dese macht heeft gegeven?

3 Ende hy antwoordende seyde tot haer/ Ick sal u ock een woordt vragen: ende segget my/

4 De Doop Joannis was die uyt den hemel/ ofte uyt de menschen?

5 Ende sy overlepden onder haer/ seggende/ Indien wy seggen/ Uyt den hemel: soo sal hy seghen/ Waerom en hebt ghy dan hem niet gelooft?

6 Ende indien wy seggen/ Uyt de

ma sombajang: tetapi mou souda boat itou pada suatu loubang samoan.

47 Daan saharri harri dia adjar de Kebith: macca Himam Himam besar, daan Pengarti surat, daan orang orang jang Terlebhe la mentjery bermatti-acan dia:

48 Daan dia tjadda mendapat bagimanna dia berhole menboat itou: carna sagala orang dengar dia, daan gantong padanja.

Brentihan jang ca doa poulo. 20.

1 Daan jaddi pada barrang harri derri itou, sedang dia adjar orang daan Euangeli-acan de Kebith, macca Himam, daan Pengarti surat, dengan Touwa Touwa orang itou datan padanja;

2 Daan bercatta pada dia, cattanja: Bri tauw la kita; derri pada coassa appa mou menboat ini: atauwa sjappa itou, jang dia menbri mou coassa itou?

3 Daan dia menjauwt, daan catta padanja; Akou pon jaddi tanja barrang suatu pada mou: daan bri tauw la akou itou,

4 Mandihan Joannis ja adda derri surga, atauwa derri orang manusscia?

5 Daan dia kira pada sandiri, daan catta; Djecalauw kita catta, Derri surga: macca dia jaddi catta; Appa moula camou tjadda pitsjajakanja?

6 Daan djecalauw kita catta; Der-

de menſchen: ſoo ſal ons al het volck ſteenighen: Want ſy houden voor ſeecker dat Joannes een Prophect was.

7 Ende ſy antwoordden / dat ſy niet en wiſten van waer [die was.]

8 Ende Jeſus ſeyde tot haer / Soo en ſegghe ick u ock niet / door wat macht ick deſe dingen doe.

9 Ende hy begon tot het volck deſe gelijckeniſſe te ſeggen / Een ſeker menſche plantede eenen wijngaert / ende hy verhuerde dien aen landt-lieden / ende trock eenen langen tijdt buyten 's landts.

10 Eñ als het de tijd was / ſandt hy tot de landt-lieden eenen dienſtknecht / op dat ſy hem van de vrucht des wijngaerts geven ſouden: maer de lant-lieden ſloegen den ſelven / ende ſonden [hem] ledigh henen.

11 Ende wederom ſandt hy noch eenen anderen dienſtknecht / maer ock dien geſlaghen ende ſmadelick ghehandelt hebbende / ſonden ſy [hem] ledigh henen.

12 Ende wederom ſandt hy noch eenen derden: maer ſy verwondden ock deſen / ende wierpen [hem] uyt.

13 Ende de heere des wijngaerts ſeyde / Wat ſal ick doen? Ick ſal mijnen geliefden ſone ſenden: mogelick deſen ſiende ſullen ſy [hem] ontſien.

14 Maer als de landt-lieden hem ſagen / overleyden ſy ouder malcanderen / ende ſeyden / Deſe is de erfgenaem /

ri orang manuſſcia: macca ſagala orang dia limparacan kita dengan batou: Carna dia kira ſongo Joannes ja ſaorang Nabbi.

7 Macca dia menjauwt, ja tjadda tauw derri manna dia.

8 Sedang itou Jeſus catta padanja; Macca akou tjadda bri tauw kau mou pon, derri pada coaſſa appa akou menboat barrang jang ini.

9 Daan dia mouley bercatta pada orang orang ſaperti oupama jang ini: Orang manuſſcia ſaorang dia bertanam ſuatu coubon angor, daan dia ſewa itou pada orang darrat, daan djadda delouwar negri lama lama la.

10 Daan pada wachtou jang patut, dia ſouro ſouroanja ſaorang pada orang darrat itou, agar dia bricanja derri boa angor itou: daan orang darrat dia poccolnja, daan ſourokanja hampa pegi calouwar.

11 Daan lebhe derri pada itou dia ſouro ſouroanja ſaorang lain, daan jang ini ja poccol pon, daan menboatnja malou la, daan ſourokanja hampa calouwar.

12 Daan lebhe derri pada itou dia ſouro lagi jang ca tiga; daan jang ini dia loucka-acan pon, daan boangkanja calouwar.

13 Macca tuan angor itou catta; Appa akou boat; Akou ſouro anna lelacki jang tercaſſe akou: ſjappa tauw tattdalla ja liat dia, ja adda tacodt dia.

14 Tetapi ſedang orang darrat itou menliat dia, ja kira pada ſandiri, daan catta: Ini la annac pouſſaca, camare

naem/ komt/ laet ons hem dooden/ op dat de erffenisse onse worde.

15 Ende als sy hem buyten den wijngaert uytgheworpen hadden/ dooden sy [hem.] Wat sal dan de heere des wijngaerts haer doen?

16 Hy sal komen ende dese lantlieden verderven/ ende sal den wijngaert aen andere gheven. Ende als sy [dat] hoorden/ seyden sy/ Dat sy verre.

17 Maer hy sagh'se aen/ ende seyde/ Wat is dan dit/ het welck geschreve staet/ De steen dien de bouwlieden verworpen hebben/ dese is tot een hooft des hoecks geworden?

18 Een pegelick die op dien steen valt/ sal verplettert worden/ ende op wien hy valt/ die sal hy vermorselen.

19 Ende de Over-priesters ende de Schrift-gheleerde sochten te dier selver ure de handen aen hem te slaen: maer sy vreesden het volck: want sy verstonden dat hy dese gelijckenisse tegen haer ghesprooken hadde.

20 Ende sy namen [hem] waer/ ende sonden verspieders uyt/ die haer selven veynsden rechtveerdigh te zijn: op dat sy hem in [sijne] reden vanghen mochten/ om hem der heerschappye ende der macht des Stadt-houders over te leveren.

21 Ende sy vraeghden hem/ seggende/ Meester/ wy weten dat ghy recht spreeckt/ ende leert/ ende den persoon niet aen en neemt/ maer leert den wegh Godts in der waerheydt.

22 Is

mare la, bear kita bermatti dia, agar pouſſakanja jaddi ampounja kita.

15 Macca dia boangkanja delouwar coubon angor, daan bermatti dia. Macca tuan coubon angor itou appa dia jaddi boat padanja?

16 Ja adda datan daan rouffa orang darrat itou, daan coubon angor itou dia briacan orang lain. Sedang ja dengar itou, cattanja, Djangan adda itou.

17 Daan Jeſus liat pandangkanja, daan catta: Macca appa itou, dia ſouda menjurat, Batou itou jang jure toucan adda boang, ini la ſouda jaddi cappalla oudjong?

18 Sjappa djato pada batou ini, dia jaddi pitſja la, daan pada ſjappa itou djato, dia jaddi romokanja.

19 Macca Himam beſar daan Pengarti ſurat ca coutica itou mentjery tancap dia: tetapi dia tacodt orang: carna dia tauw ſaperti jang ini dia catta pada dia juga.

20 Daan dia ingatkanja, daan dia ſouro orang hiſmou, jang dia poura poura ja orang berpalha; agar dia berhole tancap pada cattahanja, daan berhole ceraacan orang beſar daan dallam coaſſa jure pegang negri.

21 Macca dia tanjakanja, daan catta: Kita tauw tuan bercatta jang benar juga, daan adjar, daan tjadda liat pada orang orang, tetapi beradjar djalan Alhatalla pada benarnja.

22 Ad-

22 Is het ons gheoorlooft den Keyser schattinge te gevē/ ofte niet?
23 Ende hy hare arghlistighept bemerckende / seyde tot haer / Wat versoeckt ghy my?
24 Toont my eenen penningh: wiens beeld ende opschrift heeft hy? Ende sy antwoordende seyden / Des Keysers.
25 Ende hy seyde tot haer/Geeft dan den Keyser dat des Keysers is/ ende Gode dat Godes [is.]

26 Ende sy en konden hem in [sijn] woordt niet vatten voor den volcke:ende haer verwonderende over sijne antwoorde swegen sy stille.
27 Ende tot hem quamen sommighe der Sadduceen/ welcke tegen-sprekende [seggen] datter geen opstandinge en is / ende vraeghden hem /
28 Seggende/ Meester/ Moses heeft ons geschreven / So yemants broeder sterft/ die een wijf heeft / ende hy sterft sonder kinderen/ dat sijn broeder het wijf nemen sal/ ende sijnen broeder zaedt verwecken.
29 Daer waren nu seven broeders/ende de eerste nam een wijf/ende hy stierf sonder kinderen.

30 Ende de tweede nam dat wijf/ ende [oock] dese stierf sonder kinderen.
31 Ende de derde nam het selve [wijf:] ende desghelijcks oock de seven/ ende en hebben gheen kinderen nagelaten/ende zijn gestorven.

22 Adda patut kita menbry hadet pada Sultaan ca tida ?
23 Sedang dia mengarti tjerdenja, ja catta padanja; Appa mou tjoubba acan beta?
24 Tonjo la akou dinnar sakeping: roupa daan surat alamat sjappa ja adda? Dia menjauwt, daan catta; Ampounja Sultaan.
25 Daan dia catta padanja, Macca bry la pada Sultaan ampounja Sultaan daan ALLAH-TALLA ampounja ALLAH-TALLA.
26 Macca dia tjadda berhole lauwan cattahanja ca adapan orang:macca heran derri pada menjauwtnja, ja diëm la.
27 Daan ca pada dia datan barrang orang Sadducey, jang manna catta orang tjadda bangon derri mattinja, daan tanja dia,

28 Daan catta; Tuan, Moses soudа menjurat acan kita, Djecalauw barrang soudara orang, souda babini, matti, daan tjadda tingal annac, soudara dia jaddi ambil bini itou, agar gra bangon annac annac soudara dia.
29 Macca saccarang adda toudjo berade: daan jang doulou dia menambil bini saorang, daan matti daan tjadda tingal anna.
30 Daan jang ca doa menambil bini, daan bermatti, pon ja tjadda tingal anna.
31 Daan jang ca tiga menambilnja : daan demikjan pon jang toudjo itou sammoa, daan tjadda tingal annac, daan bermatti juga.

32 Ende ten laetſten nae allen ſtierf oock het wijf.

33 In de opſtandinghe dan / wiens wijf van deſen ſal ſy zijn ? Want die ſeven hebben deſelve tot een wijf gehadt.

34 Ende Jeſus antwoordende ſeyde tot haer / De kinderen deſer eeuwe trouwen / ende worden ten houwelicke uptgegeven :

35 Maer die weerdigh ſullen geacht zijn die eeuwe te verwerven / ende de opſtandinghe upt den dooden / en ſullen noch trouwen / noch ten houwelicke upt-ghegeven worden.

36 Want ſy en konnen niet meer ſterven: want ſy zijn den Enghelen ghelijck. Ende ſy zijn kinderen Godts / dewijle ſy kinderen der opſtandinge zijn.

37 Ende dat de doode opghewerckt ſullen worden / heeft oock Moſes aengheweſen by den doornen-boſch / als hy den Heere noemt den Godt Abrahams / ende den Godt Iſaacs / ende den Godt Jacobs.

38 [Godt]m en is niet een Godt der doode / maer der levende : want ſy leven hem alle.

39 Ende ſommige der Schrift-gheleerde antwoordende ſeyden / Meeſter / ghy hebt wel geſeght.

40 Ende ſy en durfden hem niet meer pet vragen.

41 Ende hy ſeyde tot haer / Hoe ſeg-

32 Daan commodjan derri pada itou ſammoa porampoan jang ini pon bermatti.

33 Saccarang tattcalla orang jaddi bangon, macca ampounja ſjappa dia? Carna ca toudjo ſammoa ſouda menambilnja boat bini.

34 Macca Jeſus menjauwt, daan catta padanja, Anna anna dunja ini cauwin, daan menbry calouwar bacauwin :

35 Tetapi ſjappa jaddi kira patut berhole acan coutica jang bermatti ja adda bangon, dia tjadda cauwin, lagi tjadda bry bacauwin.

36 Carna dia tjadda berhole matti lagi: carna dia ſaperti Meliacat. Daan dia la anna anna ALLAH-TALLA, ſebab dia anna anna terbangon itou.

37 Daan orang orang bermatti adda bangon, itou Moſes pon ſouda bertoundjo decat outan douri itou, ſedang bernamma Tuan ALLAH, ALLAH-TALLA Abraham, ALLAH-TALLA Iſaaac, ALLAH-TALLA Jacob.

38 Daan ALLAH-TALLA boucan ſuatu ALLAH-TALLA orang matti, tetapi jang dia hidop: carna dia hidop acanja ſammoa.

39 Daan barrang orang derri Pengarti ſurat menjauwt, daan catta; Tuan ſouda bercatta bay.

40 Daan dia tjadda brani tanjacanja lagi barrang appa.

41 Daan dia catta padanja; Bagi-

segghen sy/ dat de Christus Davids sone is?

42 Ende Davidt selve seght in het bock der Psalmen / De Heere heeft gesegt tot mijnen Heere / Sit aen mijne rechter-[handt:]

43 Tot dat ick uwe vpanden sal geset hebben tot een voet-banck uwer voeten.

44 David dan noemt hem sijnen Heere/ ende hoe is hy sijn sone?

45 Ende daer alle het volck [het] hoorde / sepde hy tot sijne Discipelen /

46 Wacht u van de Schrift-geleerde / die daer willen wandelen in langhe kleederen/ende bemmnen de groetingen op de merckten/ ende de voor-gestoelten in de Synagogen/ ende de voor-aen-sittinghen in de maeltijden.

47 Die der weduwen huysen opeten / ende onder eenen schijn lange gebeden doen: Dese sullen swaerder oordeel ontfangen.

manna orang catta Christus ja annac lelacki David saorang?

42 Daan David sandiri pada kitap Psabor catta; Tuan ja souda catta pada Tuan akou, Doudocla ca tangan canan akou;

43 Sampey akou terru satrou satrou mou, pada suatu galang-acan cacki mou.

44 Macca David bernammakanja Tuan, daan bagimanna ja annac lelacki dia?

45 Daan de manna orang sammoa dengar, ja catta pada Sahabatnja;

46 Ingat ingat mou derri Pengati surat, jang dia handac berdjalan dengan cainja panjang, daan dia bersoucka orang somba dia ca besara, daan tincadt jang doulou de Berhimponan orang, daan berdoudoc doulou pada pangilan orang:

47 Jang manna ja maccan habis roma roma orang boudjang, daan poura poura dia sombajang lama lama la: Jang ini dia adda houccum an terlebhe la.

Het xxj. Capittel.

1 ENde opsiende sagh hy de rijcke hare gaven in de Schat-kiste werpen.

2 Ende hy sagh oock een seker arme weduwe twee kleyne [penninghs kens] daer in werpen.

3 Ende hy sepde / Waerlick ick segghe u / dat dese arme weduwe meer

Brentihan jang ca doa poulosa. 21.

1 DAan ja souda tjela matta t liat orang orang caja menboang sumbahanja pada petti menjumba itou.

2 Daan dia liat pon orang porampoan boudjang, jang kiffian saorang boang dallam si tou peti doa keping.

3 Daan dia catta; Sabenar akou catta mou, sa boudjang jang kiffian ini

meer dan alle heeft [in-] gewozpen.

4 Want die alle hebben van haren overvloedt gewozpen tot de gaven Gods: maer dese heeft van haer gebzeck alle den leeftocht die sy hadde / [daer in] gewozpen.

5 Ende als sommige seyden van den Tempel / dat hy met schoone steenen ende begiftinghen verciert was / seyde hy /

6 [Wat] dese dingen [aengaet /] die ghy aenschouwt / daer sullen dagen komen / in welcke niet [eenen] steen op [den anderen] steen en sal gelaten wozden / die niet en sal wozden afgebzoken.

7 Ende sy vzaeghden hem / seggende / Meester / wanneer sullen dan dese dinghen zijn ? ende welck is het teecken / wanneer dese dinghen sullen geschieden ?

8 Ende hy seyde / Siet dat ghy niet verleydt en wozdet: want vele sullender komen onder mijnen name / seggheude / Ick ben [de Chzistus.] Ende de tijdt is na by gekomen: En gaet dan haer niet na.

9 Ende wanneer ghy sult hooren van oozloghen ende beroerten / so en wozdt niet verschzickt. Want dese dinghen moeten eerst gheschieden: maer [noch] en is terstondt het eynde niet.

10 Doe seyde hy tot haer / Het [een] volck sal teghen het [ander] volck opstaen / ende het [een] Koninckrijck teghen het [ander] Koninckrijck.

11 Ende

ini dia boang dallam itou lebhe derri pada jang laïn sammoa:

4 Carna jang ini sammoa dia boang derri pada ampounja terlebhe, agar sumba Alha: tetapi jang ini dia souda boang derri kissianja sammoa appa dia adda balanja.

5 Daan sedang barrang orang catta derri Kebith, ja souda boat bysey dengan batou, daan appa appa lain ja adda brycan; dia catta:

6 Harri harri itou ja adda datan, pada manna derri itou sammoa jang mou liat de sini, tjadda jaddi tingal suatu batou ca atas lain, jang tjadda jaddi romba touron.

7 Macca dia tanjacanja, daan catta; Tuan, mannacalla jaddi itou? daan tauda appa adda tattcalla jaddi itou?

8 Daan dia catta: Liat bay bay, agar orang jangan adjar pada mou sala: carna adda banja datan pada namma akou, daan catta; Akou Christus. Daan wachtou ja adda decat: Carna itou jangan tourut dia.

9 Sedang mou jaddi dengar derri prang, daan goga orang, macca jangan tercoutjut: Carna itou handac jaddi doulou: tetapi boulum lagi sagra ja adda oudjongnja.

10 Daan dia catta padanja; Oumat suatu jaddi bangon daan lauwan pada jang lain, daan suatu Radjat pada jang lain.

11 Daan

11 Ende daer sullen groote aerdbevinghen wesen in verscheyden plaetsen/ ende hongers-nooden/ ende pestilentien : daer sullen oock schrickelicke dinghen / ende groote teeckenen van den hemel gheschieden.

12 Maer voor dit alles sullen sy hare handen aen u-lieden slaen/ ende [u] vervolgen / [u] overleverende in de Synagogen ende gevangenissen/ ende ghy sult getrocken worden voor Koninghen ende Stadthouders/ om mijns naems wille.

13 Ende [dit] sal u overkomen tot een getuygenisse.

14 Neemt dan in uwe herten voor/ van te voren niet te overdencken / [hoe] ghy u verantwoorden sult.

15 Want ick sal u mondt ende wijsheydt geven/ welcke niet en sullen konnen tegenspreken / noch wederstaen/ alle die haer teghen u setten.

16 Ende ghy sult over-gelevert worden oock van ouders / ende broeders/ ende magen/ ende vrienden : ende sy sullender [sommighe] upt u dooden.

17 Ende ghy sult van allen gehaet wordé om mijns naems wille.

18 Doch niet een haer upt uwen hoofde en sal verloren gaen.

19 Besittet uwe zielen in uwe lijdtsaemheydt.

20 Maer wanneer ghy sien sult dat Jerusalem van heyr-leghers omeringhelt wordt/ soo weet alsdan

11 Daan de sini sana adda gompa boumi besar, daan barrang appa sammoa mahal, daan penjakitan, daan cardjahan tercoutjut; daan adda jaddi tanda tanda besar derri langit.

12 Tetapi doulou derri pada itou sammoa jaddi, dia adda tancapcan mou, daan bericodt mou, daan ceraacan mou de Berhimponanja, daan penjaranja, daan bauwa pada Radgja Radgja daan jure Houccum negri, sebab namma akou.

13 Daan jaddi mou pada suatu sahitan.

14 Macca kira pada hatti mou, agar jangan tsjinta, appa mou jaddi menjauwt.

15 Carna akou jaddi brycan mou moulut, daan boudiman, pada manna ja tjadda berhole bercatta, lagi lauwan sammoa itou, jang dia handac lauwan pada mou.

16 Mou pon jaddi cera-acan derri pada ibou bappa, daan derri soudara, daan derri cauwum, daan derri soubat soubat mou : daan dia jaddi bermatti barrang orang derri mou.

17 Daan sagnap orang jaddi bintsi acan mou, sebab namma akou.

18 Daan sa crat rambodt cappalla mou tjadda jaddi jelang.

19 Pegang la djeuwa mou dallam nanti tahan la mou.

20 Daan sedang mou jaddi liat negri Jerusalem jaddi bacoubong dengan cauwum cauwum orang prang,

dat hare verwoestinghe na by ghekomen is.

21 Alsdan die in Judea zijn/ dat se vlieden na de bergen: ende die in het midden van het selve zijn/ datse daer uyt trecken: ende die op de velden zijn/dat'se in het selve niet en komen.

22 Want dese zijn daghen der wraake/ op dat alles vervult worde dat geschreven is.

23 Doch wee den bevruchten/ ende den sooghenden [vrouwen] in die daghen: want daer sal groote noodt zijn in het landt/ ende toorn over dit volck.

24 Ende sy sullen vallen door de scherpte des sweerdts/ ende gevanckelick wech-ghevoert worden onder alle volcken: ende Jerusalem sal van de Heydenen vertreden worden tot dat de tijden der Heydenen vervult sullen zijn.

25 Ende daer sullen teeckenen zijn in de Sonne/ ende Mane/ ende Sterren/ ende op de aerde benauwthepdt der volckeren/ met twijffelmoedighepdt/ als de zee ende water-golven groot gelupt sullen geven:

26 Ende den menschen het herte sal beswijcken van vreese/ ende verwachtinge der dingen/ die het aerdrijck sullen overkomen. Want de krachten der hemelen sullen beweeght worden.

27 Ende alsdan sullen sy den Sone des menschen sien komen in een wolcke met groote kracht ende heer-

macca tauw benaassanja souda sampey decat.

21 Sedang itou sjappa adda de Judea, lari-la ca bouckit: daan sjappa adda de tenga itou, simpan la de louwar: daan sjappa adda de bindang, jangan la massoc de sitou.

22 Carna ini la harri harri jang ter balaz, agar jaddi gnap itou jang souda menjurat.

23 Harram la porampoan jang dia babonting daan jang dia penossou pada harri harri itou: carna adda suatu souckarhan de boumi, daan goussarnja pada oumat ini.

24 Daan di jaddi djato pada tadjem tadjem pedang itou, daan bauwa peginja balongou pada gnap orang orang: daan Jerusalem jaddi iere dengan cacki orang Chlaja sampey coutica orang Chlaja itou jaddi gnap.

25 Daan sedang itou adda tanda tanda pada Matta harri, daan pada Boulan, daan pada Bintang Bintang, daan de boumi roussahatti orang, derri pada kitsgil hattinja, sedang lauwt daan hombak ja adda boungni:

26 Daan orang orang manussia ja adda antsjor derri pada penakotnja, daan derri pada ja adda nanti barrang itou, jang adda datan pada dunja. Carna coassa coassa surga itou dia jaddi bagra.

27 Daan sedang itou dia jaddi liat Annac lelacki manussia datan pada suatu auwan, dengan coassa besar, daan

heerlickheydt.

28 Als nu dese dinghen beginnen te gheschieden/ soo siet om hooghe / ende heft uwe hoofden opwaerts / om dat uwe verlossinge na by is.

29 Ende hy seyde tot haer een gelijckenisse/ Siet den vijge-boom / ende alle de boomen.

30 Wanneer sy nu uytspruyten/ende ghy [dat] siet/soo weet ghy uyt u selven dat de Somer nu nae by is.

33 Also oock ghy/ wanneer ghy dese dinghen sult sien geschieden/soo weet dat het Koninckrijcke Godts nae by is.

32 Voorwaer ick seggha u / dat dit geslachte geensins en sal voorbygaen/ tot dat alles sal geschiedt zijn.

33 De hemel ende de aerde sullen voorby-gaen/ maer mijne woorden en sullen gheensins voorby-gaen.

34 Ende wacht u selven / dat uwe herten niet te eenigher tijdt beswaert en worden met brasserye / ende dronckenschap / ende sorghbuldigheden deses levens / ende dat u dien dagh niet onvoorsiens [over] en kome.

35 Want gelijck een strick sal hy komen over alle de ghene die op den gantschen aertbodem geseten zijn.

36 Waeckt dan tot aller tijdt/ biddende dat ghy meught weerdigh gheacht worden te ontvlieden alle dese dingen die gheschieden sullen / ende te staen voor den Sone des menschen.

37 Des

daan hormatnja.

28 Daan tattcalla bamouley barrang jang ini sammoa jaddi, macca liat la ca atas, daan ancat cappalla mou, carna menlepas han mou ja adda decat.

29 Daan dia catta padanja suatu saperti oupama: Liat la pada pohon ara, daan sagala pohon.

30 Sedang dia saccarang tombo, macca mou liat daan tauw derri itou, moussim camarau ja adda decat.

31 Bagitou mou pon, tattcalla mou liat barrang ini ja adda jaddi, tauw la Radjat Alhatalla adda decat.

32 Sabenar akou catta mou, sa assak ini tjadda jelang, sampey ini sammoa jaddi juga.

33 Langit daan boumi ja adda jelang tetapi cattahan akou tjadda jaddi ielang.

34 Daan ingat la mou sandiri, agar pada barrang wachtou hatti mou tjadda jaddi brat, dengan maccanan daan mabouknja, daan tsjintahan hidop ini, agar harri itou jangan sampey sagra pada mou tattcalla tjadda tauw.

35 Carna saperti suatu jala ja adda datan pada itou sammoa jang dia doudoc de segalla boumi.

36 Carna itou jagga la pada gnap wachtou, daan somba, agar ja adda kira-kira mou patut lari derri pada barrang ini sammoa, jang djadda jaddi; daan berhole badiri adapan Annac lelacki manussia.

37 Daan

37 Des daeghs nu was hy leerende in den Tempel / maer des nachts gingh hy uyt / ende vernachtte op den bergh/ genaemt den Olijf-[bergh.]

38 Ende alle het volck quam des morghens vroegh tot hem in den Tempel/ om hem te hooren.

37 Daan siang dia adjar de Kebith-daan malam ja pegi calouwar, daan doudoc de bouckit, jang dia bernamma bouckit Oliveti.

38 Daan orang sammoa pagi pagi ja adda datan padanja de Kebith, agar dengar dia.

Het xxij. Capittel.

Brentiban jang ca doa pôulo doa. 22.

1 ENde het feest der ongheheevelde [vrooden/] ghenaemt Pascha/ was nae by.

1 DAan harri raya roti manis ja-adda decat, jang adda bernamma Passcha.

2 Ende de Overpriesters ende de Schriftgheleerde sochten / hoe sy hem ombrenghen souden: want sy vreesden het volck.

2 Daan Himam besar daan Pengarti surat itou mentjeri, bagimanna ja berhole bermatticanja: carna dia tacodt orang.

3 Ende de Satan voer in Judas / die toeghenaemt was Iscarioth / zijnde uyt het getal der twaelve.

3 Daan Seitan hebelis itou ja souda massoc pada Judam, jang dia bernamma Iscarioth, daan dia saorang derri jang ca doa blaz.

4 Ende hy gingh henen / ende sprack met de Overpriesters ende de Hooft-mannen/ hoe hy hem haer soude overleveren.

4 Jang ca manna pegi, daan bercatta dengan Himam Himam besar, daan Pongelou orang, bagimanna ja cerakanja.

5 Ende sy waren verblijdt / ende zijn het eens gheworden / dat sy hem geldt geven souden.

5 Macca dia soucka, daan berdgiangi samma, menbrinja pera.

6 Ende hy beloofde het / ende socht ghelegenthevdt om hem haer over te leveren sonder oproer.

6 Macca dia djangikanja, daan tjerry mannacalla patut cerakanja jangan goga.

7 Ende de dagh der ongheheveelde [vrooden] quam/ op den welcken het Pascha moest geslacht worden.

7 Daan harri roti manis sampey la, pada jang manna patut orang simbile Passcha itou.

8 Ende hy sondt Petrum ende Joannem uyt/ seggende/ Gaet henen / ende bereydt ons het Pascha op dat wy het eten mogen.

8 Daan Jesus dia souro calouwar Petrum, daan Joannem, daan catta: Pegi, berhadir la kita jang Passcha, agar kita maccan itou.

9 Ende

9 Daan

9 Ende sy seyden tot hem/ Waer wilt ghy dat wy het berepden?

10 Ende hy seyde tot haer/ Siet/ als ghy in de stadt sult ghekomen zijn/ soo sal u een menschе ontmoeten/ dragende een krupcke waters/ volghet hem in het huys daer hy ingaet.

11 Ende ghy sult seggheu tot den huys-vader van dat huys/ De Meester seght u/ Waer is de eet-sale/ daer ick het Pascha met mijne Discipelen eten sal?

12 Ende hy sal u een groote toegheruste opper-sale wijsen/ berepdt het aldaer.

13 Ende sy henen gaende/ vonden het gheliick hy haer gheseght hadde/ ende berepdden het Pascha.

14 Ende als de upre ghekomen was/ sat hy aen/ ende de twaelf Apostelen met hem.

15 Ende hy seyde tot haer/ Ick hebbe grootelicks begeert dit Pascha met u te eten/eer dat ick lijde.

16 Want ick seggheu/ dat ick niet meer daer van eten en sal/ tot dat het verbult sal zijn in het Koninckrijcke Godts.

17 Ende als hy eenen drinck-beker genomen hadde/ende gedanckt hadde/seyde hy/ Neemt desen/ ende deelt [hem] onder u-lieden.

18 Want ick segge u/ dat ick niet drincken en sal van de vrucht des wijnstocks/ tot dat het Koninckrijcke Godts sal gekomen zijn.

19 Ende hy nam broodt/ ende als

9 Daan dia catta padanja: Tuan handac de manna kita berhadir itou?

10 Macca dia cattakanja: Liat tatcalla mou adda sampey de negri, macca orang saorang djadda bertemou acan mou, berousong ajer sa boujong: icodt la dia blackang de roma pada manna dia massoc.

11 Daan catta pada tuan roma itou: Tuan catta pada mou; De manna tampat itou, beta jaddi maccan jang Passcha dengan Sahabat akou?

12 Daan dia jaddi tounjocan mou suatu bile besar ca atas, jang souda berampar berhadir la sitou.

13 Daan dia pegi, macca bertemou sapertinja souda cattakan, daan dia berhadir Passcha itou.

14 Daan sedang coutica itou souda sampey, dia doudoc ca couda la, daan Apostoli jang ca doa blas dengan dia.

15 Daan dia catta padanja: Sangat akou handac maccan Passcha ini dengan mou, doulou derri akou jaddi tahan.

16 Carna akou catta mou itou, derri pada saccarang akou tjadda jaddi maccan derri itou, sampey ja jaddi gnap de Radjat ALLAH-TALLA.

17 Daan dia ambil baccaz minum, somba, daan catta, Ambil la ini, daan bagicanja pada mou.

18 Carna akou catta mou; akou tjadda jaddi minum derri boa pohon angor, sampey Radjat ALLAH-TALLA datan.

19 Daan dia ambil roti, somba,

als hy ghedanckt hadde brack het/ ende gaf het haer/seggende: Dat is mijn lichaem het welck voor u ghegeven wordt: Doet dat tot mijner gedachtenisse.

20 Desgelijcks oock den dranckbeker nae het avondtmael/ seggende / Dese dranck-beker [is] 't Nieuwe Testament in mijnen bloede / 't welck voor u vergoten wordt.

21 Doch / siet / de handt des genen/die my verraedt/is met my aen de tafel.

22 Ende de Sone des menschen gaet wel henen / gelijck besloten is: Doch wee dien menschе door welcken hy verraden wordt.

23 Ende sy begonden onder malkanderen te vragen / wie van haer het doch mochte zijn / die dat doen soude.

24 Ende daer wierdt oock twistinge onder haer / wie van haer scheen de meeste te zijn.

25 Ende hy seyde tot haer / De Koningen der volckeren heerschen over haer: ende die macht over haer hebben/worden weldadige[Heeren] genaemt.

26 Doch ghy niet alsoo: maer de meeste onder u / die zy ghelijck de minste: ende die voorganger is/ als een die dient.

27 Want wie is meerder: Die aensit / ofte die dient? En is het niet die aensit? Maer ick ben in het midden van u/ als een die dient.

28 Ende

daan pitsjakan itou, daan menbry padanja, daan catta: Itou badan akou, jang jaddi pitsja pada mou: Boat la itou agar ingat akou.

20 Demikjan pon baccaz minum souda dia maccan malam, daan catta: Baccaz minum ini la Sahitan Barouw pada dara akou, jang dia jaddi tompa pada mou.

21 Wallakjan liat tangan orang, jang dia hismou akou, ja adda dengan akou de couda sini.

22 Daan Anna manusscia ja pegi, saperti souda pitsjara: Wallakjan adoy saorang manusscia itou, pada manna dia jaddi hismou.

23 Macca dia bermouley tanja massing massing, sjappa la derri dia, jang dia jaddi menboat itou.

24 Daan dia adda babanta pon samma, sjappa derri dia adda menroupanja jang lebbe besar.

25 Tetapi dia catta padanja: Radgja Radgja orang Chlaja dia sourou-kan orangnja: daan itou jang djadda coassa padanja, dia jaddi bernammakan Tuan Tuan jang ter maaff.

26 Tetapi mou bouccan bagitou: carna jang besar pada mou adda saperti jang kitsgil: daan sjappa pagan cardja, saperti souroan saorang.

27 Carna sjappa lebbe: Itou jang dia doudoc de couda couda, atauwa jang dia toulong orang? Bouccan dia itou, jang doudoc de couda couda? Tetapi akou adda tenga mou, saperti saorang menoulong.

28 Daan

28 Ende ghy zijt de ghene / die met my steedts gebleven zijt in mijne verſoeckingen.

29 Ende ick verordinere u het Koninckrijck/ gheliickerwijs mijn Vader my [dat] verordineert heeft:

30 Op dat ghy etet ende drincket aen mijne tafel in mijn Koninckrijck/ ende ſittet op throonen/ oordeelende de twaelf ghellachten Iſraëls.

31 Ende de Heere ſeyde/ Simon/ Simon/ ſiet/ de Satan heeft u-lieden ſeer begheert/ om te ſiften als de terwe:

32 Maer ick hebbe voor u gebeden/dat uw' geloove niet op en houde: ende ghy als ghy eens ſult bekeert zijn/ ſoo verſterckt uwe broeders.

33 Ende hy ſeyde tot hem / Heere/ ick ben bereydt met u ock in de gevanghenuſſe ende in den doodt te gaen.

34 Maer hy ſeyde / Ick ſegge u Petre / de haen en ſal heden niet kraeyen / eer ghy driemael ſult verloochent hebben/ dat ghy my kent.

35 Ende hy ſeyde tot haer / Als ick u uytſondt/ ſonder buydel / ende male/ ende ſchoenen / heeft u ock yet ontbroocken? Ende ſy ſeyden / Niets.

36 Hy ſeyde dan tot haer/ Maer nu/wie eenen buydel heeft/die neme hem/ deſgelijcks ock een male: ende die gheen en heeft / die verkoope ſijn kleedt/ ende koope een ſweerdt.

28 Daan mou ſammoa dia itou, jang tingal decat akou de dallam tſjobbahan akou.

29 Daan akou nougra mou Radjat ſurga, ſaperti Bappa akou dia ſouda nougrakan akou itou:

30 Agar mou maccan daan minum de couda akou, dallam Radjat akou, daan agar doudoc de maligey, daan berhouccum aſſal aſſal Iſraël ca doa blaz itou.

31 Tuan pon ja catta; Simon, Simon, liat Seitan hebilis dia ſouda handac aja acan mou, ſaperti bidgi gendum:

32 Tetapi akou ſouda ſombakan, agar pitſjaja mou jangan dia poutus; daan mou tattcalla ſouda balec, macca bertogo la ſoudara ſoudara mou.

33 Macca dia cattakanja; Tuan, beta ſoucka tourut tuan de penjara, daan ſampey ca matti juga.

34 Daan dia catta; Akou catta mou Petre, ajam tjadda jaddi coucko ſaharri ini, doulou derri pada mou jaddi baſackal tiga kali tjadda kenel akou.

35 Daan dia catta padanja; Sedang akou ſouro mou calouwar, tjadda pondi, tjadda baccaz maccan, tjadda caus, mou adda appa courang? Dia catta, Tjadda.

36 Macca dia catta padanja, Tetapi ſaccarang, ſjappa ja adda ſuatu pondi, bearnja ambil itou, demikjan pon ſuatu ſarang kouli: tdaan ſjappa tjadda appa, bear ja juwel cainja, daan menbeli pedang ſabila.

37 Want ick segghe u dat noch dit/ het welck gheschreven is/ in my moet volbracht worden/ namelick/ Ende hy is met de misdadige gerekent. Want oock die dingen die van my [gheschreven zijn/] hebben een eynde.

38 Ende sy seyden/ Heere/ siet hier twee sweerden. Ende hy seyde tot haer/ Het is genoegh.

39 Ende uytgaende vertrock hy/ ghelijck hy ghewoon was/ nae den Olijf-bergh: ende hem volghden oock sijne Discipelen.

40 Ende als hy aen die plaetse ghekomen was/ seyde hy tot haer/ Biddet/ dat ghy niet in versoeckinge en komt.

41 Ende hy scheydde hem van haer af/ ontrent eenen steen-worp/ ende knielde neder/ende badt/

42 Segghende/ Vader/ of ghy wildet desen drinck-beker van my wech-nemen! doch niet mijnen wille/ maer den uwen/ geschiede.

43 Ende van hem wierdt gesien een Enghel uyt den hemel/ die hem versterckte.

44 Ende in swaren strijdt zijnde/ badt hy te ernstigher. Ende sijn sweet wierdt ghelijck groote droppelen bloedts/ die op de aerde afliepen.

45 Ende als hy van 't ghebedt opghestaen was/ quam hy tot sijne Discipelen/ ende vondt haer slapende van droefheydt.

46 Ende

37 Carna akou cattakan mou; appa adda menjurat itou bergouna lagi jaddi poutus capada akou: catauwi, Daan dia souda bilang dengan orang orang jang dia boat djahat: Carna pon appa souda surat derri akou, poutus juga.

38 Daan dia catta; Tuan, liat la sini pedang doa bila. Macca dia catta padanja, Itou souda la.

39 Daan dia pegi calouwar, sapertinja beassa, pada bouckit boa Minjac, daan Sahabatnja dia icodtnja blackang.

40 Daan sedang dia souda sampey pada tampat itou, ja catta padanja, Somba, agar mou jangan sampey capada tsjobbahan.

41 Daan Jesus tjerey derri dia, djauwnja amphir sa limpar dengan batou sa keping, macca dia berloutut, daan somba,

42 Daan catta: Bappa, djecalauw handac, ambil pegi baccaz minum ini derri akou: wallakjan condati beta jangan, tetapi appa tuan handac, bear jaddi.

43 Daan derri dia jaddi liat Meliacat suatu derri surga, jang dia bertoggo-acanja.

44 Daan sedang djadda pada amok tersouccar itou, macca dia somba terlebhe la. Daan plonja jaddi, seperti tyte dara touron ca tana, besar, jang.

45 Daan sedang dia souda bangon derri sombajangnja, ja datan pada Sahabatnja, daan bertemou dia tidor derri douccanja.

46 Mac-

46 Ende hy seyde tot haer/ Wat slaept ghy? Staet op ende biddet/ op dat ghy niet in verſoeckinghe en komt.

47 Ende als hy noch ſprack/ ſiet daer een ſchare: ende een van de twaelve/ die genaemt was Judas/ gingh haer voor/ ende quam by Jeſum/ om hem te kuſſen.

48 Ende Jeſus ſeyde tot hem/ Juda/ verraedt ghy den Sone des menſchen met eenen kus?

49 Ende die by hem waren/ ſiende wat daer gheſchieden ſoude/ ſeyden tot hem/ Heere/ ſullen wy met den ſweerde ſlaen?

50 Ende een uyt haer ſloegh den dienſtknecht des Hooghenprieſters/ ende hieuw [hem] ſijne rechter oore af.

51 Ende Jeſus antwoordende ſeyde/ Laet'ſe tot hier toe [ghewor-den.] Ende raeckte ſijne oore aen/ ende heelde hem.

52 Ende Jeſus ſeyde tot de Overprieſters ende de Hooft-mannen des Tempels/ ende Ouderlingen/ die tegen hem gekomen waren/ Zijt ghy uytgegaen met ſweerden ende ſtocken als tegen eenen moordenaer?

53 Als ick dagelicks met u was in den Tempel/ ſoo en hebt ghy de handen tegen my niet uyt-geſteken: maer dit is uwe ure/ ende de macht der duyſternisſe.

54 Ende ſy grepen hem ende leydden [hem wech/] ende brachten hem in het huys des Hooghenprieſters.

46 Macca dia catta padanja; Appa mou tidor? Bangon daan ſombala, agar mou jangan ſampey pada tſjobbahan.

47 Daan ſedang dia lagi catta, liat ſuatu cauwan orang: daan ſaorang derri jang ca doa blaz, jang dia bernamma Judas, berdjalan adapan dia, daan datan pada Jeſus, agar tſjum dia.

48 Daan Jeſus catta padanja; Judas, mou hiſmoukan Annac lelacki manuſſcia dengan tſjum ſa cali?

49 Daan itou jang baſerta dengan dia, ſedang liat appa adda de ſitou, catta pada dia: Tuan, kita memoccol dengan pedang?

50 Daan ſaorang derri dia ja poccol ſaorang ſouroan Himam beſar, daan tatta poutus telinganja canan itou.

51 Daan Jeſus menjauwt, daan catta: Bearnja ſampey ſini. Daan dia djama telinganja, daan ſombokan dia.

52 Macca Jeſus catta pada Himam Himam beſar, daan Pongelou Kebith, daan Touwa orang orang, jang ſouda datan padanja: Mou ſouda calouwar dengan pedang, daan batang, ſaperti capada ſaorang ſamoan.

53 Sedang akou ſaharri ſaharri adda dengan mou de Kebith, macca mou tjadda djama akou dengan tangan: tetapi ini la coutica mou, daan coaſſa terglap la.

54 Daan dia tancapnja antar dia pegi, daan bauwa dia pada roma Himam

sters. Ende Petrus volghde van verre.

55 Ende als sy vyer ontsteken hadden / in het midden van de sale / ende sy te samen nedersaten / sat Petrus in het midden van haer:

56 Ende een seker dienstmaeght siende hem by het vyer sitten / ende hare ooghen op hem houdende / seyde / Ock dese was met hem.

57 Maer hy verloochende hem / seggende / Vrouwe / ick en kenne hem niet.

58 Ende korts daer nae een ander hem siende / seyde / Ock ghy sijt van die. Maer Petrus seyde / Mensche / ick en ben niet.

59 Ende als het ontrent een uyr geleden was / bevestigde [dat] een ander / seggende / In der waerheydt sock dese was met hem: Want hy sock een Galileer is.

60 Maer Petrus seyde / Mensche / ick en weet niet wat ghy seght. Ende terstondt als hy noch sprack kraeyde de hane.

61 Ende de Heere hem omkeerende / sagh Petrum aen / ende Petrus wierdt indachtigh des woorts des Heeren / hoe hy hem geseght hadde / Eer de hane sal gekraeyt hebben / sult ghy my driemael verloochenen.

62 Ende Petrus nae buyten gaende / weende bitterlick.

63 Ende de mannen / die Jesum hielden / bespotteden hem / ende sloegen [hem.]

64 Ende

mam besar. Daan Petrus dia icodt derri djaeuw.

55 Daan sedang dia de tengaroma souda passan api, daan doudoc samma, macca Petrus ja doudoc de tenga dia:

56 Daan souroan porampoan saorang menliat dia doudoc dacat trang itou, sedang dia souda liatnja bay bay, ja catta; Jang ini pon ja adda dengan dia.

57 Tetapi dia sanckalnja, daan catta: Porampoan, akou tjadda kenel dia.

58 Daan sedekit lagi saorang lain menliat dia, catta: Mou pon saorang derri jang itou. Daan Petrus catta: Manusscia, beta tjadda.

59 Daan amphir sadjam commodjan derri pada itou, adda saorang lain jang dia bertoggo itou, daan catta: Sabenar-la jang ini ja pon adda dengan dia: Carna dia pon saorang Galilee.

60 Daan Petrus catta: Manusscia, akou tjadda tauw appa mou catta. Daan sabontar sedang dia lagi catta, ajam coucko la.

61 Daan Tuan ja balecanja, liat acan Petrum: macca Petrus jaddi ingat-cattahan Tuan itou, [catauwi] bagimanna ja souda cattakan, Doulou derri pada ajam coucko, mou jaddi bersanckalkan akou tiga cali.

62 Macca Petrus calouwar, daan menangis terpaït.

63 Daan orang orang itou, jang dia pegang Jesum, bagouraukan daan menmoccolnja.

64 Daan

64 Ende als sy hem overdeckt hadden/ sloegen sy hem op het aengesicht/ ende vraeghden hem / seggende/ Propheteert wie het is/ die u geslagen heeft.

65 Ende vele andere dingen seyden sy tegen hem/ lasterende.

66 Ende als het dagh geworden was/ vergaderden de Ouderlingen des volcks / ende de Overpriesters ende Schriftgeleerde / ende vrachten hem in haren Raedt/

67 Seggende / Zijt ghy de Christus? segget ons. Ende hy seyde tot haer/ Indien ick het u segge/ ghy en sult het niet gelooven.

68 Ende indien ick oock vrage/ ghy en sult my niet antwoorden / ofte los laten.

69 Van nu aen sal de Sone des menschen gheseten zijn aen de rechter-[handt] der kracht Godts.

70 Ende sy seyden alle / Zijt ghy dan de Sone Godts? Ende hy seyde tot haer / Ghy segget / dat ick het ben.

71 Ende sy seyden / Wat hebben wy noch getuygenissen van noode? Want wy selve hebben het uyt synen mondt gehoort.

64 Daan sedangnja souda toudong dia, ja poccol mouccanja, daan tanja akan dia cattanja, bernabbikila sjappa ja poccol mou?

65 Daan banja banja hodiatnja lain ja catta padanja.

66 Daan sedang souda jaddi siang, macca jaddi berhimpon Touwa orang, daan Himam besar, daan Rengarti surat, daan bauwakanja pada Pitsjara dia,

67 Daan catta: Djecalauw mou Christus, bri tauw la kita itou. Daan dia catta padanja, Djecalauw akou catta itou pada mou, macca mou tjadda pitsjaja akou.

68 Daan djecalauw akou tanja pada mou, macca tjadda menjauwt akou, lagi menlepas pon tida.

69 Derri pada saccarang Anna lacki manussia jaddi doudoc ca tangan canan coassa Alhatalla itou.

70 Daan dia catta sammoa, Macca mou ja Anna Alhatalla? Daan dia catta padanja, Mou catta akou dia.

71 Daan dia catta, Appa oussaacan kita sahitanja lagi? Carna kita sandiri souda dengar itou derri moulut dia,

Het xxiij. Capittel.

1 Ende de geheele menigte van haer stondt op / ende leydde hem tot Pilatum.

2 Ende sy begonden hem te beschuldigen / seggende / Wy hebben he-

Brentihan jang ca doa poulo tiga. 23.

1 Daan sagala cauwan itou ja adda bangon, daan bauwakanja pada Pilatum.

2 Daan dia mouley mengadoukanja, daan catta: Kita souda mendapat

jang

bevonden dat dese het volck verkeert / ende verbiedt den Keyser schattingen te geven/ seggende/ dat hy selve Christus de Koningh is.

3 Ende Pilatus vraeghde hem/ seggende/ Zijt ghy de Koningh der Joden? Ende hy antwoordde hem ende seyde/ Ghy seght het.

4 Ende Pilatus seyde tot de Overpriesters ende de scharen/ Ick en vinde geen schult in desen menschе.

5 Ende sy hielden te stercker aen / seggende / Hy beroert het volck / leerende door geheel Judea / begonnen hebbende van Galilea tot hier toe.

6 Als nu Pilatus van Galilea hoorde/ vraeghde hy/ of die menschе een Galileer was?

7 Ende verstaende dat hy uyt het gebiedt van Herodes was/ sondt hy hem henen tot Herodem / die ock selve in die dagen binnen Jerusalem was.

8 Ende als Herodes Jesum sagh/ wierdt hy seer verblijdt: want hy hadde van over lange begeerig geweest hem te sien / om dat hy veel van hem hoorde: ende hoopte eenigh teecken te sien/ dat van hem gedaen soude worden.

9 Ende hy vraeghde hem met vele woorden : Doch hy en antwoordde hem niets.

10 Ende de Overpriesters ende de Schrift-gheleerde stonden / ende beschuldighden hem heftighlick.

11 Ende Herodes met syn Krijgs-

jang ini dia adjar orang sala, daan larang orang, agar dia jangan bri tsjoukey pada Sultaan, daan catta ja sandiri Christus Radgja itou.

3 Macca Pilatus tanja dia, daan catta; Mou Radgja Jahodi itou? Dia menjauwtkanja, daan catta; Mou la catta itou.

4 Daan Pilatus catta pada Himam Himam besar daan cauwum, Akou tjadda mendapat barrang salahan pada saorang manusscia ini.

5 Macca dia bertogokan itou lagi, daan catta; Dia menboat orang orang ja adda goga, beradjar de sagala Judea, bamouley derri Galilea sampey sini.

6 Sedang Pilatus dengar derri Galilea, dia tanja djecalauw manusscia itou ja saorang Galilea.

7 Daan sedang dia souda tau itou dia derri negri jang Herodes ja adda pagang, macca ja sourokanja pada Herodem, jang ca manna pada harri harri itou pon ja adda ca Jerusalem.

8 Daan sedang Herodes menliat Jesum, ja bersoucka sangat: carna derri lama ja handac menliat Jesum, carna itou dia souda dengar banjac derri dia: daan dia harap, berhole liat jaddi suatu tanda derri dia.

9 Macca dia tanjakanja dengan cattahan banjac banja: Tetapi Jesus tjadda menjauwtkā dia barrang appa.

10 Daan Himam besar daan Pengarti surat badiri decat sitou, daan mengadoukanja sangat.

11 Daan sedang Herodes daan orang

krijgs-lieden/ hem veracht ende bespot hebbende/ dede hem een blinckende kleedt aen / ende sondt hem weder tot Pilatum.

12 Ende op den selven dagh wierden Pilatus ende Herodes vrienden met malkanderen: want sy waren te vooren in vyandtschap tegen den anderen.

13 Ende als Pilatus de Overpriesters/ ende de Overste/ ende het volck by een geroepen hadde / seyde hy tot haer /

14 Ghy hebt desen menschе tot my ghebracht / als eenen die het volck afkeerigh maeckt / ende siet/ ick hebbe [hem] in uwe te genwoordighеydt ondervraeght / ende en hebbe in desen menschе geen schuldt ghevonden / van het gene daer ghy hem mede beschuldight:

15 Ja oock Herodes niet: want ick hebbe u-lieden tot hem ghesonden/ende siet / daer en is van hem niet gedaen / dat des doodts weerdigh is.

16 Soo sal ick hem dan kastijden ende los laten.

17 Ende hy moest haer op het Feest eenen los laten.

18 Doch alle de menighte riep gelijckelick / seggende / Wech met desen / ende laet ons Barabbam los.

19 Dewelcke was om seeckeren oproer/die in de stadt geschiet was/ ende [om] eenen doodtslagh / in de gevangenisse gworpen.

20 Pila-

rang orangnja souda dia bantji, daan bagourau dia, ja packeynja suatu cain poute, daan sourokanja poula pada Pilatum.

12 Daan pada harri harri itou, Pilatus daan Herodes dia jaddi bersoubat samma: carna doulou ja adda basatrou.

13 Daan sedang Pilatus souda pangil samma jang Himam Himam, daan orang Besar, daan orang orang, ja catta padanja,

14 Mou sammoa souda bauwa saorang manusscia ini pada akou, saperti saorang jang dia adjar sala-acan orang, daan liat akou souda tanjakanja ca adapan mou, macca tjadda mendapat barrang appa sala padanja, pada manna mou souda mengadoukanja:

15 Ja lagi Herodes pon tida; carna akou souda souro mou capadauja, daan liat la tida jaddi boat barrang appa derri dia, sebab appa haros dia matti.

16 Carna itou akou jaddi gembatnja, daan menlepas dia.

17 Daan pada gnap harri raya Passcha adda adet, ja menlepasnja saorang.

18 Macca sagala cauwan batria, daan catta; Pegi la dengan jang ini, daan menbri acan kita lepas Barabbam.

19 Jang manna sebab suatu goga, daan menbouno saorang, souda dia boang de penjara.

20 Pilatus dan riep [haer] wederom toe / willende Jesum los laten.

21 Maer sy riepen daer teghen seggende / Kruyst [hem /] kruyst hem.

22 Ende hy seyde ten derdemael tot haer / Wat heeft desen dan quaets gedaen? Ick en hebbe geen schult des doodts in hem gevonden: Soo sal ick hem dan kastijden ende los laten.

23 Maer sy hielden aen met groot geroep / eyschende dat hy soude gekruyst worden: ende haer ende der Overpriesteren gheroep wierdt geweldiger.

24 Ende Pilatus oordeelde dat haren eysch geschieden soude.

25 Ende hy liet haer los den genen / die om oproer ende doodtslagh in de gevanckenisse geworpen was / welcken sy ge-eyscht hadden: maer Jesum gaf hy over tot haren wille.

26 Ende als sy hem wech-leyden / namen sy eenen Simon van Cyrenen / komende van den acker / ende leyden hem het cruyce op / dat hy het achter Jesum droege.

27 Ende een groote menighte van volck / ende van vrouwen volgde hem: welcken oock weenden ende hem beklaeghden.

28 Ende Jesus hem tot haer keerende seyde / Ghy dochters van Jerusalem / en weent niet over my / maer weent over u selven / ende over uwe kinderen.

29 Want siet / daer komen dagen /

20 Macca Pilatus ja bercatta poula padanja, ja handac menlepas Jesum.

21 Tetapi orang batria poula, daan catta, Rigang la dia.

22 Daan dia catta ca tiga cali padanja; Jang ini appa sala dia? Akou tjadda mendapat barrang salahan harus matti de dallam dia: Carna itou akou jaddi gembat, daan menlepas dia.

23 Tetapi ja tria lagi dengan suara baboungni, daan minta agar dia jaddi rigang: daan suara dia, daan suara Himam besar, dia jaddi craz.

24 Macca Pilatus houccum adda jaddi sapertinja souda minta.

25 Daan bri lepas itou, jang dia souda boang de penjara sebab goga daan menbouno orang, itou, jang manna ja handac: daan Iesum dia cerakanja pada condati dia.

26 Daan sedang dia bauwakanja pegi, ja menambil suatu Simon derri Cyrene, jang datan derri bindang, terru cruzze itou padanja, agar dia bauwa itou de blackang Iesum.

27 Daan pada dia icodtnja orang suatu cauwan besar, daan porampoan porampoan: jang manna pon sajang, daan menangis acanja.

28 Daan Iesus souda balec padanja, catta; Mou anna annac porampoan Ierusalem, jangan menangis tegal akou, tetapi menangis la sebab mou sandiri, daan sebab anna anna mou.

29 Carna liat harri harri itou ja adda

gen/ in welcke men ſeggen ſal/ Saligh [zijn] de onvruchtbare/ ende de buycken die niet gebaert en hebben/ ende de borſten die niet geſooght en hebben.

30 Alſdan ſullen ſy beginnen te ſeggen tot de bergen/ Valt op ons: ende tot de heuvelen/ Bedeckt ons.

31 Want indien ſy dit doen aen het groene hout/ wat ſal aen het dorre geſchieden?

32 Ende daer wierden oock twee andere/ zijnde quaet-doenders/ geleydt/ om met hem gedoodt te worden.

33 Ende doe ſy quamen op de plaetſe ghenaemt Hooft-ſcheel-[plaetſe/] krupcighden ſy hem aldaer/ ende de quaedt-doenders/ den eenen ter rechter/ ende den anderen ter ſlincker-[zijde.]

34 Ende Jeſus ſeyde/ Vader/ vergeeft het haer/ want ſy en weten niet wat ſy doen. Ende verdeelende ſijne kleederen/ wierpen ſy het lot.

35 Ende het volck ſtondt ende ſagh het aen: Ende oock de Overſte met haer beſchimpten[hem/]ſeggende/ Andere heeft hy verloſt/ dat hy nu hem ſelven verloſſe/ ſoo hy is de Chriſtus de Uytverkoren Godts.

36 Ende oock de krijghs-knechten tot [hem] komende/ beſpotteden hem/ ende brachten hem edick:

37 Ende ſeyden/ Indien ghy de Koninck der Joden zijt/ ſoo verloſt u ſelven.

38 Ende

da datan, pada jang manna orang jaddi catta, Moamin la jang dia mandul, daan njauwa njauwa itou jang tjadda berannac, daan ſouſou ſouſou jang tjadda penouſſo.

30 Sedang itou dia jaddi mouley catta pada bouckit bouckit, Djato la atas kita: daan pada bouckit kitſgil, Toudong la-acan kita.

31 Carna djecalauw ja boat bagini pada cajo jang idjeeuw lagi, appa jaddi padajang cring ſouda?

32 Daan ſitou pon jaddi bauwa doa orang lain, jang dia ſouda boat djahat, agar bermattikanja dengan dia.

33 Daan ſedang dia ſampey pada tampat, jang dia bernamma tampat Tencora, de ſitou dia rigangkanja, daan orang jang boat djahat itou, ſa-orang ca tangan canan, daan jang lain ca tangan kiri.

34 Daan Ieſus catta; Bappa, ampon la dia, carna dia tjadda tauw appa ja adda boat. Daan dia bagi packeynja, bamajang jugar pada itou.

35 Daan orang orang badiri menliat itou: jang Himam Himam beſar bagouraukanja pon dengan dianja, daan catta; Dia ſouda toulong orang lain, bearnja ſaccarang toulong ſandiri, djecalauw dia Chriſtus, jang Terpilehan Alhatalla itou.

36 Daan orang orang prang pon datan decat, bagouraukan dia, daan oundjokanja tſjoucka:

37 Daan catta; Djecalauw mou Radgja Iahodi itou, macca toulong la mou ſandiri.

38 Daan

38 Ende daer was oock een opschrift boven hem ghescheven/ met Grieckscher/ ende Romeynscher/ ende Hebreeuscher letters/ Dese is de Koningh der Joden.

39 Ende een van de quaet-doenders/ die ghehangen waren/ lasterde hem/ seggende/ Indien ghy de Christus zijt/ verlost u selven ende ons.

40 Maer de andere antwoordende bestrafte hem/ seggende/ En vreest ghy oock Godt niet/ daer ghy in het selve oordeel zijt?

41 Ende wy doch rechtveerdelijck: want wy ontfangen [straffe] weerdigh het gene wy gedaen hebben: maer dese en heeft niet onbehoorlicks gedaen.

42 Ende hy sepde tot Jesum/ Heere/ gedenckt mijner/ als ghy in uw' Koninckrijcke sult gekomen zijn.

43 Ende Jesus sepde tot hem/ Voorwaer segge ick u/ Heden sult ghy met my in het Paradijs zijn.

44 Ende het was ontrent de seste upre/ ende daer wiert duysternisse over de geheele aerde/ tot de negende upre toe.

45 Ende de Sonne wierdt verduystert/ ende het voor-hangsel des Tempels scheurde midden [door.]

46 Ende Jesus roepende met grooter stemme sepde/ Vader/ in uwe handen bevele ick mijnen geest. Ende als hy dat geseght hadde/ gaf hy den geest.

47 Als

38 Daan de sitou pon ja adda menjurat suatu surat ca atas, dengan ouroph Grece, Latin, daan Hebree, Ini la Radgja orang Jahodi.

39 Daan saorang menboat djahat, derri itou jang dia souda gantong sitou, hodjat acanja, daan catta: Djecalauw mou Christus, toulong la mou sandiri, daan kita la.

40 Tetapi jang lain menjauwtkan, larang dia, daan catta: Mou pon tjadda tacodt Alhatalla, de manna mou adda de dallam houccum itou juga?

41 Daan pada kita harus juga: carna kita berhole itou appa boatan kita patut: tetapi jang ini dia tjadda boat barrang appa sala.

42 Macca dia catta pada Iesum; Tuan ingat la beta, tattcalla tuan sampey pada Radjat tuan.

43 Daan Iesus catta padanja; Sabenar akou catta mou, Saharri ini mou ja adda sampey dengan akou de paradiso itou.

44 Daan itou adda amphir ca nam djam, daan jaddi glap pada sagala boumi, sampey ca djam sambilan itou.

45 Daan Matta harri di jaddi glap, daan jang gantong ca adapan Kebith itou adda belà de tenga poutus.

46 Daan Iesus batria dengan suara baboungni, daan catta: Bappa, de tangan tuan beta jaddi tarou aroha beta. Daan sedang dia souda catta itou, macca dia poutus la.

47 Daan

47 Als nu de hooft-man over honderdt sagh dat daer gheschiedt was / verheerlickte hy Godt / ende seyde / Waerlick dese mensche was rechtveerdigh.

48 Ende alle de scharen/die daer te samen gekomen waren om dit te aenschouwen/ siende de dingen/ die geschiedt waren/ keerden wederom slaende op hare borsten.

49 Ende alle sijne bekende stonden van verre / oock de vrouwen / die hem te samen gevolght waren van Galileen/ ende sagen dit aen.

50 Ende siet/ een man met name Joseph / zijnde een Raedts-heer / een goet ende rechtveerdigh man /

51 (Dese en hadde niet mede bewillight in haren raedt ende handel) van Arimathea / een stadt der Joden/ ende die oock selve 't Koninckrijcke Godts verwachtede.

52 Dese gingh tot Pilatum / ende begeerde het lichaem Jesu.

53 Ende als hy het selve afgenomen hadde/wondt hy dat in een fijn lijnwaet/ende leyde het in een graf/ in een rotze gehouwen / daer noch noyt yemandt in geleght en was.

54 Ende het was de dagh der Voor-bereydinghe / ende de Sabbath quam aen.

55 Ende oock de vrouwen / die met hem gekomen waren uyt Galileen/volgden na/ ende aenschouwden het graf / ende hoe sijn lichaem geleght wierde.

56 Ende wedergekeert zijnde be-

47 Daan sedang pongelou derri saratus orang liat appa jaddi sitou, dia berpoudgi Alhatalla, daan catta; Sabenar saorang manusscia ini ja berpalha la.

48 Daan sagala cauwan jang souda datan sitou samma, pada pang caleatan itou, sedang dia liat appa jaddi sitou, macca poccol dadanja daan poulang.

49 Daan cauwum cauwum dia sammoa badiri derri djaeuw, daan porampoan porampoan, jang dia souda icodt dia derri Galilea pon, menliat la itou.

50 Daan liat orang saorang jang dia bernamma Ioseph, saorang Tuan pitsjara, saorang bay daan berpalha:

51 (Iang ini tjadda tourut pada pitsjaranja, daan boatanja) daan dia derri Arimathea, sa negri Iahodi, jang ca manna pon sandiri nanti Radjat Alhatalla itou.

52 Iang ini pegi pada Pilatum, daan minta badan Iesu itou.

53 Daan dia ambilnja touron, daan boncos dia pada suatu cain alus, daan terrukanja pada suatu dzerat, jang dia souda tatta calouwar pada suatu bouckit batou, pada manna sjappa sjappa boulum ja adda terru.

54 Daan ja adda harri ter berhadir doulou, daan harri Sabath handac datan.

55 Daan porampoan porampoan itou jang dia icodtnja, jang manna souda datan derri Galilea dengan dia, ja liat dzerat itou, daan bagimanna ja souda terru badan dia.

56 Daan ja souda poulang hadir-

repdden sy specerpen ende salven / ende op den Sabbath rusteden sy nae het gebodt.

Het xxiiij. Capittel.

1 ENde op den eersten [dagh] der weecke / seer vroegh in den morgenstont / gingen sy nae het graf / dragende de specerpen / die sy berepdt hadden / ende sommige met haer.

2 Ende sy vonden den steen afgewentelt van het graf.

3 Ende ingegaen zijnde en vonden sy het lichaem des Heeren Jesu niet.

4 Ende het gheschiedde / als sy daer over twijffelmoedigh waren / siet / twee mannen stonden by haer in blinckende kleederen.

5 Ende als sy seer bevreest wierden / ende het aengesicht nae de aerde nepgden / sepden sy tot haer / Wat soeckt ghy den levenden by de doode?

6 Hy en is hier niet / maer hy is opghestaen. Gedenckt hoe hy tot u ghesproocken heeft / als hy noch in Galilea was:

7 Seggende / De Sone des menschen moet overgelevert worden in de handen der sondighe menschen / ende gekruycight worden / ende ten derden dage weder opstaen.

8 Ende sy wierden indachtigh sijner woorden.

9 Ende wederghekeert zijnde van het graf / boodtschapten sy alle dese

ken rampa rampa daan minjac, daan pada harri Sabath dia brenti saperti adet sabda la.

Brentihan jang ca doa poulo ampat. 24.

1 DAan pada harri Sabath jang bermula pagi, dia pegi pada dzerat, menbauwa rampa rampa jang dia souda berhadir, daan barrang orang dengan dia.

2 Daan dia bertemou batou pintou souda dia gouling derri dzerat itou.

3 Daan souda dia massoc tjadda mendapat badan Tuan Jesu itou.

4 Daan jaddi, sedang djadda coutjut tiggal itou, liat la macca doa orang badiri decat dia, dengan packeyanja bakilat kilat.

5 Daan sedang saccarang ja adda tacodt, daan mouccanja adda tondo ca tana, orang orang itou catta padanja; Appa mou tsjeri jang hidop decat orang jang bermatti itou?

6 Dia tjadda sini, tetapi dia souda bangon juga. Ingat la bagimanna ja souda catta pada mou, sedang dia adda lagi ca Galilea,

7 Daan catta: Anna manusscia dia jaddi cerakan tangan orang manusscia berdossa itou, daan jaddi rigang, daan ca tiga harri jaddi bangon poula.

8 Macca dia ingat cattahanja.

9 Daan souda dia poulang derri dzerat, menbritacan ini sammoa jang ca sa

dese dingen aen de elve/ende aen alle de andere.

10 Ende [dese] waren Maria Magdalene/ ende Joanna / ende Maria Jacobi [moeder/] ende de andere met haer/ die dit tot de Apostelen seyden.

11 Ende hare woorden schenen voor haer als ydel ghe klap / ende sy en geloofden haer niet.

12 Doch Petrus opstaende liep tot het graf / ende nederbuckende sagh hy de lijnen doecken liggende alleen / ende gingh wech / sich verwonderende by hem selven van het gene geschiedt was.

13 Ende siet/twee van haer gingen op den selven dagh nae een bleck dat tseftigh stadien van Jerusalem was / welckes name was Emmaus:

14 Ende sy spraken t'samen onder malkanderen van alle dese dingen/ die daer gebeurt waren.

15 Ende het geschiedde / terwijle sy t'samen spraken/ende malkanderen ondervraeghden / dat Jesus selve by[haer] quam/ ende met haer ginck.

16 Ende hare oogen wierden gehouden/ dat sy hem niet en kenden.

17 Ende hy seyde tot haer/ Wat redenen zijn dit/ die ghy wandelende onder malkanderen verhandelt? ende [waerom] zijt ghy droevigh?

18 Ende de eene / wiens name was Cleopas/ antwoordende seyde tot hem/ Zijt ghy alleen een vreemdelinck te Jerusalem/ ende en weet niet

ca sa blaz, daan jang lain lain sammoa.

10 Itou dia Maria Magdalena, daan Ioanna, daan Maria Iacobi, daan lain lagi dengan dia, jang dia menbritau itou pada jang Apostolos.

11 Daan cattahanja menroupakan dia saperti tjeritahan, jang tjadda bagouna, macca tjadda pitsjajakanja.

12 Daan Petrus bangon, daan lari pada dzerat, macca tondo de bauwa, ja liat caïnja saidja adda sitou, daan dia pegi heran pada sandiri derri jang adda jaddi de sitou.

13 Daan liat doa orang derri dia pegi de harri itou juga pada suatu campong orang, jang adda nam poulo stadi derri Ierusalem, bernamma Emaus:

14 Daan dia catta massing massing derri barrang ini sammoa, jang di souda jaddi.

15 Daan adda sedang dia bercatta, daan tanja, macca Iesus datan daan berdjalan dengan dia.

16 Daan mattanja jaddi pegang, ja tjadda kenel dia.

17 Daan dia catta padanja; Cattahan appa ini, mou berdjalan kira kira samma, daan berdouca la?

18 Daan saorang jang di bernamma Cleophas menjauwt, daan catta padanja; Mou saorang saidja saorang assing ca Ierusalem, jang tjadda tauw

appa

niet de dingen / die dese dagen daer in geschiedt zijn?

19 Ende hy seyde tot haer / Welcke? ende sy seyden tot hem / De dingen aengaende Jesum den Nazarener / welcke een Prophect was / krachtigh in wercken ende woorden / voor Godt / ende alle het volck.

20 Ende hoe onse Over-priesters ende Overste den selven overgelevert hebben tot het oordeel des doots / ende hem gekruycigt hebben.

21 Ende wy hoopten dat hy was de gene die Israël verlossen soude. Doch oock beneven dit alles is het heden de derde dagh / van dat dese dingen geschiedt zijn.

22 Maer oock sommige vrouwen uyt ons / hebben ons ontstelt / die vroegh in den morgenstondt aen het graf geweest zijn:

23 Ende sijn lichaem niet vindende quamen sy ende seyden / dat sy oock een gesichte van Engelen gesien hadden / die seggen dat hy leeft.

24 Ende sommige der gene die met ons zijn / gingen henen tot het graf / ende bevonden het also / gelijck oock de vrouwen geseght hadden / maer hem en sagen sy niet.

25 Ende hy seyde tot haer / O onverstandige ende trage van herten / om te gelooven al het gene dat de Propheten gesproken hebben /

26 En moeste de Christus niet dese dingen lijden / ende [alsoo] in sijne heerlickheydt ingaen?

27 Ende begonnen hebbende van Mose

appajaddi pada harri harri jang ini?

19 Daan dia catta pada dia; Appa? Ja cattakanja, Derri Jesu Nazareni, jang manna saorang Nabbi, tercoassa pada boatan daan cattahanja, ca adapan Alhatalla, daan orang orang.

20 Daan bagimanna Himam besar daan orang Besar kita souda dia cerakanja pada houccuman termatti, daan dia souda rigangnja.

21 Daan kita kira, dia la, jang dia jaddi menlepas Israël itou. Daan pada jang terlebhe ini, macca harri ini ja adda tiga harri, souda jaddi itou.

22 Tetapi pon adda barrang orang porampoan derri kita, jang kita tercoutjut: jang manna pagi pada boucka faidjar souda pegi pada djerat:

23 Daan sedang ja tjadda bertemou padannja, macca datan catta, ja liat pon suatu pang caleatan Meliacat Meliacat, jang dia catta, ja adda hidop.

24 Daan barrang orang jang djadda dengan kita, ja souda pegi pada djerat, daan dapat itou saperti porampoan porampoan itou souda catta, tetapi Jesum ja tjadda caleatan.

25 Macca dia catta padanja; O jang courang ackal, daan hatti malas, agar pirsjaja sagala appa orang orang Nabbi souda bercatta;

26 Boucan Christus ja patut tahan itou, daan massoc pada mahamouljanja?

27 Daan dia mouley la derri Mose

daan

Moſe ende alle de Pzopheten/ leyde hy haer upt/ in alle de Schziften/ het ghene van hem [ghelchzeven] was.

28 Ende ſy quamen nae by het vleck/ daer ſy nae toe gingen / ende hy hieldt hem als of hy verder gaen ſoude.

29 Ende ſy dwongen hem / ſeggende/ Blijft met ons/ want het is by den avondt / ende de dagh is gedaelt. Ende hy gingh in/om met haer te blijven.

30 Ende het geſchiedde / als hy met haer aenſat/nam hy het bzoodt/ ende ſegende het / ende als hy het gebzoken hadde gaf hy't haer.

31 Ende hare oogen wierden geopent/ ende ſy kenden hem: ende hy quam wech upt haer geſichte.

32 Ende ſy ſeyden tot malkanderen/ En was onſ' herte niet bzandende in ons / als hy tot ons ſpzack op den wegh / ende als hy ons de Schziften opende?

33 Ende ſy opſtaende ter ſelver upre / keerden weder nae Jeruſalem / ende vonden de elve te ſamen vergadert/ende die met haer waren:

34 Welcke ſeyden / De Heere is waerlick opgheſtaen / ende is van Simon geſien.

35 Ende ſy vertelden het gene op den wegh [geſchiedt was/] ende hoe hy haer bekent was gewozden in het bzeken des bzoodts.

36 Ende als ſy van deſe dingen ſpzaken / ſtondt Jeſus ſelve in het

daan ſagala Nabbi, daan dia kiſſakanja ſagala Surat, appa ſouda ſurat derri pada ſandiri.

28 Macca dia ſampey decat campong itou, de manna ja pegi, daan Chriſtus ja boat meroupa, handac berdjalan lalou.

29 Macca dia craſſinja,daan catta, Tingal pada kita ; carna amphir petang, daan matta harri ſouda touron. Daan dia maſſoc, agar tingal dengan dia.

30 Daan jaddi ſedang dia doudoc dengan dia de tampat maccan,dia ambil roti, ſomba, pitſ ja itou, daan menbrikanja.

31 Daan mattanja jaddi boucca, macca kenel dia : daan dianja linjap derri pada mattanja.

32 Macca dia bercatta ſamma; Hatti kita boucan ja berapi de dallam kita, ſedang dia catta dengan kita de djalan, daan ſedang dia boucca acan kita Rawajat itou ?

33 Daan dia bangon pada wachtou itou juga, daan poulang ca Jeruſalem, daan dia bertemou berhimpon ſamma jang ſa blaz, daan itou jang djadda dengan dia:

34 Jang manna catta ; Sabenar Tuan dia ſouda bangon, daan Simon ſouda liat dia.

35 Daan dia pon batjerita appa jaddi de djalan, daan bagimanna jaddi kenelnja, ſedang dia pitſ ja roti.

36 Daan ſedang dia bercatta itou, macca Jeſus badiri de tenga dia, daan

midden van haer / ende seyde tot haer / Vrede zy u-lieden.

37 Ende sy verschrickt ende seer bevreest geworden zijnde/ meynden dat sy eenen geest sagen.

38 Ende hy seyde tot haer/ Wat zijt ghy ontroert? ende waerom klimmen [sulcke] overleggingen in uwe herten?

39 Siet mijne handen ende mijne voeten: want ick ben 't selve. Tast my aen / ende siet / want een geest en heeft geen vleesch ende beenen / ghelijck ghy siet dat ick hebbe.

40 Ende als hy dit seyde/ toonde hy haer de handen ende de voeten.

41 Ende doe sy het van blijdtschap noch niet en gheloofden / ende haer verwonderden / seyde hy tot haer/ Hebt ghy hier pet om te eten?

42 Ende sy gaven hem een stuck van eenen gebraden visch/ ende van honich-raten.

43 Ende hy nam het / ende at het voor hare oogen.

44 Ende hy seyde tot haer / Dit zijn de woorden/die ick tot u sprack/ als ick noch met u was/ [namelick] dat het alles moest vervult worden'/ wat van my geschreven is inde Wet Mosis/ ende Propheten/ ende Psalmen.

45 Doe opende hy haer verstant/ op dat sy de Schriften verstonden:

46 Ende seyde tot haer / Alsoo isser geschreven/ ende alsoo moest de Christus lijden / ende van den dooden

catta padanja; Tantossa ja adda dengan mou.

37 Daan dia tacodt, daan tercoutjut, dia sancka liat suatu bajeuw.

38 Daan dia catta padanja; Appa mou tercoutjut la? daan appa moula ingatan ja ney de dallam hatti mou?

39 Liat tangan daan cacki akou: carna akou ja sandiri. Raba la daan liat, carna suatu bajeuw tjadda daging, lagi toulang tida, ba gimanna mou liat akou adda.

40 Daan sedang ja souda catta itou, dia bertoundjokanja tangan daan cacki.

41 Daan sedang lagi derri pada souckahan ja tjadda pití jaja, daan heran, ja catta padanja; Mou adda appa maccan de sini?

42 Macca dia bricanja ican pagang sa pangal daan derri ayer madou.

43 Daan dia ambil, maccan itou ca adapan dia.

44 Daan dia catta padanja, Inila cattahan itou, jang akou bercatta dengan mou, sedang akou lagi adda decat mou, [catauwi] ja adda gouna gnapkan sammoa, appa di souda menjurat pada Sabda Mosis, daan pada Nabbi Nabbi, daã pada Psabour itou.

45 Sedang itou dia bouca ackalnja, agar dia mengarti Rawajat itou:

46 Daan catta padanja; Bagitou souda menjurat, daan bagitou Christus jaddi tahan, daan ca tiga harri bangon

den opſtaen ten den derden dage:

47 Ende in ſijnen name ghepre-dickt worden bekeeringhe ende vergevinge der ſonden/ onder alle volcken / beginnende van Jeruſalem.

48 Ende ghy zijt getuygen van deſe dingen.

48 Ende ſiet/ ick ſende de belofte mijns Vaders op u : maer blijft ghy in de ſtadt Jeruſalem/ tot dat ghy ſult aengedaen zijn met kracht uyt de hooghte.

50 Ende hy leydde haer buyten tot aen Bethanien/ ende ſijne handen opheffende/ ſegende hy haer.

51 Ende het geſchiedde als hyſe ſegende / dat hy van haer ſcheydde/ ende wierdt opghenomen in den hemel.

52 Ende ſy aenbaden hem / ende keerden weder nae Jeruſalem met groote blijdtſchap.

53 Ende ſy waeren alle tijdt in den Tempel/lovende ende danckende Godt. Amen.

Eynde des H. Euangeliums, na [de beſchrijvinge] LUCÆ.

bangon poula derri antaro orang matti:

47 Daan pada namma dia jaddi berkiſſakan balik kati,daan berampon doſſa, pada ſagala orang orang, bamouley la derri Jeruſalem.

48 Daan mou juga adda orang berſacxi derri itou.

49 Daan liat , akou jaddi ſouro djandjihan Bappa akou pada mou : macca tingal la de negri Jeruſalem, ſampey mou jaddi berſalin dengan coaſſa derri jang terlebhe tingi itou.

50 Daan dia bauwakanja calouwar ſampey Bethanja , daan dia anckat tanganja, daan palihara acanja.

51 Daan jaddi ſedang ja palihara dia,macca tjerey derri dia, daan jadi ankat ney ca ſurga.

52 Daan dia ſombakanja,daan poulang ca Jeruſalem dengan ſouckahan beſar.

53 Daan gnap wachtou ja adda de Beitul, berpoudgi poudgi Alhatalla, Amen.

Oudjong derri Euangelium itou tertoulis derri pada LUCAS.

Het H. Euangelium

Na [de beſchrijvinge]

JOANNIS.

Het eerſte Capittel.

1 IN den beginne was het Woort/ ende het Woordt was by Godt/ ende het Woordt was Godt.

2 Dit was in den beginne by Godt.

3 Alle dingen zijn door het ſelve ghemaeckt/ ende ſonder het ſelve en is geen dingh ghemaeckt / dat ghemaeckt is.

4 In het ſelve was het leven/ ende het leven was het licht der menſchen.

5 Ende het licht ſchijnt in de duyſterniſſe/ ende de duyſterniſſe en heeft het ſelve niet begrepen.

6 Daer was een menſche van Godt gheſonden/ wiens name was Joannes.

7 Dese quam tot een ghetuygeniſſe / om van het licht te getuygen/ op dat sy alle door hem ghelooven ſouden.

8 Hy en was het licht niet / maer [was gheſonden] op dat hy van het licht getuygen ſoude.

9 [Dit] was het waerachtighe licht/ het welck verlicht een yegelick menſche komende in de wereldt.

10 Hy

Euangelium Ulkadus

Itou jang dia ſouda menjurat derri pada

JOANNEM.

Brentihan jang bermula. 1.

1 PAda mouleynja itou adda jang Pattahu,daan Pattahu itou adda pada ALLAH-TALLA daan Patta hu itou ja Allah-talla juga.

2 Ini derri pada mouleynja adda pada ALLAH-TALLA.

3 Barrang appa ſammoa ſouda jaddi derri itou juga, daan jangan itou tjadda jaddi appa appa derri itou, jang ſouda jaddi juga.

4 Pada jang ini juga adda hidopan, daan hidopan itou trangnja orang manuſſcia.

5 Daan trang itou ja adda bertjaja dalam glap itou,daan glap itou tjadda menmoungut trang itou juga.

6 De ſitou jaddi menjuro derri ALLAH-TALLA orang manuſſcia ſa orang, jang nammanja adda Joannes.

7 Jang ini datan capada ſahitan, agar dia berſahit derri trang itou, ſebab dia ſammoa jaddi pitſjaja derri pada diala.

8 Dia bouckan trang itou, tetapi dia ſouda ſouro acan, agar dia jaddi berſahit derri trang itou.

9 Jang trang benar itou dia, jang dia bri trang acan ſagnap orang manuſſcia, wachtou datan de dunja.

10 Dia

10 Hy was in de wereldt/ende de wereldt is door hem gemaeckt: ende de wereldt en heeft hem niet gekent.

11 Hy is ghekomen tot het sijnie/ ende de sijne en hebben hem niet aengenomen.

12 Maer soo vele hem aengenomen hebben / dien heeft hy macht ghegheven kinderen Godts te worden/ [namelick] die in sijnen name gelooven.

13 Welcke niet uyt den bloede / noch uyt den wille des vleeschs / noch uyt den wille des mans / maer uyt Godt geboren zijn.

14 Ende het Woordt is vleesch geworden/ ende heeft onder ons gewoont/ (ende wy hebben sijne heerlickheyt aenschouwt/ eene heerlickheydt als des eenigh-geboren van den Vader) vol van genade ende waerheydt.

15 Joannes getuyght van hem/ ende heeft geroepen/seggende: Dese was het van welcken ick seyde/ die nae my komt / is voor my gheworden / want hy was eer dan ick.

16 Ende uyt sijne vollheydt hebben wy alle ontfangen / oock genade voor genade.

17 Want de wet is door Mosem gegeven / de genade ende de waerheydt is door Jesum Christum geworden.

18 Niemandt en heeft oyt Godt gesien: de eenig-geboren Sone/ die

10 Dia adda de dunja, daan dunja itou ja souda boat derri pada dia: daan dunja ja tjadda kenelnja juga.

11 Dia souda datan pada jang ca dia, daan ca dia itou ja tjadda sambotnja.

12 Tetapi itou sammoa jang dia sambotnja, itou dia souda bri coassa, menjaddi annac ALLAH-TALLA, [catauwi] itou, jang dia souda pitsjaja dallam nammanja.

13 Jang ca mannaja bouckan jaddi derri dara, lagi derri condati dagging, lagi derri condati lelacki pon tjadda, tetapi jang souda menjaddi derri ALLAH-TALLA juga.

14 Daan Pattahu itou ja souda jaddi dagging, daan souda doudoc de tenga kita, (daan kita souda caleatan mouljanja, suatu mahamoulja saperti sabatang cara derri Bappa la) pouno dengan fermang daan benarnja.

15 Joannes dia bersahit derri dianja, daan batria, macca catta: Ini la dia jang akou souda catta, jang datan blackang akou, daan jang djadda doulou derri pada akou: carna dia souda adda doulou derri pada akou juga.

16 Daan derri pada pounonja kita sammoa souda berhole juga, daan fermang pada fermang la.

17 Carna sabda itou souda dia bri derri pada Mose, tetapi fermang dengan benarnja souda dia jaddi derri pada Jesum Christum.

18 Sjappa sjappa ja pada barrang wachtou tida caleatan Allah-talla: Anna lelacki sabatang cara, jang djadda

in den schoot des Vaders is / die heeft [hem ons] verklaert.

19 Ende dit is het getuygenisse Joannis / doe de Joden [eenige] Priesters ende Leviten afsonden van Jerusalem / op dat sy hem souden vragen: Wie zijt ghy?

20 Ende hy beleedt / ende en loochende het niet: ende beleedt / Ick en ben de Christus niet.

21 Ende sy vraeghden hem: Wat dan? Zijt ghy Elias? Ende hy seyde / Ick en ben [die] niet: Zijt ghy de Propheet? ende hy antwoordde / Neen.

22 Sy seyden dan tot hem: Wie zijt ghy? op dat wy antwoorde geven mogen den genen / die ons gesonden hebben: Wat seght ghy van u selven?

23 Hy seyde: Ick ben de stemme des roependen in de woestijne: Maeckt den weg des Heeren recht / gelijck Esaias de Propheet gesproken heeft.

24 Ende de afgesondene waren uyt de Phariseen.

25 Ende sy vraeghden hem / ende spraken tot hem: Waerom doopt ghy dan / soo ghy de Christus niet en zijt / noch Elias / noch de Propheet?

26 Joannes antwoordde haer / seggende / Ick doope met water / maer hy staet midden onder u-lieden / dien ghy niet en kent.

27 Deselve is het die nae my komt / welcke voor my gheworden is / wien ick niet weerdigh en ben dat

dapaha Bappa dia, souda bri mengartikan kita.

19 Daan ini la bersahitan Ioannis, sedang orang Iahodi dia souro calouwar Himam daan Lebeynja derri Ierusalem, agar tanjakanja: Sjappa mou?

20 Dia mengakou, daan tjadda sanckal itou: macca mengakou daan catta; Beta bouckan Christus.

21 Daan dia tanjakanja; Macca appa mou? Elias? Daan dia catta; Beta bouckan: Mou jang Nabbi itou? Daan dia menjauwt, Bouckan.

22 Macca dia catta padanja: Mou sjappa? agar kita berhole menjauwt pada itou, jang dia souda souro acan kita: Appa mou catta derri mou sandiri?

23 Dia catta: Beta suara itou dia batria de rimba; Boat betul djalan Tuan, saperti Nabbi Esajas souda catta.

24 Daan itou jang dia souro souda, ja derri Pharisey.

25 Macca dia tanja, daan cattanja: Macca appa mou menjelam, djecalauw mou bouckan Christus itou, lagi Elias, lagi Nabbi bouckan?

26 Joannes menjauwt daan catta acanja; Beta menjelam dallam ajer, tetapi ja badiri de tenga mou sammoa, jang mou tjadda kenel.

27 Dia la jang datan blackang beta, jang djadda doulou derri pada beta, jang manna tjadda patut beta jadi

dat ick sijnen schoen-riem soude ontbinden.

28 Dese dingen zijn geschiedt in Bethabara over den Iordaen / daer Ioannes was doopende.

29 Des anderen daeghs sagh Ioannes Iesum tot hem komende / ende seyde / Siet het Lam Godts / dat de sonde der wereldt wech-neemt.

30 Dese is het van welcken ick geseght hebbe: Nae my komt een man / die voor my gheworden is / want hy was eer dan ick.

31 Ende ick en kende hem niet: maer op dat hy aen Israel soude geopenbaert worden / daerom ben ic gekomen doopende met het water.

32 Ende Ioannes getuyghde / seggende / Ick hebbe den Geest gesien neder-dalen uyt den hemel / gelijck een duyve / ende bleef op hem.

33 Ende ick en kende hem niet / maer die my gesonden heeft om te doopen met water / die hadde my geseght / Op welcken ghy sult den Geest sien nederdalen / ende op hem blijven / dese is het die met den heyligen Geest doopt.

34 Ende ick hebbe ghesien / ende hebbe ghetuyght / dat dese de Sone Godts is.

35 Des anderen daeghs wederom stondt Ioannes / ende twee uyt sijne Discipelen.

36 Ende siende op Iesum [daer] wandelende / seyde hy: Siet het Lam Godts.

37 Ende

di ouray tali cauws dia.

28 Ini la jaddi de Bethabara ca sabla sanna Iordaen, de manna Ioannes ja menjelam.

29 Isoc sa harri jang laïn, macca Ioannes liat Iesum datan capadanja, daan catta; Liat la Anna domba Alhatalla itou, jang menambil pegi dossa dunja.

30 Ini la derri jang manna akou souda catta: Blackang beta datan suatu orang, jang manna adda jaddi doulou derri beta, carna dia doulou derri pada beta juga.

31 Daan akou tjadda kenel dia: tetapi agar dia jaddi bertoundjo ca (sagala) Israëli, carna itou beta souda datan menjelam de dallam ajer.

32 Daan Ioannes bersahit, daan catta: Akou souda liat Aroha itou touron derri surga, saperti bourong merpati sá ekor, daan tingal padanja.

33 Macca beta tjadda kenel dia, tetapi itou jang dia souda souro beta agar menjelam de dallam ajer, ja catta pada beta; Pada jang manna mou jaddi liat tourou Aroha, daan meningal padanja, jang itou dia ja menjelam dallam Aroha bersacti itou.

34 Daan akou souda liat, daan bersahit itou, jang ini ja Annac lelacki Allah-Talla.

35 Isoc sá harri jang laïn, Ioannes badiri poula dengan Sahabat dia doa orang.

36 Daan sedang dia liat Iesum berdjalan, ja catta: Liat la Anna domba Allah-Talla.

37 Daan

37 Ende die twee Discipelen hoorden hem [dat] spreken / ende sy volghden Jesum.

38 Ende Jesus hem omkeerende ende siende haer volgen / seyde tot haer /

39 Wat soeckt ghy? ende sy seyden tot hem / Rabbi (het welck is te seggen / overgeset zijnde / Meester) waer woont ghy?

40 Hy seyde tot haer / Komt / ende siet. Sy quamen ende saghen waer hy woonde / ende bleven dien dagh by hem. Ende het was ontrent de tiende upre.

41 Andreas de broeder Simonis Petri was een van de twee / die het van Joanne gehoort hadden / ende hem gevolght waren.

42 Dese vondt eerst synen broeder Simon / ende seyde tot hem / Wy hebben gevonden den Messiam / het welck is / overgeset zijnde / de Christus.

43 Ende hy leydde hem tot Jesum. Ende Jesus hem aensiende seyde / Ghy zijt Simon / de sone Jona: ghy sult genaemt worden Cephas / het welck overgeset wordt Petrus.

44 Des anderen daeghs wilde Jesus henen gaen nae Galileen / ende vondt Philippum / ende seyde tot hem / Volght my.

45 Philippus nu was van Bethsaida / uyt de stadt Andree ende Petri.

46 Philippus vondt Nathanaël ende seyde tot hem / Wy hebben [dien]

37 Daan Sahabatnja doa mendengar dia catta iton, macca dia icodt Iesum.

38 Daan sedang Iesus ja bale acan, macca liat ja mengicodtnja, dia catta padanja;

39 Mou appa tjerey? Dia catta padanja, Rabbi, artinja itou, Lebey, de manna mou doudoc?

40 Dia catta padanja, Camare la daan menliat itou. Macca dia liat de mannanja doudoc, daan sá harri itou dia tingal pada dia. Ja adda amphir djam jang ca sá poulo itou.

41 Andreas soudara Simonis Petri dia la sá orang derri jang doa itou, jang dia souda mendengar itou derri Ioanne, macca mengicodt dia.

42 Jang ini dia bertemou doulou Simonem soudaranja, macca catta padanja; Kita souda mendapat Messiam itou, artinja, jang Berminja itou.

43 Macca dia bauwakanja pada Iesum. Daan sedang Iesus liat acanja, dia catta; Mou Simon, anna lelacki Iona: mou jaddi bernamma Cephas, mengartinja Petrus.

44 Isoc pada harri jang lain Iesus handac djalan delouwar ca Galileam, macca ja mendapat Philippum, daan catta padanja, Icodt la akou blackang.

45 Daan Philippus ja derri Bethsaida, negri Andree daan Petri.

46 Philippus dia bertemou Nathanaël, daan catta padanja, Kita souda berte-

[dien]gevonden/ van welcken Moſes in de Wet geſchreven heeft/ ende de Prophéten/ [namelick] Jeſum den Sone Joſephs / van Nazareth.

47 Ende Nathanaël ſeyde tot hem/ Kan uyt Nazareth yet goets zijn ? Philippus ſeyde tot hem / Komt ende ſiet.

48 Jeſus ſagh Nathanaël tot hem komen / ende ſeyde van hem / Siet / waerlick een Iſraelijt / in welcken geen bedrogh en is.

49 Nathanaël ſeyde tot hem/ Van waer kent ghy my ? Jeſus antwoordde ende ſeydde tot hem / Eer u Philippus riep/ daer ghy onder den vijghe-boom waert / ſagh ick u.

50 Nathanaël antwoordde ende ſeydde tot hem/ Rabbi / ghy zijt de Sone Godts / ghy zijt de Koninck Iſraels.

51 Jeſus antwoordde ende ſeyde tot hem / Om dat ick u gheſeght hebbe / Ick ſagh u onder den vijge-boom / ſoo gelooft ghy : ghy ſult grooter dingen ſien dan deſe.

52 Ende ſeyde tot hem / Voorwaer/ voorwaer ſegge ick u lieden / Van nu aen ſult ghy den hemel ſien geopent / ende de Enghelen Godts op-klimmende ende neder-dalende op den Sone des menſchen.

bertemou itou, derri jang manna Moſes pada Sabda, daan Nabbi Nabbi ſouda dia menjurat, [catauwi] Ieſum derri Nazareth, Anna lelacki Ioſeph itou.

47 Daan Nathanaël catta padanja, Derri Nazareth adda berhole datan barrang appa bay? Philippus catta padanja, Camare la daan liat itou.

48 Ieſus menliat Nathanaël datan capadanja, macca catta derri dia; Liat, ſabenar ſá orang Iſraëlita, pada jang manna tjadda barrang ſemouhan.

49 Nathanaël catta padanja; Derri manna tuan kenel beta; Jeſus menjäuwt daan catta padanja; Doulou derri pada Philippus pangil mou, de manna mou adda de bauwa pohon boa ara itou, macca akou liat mou juga.

50 Nathanaël menjäuwt daan catta padanja, Rabbi, mou Annac Alhatalla, mou Radgja Iſraël itou.

51 Jeſus menjäuwt daan catta padanja; Mou pitſjaja, carna akou ſouda catta pada mou, Akou liat mou de bauwa pohon boa ara ? mou jaddi liat barrang appa beſar derri jang ini.

52 Daan catta padanja, Sabenar benar akou catta mou; Commodjan mou jaddi liat ſurga itou ja adda boucca, daan jang Meliacat Meliacat Allah-Talla ney daan touron pada Annac lelacki manuſſcia itou.

Het ij, Capittel.

Brentihan jang ca doa. 2.

1 ENde op den derden dagh was daer een Bruyloft te Cana

1 DAan ca tiga harri itou jaddi pagang ſuatu pangilan ba-

T caú-

Cana in Galileen: ende de moeder Jesu was aldaer.

2 Ende Jesus was oock ghenoodt/ ende sijne Discipelen / tot de Bruyloft.

3 Ende als'er wijn gebrack / seyde de moeder Jesu tot hem / Sy en hebben geenen wijn.

4 Jesus seyde tot haer / Vrouwe/ wat hebbe ick met u [te doen?] Mijne upre en is noch niet gekomen.

5 Sijne moeder seyde tot de dienaers / Soo wat hy u-lieden sal seggen / [dat] doet.

6 Ende aldaer waren ses steenen water-baten ghestelt nae de reyniginghe der Joden / elck houdende twee ofte drie metreten.

7 Jesus seyde tot haer / Vullet de water-baten met water. Ende sy vuldense tot boven toe.

8 Ende hy seyde tot haer / Schept nu / ende draeght het tot den Hofmeester/ ende sy droegen het.

9 Als nu de Hof-meester het water / dat wijn geworden was / ghesroeft hadde / (ende hy en wist niet van waer [de wijn] was / maer de dienaren die het water gheschept hadden wisten het) soo riep de Hofmeester den Bruydegom /

10 Ende seyde tot hem / Alle man set eerst den goeden wijn op ende wanneermen wel gedroncken heeft/ alsdan den minderen: [maer] ghy hebt den goeden wijn tot nu toe bewaert.

11 Dit

cauwin de Cana Galilee: daan ma' Jesu djadda casitou.

2 Daan Iesus ja pon slackan dengan Sahabatnja ca pangilan.

3 Daan sedang sitou courang angor minum, macca ma' Iesu catta padanja; Dia tjadda angor lagi.

4 Daan Iesus catta padanja; Porampoan, appa akou sadoulli dengan mou? Djam akou ja boullum sampey.

5 Ma'nja catta pada souroan itou; Appa dia passan mou, menboat la itou.

6 Daan de sitou adda terru backas bata mengisssci ajer nam bidgi, pada adet tsj utgihan Iahodi, daan dia moat sa suatu, suatu, doa ca tiga metreti.

7 Daan Iesus catta padanja; Isssci backas ajer itou dengan ajer. Macca dia isssinja sampey ca atas.

8 Daan dia catta padanja, Tjedola saccarang, daan bauwakan itou pada jure betá jang besar; macca di bauwakan itou.

9 Daan sedang jure betá besar souda rassa ajer itou, jang souda jaddi angor minum, (daan dia tjadda tauw derri manna angor itou ja adda datan; tetapi souroan souroan jang dia souda issci ajer itou ja adda tauw; Macca jure betá besar dia pangil trouna itou,

10 Daan catta padanja, Sa-gnap orang dia terru doulou angor jang bay, daan sedang orang minum bay bay, jang courang itou: [tetapi] mou souda pegang angor jang bay sampey saccarang:

11 Jang

11 Dit beginsel der teerkenen heeft Jesus ghedaen te Cana in Galileen / ende heeft sijne heerlickheydt geopenbaert: ende sijne Discipelen geloofden in hem.

12 Daer nae gingh hy af nae Capernaum / hy ende sijne moeder / ende sijne broeders / ende sijne Discipelen / ende en bleven aldaer niet vele dagen.

13 Ende het Pascha der Joden was na by / ende Jesus gingh op na Jerusalem.

14 Ende hy vondt in den Tempel die ossen / ende schapen / ende duyven verkochten / ende de wisselaers [daer] sittende:

15 Ende een geessel van touwkens gemaeckt hebbende / dreefhy'se alle upt den Tempel / ook de schapen ende de ossen: ende het geldt der wisselaren stortede hy upt / ende keerde de tafelen om.

16 Ende hy seyde tot de ghene die de duyven verkochten / Neemt dese dinghen van hier wech: en maeckt niet het Huys mijns Baders tot een huys van koop-handel.

17 Ende sijne Discipelen wierden indachtigh datter gheschreven is / Den yver uwes huys heeft my verslonden.

18 De Joden antwoordden dan / ende seyden tot hem / Wat teercken toont ghy ons / dat ghy dese dingen doet?

19 Jesus antwoordde ende seyde tot haer / Breket desen Tempel / ende

11 Jang ba'mouley derri tandanja ini Iesus menboat ca Cana Galilee, daan bertoundjo mahamouljanja: daan Sahabat Sahabatnja pitsjaja dallam dia.

12 Commodjan ja datan touron ca Capernaum, dia daan ma'nja, daan soudaranja, daan Sahabatnja, daan tjadda tingal sitou banja harri.

13 Daan Passcha orang Iahodi ja adda decat, macca Iesus pegi ney ca Ierusalem.

14 Daan dia bertemou de dallam Beitul, itou jang dia menjuwel limbou, domba, merpate, daan orang menouckar berdoudoc:

15 Macca dia boat suatu memoccolhan derri tali tali, daan alaukanja sammoa derri Beitul, pou jang domba daan limbou: daan pera orang menouckar dia touwaug calouwar, daan bale couda coudanja.

16 Daan catta pada itou jang dia menjuwel merpate sitou, Lalou segalla ini derri sirü, daan jangan boat derri roma Bappa akou suatu roma menjuwel daan menbeli.

17 Daan Sahabatnja di jaddi ingat itou, macca adda menjurat de sitou; Casse cassian roma tuan souda di benassa acan beta.

18 Sedang itou orang Jahodi menjauwt daan catta padanja; Tanda appa mou toundjo pada kita, macca mou berhole boat itou?

19 Jesus menjauwt daan catta padanja: Romba la Beitul jang ini, mac-

 ca de

ende in drie dagen sal ick den selven oprechten.

20 De Joden seyden dan / Sesen-veertigh jaren is [over] desen Tempel gebouwt / ende ghy / sult ghy dien in drie dagen oprechten?

21 Maer hy seyde [dit] van den Tempel sijns lichaems.

22 Daerom als hy op-gestaen was van den dooden / wierden sijne Discipelen ghedachtigh / dat hy dit tot haer geseght hadde: ende sy geloofden de Schrift/ende het woort / dat Jesus gesproocken hadde.

23 Ende als hy te Jerusalem was / op het Pascha in het Feest / geloofden vele in sijnen name / siende sijne teeckenen die hy dede.

24 Maer Jesus selve en betrouwde haer hem selven niet / om dat hyse alle kende:

25 Ende dat hy niet van nooden en hadde dat yemandt ghetuyghen soude van den mensche / want hy selve wist wat in den mensche was

ca de dallam tiga harri akou jaddi bangonkanja poula.

20 Macca orang Iahodi catta padanja; Ampat poulo nam tauwan orang ja menboat Beitul ini, daan mou jaddi bangonkanja pada tiga harri?

21 Tetapi dia bercatta derri pada Beitul badan dia.

22 Sedang dia commodjan saccarang souda bangon derri mattinja, macca Sahabatnja jaddi ingatkan, dia itou souda catta: macca dia pitsjaja Penjurat, daan cattahan itou, jang Iesus souda bercatta.

23 Daan sedang dia adda de Ierusalem, pada Passcha harri Raya itou, banjac orang pitsjaja dallam namma dia, itou jang dia liat tanda tanda ini jang dia menboat.

24 Tetapi Iesus ja tjadda harapkanja sandiri pada dia, carna dia kenelnja sammoa:

25 Daan sebab dia tjadda ousta sjappa sjappa bersacxi derri orang manusscia: carna dia adda tauw appa adda de dallam sa orang manusscia.

Het iij. Capittel.

1 ENde daer was een menschc upt de Phariseen / wiens name was Nicodemus / een Overste der Joden:

2 Dese quam des nachts tot Jesum / ende seyde tot hem / Rabbi / wy weten dat ghy zijt een Leeraer van Godt gekomen: want niemant en kan dese teeckenen doen die ghy doet /

Brentihan jang ca tiga. 3.

1 DAan sitou adda orang sa orang derri jang Pharisey, di bernamma-acan Nicodemus, sa orang Besar orang Iahodi:

2 Jang ini datan de malam pada Iesum, daan catta padanja; Rabbi, kita tauw mou sa orang Penadjarhan jang souda datan derri Allah-Talla: carna sjappa sjappa tjadda coassa menboat tanda tanda, bagimanna mou boat, me-

doet / soo Godt met hem niet en is.

3 Jesus antwoordde ende seyde tot hem/ Voorwaer/ voorwaer segge ick u / 't En zy dat yemandt wederom geboren worde / hy en kan het Koninckrijcke Godts niet sien.

4 Nicodemus seyde tot hem / Hoe kan een menschе geboren worden [nu] oudt zijnde? kan hy oock audermael in sijns moeders buyck ingaen/ ende geboren worden?

5 Jesus antwoordde / Voorwaer/ voorwaer segghe ick u / Soo yemandt niet geboren en wordt uyt water ende Gheest / hy en kan in 't Koninckrijcke Godts niet ingaen.

6 Het gene uyt het vleesch geboren is/[dat]is vleesch: ende het gene uyt den Geest geboren is / [dat] is geest.

7 En verwondert u niet dat ick u gheseght hebbe/ Ghy-lieden moet wederom geboren worden.

8 De windt blaest waer henen hy wil/ ende ghy hoort sijn gelupdt/ maer ghy en weet niet van waer hy komt/ ende waer hy henen gaet: alsoo is een yegelick die uyt den Geest geboren is.

9 Nicodemus antwoordde ende seyde tot hem/ Hoe konnen dese dingen geschieden?

10 Jesus antwoordde ende seyde tot hem / Zijt ghy een Leeraer Israels/ ende en weet ghy dese dingen niet?

11 Voorwaer / voorwaer segge ick u/ Wy spreecken dat wy weten/

melaïnkan Allah-Talla ja adda dengan dia.

3 Jesus menjauwt daan catta padanja ; Sabenar benar akou cattakan mou ; Melaïnkan orang jaddi poula, macca tjadda berhole menliat Radjat Alhatalla itou.

4 Nicodemus catta pada dia ; Bagimanna orang berhole jaddi[barou,] sedang di souda touwa ? berhole di massoc de prut ma' dia, daan jaddi [poula?]

5 Jesus menjauwt ; Sabenar benar akou catta mou, Melaïnkan orang jaddi derri ajer daan Aroah , macca ja tjadda berhole massoc de Radjat Allah-Talla.

6 Appa jaddi derri dagging, itou dagging: daan appa jaddi derri Aroah itou aroah juga.

7 Jangan heran appa akou souda catta pada mou itou ; Patut mou jaddi poula.

8 Angin ja adda tjop de manna condati, daan mou dengar bounginja, tetapi mou tjadda tauw derri mannanja datan, lagi ca mannanja pegi : bagitou sá gnap orang jang jaddi derri Aroah.

9 Nicodemus menjauwt daan catta padanja ; Bagimanna boleh jaddi itou?

10 Iesus menjauwt daan catta padanja, Mou sa orang Adjarhan Israëli, daan tjadda tauw itou?

11 Sabenar benar akou catta mou, Kita bercatta itou jang kita tauw, daan

ende getuygen dat wy ghesien hebben / ende ghy-lieden en neemt ons getuygenisse niet aen /

12 Indien ick u-lieden de aerdtsche dingen geseght hebbe / ende ghy niet en gelooft / hoe sult ghy gelooven / indien ick u-lieden de hemelsche soude seggen ?

13 Ende niemandt en is opgevaren in den hemel / dan die upt den hemel nedergekomen is / [namelick] de Sone des menschen / die in den hemel is.

14 Ende gelijck Moses de slange in de woestijne verhooght heeft / alsoo moet de Sone des menschen verhooght worden.

15 Op dat een yeghelick die in hem gelooft / niet en verderve / maer het eeuwige leven hebbe.

16 Want alsoo lief heeft Godt de wereldt gehadt / dat hy sijnen eenigh-gheborenen Sone ghegheven heeft / op dat een yegelick die in hem gelooft / niet en verderve / maer het eewige leven hebbe.

17 Want Godt en heeft sijnen Sone niet ghesonden in de wereldt / op dat hy de wereldt veroordeelen soude / maer op dat de wereldt door hem soude behouden worden.

18 Die in hem gelooft / en wordt niet veroordeelt / maer die niet en ghelooft / is alreede veroordeelt : dewijle hy niet en heeft gelooft in den name des eenigh-geboren Soons Godts.

19 Ende

bersahitjang kita souda menliat, daan mou sammoa tjadda sambodt sahitan kita.

12 Djecalauw beta souda catta pada mou barrang appa derri boumi, daan tjadda pitsjaja itou, macca bagimanna mou jaddi pitsjaja, djecalauw beta bercatta acan mou derri barrang appa de surga?

13 Sjappa sjappa ja tjadda ney ca surga, melainkan itou jang dia touron derri surga, [catauwi] Anna lelacki manussia, jang djadda de surga.

14 Daan saperti Moses ja souda tingi acan oular itou ca rimba, bagitou patut Annac lelacki manussia di jaddi tingi acan.

15 Agar sa gnap orang jang dia pitsjaja de dallam dia, jangan benaasa, tetapi menberhole hidopnja tercackal itou.

16 Carna bagitou ALLAH-TALLA ja casse acan dunja, macca dia bri Anna lelacki sabatang cara dia, agar sa gnap orang jang dia pitsjaja de dallam dia, jangan benaassa, tetapi menberhole hidopnja tercackal itou.

17 Carna ALLAH-TALLA dia tjadda souro Annac lelacki dia de dunja, agar dia haramkan itou, tetapi agar dunja jaddi pegang derri binassahan derri pada dia la.

18 Sjappa pitsjaja dallam dia, tjadda jaddi haram, tetapi sjappa tjadda pitsjaja, itou ja haram saccarang : carna dia tjadda pitsjaja de dallam namma Anna lelacki sabatang cara ALLAH-TALLA itou.

19 Daan

19 Ende dit is 't oordeel / dat het licht in de wereldt gekomen is / ende de menschen hebben de duysternisse liever ghehadt / dan het licht: want hare wercken waren boos.

20 Want een yegelick die quaet doet / haet het licht / ende en komt tot het licht niet / op dat sijne wercken niet bestraft en worden.

21 Maer die de waerheydt doet / komt tot het licht / op dat sijne wercken openbaer worden / dat sy in Gode gedaen zijn.

22 Nae desen quam Jesus ende sijne Discipelen in het landt van Judea / ende onthieldt hem aldaer met haer / ende doopte.

23 Ende Joannis doopte oock in Enon by Salim / dewijle aldaer vele watеren waren: ende sy quamen daer / ende wierden gedoopt.

24 Want Joannes en was noch niet in de ghevanckenisse ghe-worpen.

25 Daer rees dan een vrage [van eenighe] upt de Discipelen Joannis met de Joden over de reyniginge.

26 Ende sy quamen tot Joannem / ende seyden tot hem / Rabbi / die met u was over den Jordaen / welcken ghy ghetuyghenisse gaeft / siet / die doopt / ende sy komen alle tot hem.

27 Joannes antwoordde ende seyde / Een menschе en kan gheen dinck aen-nemen / soo het hem upt den hemel niet gegeven en zy.

28 Ghy selve zijt mijne ghetuy-gen /

19 Daan ini la houccuman itou, macca trang ja adda datan de dunja, daan orang orang manusscia dia lebhe soucka acan glap derri pada trang itou, sebab boatanja adda djahat.

20 Carna sjappa adda boat djahat, dia bintsi-acan trang, daan tjadda sampey pada trang itou, agar boatanja tjadda jaddi houccum.

21 Tetapi sjappa ja boat nang benarnja, itou dia sampey pada trang, agar boatanja bertimbol; carna dia souda jaddi de dallā ALLAH-TALLA.

22 Commodjan derri pada itou Iesus dengan Sahabatnja pegi ca boeuwa Iahodi, daan coulang couling de sitou dengan dia, daan menjelam la.

23 Daan Joannes pon menjelam de Enon decat Salim, carna sitou adda banjac ajer: daan orang datan sitou, daan jaddi menjelam.

24 Carna Joannes boulum ja boang de penjara la.

25 Macea jaddi suatu tanjahan, massing massing Sahabat Ioannis, daan orang Jahodi, derri tjutgihan.

26 Daan dia datan pada Joannes, macca cattakanja; Rabbi, itou jang adda dengan mou casabrang Jordaen, jang manna mou bersahit, liat dia menjelam, daan sammoa ja adda datan padanja.

27 Joannes menjauwt daan catta, Orang manusscia tjadda berhole trima appa, djecalauw tjadda jaddi brikanja derri pada surga.

28 Mou sandiri orang bersacxi akou,

gen/ dat ick geſeght hebbe / Jck en ben de Chriſtus niet / maer dat ick voor hem henen uptgeſonden ben.

29 Die de Bruydt heeft / is de Bruydegom: maer de vriendt des Bruydegoms / die ſtaet ende hem hoort/ verblijdt ſich met blijdtſchap om de ſtemme des Bruydegoms Soo is dan deſe mijne blijdtſchap vervult geworden.

30 Hy moet waſſen / maer ick minder worden.

31 Die van boven komt / is boven alle: Die upt der aerden is [voortgekomen/] die is upt der aerden/ ende ſpreeckt upt der aerden. Die upt den hemel komt / is boven alle.

32 Ende het gene hy geſien ende gehoort heeft/ dat getuyght hy: ende ſijn ghetuygenuſſe en neemt niemandt aen.

33 Die ſijn ghetuyghenuſſe aenghenomen heeft / die heeft verſegelt dat Godt waerachtigh is.

34 Want dien Godt gheſonden heeft / die ſpreeckt de woorden Godts: want Godt en geeft [hem] den Geeſt niet met mate.

35 De Vader heeft den Sone lief/ ende heeft alle dingen in ſijne handt gegeven.

36 Die in den Sone ge looft/ die heeft het eeuwige leven: Maer die den Sone onghehoorſaem is/ die en ſal het leven niet ſien: maer de toorn Godts blijft op hem.

kou, itou akou ſouda catta; Akou bouckan Chriſtus jang ini, tetapi betajaddi ſouro ca adapan dia.

29 Sjappa ja berhole Anna dara, itou la Trouna: daan orang tercaſſe Trouna, jang dia badiri ſitou daan dengarnja, dia berſouca dengan ſoucahan, carna ſuara Trouna itou. Macca ſoucahan akou ini dia ſouda ſampeyacan pounonja.

30 Dia la patut jaddi, daan akou courang juga.

31 Itou jang datan derri atas, dia lebhe derri pada ſammoa. Itou jang djadda derri boumi, ja derri boumi juga, macca bercatta derri boumi. Itou jang datan derri ſurga, ja lebhe derri pada ſammoa.

32 Daan appa dia ſouda dengar daan liat, ja berſahit: daan ſahitanja ſjappa ſjappa ja tjadda pongut.

33 Sjappa ſouda pongut ſahitanja, dia ſouda bertſjap Allah-Talla ja adda benar juga.

34 Carna jang ca manna Allah-talla ſouda ſouro, itou dia bercatta cattahan Allah-talla: carna Allah-talla dia tjadda bri Aroahnja pada oucorran.

35 Bappa ja caſſe Anna lelacki itou, daan ſammoa appa dia ſouda bri pada tanganja.

36 Sjapda pitſjaja de dallam Annac lelacki, dia berhole hidopanja tercackal ſouda: Daan ſjappa tjadda mendengar pada Anna lelacki itou, dia tjadda caleatan hidopanja itou: tetapi amarahan (Tuan) Allah tingal pada dia la.

Het iiij. Capittel.

1 Als dan de Heere verstondt / dat de Phariseen ghehoort hadden / dat Jesus meer Discipelen maeckte ende doopte dan Joannes:

2 (Hoewel Jesus selve niet en doopte/ maer sijne Discipelen.)

3 Soo verliet hy Judeam / ende ginghy wederom henen nae Galileen.

4 Ende hy moest door Samarien gaen.

5 Hy quam dan in een stadt van Samarien/ genaemt Sichar/ nae by het stuck landts / het welck Jacob sijnen sone Joseph gaf.

6 Ende aldaer was de fonteyne Jacobs. Jesus dan vermoeyt zijnde van de reyse / sat alsoo neder neven de fonteyne. Het was ontrent de seste uyre:

7 Daer quam een vrouwe uyt Samarien om water te putten. Jesus seyde tot haer / Geeft my te drincken.

8 (Want sijne Discipelen waren henen gegaen in de stadt / op dat sy souden spijse koopen.)

9 So seyde dan de Samaritaensche vrouwe tot hem / Hoe begheert ghy / die een Jode zijt / van my drincken / die ick een Samaritaensche vrouwe ben? Want de Joden en houden geen gemeynschap met de Samaritanen.

10 Jesus antwoordde ende sey-

Brentihan jang ca ampat. 4.

1 SEdang saccarang Tuan ja adda tauw, Pharisey souda dengar, Jesus menboat Sahabat daan menjelam lebhe derri pada Joannes:

2 (Wallakjan Jesus ja tjadda menjelam sandiri, tetapi Sahabatnja.)

3 Sedang itou dia tingal Judeam, daan pegi ca Galileam poula.

4 Daan bergouna dia jaddi lalou Samaria-

5 Macca dia sampey pada suatu negri Samaria, jang di bernammakan Sichar, decat bindang jang manna Jacob souda bri-acan Joseph anna lelacki dia.

6 Daan de sitou adda phrigi ajer ampounja Jacob itou. Macca Jesus lella derri djalan, berdoudoc lagi bagitou pada phrigi ajer. Ja amphir djam ca nam:

7 Daan de sitou datan porampoan sa orang derri Samaria, agar dia timba ajer. Jesus catta padanja; Bri la pada akou minum.

8 (Carna Sahabatnja ja souda pegi ca negri, menbeli maccanan.)

9 Macca porampoan Samaria catta padanja; Bagimanna mou sá orang Jahodi, handac minum derri pada beta sá orang porampoan Samaria? Carna orang Iahodi ja adet tjadda samma sá suatu dengan orang Samaria.

10 Iesus menjauwt daan catta pa-

de tot haer / Indien ghy de gave Godts kendet / ende wie hy is / die tot u seght / Geeft my drincken / soo soudt ghy van hem hebben begeert / ende hy soude u levende water ghegeven hebben.

11 De vrouwe seyde tot hem / Heere / ghy en hebt niet om mede te putten / ende de put is diep / van waer hebt ghy dan het levende water?

12 Zijt ghy meerder dan onse vader Jacob / die ons den put ghegeven heeft? ende hy selve heeft daer uyt ghedroncken / ende sijne kinderen / ende sijn vee.

13 Jesus antwoordde ende seyde tot haer / Een yeder die van dit water drinckt / sal wederom dorsten:

14 Maer soo wie gedroncken sal hebben van het water dat ick hem geven sal / dien en sal in eeuwigheyt niet dorsten / maer het water dat ick hem sal gheven / sal in hem worden een fonteyne van water springende tot in het eeuwige leven.

15 De vrouwe seyde tot hem / Heere / gheeft my dat water op dat my niet en dorste / ende ick hier niet en [moet] komen om te putten.

16 Jesus seyde tot haer / Gaet henen / roept uwen man / ende komt hier.

17 De vrouwe antwoordde ende seyde / Ick en hebbe geenen man. Jesus seyde tot haer / Ghy hebt wel geseght / Ick en hebbe gheenen man.

18 Want

danja, Djecalauw mou tauw appa Allah-Talla nougra, daan sjappa itou, jang dia catta pada mou, Bri la akou minum; mou ja adda minta derri dia, macca di jaddi brikan mou ajer terhidop itou.

11 Porampoan itou catta padanja; Tuan, mou tjadda barrang baccaz dengan appa mou berhole timba, telagge ja adda dallam, macca derri manna mou adda jang ajer terhidop itou?

12 Mou lebhe derri pada Iacob bappa kita, jang dia souda brikan kita phrigi ini? daan dia sendiri souda minum derri phrigi ini, daan anna annanja, daan benatanja sammoa.

13 Jesus menjauwt daan catta padanja; Sjappa ja adda minum derri ajer jang ini, jaddi berauws poula.

14 Tetapi sjappa minum derri ajer jang akou jaddi brikanja, itou dia tjadda berauws sampey ca cackal: tetapi ajer itou jang akou jaddi brikanja, itou jaddi de dallam dia suatu phrigi ajer belompat sampey hidopanja tercackal itou.

15 Porampoan itou catta padanja; Tuan, bri la beta ajer itou, agar beta jangan berauws. daan jangan camare sini lagi timba ajer.

16 Jesus catta padanja; Pegi la, pangil lacki mou, daan camare sini.

17 Porampoan itou menjauwt daan catta, Beta tjadda lacki. Jesus catta padanja, Mou souda catta benar, Beta tjadda lacki.

18 Car-

18 Want ghy hebt vijf mannen gehadt/ ende dien ghy nu hebt/ en is uwe man niet/ dat hebt ghy met waerheydt geseght.

19 De vrouwe seyde tot hem/ Heere/ ick sie dat ghy een Prophect zijt.

20 Onse vaders hebben op desen bergh aengebeden/ende ghy-lieden seght/ dat te Jerusalem de plaetse is daer men moet aen-bidden.

21 Jesus seyde tot haer/ Vrouwe/ gelooft my/ dat de ure komt/ wanneer ghy-lieden noch op desen bergh/ noch te Jerusalem/ den Vader en sult aenbidden.

22 Ghy-lieden aenbidt dat ghy niet en weet/ wy aenbidden dat wy weten: want de salighedt is upt de Joden:

23 Maer de ure komt/ ende is nu/ wanneer de ware aenbidders den Vader aenbidden sullen in Geest ende waerheydt: Want de Vader soekt ock alsulcke/die hem [alsoo] aenbidden.

24 Godt is een Gheest/ ende die hem aenbidden/ moeten [hem] aenbidden in Geest ende waerheydt.

25 De vrouwe seyde tot hem/ Ick weet dat de Messias komt (die genaemt wordt Christus) wanneer die sal gekomen zijn/ soo sal hy ons alle dingen verkondigen.

26 Jesus seyde tot haer/ Ick ben het/ die met u spreecke.

 27 Ende

18 Carna mou souda berhole lacki lima orang, daan itou jang mou adda saccarang, bouckanja lacki mou: itou mou souda catta dengan benar.

19 Porampoan itou catta padanja; Tuan, beta liat mou sá orang Nabbi.

20 Bappa bappa kita dia souda sombajang pada bouckit ini, daan mou sammoa catta, ca Ierusalem ja adda tampat bersombajang itou.

21 Jesus catta padanja; Porampoan, pitsjaja la beta, wachtou ja adda datan, macca mou tjadda jaddi sombajang acan Bappa, de bouckit ini, lagi ca Ierusalem tjadda.

22 Mou sammoa somba-acan mou tjadda tauw appa; kita somba-acan itou jang kita tauw: carna moaminja itou derri Iahodi juga:

23 Tetapi wachtou datan, daan ja adda saccarang, macca orang sombajang jang benar di jaddi somba-acan Bappa de dallam Aroah daan benarnja: carna Bappa itou pon dia mentjeri bagini, jang dia sombakanja bagitou.

24 ALLAH ya Aroah suatu, daan sjappa sombakan dia, patut menjomba dia de dallam Aroah daan benarnja.

25 Porampoan itou catta padanja; Beta tauw Messias itou ja adda datan, (jang dia souda bernamma Christus) sedang dia souda jaddi sampey, macca dia jaddi bri tauwkan kita barrang appa appa sammoa.

26 Iesus catta padanja, Akou ja jang dia bercatta dengan mou.

 27 De

27 Ende daer op quamen ſijne Diſcipelen / ende verwonderden haer dat hy met een vrouwe ſprack: Nochtans en ſeyde niemandt/ Wat vraeght ghy? ofte / Wat ſpreeckt ghy met haer?

28 Soo verliet de vrouwe dan haer waterbat/ende ginghen henen in de ſtadt/ende ſeyde tot de lieden/

29 Komt / ſiet een menſche / die my geſeght heeft alles wat ick ghedaen hebbe: Is deſe niet de Chriſtus?

30 Sy dan gingen upt der ſtadt/ ende quamen tot hem.

31 Ende ondertuſſchen baden hem de Diſcipelen ſeggende/Rabbi/ eet.

32 Maer hy ſeyde tot haer / Ick hebbe een ſpyſe om te eten / die ghy niet en weet:

33 Soo ſeyden dan de Diſcipelen tegen malkanderen / Heeft hem yemandt te eten gebracht?

34 Jeſus ſeyde tot haer / Mijn ſpyſe is / dat ick doe den wille desgenen die my gheſonden heeft/ ende ſijn werck volbrenge.

35 Seght ghy-lieden niet / Het zijn noch vier maenden/ ende [dan] komt den ooghſt? Siet/ ick ſegghe u / heft uwe ooghen op / ende aenſchouwt de landen: want ſy zijn alreede wit om te ooghſten.

36 Ende die maeyt ontfanght loon / ende vergadert vrucht ten eeuwighen leven / op dat hem te ſamen verblijde / beyde die zaeyt ende die maeyt.

37 Want

27 De dallam itou lagi Sahabatnja datan, macca dia heran ja bercatta dengan porampoan ſá orang: Wallakjan ſjappa ſjappa tjadda catta; Appa tuan tanja? Atauwa, Appa catta dengan dia?

28 Macca porampoan itou dia tingal baccaz ajer dia, daan pegi ca negri, daan catta pada orang orang;

29 Camare la, liat orang ſá orang, jang dia ſouda catta pada beta ſammoa appa beta ſouda menboat: Iang ini ja bouckan Chriſtus?

30 Sedang itou dia calouwarkan negri, daan datan capadanja.

31 Dallam itou Sahabatnja ſomba dia, daan catta; Rabbi, maccan.

32 Daan dia catta padanja, Akou adda maccanan maccan, jang mou tjadda tauw.

33 Macca Sahabatnja catta maſſing maſſing, Sjappa tauw barrang orang menbauwakanja maccan?

34 Ieſus catta padanja, Maccanan beta itou, beta menboat condati itou jang dia ſouda ſouro-acan beta, daan menmoutus cardjanja.

35 Mon ſammoa bouckan catta, Lagi ampat boulan, macca plauwan baring datan? Liat, akou cattakan mou, tjela matta mou, daan caleatan la daratan: carna ja ſouda poute ca baring la.

36 Daan ſjappa mengittam, dia berhole occupa, daan berhimpon boahan pada hidopan tercackal: agar orang penabor pon berſoucka, ſamma dengan orang mengittam.

37 Car-

37 Want hier in is die ſpreucke waerachtigh / Een ander is het die zaept/ende een ander die maept.

38 Ick hebbe u uptgheſonden om te maepen het gene ghy niet bearbeydt en hebt: andere hebben het bearbeydt / ende ghy zijt tot haren arbeydt ingegaen.

39 Ende vele der Samaritanen upt die ſtadt geloofden in hem / om het woort der vrouwe die getuyghde/ Hy heeft my gheſeyght alles wat ick gedaen hebbe.

40 Als dan de Samaritanen tot hem ghekomen waren/ baden ſy hem dat hy by haer bleve: ende hy bleef aldaer twee dagen.

41 Ende daer geloofden veel meer om ſijns woords wille.

42 Ende ſeyden tot de vrouwe/ Wy en ghelooven niet meer om uwes ſeyghens wille/ want wy ſelve hebben [hem] gehoort / ende weten dat deſe waerlick is de Chriſtus/ de Salighmaker der wereit.

43 Ende nae de twee daghen ginghy hy van daer / ende ginghy henen na Galileen.

44 Want Jeſus heeft ſelve ghetuyght / dat een Propheet in ſijn eyghen vaderlandt gheen eere en heeft.

45 Als hy dan in Galileen quam/ ontfingen hem de Galileers/ geſien hebbende alle de dinghen / die hy te Jeruſalem op het Feeſt ghedaen hadde: want ock ſy waren tot het Feeſt gegaen.

46 Soo quam dan Jeſus wederom

37 Carna pada ini cattahan ja adda benar, lang laïn ſaorang dia menabor, daan jang laiu mengittam.

38 Akou ſouro mou calouwar mengittam itou jang mou tjadda bacardja: orang ja ſouda cardja, daan mou ſammoa ſouda maſſoc pada cardjanja.

39 Daan banjac orang Samaria derri negri itou pitſjaja dallam dia, ſebab cattahan porampoan itou, jang dia berſacxi, Dia ſouda cattakan beta ſammoa appa beta ſouda boat.

40 Sedang ſaccarang orang Samaria datan padanja, macca ja ſombakan, agar dia tingal padanja: daan dia tingal ſitou doa harri.

41 Daan banja orang lagi pitſjaja ſebab cattahanja.

42 Daan catta pada porampoan itou, Kita ſaccarang tjadda pitſjaja lagi tegal cattahan mou; carna kita ſouda dengar itou ſandiri, daan tauw itou, jang ini ſabenarnja Chriſtus, jang Saluwani dunja itou.

43 Daan lalou doa harri dia pegi derri ſitou, daan pegi ca Galileam.

44 Carna Ieſus mengakou ſandiri itou, ſaorang Nabbi tjadda berhormat pada negri bappanja ſandiri.

45 Sedang dia ſaccarang ſampey ca Galilea, macca orang Galilea ſambot dia, jang dia liat ſammoa appa dia menboat ca Ieruſalem pada harri Raya: carna dianja pon ſouda pegi ca harri Raya itou.

46 Macca Ieſus pegi poula ca Ca-

derom tot Cana in Galileen / daer hy het water wijn gemaeckt hadde. Ende daer was een seecker Koninclick [hovelingh/] wiens/ sone kranck was te Capernaum.

47 Dese ghehoort hebbende dat Jesus upt Judea in Galileen quam / gingh tot hem / ende badt hem dat hy af-quame / ende synen sone gesont maeckte: want hy lagh op syn sterven.

48 Jesus dan seyde tot hem / Het en sy dat ghy-lieden teeckenen ende wonderen siet / soo en sult ghy niet gelooven.

49 De Koninclicke [hoveling] seyde tot hem / Heere / komt af eer mijn kindt sterft.

50 Jesus seyde tot hem / Gaet henen / uw' sone leeft. Ende de menschе gheloofde het woordt / dat Jesus tot hem seyde: eñ gingh henen.

51 Ende als hy nu af-gingh / quamen hem syne dienst-knechten te gemoete / ende boodtschapten / seggende / Uw'kindt leeft.

52 Soo vraeghde hy dan van haer de upre / in welcke het beter met hem geworden was: ende sy seyden tot hem / Gisteren te seven upren verliet hem de koortse.

53 De vader bekende dan / dat het op de selve upre [was/] in dewelcke Jesus tot hem geseght hadde / Uw' sone leeft: Ende hy geloofde selve / ende syn geheel huys.

54 Dit tweede teecken heeft Jesus wederom ghedaen / als hy upt Judea in Galileen gekomen was.

Het

na Galilee, de manna dia souda menboat ajer jaddi angor minum. Daan de sitou adda orang Radgja sá orang, jang ca manna annac lelacki dia ja sackit ca Capernaum.

47 Jang ini sedang dia souda dengar, Iesus ja souda datan derri Iudea ca Galileam, dia pegi padanja, daan somba dia, agar ja touron bersombo anna lelackinja: carna ja adda paja la.

48 Macca Iesus catta padanja, Melaïnkan mou sammoa liat tanda tanda daan boatan terheran, macca mou tjadda jaddi pitsjaja.

49 Orang Radgja itou catta padanja, Tuan, touron la doulou derri pada anna beta matti.

50 Iesus catta padanja: Pegi la, annac mou ja hidop. Daan sá orang itou dia pitsjaja cattahan itou, jang Iesus souda catta: macca ja pegi.

51 Daan sedang dia saccarang touron, datan souroanja bertemoukan dia, daan menbrita acanja, daan catta, Anna mou ja hidop.

52 Macca dia tanjakanja djam, jang manna ja souda jaddi bay: daan di cattakanja, Calmarin ca toudjo djam demam ja tingalnja.

53 Sedang itou macca bappa tauw, ja adda pada djam itou, tatcalla Iesus souda cattakan dia, Anna lelacki mou ja hidop: Daan dia pitsjaja, daan sagala orang roma dia.

54 Tanda jang ca doa ini Iesus menboat poula, sedang dia pegi derri Iudea ca Galileam.

Brenti-

Het v. Capittel.

1 NAe dese was een Feest der Joden/ ende Jesus gingh op nae Jerusalem.

2 Ende daer is te Jerusalem aen de Schaeps-[poorte] een badt-water het welck in het Hebreeusch toegenaemt wordt Bethesda / hebbende vijf zalen.

3 In deselve lagh een groote menichte van krancke/blinde kreupele/verdorde/wachtende op de roeringe des waters.

4 Want een Engel daelde neder op sekeren tijdt in dat badt-water/ ende beroerde het water : die dan eerst daer in quam nae de beroeringe van het water/die wiert gesondt/ van wat sieckte dat hy oock bevangen was.

5 Ende aldaer was een seecker mensche die acht-ende-dertigh jaren kranck gelegen hadde.

6 Jesus siende desen liggen/ende wetende dat hy nu langen tijdt geleghen hadde / sepde tot hem / Wilt ghy gesondt worden ?

7 De krancke antwoordde hem/ Heere/ ick en hebbe niet eenen mensche om my te werpen in het badt-water / wanneer het water beroert wordt: ende terwijle ick kome/ soo daelt een ander voor my neder.

8 Jesus sepde tot hem / Staet op / neemt uw beddeken op / ende wandelt.

9 Ende terstondt wiert de mensche

Brentihan jang ca lima. 5.

1 COmmodjan derri pada itou adda sa harri Raya orang Iahodi, macca Iesus pegi ney ca Ierusalem.

2 Daan ca Ierusalem decat tampat Domba adda suatu tampat mandi, jang bernamma de bassa Hebrey Bethesda, daan itou adda lima boa roma ca adapan.

3 De dallam itou adda banja orang penjakit, jang bouta, jang timpang, jang bouros cring , menanti sampey ajer jaddi bagra.

4 Carna pada barrang wachtou Meliacat ja touron pada ajer mandi, daan ja bagra ajer itou: macca sjappa doulou (commodjan derri pada ajer souda bagra) touron de dallam itou, dia jaddi sombo, derri barrang sackit pon ja adda.

5 Daan sitou adda orang sa orang, jang dia souda sackit tiga poulo delappan tauwan.

6 Sedang Jesus menliat ini tidor sitou, daan tauw ja adda saccarang souda lama dia sackit, dia catta padanja, Mou handac bersombo ?

7 Jang penjakit dia menjauwtkanja ; Tuan, beta tjadda saorang jang dia bauwa-acan beta pada ajer mandi itou, tattcalla itou jaddi bagra: daan tattcalla beta datan , macca saorang laïn ja touron doulou derri pada beta.

8 Jesus catta padanja, Bangon, ambil pongut cassur mou, daan berdjalan la.

9 Daan sabontar saorang itou di

jaddi

ſche ghesondt/ ende nam sijn bedde-
ken op/ ende wandelde. Ende het
was Sabbath op den selven dagh.

10 De Joden seyden dan tot den
ghenen die ghenesen was / Het is
Sabbath / het en is u niet geoorloft
het beddeken te dragen.

11 Hy antwoordde haer / Die
my ghesondt ghemaeckt heeft / die
heeft my gheseght/ Neemt uw' bed-
deken op/ ende wandelt.

12 Sy vraeghden hem dan /
Wie is de menschе die u gheseght
heeft/ Neemt uw' beddeken op/ en-
de wandelt ?

13 Ende die gesondt ghemaeckt
was/en wist niet wie hy was:want
Jesus was ontweken/also daer een
[groote]schare in die plaetse was.

14 Daer nae vondt hem Jesus
in den Tempel/ ende seyde tot hem/
Siet/ ghy zijt gesondt ghewoorden:
en sondight niet meer / op dat u
niet wat ergers en geschiede.

15 De menschе ginck heuen/ en-
de boodtschapte den Joden / dat
het Jesus was die hem gesondt ge-
maeckt hadde.

16 Ende daerom vervolghden
de Joden Jesum/ ende sochten hem
te dooden / om dat hy dese dinghen
op den Sabbath dede.

17 Ende Jesus antwoordde
haer / Mijn Vader werckt tot nu
toe/ ende ick wercke [oock.]

18 Daerom sochten dan de Jo-
den te meer hem te dooden / om dat
hy niet alleen den Sabbath vrack /
maer

jaddi sombo,macca ambil ney cassur-
nja, daan berdjalan la. Daan pada har-
ri itou ja adda Sabith.

10 Carna itou orang Iahodi catta
padanja, jang dia souda jaddi sombo;
Saccarang Sabith, tjadda patut mou
ousson cassur mou.

11 Dia menjauwtkanja, Itou jang
dia souda sombo beta, dia souda catta
beta, Ambil pongut cassur mou, daan
berdjalan la.

12 Macca dia tanjakanja; Sjappa
sa orang manusscia itou, jang dia sou-
da cattakan mou, Ambil pongut cas-
sur mou, daan berdjalan la?

13 Daan itou jang dia souda som-
bo', ja tjadda tauw sjappa dia: carna
Iesus souda di lalounja derri cauwan
jang djadda de tampat si tou.

14 Commodjan derri pada itou Ie-
sus bertemoukanja de Beitul, macca
catta padanja: Liat, mou souda jaddi
sombo: jangan berdossa lagi, agar
jangan jaddi barrang appa lebhe dja-
hat derri pada itou acan mou.

15 Orang itou pegi, daan menbri
tauw pada orang Iahodi, itou Iesus
jang menboat ja souda sombo.

16 Daan carna itou orang Iahodi
mengicodt acan Jesum,daan tjerriba-
gimanna ja berhole bermattikanja,se-
bab dia boat itou pada harri Sabith.

17 Daan Iesus menjauwtkanja;
Bappa akou cardja sampey saccarang,
daan akou pon bacardja.

18 Macca carna itou orang Iahodi
mentjeri terlebhe bermattikanja ju-
ga, carna dia tjadda lalou jang harri
Sabith

maer oock ſeyde dat Godt ſijn eyghen Vader was/ hem ſelven Gode even gelijck makende.

19 Jeſus dan antwoordde / ende ſeyde tot haer / Voorwaer/ voorwaer ſegghe ick u/ de Sone en kan niets van hem ſelven doen / 't en zy hy den Vader dat ſiet doen: want ſoo wat die doet/ het ſelve doet oock de Sone deſgelijcks.

20 Want de Vader heeft den Sone lief/ ende toont hem alles wat hy doet: ende hy ſal hem grooter wercken tonen dan deſe / op dat ghy u verwonderet.

21 Want ghelijck de Vader de doode opweckt ende levendigh maeckt / alſoo maeckt oock de Sone levendigh die hy wil.

22 Want oock de Vader en oordeelt niemandt / maer heeft alle het oordeel den Sone gegeven.

23 Op dat ſy alle den Sone eeren / gelijck ſy den Vader eeren. Die den Sone niet en eert / en eert den Vader niet die hem geſonden heeft.

24 Voorwaer / voorwaer ſegghe ick u/die mijn woort hoort/ ende gelooft hem die my geſonden heeft/die heeft het eeuwighe leven / ende en komt niet in de verdoemeniſſe: maer is uyt den doodt over-gegaen in het leven.

25 Voorwaer/ voorwaer ſegghe ick u / de uyre komt / ende is nu / wanneer de doode ſullen hooren de ſtemme des Soons Godts / ende

Sabith ſaidja, tetapi carna dia pon ſouda catta, Alhatalla ja Bappa dia; menboatkanja ſandiri ſaperti Allah-talla.

19 Macca Jeſus menjauwt daan catta padanja; Sabenar benar akou catta acan mou; Anna lelacki itou ja tjadda tauw boat barrang appa derri ſandiri, hanjac itou appa dia liat boat Bappanja: carna appa adda boat jang ini, demikjan itou pon boat Anna lelacki itou.

20 Carna Bappa ja caſſe Annac lelacki itou, daan toundjokanja ſammoa appa dia boat: daan jaddi bertoundjokan boatan lebhe beſar derri pada jang ini, agar mou jaddi heran.

21 Carna ſaperti Bappa ja gra bangon orang matti daan boat hidop, bagitou pon Anna lelacki ja boat berhidop ſjappa ſjappa ja condati.

22 Carna Bappa ja tjadda houccum ſjappa, tetapi ſagala houccuman ja ſouda bri acan Anua lelacki.

23 Agar dia ſammoa berhormatkan Anua, ſaperti dia berhormat acan Bappa. Sjappa tjadda berhormat pada Annac, ja pon tjadda berhormat pada Bappa, jang dia ſouda ſouro dia.

24 Sabenar benar akou catta mou, ſjappa dengar cattahan akou, daan pitſjaja itou jang dia ſouda ſouro akou, dia ſouda berhole hidopanja tercackal, daan tjadda ſampey pada haramnja: tetapi derri matti ja ſouda lalou ſampey hidopnja.

25 Sabenar benar akou cattakan mou, wachtou datan, daan ja adda ſaccarang, macca orang matti jaddi dengar ſuara Anna Allah-talla itou, daan

dieſe gehoort hebben/ ſullen leven.

26 Want ghelijck de Vader het leven heeft in hem ſelven/ alſoo heeft hy ock den Sone ghegeven het leven te hebben in hem ſelven.

27 Ende heeft hem macht gegeven ock ghenichte te houden/ om dat hy des menſchen Sone is.

28 En verwondert u daer niet over: want de upre komt/ in welcke alle die in de graven zijn ſijne ſtemme ſullen hooren.

29 Ende ſullen uptgaen/ die het goede gedaen hebben/ tot de opſtandinge des levens: ende die het quade gedaen hebben/tot de opſtandinge der verdoemeniſſe.

30 Ick en kan van my ſelven niets doen. Gelijck ick hoore/ oordeele ick:ende mijn oordeel is rechtveerdigh: want ick en ſoecke niet mijnen wille/ maer den wille des Vaders die my geſonden heeft.

31 Indien ick van my ſelven getuyge/ mijn ghetuygenuſſe en is niet waerachtigh

32 Daer is een ander die van my getuyght/ ende ick weet dat het getuygenuſſe het welck hy van my getuyght waerachtigh is.

33 Ghy-lieden hebt tot Joannem ghenonden/ ende hy heeft der waerheydt getuygenuſſe gegeven.

34 Doch ick en neeme geen ghetuygenuſſe van een menſche: maer dit ſegge ick/op dat ghylieden ſoudt behouden worden.

35 Hy

ſjappa jaddi mendengar itou, dianja hidop la.

26 Carna ſaperti Bappa ja adda hidopnja pada ſandiri, bagitou pon dia ſouda bri Annac lelacki ja adda hidopnja pada ſandiri.

27 Daan ſouda dia bri coaſſa berhouccum, carna dia Anna lelacki ſa orang manuſſcia.

28 Jangan heran tiggal itou: carna wachtou itou jaddi datan, pada jang manna ſammoa jang djadda de djerat menjaddi dengar ſuara dia.

29 Daan jaddi calouwar, jang dia boat bay, pada ter bangonan hidod; daan ſjappa dia boat djahat, pada ter bangonan haram la.

30 Akou tjadda berhole boat barrang appa derri paka akou ſandiri. Bagimanna akou dengar, bagitou akou houccum: daan houccum akou adda ter benar ſaccali: carna akou tjadda tjerri condati akou, tetapi condati Bappa itou jang dia ſouda ſouro akou.

31 Djecalauw akou berſahit derri pada akou ſandiri, macca ſahitan akou tjadda benar.

32 Suatu jang lain adda dia berſahit derri akou, daan akou tauw macca ſahitan adda benar jang dia berſahit derri akou.

33 Mou ſouda ſouro pada Ioannem, daan dia ſouda bri ſacxi ter benarnja itou.

34 Tetapi akou tjadda menambil barrang ſahitan derri orang manuſſcia: tetapi akou catta ini, agar mou jaddi moamin.

35 Dia

35 Hy was een brandende ende lichtende keerse: ende ghy hebt u-lieden voor eenen korten tijdt in sijn licht willen verheugen.

36 Maer ick hebbe een getuygenisse meerder dan[dat] van Joannes. Want de wercken die my de Vader gegeven heeft om die te volbrenghen / deselve wercken die ick doe ghetuyghen van my/ dat my de Vader gesonden heeft.

37 Ende de Vader die my gesonden heeft/ die heeft selve van my getuyght. Ghy en hebt noch sijne stemme oyt gehoort/ noch sijne ghedaente gesien.

38 Ende sijn woordt en hebt ghy niet in u blijvende: want ghy dien niet en gelooft/ dien hy ghesonden heeft.

39 Ondersoeckt de Schriften: want ghy meynt in deselve het eenwighe leven te hebben: ende die zijn het die van my getuygen.

40 Ende ghy en wilt tot my niet komen/ op dat ghy het leven moogt hebben.

41 Ick en neme geen eere van menschen:

42 Maer ick kenne u-lieden / dat ghy de liefde Godts in u selven niet en hebt.

43 Ick ben gekomen in den name mijns Vaders / ende ghy en neemt my niet aen: soo een ander komt in sijnen eyghenen name/dien sult ghy aennemen.

44 Hoe kont ghy ghelooven/ die ghy eere van malkanderen neemt/

35 Dia la suatu djan menjala daan bri trang;daan mou handac bersoucka acan mou barrang wachtou de dallam trang dia.

36 Daan akou adda suatu sahitan lebhe derri pada sahitan Joannis. Carna boatan jang Bappa souda brikan akou,agar poutus ; boatan itou jang beta menboat , ja sacxi derri akou , macca Bappa dia souda souro akou.

37 Daan Bappa itou jang souda souro akou, dia sandiri souda ja bersahit derri akou. Mou sammoa boulum lagi mendengar suara dia ,lagi menliat roupanja.

38 Daan cattahanja mou tjadda bri tingal de dallam mou: carna mou tjadda pitsjaja itou , jang dia souda souro.

39 Pricxala pada Surat Suratan: carna mou sancka menberhole hidop ter cackal de dallam itou:daan itounja juga , jang dia bersacxi derri akou.

40 Daan mou tjadda mau datan-pada akou , agar mou berhole hidop jang ter cackal itou

41 Akou tjadda ambil barrang hormat derri orang manussia:

42 Tetapi akou kenel mou sammoa , tjadda casse cassejan Alhatalla de dallam mou.

43 Akou souda datan dallam namma Bappa akou,daan mou tjadda sambodt akou : djecalauw suatu jang lain datan pada namma sandiri, mou menjaddi sambodt dia.

44 Bagimanna mou berhole pitsjaja , jang ambil hormat sa suatu derri

ende de eere die van Godt alleen is/ niet en soeckt?

45 En meynt niet dat ick u verklagen sal by den Vader: die u verklaeght is Moses/ op welcke ghy gehoopt hebt.

46 Want indien ghy Mosi gheloofdet/ soo soudt ghy my gelooven. Want hy heeft van my geschreven.

47 Maer soo ghy sijne Schriften niet en gelooft/ hoe sult ghy mijne woorden gelooven?

jang lain, daan hormat jang datan derri ALLAH-TALLA saidja, mou tjadda mentjeri la?

45 Jangan sancka akou jaddi mengadou mou ca adapan Bappa: adda la suatu jang dia mengadoukan mou, [catauwi] Moses, pada jang manna mou ja hiakin.

46 Carna djecalauw songo mou ja souda pitsjaja Moses, macca mou adda pitsjaja akou pon. Carna dia souda surat derri akou.

47 Tetapi djecalauw mou sammoa saccarang tjadda pitsjaja Surat Suratan dia, bagimanna mou jaddi pitsjaja cattahan akou?

Het vj. Capittel.

1 NAe desen vertrock Jesus over de zee van Galilea/ welcke is [de zee] van Tiberias.

2 Ende hem volghde een groote schare/ om dat sy sijne teeckenen sagen/ die hy dede aen de krancke.

3 Ende Jesus ginck op den bergh/ ende sat aldaer neder met sijne Discipelen.

4 Ende het Pascha/ het feest der Joden/ was nae by.

5 Jesus dan de oogen op-heffende/ende siende dat een groote schare tot hem quam/ seyde tot Philippum/ Van waer sullen wy brooden koopen op dat dese eten mogen?

6 (Doch dit seyde hy hem beproevende: want hy wist selve wat hy doen soude.)

7 Phi-

Brentihan jang ca nam. 6.

1 COmmodjan derri pada itou Jesus ja pegi lalou lauwt, decat negri Tiberias ca Galilea.

2 Daan orang sa cauwan besar bericodt dianja blackang, carna dia souda liat tandanja, jang dia souda boat pada orang orang sackit.

3 Daan Iesus dia pegi ney pada bouckit, daan doudoc sitou dengan Sahabatnja.

4 Daan Passcha, harri raya Iahodi itou, ja adda decat.

5 Macca sedāg Iesus tjela mattanja, daan liat sitou souda datan suatu cauwā besar capadanja, dia catta pada Philippum, Derri manna kita jaddi menbeli roti, agar jang ini berhole maccā?

6 (Daan ini ja catta agar tsjobbakanja: carna dia tauw, appa di jaddi boat.)

7 Phi-

7 Philippus antwoorde hem/ Voor twee hondert penningē broot en is dese niet genoeg/op dat een yegelick van haer een weynigh neme.

8 Een van sijne Discipelen/ [namelick] Andreas/ de broeder Simonis Petri/ seyde tot hem/

9 Hier is een jonghsken/ dat vijf gersten-brooden heeft/ ende twee vischkens: maer wat zijn dese onder soo vele?

10 Ende Jesus seyde/ Doet de menschen neder-sitten: ende daer was veel gras in de plaetse. Soo saten dan de mannen neder/ ontrent vijf dupsendt in het getal.

11 Ende Jesus nam de brooden/ende gedanckt hebbende deylde hyse den Discipelen/ ende de Discipelen den ghenen die neder-ghesseten waren: desghelijcks ock van de vischkens/ soo vele sy wilden.

12 Ende als sy versadight waren/ seyde hy tot sijne Discipelen/ Vergadert de overgeschotene brocken/ op datter niets verloren en gae.

13 Sy vergaderden'se dan/ ende vulden twaelf korven met brocken van de vijf gersten-brooden/ welcke overghesschoten waren den genen die gegeten hadden.

14 De menschen dan ghesien hebbende het teecken dat Jesus gedaen hadde/ seyden/ Dese is waerlick de Propheet/ die in de wereldt komen soude.

15 Jesus dan wetende dat sy souden komen/ ende hem met ghe-

7 Philippus menjauwtkanja, Doa ratus keping dinnar menbeli roti tjadda tjokop pada jang ini, agar sagnap orang ambil sedekit derri itou.

8 Saorang derri Sahabatnja, [catauwi] Andreas, soudara Simonis Petri itou, catta padanja;

9 Sini boudac sá orang, jang di adda lima keping roti , daan ican kitsgil doa ekor: tetapi brappa ini pada banja banja orang bagitou?

10 Daan Jesus catta; Bri orang orang itou doudoc touron: daan de tampat sitou adda banjac rompot. Macca orang lelacki ja doudoc touron, amphir lima ribou orang.

11 Daan Jesus ja menambil roti itou, bersomba, daan bagikanja itou pada Sahabatnja, daan Sahabatnja pada orang jang souda doudoc touron: demikjan pon derri ican itou, brappa ja condati.

12 Sedang dia saccarang souda kinjang, ja catta pada Sahabatnja; Berhimpon la jang syssa tingal itou, agar jangan sitou jelang appa appa.

13 Macca dia berhimponja itou, daan issci doa blaz backol dengan syssa, jang dia tingal derri lima keping roti acan orang jang dia souda maccan.

14 Sedang saccarang orang liat tanda itou jang Iesus souda menboat, dia catta; Sabenar la ini Nabbi itou, jang handac datan de dunja.

15 Sedang saccarang Iesus mengarti, dia handac datan menamb l dia

welt nemen op dat sy hem Coninck maeckten / ontweeck wederom op den bergh/ hy selve alleen.

16 Ende als het avondt gewor-den was/ gingen sijne Discipelen af nae de zee.

17 Ende in het schip ghegaen zijnde / quamen sy over de zee nae Capernaum. Ende het was alree-de duyster ghewor̃den / ende Jesus en was tot haer niet gekomen.

18 Ende de zee verhief haer / o-vermidts daer een groote windt waeyde.

19 Ende als sy ontrent vijf-ende-twintigh ofte dertigh stadien geva-ren waren/ sagen sy Jesum wande-lende op de zee/ende komende by het schip / ende sy wierden bevreest.

20 Maer hy seyde tot haer / Ick ben het / en zijt niet bevreest.

21 Sy hebben dan hem ghewil-lighlick in het schip ghenomen: ende terstondt quam het schip aen het landt / daer sy nae toe voeren.

22 Des anderen daeghs de scha-re/die aen d'ander zijde der zee stont/ siende dat aldaer geen ander scheep-ken en was dan dat eene/ daer sijne Discipelen in-ghegaen waren/ ende dat Jesus met sijne Discipelen in dat scheepken niet en was inghe-gaen/ maer [dat] sijne Discipelen alleen wech-gevaren waren:

23 (Doch daer quamen andere scheepkens van Tiberias nae by de plaetse/daer sy het broodt ghege-ten hadden/ als de Heere ghedanckt hadde.)

24 Doe

deng-an zur agar boatnja Radgja, ja simpan poula ca bouckit sandiri.

16 Daan sedang souda jaddi pe-tang, macca Sahabatnja touron sam-pey de lauwt.

17 Daan dia touron ca prauw, mac-ca datan ca sá brang lauwt de Caper-naum. Daan saccarang jaddi glap sou-da, daan Jesus tjadda sampey padanja.

18 Macca lauwt itou ja ney dengan hombanja, sebab suatu angin dia tjop craz.

19 Macca sedang dia souda ba-prauw amphir doa poulo lima atauwa tiga poulo stadia, dia liat Jesus berdja-lan de lauwt, daan dia menjampey de-cat prauw itou, macca dia tacodt.

20 Tetapi dia catta padanja; Akou ja, jangan tacodt.

21 Macca dia soucka menambilnja de prauw: daan prauw itou sabontar-nja sampey de darat ca mannanja pe-gi.

22 Isoc saharri jang lain, sedang sa cauwan orang itou, jang di badiri de sabrang lauwt, souda liat tjadda prauw lain, hanjac suatu de manna Sahabat-nja souda touron, daan Iesus tjadda massoc de prauw dengan Sahabatnja, tetapi Sahabatnja ja baprauw pegi san-diri:

23 (Tetapi sitou datan prauw prauw lain derri Tiberias, decat tam-pat de manna dia souda maccan roti, sedang Tuan ja souda somba.

24 Mac-

24 Doe dan de ſchare ſagh dat Jeſus aldaer niet en was/ noch ſijne Diſcipelen/ ſoo gingen ſy oock in de ſcheepen/ende quamen te Capernaum/ ſoeckende Jeſum.

25 Ende als ſy hem ghevonden hadden over de zee/ ſeyden ſy tot hem/ Rabbi/ wanneer zijt ghy hier gekomen?

26 Jeſus antwoordde haer ende ſeyde/ Voorwaer/ voorwaer ſegge ick u/ghy ſoeckt my/niet om dat ghy teeckenen geſien hebt/maer om dat ghy van de brooden ghegheten hebt/ ende verſadight zijt.

27 Werckt niet [om] de ſpijſe die vergaet/maer [om] de ſpijſe die blijft tot in't eeuwighe leven/ welcke de Sone des menſchen u-lieden geven ſal: want deſen heeft Godt de Vader verſegelt.

28 Sy ſeyden dan tot hem/ Wat ſullen wy doen/ op dat wy de wercken Godts mogen wercken?

29 Jeſus antwoordde ende ſeyde tot haer/ Dit is het werck Gods/ dat ghy gheloovet in hem/ dien hy geſonden heeft.

30 Sy ſeyden dan tot hem/ Wat teecken doet ghy dan/ op dat wy het moghen ſien/ende u ghelooven? Wat werckt ghy?

31 Onſe vaders hebben het Manna gegeten in de woeſtijne: gelijck geſchreven is/ Hy gaf haer het broodt uyt den hemel te eten.

32 Jeſus dan ſeyde tot haer/ Voorwaer/ voorwaer ſegghe ick u/ Moſes

24 Macca ſedang cauwan orang itou liat Jeſus tjadda de ſitou: lagi Sahabatnja tjadda, dia touron de prauw prauw ſitou, macca datan de Capernaum, mentjeri Jeſum.

25 Daan ſedangnja bertemoukan dia de jebrang lauwt itou, macca catta padanja; Rabbi, mannacalla camare ſini?

26 Jeſus menjauwtkanja daan catta; Sabenar benar akou catta mou, mou bouckan tjeri akou, ſebab mou ſouda liat tanda tanda la, tetapi carna mou ſouda maccan derri roti itou, daan jaddi kinjang la.

27 Jangan cardja [ſebab] maccanan itoujang jaddi berbinaſſa, tetapi (ſebab] maccanan jang dia tingal ſampey hidop ter cackal itou, jang ca manna Anna lelacki orang manuſſcia jaddi bri-acan mou: carna jang ini Allah-Talla Bappa ja ſouda tjapkan itou.

28 Macca orang catta padanja; Appa kita boat, agar kita cardja cardjahan ALLAH-TALLA?

29 Jeſus menjauwt daan catta padanja; Ini la cardjahan ALLAH-TALLA agar mou pitſjaja dallam itou, jang dia ſouda ſouro.

30 Macca dia cattakanja; Tanda appa mou boat, agar kita liat, daan pitſjaja-acan mou? Appa mou cardja?

32 Bappa bappa kita ja ſouda maccan jang Manna de rimba: ſaperti adda menjurat ſitou; Ja brikanja roti maccan derri langit.

32 Sedang itou Jeſus catta padanja; Sá benar benar akou cattakan

mou;

Moſes en heeft u niet ghegheven het broodt upt den hemel: maer mijn Vader geeft u dat ware broodt upt den hemel.

33 Want het broodt Godts is hy die upt den hemel neder-daelt / ende die de wereldt het leven geeft.

34 Sy seyden dan tot hem / Heere / geeft ons altijdt dit broodt.

35 Ende Jeſus seyde tot haer / Ick ben het broodt des levens: die tot my komt / en sal geensins hongeren: ende die in my gelooft / en sal nimmermeer dorſten.

36 Maer ick hebbe u gheseght / dat ghy my ock ghesien hebt / ende ghy en gelooft niet.

37 Al wat my de Vader gheeft sal tot my komen: ende die tot my komt / en sal ick gheensins uytwerpen.

38 Want ick ben upt den hemel nedergedaelt / niet op dat ick mijnen wille ſoude doen / maer den wille des genen die my geſonden heeft.

39 Ende dit is de wille des Vaders die my ghesonden heeft / dat al wat hy my ghegeven heeft / ick daer upt niet en verliese / maer het selve opwecke ten uytersten dage.

40 Ende dit is de wille des ghenen die my ghesonden heeft / dat een yegelick die den Sone aenschouwt / ende in hem gelooft / het eeuwige leven hebbe: ende ick sal hem opwecken ten uytersten dage.

41 De Joden dan murmureerden over hem / om dat hy gheseght hadde

mou; Moſes ja bouckan bri mou roti itou jang adda derri ſurga: tetapi Bappa akou dia bri mou roti jang benar derri ſurga itou.

33 Carna roti ALLAH-TALLA itounja, jang dia datan derri ſurga, daan menbri dunja hidopnja itou.

34 Macca dia cattakanja; Tuan, menbrila kita gnap wachtou roti jang ini.

35 Jeſus catta padanja, Akou la jang roti ter hidop itou: ſjappa datan pada akou, tjadda menlappar lagi: daan ſjappa pitſjaja dallam akou, tjadda berauws lagi.

36 Tetapi akou ſouda catta pada mou itou, mou pon ſouda caleatan akou, daan tjadda pitſjaja.

37 Sammoa appa Bappa bri pada akou, itou jaddi datan pada akou: daan ſjappa datan pada akou, akou tjadda jaddi boang dia.

38 Carna akou ſouda datan derri ſurga, bouckan agar beta boat condati akou, tetapi condati dia jang dia ſouda ſouro akou.

39 Daan ini la condati Bappa jang dia ſouda ſouro akou, agar akou jangan jelang appa, derri itou ſammoa jang di ſouda brikan akou, tetapi bagra bangon itou pada harri oudjong itou.

40 Daan ini la condati dia jang dia ſouda ſouro akou, agar ſá gnap orang jang dia liat Anna lelacki, daan pitſjaja dallam dia, berhole hidopnja ter cackal itou: daan akou jaddi gra bangonja pada harri ca oudjong.

41 Sedang itou orang Jahodi ja bercatta ſamma, derri itounja ſouda catta;

hadde / Ick ben het broodt dat uyt den hemel neder-gedaelt is.

42 Ende sy seyden / Is dese niet Jesus de sone Josephs / wiens vader ende moeder wy kennen? Hoe seght dese dan / Ick ben uyt den hemel neder-gedaelt?

43 Jesus antwoordde dan / ende seyde tot haer / En murmureert niet onder malkanderen.

44 Niemandt en kan tot my komen / het en sy dat de Vader die my gesonden heeft / hem trecke: ende ick sal hem opwecken ten uytersten dage.

45 Daer is gheschreven in de Propheten / Ende sy sullen alle van Godt gheleert zijn. Een yeghelick dan die [het] van den Vader ghehoort / ende gheleert heeft / die komt tot my.

46 Niet dat yemandt den Vader ghesien heeft / dan die van Godt is: dese heeft den Vader gesien.

47 Voorwaer / voorwaer seggh ick u / die in my ghelooft / heeft het eeuwige leven.

48 Ick ben het broodt des levens.

49 Uwe vaders hebben het Manna ghegeten in de Woestijne / ende sy zijn gestorven.

50 Dit is het broodt dat uyt den hemel nederdaelt / op dat de mensche daer van ete / ende niet en sterve.

51 Ick ben dat levende broodt / dat uyt den hemel nedergedaelt is:

catta; Akou roti, jang souda touron derri surga.

42 Daan dia catta; Bouckan ini Jesus anna Joseph, jang ca manna bappa daan ma'nja kita kenel? Macca bagimanna jang ini catta, Akou souda touron derri surga?

43 Sedang itou Jesus menjauwt, daan catta padanja; Jangan la basongut massing massing.

44 Sjappa sjappa tjadda berhole sampey pada akou, melainkan Bappa ja terre dia jang dia souda souro akou: daan akou jaddi gra bangou dia ca harri jang ter commodjan.

45 De sitou adda surat de Nabbi Nabbi, Daan dianja sammoa ja jaddi beradjar derri ALLAH-TALLA. Macca sammoa jang adda souda dengar daan beradjar derri Bappa, itou la datan pada akou.

46 Bouckan macca sjappa ja adda liat jang Bappa, melainkan dia jang adda derri ALLAH-TALLA: itou dia souda liat jang Bappa.

57 Sabenar benar akou cattakan mou, sjappa pitsi jaja de dallam akou, ja berhole hidopnja ter cackal itou.

48 Akou jang roti ter hidop itou.

49 Bappa bappa mou ja souda maccan jang Manna itou ca rimba, daan dianja souda matti.

50 Ini la roti itou jang touron derri surga, agar sjappa maccan derri itou, jangan bermatti.

51 Akou la roti hidop itou, jang souda touron derri surga: djecalauw

soo yemandt van dit broodt eet / die sal in der eeuwighepdt leven. Ende het broodt dat ick geven sal/ is mijn vleesch/ het welck ick geven sal voor het leven der wereldt.

52 De Joden dan streden onder malkanderen / seggende/ Hoe kan ons dese [sijn] vleesch te eten geven?

54 Jesus dan sepde tot haer/ Voorwaer / voorwaer seggbe ick u-lieden/ het en sy dat ghy het vleesch des Soons des menschen etet/ ende sijn bloedt drincket/ soo en hebt ghy geen leven in u selven.

54 Die mijn vleesch eet / ende mijn bloet drinckt/ die heeft het eeuwige leven: ende ick sal hem opwecken ten uptersten dage.

55 Want mijn vleesch is waerlick spijse/ende mijn bloedt is waerlick dranck.

56 Die mijn vleesch eet / ende mijn bloedt drunckt/die blijft in my/ ende ick in hem.

57 Gelijckerwijs my de levende Vader gesonden heeft / ende ick leve door den Vader/ [alsoo] die my eet/ deselve sal leven door my.

58 Dit is het broodt dat upt den hemel neder-ghedaelt is. Niet ghelijck uwe vaders het Manna ghegeten hebben/ ende zijn ghestorven: die dit broodt eet sal in der eeuwighepdt leven.

59 Dese dinghen sepde hy in de Syna-

sjappa maccan derri roti jang ini, dia jaddi hidop ter cackal. Daan roti itou jang akou jaddi bri, dagging akou; jang manna akou jaddi bri, agar dunja adda hidop.

52 Sedang itou orang Jahodi ja babantja massing massing, daan catta; Bagimanna jang ini berhole menbri maccan acan kita daggingnja?

53 Sedang itou Jesus catta padanja; Sabenar benar akou catta acan mou; melainkan mou maccan dagging Annac lelacki manusscia, daan minum daranja, macca mou tjadda barrang hidopanja de dallam mou.

54 Sjappa maccan dagging akou, daan minum dara akou, itou djadda hidopnja ter cackal: daan akou jaddi gra bangon acan dia ca harri jang ter commodjan.

55 Carna dagging akou sabenarnja ja maccanan, daan dara akou sabenarnja barrang minum.

56 Sjappa maccan dagging akou, daan minum dara akou, itou dia tingal de dallam akou, daan akou de dallam dia.

57 Saperti Bappa jang hidop souda souro akou, daan akou hidop derri pada Bappa; bagitou pon sjappa maccan akou, itou dia jaddi hidop derri pada akou.

58 Ini la roti itou jang souda datan derri surga. Bouckan saperti bappa bappa mou ja souda maccan jang Manna itou, daan matti souda: sjappa dia maccan roti ini, jaddi hidop ter cackal la.

59 Jang ini dia catta de Berhimpo-

nan

Synagoge / leerende te Capernaum.

60 Vele dan van sijne Discipelen [dit] hoorende / seyden / Dese reden is hardt: wie kan deselve hooren?

61 Jesus nu wetende by hem selven / dat sijne Discipelen daer over murmureerden / seyde hy tot haer / Ergert u-lieden dit?

62 [Wat soud'et] dan [zijn] soo ghy den Sone des menschen saghet op-varen daer hy te voren was?

63 De Geest is het die levendigh maeckt: het vleesch en is niet nut. De woorden die ick tot u spreecke zijn geest / ende zijn leven.

64 Maer daer sijn sommige van u-lieden die niet en gelooven. Want Jesus wist van den beginne wie sy waren die niet ghelooften / ende wie hy was die hem verraden soude.

65 Ende hy seyde / Daerom hebbe ick u gheseght / dat niemandt tot my komen en kan / het en zy dat het hem ghegeven zy van mijnen Vader.

66 Van doen af gingen vele sijner Discipelen te rugghe / ende en wandelden niet meer met hem.

67 Jesus dan seyde tot de twaelve / Wilt ghy-lieden ock niet wechgaen?

68 Simon Petrus dan antwoordde hem / Heere / tot wien sullen wy henen gaen? ghy hebt de woorden des eeuwigen levens:

69 Ende wy hebben gelooft en-

nan orang, de manna dia adjar ca Capernaum.

60 Macca banja derri Sahabatnja mendengar itou, catta; Ini suatu cattahan cras sangat: sjappa berhole mendengar itou?

61 Daan Jesus tauw pada sandiri, Sahabatnja ja bercatta derri itou, ja catta padanja; Jang ini ja adda dhincki acan mou?

62 Macca appa jaddi, djecalauw mou liat Annac lelacki manussia ney de manna di adda doulou?

63 Ja Aroah itou, jang dia boat hidop: dagging ja tjadda appa gouna. Catta cattahan itou, jang akou catta pada mou, ja aroah daan hidopnja juga.

64 Tetapi pada mou adda barrang orang jang tjadda pitsjaja. Carna Iesus derri moula tauw sjappa dia jang tjadda pitsjaja, daan sjappa dia jang di jaddi hismou acanja.

65 Daan dia catta, Carna itou akou souda cattakan mou, sjappa sjappa tjadda berhole sampey pada akou, melainkan ja adda brikanja itou derri pada Bappa akou.

66 Derri pada saharri itou macca Sahabatnja banja ondor, daan tjadda berdjalan dengan dia lagi.

67 Macca Iesus ja catta pada jang ca doa blaz; Mou pon tjadda mau pegi?

68 Sedang itou Simon Petrus menjauwt; Tuan, pada sjappa kita jaddi pegi? tuan ja adda cattahan jang hidop ter cackal itou:

69 Daan kita pitsjaja daan menga-

de bekent/ dat ghy zijt de Christus/ de Sone des levendigen Godts.

70 Jesus antwoordde haer/ En hebbe ick niet u twaelve uptverkoren/ ende een upt is een duyvel?

71 Ende hy seyde [dit van] Judas Simonis Iscarioth. Want dese soude hem verraden/ zijnde een van de twaelve.

kou souda itou, tuan, ja Christus, Annac ALLAH-TALLA jang ter hidop.

71 Jesus menjauwtkanja, Akou bouckan pile mou jang ca doa blaz, daan saorang derri mou ja seitan juga?

71 Itou dia catta derri Iudas Simonis Iscarioth. Carna jang ini di jaddi hismoukanja, daan ja suatu derri jang ca doa blaz.

Het vij. Capittel.

1 ENde nae desen wandelde Jesus in Galilea/ want hy en wilde in Judea niet wandelen/ om dat de Joden hem sochten te dooden.

2 Ende het Feest der Joden/ [namelick] de [Loof-] hutten setting/ was nae by.

3 Soo seyden dan sijne broeders tot hem/ Vertreckt van hier/ ende gaet henen in Judeam/ op dat ock uwe Discipelen uwe wercken mogen aenschouwen die ghy doet.

4 Want niemandt en doet yet in 't verborghen/ ende soeckt selve datmen openlick van hem spreecke. Indien ghy dese dinghen doet/ soo openbaert u selven aen de wereldt.

5 Want ock sijne broeders en geloofden niet in hem.

6 Jesus dan seyde tot haer/ Mijnen tijdt en is noch niet hier: maer uwen tijdt is altijdt berepdt.

7 De werelt en kan u-lieden niet haten/ maer my haet sy/ om dat ick van

Brentihan jang ca toudjo. 7.

1 DAan commodjan derri pada itou Jesus ja berdjalan ca Galilea, carna dia tjadda mau berdjalan de Iudea, carna orang Iahodi mentjeri bermatti acan dia.

2 Daan harri Raya Iahodi, [catauwi] harri bay, pada adet itou, dia menerru tratanja, ja adda decat.

3 Carna itou cacka adenja ja catta padanja; Pegila derri sini ca Iudeam, agar Sahabat Sahabat mou menliat boatan jang mou menboat.

4 Carna sjappa sjappa ja tjadda boat barrang appa basamoungni, jang dia handac jaddi mâa dabar. Djecalauw mou cardja barrang barrang ini, bermalumken sandirimou de adapan dunja.

5 Carna cacka adenja pon tjadda pitsjaja de dallam dia.

6 Macca Iesus catta pada dia; Wachtou akou ja boullum sampey: tetapi wachtou mou sa bagey ja souda berhadir.

7 Dunja itou tjadda berhole bintsi acan mou, tetapi akou ja bintsjkan, carna

van de selve getuyge/dat hare wercken boos zijn.

8 Gaet ghy-lieden op tot dit Feest: ick en gae noch niet op tot dit Feest/ want mijnen tijdt en is noch niet verbult.

9 Ende als hy dese dingen tot haer geseght hadde/ bleef hy in Galilea.

10 Maer als sijne broeders opghegaen waren / doe ginck hy oock selve op tot het Feest/niet openthick/ maer als in het verborgen.

11 De Joden dan sochten hem in het Feest/ ende seyden / Waer is hy?

12 Ende daer was veel gemurmels van hem onder de scharen. Sommige seyden/ Hy is goet: ende andere seyden/ Neen: maer hy verleydt de schare.

13 Nochtans en sprack niemant vrymoedelick van hem/ om de vreese der Joden.

14 Doch als het nu in het midden van het Feest was / soo ginck Jesus op in den Tempel/ ende leerde.

15 Ende de Joden verwonderden haer / seggende/ Hoe weet dese de Schriften / daer hyse niet geleert en heeft?

16 Jesus antwoordde haer / ende seyde/ Mijn leere en is mijne niet/ maer des ghenen die my ghesonden heeft.

17 Soo yemandt wil des selfs

carna akou bersacxi derri dia, boatanja adda djahat.

8 Mou pegi pada harri Raya ini: akou boullum pegi pada harri Raya itou, carna wachtou akou ja boullum gnap lagi.

9 Daan sedang ja souda cattakanja itou; dia tingal ca Galilea.

10 Daan sedang cacka adenja souda pegi ney pada harri Raya, dia sandiri pon pegi ney pada harri Raya, bouckan ca adapan gnap orang, tetapi saperti basamoungni.

11 Macca orang Iahodi dia tjeri acanja pada harri Raya itou, daan catta; De manna jang ini?

12 Daan de sitou adda coucouronbou sangat derri dia massing massing cauwan orang itou. Carna jang suatu catta, Dia bay: daan jang lain catta, Bouckan: tetapi dia adjar sala pada orang orang.

13 Wallakjan sa sjappa sjappa tjadda catta calouwar betul derri dia, carna dia tacodt orang Iahodi.

14 Sedang saccarang harri Raya itou souda lalou sa tenga, macca Iesus datan ney ca Beitul, daan beradjar orang.

15 Daan orang Iahodi herankanja, daan catta; Bagimanna jang ini tauw Surat Suratan, ja tjadda beradjar itou?

16 Jesus menjauwtkanja, daan catta; Adjarhan akou bouckan ampounja akou, tetapi ampounja dia itou jang, dia souda souro akou.

17 Djecalauw barrang sjappa han-

wille doen / die sal van dese leere bekennen / of sy uyt Gode is / dan [of] ick van my selven spreecke.

18 Die van hem selven spreeckt / soeckt sijn eyghen eere: maer die de eere soeckt des genen die hem gesonden heeft / die is waerachtigh / ende geen ongerechtigheydt en is in hem.

19 En heeft Moses u niet de Wet gegeven / ende niemandt van u en doet de Wet? Wat soeckt ghy my te dooden?

20 De schare antwoordde ende seyde / Ghy hebt den duyvel: wie soeckt u te dooden?

21 Jesus antwoordde ende seyde tot haer / Een werck hebbe ick gedaen / ende ghy verwondert u alle.

22 Daerom Moses heeft u-lieden de besnijdenisse ghegeven (niet datse uyt Mose is / maer uyt den vaderen) ende ghy besnijdt een menschе op den Sabbath.

23 Indien een menschе de besnijdenisse ontfanght op den Sabbath / op dat de Wet Mosis niet gebroocken en worde / zijt ghy toornigh op my / dat ick eenen geheelen menschе ghesondt ghemaeckt hebbe op den Sabbath?

24 En oordeelt niet nae het aensien / maer oordeelt een rechtveerdigh oordeel.

25 Sommighe dan uyt die van Jerusalem seyden / En is dese niet dien sy soecken te dooden?

26 Ende

dac boat condati jang itou, dia jaddi mengarti derri adjarhan ini, djecalauwnja derri Alhatalla, atauwa djecalauw akou catta derri akou sandiri.

18 Sjappa catta derri sandiri, dia tjeri hormat sandiri: tetapi itou jang dia tjeri hormat dia jang dia souda souroacanja, itounja benar, daan barrang salahan tjadda decat dia.

19 Moses bouckan dia souda brikan mou jang Sabda? daan tjadda sjappa sjappa derri mou jang dia peggang Sabda itou: Appa sebab mou tjeri bermatti akou?

20 Sa cauwan orang itou menjauwt daan catta, Mou ja adda seitan: sjappa tjeri bermattikan mou?

21 Iesus menjauwt daan catta padanja, Boatan suatu akou souda boat, macca mou sammoa herankan mou.

22 Carna itou Moses souda bri mou sonottan itou (bouckan macca itou djadda derri Mose, tetapi derri bappa bappala) daan wallakjan mou bersonot orang pada harri Sabith.

23 Djecalauw manussia sa orang ja trima sonotnja pada harri Sabith, agar Sabda Mosis ja tjadda jaddi romba; Mou jaddi goussar pada akou, sebab akou souda sombo pada harri Sabith sa orang manussia saccali?

24 Iangan houccum pada liat roupa orang, tetapi houccum suatu houccuman benar.

25 Sedang itou catta barrang orang derri Ierosolomi itou, Bouckan ini dia jang dia mentjeri bermatti acan?

26 Daan

26 Ende siet / hy spreeckt vry-moedelick / ende sy en segghen hem niet. Souden nu wel de Overste waerlick weten / dat dese waerlick is de Christus?

27 Doch desen weten wy van waer hy is: maer de Christus wanneer hy komen sal / soo en sal niemandt weten van waer hy is.

28 Jesus dan riep in den Tempel / leerende ende seggende / Ende ghy kent my / ende ghy weet van waer ick ben: ende ick en ben van my selven niet ghekomen / maer hy is waerachtigh die my ghesonden heeft / welcken ghy-lieden niet en kent.

29 Maer ick kenne hem / want ick ben van hem / ende hy heeft my gesonden.

30 Sy sochten hem dan te grijpen: maer niemandt en sloegh de handt aen hem / want sijne uyre en was noch niet gekomen.

31 Ende vele uyt de schare ghe-loofden in hem / ende seyden / Wanneer de Christus sal gekomen zijn / sal hy oock meer teeckenen doen dan die / welcke dese gedaen heeft?

32 De Phariseen hoorden dat de schare dit van hem murmelde: ende de Phariseen ende de Over-priesters sonden dienaren / op dat sy hem grijpen souden.

33 Jesus dan seyde tot haer / Noch eenen kleynen tijdt ben ick by u / ende ick gae henen tot den ghenen die my gesonden heeft.

34 Ghy sult my soecken / ende ghy

26 Daan liat dia bercatta acan dappan gnap orang, daan dia tjadda catta appa padanja. Orang Besar sa songo songo mengakou itou ini ja Christus?

27 Tetapi kita tauw jang ini derri mannanja: daan tatcalla Christus jaddi datan, sjappa sjappa tjadda tauw derri manna dia.

28 Macca bagitou Iesus batria de dallam Kebith, beradjar, daan catta; Daan mou sammoa kenel akou, daan tauw derri manna akou: daan akou bouckan datan derri pada akou sandiri, tetapi dia la jang ter benar, jang dia souda souro akou, jang manna mou tjadda kenel.

29 Tetapi akou kenel dia, carna akou derri dia, daan dia souda souro akou.

30 Sedang itou dia tjeri tancapnja: tetapi sjappa sjappa tjadda jama dia dengan tangan; carna wachtounja boullum adda sampey.

31 Daan banjac derri cauwan itou pitj jaja pada dia, daan catta; Sedang Christus jaddi datan, adda pon di jaddi boat tanda tanda lebhe, derri pada jang ini souda menboat?

32 Jang Pharisey mendengar jang cauwan orang batjerita daan bercatta igi derri dia: daan Pharisey itou, daan Himan Himan besar, dia souro souroanja, agar dia tancapnja.

33 Sedang itou Iesus catta; Suatu wachtou sedekit akou adda dengan mou lagi, daan akou pegi pada ini jang dia souda souro akou.

34 Mou jaddi tjeri akou, daan tjad-

da

ghy en sult [my] niet vinden : ende daer ick ben / en kont ghy niet komen.

35 De Joden dan seyden tot malkanderen / Waer sal dese henen gaen dat wy hem niet en sullen vinden ? Sal hy tot de verstroyde Griecken gaen / ende de Griecken leeren ?

36 Wat is dit voor een reden / die hy geseght heeft / Ghy sult my soecken / ende en sult [my] niet vinden : ende daer ick ben / en kont ghy niet komen ?

37 Ende op den laetsten dagh / [zijnde] den grooten [dagh] des Feests / stondt Jesus ende riep / seggende / Soo yemandt dorstet / die kome tot my ende drincke.

38 Die in my gelooft / gelijckerwijs de Schrift seght / stroomen des levenden waters sullen uyt sijnen buyck vloeyen.

39 (Ende dit sepde hy van den Geest / den welcken ontfangen souden die in hem geloofden. Want de heylighe Geest en was noch niet / overmidts Jesus noch niet verheerlickt en was.)

40 Vele dan uyt de schare dese reden hoorende seyden / Dese is waerlick de Prophect.

41 Andere seyden / Dese is de Christus. Ende andere seyden / Sal dan de Christus uyt Galilea komen ?

42 En

da bertemou acan : daan de manna akou adda, de sitou mou tjadda berhole sampey.

35 Sedang itou orang Iahodi catta suatu pada jang lain, De manna jang ini pegi, macca kita tjadda jaddi bertemou acanja ? Dia jaddi pon pegi pada orang orang Chlaya jang tjerey merey, daan mengadjar orang Chlaya itou ?

36 Cattahan appa ini, dia catta ; Mou jaddi tjerri akou, daan tjadda bertemou acan : daan de manna akou adda, sitou mou tjadda berhole sampey ?

37 Daan pada harri jang commodjan, jang ca manna harri Raya jang besar itou ; Jesus badiri daan tria calouwar, daan catta, Djecalauw sjappa sjappa berauws, itou camare pada akou daan minum.

38 Sjappa pitsjaja pada akou, saperti Surat Suratan catta, alor aloran ajer ter hidop ja adda calouwar derri prutnja.

39 (Ini dia catta derri Aroah itou, jang ca manna dia jaddi berhole itou jang dia jaddi pitsjaja de dallam dia. Carna Aroha bersacti itou boullumnja adda bri lagi, carna Iesus boullumnja lagi mahamoul acan souda.)

40 Macca banjac derri cauwan orang itou, sedang dia dengar cattahan ini, catta ; Jang ini sabenar la Nabbi itou.

41 Lain catta ; Jang ini Christus. Daan lain catta ; Macca Christus jaddi datan derri Galilea ?

42 Bouc-

42 En ſeght de Schrift niet / dat de Chriſtus komen ſal upt den zade Davids / ende van 't vleck Bethlehem / daer David was?

43 Daer wierdt dan tweedracht onder de ſchare / om ſijnent wille.

44 Ende ſommige van haer wilden hem grijpen: maer niemandt en ſloegh de handen aen hem.

45 De dienaers dan quamen tot de Over-prieſters ende Phariſeen: ende die ſeyden tot haer / Waerom en hebt ghy hem niet gebracht?

46 De dienaers antwoordden / Noyt en heeft een menſche alſoo geſproken / gelijck deſe menſche.

47 De Phariſeen dan antwoordden haer / Zijt oock ghy-lieden verleydt?

48 Heeft yemandt upt de Overſte in hem gelooft / ofte upt de Phariſeen?

49 Maer deſe ſchare / die de Wet niet en weet / is vervloeckt.

50 Nicodemus ſeyde tot haer / welcke des nachts tot hem ghekomen was / zijnde een upt haer /

51 Oordeelt oock onſe Wet den menſche / het en zy datſe eerſt van hem ghehoort heeft / ende verſtaet wat hy doet?

52 Sy antwoordden ende ſeyden tot hem / Zijt ghy oock upt Galilea? Onderſoeckt ende ſiet / dat upt Galilea geen Propheet opghestaen en is.

42 Bouckan Surat Suratan catta, Chriſtus jaddi datan derri annac anna David, daan derri negri Bethlehem, derri manna David pon adda?

43 Macca ſitou jaddi babanta backeley maſſing maſſing cauwan itou, tegal dia.

44 Daan barrang orang derri dia handac tancap dianja: tetapi ſjappa ſjappa tjadda jama acā dengan tangā.

45 Sedang itou ſouro ſouroan pegi pada Himan Himan beſar, daan Phariſey itou: jang manna catta padanja; Appa ſebab mou tjadda bauwakanja [de ſini?]

46 Souroan itou ja menjauwt; Boullum ſá orāg manuſſcia ſouda catta bagitou, ſaperti ſá orang jang ini.

47 Sedang itou jang Phariſey menjauwtkanja; Mou pon ja ſouda berou-bakan?

48 Adda ſitou barrang orang derri jang Beſar, atauwa derri Phariſey ſouda pitī jaja de dallam dia?

49 Tetapi ſa cauwan orang orang ini, jang tjadda tauw Sabda itou, haram la dia.

50 Nicodemus catta padanja, jang manna de malam datan pada dia, daan ja ſuatu derri dia;

51 Sabda kita adda ja pon houcum manuſſcia ſa orang, doulou derri pada ja dengar derri dia, daan tauw appa ja adda boat?

52 Dia menjauwt daan catta padanja; Mou pon ſa ſuatu derri Galilea? Pricxa daan liat itou, derri Galilea tjadda baugon barrang Nabbi.

53 Ende een yegelick gingh henen nae sijn huys.

Het viij. Capittel.

1 MAer Jesus ginck nae den Olijf-bergh.

2 Ende des morghens vroegh quam hy wederom in den Tempel/ ende alle 't volck quam tot hem: ende neder-geseten zijnde leerde hy haer.

3 Ende de Schrift-geleerde ende de Phariseen brachten tot hem een vrouwe in overspel gegrepen:

4 Ende haer gestelt hebbende in het midden/seyden sy tot hem/Meester/ dese vrouwe is op de daedt selve gegrepen/ overspel begaende.

5 Ende Moses heeft ons in de Wet geboden/ dat de sulcke ghesteenight sullen worden: Ghy dan wat seght ghy?

6 Ende dit seyden sy/ hem versoeckende/ op dat sy [yet] hadden/ om hem te beschuldigen. Maer Jesus neder buckende schreef met den vinger in de aerde.

7 Ende als sy hem bleven vragen/ rechtede hy hem op/ ende seyde tot haer/Die van u-lieden sonder sonde is/ werpe eerst den steen op haer.

8 Ende wederom neder-buckende schreef hy in de aerde.

9 Maer sy [dit] hoorende/ ende van [hare] conscientie overtuyght zijnde/ gingen uyt/ d'een nae d'ander/

53 Daan sa gnap orang ja pegi pada romanja.

Brentihan jang ca delappan. 8.

1 DAan Iesus ja pegi pada bouckit boa Minjac.

2 Daan pagi ja datan poula de Beitul, daan sagala orang datan padanja: macca dia doudoc, daan mengadjarkanja.

3 Daan jang Pengarti surat daan Pharisey bauwa pada dia porampoan sá orang, jang di bertemou acan ja souda batsjombo:

4 Daan di terrukanja de tenga, daan catta padanja; Tuan, porampoan ini orang tancap dianja batsjombo barou lagi.

5 Daan Moses souda passan kita dalam Sabda, jang ini menlimparnja matti dengan batou: Macca mou appa catta?

6 Daan ini dia catta agar tsjobba dia, agar dia berhole appa appa mengadoukan dia. Tetapi Iesus ja tondonja touron, daan menjurat dengan jarinja dallam passir.

7 Daan sedang dia tjadda tingal tanjakanja juga, macca dia bangonkanja, daan catta padanja, Sjappa derri mou boullum berdossa, itou limpar la batou jang bermoula pada dia.

8 Daan dia tondokanja poula, daan menjurat de dallam passir.

9 Daan sedang dia dengar itou, daan ja souda ala derri pada hatti sandiri, dia calouwar la sa suatu commodjan

der / beginnende van de oudtſte tot de laetſte : ende Jeſus wierdt alleen gelaten/ ende de vrouwe in het midden ſtaende.

10 Ende Jeſus hem oprechtende / ende niemandt ſiende dan de vrouwe / ſeyde tot haer / Vrouwe / waer zijn deſe uwe beſchuldighers ? en heeft u niemandt veroordeelt ?

11 Ende ſy ſeyde/ Niemant/Heere. Ende Jeſus ſeyde tot haer/ Soo en veroordeele ick u oock niet : gaet henen/ ende en ſondight niet meer.

12 Jeſus dan ſprack wederom tot haer-lieden/ ſeggende/ Ick ben het licht der wereldt : die my volght en ſal in de duyſternisſe niet wandelen / maer ſal het licht des levens hebben.

13 De Phariſeen dan ſeyden tot hem/ Ghy ghetuyght van u ſelven : uw' ghetuygenisſe en is niet waerachtigh.

14 Jeſus antwoordde/ ende ſeyde tot haer/ Hoewel ick van my ſelven getuyge/ſoo is [nochtans] mijn ghetuygenisſe waerachtigh : want ick weet van waer ick ghekoomen ben/ ende waer ick henen gae : maer ghy-lieden en weet niet van waer ick kome/ ende waer ick henen gae.

15 Ghy oordeelt na den vleeſche/ ick en oordeele niemandt.

16 Ende indien ick oock oordeele/mijn oordeel is waerachtig:want ick en ben niet alleen/maer ick/ ende

djan de jang lain,itou,bermoula derri jang touwa ſampey ca commodjan : daan Jeſus dia tingal ſandiri djouga dengan porampoan badiri de tengala.

10 Sedang Jeſus ja bangonkanja, daan tjadda liat ſjappa ſjappa hanjac porampoan itou, ja catta padanja, Porampoan, de manna orang jang dia mengadou mou ? adda barrang ſjappa jang dia ſouda houccum mou ?

11 Daan dia catta ; Sjappa ſjappa tjadda, Tuan. Macca Jeſus catta padanja , Akou pon tjadda houccum mou:pegi la , daan jangan berdoſſa lagi.

12 Sedang itou Jeſus bercatta dengan orang itou poula, cattanja; Akou la tjuwatja dunja:ſjappa dia icodt akou : tjadda jaddi berdjalan de glap, tetapi dia berhole trang jang ter hidop itou.

13 Sedang itou jang Phariſey catta ; Mou berſacxi derri mou ſandiri : ſahitan mou ja tjadda benar.

14 Jeſus menjauwt, daan catta padanja, Djecalauw beta ſacxi derri pada akou ſandiri, macca ſahitan akou ja adda benar juga : carna akou tauw derri manna akou ſouda datan, daan de manna akou pegi : tetapi mou ſammoa tjadda tauw derri manna akou ſouda datan , daan de manna akou pegi.

15 Mou ſammoa houccum ſaperti dagging berkira , daan akou tjadda houccum ſjappa ſjappa.

16 Daan djecalauw akou houccum, houccum akou ja adda benar : carna akou bouckan ſandiri, tetapi akou,

de Vader die my gesonden heeft.

17 Ende daer is ock in uwe Wet geschreven / dat het ghetuygenisse van twee menschen waerachtigh is:

18 Ick ben het die van my selven getuyge/ende de Vader/ die my gesonden heeft/ getuyght van my.

19 Sy dan seyden tot hem/Waer is uwe Vader? Jesus antwoordde/ Ghy en kennet noch my / noch mijnen Vader: indien ghy my kendet/ soo soudt ghy ock mijnen Vader kennen.

20 Dese woorden spraek Jesus by de Schat-kiste / leerende in den Tempel: ende niemandt en greep hem / want sijne uyre en was noch niet gekomen.

21 Jesus dan seyde wederom tot haer / Ick gae henen / ende ghy sult my soecken / ende in uwe sonde sult ghy sterven: daer ick henen gae/ en kont ghy-lieden niet komen.

22 De Joden dan seyden / Sal hy ock hem selven dooden / om dat hy seght / Daer ick henen gae en kont ghy-lieden niet komen?

23 Ende hy seyde tot haer/Ghylieden zijt van beneden / ick ben van boven: ghy zijt uyt dese weereldt/ ick en ben niet uyt dese weereldt.

24 Ick hebbe u dan geseght/ dat ghy in uwe sonden sult sterven. Want indien ghy niet en ghelooft dat ick [die] ben/ghy sult in uwe sonden sterven.

25 Sy seyden dan tot hem / Wie zijt ghy? Ende Jesus seyde tot haer /

daã Bappa jang dia souda souro akou.

17 Daan pada Sabda mou ja souda menjurat itou, sahitan doa orang ja adda benar.

18 Akou bersahit derri pada akou sandiri, daan Bappa, jang dia souro akou, dia bersahit derri akou.

19 Sedang itou dia catta padanja De manna adda Bappa mou? Iesus menjauwt; Mou tjadda kenel lagi akou, lagi Bappa akou pon tjadda: djecalauw adda mou ja kenel akou, macca mou ja adda kenel Bappa akou.

20 Iang ini Iesus bercatta decat piti dorma, beradjarnja de Beitul: daan sjappa sjappa tjadda tancap dia, carna wachtounja boullum sampey.

21 *Macca* Iesus catta pada dia poula; Akou pegi, daan mou jaddi tjeri akou, daan mou jaddi matti de dallam dossa Mou: de manna akou pegi, mou tjadda berhole sampey.

22 Macca orang Iahodi catta; Jaddi dia menbouna acan sandiri, caranna dia catta, De manna akou pegi, mou tjadda berhole sampey?

23 Daan dia catta padanja, Mou sammoa derri de bauwa, daan akou derri atas: mou sammoa derri dunja ini, daan akou bouckan derri dunja ini.

24 Macca akou souda catta pada mou, mou jaddi bermatti de dallam dossa mou. Carna melainkan mou pitsjaja akou ja macca mou jaddi matti de dallam dossa mou.

25 Sedang itou dia catta padanja; Sjappa mou? Daan Iesus catta padanja,

haer / Dat ick van den beginne u-lieden oock segghe.

26 Ick hebbe vele dingen van u te segghen/ ende te oordeelen: maer die my gesonden heeft / is waerachtigh:ende de dingen die ick van hem ghehoort hebbe/ de selve spreecke ick tot de wereldt.

27 Sy en verstonden niet dat hy haer van den Vader sprack.

28 Jesus dan seyde tot haer / Wanneer ghy den Sone des menschen sult verhooght hebben / dan sult ghy verstaen dat ick [die] ben / ende [dat] ick van my selven niets en doe / maer dese dinghen spreecke/ ghelijck mijn Vader my gheleert heeft.

29 Ende die my gesonden heeft / is met my. De Vader en heeft my niet alleen gelaten/ want ick altijdt doe/ dat hem behagelick is.

30 Als hy dese dinghen sprack / geloofden vele in hem.

31 Jesus dan seyde tot de Joden/die [in] hem geloofden/ Indien ghy lieden in mijn woordt blijvet / so zijt ghy waerlick mijne Discipelen.

32 Ende sult de waerheydt verstaen / ende de waerheydt sal u vry maken.

33 Sy antwoorden hem / Wy zijn Abrahams zaedt / ende en hebben nopt pemant gedient: hoe seght ghy [dan /] Ghy sult vry worden ?

34 Jesus antwoordde haer / Voorwaer / voorwaer seggh ick u /

nja , Itou jang akou bercattakan mou derri moula.

26 Akou adda lagi banjac bercatta derri mou, daan berhouccum : tetapi jang dia souda souro akou , ja benar : daan appa akou souda dengar derri dia, itou akou bercatta pada dunja.

27 Dia tjadda mengarti ja bercatta derri jang Bappa.

28 *Macca* Jesus catta padanja; Tatcalla mou souda ney ca tingi Anna lelacki orang manusscia , macca mou jaddi tauw akou ja , daan akou tjadda boat appa derri pada akou sandiri , tetapi bercatta jang ini , saperti Bappa akou souda diadjar akou.

29 Daan itou jang dia souda souro akou, ja adda dengan akou. Jang Bappa ja tjadda tingal akou sandiri, carna sa gnap wachtou akou boat appa souckakan dia.

30 Sedang dia catta itou, macca banja orang pitsjaja de dallam dia.

31 Sedang itou Iesus catta pada orang Iahodi, jang pitsjaja de dallam dia, Djecalauw mou tingal de dallam cattahan akou, macca sabenar mou ja Sahabat akou.

32 Daan jaddi mengarti jang sabenarnja itou , daan sabenarnja itou ja boat men lepas mou.

33 Dia menjauwtkanja? Kita jang anna anna Abrahe itou, daan boullum kita jaddi souroan orang : bagimanna tuan catta, Mou men jaddi lepas ?

34 Iesus menjauwtkanja ; Sabenar benar akou cattakan mou, Sjappa ber-

Een peghelick die de ſonde doet is een dienſt-knecht der ſonde.

35 Ende de dienſtknecht en blijft niet eeuwighlick in het huys: de ſone blijfter eeuwighlick.

36 Indien dan de Sone u ſal vry gemaeckt hebben / ſoo ſult ghy waerlick vry zijn.

37 Ick weet dat ghy Abrahams zaedt zijt: maer ghy ſoeckt my te dooden / want mijn woordt en heeft in u geen plaetſe.

38 Ick ſpreecke dat ick by mijnen Vader ghеſien hebbe: ghy doet dan oock / dat ghy by uwen vader geſien hebt.

39 Sy antwoordden ende ſeyden tot hem / Abraham is onſe vader. Jeſus ſeyde tot haer / Indien ghy Abrahams kinderen waert / ſo ſoudt ghy de wercken Abrahams doen.

40 Maer nu ſoeckt ghy my te dooden / een menſche die u de waerheydt ghеſproken hebbe / welcke ick van Godt ghehoort hebbe. Dat en dede Abraham niet.

41 Ghy doet de wercken uwes vaders. Sy ſeyden dan tot hem / Wy en zijn niet geboren uyt hoererye: wy hebben eenen Vader / [namelick] Godt.

42 Jeſus dan ſeyde tot haer / Indien Godt uwe Vader ware / ſo ſoudet ghy my lief hebben: want ick ben van Godt uyt-ghegaen / ende kome [van hem.] Want ick en ben oock van my ſelven niet ghekomen /

doſſa, dia la hamba doſſa itou.

35 Daan hamba orang tjadda tingal cackal de dallam roma, jang anna itou ja tingal cackal.

36 Macca djecalauw Anna lelacki ja lepas acan mou, macca mou ſammoa mardeka benar.

37 Akou tauw mou ſammoa aſſal Abraham itou: tetapi mou tjeri bermatti akou; carna cattahan akou tjadda tampat de dallam mou.

38 Akou catta itou jang akou ſouda liat decat Bappa akou: mou pon ſammoa boat, appa mou ſouda liat decat bappa mou.

39 Dia menjauwt daan catta pada dia, Abraham ja bappa kita. Ieſus catta padanja, Djecalauw mou anna anna Abrahan, macca mou ſammoa jaddi menboat boatan Abraham itou.

40 Tetapi ſaccarang mou mentjeri bermattikan akou, ſaorang manuſſcia jang dia ſouda catta jang benar pada mou, itou jang akou ſouda dengar derri ALLAH-TALLA Abraham ja tjadda boat bagini.

41 Mou ſammoa boat boatan bappa mou. Sedang itou dia catta pada dia, Kita tjadda jaddi derri pada kielkiel ſondelnja: kita adda Bappa ſuatu,]catauwi] ALLAH-TALLA.

42 Ieſus catta padanja, Djecalauw ALLAH-TALLA ja Bappa mou, macca mou jaddi caſſe akou juga: carna akou ſouda calouwar derri ALLAH-TALLA daan ſouda datan [derri dia.] Carna akou tjadda datan derri akou ſandiri,

tetapi

men / maer hy heeft my geſonden.

43 Waerom en kent ghy mijne ſpraecke niet? [Het is] om dat ghy mijn woordt niet en kont hooren.

44 Ghy zijt uyt den vader den Duyvel / ende wilt de begeerten uwes vaders doē. Die was een menſchen-mooꝛder van den beginne/ende en is in de waerheydt niet ſtaende gebleven: want geen waerheydt en is in hem. Wanneer hy de leugen ſpreeckt / ſoo ſpreeckt hy uyt ſijn eygen: want hy is een leugenaer/ende de vader der ſelve [leugen.]

45 Maer my / om dat ick [u] de waerheydt ſegghe / en ghelooft ghy niet.

46 Wie van u overtuyght my van ſonde? ende indien ick de waerheydt ſeggh e / waerom en ghelooft ghy my niet?

47 Die uyt Godt is / hoort de woorden Godts: daerom en hoort ghy-lieden niet / om dat ghy uyt Godt niet en zijt.

48 De Joden dan antwoorden ende ſeyden tot hem / En ſeggen wy niet wel / dat ghy een Samaritaen zijt / ende den Duyvel hebt?

49 Jeſus antwoordde / Ick en hebbe den Duyvel niet / maer ick eere mijnen Vader / ende ghy onteert my.

50 [Doch] ick en ſoecke mijne eere niet: daer is een dieſe ſoeckt ende oordeelt.

51 Voorwaer / voorwaer ſeggh e ick u / ſoo pemandt mijn woordt ſal be-

tetapi dia ſouda ſouro akou.

43 Appa ſebab mou tjadda mengarti babaſſa akou? Carna mou tjadda tauw dengar cattahan akou.

44 Mou ſammoa ja derri Bappa jang Seitan itou, daan handac menboat naphſoeu bappa mou. Dia la ſa penbounaon orang derri mouleynja, daan tjadda tingal de dallam benarnja: carna jang benarnja itou tjadda de dallam dia. Tatcalla dia catta berduſta, macca dia catta derri ſandiri: carna dia ſuatu penduſta, daan bappa duſtahan itou juga.

45 Daan mou, carna akou catta jang benar pada mou ſammoa, macca tjadda pitſjaja akou.

46 Sjappa derri mou berhouccumkan akou derri doſſa? daan djecalauw akou cattakan mou jang benar, appa moula mou tjadda pitſjaja akou?

47 Sjappa derri Allah-Talla, ja dengar cattahan Allah-Talla: carna itou mou tjadda dengarnja, carna mou bouckan derri Allah-Talla.

48 Sedang itou orang Iahodi menjäuwt daan cattakanja; Bouckan kita catta bay, mou ſaorang Samarja, daan ja adda Seitan itou?

49 Jeſus menjäuwt; Akou bouckan adda Seitan itou; tetapi akou berhormat Bappa akou, daan mou ſammoa bermaloukan akou.

50 Akou tjadda mentjeri hormat akou: adda ſuatu jang dia mentjerinja, daan berhouccum itou.

51 Sabenar benar akou cattakan mou, djecalauw ſjappa ja pegang cattahan

bewaert hebben / die en sal den doot niet sien in der eeuwighepdt.

52 De Joden dan seyden tot hem/ Nu bekennen wy dat ghy den Duyvel hebt. Abraham is gestorven/ ende de Propheten: ende seght ghy/ Soo yemandt mijn woordt bewaert sal hebben / die en sal den doodt niet smaecken in der eeuwighepdt?

53 Zijt ghy meerder dan onse vader Abraham / welcke gestorven is? ende de Propheten zijn ghestorven: wien maeckt ghy u selven?

54 Jesus antwoordde / Indien ick my selven eere/soo en is mijne eere niets: mijn Vader is hy die my eert / welcken ghy seght dat uwe Godt is.

55 Ende ghy en kent hem niet maer ick kenne hem:ende indien ick segge/dat ick hem niet en kenne/ soo sal ick u-lieden gelijck zijn/ [dat is/] een leugenaer: maer ick kenne hem/ ende beware sijn woordt.

56 Abraham uwe vader heeft met verheuginghe verlanght/ op dat hy mijnen dagh sien soude: ende hy heeft [hem] ghesien/ ende is verblijdt geweest.

57 De Joden dan seyden tot hem/ Ghy en hebt noch geen vijftigh jaren/ ende hebt ghy Abraham gesien?

58 Jesus seyde tot haer / Voorwaer / voorwaer seggh e ick u / Eer Abraham was/ ben ick.

59 Sy

rahan akou, dia tjadda liat jang maodt sampey cackal.

52 Macca orang Jahodi catta padanja, Saccarang kita liat, mou ja adda Seitan de dallam mou. Abraham souda matti,daan Nabbi Nabbi: daan mou catta lagi, Djecalauw sjappa pegang cattahan akou,tjadda jaddi raasla jang maodt sampey ca cackal?

53 Mou ja lebhe derri pada Abraham bappa kita, jang manna souda matti? daan Nabbi Nabbi itou ja souda matti: mou boat mou sandiri saperti acan sjappa?

54 Jesus menjauwt, Djecalauw akou hormatkan akou sandiri, macca hormat akou tjadda appa gouna: Bappa akou dia jang di hormat akou, jang manna mou catta ja Allah Talla mou.

55 Daan mou tjadda kenel dia, tetapi akou kenelnja : daan djecalauw akou catta, akou tjadda kenel dia, macca akou jaddi penduftahan suatu, saperti mou sammoa : tetapi akou kenel dia, daan pegang cattahanja.

56 Abraham bappa mou ja souda bersoucka, agar dia liat harri harrian akou : daan ja souda liat, macca adda soucka.

57 Sedang itou orang Iahodi catta padanja ; Mou boullum lagi lima poulo tauwan, daan mou souda liat Abraham ?

58 Iesus catta padanja ; Sabenar benar akou cattakan mou , Doulou derri pada Abraham adda,macca akou ja juga.

59 Se-

59 Sy namen dan steenen op/ dat syse op hem wierpen. Maer Jesus verberghde hem / ende ginck upt den Tempel / gaende door het midden van haer: ende ginck alsoo voorby.

Het ix. Capittel.

1 ENde voorby gaende / sagh hy eenen menschе blint van de geboorte af:

2 Ende sijne Discipelen vraeghden hem/seggende/Rabbi/ wie heeft gesondight? dese ofte sijne ouders / dat hy blindt soude gheboren worden?

3 Jesus antwoordde / Noch dese en heeft ghesondight / noch sijne ouders: maer [dit is geschiedt] op dat de wercken Godts in hem souden geopenbaert worden.

4 Ick moet wercken de wercken des ghenen die my ghesonden heeft/ soo langh het dagh is: de nacht komt / wanneer niemandt wercken en kan.

5 Soo langhe ick in de wereldt ben / so ben ick het licht der wereldt.

6 Dit gheseght hebbende / spoogh hy op de aerde / ende maeckte slijck uyt dat speecksel / ende streeck dat slijck op de oogen des blinden /

7 Ende seyde tot hem / Gaet henen / wascht u in het badt-water Siloam/ (het welck overgeset wort uytghesonden.) Hy dan ginck henen ende wiesch hem / ende quam siende.

59 Sedang itou dia pongut batou batou la, agar dia limparnja. Daan Iesus di samoungnikanja, daan pegi de louwar Kebith, dia berdjalan de tenga dia la: daan pegi lalou.

Brentihan jang ca sambilan. 9.

1 DAan berdjalan lalou, ja caleatan manussia sa orang bouta derri pada jaddinja bagitou:

2 Macca Sahabatnja tanja dia, daan catta; Rabbi, sjappa adda berdossa? jang ini atauwa bappa ibounja, macca dia adda bouta wachtou jaddi?

3 Iesus menjauwt, Jang ini tjadda berdossa, lagi bappa ibounja pon tida: tetapi agar boatan Alhatalla jaddi bertimbol de dallam dia.

4 Patut akou cardja cardjahan ini jang dia souda souro akou, salama adda siang: malam ja datan, pada manna sjappa sjappa tjadda berhole cardja.

5 Salama akou adda de dallam dunja, macca akou tjuwatja dunja itou.

6 Sedang dia souda catta itou, dia loudaï de tana, macca boat lompor derri louda itou, daan boubo lompor itou pada matta orang bouta,

7 Daan catta padanja; Pegi daan mandikan mou pada tampat mandi Siloë, (jang manna orang menartikan, menjouro calouwar.) Sedang itou dia pegi, daan mandiakan, macca datan menliat.

8 De gebueren dan/ende die hem' te voren geſien hadden dat hy blint was/ſeyden/Is deſe niet die ſat ende bedelde?

9 Andere ſeyden/Hy is het: ende andere/Hy is hem gelijck. Hy ſeyde/Ick ben 't.

10 Sy dan ſeyden tot hem/Hoe zijn u de oogen geopent?

11 Hy antwoordde ende ſeyde/De menſche ghenaemdt Jeſus maeckte ſlijck ende beſtreeck mijne oogen/ende ſeyde tot my/Gaet henen aen het badt-water Siloam/ende waſcht u. Ende ick ginck henen/ende wieſch my/ende ick wiert ſiende.

12 Sy dan ſeyden tot hem/Waer is die? Hy ſeyde/Ick en weet het niet.

13 Sy brochten hem tot de Phariſeen/hem [namelick] die te voren blindt [geweeſt was.]

14 Ende het was Sabbath/als Jeſus het ſlijck maeckte/ende ſijne oogen opende.

15 De Phariſeen dan vraeghden hem oock wederom/hoe hy ſiende geworden was. Ende hy ſeyde tot haer/Hy leyde ſlijck op mijne oogen/ende ick wieſch my/ende ick ſie.

16 Sommighe dan uyt de Phariſeen ſeyden/Deſe menſche en is van Godt niet: want hy en houdt den Sabbath niet. Andere ſeyden/Hoe kan een menſche [die] een ſondaer is ſulcke teeckenen doen? Ende

daer

8 Orang jang dia daudoc decat, daan jang dia liatnja derri doulou ja adda bouta, catta; Bouckan ini jang dia berdoudoc ſitou minta dorma?

9 Jang lain catta, Dia la. daan jang lain, Ia ſamma ſa roupa dia. Macca dia catta, Akou ja.

10 Sedang itou dia catta padanja; Bagimanna matta mou jaddi boucka?

11 Dia menjauwt daan catta; Sa orang manuſſcia jang dia bernamma Ieſus menboat lompor daan boubo matta beta, daan catta pada beta, Pegi pada tampat mandi Siloë, daan mandi acan mou. Macca beta pegi, daan mandi, daan jaddi menliat.

12 Sedang itou dia catta padanja; De manna dia? Dia catta; Beta tjadda tauw.

13 Dia bauwakanja pada Phariſey itou, [catauwi] dia jang doulou ja adda bouta.

14 Daan ja adda harri Sabith, ſedang Jeſus menboat lompor itou, daan menboucka matta dia.

15 Sedang itou jang Phariſey tanja dia pon, bagimanna di jaddi menliat. Daan dia catta padanja, Dia boubo lompor de matta beta, daan beta mandi, macca beta liat.

16 Macca barrang orang derri Phariſey catta, Sa orang manuſſcia itou bonckanja derri Allah-talla: carna dia tjadda pagang harri Sabith itou. Orang lain catta: Bagimanna manuſſcia berdoſſa ſá orang berhole menboat tanda tanda bagini? Daan ſitou adda

baban-

daer was tweedracht onder haer.

17 Sy seyden wederom tot den blinden: Ghy / wat seght ghy van hem/dewijle hy uwe oogen geopent heeft? Ende hy seyde / Hy is een Prophect.

18 De Joden dan en geloofden van hem niet/ dat hy blindt geweest was/ende siende was geworden/tot dat sy gheroepen hadden de ouders des ghenen / die siende gheworden was.

19 Ende sy vraeghden haer/ seghende / Is dese uwe sone / welcke ghy seght dat blindt gheboren is? Hoe siet hy dan nu?

20 Sijne ouders antwoordden haer ende seyden / Wy weten dat dese onse sone is / ende dat hy blindt geboren is:

21 Maer hoe hy nu siet / en weten wy niet: of wie sijne oogen geopent heeft / en weten wy niet: hy heeft [sijnen] ouderdom / vraghet hem selve: hy sal van hem selven spreken.

22 Dit seyden sijne ouders/ om dat sy de Joden vreesden. Want de Joden hadden alreede te samen een besluyt gemaeckt/soo yemandt hem belede Christum te zijn / dat die uyt de Synagoge soude ghewesen worden.

23 Daerom seyden sijne ouders/ Hy heeft [sijnen] ouderdom/ vraget hem selve.

24 Sy dan riepen voor de tweemael den menschе die blindt gheweest was / ende seyden tot hem/

babanta massing massing pada dia la-

17 Dia catta poula pada orang bouta itou: Mou appa catta derri dia, carna dia souda bouckakan matta mou? Sedang itou ja catta, Dia suatu Nabbi.

18 Macca orang Jahodi tjadda pitsjaja derri dia ja bouta doulou, daan jaddi menliat poula, sampey dia souda pangil bappa daan ibou orang itou jang dia jaddi menliat.

19 Macca tanja dia, daan catta; Ini la anna mou, jang manna mou catta wachtou jaddi ja adda bouta? Macca bagimannanja saccarang liat?

20 Bappa daan ibou dia menjauwt daan catta, Kita tauw jang ini anna lelacki kita, daan wachtounja jaddi ja adda bouta:

21 Tetapi bagimanna ja saccarang liat, kita tjadda tauw: atauwa sjappa boucka matta dia, kita tjadda tauw: di adda oumornja souda, tanja dia: dia jaddi bercatta derri sandiri.

22 Jang ini bappa daan ibou catta, carna dia tacodt orang Jahodi. Carna orang Jahodi di adda berdjandji samma saccarang, djecalauw sjappa mengakou dia Christus, macca dia jaddi boangnja derri Berhimponanja.

23 Carna itou bappa daan ibounja catta; Dia adda oumornja, tanja la dia.

24 Sedang itou dia pangil lagi sacali orang itou jang dia adda bouta doulou, daan ja catta padanja; Hor-

Geeft Godt de eere: wy weten dat dese menschе een sondaer is.

25 Hy dan antwoordde / ende sеyde/ Of hy een sondaer is en weet ick niet: een dinck weet ick/ dat ick blindt was/ ende nu sie.

26 Ende sy seyden wederom tot hem/ Wat heeft hy u gedaen? hoe heeft hy uwe oogen geopent?

27 Hy antwoordde haer / Ick heb het u alreede gheseght/ende ghy en hebt het niet ghehoort: wat wilt ghy het wederom hooren? Wilt ghy-lieden oock sijne Discipelen worden?

28 Sy gaven hem dan scheldtwoorden/ ende seyden/ Ghy zijt sijn Discipel; maer wy zijn Mosis Discipelen.

29 Wy weten dat Godt tot Mosem ghesproocken heeft: maer desen en weten wy niet van waer hy is.

30 De menschе antwoordde/ ende sеyde tot haer / Hier in is immers [wat] wonders / dat ghy niet en weet van waer hy is/ ende [nochtans] heeft hy mijne ooghen gheopent.

31 Ende wy weten dat Godt de sondaers niet en hoort: maer soo yemandt Godtvruchtigh is / ende sijnen wille doet / dien hoort hy.

32 Van [alle] eeuwe en is het niet gehoort/ dat yemandt eenes blindtgeborenen oogen geopent heeft.

33 Indien dese van Godt niet en

mat itou brikan Allah-talla: kita tauw manussia jang ini ja sá orãg berdossa.

25 Macca dia menjauwt, daan catta; Djecalauw dia sá orang berdossa beta tjadda tauw: suatu beta tauw, beta adda bouta, daan saccarang beta liat.

26 Daan dia catta poula pada dia; Appa dia boatkan mou? bagimanna dia souda boucka matta mou?

27 Dia menjauwtkanja, Beta saccarang souda catta itou pada mou, daan mou tjadda dengar itou: appa mou mau dengar itou poula? Mou pon handac jaddi Sahabat dia?

28 Sedang itou dia bagouraukanja, daan catta; Mou jaddi Sahabat dia: tetapi kita Sahabat Mosis juga.

29 Kita souda tauw Allah-Talla ja bercatta dengan Moses: tetapi jang ini kita tjadda tauw derri mannanja.

30 Orang manussia itou menjauwt, daan catta padanja; Ini la heran, mou tjadda tauw derri mannanja, wallakjan dia souda boucka matta beta.

31 Daan kita tauw Allah-Talla ja tjadda dengar orang orang berdossa: tetapi sjappa ja berpalha, daan menboat condati Allah-Talla, itounja ja dengar juga.

32 Derri mouley dunja orang boulum dengar, sjappa sjappa ja boucka matta sa orang jang dia derri jaddinja adda bouta.

33 Djecalauw jang ini tjadda derri Allah-

en ware / hy en ſoude niets konnen doen.

34 Sy antwoordden / ende ſeyden tot hem / Ghy zijt geheel in ſonden gheboren / ende leert ghy ons? Ende ſy wierpen hem uyt.

35 Jeſus hoorde dat ſy hem uytgheworpen hadden / ende hem vindende ſeyde hy tot hem / Ghelooft ghy in den Sone Godts?

36 Hy antwoordde / ende ſeyde / Wie is hy / Heere / op dat ick in hem mach gelooven?

37 Ende Jeſus ſeyde tot hem / Ende ghy hebt hem geſien / ende die met u ſpreeckt / deſelve is het.

38 Ende hy ſeyde / Ick gheloove / Heere: ende hy aenbadt hem.

39 Ende Jeſus ſeyde / Ick ben tot een oordeel in deſe werelt gekomen / op dat de gene die niet en ſien / ſien mogen / ende die ſien / blint worden.

40 Ende dit hoorden [eenighe] uyt de Phariſeen / die by hem waren / ende ſeyden tot hem / Zijn wy [dan] oock blindt?

41 Jeſus ſeyde tot haer / Indien ghy blindt waert / ſoo en ſoudt ghy geen ſonde hebben: maer nu ſeggetghy / Wy ſien: ſoo blijft dan uwe ſonde.

ALLAH-TALLA, macca ja tjadda berhole boat itou.

34 Dia menjauwt daan cattakan dia; Mou ſouda jaddi de dallam doſſa ſacali, daan mou adjar kita? Daan dia boangkanja calouwar.

35 Jeſus dengar itou dia boangnja calouwar ſouda; daan ſedangnja bertemou dia, ja catta padanja; Mou pitſjaja de dallam Anna lelacki Allah-talla?

36 Dia menjauwt, daan catta; Sjappa dia, Tuan, agar beta pitſjaja de dallam dia?

37 Daan Jeſus catta padanja, Daan mou ſouda liat dia, daan itou jang dia bercatta dengan mou, itounja,

38 Macca dia catta; Beta pitſjaja, Tuan: daan ſomba acanja.

39 Daan Ieſus catta; Pada ſuatu houccuman akou ſouda datan de dunja, agar itou jang tjadda liat, menjaddi liat, daan itou jang liat, menjaddi bouta.

40 Daan ini barrang Phariſey jang adda decat dia dengar, macca catta padanja; Kita pon bouta?

41 Ieſus catta padanja; Djecalauw mou adda bouta, macca mou tjadda berdoſſa juga: tetapi ſaccarang mou catta, Kita liat: carna itou doſſa mou tingal.

Het x. Capittel.

1 VOorwaer / voorwaer ſegghe ick u-lieden / die niet in en gaet door de deure in den ſtal der ſchapen / maer van elders in-klimt /

Brentihan jang ſa poulo. 10.

1 SAbenar benar akou cattakan mou; ſjappa tjadda maſſoc derri ſabla pintou de dallam couron-gan domba, tetapi ney maſſoc derri

die is een dief ende mooꝛdenaer.

2 Maer die dooꝛ de deure ingaet / is een herder der ſchapen.

3 Deſen doet de deur-wachter open / ende de ſchapen hooren ſijne ſtemme: ende hy roept ſijne ſchapen by name / ende leydtſe uyt.

4 Ende wanneer hy ſijne ſchapen uytgedꝛeven heeft / ſoo gaet hy vooꝛ haer henen / ende de ſchapen volghen hem / overmidts ſy ſijne ſtemme kennen.

5 Maer eenen vꝛemden en ſullen ſy geenſins volgen / maer ſullen van hem vlieden: overmidts ſy de ſtemme der vꝛemde niet en kennen.

6 Deſe ghelijckeniſſe ſeyde Ieſus tot haer: maer ſy en verſtonden niet wat het was / dat hy tot haer ſpꝛack.

7 Ieſus dan ſeyde wederom tot haer / Vooꝛwaer / vooꝛwaer ſeggh ick u / Ick ben de deure der ſchapen.

8 Alle ſoo vele alſſer vooꝛ my zijn gekomen / zijn dieven ende mooꝛdenaers / maer de ſchapen en hebben haer niet gehooꝛt.

9 Ick ben de deure: indien yemandt dooꝛ my ingaet / die ſal behouden wooꝛden: ende hy ſal ingaen ende uytgaen / ende weyde vinden.

10 De dief en komt niet dan op dat hy ſtele / ende ſlachte / ende verderve: Ick ben gekomen op dat ſy het leven hebben / ende overvloedt hebben.

11 Ick

tampat laïn, itou ſa orang pentjuri daan penjamoan.

2 Tetapi itou jang dia maſſoc de ſabla pintou, itou la ſuatu combala domba.

3 Jang ini jure tongou pintou ja boucka, daan domba ja dengar ſuaranja: daan dia pangil dombanja dengan namma, daan bauwakanja calouwar

4 Daan ſedang dia ſouda bri calouwar dombanja, macca berdjalan ca adapan dia, daan domba ja icodtnja blackang, carna dia kenel ſuaranja.

5 Daan pada barrang ſá orang jang lain ja tjadda icodt, tetapi larila derri dia: carna dia tjadda kenel ſuara orang jang lain.

6 Saperti oupama itou Ieſus catta padanja: daan ya tjadda tauw appa itou jang dia catta padanja.

7 Macca Ieſus catta padanja poula; Sabenar benar akou cattakan mou, Akou la pintou domba itou.

8 Itou ſammoa jang dia ſouda datan doulou pada akou, ja pentjuri daan penjamoan juga, tetapi domba domba itou ja tjadda dengar dia.

9 Akou la pintou: djecalauw ſjappa maſſoc de ſabla akou, itou dia jaddi pegangla: daan dia jaddi maſſoc daan calouwar, daan mendapat tampat bertjangla.

10 Pentjuri ja tjadda datan melainkan agar dia tjuri, daan bermatti, daan bemaaſſa juga: Akou ſouda datan, agar dia berhole hidop, daan ja adda terlimpala.

11 Akou

11 Ick ben de goede Herder: de goede Herder ſtelt ſijn leven voor de ſchapen.

12 Maer de huerlinck / ende die geen herder en is / wiens de ſchapen niet eygen en zijn / ſiet den wolf komen / ende verlaet de ſchapen / ende vliedt: ende de wolf grijptſe / ende verſtroyt de ſchapen.

13 Ende de huerlinck vliedt / overmidts hy een huerlinck is / ende en heeft geen ſorge voor de ſchapen.

14 Ick ben de goede Herder: ende ick kenne de mijne / ende worde van de mijne gekent.

15 Gelijckerwijs de Vader my kent / [alſoo] kenne ick ock den Vader: ende ick ſtelle mijn leven voor de ſchapen.

16 Ick hebbe noch andere ſchapen / die van deſen ſtal niet en zijn: deſe moet ick ock toebrengen: ende ſy ſullen mijne ſtemme hooren / ende het ſal worden een kudde / [ende] een herder.

17 Daerom heeft my de Vader lief / overmidts ick mijn leven afleggbe / op dat ick het ſelve wederom neme.

18 Niemandt en neemt het ſelve van my / maer ick leggbe het van my ſelven af: ick hebbe macht het ſelve af te leggen / ende hebbe macht het ſelve wederom te nemen. Dit gebodt hebbe ick van mijnen Vader ontfangen.

19 Daer

11 Akou la Combala domba jang bay itou: Combala jang bay hidopnja adda terru ca adapan dombanja.

12 Tetapi oupahan itou, jang manna bouckan combala, daan domba itou bouckan ampounanja, ja liat harrimau datan, macca tingal domba itou, daan lari: daan harrimau ja taucap domba, daan tjerey mereynja ſammoa.

13 Daan oupahan itou lari, carna dia oupahan ſaidja; macca tjadda tſjinta pada domba itou.

14 Akou la Combala domba jang bay: daan akou kenel domba akou, daan derri ampounja akou jaddi akou kenel juga.

15 Saperti Bappa ja kenel akou; [bagitou] akou pon kenel Bappa; daan menerru hidopan akou ca adapan domba itou.

16 Daan akou adda domba laïn lagi, jang manna tjadda derri courongan ini: jang ini akou pon handac bauwakanja deeat: daan dia jaddi dengar ſuara akou, daan itou jaddi ſa ſuatu courong domba, [daan] ſa ſuatu combala.

17 Carna itou Bappa dia caſſe akou, carna akou tingal hidopan akou, agar akou menambil itou poula.

18 Sjappa ſjappa ja tjadda menambil hidopan itou derri akou, tetapi akou meningal itou derri pada akou ſandiri: akou adda coaſſa meningal, daan akou adda coaſſa menambil itou poula. Sabda ini akou ſouda trima derri pada Bappa akou.

19 Se-

19 Daer wierdt dan wederom tweedracht onder de Joden/ om deser woorden wille.

20 Ende vele van haer seyden/ Hy heeft den Duyvel/ ende is uytsinnigh: wat hoort ghy hem?

21 Andere seyden/ Dit en zijn geen woorden eens besetenen: kan oock de Duyvel der blinden oogen openen?

22 Ende het was het feest der vernieuwinge des Tempels te Jerusalem/ende het was winter.

23 Ende Jesus wandelde in den Tempel / in het voor-hof Salomons.

24 De Joden dan omringhden hem/ende seyden tot hem/Hoe lange houdt ghy onse ziele op? indien ghy de Christus zijt/ seght het ons vry uyt.

25 Jesus antwoordde haer/ Ick heb het u geseght/ ende ghy en gelooft het niet. De wercken die ick doe in den name mijns Vaders / die getuygen van my.

26 Maer ghy-lieden en ghelooft niet / want ghy en zijt niet van mijne schapen / ghelijck ick u gheseght hebbe.

27 Mijne schapen hooren mijne stemme / ende ick kenne deselve/ ende sy volgen my.

28 Ende ick gheve haer het eeuwige leven: ende sy en sullen niet verloren gaen in der eeuwighept / ende niemandt en sal deselve uyt mijne handt rucken.

29 Mijn Vader diese my ghegeven

19 Sedang itou jaddi poula babanta baccaley massing massing orang Jahodi itou, tegal cattahan ini.

20 Carna banja derri dia catta; Ja adda Seitan, daan dia gila: appa mou dengar dia?

21 Jang lain catta; Ini bouckan cattahan sá orang jang di adda Seitan Seitan: Seitan pon ja adda berhole boucka matta orang bouta?

22 Daan sitou jaddi harri raya, ja menbaroukanja Kebith ca Jerusalem, daan ja adda moussim dingin.

23 Daan Iesus ja berdjalan de Beitul, de dallam roma Salomonis ca adapan itou.

24 Macca orang Iahodi dia bacoupongkanja, daan catta padanja; Brappa lama mou pegang djeuwa kita? djecalauw mou Christus, menbri tauw la kita calouwar.

25 Jesus menjauwt dia; Akou souda bri tauw mou, daau mou tjadda pitsjaja itou. Boatan jang akou boat de dallam namma Bappa akou, jang ini dia bersahit derri akou.

26 Tetapi mou tjadda pitsjaja; carna mou boukan derri domba akou, saperti akou souda catta pada mou.

27 Domba akou dia dengar suara akou, daan akou kenelnja, daan dia icodt akou blackang.

28 Daan akou bri acan dia hidopan ter cackal itou: daan dia tjadda jaddi jelang sampey ca cackal; daan sjappa sjappa tjadda jaddi rebodt dia derri pada tangan akou.

29 Bappa akou jang dia brikanja akou;

ven heeft / is meerder dan alle/ ende niemandt en kanse rucken upt de handt mijns Vaders.

30 Ick ende de Vader zijn een.

31 De Joden dan namen wederom steenen op/ om hem te steenigen.

32 Jesus antwoordde haer/ Ick hebbe u vele treflicke wercken ghetoont van mijnen Vader: om welck werck van die steenight ghy my?

33 De Joden antwoordden hem/ seggende/ Wy en steenighen u niet over[eenigh] goet werck/ maer over[Godts-] lasteringhe/ ende om dat ghy een menschе zijnde u selven Godt maeckt.

34 Jesus antwoordde haer / En isser niet gheschreven in uwe Wet / Ick hebbe gheseght / ghy zijt Goden?

35 Indien [de Wet] die Goden genaemt heeft/ tot welcke het woort Godts geschiedt is/ ende de Schrift niet en kan gebroken worden:

36 Seght ghy-lieden [tot my/] dien de Vader geheylight ende in de werelt gesonden heeft / ghy lastert [Godt/] om dat ick geseght hebbe/ ick ben Godts Sone?

37 Indien ick niet en doe de wercken mijns Vaders / soo en gelooft my niet:

38 Maer indien ickse doe / ende soo ghy my niet en geloovet/ soo gelooft de wercken: op dat ghy meught

akou, ja lebhe derri pada sammoa, daan sjappa sjappa ja tjadda berhole rebotnja derri pada tangan Bappa akou.

30 Akou daan Bappa sa suatu juga.

31 Sedang itou orang Iahodi menambil pongut batou poula, agar menlimparnja matti.

32 Iesus menjauwtkanja; Akou souda toundjo pada mou boatan bay banjac jang derri pada Bappa akou: sebab boatan mauna derri jang ini mou menlimpar akou dengan batou batou?

33 Orang Iahodi menjauwtkanja, daan catta, Sebab boatan jang bay kita tjadda limpar mou, tetapi sebab hodjat, daan carna mou manusscia sá orang, menboatkan mou ALLAH-TALLA.

34 Jesus menjauwt dia: Bouckan souda menjurat de dallam Sabda mou; Akou souda catta; Mou ja Allah-Allah-TALLA?

35 Djecalauw Surat Suratan souda bernamma acan dia Allah-Talla, pada jang manna rawayat Allah-Talla itou saidja bercatta souda, daan Surat Suratan itou tjadda berhole jaddi romba:

36 Catta mou pada akou, jang manna Bappa itou ja souda bersacti, daan souda souro de dallam dunja; Mou berhodjat, carna akou souda catta, Akou ja Anna ALLAH-TALLA?

37 Djecalauw akou tjadda boat cardjahan Bappa akou, macca jangan pitsjaja akou:

38 Daan djecalauwnja akou boat itou, djecalauw mou tjadda pitsjaja akou, macca pitsjaja boatan itou juga:

bekennen ende gelooven/dat de Vader in mp is/ ende ick in hem.

39 Sp ſochten dan wederom hem te grijpen/ ende hp ontgingh upt hare handt.

40 Ende hp ginck wederom over den Jordaen/tot de plaetſe daer Joannes doopte/ ende hp bleef aldaer.

41 Ende vele quamen tot hem ende ſeyden/ Joannes en dede wel gheen teecken: maer alles wat Joannes van deſen ſeyde/ was waer.

42 Ende vele gheloofden aldaer in hem.

Het xj. Capittel.

1 EEnde daer was een ſeecker [man] kranck [ghenaemt] Lazarus/ van Bethanien/ upt het vleck Marie ende haers ſuſters Marthe.

2 (Maria nu was de ghene die den Heere geſalft heeft met ſalve/ en de ſijne voeten afghedrooght heeft met haren hapre: welcker broeder Lazarus kranck was.)

3 Sijne ſuſters dan ſonden tot hem/ ſeggende/ Heere/ ſiet/ dien ghp lief hebt/ is kranck.

4 Ende Jeſus [dat] hoorende ſeyde/ Deſe kranckheydt en is niet tot der doodt/ maer ter heerlickheyt Godts: op dat de Sone Gods door deſelve verheerlickt worde.

5 Jeſus nu hadde Martham/ ende hare ſuſter/ ende Lazarum lief.

6 Als

agar mou berhole pitſ jaja, daan tauw itou, Bappa ja adda dallam akou, daan akou de dallam dia.

39 Sedang itou dia mentjerinja tancap poula, tetapi dia berdjalan lalou derri tangan dia.

40 Macca dia pegi poula de ſabrang Jordaen, ca tampat de manna Joannes menjelam doulou, daan tingal ſitou.

41 Daan banjac datan padanja, daan catta; Joannes ja tjadda boat barrang tanda: tetapi itou ſammoa appa ja ſouda catta derri jang ini, itou benar la.

42 Daan banjac pitſ jaja de dallam dia ſitou.

Brentihan jang ca ſa blaz. 11.

1 DAan ſitou adda ſá orang penjakit jang bernamma Lazarus, derri Bethanja, derri campong Marie daan ſoudaranja Marthe.

2 (Daan Maria itou dia, jang di ſouda berminjakan Tuan itou dengan minja, daan ſouda ſapou cacki dia dengan rambodtnja: jang mannanja ſoudara lelacki Lazarus ja ſackit.)

3 Macca doa berade porampoan ſouro padanja, daan catta; Tuan, liat, ini jang tuan bercaſſe, dia ſackit.

4 Sedang Jeſus dengar itou, cattanja; Penjakitnja tjadda ſampey acan matti, tetapi acan hormat ALLAH-TALLA: agar Anna ALLAH-TALLA jaddi bermoulja derri pada itou.

5 Daan Jeſus dia bercaſſe Martham, daan ſoudaranja, daan Lazarum.

6 Se-

6 Als hy dan gehoort hadde dat hy kranck was/ doe bleef hy [noch] twee dagé in de plaetse daer hy was.

7 Daer nae seyde hy voorder tot de Discipelen/ Laet ons wederom nae Judeam gaen.

8 De Discipelen seyden tot hem/ Rabbi/ de Joden hebben u nu[onlanghs] gesocht te steenighen/ ende gaet ghy wederom derwaerts?

9 Jesus antwoordde/ Zijnder niet twaelf uyren in den dagh? Indien pemandt in den dagh wandelt/ soo en stoot hy hem niet: overmits hy 't licht deser wereldt siet:

10 Maer indien pemandt in der nacht wandelt/ soo stoot hy hem: overmits het licht in hem niet en is.

11 Dit spraeck hy: ende daer nae seyde hy tot haer / Lazarus onse vriendt slaept: maer ick gae henen om hem uyt den slaep op te wecken.

12 Sijne Discipelen dan seyden/ Heere/ indien hy slaept/ so sal hy gesondt worden.

13 Doch Jesus hadde ghesproken van sijne doodt: maer sy meynden dat hy sprack van de ruste des slaeps.

14 Doe seyde dan Jesus tot haer vry uyt/ Lazarus is gestorven:

15 Ende ick ben blijde om uwent wille/ dat ick daer niet gheweest en ben/ op dat ghy ghelooven meught: doch laet ons tot hem gaen.

16 Thomas dan/ genaemt Didymus/ seyde tot [sijne] mede-Discipelen/ Laet ons oock gaen/ op dat wy met hem sterven.

6 Sedang dia saccarang souda dengar ja adda sackit, dia tingal doa harri de tampat ca mannanja adda.

7 Daan commodjan derri pada itou dia catta pada Sahabat dia, Bear kita pegi pada Iudea poula.

8 Sahabatnja catta padanja; Rabbi, orang Iahodi dia souda tjeri mou saccarang menlimpar matti dengan batou, daan mou pegi poula ca sitou?

9 Jesus menjauwt; Bouckan adda doa blaz djam dallam saharri? Djecalauw s'jappa berdjalan ca s'jang, macca tjadda cattokanja: carna dia liat trang dunja ini:

10 Tetapi djecalauw s'jappa berdjalan ca malam, dia cattonja: carna tjadda barrang trang de dallam dia.

11 Itounja bercatta: daan commodjan derri pada itou cattakanja; Lazarus soubat kita ja tidor: tetapi akou pegi agar gra dia bangon.

12 Sedang itou Sahabatnja catta; Tuan, djecalauw dia tidor, macca dia jaddi sombo.

13 Tetapi Iesus catta derri pada mattinja: daan dia sancka ja bercatta derri tidornja menganto itou.

14 Sedang itou Iesus cattakanja calouwar; Lazarus ja bermatti:

15 Daan akou soucka tegal mou, akou tjadda de sitou, agar mou pits'ja-ja: tetapi bear kita pegi.

16 Sedang itou catta Thomas (jang bernamma Didymus) pada Sahabat temanja; Bear kita pon pegi, agar kita matti dengan dia.

17 Jesus dan gekomen zijnde/ vondt dat hy vier daghen in het graf geweest was.

18 (Bethania nu was nae by Jerusalem/ ontrent vijftien stadien van [daer.])

19 Ende vele uyt den Joden waren gekomen tot Martham ende Mariam/ op dat sy haer vertroosten souden over haren broeder.

20 Martha dan/ als sy hoorde dat Jesus quam/ ginck hem te gemoete: doch Maria bleef in huys sitten.

21 Soo seyde Martha dan tot Jesum/ Heere/ waert ghy hier geweest / soo en ware mijn broeder niet gestorven:

22 Maer oock nu weet ick/ dat alles wat ghy van Godt begheeren sult/ Godt u het geven sal.

23 Jesus seyde tot haer/ Uw' broeder sal weder opstaen.

24 Martha seyde tot hem/ Ick weet dat hy opstaen sal in de opstandinge ten laetsten dage.

25 Jesus seyde tot haer/ Ick ben de opstandinghe ende het leven: die in my gelooft/ sal leven/ al waer hy oock gestorven:

26 Ende een yeghelick die leeft/ ende in my ghelooft/ sal niet sterven in der eeuwigheydt. Ghelooft ghy dat?

27 Sy seyde tot hem/ Jae Heere: ick hebbe geloost/ dat ghy zijt de Christus de Sone Godts/ die in de werelt komen soude.

28 Ende dit gheseght hebbende ginck

17 Macca Iesus datan daan mendapatnja, saccarang souda dia terru de dallam djaret ampat harri.

18 (Daan Bethanja adda decat Ierusalem, amphir lima blaz stady.)

19 Daan banjac derri orang Iahodi souda datan pada Martham daan Mariam, agar ja berhiborkanja derri pada soudaranja.

20 Sedang saccarang Martha dengar, Iesus ja datan, macca ja pegi sam bodt dia: daan Maria doudoc de dallam roma itou.

21 Macca Martha catta pada Iesum; Tuan, djecalauw mou adda desini, soudara beta ja tjadda bermatti:

22 Tetapi akou tauw saccarang, macca appa mou handac derri Allah-talla, itou Allah-talla ja bri acan mou.

23 Iesus catta padanja, Soudara mou di jaddi bangon poula.

24 Sedang itou Martha catta, Beta tauw di jaddi bangon pada bangonan ca harri jang ter commodjan itou.

25 Iesus catta padanja; Akou bangonan daan hidopan itou: sjappa pitsjaja de dallam akou, di jaddi hidop, djecalauwnja souda bermatti pon:

26 Daan sjappa ja hidop, daan pitsjaja de dallam akou, itou tjadda bermatti sampey ca cackal itou. Mou pitsjaja itou?

27 Dia catta padanja; Ja Tuan: beta pitsjaja itou, mou ja Christus Anna ALLAH-TALLA, jang jaddi datan de dunja.

28 Daan sedang ja souda catta itou, dia

ginck sy henen / ende riep Mariam hare suster heymelick / seggende / De Meester is daer / ende hy roept u.

29 Dese als sy [dat] hoorde / stont haestelick op / ende ginck tot hem.

30 (Jesus nu en was noch in het vleck niet ghekomen: maer was in de plaetse / daer hem Martha te gemoet gekomen was.)

31 De Joden dan die met haer in het huys waren / ende haer vertroosteden / siende Mariam dat sy haestelick opstondt / ende uytginck / volghden haer / seggende / Sy gaet nae het graf / op dat sy aldaer weene.

32 Maria dan / als sy quam daer Jesus was / ende hem sagh / viel aen sijne voeten / seggende tot hem / Heere / indien ghy hier gheweest waert / soo en ware mijn broeder niet ghestorven.

33 Jesus dan als hy haer sagh weenen / ende de Joden die met haer quamen / [oock] wenen / werdt hy seer beweeght in den geest / ende ontroerde hem selven.

34 Ende sepde / Waer hebt ghy hem gheleght? Sy sepden tot hem / Heere / komt ende siet het.

35 Jesus weende.

36 De Joden dan sepden / Siet / hoe lief hy hem hadde.

37 Ende sommige uyt haer sepden / En konde hy / die de oogen des blinden geopent heeft / niet maecken / dat oock dese niet gestorven en ware?

38 Jesus dan wederom in hem sel-

dia pegi daan pangil Maria soudaranja sembounjy, daan catta; Tuan adda de sini, daan ja pangil mou.

29 Sedang jang ini dengar itou, ja sá gra bangon, daan datan padanja.

30 (Carna Iesus boullum sampey ca campong orang itou: tetapi adda de tampat sitou, de manna Martha souda bertemou acanja.)

31 Macca orang Iahodi jang adda dengan dia de dallam roma, daan berhiborkanja, sedangnja liat Maria sa gra bangon, daan pegi, macca dia icodtnja ca blackang, daan catta; Dia pegi ca dzerat, agar dia menangis sitou.

32 Sedang Maria sampey de manna Iesus ja adda, daan menliat dia, ja soudjut pada cackinja, daan catta padanja; Tuan, djecalauw mou adda de sini, macca soudara beta ja tjadda bermatti.

33 Sedang saccarang Iesus ja liat dia menangis, daan orang Iahodi pon menangis, jang datan dengan dia, dia jaddi bagra dallam aroah-nja, daan bagra acanja sandiri.

34 Macca dia catta, De manna mou terrukanja? Dia catta padanja; Tuan, camare la daan menliat itou.

35 Iesus ja menangis.

36 Macca orang Iahodi catta; Liat, bagimanna ja casse-acanja.

37 Daan barrang orang derri dia catta; Ini jang dia souda boucka matta orang bouta, ja tjadda berhole boat, jang ini jangan la matti?

38 Macca Jesus souda morca poula de

selven seer beweeght zijnde / quam tot het graf: ende het was een spelouncke/ende eenen steen was daer op geleght.

39 Jesus seyde/ Neemt den steen wegh. Martha de suster des gestorvenen seyde tot hem / Heere / hy rieckt nu al / want hy heeft vier dagen [aldaer gelegen.]

40 Jesus seyde tot haer / Hebbe ick u niet geseght / dat / soo ghy gelooft / ghy de heerlickheydt Godts sien sult?

41 Sy naemen dan den steen weeh/ daer de gestorvene lagh. Ende Jesus hief de oogen opwaerts / ende seyde / Vader / ick dancke u / dat ghy my gehoort hebt.

42 Doch ick wist dat ghy my altijdt hoordt : maer om der schare wille / die rontom staet / hebbe ick [dit] geseght/ op dat sy souden geloven/ dat ghy my gesonden hebt.

43 Ende als hy dit geseght hadde / riep hy met grooter stemme / Lazare komt upt.

44 Ende de ghestorvene quam upt/gebonden aen handen ende voeten met graf-doecken/ende sijn aengesicht was omwonden met eenen sweet-doeck. Jesus seyde tot haer/ Ontbint hem/ende laet hem heenen gaen.

45 Veele dan upt de Joden / die tot Mariam gekomen waren / ende aenschouwt hadden het gene Jesus gedaen hadde/ geloofden in hem.

46 Maer sommighe van haer gin-

de dallam sandiri, sampey pada dzerat itou : daan itou suatu grongong, daan suatu batou ja adda terru ca atas itou.

39 Jesus catta ; Ambil pegi batou itou. Martha soudara orang bermatti itou catta padanja; Tuan, ja bouso saccarang, carna ampat harri ja souda terrukanja de sitou.

40 Jesus catta pada dia, Akou bouckan souda catta pada mou , djecalauw mou pitsjaja , mou jaddi liat mahamoulja Allah-Talla itou?

41 Macca dia ambil batou derri tampat jang ca manna sá bermatti souda terru acan. Daan Jesus dia tjela mattanja ca atas , daan catta ; Bappa , akou trima casse acan tuan , macca tuan souda mendengar akou.

42 Daan akou tauw, tuan mendengarkan akou pada gnap wachtou: tetapi sebab cauwan itou , jang dia badiri calouling , akou souda catta ini , agar dia pitsjaja, tuan souda souro akou.

43 Sedang dia souda catta itou, dia batria dengan suara sangat ; Lazare mare la calouwar.

44 Daan jang bermatti itou ja datan calouwar, bericadt de tangan daan cacki dengan caïn dzerat , daan moucanja toudong dengan caïn menjapoblo. Jesus catta padanja ; Ouray dia, daan bearnja berdjalan.

45 Macca banja derri orang Jahodi , jang souda datan pada Mariam , daan menliat appa Jesus ja souda boat, pitsjaja de dallam dia.

46 Tetapi barrang orang derri dia

ja

gingē tot de Phariſeen/eñ ſeyden tot haer het gene Jeſus gedaen hadde.

47 De Over-prieſters dan ende de Phariſeen vergaderden den Raedt/ ende ſeyden / Wat ſullen wy doen? want deſe menſche doet vele teeckenen.

48 Indien wy hem alſoo laten [gewoꝛden/]ſy ſullen alle in hem gelooven / ende de Romeynen ſullen komen/ende wech-nemen beyde onſe plaetſe ende volck.

49 Ende een uyt haer / [namelijck] Caiaphas/ die deſelven jaers Hooge-prieſter was / ſeyde tot haer/ Ghy en verſtaet niets:

50 Noch ghy en [bedenckt]niet/ dat het ons nut is / dat een menſche ſterve voor het volck / ende het gheheele volck niet verloren en gae.

51 Ende dit ſeyde hy niet uyt hem ſelven: maer zijnde Hooghepriеſter des ſelven jaers/ propheteerde hy / dat Jeſus ſterven ſoude voor het volck:

52 Ende niet alleen voor dat volck / maer op dat hy ock de kinderen Godts / die verſtroyt waren / tot een ſoude vergaederen.

53 Van dien dagh dan af/ raedtſlaeghden ſy te ſamen / dat ſy hem dooden ſouden.

54 Jeſus dan en wandelde niet meer openlick onder de Joden: maer ginghen van daer nae het landt by de woeſtijne / nae de ſtadt genaemt Ephraim: ende verkeerde aldaer met ſijne Diſcipelen.

55 En-

ja pegi pada Phariſey, daan catta padanja, appa Jeſus ja ſouda boat.

47 Macca Himam Himam beſar, daan Phariſey itou berhimpon orang Pitſjara, daan catta; Appa kita menboat? carna manuſſcia ſa orang iui ja boat tanda tanda banja.

48 Djecalauw kita menbearnja bagitou, macca orang ſammoa jaddi pitſjaja de dallam dia, macca orang Romani jaddi datan, daan menambil tampat daan orang kita pegi.

49 Daan ſá orang derri dianja, jang bernamma Caïphas, jang dia ſa tauwan itou ja Himam beſar, catta padanja; Mou ſammoa tjadda tauw,

50 Daan mou tjadda kira, macea adda bay pada kita, manuſſcia ſá orang matti ſebab rayat, macca jangan ſagala oumat benaaſſa.

51 Daan itou ja tjadda catta derri ſandiri: tetapi carna dia ſa tauwan itou Himam beſar, macca dia bernabbihi itou, Jeſus ja adda bermatti ſebab oumat:

52 Daan bouckan hanja pada orang itou, tetapi pon agar dia berhimpon ſamma anna Alhatalla jang tjerey merey itou.

53 Derri pada ſaharri itou ja pitſjara ſamma, agar ja bermattikanja.

54 Macca Jeſus tjadda berdjalan lagi ca adapan gnap orang orang Jahodi: tetapi pegi derri ſitou pada ſuatu tampat decat rimba, pada kota ſaboa jang bernamma Ephraïm: daan de ſitou dia couling couling dengan Sahabatnja.

55 Daan

55 Ende het Paſcha der Joden was nae by/ende vele uyt dat landt gingen op nae Jeruſalem voor het Paſcha/ op dat ſy haer ſelven reynighden.

56 Sy ſochten dan Jeſum/ ende ſeyden onder malkanderen/ ſtaende in den Tempel/Wat dunckt u? [Dunckt u] dat hy niet komen en ſal tot het Feeſt?

57 De Over-prieſters nu ende de Phariſeen hadden een gebodt gegeven/ dat ſoo yemandt wiſte waer hy was/ hy het ſoude te kennen geven/ op dat ſy hem mochten vangen.

55 Daan Paſſcha orang Iahodi ja adda decat, daan banja derri tampat itou ja pegi ney ca Ieruſalem, doulou derri pada Paſſcha agar dia tjutgikanja.

56 Macca dia tjeri Ieſum, daan catta maſſing maſſing, badiri de Beitul; Appa kira ja tjadda datan acan Paſſcha?

57 Daan Himam beſar daan Phariſey itou ja ſouda bri ſuatu ſabda, djecalauw ſjappa tauw de mannanja adda, itou dia bri tauwkan, agar ja berhole tancap dia.

Het xij. Capittel.

Brentihan jang ca doa blaz. 12.

1 JEſus dan quam ſes dagen voor het Paſcha te Bethanien/ daer Lazarus was/ die geſtorven was geweeſt/ welcken hy opgewekt hadde uyt den dooden.

1 MAcca nam harri doulou derri pada Paſſcha itou, macca Ieſus datan ca Bethanja, ca manna Lazarus adda, jang bermatti ini, jang manna ja ſouda gra bangon derri pada mattinja.

2 Sy berepdden hem dan aldaer een avondmael/ende Martha diende: ende Lazarus was een van de gene die met hem aenſaten.

2 Macca dia berhadirkanja de ſitou ſuatu djamohan de petang, daan Martha ja toulongnja: daan Lazarus ja ſuatu jang doudoc dengan dia ca couda couda la.

3 Maria dan genomen hebbende een pondt ſalve van onvervalſchte ſeer koſtelicke Nardus/ heeft de voeten Jeſu geſalft/ ende met haren hayre ſijne voeten afgedroogt/ ende het huys wierdt vervult van den reuck der ſalve.

3 Sedang itou Maria ja menambil ſa catti minja Nardi jang benar benar daan berherga itou, daan berminjami acan cacki Ieſu, daan ſapou cacki dia dengan rambodtnja, macca roma ja jaddi pouno derri bauw minja itou.

4 Soo ſeyde dan een van ſijne Diſcipelen/ [namelick] Judas Simonis

4 Macca catta ſa orang derri Sahabatnja, [catauwi] Judas Simonis Iſcarioth,

monis Iſcariot die hem verraden ſoude/

5 Waerom en is deſe ſalve niet verkocht voor dzie honderdt penningen / ende den armen gegeven?

6 Ende dit ſeyde hy/niet om dat hy beſorght was voor den armen/ maer om dat hy een dief was / ende hadde de burſe / ende droegh het gene gegeven wierdt.

7 Jeſus dan ſeyde/ Laet af van haer: Sy heeft dit bewaert teghen den dagh mijner begravenisſe.

8 Want de arme hebt ghy lieden altijdt met u/maer my en hebt ghy niet altijdt.

9 Een groote ſchare dan der Joden verſtondt dat hy aldaer was: ende quamen niet alleen om Jeſus wille / maer op dat ſy oock Lazarum ſouden ſien / dien hy upt den dooden opgeweckt hadde.

10 Ende de Over-prieſters beraedtſlaeghden/dat ſy oock Lazarum dooden ſouden.

11 Want vele van de Joden gingen henen om ſchuent wille/ ende geloofden in Jeſum.

12 Des anderen daegs een groote ſchare/die tot het Feeſt gekomen was / hoorende dat Jeſus nae Jeruſalem quam/

13 Namen de tacken van palmboomen / ende ginghen upt hem te gemoete/ende riepen / Hoſanna/geſegent[is] hy die komt in den name des Heeren/[hy die is] de Koningh Iſraëls.

Cc 14 En-

rioth, jang dia adda hiſmou acanja ;

5 Appa ſebab minja itou tiadda jaddi menjuwel pada tiga ratus keping dinnar,daan membrinja acan orang caſſian ?

6 Daan ini ja tiadda catta carna dia tſjinta acan orang caſſian itou, tetapi carna dia ſa orang mentſjuri, daan dia adda jang pondi, daan dia bauwa itou jang jaddi membri.

7 Macca Jeſus catta; Bearnja:Dia terru ini ſampey ſa harri batanam akou.

8 Carna orang jang caſſiã gnap wactou mou ja adda dengan mou, tetapi akou mou tiadda la gnap wactou.

9 Macca orang Jahodi ſa cauwan beſar ja tauw di adda de ſitou : daan dia datan bouckan hanjac ſebab Jeſum, tetapi pon agar dia berhole liat Lazarum, jang manna dia ſouda gra bangon derri mattinja.

10 Daan Chalifa - Chalifa itou dia pegang pitſjara, agar ja pon bri matti Lazarum itou.

11 Carna tegal dia macca banjac orang Jahodi pegi, daan pitſjaja de dallam Jeſum.

12 Iſoc ſa harri laïn, orang ſuatu cauwan beſar, jang ſouda datan ca harri Raya, dengar Jeſus datan ca Jeruſalem,

13 Macca dia menambil tanckey tanckey pohon chorma, daan pegi calouwar bertemou acanja, daan batria;Hoſanna,paliharala dia jang datan ſitou de dallam namma Tuan, jang Radgja Iſraël.

Cc 14 Daan

14 Ende Jeſus vondt eenen jongen ezel / ende ſat daer op : geſchreven is /

15 En vreeſt niet ghy dochter Sion: ſiet / uw' Koningh komt ſittende op het veulen eener ezelinne.

16 Doch dit en verſtonden ſijne Diſcipelen in het eerſte niet : maer als Jeſus verheerlickt was / doe wierden ſy indachtigh dat dit van hem geſchreven was / ende [dat] ſy hem dit gedaen hadden.

17 De ſchare dan die met hem was / getuyghde dat hy Lazarum uyt het graf gheroepen / ende hem uyt den dooden opgewreckt hadde.

18 Daerom gingh oock de ſchare hem te ghemoete / overmidts ſy gehoort hadde / dat hy dat teecken gedaen hadde.

19 De Phariſeen dan ſeyden onder malkanderen / Siet ghy [wel] dat ghy gantſch niet en vorder? ſiet / de [geheele] werelt gaet hem na.

20 Ende daer waren ſommige Grieken uyt de gene die opgekomen waren / op dat ſy op 't feeſt ſouden aenbidden :

21 Deſe dan gingen tot Philippum / die van Bethſaida in Galilea was / ende baden hem / ſeggende / Heere / wy wilden Jeſum [wel] ſien.

22 Philippus quam / ende ſeyde het Andree : ende Andreas ende Philippus wederom ſeyden het Jeſu.

23 Maer Jeſus antwoordde haer /

14 Daan Jeſus ja bertemou cladey kitſgil ſaekor, daan doudoc ca atas itou : ſaperti ſouda dia menjurat,

15 Jangan tacot mou anna porampoan Sion itou: liat, Radgja mou datan berdoudoc pada anna cladey betina.

16 Daan moula Sahabatnja ja tiadda mengartikan ini : tetapi wachtou Jeſus ja ſouda bermoulja, dia ingat itou ſouda menjurat derri dia, daan ſouda dia boat acanja.

17 Macca cauwan itou jang adda dengan dia, membri ſahitan dia pangil Lazarum derri dzeratnja, daan gra acan bangonja derri antara orang matti.

18 Carna itou cauwan jang ini datan bertemou acanja, carna dia ſouda dengar ja adda boat tanda itou.

19 Macca Phariſey itou catta maſſing maſſing, Mou ſammoa liat tiadda berhole menang ? liat, gnap dunja ſouda peginja ca blackang.

20 Daan de ſitou adda barrang orang Grecey, tjampor pada itou jang ſouda datan ney, agar ſombajang de harri raya :

21 Macca jang ini pegi pada Philippum, jang manna derri Bethſaïda ca Galilea, daan minta acan, cattanja; Tuan, kita handac liat Jeſum.

22 Philippus datan, daan catta itou pada Andream : daan poula Andreas daan Philippus ja cattakan Jeſu.

23 Daan Jeſus menjauwtkanja, daan

haer / ſeggende / De upre is gekomen/dat de Sone des menſchen ſal verheerlickt wozden.

24 Voozwaer / voozwaer segge ick u / Indien het terwen-graen in de aerde niet en valt ende ſterft / ſoo blijft het ſelve alleen : maer indien het ſterft/ſoo bzengt het veel bzucht voozt.

25 Die ſijn leven lief heeft/ſal het ſelve verlieſen : ende die ſijn leven haet in deſe wereldt/ſal het ſelve bewaren tot het eeuwige leven.

26 Soo pemandt mp dient / die volge mp : ende daer ick ben/aldaer ſal oock mijn dienaer zijn. Ende ſoo pemandt mp dient / de Vader ſal hem eeren.

27 Nu is mijn ziele ontroert: ende wat ſal ick ſeggen ? Vader / verloſt mp upt deſe upre. Maer hierom ben ick in deſe upre gekomen.

28 Vader / verheerlickt uwen Name. Daer quam dan eē ſtemme upt den hemel [ſeggende/] Ende ick hebbe [hem] verheerlickt / ende ick ſal [hem] wederom verheerlicken.

29 De ſchare dan die daer ſtont/ ende [dit] hoozde / ſepde datter een donderſlagh geſchiedt was. Andere ſepden / Een Engel heeft tot hem geſpzoocken.

30 Jeſus antwoozdde ende ſepde / Niet om mijnent wille is deſe ſtemme geſchiedt / maer om uwent wille.

daan catta ; Sa coutica itou ja ſouda ſampey , agar Annac lelacki manuſcia menjaddi bermahamouljala.

24 Sabenar benar akou cattakan mou , Melainkan bidgi gendum ja adda djato de dallam tanna daan bouro, macca ja tingal ſandiri : tetapi djecalauw itou matti , macca baboa lebat.

25 Sjappa dia caſſe hidopanja, dia jaddi jelang itou: daan ſjappa bintſji pada hidopnja de dunja ini , dia jaddi pegang itou ſampey ca hidopan tercackal itou.

26 Djecalauw ſjappa tourutkan akou , bearnja icotkan akou blackang : daan de manna akou adda , de ſitou pon adda ſouroan akou. Daan djecalauw ſjappa ſjappa tourut akou, Bappa di jaddi hormatkanja.

27 Daan ſaccarang rouſſa-la djeuwa akou : daan appa akou jaddi catta? Bappa, toulong akou derri ſa djam ini. Tetapi tegal itou akou ſouda ſampey de djam jang ini.

28 Bappa, bermoulja-la Namma mou. Macca datan ſitou ſuara ſuatu derri langit, [daan catta;] Akou ſouda mahamouljakan dia , daan jaddi mahamouljakan dia poula.

29 Cauwan orang jang dia badiri ſitou, daan ſouda dengar itou, catta; ja adda jaddi ſuatu boungnihan gouro. Jang lain catta, Meliacat itou ja ſouda bercatta dengan dia.

30 Jeſus menjaüwt daan catta ; Suara jang ini bouckan jaddi ſebab akou, tetapi ſebab mou juga.

31 Nu is het oordeel deser werelt: nu sal de Overste deser wereldt buyten geworpen worden.

32 Ende ick / soo wanneer ick van der aerde sal verhooght zijn / sal'se alle tot my trecken.

33 (Ende dit seyde hy / beteeckenende hoedanigen doodt hy sterven soude.)

34 De schare antwoordde hem / Wy hebben uyt de Wet gehoort / dat de Christus blijft inder eeuwigheydt: ende hoe seght ghy / dat de Sone des menschen moet verhooght worden? Wie is dese Sone des menschen?

35 Jesus dan seyde tot haer / Noch eenen kleynen tijt is het licht by u-lieden: wandelt terwijle ghy het licht hebt / op dat de duysternisse u niet en bevanghe. Ende die in de duysternisse wandelt / en weet niet waer hy henen gaet.

36 Terwijle ghy het licht hebt / gelooft in het licht / op dat ghy kinderen des lichts meught zijn. Dese dingen sprack Jesus: ende wechgaende verberghde hy hem van haer.

37 Ende hoewel hy soo vele teeckenen voor haer gedaen hadde / [nochtans] en geloofden sy in hem niet:

38 Op dat het woort Esaie des Propheten vervult wierde / dat hy gesproken heeft / Heere / wie heeft onse predikinge gelooft? ende wien is de arm des Heeren geopenbaert?

39 Daerom en konden sy niet geloo-

31 Saccarang la houccuman dunja itou: saccarang menjaddi boang calouwar jāg terlebhe besar dunja itou.

32 Daan tatcalla akou souda jaddi tingi derri boumi, macca akou terreacanja sammoa pada akou sandiri.

33 (Ini dia catta, mengartikanja ja bermatti djenis maot appa.)

34 Jang cauwan orang itou dia menjaüwtkanja; Kita souda dengar derri Sabda, Christus itou ja tingal ter-cackal sacali: daan bagimanna mou catta, Anna lelacki manusscia ja adda gouna bertingi? Sjappa la Anna lelacki manusscia jang ini?

35 Sedang itou Jesus catta padanja; Wachtou sedekit suatu adda tjuwatja dengan mou: berdjalan la salama mou adda trang itou, agar jang glap itou jangan bacoupong mou. Carna sjappa berdjalan de glap, tiadda tauw de manna ja pegi.

36 Wachtou mou adda tjuwatja itou lagi, macca pitsjaja de dallam tjuwatja, agar mou berhole jaddi anna anna trang itou. Inila Jesus catta: daan ja pegi bersemoungni acanja.

37 Daan brappa tanda tanda bagitou ja souda boat ca adapan dia, macca tiadda pitsjaja de dallam dia juga:

38 Agar cattahan Nabbi Esaja menjadi pouno, jang mannanja souda catta; Tuan, sjappa ja adda pitsjaja cattahan kita? daan pada sjappa ja souda bermalum tangā Allah-t'Alla?

39 Carna itou dia tiadda berhole pits-

gelooven/ dewijle Esaias wederom geseght heeft /

40 Hy heeft hare ooghen verblint / ende haer herte verhardt: op dat sy met de oogen niet en sien/ende met het herte [niet] en verstaen/ ende sy bekeert wozden / ende ick haer gensе.

41 Dit seyde Esaias/ doe hy sijne heerlickheyt sagh/ ende van hem spzack.

42 Nochtans gheloofden oock selfs vele uyt den Oversten in hem: maer om der Phariseen wille en beleden sy 't niet/ op dat sy uyt de Synagoge niet en souden ghewozpen wozden.

43 Want sy hadden de eere der menschen lief / meer dan de eere Godts.

44 Ende Jesus riep/ ende seyde/ Die in my gelooft/ en gelooft in my niet/ maer in den genen die my gesonden heeft.

45 Ende die my siet / die siet den genen die my gesonden heeft.

46 Ick ben een licht in de werelt gekomen / op dat een yegelick die in my gelooft / in de duysternisse niet en blijve.

47 Ende indien yemandt mijne wooꝛden gehooꝛt / ende niet gelooft en sal hebben / ick en oozdeele hem niet. Want ick en ben niet gekomen op dat ick de werelt oozdeele / maer op dat ick de wereldt saligh make.

48 Die my verwerpt/ ende mijne wooꝛden niet en ontfanght/ heeft die hem oozdeelt: het wooꝛt dat ick

pitsjaja, carna Esajas catta poula;

40 Dia souda boat bouta mattanja, daan memboat cras hattinja: agar ja tiadda liat dengan matta, daan dengan hattinja jangan mengarti, daan janganja balik hati, daan akou jangan bersombo-acanja.

41 Ini Esajas catta, sedang dia liat mahamouljanja, daan catta derri dia.

42 Wallakian pon banja orang derri jang Besar ja pitsjaja de dallam dia: tetapi sebab Pharisey dia tiadda mengakou itou, agar ja tiadda jaddi boang derri Berhimponan orang.

43 Carna ja lebhe casse hormat orang manusscia, derri pada hormat Allah t'Alla.

44 Macca Jesus batria, daan catta; Sjappa pitsjaja de dallam akou, itou tiadda pitsjaja dallam akou, tetapi dallā itou jang dia souda souro akou.

45 Daan sjappa dia liat akou, ja liat ini jang dia souda souro akou.

46 Akou la suatu tjuwatja datan de dunja, agar sjappa dia pitsjaja de dallam akou, jangan ja tingal de glap itou.

47 Daan djecalauw sjappa sjappa ja dengar cattahan akou, daan tiadda pitsjaja, akou tiadda berharam dia. Carna akou bouckan datan agar haram dunja, tetapi agar memboat moamin dunja itou.

48 Sjappa dia boang acan beta daā tiadda trima cattahan akou, ja adda suatu jāg dia houcumkanja: cattahan

geſpꝛoocken hebbe/dat ſal hem ooꝛdeelen ten laetſten dage.

49 Want ick en hebbe upt mp ſelven niet geſpꝛoken: maer de Vader die mp geſonden heeft / die heeft mp een gebodt ghegeven / wat ick ſeggen ſal ende wat ick ſpꝛeken ſal.

50 Ende ick weet dat ſijn gebodt het eeuwighe leven is. Het gene ick dan ſpꝛeecke/ dat ſpꝛeecke ick alſoo/ gelijck mp de Vader geſeght heeft.

Het xiij. Capittel.

1 ENde vooꝛ het feeſt van het Paſcha / Jeſus wetende dat ſijne upre gekomen was / dat hp upt deſe werelt ſoude overgaen tot den Vader/ alſoo hp de ſijne/ die in de wereldt waren / lief ghehadt hadde, ſoo heeft hp ſe lief gehadt tot den epnde.

2 Ende als het Avondtmael gedaen was (doe nu de Duvvel in het herte van Judas Simonis Iſcariot gegeven hadde / dat hp hem verraden ſoude/)

3 Jeſus/ wetende dat de Vader hem alle dingen in de handen gegeven hadde / ende dat hp van Godt uptgegaen was/ ende tot Godt henen ginck /

4 Stondt op van het Avondtmael/ende lepde [ſijne]kleederen af/ ende nemende eenen lijnen doeck / omgoꝛdde hem ſelven.

5 Daer na goot hp water in het becken / ende begon de voeten der Diſcipelen te waſſchen / ende af te dꝛoo-

jang akou ſouda bercatta, itou jaddi houcũ dia ca harri jang commodian.

49 Carna akou tiadda catta derri pada akou ſandiri:tetapi Bappa jang dia ſouda ſouro akou,itou dia brikan akou ſuatu ſabda, appa akou jaddi boat, daan appa akou jaddi catta.

50 Daan akou tauw, ſabda dia ja hidopnja tercackal itou. Barrang appa beta catta, ini akou catta, ſaperti Bappa akou ſouda dia toutor pada akou.

Brentihan jang catiga blaz. 13.

1 DAan doulou derri pada harri raya Paſicha itou, Jeſus tauw couticanja ſouda ſampey, ja adda pegi derri dunja ini ſampey Bappa itou,commodian ja ſouda caſſe ampounja dia itou, jang dia adda de dunja, bagitou dia ſouda caſſekanja ſampey ca oudjong.

2 Daan ſedangnja ſouda maccan malam, (ſedang Seitan ſaccarang ſouda bri maſſoc hatti Jude Simonis Iſcarioth, berhiſmoukan dia;)

3 Sedang Jeſus tauw Bappa ja ſouda bri appa ſammoa de dallam tangan dia, daan ja ſouda pegi calouwar derri Allah-t'Alla, daan pegi pada Allah-t'Alla juga,

4 Ja bangon derri maccan petang itou,daan dia terru tourong packeyanja, daan dia ambil caïn ſuatu,daan icat pinganja.

5 Commodian derri pada itou dia touwang ajer pada ſuatu batil, daan ja mouley baſſo cacki Sahabat Sahabatnja,

dzoogen met den lijnen doeck/ daer mede hy omgozdt was.

6 Hy dan quam tot Simon Petrus / ende die seyde tot hem / Heere/sult ghy my de voeten wasschen?

7 Jesus antwoozdde ende seyde tot hem / Dat ick doe en weet ghy nu niet/maer ghy sult het nae desen verstaen.

8 Petrus seyde tot hem / Ghy en sult mijne voeten niet wasschen in der eeuwighevdt. Jesus antwoozdde hem / Indien ick u niet en wassche / ghy en hebt geen deel met my.

9 Simon Petrus seyde tot hem/ Heere / niet alleen mijne voeten / maer oock de handē ende het hooft.

10 Jesus seyde tot hem/Die gewasschen is en heeft niet van noode dan de voeten te wasschen / maer is geheel reyn. Ende ghy - lieden zijt reyn/doch niet alle.

11 Want hy wist wie hem verraden soude: daerom seyde hy/Ghy en zijt niet alle reyn.

12 Als hy dan hare voeten gewasschen / ende sijne kleederen ghenomen hadde/sat hy wederom aen/ ende seyde tot haer / Verstaet ghy wat ick u-lieden gedaen hebbe?

13 Ghy heet my Meester / ende Heere / ende ghy seght wel: want ick ben het.

14 Indien dan ick/de Heere ende de Meester / uwe voeten gewasschen hebbe/soo zijt ghy oock schuldigh malkanders voeten te wasschen.

15 Want

batnja, daan menjapo dengan caïn itou jang dia souda icat de pingang.

6 Macca ja datan pada Simon Petrus, daan itou catta padanja; Tuan, mou jaddi basso cacki akou?

7 Jesus menjauwt daan catta padanja; Appa akou boat, mou tiadda tauw saccarang, tetapi commodian mou menjaddi tauw itou.

8 Petrus catta padanja, Mou tiadda jaddi basso cacki akou sampey ca cackal. Jesus menjauwt dia, Djecalauw akou tiadda jaddi basso mou, macca mou tiadda bagian dengan akou.

9 Simon Petrus catta padanja; Tuan, bouckan cacki saidja, tetapi tangan dengan cappalla pon.

10 Jesus catta pada dia, Sjappa souda basso, tiadda ousa basso, hanja cacki itou, tetapi dia tjutgi sacali. Daan mou adda tjutgi, tetapi bouckan sammoa.

11 Carna dia tauw ini jang di jaddi hismoukanja: carna itou dia catta; Mou bouckan tjutgi sammoa.

12 Sedang dia saccarang souda bassо cackinja sammoa, daan souda ambil caïnja, ja doudoc ca couda couda poula, daan catta padanja; Mou tauw appa akou souda boat pada mou?

13 Mou bernamma akou Gourou, daan Tuan, daan mou catta bay: carna akou ja.

14 Macca djecalauw akou, jang dia Tuan daan Gourou mou, ja souda basso cacki mou, macca bagitou pon patut mou basso cacki suatu pada jang laïn.

15 Car-

15 Want ick hebbe u een exempel gegeven / op dat ghelijckerwijs ick u gedaen hebbe/ghy lieden oock doet.

16 Voorwaer / voorwaer segge ick u / Een dienst-knecht en is niet meerder dan sijn heere/noch een gesante meerder dan die hem gesonden heeft.

17 Indien ghy dese dingen weet/ saligh zijt ghy soo ghy deselve doet.

18 Ick en segghe niet van u allen:ick weet welcke ick uytverkoren hebbe: maer [dit geschiedt] op dat de Schrift vervult werde / Dis met my het broodt eet / heeft tegen my sijn versen opgeheven.

19 Van nu segge ick het u lieden/ eer het geschiedt is/ op dat wanneer het geschiedt sal zijn/ ghy gelooven meught dat ick het ben.

20 Voorwaer / voorwaer segge ick u/ Soo ick yemandt sende/ wie [dien] ontfanght/die ontfangt my: ende wie my ontfanght / die ontfanght hem die my gesonden heeft.

21 Jesus dese dingen gheseght hebbende/ wierdt ontroert in den gheest/ ende betuyghde/ ende seyde/ Voorwaer / voorwaer segge ick u / dat eẽ van u-lieden my sal verradẽ.

22 De Discipelen dan sagen op malkanderen / twijffelende van wien hy [dat] seyde.

23 Ende een van sijne Discipelen was aensittende in den schoot Jesu/ welcken Jesus lief hadde.

24 Si-

15 Carna akou souda brikan mou suatu tanda, agar saperti akou souda memboat acan mou , mou pon boat demikian juga.

16 Sabenar benar akou cattakan mou, Souroan tiadda lebhe derri pada tuanja , lagi jang ca souro tiadda lebhe derri pada itou jang dia souda souro dia.

17 Djecalauw mou adda tauw ini, macca mou moamin djecalauw mou boat itou.

18 Akou bouckan catta derri mou sammoa : akou tauw jang manna akou souda mempile:tetapi agar Penjurat itou menjaddi pouno ; Itou jang dia maccan roti dengan akou , ja souda ancat cackinja pada akou.

19 Derri pada saccarang akou catta acan mou , doulou derri pada jaddi itou , agar tatcalla souda jaddi, mou berhole pitsjaja itou akou ja.

20 Sabenar benar akou cattakan mou, Sjappa sambot jang akou jaddi souro, dia sambot akou : daan sjappa sambot akou , dia sambot ini jang souda souro akou.

21 Sedang Jesus souda catta itou, di jaddi bagra de dallam aroah,macca bersahit,daan catta;Sabenar benar akou catta mou , saorang derri mou di jaddi hismoukan akou.

22 Sedang itou Sahabat Sahabat ja liat suatu pada jang laïn,bercalouwi derri sjappa ja catta itou.

23 Daan adda saorang derri Sahabatnja doudoc ca couda couda pada paha Jesu , jang manna Jesus ja adda casse.

24 Mac-

24 Simon Petrus dan wenckte desen / dat hy vragen soude / wie hy doch ware van welcken hy [dit] seyde.

25 Ende dese vallende op de borst Jesu / seyde tot hem / Heere / wie is het?

26 Jesus antwoordde / Dese is het dien ick de bete / als ick se ingedoopt hebbe / geven sal: Ende als hy de bete ingedoopt hadde / gaf hyse Jude Simonis Iscariot.

27 Ende nae de bete / doe voer de Satan in hem. Jesus dan seyde tot hem / Dat ghy doet / doet het haestelick.

28 Ende dit en verstondt niemandt der gene die aensaten / waer toe hy hem [dat] seyde.

29 Want sommige meynden / dewijle Judas de burse hadde / dat hem Jesus seyde / Koopt het gene wy van noode hebben tot het Feest / ofte / dat hy den armen wat geven soude.

30 Hy dan de bete genomen hebbende ginghy terstont upt. Ende het was nacht.

31 Als hy dan uptgegaen was / seyde Jesus / Nu is de Sone des menschen verheerlickt / ende Godt is in hem verheerlickt.

32 Indien Godt in hem verheerlickt is / soo sal ock Godt hem verheerlicken in hem selven / ende hy sal hem terstondt verheerlicken.

33 Kinderkens / noch eenen klep-

24 Macca Simon Petrus ja lambey-acan jang ini, agar dia tanja, sjappa dia derri manna ja catta itou.

25 Daan itounja sandar pada dada Jesu, daan catta acanja; Tuan, sjappa dia?

26 Jesus menjaäwt; Itou dia, jang akou jadda bri sa suap jang menjelop itou: Daan sedangnja souda menjelop sa suap itou, ja brikanja Jude Simonis Iscarioth.

27 Daan commodian sa suap itou, macca Seitan ja adda massoc de dallam dia. Macca Jesus catta padanja; Appa mou boat, mĕboat itou sagrala.

28 Daan sjappa sjappa jang doudoc ca couda couda itou, tiadda tauw appa moula ja catta itou padanja.

29 Carna barrang derri dia sanka, tegal Judas ja pegang pondi, Jesus souda catta padanja; Beli appa kita bergouna pada harri Raya itou: atauwa, ja membri barrang appa pada orang orang jang cassian.

30 Macca sedang dia souda sambot sa suap itou, sabontar ja pegi calouwar. Daan ja adda malam.

31 Sedang dia souda pegi calouwar, catta Jesus; Saccarang Anna lelacki manusscia ja souda bermoulja, daan Allah-t'Alla ja souda mahamouljakan de dallam dia.

32 Djecalauw Allah-t'Alla souda bermoulja de dallam dia, macca Allah-t'Alla ja mahamouljakanja pon de dallam dia sandiri, daan sabontar dia jaddi mahamouljakanja.

33 Anna anna, lagi sedekit akou

nen [tijdt] ben ick bp u. Ghp ſult mp ſoecken / ende gelijck ick den Joden geſeght hebbe/ Daer ick henen gae en kont ghp niet komen / [alſoo] ſegge ick u lieden nu oock.

34 Een nieuw' gebodt gebe ick u / dat ghp malkanderen lief hebt. Gelijck ick u lief gehadt hebbe/ dat oock ghp malkanderen lief hebt.

35 Hier aen ſullen ſp alle bekennen/ dat ghp mijne Diſcipelen zijt/ ſoo ghp liefde hebt onder malkanderen.

36 Simon Petrus ſeyde tot hem/ Heere/waer gaet ghp henen? Jeſus antwoordde hem/ Daer ick henen gae/ en kont ghp mp nu niet volgen: maer ghp ſult mp namaels volgen.

37 Petrus ſeyde tot hem/ Heere/ waerom en kan ick u nu niet volgen? Ick ſal mijn leven voor u ſetten.

38 Jeſus antwoordde hem / Sult ghp uw' leven voor mp ſetten? Voorwaer / voorwaer ſegge ick u / de haen en ſal niet kraepen / tot dat ghp mp dziemael verloochent ſult hebben.

adda dengan mou. Mou jaddi tjeri akou, daan ſaperti akou ſouda catta pada orang Jahodi, De manna akou pegi, mou tiadda berhole ſampey ſitou; [bagitou] akou catta pada mou pon ſaccarang.

34 Suatu ſabda barou akou brikan mou, agar mou caſſe ſa ſuatu pada jang laïn. Saperti akou ſouda caſſe pada mou ſammoa, macca mou pon caſſe ſa ſuatu pada jang laïn.

35 Pada ini ſa gnap orang jaddi tauw, mou ja Sahabat Sahabat akou, djecalauw mou adda bercaſſe acan ſamma ſamma.

36 Simon Petrus catta padanja; Tuan, de manna pegi? Jeſus menjauwt dia, De manna akou pegi, mou tiadda berhole icot akou ſaccarang: tetapi commodian mou jaddi icot akou.

37 Petrus catta padanja; Tuan, appa ſebab beta tiadda berhole icot pada camou ſaccarang? Akou terru hidopan beta de adapan tuan.

38 Jeſus menjauwt dia, Mou jaddi terru hidopan mou de adapan akou? Sabenar benar akou catta mou; Ajam tiadda jaddi coucko, ſampey mou jaddi baſanckalkan akou tiga cali.

Het xiiij. Capittel.

1 U W' herte en worde niet ontroert: ghp lieden geloft in Godt/ gelooft oock in mp.

2 In het huys mijns Vaders zijn

Brentiban jang ca ampat-blaz. 14.

1 HAtti mou jang-an jaddi rouſſa: mou pitſjaja de dallam Allah-t'Alla, pitſjaja de dallam akou pon.

2 De dallam roma Bappa akou ja adda

zijn vele wooningen: anderſins ſoo ſonde ick het u geſeght hebben: ick gae henen om u plaetſe te bereyden.

3 Ende ſoo wanneer ick henen ſal ghegaen zijn / ende u plaetſe ſal bereydt hebben/ſo kome ick weder/ ende ſal u tot my nemen / op dat ghy ock zijn meught daer ick ben.

4 Ende waer ick henen gae weet ghy/ ende den wegh weet ghy.

5 Thomas ſeyde tot hem/ Heere / wy en weten niet waer ghy henen gaet: ende hoe konnen wy den wegh weten?

6 Jeſus ſeyde tot hem/ Ick ben de wegh / ende de waerheydt / ende het leven. Niemandt en komt tot den Vader / dan door my.

7 Indien ghy-lieden my gekent haddet/ſoo ſoudet ghy ock mijnen Vader gekent hebben: ende van nu kennet ghy hem / ende hebbet hem geſien.

8 Philippus ſeyde tot hem/Heere/toont ons den Vader/ende het is ons genoegh.

9 Jeſus ſeyde tot hem/ Ben ick ſoo langen tijdt met u-lieden / ende en hebt ghy my niet gekent Philippe? Die my geſien heeft / die heeft den Vader gheſien : ende hoe ſeght ghy / Toont ons den Vader?

10 Gelooft ghy niet / dat ick in den Vader [ben/] ende de Vader in my is? De woorden die ick tot u-lieden ſpreke/en ſpreke ick van my ſelven niet / maer de Vader die in my

adda banjac tampat doudoc : djecalauw tiadda bagitou, akou ſouda bri tauwkan mou itou juga : akou pegi berhadir tampat pada mou.

3 Daan djecalauw akou pegi agar berhadir tampat pada mou ; akou jaddi poulang, daan jaddi menambil mou pada akou , agar mou pon ja ſitou de manna akou adda.

4 Daan de manna akou pegi mou ja adda tauw,daan tauw djalan itou.

5 Thomas catta padanja ; Tuan , kita tiadda tauw de manna tuan pegi : daan bagimanna kita berhole tauw djalan?

6 Jeſus catta padanja , Akou la jang djalan, jang benarnja , daan hidopnja itou. Sjappa tiadda ſampey pada Bappa,hanjac derri pada akou.

7 Djecalauw mou ja ſouda kenel akou,macca mou ja adda kenel Bappa akou juga : daan derri pada ſaccarang mou ja kenel dia , daan mou ja ſouda liat dia.

8 Philippus catta padanja; Tuan, toundjo la kita jang Bappa,daan itou ſouda pada kita.

9 Jeſus catta padanja ; Akou ja adda ſalama dengan mou, daan mou tiadda kenel akou Philippe? Sjappa ſouda liat akou, dia pō ſouda liat jāg Bappa itou : daan bagimanna mou catta, Toundjo la kita jang Bappa?

10 Mou tiadda pitſjaja,akou adda de dallam Bappa,daan Bappa ja adda de dallam akou? Cattahan itou jang akou ſouda catta pada mou , bouckan akou catta derri pada akou ſandiri : tetapi Bappa itou jang ſouda

blijft / deselve doet de wercken.

11 Geloovet my / dat ick in den Vader [ben/] ende de Vader in my is/ende indien niet/soo geloovet my om de wercken selve.

12 Voorwaer / voorwaer segge ick u-lieden / die in my gelooft / de wercken die ick doe / sal hy ook doen/ende sal meerder doen dan dese. Want ick gae henen tot mijnen Vader:

13 Ende soo wat ghy begeeren sult in mijnen name / dat sal ick doen: op dat de Vader in den Sone verheerlickt worde.

14 Soo ghy yet begeeren sult in mijnen name / ick sal 't doen.

15 Indien ghy my lief hebt/soo bewaert mijne geboden.

16 Ende ick sal den Vader bidden / ende hy sal u eenen anderen Trooster gheven / op dat hy by u blijve in der eeuwighepdt.

17 [Namelick] den Gheest der waerhepdt/welcken de wereldt niet en kan ontfanghen/want sy en siet hem niet / noch en kent hem niet: maer ghy kent hem/want hy blijft by u-lieden / ende sal in u zijn.

18 Ick en sal u geen weesen laten: ick kome [weder] tot u.

19 Noch eenen kleynen [tijdt/] ende de wereldt en sal my niet meer sien: maer ghy sult my sien: want ick

doudoc de dallam akou,dia la memboat cardja cardjahan itou.

11 Pitsjaya akou[itou,]akou adda de dallam Bappa, daan Bappa ja adda de dallam akou; atauwa laïn pitsjaja akou sebab boatan juga.

12 Sabenar benar akou catta mou, sjappa pitsjaja de dallam akou,boatan jang akou memboat, di jaddi memboatnja pon,daan dia jaddi boat lebhe derri pada ini. Carna akou pegi pada Bappa akou:

13 Daan appa mou jaddi minta de dallam namma akou, akou jaddi memboat itou: agar Bappa jaddi mahamoulja de dallam Anna itou.

14 Djecalauw camou menjaddi minta barrang appa de dallam namma akou, itou akou jaddi boat.

15 Djecalauw mou ja adda casse akou, macca pegang la sabda sabda akou.

16 Daan akou jaddi somba acan Bappa, macca dia jaddi brikan mou suatu Hiboran jang laïn,agar dia tingal pada mou sampey ca cackal.

17 [Catauwi] Aroah jang ter benar itou,jang ca manna dunja itou ja tiadda berhole trima; carna ja tiadda liat dia,lagi tiadda kenel dia: tetapi mou kenel dia,carna dia doudoc decat mou, daan ja adda de dallam mou juga.

18 Akou tiadda jaddi tingal mou anna piatou: akou jaddi datan pada mou.

19 Sedekit lagi, macca dunja tiadda jaddi liat akou lagi: tetapi mou jaddi liat akou: carna akou hidop,

ick leve / ende ghy sult leven.

20 In dien dagh sult ghy bekennen / dat ick in mijnen Vader [ben/]ende ghy in my/ende ick in u.

21 Die mijne geboden heeft/ende deselve bewaert / die is 't die my lief heeft : ende die my lief heeft sal van mijnen Vader gelievet worden : ende ick sal hem lief hebben / ende ick sal my selven aen hem openbaren.

22 Judas/niet de Iscariot/seyde tot hem/Heere/wat is 't/dat ghy u selven aen ons sult openbaren / ende niet aen de wereldt ?

23 Jesus antwoordde ende seyde tot hem / Soo yemandt my lief heeft/die sal mijn woordt bewaren: ende mijn Vader sal hem lief hebben/ende wy sullen tot hem komen/ ende sullen woninge by hem maecken.

24 Die my niet liefen heeft/die en bewaert mijne woorden niet. Ende het woordt dat ghy-lieden hoort/en is 't mijne niet / maer des Vaders / die my gesonden heeft.

25 Dese dingen hebbe ick tot u gesproocken / by u blijvende.

26 Maer de Trooster de heylige Geest / welcken de Vader senden sal in mijnen name / die sal u alles leeren/ende sal u indachtigh maken alles wat ick u geseght hebbe.

27 Vrede laet ick u/mijnen vrede geve ick u:niet gelijckerwijs de wereldt

dop, daan mou jaddi hidop.

20 Pada harri harri itou mou sammoa jaddi tauw itou, akou adda de dallam Bappa, daan mou de dallam akou, daan akou de dallam mou.

21 Sjappa ja adda sabda akou, daan pegang itou, itou dia jang di casse akou : daan sjappa casse akou, Bappa akou di jaddi casse acanja : daan akou jaddi cassenja, daan brikenel akounja sandiri pada dia.

22 Sedang itou catta acanja Judas, bouckan jang Iscarioth itou ; Tuan,appa itou, camou membri kenel mou sandiri acan kita,daan bouckan acan jang dunja itou ?

23 Jesus menjauwt daan catta padanja ; Djecalauw sjappa cassekan akou, di jaddi pegang cattahan akou: daan Bappa akou dia jaddi cassekanja, daan kita jaddi datan padanja, daan kita memboat tampat berdoudoc dengan dia.

24 Sjappa tiadda casse akou, ja tiadda pegang cattahan akou. Daan cattahan jang mou dengar, bouckan ampounja akou, tetapi Bappa jang dia souda souro akou.

25 Ini akou souda catta pada mou, meningal dengan mou.

26 Tetapi jang Menhiboran, Aroah bersacti itou, jang manna Bappa menjaddi souro de dallam namma akou, dia jaddi adjar mou barrang appa sammoa, daan memboat ingat mou sammoa appa akou souda catta pada mou.

27 Tantossa akou tingalkan mou; tantossa akou akou brikan mou:

 bouc-

reldt [hem] geeft / gebe ick [hem] u. Uw' herte en woꝛde niet ontroert / noch en zp niet vertſaeght.

28 Ghy hebt gehooꝛt dat ick tot u geſeght hebbe / Ick gae henen / ende kome [weder] tot u. Indien ghy my lief hadtet / ſo ſoudet ghy u verblijden / om dat ick geſeght hebbe / Ick ga henen tot den Vader: want mijn Vader is meerder dan ick.

29 Ende nu hebbe ick het u geſeght eer het geſchiedt is / op dat wanneer het geſchiedt ſal zijn / ghy gelooven meught.

30 Ick en ſal niet meer veel met u ſpꝛeecken: want de Overſte deſer wereldt komt / ende en heeft aen my niets.

31 Maer op dat de wereldt wete dat ick den Vader lief hebbe / ende alſoo doe gelijckerwijs my de Vader geboden heeft. Staet op / laet ons van hier gaen.

bouckan ſaperti dunja akou membrikanja itou. Hatti mou jangan jaddi rouſſa, daan kitſgil.

28 Mou ſouda dengar, akou ſouda catta pada mou itou, Akou pegi, daã jaddi datan pada mou. Djecalauw mou bercaſſe akou, macca mou jaddi berſoucka juga, tegal akou ſouda catta; Akou pegi pada Bappa: carna Bappa akou ja lebhe derri pada akou.

29 Daan ſaccarang akou ſouda catta itou pada mou, doulou derri pada jaddi, agar mou pitſjaja wachtou ſouda jaddi itou.

30 Akou tiadda jaddi catta banja dengan mou lagi: carna jang Terlebhe dunja ini datan, daan ja tiadda appa appa de dallam akou.

31 Tetapi agar dunja itou tauw, akou bercaſſe Bappa itou, daan akou boat bagitou, ſaperti Bappa ja ſouda dia paſſan akou. Bangon, beär kita pegi derri ſini.

Het xv. Capittel.

1 Ick ben de ware wijnſtock / ende mijn Vader is de landman.

2 Alle rancke die in my gheen vzucht en dzaeght / die neemt hy weeg: ende alle die vzucht dzaeght / die reynight hy / op dat ſy meer vzucht dzage.

3 Ghy-lieden zijt nu reyn / om het woozdt / dat ick tot u geſpzooken hebbe.

4 Blijvet in my / ende ick in u. Gheljckerwijs de rancke gheen vzucht

Brentihan jang ca lima-blaz. 15.

1 AKou ſabatang pohon boa angor jang benar, daan Bappa akou ja jure-bertanam itou.

2 Sagala tanckey angor jang tiadda baboa de dallam akou, dia ambilnja pegi: daan ſammoa itou jang dia baboa, ja tjutgikanja, agar dia baboa boa lebey lagi.

3 Mou ſaccarang ſouda tjutgi, tegal cattahan itou jang akou ſouda catta pada mou.

4 Tingal la de dallam akou, daan akou de dallam mou. Saperti tanckey pohon

vrucht en kan dragen van haer selven / soo sy niet in den wijnstock en blijft: alsoo oock ghy niet / so ghy in my niet en blijvet.

5 Ick ben de wijnstock / [ende] ghy de ranken: die in my blijft / ende ick in hem / die draeght veel vrucht: want sonder my en kont ghy niets doen.

6 Soo yemandt in my niet en blijft / die is buyten geworpen gelijckerwijs de ranke / ende is verdorret: ende men vergadert deselve / ende men werptse in het vyer / ende sy worden verbrandt.

7 Indien ghy in my blijvet / ende mijne woorden in u blijven / soo wat ghy wilt / sult ghy begeeren / ende het sal u geschieden.

8 Hier in is mijn Vader verheerlickt / dat ghy veel vrucht draegt: ende ghy sult mijne Discipelen zijn.

9 Gelijckerwijs de Vader my lief gehadt heeft / hebbe ick oock u lief gehadt: blijft in dese mijne liefde.

10 Indien ghy mijne geboden bewaert / soo sult ghy in mijne liefde blijven: gelijckerwijs ick de geboden mijns Vaders bewaert hebbe / ende blijve in sijne liefde.

11 Dese dingen hebbe ick tot u gesproken / op dat mijne blijtschap in u blijve / ende uwe blijtschap vervult werde.

12 Dit

pohon angor tiadda berhole baboa derri pada sandiri, melainkan ja tingal lecat pohon angor itou: bagitou mou pon tiadda, melainkan mou ja tingal de dallam akou.

5 Akou batang pohon angor, daan mou tanckey angor: jang dia tingal de dallam akou, daan akou de dallam dia, itou dia baboa banjac: carna delouwar akou mou tiadda berhole boat appa.

6 Djecalauw sjappa ja tiadda tingal de dallam akou, itou dia souda ja boang saperti suatu tanckey delouwar coubon angor, daan souda ja kring: daan orang ja berhimpon tanckey tanckey itou, daan boangnja de api, macca baccar la.

7 Djecalauw mou tingal de dallam akou, daan cattahan akou tingal de dallam mou, appa mou handac mou jaddi minta, daan itou jaddi acan mou juga.

8 Dallam ini Bappa akou di jaddi mahamoulja, mou ja baboa banja: daan mou jaddi Sahabat akou.

9 Saperti Bappa ja souda casse akou, bagitou akou pon souda casseacan mou: tingal la de dallam cassehan akou.

10 Djecalauw mou jaddi pegang sabda akou, macca mou jaddi tingal dallam cassehan akou: saperti akou pon souda pegang sabda Bappa akou, daan tingal de dallam cassehan dia.

11 Ini akou souda catta pada mou, agar souckahan akou tingal de dallam mou, daan souckahan mou menjaddi pouno.

12 Ini

12 Dit is mijn gebodt/ dat ghy malkanderen lief hebt / gelijckerwijs ick u lief gehadt hebbe.

13 Niemandt en heeft meerder liefde als dese / dat pemandt sijn leven sette vooz sijne vzienden.

14 Ghy zijt mijne vzienden/soo ghy doet wat ick u gebiede.

15 Ick en heete u niet meer dienst-knechten : want de dienstknecht en weet niet wat sijn heere doet: maer ick hebbe u vzienden genoemt / want al wat ick van mijnen Vader gehoozt hebbe / [dat] hebbe ick u bekent gemaeckt.

16 Ghy en hebt my niet uptverkoren/maer ick hebbe u uptverkoren/ende ick hebbe u gestelt dat ghy soudt henen gaen ende vzucht dzagen/ende[dat]uwe vzucht blijve:op dat soo wat ghy van den Vader begeeren sult in mijnen name / hy u [dat] geve.

17 Dit gebiede ick u op dat ghy malkanderen lief hebt.

18 Indien u de wereldt haet/soo weet dat sy my eer dan u ghehaet heeft.

19 Indien ghy van de wereldt waert/soo soude de wereldt het hare lief hebben : Doch om dat ghy van de werelt niet en zijt / maer ick u upt de wereldt hebbe uptverkoren / daerom haet u de wereldt.

20 Gedenckt des woozts dat ick u geseght hebbe/Een dienst-knecht en is niet meerder dan sijn heere.

Indien

12 Ini la sabda akou, agar mou casse sa suatu pada jang lain, saperti akou souda casse acan mou.

13 Sjappa sjappa ja tiadda casse-han lebhe besar, derri pada jang ini, ja terru hidopnja bagante soubat soubat dia.

14 Mou sammoa la soubat akou, djecalauw mou boat appa appa akou ja adda passan mou..

15 Akou tiadda bernamma mou lagi souro souroan : carna souroan saorang ja tiadda tauw appa tuanja boat : tetapi akou souda bernammakan mou soubat, carna sammoa appa akou souda dengar derri Bappa akou, akou souda bri tauwkan mou.

16 Mou tiadda pile akou calouwar, tetapi akou souda pile mou calouwar, daan akou souda terru mou, agar pegi daan baboa, daan agar boa mou tingal: agar appa mou minta derri Bappa dallam namma akou, itou ja brikan mou.

17 Ini akou passan mou,agar mou bercasse cassean samma.

18 Djecalauw dunja di adda bintsji acan mou,macca tauw dia souda bintsji akou doulou derri pada mou.

19 Djecalauw mou adda derri dunja, macca dunja ja adda bercasse ampounjanja : Saccarang carna mou boukã derri dunja,tetapi akou souda pile mou calouwar dunja itou, carna itou dunja adda bintsji acan mou.

20 Ingat cattahan itou jang akou souda catta pada mou, Souroan ja tiadda lebhe derri pada tuanja. Djecalauw

Indien ſy my vervolght hebben / ſy ſullen ock u vervolghen: indien ſy mijn woordt bewaert hebben / ſy ſullen ock het uwe bewaren.

21 Maer alle deſe dinghen ſullen ſy u doen om mijns Naems wille / om dat ſy hem niet en kennen die my geſonden heeft.

22 Indien ick niet ghekomen en ware / ende tot haer gheſproken en hadde / ſy en hadden geen ſonde: maer nu en hebben ſy gheen voorwendſel voor hare ſonde.

23 Die my haet / die haet ock mijnen Vader.

24 Indien ick de wercken onder haer niet en hadde ghedaen / die niemandt anders gedaen en heeft / ſy en hadden geen ſonde: maer nu hebben ſy ſe geſien / ende beyde my ende mijnen Vader gehaet.

25 Maer [dit geſchiedt] op dat het woort vervult worde / dat in hare Wet gheſchreven is / Sy hebben my ſonder oorſake gehaet.

26 Maer wanneer de Trooſter ſal ghekomen zijn / dien ick u ſenden ſal van den Vader / [namelick] de Gheeſt der waerheydt / die van den Vader uytgaet / die ſal van my ghetuygen.

27 Ende ghy ſult ock ghetuygen / want ghy zijt van den beginne met my geweeſt.

Het-

kalauw dianja ſouda padaya kan akou, bagitou dia jaddi padaya kan mou juga: djikkalau dia ſouda pegang kattahan akou, bagitou dia jaddi pegang kattahan mou juga.

21 Tetapi itou ſammoa dia jaddi boatkan mou ſebab namma akou, karna dia tjadda kenel jang dia ſouda ſouro akou.

22 Djikkalau akou tjadda datan, daan djikkalau akou tjadda berkatta dengan dia, makka ja bouckan berdoſſa: tetapi ſakkarang ja tjadda barrang toudong pada doſſanja.

23 Sjappa bintsjikan akou, itou ja bintsji pada Bappa akou pon.

24 Djikkalau akou bouckan boat pada dia boatan itou, jang sjappa sjappa orang lain tjadda boat, makka ja tjadda berdoſſa: tetapi ſakkarang ja ſouda liat itou, daan dia ſouda bintsji pada akou daan pada Bappa akou pon.

25 Tetapi ini adda, agar kattahan itou ja jaddi pouno, jang ſouda dia ſurat pada Sabdanja, Dia ſouda bintji akou daan ſebab ja tjadda juga.

26 Tetapi wactounja Menhiboran itou ja ſouda ſampey, jang akou jaddi ſouro mou derri Bappa akou, [katauwi] Aroah jang terbenar itou, jang dia datan kalouwar derri Bappa, dia jaddi ſaxi derri akou.

27 Daan mou pon berſaxi, karna derri moula mou ja adda dengan akou.

Het xvj. Capittel.

1 DEse dingen hebbe ick tot u gesproken/ op dat ghy niet ge-ergert en wordt.

2 Sy sullen u uyt de Synagogen werpen: ja de uyre komt dat een yegelick die u sal dooden / sal meynen Gode eenen dienst te doen.

3 Ende dese dinghen sullen sy u doen/ om dat sy den Vader niet ghekent en hebben/ nochte my.

4 Maer dese dingen hebbe ick tot u gesproken/ op dat wanneer de uyre sal ghekomen zijn / ghy der selver meught gedencken / dat ickse u gheseght hebbe: doch dese dingen en hebbe ick u van 't begin niet geseght/ om dat ick by u-lieden was.

5 Ende nu gae ick henen tot den genen die my ghesonden heeft / ende niemant van u en vraeght my/ Waer gaet ghy henen?

6 Maer om dat ick dese dinghen tot u ghesproken hebbe / soo heeft de droefheyt uw' herte vervult.

7 Doch ick segge u de waerheyt/ het is u nut dat ick wech gae: want indien ick niet wech en gae/ soo en sal de Trooster tot u niet komen: maer indien ick henen gae / soo sal ick hem tot u senden.

8 Ende die ghekomen zijnde/ sal de wereldt overtuyghen van sonde/ ende van gherechtigheydt / ende van oordeel.

9 Van sonde / om dat sy in my niet en gelooven:

10 Ende

Brentihan jang ka nam blas. 16.

1 INi la akou souda katta pada mou, agar mou jangan jaddi berdhincki akan.

2 Di jaddi boang mou derri Berhimponanja: tetapi wactou ja adda datan makka sjappa dia bermattikan mou, dia jaddi sancka ja bri hormat akan Allah-t'alla.

3 Daan ini dia jaddi boatkan mou, karna dia tjadda kenel Bappa, lagi akou pon tjadda.

4 Tetapi ini akou souda katta pada mou, agar tattkalla koutika itou ja souda sampey, mou ingat itou, akou souda katta pada mou: daan ini akou tjadda katta derri pada moula, karna akou adda dengan mou.

5 Tetapi sakkarang akou pegi pada ini jang dia souda souro akou, daan sjappa sjappa derri mou tjadda tanja akou, De manna mou pegi?

6 Tetapi karna akou souda katta itou pada mou, makka douckahan ja souda pouno akan hatti mou.

7 Tetapi akou katta akan mou jang benar, bay pada mou, akou pegi: karna djikkalau akou tjadda pegi, makka Menhiboran itou ja tjadda jaddi datan pada mou: tetapi djikkalau akou pegi, makka akou jaddi sourokāja pada mou.

8 Daan wactou itou ja adda datan, dia jaddi berhoukkum dunja derri dossanja, daan adillan, daan houkkumanja.

9 Derri dossa, karna ja tjadda pitsjaja pada akou:

10 Der-

10 Ende van gherechtigheydt / om dat ick tot mijnen Vader henen gae / ende ghy en sult my niet meer sien:

11 Ende van oordeel / om dat de Overste deser werelt geoordeelt is.

12 Noch vele dingen hebbe ick u te seggen / doch ghy en kondt die nu niet dragen.

13 Maer wanneer die sal gekomen zijn / [namelick] de Gheest der waerheydt / hy sal u in alle de waerheydt leyden. Want hy en sal van hem-selven niet spreken / maer soo wat hy sal ghehoort hebben / sal hy spreken / ende de toekomende dingen sal hy u verkondigen.

14 Die sal my verheerlicken: want hy sal het uyt het mijne nemen / ende sal 't u verkondigen.

15 Al wat de Vader heeft / is mijne: daerom hebbe ick gheseght / dat hy het uyt het mijne sal nemen / ende u verkondigen.

16 Eenen kleynen [tijdt/] ende ghy en sult my niet sien: ende wederom eenen kleynen [tijdt/] ende ghy sult my sien / want ick gae henen tot den Vader.

17 [Sommighe] dan uyt sijne Discipelen seyden tot malkanderen / Wat is dit dat hy tot ons seght / Eenen kleynen [tijdt /] ende ghy en sult my niet sien: ende wederom eenen kleynen [tijdt/] ende ghy sult my

10 Derri addillan, karna akou pegi pada Bappa, daan mou tjadda jaddi kaleatan akou lagi:

11 Derri houkkumanja, karna jang Terlebhe dunja ini ja souda berhoukkum..

12 Akou adda banja lagi [jang bergouna] berkatta dengan mou, tetapi mou tjadda berhole tahanja sakkarang.

13 Tetapi tella ja souda datan, [katauwi] jang Aroha terbenar itou, di jaddi pimpin akan mou dallam sabenarnja sammoa. Karna dia tjadda jaddi katta derri sandiri, tetapi itou appa di adda dengar, itou di jaddi berkatta: daan appa handak jaddi lagi, di adda britauwkan mou itou.

14 Itou dia jaddi mahamouljakan akou: karna dia jaddi ambil derri ampounja akou, daan membritakan mou itou.

15 Sammoa itou appa Bappa adda, itou la ampounja akou juga: karna itou akou katta, Di jaddi ambil derri ampounja akou, daan menbritakan mou itou.

16 Wactou sedekit mou tjadda liat akou; daan poula wactou sedekit mou jaddi kaleatan akou: karna akou pegi pada Bappa.

17 Sedang itou barrang orang derri Sahabatnja katta suatu pada jang lain, Appa ini jang dia katta akan kita; Wactou sedekit mou tjadda liat akou; daan poula wactou sedekit mou

my sien: ende / Want ick gae heuen tot den Vader?

18 Sy seyden dan / Wat is dit dat hy seght / Eenen kleynen [tijt?] Wy en weten niet wat hy seght.

19 Jesus dan bekende dat sy hem wilden vraghen / ende seyde tot haer / Vraecght ghy daer van onder malkanderen / dat ick geseght hebbe / Eenen kleynen [tijdt/] ende ghy en sult my niet sien: Ende wederom / Eenen kleynen [tijdt/] ende ghy sult my sien?

20 Voorwaer / voorwaer ick segge u / dat ghy sult schreijen / en klaeglick weenen / maer de werelt sal haer verblijden: ende ghy sult bedroeft zijn / maer uwe droefheydt sal tot blijdtschap worden.

21 Een Vrouwe wanneer sy baert / heeft droefheydt / dewijle hare upre gekomen is: maer wanneer sy het kindeken ghebaert heeft / soo en ghedenckt sy de benauwtheydt niet meer / om de blijdtschap dat een mensche ter werelt geboren is.

22 Ende ghy dan hebt nu wel droefheydt / maer ick sal u wederom sien / ende uw' herte sal hem verblijden / ende niemant en sal uwe blijdtschap van u wech nemen.

23 Ende in dien dagh en sult ghy my niets vragen. Voorwaer / voorwaer ick segghe u / al wat ghy den Vader sult bidden in mijnen Name / [dat] sal hy u geven.

24 Tot noch toe en hebt ghy niet gebeden in mijnen Name: bidt / ende ghy

jaddi kaleatan akou: daan, Karna akou pegi pada Bappa la?

18 Makka dia katta; Appa itou dia katta; Wactou sedekit? Kita tjadda tauw appa ja katta.

19 Sedang itou Iesus ja adda tauw, dia handak tanja akanja, makka katta padanja; Mou adda tanja suatu pada jang lain derri itou, karna akou souda katta; Wactou sedekit mou tjadda liat akou: daan poula, Wactou sedekit mou jaddi kaleatan akou?

20 Sabenar benar akou kattakan mou, mou jaddi menangis daan menratap, tetapi dunja itou di jaddi bersouckakanja: mou ja adda doucka, tetapi douckahan mou menjaddi lain de dallam soucka souckahanja.

21 Porampoan sa-orang sedang dia berannak, ja adda douckanja, karna koutikanja souda sampey: tetapi sedang dia souda berannak anna itou, makka tjadda ingat lagi souckarhanja, sebab souckahan itou ja adda jaddi sa-orang manusea de dunja la.

22 Makka mou ja adda douckahan, tetapi akou jaddi liat mou poula, daan hatti mou di jaddi bersoucka, daan sjappa sjappa tjadda berhole rebot souckahan mou derri mou.

23 Daan pada harri harri itou mou tjadda jaddi tanja akou. Sabenar benar akou katta mou, appa mou jaddi somba derri Bappa de dallam namma akou, itou di jaddi brikan mou.

24 Sampey sakkarang mou boullum somba de dallam namma akou: minta,

ghy sult ontfangen/op dat uwe blijdschap vervult zy.

25 Dese dingen hebbe ick dooz gelijckenissen tot u gespzoken: maer de upre komt / dat ick niet meer dooz ghelijckenissen tot u spzeken en sal/ maer sal u vzy upt van den Vader verkondigen.

26 In dien dagh sult ghy in mijnen Name bidden / ende ick en segge u niet/ dat ick den Vader vooz u bidden sal.

27 Want de Vader selve heeft u lief/ dewijle ghy my lief gehadt hebt/ ende hebt ghelooft dat ick van Godt ben uptgegaen.

28 Ick ben van den Vader uptgegaen / ende ben in de werelt gekomen: wederom verlate ick de werelt/ ende gae henen tot den Vader.

29 Sijne Discipelen seyden tot hem/ Siet/ nu spzeeckt ghy vzy upt/ ende en seght geen gelijckenisse.

30 Nu weten wy dat ghy alle dinghen weet / ende ghy en hebt niet van noode dat u pemandt vzaghe. Hierom ghelooven wy dat ghy van Godt uptgegaen zijt.

31 Jesus antwoozdde haer/ Gelooft ghy nu?

32 Siet / de upre komt / ende is nu gekomen / dat ghy sult verstroyt wozden / een peghelick nae het sijne/ ende ghy my alleen sult laten. Ende [nochtans] en ben ick niet alleen: want de Vader is met my.

33 Dese dinghen hebbe ick tot u ghespzoken / op dat ghy in my vzede hebbet. In de werelt sult ghy verdzuc-

minta, makka jaddi berhole, agar souckahan mou linkap la.

25 Ini akou souda berkatta pada mou de dallam saperti oupama: tetapi wactou ja adda datan, akou tjadda jaddi berkatta dengan saperti oupama lagi, tetapi jaddi menbri tauw mou kalouwar sakali derri Bappa akou.

26 Pada harri harri itou mou jaddi bersomba de dallam namma akou, daan akou tjadda kattakan mou itou, akou jaddi somba Bappa pada mou.

27 Karna Bappa ja kasse akan mou sandiri, karna mou souda kasse akou, daan souda pitsjaja, akou souda datan kalouwar derri Bappa itou.

28 Akou souda kalouwar derri Bappa, daan souda datan de dunja: poula akou tingal dunja, daan pegi pada Bappa itou.

29 Sahabatnja katta padanja; Liat, sakkarang tuan ja katta kalouwar, daan tjadda berkatta saperti oupama.

30 Sakkarang kita tauw tuan ja tauw barrang appa sammoa, daan tjadda ousa sjappa sjappa tanja pada tuan. Karna itou kita pitsjaja, tuan datan kalouwar derri Bappa.

31 Iesus menjaut dia; Sakkarang mou ja pitsjaja?

32 Liat, wactou datan, daan ja adda datan souda, mou jaddi tjerey merey, sagnap orang pada jang ka dia, daan di tingal akou sandiri la. Daan [wallakjan] akou bouckan sandiri saidja: karna Bappa ja adda dengan akou.

33 Ini akou souda kattakan mou, agar mou ja adda tantossa de dallam akou. Dallam dunja mou adda souc-

druckinge hebben: maer hebbet goeden moedt/ ick hebbe de werelt overwonnen.

Het xvij. Capittel.

1 DIt heeft Jesus gesproken/ ende hief sijne oogen op na den Hemel/ ende sende/ Vader/ de ure is gekomen/ verheerlickt uwen Sone/ op dat oock uw' Sone u verheerlicke.

2 Gelijckerwijs ghy hem macht ghegeven hebt over alle vleesch/ op dat al wat ghy hem ghegeven hebt/ hy haer het eeuwige leven geve.

3 Ende dit is het eeuwige leven/ dat sy u kennen den eenighen waerachtighen Godt/ ende Jesum Christum/ dien ghy gesonden hebt.

4 Ick hebbe u verheerlickt op der aerden: ick hebbe volenndight het werck/ dat ghy my gegeven hebt om te doen.

5 Ende nu verheerlickt my ghy Vader by u selven/ met de heerlickheydt/ die ick by u hadde/ eer de werelt was.

6 Ick hebbe uwen Naem gheopenbaert den menschen/ die ghy my uyt de werelt ghegheven hebt. Sy waren uwe/ ende ghy hebt my deselve ghegeven/ ende sy hebben uw' Woordt bewaert.

7 Nu hebben sy bekent dat alles/ wat ghy my gegeven hebt/ van u is.

8 Want

karla: tetapi jangan tsjinta, akou souda ala dunja itou.

Brentihan jang ka toudjo blas. 17.

1 INi Jesus katta, daan dia anckat mattanja ka langit, daan katta; Bappa, koutika itou souda sampey, bermouljakan Anna mou, agar Anna lelakki mou pon mahamouljakan mou juga.

2 Saperti mou souda brinja koassa pada sagala dagging, agar itou sammoa jang mou souda brikan dia, ja menbrikanja hidopnja terkakkal itou.

3 Daan ini la hidopnja terkakkal itou, ja adda kenel mou saidja Allah-t'alla terbenar, daan Jesum Christum, jang manna mou souda souro.

4 Akou souda mahamouljakan mou de boumi: akou souda poutus kardjahan itou, jang mou souda bri akou menboat.

5 Daan sakkarang mahamouljakan akou Bappa pada mou sandiri, dengan mahamoulja itou, jang akou adda dekat mou, doulou derri pada dunja adda juga.

6 Akou souda bermalum la namma mou pada orang manusea, jang mou souda bri akou derri pada dunja. Ja ampounja mou, daan mou brikanja akou juga, daan dia souda pegang kattahan mou.

7 Sakkarang dia souda mengakou itou sammoa, appa mou souda brikan akou, ja derri mou juga.

8 Karna

8 Want de woorden die ghy my gegeven hebt / hebbe ick haer ghegeven / ende sy hebbense ontfanghen / ende sy hebben waerlick bekent / dat ick van u uytgegaen ben / ende hebben ghelooft / dat ghy my ghesonden hebt.

9 Ick bidde voor haer: ick en bidde niet voor de werelt / maer voor de gene die ghy my ghegeven hebt / want sy zijn uwe.

10 Ende al het mijne is uwe / ende het uwe is mijne: ende ick ben in haer verheerlickt.

11 Ende ick en ben niet meer in de werelt / maer dese zijn in de werelt / ende ick kome tot u. Heylige Vader / bewaertse in uwen Name / die ghy my gegeven hebt / op dat sy een zijn / gelijck als wy.

12 Doe ick met haer in de werelt was / bewaerde ickse in uwen Name. Die ghy my gegeven hebt / hebbe ick bewaert / ende niemandt uyt haer en is verloren ghegaen / dan de sone der verderffenisse / op dat de Schrift vervult worde.

13 Maer nu kome ick tot u / ende spreke dit in de werelt / op dat sy mijne blijdtschap vervult moghen hebben in haer selven.

14 Ick hebbe haer uw' Woordt gegeven / ende de werelt heeftse ghehaet / om dat sy van de werelt niet en zijn / gelijck als ick van de werelt niet en ben.

15 Ick

8 Karna kattahan jang mou souda brikan akou, akou souda brikan dia, daan dia souda trimakanja, daan souda mengakou terbenarnja, akou ja souda kalouwar derri mou, daan souda pitsjaja, mou souda souro akou.

9 Akou somba pada dia: akou bouckan somba pada dunja, tetapi pada itou jang mou souda brikan akou, karna dianja ampounja mou juga.

10 Daan sammoa appa ampounja akou, ja ampounja mou juga: daan appa ampounja mou, ja ampounja akou juga: daan akou souda bermoulja de dallam dia.

11 Daan akou tjadda de dallam dunga lagi, daan dia ini adda dallam dunja, daan akou datan pada mou. Bappa bersakti, pegang la dia de dallam namma mou, jang mou souda brikan akou; agar dia sa suatu, saperti kita.

12 Sedang akou ja dengan dia de dunja, sedang itou akou pegangnja de dallam namma mou. Jang mou souda brikan akou, akou souda pegang dia, daan sjappa sjappa derri dia ja tjadda jelang, hanjak anna lelacki terbenassa itou, agar surattan itou menjaddi pouno.

13 Tetapi sakkarang akou datan pada mou, daan katta ini de dunja, agar di adda souckahan akou terpouno de dallam sandiri.

14 Akou souda brikanja kattahan mou, daan dunja itou dia souda bintsjiakan dianja; karna dia bouckan derri dunja, saperti akou bouckan derri dunja itou.

15 Akou

15 Ick en bidde niet dat ghy haer uyt de werelt wech neemt / maer dat ghy haer bewaert van den boosen.

16 Sy en zijn niet van de werelt / gelijckerwijs ick van de werelt niet en ben.

17 Heylightse in uwe waerheyt : uw' woordt is de waerheydt.

18 Gelijckerwijs ghy my gesonden hebt in de werelt / [alsoo] hebbe ick haer oock in de werelt gesonden.

19 Ende ick heylighe my selven voor haer / op dat oock sy geheylight mogen zijn in waerheydt.

20 Ende ick en bidde niet alleen voor dese / maer ooek voor de ghene die door haer woort in my gelooven sullen.

21 Op dat sy alle een zijn / ghelijckerwijs ghy Vader in my / ende ick in u / dat oock sy in ons een zijn : op dat de werelt geloove dat ghy my gesonden hebt.

22 Ende ick hebbe haer de heerlickheydt gegeven / die ghy my ghegeven hebt : op dat sy een zijn / ghelijck als wy een zijn.

23 Ick in haer / ende ghy in my : op dat sy volmaeckt zijn in een / ende op dat de werelt bekenne / dat ghy my gesonden hebt / ende haer lief gehadt hebt : gelijck ghy my lief ghehadt hebt.

24 Vader / ick wil dat daer ick ben / oock die by my zijn / die ghy my ghegeven hebt : op dat sy mijne hee r=

15 Akou tjadda minta mou men-ambil dia derri dunja , tetapi agar mou pegang dianja derri jang djahat itou.

16 Dia bouckan derri dunja, saperti akou ja bouckan derri dunja itou.

17 Bersactinja de dallam sabenarnja ampounja mou itou : kattahan mou itou la jang terbenarnja la.

18 Seperti mou souda souro akou de dunja , [bagitou] akou souda souro dia pon de dunja.

19 Daan akou bersakti akou sandiri bagante dia , agar dia pon jaddi bersakti de dallam benarhan.

20 Daan akou tjadda somba mou hanjak pada dia , tetapi pon pada itou jang dia jaddi pitsjaja dalam akou derri pada kattahan dia.

21 Agar dia sammoa sa suatu , saperti mou Bappa de dallam akou , daan akou de dallam mou ; agar dia pon de dallam kita sa suatu juga : agar dunja adda pitsjaja mou souda souro akou.

22 Daan akou souda brinja mahamoulja itou , jang mou souda brikan akou : agar dia sa suatu , saperti kita sa suatu.

23 Akou de dallam dia , daan mou de dallam akou : agar dia linkap pada sa suatu , daan agar dunja täuw mou souda souro akou, daan mou souda kasse akanja ; seperti mou souda kasse pada akou.

24 Bappa, akou handak, de manna akou adda , pon ja adda dengan akou, jang mou souda brikan akou : agar dia kalea-

heerlickheydt moghen aenschouwen/ die ghy my gegeven hebt / want ghy hebt my lief gehadt / voor de grondtlegginge der werelt.

25 Rechtveerdighe Vader / de werelt en heeft u niet ghekent: maer ick hebbe u ghekent / ende dese hebben bekent / dat ghy my ghesonden hebt.

26 Ende ick hebbe haer uwen name bekendt ghemaeckt / ende sal [hem] bekendt maken: op dat de liefde daer mede ghy my lief ghehadt hebt in haer sy / ende ick in haer.

kaleatan mahamoulja itou jang mou souda brikan akou, karna mou souda kasse akou doulou derri pada kacki boumi ja souda menerru.

25 Bappa nang ter adil itou, dunja ja tjadda kenel mou: tetapi akou juga souda kenel mou, daan jang ini ja souda täuw itou mou ja souda souro akou.

26 Daan akou souda menbri kenelnja namma mou, daan akou jaddi menboat dia kenelnja: agar kasse kassian pada jang manna mou souda kasse akou, ja adda de dallam dianja, daan akou de dallam dia la.

Het xviij. Capittel.

1 IEsus dit geseght hebbende gingh uyt met sijne Discipelen over de beke Cedron / daer een hof was / in welcken hy gingh ende sijne Discipelen.

2 Ende Judas / die hem verriet / wist oock die plaetse / dewijle Jesus aldaer dickwils vergadert was gheweest met sijne Discipelen.

3 Judas dan genomen hebbende de bende [krijghs-knechten/] ende [eenighe] dienaers van de Overpriesters ende Pharizeen / quam aldaer met lanteernen / ende fackelen / ende wapenen.

4 Jesus dan wetende alles wat over hem komen soude / gingh uyt / ende seyde tot haer / Wien soeckt ghy?

5 Sy antwoordden hem / Jesum den Nazarener. Jesus seyde tot haer /

Brentihan jang ka-delappan blas. 18.

1 SEdang Iesus souda katta itou, ja pegi kalouwar deng-an Sahabatnja lalou anna songey Kidron, de manna suatu koubon, de manna dia massok deng-an Sahabatnja.

2 Daan Iudas, jang dia hismoukanja, ja adda täuw tampat itou pon, karna Iesus banja kali ja massok sitou deng-an Sahabatnja.

3 Sedang Iudas sakarang souda men-ambil jang kauwan jure prang, deng-an souroan lebey Besar daan Pharizey itou, ja datang ka sitou deng-an, tangilong, dammer, daan sinjata.

4 Makka Iesus ja täuw sammoa appa jaddi padanja, dia pegi kalouwar, daan katta padanja, Sjappa mou tjeri?

5 Dia menjäut kanja; Iesus derri Nazareth. Iesus katta padanja, Akou ja.

haer/ Ick ben het. Ende Judas die hem verriedt/ stondt ook by haer.

6 Als hy dan tot haer seyde/ Ick ben het/ gingen sy achterwaerts/ ende vielen ter aerde.

7 Hy vraeghde haer dan wederom / Wien soeckt ghy? Ende sy seyden/ Jesum den Nazarener.

8 Jesus antwoordde / Ick hebbe u geseght dat ick het ben. Indien ghy dan my soeckt / soo laet dese henen gaen.

9 Op dat het woordt vervult soude worden / dat hy gheseght hadde: Uyt de gene die ghy my gegeven hebt / en hebbe ick niemandt verloren.

10 Simon Petrus dan hebbende een sweerdt / trock het selve [uyt/] ende sloegh des Hooghen-Priesters dienst-knecht / ende hieuw sijne rechter oore af. Ende de name des dienstknechts was Malchus.

11 Jesus dan seyde tot Petrum/ Steeckt uw' sweerdt in de scheede. Den Drinck-beker die my de Vader gegeven heeft/ sal ick dien niet drincken?

12 De bende dan/ ende de Overste over duysent/ ende de dienaers der Joden namen Jesum gesamentlick/ ende bonden hem.

13 Ende leydden hem henen / eerst tot Annam: want hy was des wijfs vader van Cajaphas / welcken des selven jaers Hooge-Priester was.

14 Cajaphas nu was de ghene die den Joden gheraden hadde / dat het

Daan Judas jang dia berhismoukanja ja pon badiri deng-an dianja.

6 Makka sedang-nja katta padanja, Akou dia, dia ondor, daan djato ka tana.

7 Sedang itou dia tanja poula; Sjappa mou tjeri? Daan dia katta; Jesum derri Nazareth.

8 Jesus menjäut; Akou souda katta, akou ja itou. Daan djikkalau mou tjeri akou, makka bear jang ini pegi.

9 Agar kattahan itou jaddi pouno, ja katta: Derri ini jang mou souda menbri akou, akou tjadda jelang saorang.

10 Makka Simon Petrus ja adda pedang sabila, daan tjabot itou, daan memokkol souroan Himam besar, daan tatta poutus telinga kananja. Daan namma souroan itou ja adda Malchus.

11 Makka Jesus katta pada Petrum, Pedang mou massokkan itou pada sarongnja. Akou tjadda jaddi minum bakkaz minum itou, jang Bappa akou souda menbri pada akou?

12 Makka sa kauwan orang prang, deng-an Pongelounja derri saribous orang, daã souroan souroan orang Iahodi itou dia menambil Iesum, daã ikat dia.

13 Daan bauwakanja doulou pada Annam: karna dia mintouwa Caiphas, jang manna tauwan itou ja Himam besar.

14 Daan itou ja Caiphas, jang dia mengadjar orang Iahodi itou, makka bay

het nut was dat een menſche voor het volck ſtorve.

15 Ende Simon Petrus volghde Jeſum / ende een ander Diſcipel. Deſe Diſcipel nu was den Hooghen-prieſter bekendt / ende gingh met Jeſu in des Hooghen-prieſters zale.

16 Ende Petrus ſtondt buyten aen de deure. De ander Diſcipel dan / die den Hoogen-prieſter bekent was / gingh uyt / ende ſprack met de deur-waerſter / ende bracht Petrum in.

17 De dienſtmaeght dan die de deur-waerſter was / ſeyde tot Petrum / En zijt oock ghy niet uyt de Diſcipelen van deſen menſche? Hy ſeyde / Ick en ben niet.

18 Ende de dienſt-knechten ende de dienaers ſtonden / hebbende een kool-vyer gemaeckt / om dat het koudt was / ende warmden haer. Petrus ſtondt by haer ende warmde hem.

19 De Hooge-prieſter dan vraegde Jeſum van ſijne Diſcipelen / ende van ſijne Leere.

20 Jeſus antwoordde hem / Ick hebbe vry uyt gheſproken tot de wereldt: ick hebbe alle tijdt gheleert in de Synagoge ende in den Tempel / daer de Joden van alle plaetſen t'ſamen komen: ende in het verborgen en hebbe ick niets gheſproken.

21 Wat ondervraeght ghy my? ondervraeght de ghene die het ghehoort hebben / wat ick tot haer gheſpro-

bay ſa-orang manuſſcia bermatti ganteoumat⌣.

15 Daan Simon Petrus ja ikot Ieſum, daan Sahabat ſa-orang lain. Sahabat jang manna Himam beſar ja adda kenel, makka dia maſſok deng-an Ieſu pada aſtana Himam beſar itou.

16 Daan Petrus ja badiri delouwar dekat pintou. Makka Sahabat jang lain itou ja kalouwar, jang manna Himam beſar ja kenel, daan berkatta deng-an parampuan jang dia tongou pintou, daan ja bauwa maſſok Petrum⌣.

17 Sedang itou katta ſouroan parampuan, [katauwi] jure pintou itou, pada Petrum; Mou pon bouckan derri Sahabat ſa-orang manuſſcia itou? Dia katta; Beta bouckan⌣.

18 Daan ſouro ſouroan ja badiri, daan ſouda menboat api, karna adda ding-in, daan dia gangangnja. Daan Petrus badiri deng-an dia, daan gangangnja.

19 Makka Himam beſar ja tanja Ieſum derri Sahabatnja, daan derri adjarhan dia.

20 Ieſus menjaut dia; Akou ſouda berkatta kalouwar adapan gnap orang: ſabagey akou ſouda mengadjar de Synagoga, daan de Kebith, de manna orang Iahodi ſabagey berhimpon: daan tjadda berkatta appa appa terlindong.

21 Appa tanja pada akou? tanja pada itou jang di ſouda deng-ar itou, appa akou ſouda kattakan dia: liat la

ſpꝛoken hebbe: ſiet / deſe weten wat ick geſeghꝛ hebbe.

22 Ende als hꝛ dit ſeyde / een van de dienaren die daer bꝛ ſtondt / gaf Jeſu eenen kinneback-ſlagh / ſeggende / Antwooꝛdt ghꝛ alſoo den Hoogen-pꝛieſter?

23 Jeſus antwooꝛdde hem / Indien ick qualick gheſpꝛoken hebbe / betuyghꝛ van hꝛt quade: ende indien wel / waerom ſlaet ghꝛ mꝛ?

24 (Annas dan hadde hem ghebonden geſonden tot Cajaphas den Hoogen-pꝛieſter.)

25 Ende Simon Petrus ſtont ende warmde hem: ſꝛ ſeyden dan tot hem / En zijt oock ghꝛ niet upt ſijne Diſcipelen? Hꝛ loochende hꝛt / ende ſeyde / Ick en ben niet.

26 Een van de dienſt-knechten des Hooghen-pꝛieſters / die maeghſchap was van den ghenen dien Petrus de oore afghehouwen hadde / ſeyde / Hebbe ick u niet gheſien in den hof met hem?

27 Petrus dan loochende hꝛt wederom. Ende terſtont kraeyde de haen.

28 Sꝛ dan leydden Jeſum van Cajapha in hꝛt Recht-huys. Ende hꝛt was 's mooꝛgens vꝛoegh: ende ſꝛ en ginghen niet in hꝛt Recht-huys / op dat ſꝛ niet verontreynighꝛ en ſouden wooꝛden / maer op dat ſꝛ hꝛt Paſcha eten mochten.

29 Pilatus dan ginghꝛ tot haer upt / ende ſeyde / Wat beſchuldinghe bꝛenghꝛ ghꝛ tegen deſen menſche?

30 Sꝛ

dianja täuw appa appa akou ſouda katta.

22 Daan ſedang ja ſouda katta itou, ſa-orang derri ſouroan jang badiri dekat ſitou, ja tampar moukkanja, daan katta; Mou menjaut Himam jang beſar bagitou?

23 Ieſus menjaut kanja; Djikkalau akou ſouda berkatta ſala, makka berſahit la derri jang djahat: daan d'jekalauw akou berkatta bay, appa ſebab mou pokkol akou?

24 (Annas dia ſouda ſourokanja berikat pada Caipham Himam beſar itou.)

25 Daan Simon Petrus badiri gangang dia de api: makka dia katta padanja, Mou pon bouckan derri Sahabatnja? Dia ſanckal itou, daan katta; Beta bouckan ja.

26 Sa-orang ſouroan Himam beſar, jang dia bakauwum deng-an ſaorang itou jang manna Petrus ſouda tatta poutus telinganja, kattakanja: Beta bouckan liat mou deng-an dia de koubon?

27 Makka Petrus ja berſanckal itou poula. Daan ſabontar ajam ja kouko.

28 Sedang itou dia bauwa Ieſum derri Caïpham ka roma Berhoukkum itou. Daan ja adda pagi: daan ja tjadda maſſok pada roma Houkkum itou, agar di jangan jaddi tjoumar, tetapi berhole makkan Paſſcha itou.

29 Makka Pilatus pegi kalouwar padanja, daan katta; Mengadouhan appa mou bauwa derri pada ſa-orang manuſea ini?

30 Dia

30 Sy antwoordden ende seyden tot hem / Indien dese gheen quaet-doender en ware / soo en souden wy hem u niet over-ghelevert hebben.

31 Pilatus dan seyde tot haer / Neemt ghy hem / ende oordeelt hem nae uwe Wet. De Joden dan seyden tot hem / Het en is ons niet gheoorloft yemandt te dooden.

32 Op dat het woort Jesu vervult wierde / dat hy gheseght hadde / beteeckenende hoedanigen doodt hy sterven soude.

33 Pilatus dan ginghwederom in het Recht-kuys / ende riep Jesum / ende seyde tot hem / Zijt ghy de Koningh der Joden?

34 Jesus antwoordde hem / Seght ghy dit van u selven / of hebben het u andere van my gheseght?

35 Pilatus antwoordde / Ben ick een Jode? Uw' volck ende de Over-priesters hebben u aen my overgelevert: wat hebt ghy gedaen?

36 Jesus antwoordde / Mijn Koninckrijck en is niet van dese werelt: Indien mijn Koninckrijck van dese werelt ware / soo souden mijne dienaers ghestreden hebben / op dat ick den Joden niet en ware overgelevert: maer nu en is mijn Koninckrijck niet van hier.

37 Pilatus dan seyde tot hem / Zijt ghy dan een Koningh? Jesus antwoordde / Ghy seght dat ick een Koningh ben. Hier toe ben ick gheboren / ende hier toe ben ick in de werelt

30 Dia menjaut daan katta padanja; Djikkalau ini boukan sa-orang berdossa, makka kita tjadda cerakanja pada mou.

31 Makka Pilatus katta padanja: Mou ambil dia, daan berhoukkum la dia pada patut akan Sabda mou. Makka orang Iahodi katta padanja, Kita tjadda berhole matti akan sjappa sjappa la.

32 Agar kattahan Iesu jaddi pouno, jang manna dia katta, mengartikanja maot appa ja adda bermatti.

33 Sedang itou Pilatus ja massok poula pada roma Houkkum itou, daan pangil Iesum, daan katta padanja; Mou ja Raidja Iahodi itou?

34 Iesus menjaut padanja; Mou katta itou derri mou sendiri, atauwa orang lain ja bri tauwkan mou derri akou?

35 Pilatus menjaut; Akou sa-orang Iahodi? orang mou sendiri daan Chalifa-Chalifa ja souda cerakan mou pada akou: mou appa souda boat?

36 Iesus menjaut; Raidjat akou bouckan derri dunja ini: Djikkalau Raidjat akou ja adda derri dunja ini, makka souroan akou adda prang derri pada akou, agar akou tjadda jaddi cerakan orang Iahodi: tetapi sakarang Raidjat akou tjadda derri sini.

37 Sedang itou Pilatus katta padanja; Makka mou Raidja sa-orang? Iesus menjaut; Mou katta akou sa-orang Raidja. Akou souda jaddi sebab ini juga, daan tegal ini akou souda datan de

relt ghekomen / op dat ick de waerheydt getuygenisse geven soude. Een yeghelick die uyt de waerheydt is / hoort mijne stemme.

38 Pilatus seyde tot hem / Wat is waerheydt? Ende als hy dat geseght hadde / ginghy hy wederom uyt tot den Joden / ende seyde tot haer / Ick en vinde gheen schult in hem.

39 Doch ghy hebt een ghewoonte / dat ick u op het Paescha eenen los late. Wilt ghy dan dat ick u den Koninghy der Joden los late?

40 Sy dan riepen alle wederom / seggende / Niet desen / maer Barabbam: Ende Barabbas was een moordenaer.

dunja, agar akou bersahit jang sabenarnja itou. Sjappa derri benarnja itou, dia deng-ar suara akou.

38 Pilatus katta pada dia; Appa jang benarhan itou? Daan sedang dia souda katta itou, ja kalouwar poula pada orang Iahodi, daan katta padanja; Akou tjadda mendapat barrang dossa de dallam dia.

39 Makka mou adda suatu adet, akou menlepas mou sa-orang pada harri raja Passcha. Makka mou handak akou menlepas mou Raidja orang Iahodi?

40 Sedang itou dia batria sammoa poula, daan katta, Boukan ini, tetapi Barabbam: Daan Barabbas sa-orang penjamoan_.

Het xix. Capittel.

1 DOe nam Pilatus dan Jesum / ende gheesselde [hem.]

2 Ende de krijghs-knechten een kroone van doornen ghevlochten hebbende / setteden die op sijn hooft / ende wierpen hem een purperen kleedt om.

3 Ende seyden / Weest gegroet / ghy Koninghy der Joden. Ende sy gaven hem kinneback-slagen.

4 Pilatus dan quam wederom uyt / ende seyde tot haer / Siet / ick bringe hem tot u-lieden uyt / op dat ghy wetet / dat ick in hem gheen schult en vinde.

5 Jesus dan quam uyt / dragende

Brentihan jang ka-sambilan blas. 19.

1 SEdang itou Pilatus ja menambil Iesum, daan meng-ambatnja.

2 Daan jure prang itou dia bilat suatu duster derri douri, daan terru de kappallanja, daan bersalinja deng-an suatu packeyan mera:

3 Daan katta; Doulat Raidja Iahodi: Daan tampar de moukkanja.

4 Sedang itou Pilatus ja kalouwar poula, daan katta padanja; Liat, akou bauwakanja kalouwar pada mou, agar mou tauw, akou tjadda mendapat barrang dossa de dallam dia.

5 Makka Iesus pegi kalouwar, daan men-

de de doornen kroone / ende het purperen kleedt. Ende [Pilatus] seyde tot haer/ Siet/de menschе.

6 Als hem dan de Over-priesters ende de dienaers sagen/ riepen sy/ seggende/ Kruyst [hem/] kruyst [hem.] Pilatus seyde tot haer / Neemt ghy-lieden hem ende kruyst [hem.] Want ick en vinde in hem geen schuldt.

7 De Joden antwoordden hem/ Wy hebben een Wet / ende nae onse Wet moet hy sterven / want hy heeft hem-selven Godts Sone ghemaeckt.

8 Doe Pilatus dan dit woordt hoorde/ wierdt hy meer bevreest.

9 Ende ginghy wederom in het Recht-huys / ende seyde tot Jesum/ Van waer zijt ghy? Maer Jesus en gaf hem geen antwoordt.

10 Pilatus dan seyde tot hem/ En spreeckt ghy tot my niet? Weet ghy niet dat iek macht hebbe u te kruycigen/ ende macht hebbe u los te laten?

11 Jesus antwoordde / Ghy en soudt gheen macht hebben teghen my / indien het u niet van boven gegheven en ware: daerom die my aen u heeft overghelevert / heeft grooter sonde.

12 Van doen af socht Pilatus hem los te laten: maer de Joden riepen / seggheнde / Indien ghy desen los laet / soo en zijt ghy des Keysers vriendt niet: een yegelick die hemselven Koningh maeckt / wederspreeckt den Keyser.

13 Als

menbauwa duster badouri, deng-an packeyan mera itou. Daan [Pilatus] katta padanja; Liat jang manussia.

6 Makka sedang Chalifa-Chalifa daan souroanja liatnja, ja batria, daan katta; Rigang [dia,] rigang [dia] Pilatus katta padanja; Mou ambil dia, daan rigangnja. Karna akou tjadda mendapat barrang dossa de dallam dia.

7 Orang Iahodi ja menjaut dia; Kita adda suatu Sabda, daan derri pada Sabda kita harus ja bermatti, karna ja menboat sendiri akan Anak lelacki Allah-Talla.

8 Daan sedang sakarang Pilatus deng-ar kattahan ini, ja terlebhe takor.

9 Daan pegi poula dallam roma Houkkum itou, daan katta pada Iesum; Derri manna mou? Tetapi Iesus tjadda menjaut dia.

10 Makka Pilatus katta padanja; Mou tjadda berkatta akan akou? Mou tjadda tau, akou koassa rigang mou, daan koassa menlepas mou?

11 Iesus menjaut dia; Mou tjadda koassa pada akou, djikkalau tjadda brinja mou derri ka atas: karna itou jang dia souda cerakan akou, ja lebeh berdossa.

12 Derri pada wactou itou Pilatus mentjeri djalan lepaskan dia: tetapi orang Iahodi batria, daan katta; Djikkalau mou lepas jang ini, makka mou bouckan soubat pada Sultaan; gnay orang jang boat Raidja sendiri, dia lauwan pada Sultaan.

13 Se-

13 Als Pilatus dan dit woordt hoorde / bracht hy Jesum uyt / ende sat neder op den Riechter-stoel / in de plaetse genaemt Lithostrotos / ende in het Hebreeusch Gabbatha.

14 Ende het was de Voor-bereydinghe des Pascha / ende ontrent de seste uyre : ende hy seyde tot de Joden / Siet / uwe Koningh.

15 Maer sy riepen / Neemt weech / neemt weech / kruyst hem. Pilatus seyde tot haer / Sal ick uwen Koningh kruycighen ? De Over-priesters antwoordden / Wy en hebben geenen Koningh / dan den Keyser.

16 Doe gaf hy hem dan haer over / op dat hy gekruyst soude worden. Ende sy namen Jesum / ende leydden [hem] weech.

17 Ende hy draaghende sijn kruys / ginch uyt nae de [plaetse] genaemt Hooft-scheel-plaetse / welcke in het Hebreeusch genaemt wordt Golgotha :

18 Alwaer sy hem kruysten / ende met hem twee andere aen elcke zijde eenen / ende Jesum in het midden.

19 Ende Pilatus schreef oock een opschrift / ende settede [dat] op het kruys : ende daer was geschreven / JESUS DE NAZARENER, DE KONINGH DER JODEN.

20 Dit opschrift dan lasen vele van de Joden : want de plaetse / daer Jesus gekruyst wierdt / was nae by de stadt : ende het was geschreven in het

13 Sedang Pilatus dengar kattahan itou, ja bauwa Iesum kalouwar, daan berdoudok pada maligey Terhoukkum itou, pada tampat jang bernamma Lithostrotos, daan dallam bassa Hebreo Gabbatha.

14 Daan ja adda harri jang terhadir doulou akan Passcha, daan amphir de djam ka nam : daan dia katta pada orang Jahodi, Liat Raid'ja mou.

15 Makka dia tria ; Ambil pegi, ambil pegi, riggang la dia. Pilatus katta padanja ; Akou jaddi rigang Raidja mou ? Chalifa Chalifa itou menjaut ; Kita tjadda Raidja, hanjak Sultaan itou juga.

16 Makka sedang itou dia cerakanja pada dia, agar dia jaddi berkruz. Daan dia men-ambil Iesum, daan bauwakanja pegi.

17 Daan dia douckong krusse dia, daan pegi pada [tampat] jang bernamma tampat Tenkora, jang manna pada bassa Hebreo ja bernamma Golgotha :

18 De sitou dia berkruzken dia, daan deng-an dia doa orang lain, pada sabla sa-orang, daan Iesum de tenga.

19 Daan Pilatus ja menjurat suatu surat ka atas, daan terru itou pada kruzze itou : daan sitou di adda menjurat ; JESUS NAZARENUS, RAIDJA ORANG JAHODI ITOU.

20 Surat ka atas itou banja orang Jahodi batsja : karna tampat, de manna Iesus jaddi berkruz, ja adda dekat kota : daan itou ja menjurat dallam bassa

het Hebreeusch / in het Grieckſch / [ende] in het Latijn.

21 De Over-prieſters dan der Joden ſeyden tot Pilatum / En ſchrijft niet / De Koningh der Joden : maer dat hy geſeght heeft / Ick ben de Koningh der Joden.

22 Pilatus antwoordde / Dat ick geſchreven hebbe / [dat] hebbe ick geſchreven.

23 De krijghs-knechten dan als ſy Jeſum gekruyſt hadden / namen ſijne kleederen / (ende maeckten vier deelen / voor elcken krijghs-knecht een deel) ende den rock. De rock nu was ſonder naedt / van boven af geheelick geweven.

24 Sy dan ſeyden tot malkanderen / Laet ons dien niet ſcheuren / maer laet ons daer over loten / wiens [die] zijn ſal : op dat de Schrift vervult worde / die ſeght / Sy hebben mijne kleederen onder haer verdeelt / ende over mijne kleedinghe hebben ſy het lot geworpen. Dit hebben dan de krijghs-knechten gedaen.

25 Ende by het cruyce Jeſu ſtonden ſijne moeder / ende ſijns moeders ſuſter / Maria Clope [wijf /] ende Maria Magdalene.

26 Jeſus nu ſiende [ſijne] moeder / ende den Diſcipel dien hy lief hadde daer by ſtaende / ſeyde tot ſijne moeder / Vrouwe / ſiet / uw' ſone.

27 Daer nae ſeyde hy tot den Diſcipel / Siet / uwe moeder. Ende van die ure aen nam haer de Diſcipel in ſijn [huys.]

28 Hier nae Jeſus wetende dat nu

baſſa Hebreo, dallam baſſa Greci, [daan] dallam baſſa Latin.

21 Makka Chalifa-Chalifa orang Iahodi katta pada Pilatum, Jang-an menjurat ; Raidja orang Iahodi : tetapi ja ſouda katta, Akou Raidja orang Iahodi.

22 Pilatus menjaut ; Appa akou ſouda menjurat, akou menjurat ſouda.

23 Makka orang prang, ſedang dia ſouda berkrus akan Ieſum, dia ambil packeynja (daan menboat ampat bagi, ſagnap orang prang ſabagian) deng-an badjounja. Daan badjou itou ja tjadda bakkaz jaitan, derri atas bakardja ſamma ſammoa la.

24 Makka ja berkatta ſamma, Jang-an kita belanja, tetapi bear kita bamajang, sjappa jaddi ampounja itou : agar Penjurat menjaddi pouno, jang manna katta ſitou ; Dia ſouda bagi packeyan akou ſamma, daan pada kain akou dia ſouda limpar majananja. Makka ini menboat orang prang itou.

25 Daan dekat kruſſe Ieſu badiri manja, daan ſoudara manja, Maria bini Cleophas, daan Maria Magdalene.

26 Sedang ſakarang Ieſus liat manja, daan Sahabat jang dia berkaſſe badiri dekat, ja katta pada manja ; Parampuan, liat Anak mou.

27 Daan komedien derri pada itou ja katta pada Sahabat ; Liat la ma mou. Daan derri pada wactou itou men-ambilnja Sahabat itou kapadanja.

28 Lalou itou, ſedang Ieſus tau

nu alles volbzacht was / op dat de Schzift soude vervult wozden / seyde/ Hy dozst.

29 Daer stondt dan een vat vol edicks / ende sy vulden een spongie met edick / ende omleydense met hysope / ende bzachtense aen sijnen mondt.

30 Doe Jesus dan den edick genomen hadde / seyde hy / Het is volbzacht: ende het hooft bupgende gaf den geest.

31 De Joden dan / op dat de lichamen niet aen het kruys en souden blijven op den Sabbath/ dewijle het de Booz-berepdinge was (want die dagh des Sabbaths was groot) baden Pilatum/ dat hare beenen souden gebzoken / ende sy wech ghenomen wozden.

32 De krijghs-knechten dan quamen ende bzaken de beenen des eersten / ende des anderen / die met hem gekrupst was:

33 Maer komende tot Jesum/ als sy saghen dat hy nu ghestozven was / soo en bzaken sy sijne beenen niet.

34 Maer een der krijghs-knechten dooz-stack sijne zijde met een speere / ende terstondt quam daer bloedt ende water upt.

35 Ende die het gesien heeft/ die heeft het getupght/ ende sijn ghetupghenisse is waerachtigh: ende hy weet dat hy seght het gene dat waer is / op dat oock ghy ghelooven meught.

36 Want dese dinghen zijn ghe-
schiedt/

ja adda poutus sammoa, agar Surat Suratan jaddi pouno, ja katta; Akou beräuws.

29 Makka sitou adda suatu backaz pouno tjouka, makka dia issci suatu koulat-koulat pouno tjoucka, daan boubo itou pada sabatang boulo, daan bauwakanja bagitou pada moulut dia.

30 Sedang Iesus sakarang souda di rassa tjoucka itou, dia katta; Ja souda poutus: daan singit kappalla, makka lepas aroahnja.

31 Makka orang Iahodi, agar badan badan itou jangan tingal de krusse pada harri Sabith, karna adda harri terhadir doulou, (karna adda harri Sabith jang besar) dia somba Pilatum, agar dia pitsja toulangnja, daan jaddi men-ambil pegi.

32 Sedang itou orang prang datan, daan pitsja toulang orang jang doulou, daan jang lain itou, jang souda berkrus deng-an dia:

33 Tetapi sedang dia sampey pada Iesum, daan liat ja adda matti, makka ja tjadda pitsja toulangnja.

34 Tetapi sa-orang derri jurc prang itou ja tykam tourus de pya deng-an tomba, daan sabontar kalouwar derri itou dara deng-an ajer.

35 Daan sjappa souda liat ja bersahit itou, daan sahitanja adda benar: daan dia täuw ja berkatta benar, agar mou pon pitsjaya.

36 Karna itou souda jaddi, agar
Surat

ſchiedt / op dat de Schrift vervult worde / Gheen been van hem en ſal verbroken worden.

37 Ende wederom ſeght een ander Schrift / Sy ſullen ſien in welcken ſy geſteecken hebben.

38 Ende daer nae Joſeph van Arimathea / (die een Diſcipel Jeſu was / maer bedeckt om de vreeſe der Joden) badt Pilatum / dat hy mochte het lichaem Jeſu wech nemen: ende Pilatus liet het toe. Hy dan ginghe ende nam het lichaem Jeſu wech.

39 Ende Nicodemus quam ock (die des nachts tot Jeſum eerſt gekomen was) brengende een menghſel van Myrrhe ende Aloë / ontrent hondert ponden [gewichts.]

40 Sy namen dan het lichaem Jeſu / ende bonden dat in lijnen doecken met de ſpecerijen / gelijck de Joden de gewoonte hebben van begraven.

41 Ende daer was in de plaetſe / daer hy gekruyſt was / een hof / ende in den hof een nieuw' graf / in het welck noch noyt pemandt geleghen was geweeſt.

42 Aldaer dan lepden ſy Jeſum / om de Voor-bereydinge der Joden / overmidts het graf na by was.

Surat Suratan jaddi pouno, [katauwi,] Mou tjadda jaddi pitsja toulang dia.

37 Daan poula Suratan lain katta; Dia jaddi liat de dallam sjappa ja ſouda tykam.

38 Lalou itou Ioſeph derri Arimathea (ſa-orang Sahabat Ieſu, tetapi baſamoungni tegal takot orang Iahodi) ja ſomba Pilatum, agar dia berhole ambil pegi badan Ieſu itou: daan Pilatus brikanja itou. Sedang itou ja men-ambil badan Ieſu pegi.

39 Daan de ſitou pon datan Nicodemus (jang manna doulou ſouda datan pada Ieſum de malam) menbauwa ſuatu batjamporhan derri Moor daan Aloë, amphir ſaratus katti.

40 Makka dia men-ambil badan Ieſu, daan berikat itou deng-an kain daan rampa rampa, ſaperti adet orang Iahodi bertanam orang.

41 Daan de tampat, de manna dia ſouda berkruz, adda ſuatu koubon, daan dallam koubon itou ſuatu dzerat barou, pada manna sjappa sjappa ja boulum terru.

42 Makka dia terru Ieſum de ſitou, karna terhadirnja doulou orang Iahodi; karna dzerat itou adda dekat.

Het xx. Capittel.

1 Ende op den eerſten dagh der weecke ginghe Maria Magdalene vroegh / als het noch dup-

Brentihan jang ka doa poulo. 20.

1 Daan pada harri Sabith jang doulou Maria Magdalene pagi, ſedang lagi glap, pegi pada dze-

dupſter was/na het graf: eñ ſagh den ſteen van het graf wech genomen.

2 Sy liep dan / ende quam tot Simon Petrus ende tot den anderen Diſcipel / welcken Jeſus lief hadde/ ende ſeyde tot haer / Sy hebben den Heere wech ghenomen upt het graf/ ende wy en weten niet waer sy hem gheleght hebben.

3 Petrus dan gingh upt / ende de ander Diſcipel / ende sy quamen tot het graf.

4 Ende deſe twee liepen te ghelijck : ende de ander Diſcipel liep voor upt ſnelder dan Petrus / ende quam eerſt tot het graf.

5 Ende als hy nederbuckte/ſagh hy de doecken ligghen / nochtans en gingh hy [daer] niet in.

6 Simon Petrus dan quam ende volghde hem / ende gingh in het graf / ende ſagh de doecken ligghen.

7 Ende den ſweet-doeck / die op ſijn hooft geweeſt was [en ſagh hy] niet by de doecken ligghen / maer in het byſonder in een [ander] plaetſe t'ſamen geroit.

8 Doe gingh dan ock de ander Diſcipel daer in/ die eerſt tot het graf ghekomen was / ende ſagh het/ ende gheloofde.

9 Want sy en wiſten noch de Schrift niet / dat hy van den dooden moeſt opſtaen.

10 De Diſcipelen dan ginghen wederom nae huys.

11 Ende Maria ſtondt buyten by

rat ; daan liat batou ja ſouda ambil pegi derri dzerat itou.

2 Makka dia lari, daan datan pada Simon Petrus daan pada Sahabat lain, jang manna Ieſus berkaſſe, daan katta padanja ; Dia ſouda men-ambil Tuhan derri dzeratnja pegi, daan kita tjadda tauw de manna ja ſouda terrukanja.

3 Sedang itou Petrus daan Sahabat lain pegi, makka ſampey pada dzerat itou.

4 Daan dia lari ka doa ſamma : tetapi jang Sahabat lain dia lari ka adapan ſangat lebeh derri pada Petrum, makka ſampey doulou pada dzerat itou.

5 Daan ſedangnja tondo touron, dia liat kain kainja de ſitou ; wallakjan ja tjadda maſſok de ſitou.

6 Makka Simon Petrus datan mengikotnja, daan maſſok pada dzerat, makka liatkan jang kain kain jang adda de ſitou berterru.

7 Daan kain plo itou, jang adda de atas kappallanja, ja tjadda liat deng-an kain jang adda de ſitou ; tetapi bat jerey tagoulong pada ſuatu tampat.

8 Sedang itou jang Sahabat lain pon maſſok, jang dia doulou ſampey pada dzerat itou, daan liat, makka pitsjaja itou.

9 Karna boullumnja tauw Surattan itou, makka patut dia jaddi bangon derri antara orang matti.

10 Sedang itou Sahabat Sahabat ja poulang de roma.

11 Daan Maria dia badiri kalouwar dekat

bp het graf / weenende. Als sp dan weende / buckte sp in het graf.

12 Ende sagh twee Engelen in witte [kleederen] sitten / eenen aen het hooft / ende eenen aen de voeten / daer het lichaem Jesu ghelegen hadde.

13 Ende die seyden tot haer / Vrouwe / wat weent ghy ? Sy seyde tot haer : Om dat sy mijnen Heere weech ghenomen hebben / ende ick en weet niet / waer sy hem geleght hebben.

14 Ende als sy dit geseght hadde / keerde sy haer achterwaerts / ende sagh Jesum staen / ende sy en wist niet dat het Jesus was.

15 Jesus seyde tot haer / Vrouwe / wat weent ghy ? Wien soeckt ghy ? Sy meynende dat het de hovenier was / seyde tot hem / Heere / soo ghy hem [weech] gedragen hebt / seght my waer ghy hem geleght hebt / ende ick sal hem weech nemen.

16 Jesus seyde tot haer / Maria. Sy haer omkeerende seyde tot hem / Rabbouni / het welck is gheseght / Meester.

17 Jesus seyde tot haer / En raeckt my niet aen / want ick en ben noch niet opgevaren tot mijnen Vader : maer gaet henen tot mijne broeders / ende seght haer / Ick vare op tot mijnen Vader / ende uwen Vader / ende [tot] mijnen Godt / ende uwen Godt.

18 Maria Magdalene gingh ende boodtschapte den Discipelen / dat

dekat dzerat itou, menangis. Sedang dia sakarang menangis, ja tondokanja de dallam dzerat itou.

12 Daan liat Meliakat doa berdoudok deng-an packeyan poute, suatu ka kappalla, daan suatu ka kacki, de manna badan Iesu ja souda terru.

13 Daan itou katta padanja ; Parampuan, appa mou menangis ? Dia katta padanja : Karna dia souda ambil Tuhan beta pegi, daan beta tjadda tauw de mannanja souda terru dia.

14 Daan sedang dia katta ini ja baleakanja, makka liat Iesum badiri, daan dia tjadda tauw ja Iesus juga.

15 Iesus katta padanja ; Parampuan, appa mou menangis ? sjappa mou tjeri ? Dia sancka itou ja jure koubon, makka katta padanja ; Tuhan, djikkalau mou bauwakanja, makka katta de manna mou terrukanja, daan akou pegi ambilnja.

16 Iesus katta padanja ; Maria. Dia baleakanja, daan katta ; Rabbouni, artinja, Pongourou.

17 Iesus katta padanja ; Jang-an kanna akou, karna akou boullum souda ney pada Bappa akou : tetapi pegila pada ade ade akou, daan katta akanja ; Akou ney pada Bappa akou, daan Bappa mou ; daan Allah-t' Allah akou, daan Allah-t' Allah mou.

18 Maria Magdalene pegi, daan menbri tauw pada Sahabat Sahabat

dat ſy den Heere geſien hadde / ende [dat] hy haer dit geſeght hadde.

19 Als het dan avondt was op den ſelven eerſten dagh der weke / ende als de deuren ghesloten waren / daer de Diſcipelen vergadert waren om de vreese der Joden / quam Jeſus ende ſtondt in het midden / ende ſeyde tot haer / Vrede zy u-lieden.

20 Ende dit geſeght hebbende toonde hy haer ſijne handen ende [ſijne] zijde. De Diſcipelen dan wierden verblijdt / als ſy den Heere ſagen.

21 Jeſus dan ſeyde wederom tot haer / Vrede zy u-lieden: ghelijckerwijs my de Vader ghesonden heeft / ſende ick oock u-lieden.

22 Ende als hy dit geſeght hadde blies hy [op haer /] ende ſeyde tot haer / Ontfanght den Heyligen Geeſt.

23 Soo ghy yemandts ſonden vergeeft / dien worden ſe vergeven: ſoo ghy yemandts [ſonden] houdt / [dien] zijn'ſe gehouden.

24 Ende Thomas / een van de twaelve / gheſeght Didymus / en was met haer niet doe Jeſus [daer] quam.

25 De andere Diſcipelen dan ſeyden tot hem / Wy hebben den Heere gheſien. Doch hy ſeyde tot haer / Indien ick in ſijne handen niet en ſie het teecken der nagelen / ende mijnen vinger en ſteke in het teecken der nagelen / ende ſteke mijne hant in ſijne zijde / ick en sal geensins gelooven.

26 En-

itou, ja ſouda liat Tuhan, daan ſouda katta ini padanja.

19 Makka ſedang ſouda petang, pada harri itou juga jang bermoula derri Sabith, daan pintou ja adda katop, de manna Sahabat Sahabat ja adda berhimpon derri pada ja takot orang Jahodi, Ieſus datan daan badiri de tenga, daan katta padanja; Tantoſſa ja adda deng-an mou.

20 Daan ſedangnja ſouda katta itou, ja bertoundjo tang-an daan piänja. Makka Sahabat Sahabat ja berſoucka, karnanja liat Tuhan itou.

21 Makka dia katta poula padanja; Tantoſſa ja adda deng-an mou: ſaperti Bappa ja ſouda ſouro akou, bagitou akou ſouro mou.

22 Daan ſedang dia ſouda katta itou, makka ja tjoup padanja, daan kattakanja; Trima Aroah jang ulkadus itou.

23 Sjappa sjappa mou berampon doſſanja, pada itou jaddinja berampon: daan pada sjappa mou pegang itou, jang inija adda pegangnja juga.

24 Daan Thomas, ſa-orang derri jang ka doa blas, jang bernamma Didymus, tjadda deng-an dia ſedang Ieſus ja ſouda datan.

25 Makka Sahabat jang lain katta pada dia; Kita ſouda liat Tuhan itou. Daan dia katta padanja; Melainkan akou liat de dallam tangan dia jang tampat bakkas packou, daan tjoutjo djari akou dallam tampat packou, daan tjoutjo tang-an akou de dallam piänja, makka akou tjadda pisjaya itou.

26 Mak-

26 Ende nae acht dagen waren sijne Discipelen wederom binnen/ ende Thomas met haer: [ende] Iesus quam als de deuren gesloten waren / ende stondt in het midden / ende seyde/ Vrede zy u-lieden.

27 Daer nae seyde hy tot Thomam / Brenght uwen vingher hier/ ende siet mijne handen / ende brenght uwe handt / ende steecktse in mijne zijde/ Ende en zijt niet ongeloovigh/ maer geloovigh.

28 Ende Thomas antwoordde ende seyde tot hem / Mijn Heere/ ende mijn Godt.

29 Iesus seyde tot hem / Om dat ghy my gesien hebt Thoma / soo hebt ghy gelooft: saligh [zijn se] die niet en sullen ghesien hebben / ende [nochtans] sullen gelooft hebben.

30 Iesus dan heeft noch wel vele andere teeckenen in de tegenwoordighevdt sijner Discipelen ghedaen/ die niet en zijn ghescheven in dit Boeck.

31 Maer dese zijn ghescheven/ op dat ghy geloovet dat Iesus is de Christus / de Sone Godts: ende op dat ghy geloovende het leven hebbet in sijnen name.

Het xxj. Capittel.

1 NAe desen openbaerde Iesus hem-selven wederom den Discipelen aen de Zee van Tiberias. Ende hy openbaerde hem aldus:

2 Daer.

26 Makka lalou delappan harri, Sahabat Sahabat dia itou ja adda ka dallam poula, daan Thomas deng-an dia: [daan] Iesus datan sedang pintou ja adda katop, daan badiri de tenga, daan katta; Tantossa ja adda deng-an mou.

27 Lalou itou dia katta pada Thomam; Bauwakan sini djari mou, daan liat tangan tangan akou, daan bauwa tangan mou, daan tjoutjokan itou de dallam pia akou: daan jangan kourang pisjaya, tetapi pitsjaya la.

28 Makka Thomas menjaut daan katta padanja; Tuhan beta, daan Allah-t'Allah beta.

29 Jesus katta padanja; Karna mou liat akou Thoma, makka mou souda pitsjaya: moamin itou jang tjadda liat, daan souda pitsjaya juga.

30 Jesus pon boat tanda tanda jang lain ka adapan Sahabatnja, jang manna tjadda surat de dallam kitap ini.

31 Tetapi jang ini ja souda menjurat, agar mou pitsjaya Iesus ja Christus, Anak lelaki Allah-t'Allah: daan agar mou pitsjaya akan, makka menberhole hidop terkackal itou dallã namma dia.

Brentihan jang ka dea poulo sa. 21.

1 COmmodjan derri pada itou Jesus ja bertimbol akan sandirinja pada Sahabatnja poula, dekat laout Tiberiadis itou. Daan dia bertimbolkanja bagitou:

2 Ka.

2 Daer waren te ſamen Simon Petrus / ende Thomas geſeght Didymus / ende Nathanael / die van Cana in Galilea was / ende de [ſonen] Zebedei / ende twee andere van ſijne Diſcipelen.

3 Simon Petrus ſeyde tot haer / Ick gae viſſchen. Sy ſeyden tot hem / Wy gaen oock met u. Sy ginghen uyt ende traden terſtondt in het ſchip / ende in dien nacht en vinghen ſy niets.

4 Ende als het nu morgen-ſtont geworden was / ſtondt Jeſus op den oever: doch de Diſcipelen en wiſten niet dat het Jeſus was.

5 Jeſus dan ſeyde tot haer / Kinderkens / hebt ghy niet eenige toeſpijſe? Sy antwoordden hem / Neen.

6 Ende hy ſeyde tot haer / Werpt het net aen de rechter zijde van het ſchip / ende ghy ſult vinden. Sy wierpen het dan / ende en konden 't ſelve niet meer trecken / van weghen de menighte der viſſchen.

7 Die Diſcipel dan welcken Jeſus lief hadde / ſeyde tot Petrum / Het is de Heere. Simon Petrus dan hoorende dat het de Heere was / omgorddе het opper-kleedt / (want hy was naeckt) ende wierp hem-ſelven in de Zee.

8 Ende de andere Diſcipelen quamen met het ſcheepken (want ſy en waren niet verre van het landt / maer ontrent twee hondert ellen) ſleepende 't net met de viſſchen.

9 Als ſy dan aen 't landt gegaen waren / ſaghen ſy een koolvyer liggen /

2 Ka ſitou adda ſamma Simon Petrus, daan Thomas jang di bernamma Didymus, daan Nathanaël derri Cana Galilee, daan [anak anak lelacki] Zebedei, daan doa orang lain derri Sahabatnja.

3 Daan Simon Petrus katta padanja; Akou pegi memoukat. Dia kattakanja; Kita pegi ſamma deng-an mou pon. Dia pegi kalouwar, daan ſabontar ja touron prauw, daan ſa malam itou dia tjadda berhole appa appa.

4 Daan ſedang ſakarang pagi ja ſonda ſampey, Ieſus badiri de tepi pantey: wallakjan Sahabat itou tjadda tauw ja Ieſus.

5 Makka Ieſus katta padanja; Anak anak, mou adda barrang lauw makkan? Dia menjautkanja, Bouckan.

6 Daan dia katta padanja; Boang poukat ka ſabla kanam prauw, daan mou jaddi mendapat. Sedang itou dia boangkan itou, daan ja tjadda berhole terre itou lagi, tegal banjanja ikan itou.

7 Makka Sahabat jang Ieſus ja berkaſſe, katta pada Petrum; Ja Tuhanko itou. Sedang ſakarang Simon Petrus dengar ja Tuhan, makka dia ikat packeynja jang ka atas, (karna di adda telanjang) daan boangkan ſendiri de Laout.

8 Daan Sahabat jang lain ja datan deng-an prauw (karna ja tjadda djauw derri darat, hanjak amphir doa ratus gas) menerrela poukat deng-an ikan itou.

9 Daan ſedang dia kalouwar ney ka darat, makka dia liat ſuatu bara api ſitou,

gen / ende viſch daer op liggen / ende broodt.

10 Jeſus ſeyde tot haer / Brengt van de viſſchen die ghy nu ghevangen hebt.

11 Simon Petrus ginghop / ende trock het net op het landt / vol groote viſſchen / [tot] hondert drie ende vijftigh: ende hoewel'er ſoo vele waren ſoo en ſcheurde het net niet.

12 Jeſus ſeyde tot haer / Komt herwaerts / houdt het middagh-mael. Ende niemandt van de Diſcipelen en durfde hem vraghen / Wie zijt ghy? wetende dat het de Heere was.

13 Jeſus dan quam / ende nam het broodt / ende gaf het haer / ende den viſch deſgelijcks.

14 Dit was nu de derde-mael / dat Jeſus ſijnen Diſcipelen geopenbaert is / nae dat hy van den dooden opgeweckt was.

15 Doe ſy dan het middagh-mael gehouden hadden / ſeyde Jeſus tot Simon Petrus / Simon Jona [ſoon/] hebt ghy my liever dan deſe? Hy ſeyde tot hem / Jae / Heere / ghy weet dat ick u lief hebbe. Hy ſeyde tot hem / Weydt mijne lammeren.

16 Hy ſeyde wederom tot hem ten tweeden-mael / Simon Jona [ſoon/] hebt ghy my lief? Hy ſeyde tot hem / Jae / Heere / ghy weet dat ick u lief hebbe. Hy ſeyde tot hem / Hoedt mijne ſchapen.

17 Hy ſeyde tot hem ten derden-mael / Simon Jona [ſoon] / hebt ghy

ſitou, daan ikan ka atas itou, daan roti.

10 Ieſus katta padanja; Bauwa derri ikan itou jang mou ſouda bapoukat barou.

11 Simon Petrus ja pegi ney, daan terre poukat ka darat, pouno ikan beſar, ſaratus lima poulo tiga: daan djikkalau adda banjak bagitou, makka poukat ja tjadda tjeree.

12 Ieſus katta padanja, Kamare, makkan tenga harri itou. Daan ſjappa ſjappa derri pada Sahabat tjadda brani tanja dia; Sjappa mou? karna ja adda tau Tuanko itou.

13 Makka Ieſus datan, daan menambil roti, daan brikanja; demikjan ikan itou.

14 Ini ſakarang jang ka tiga kali, Ieſus ja ſouda bertimbolkanja pada Sahabat dia, komedien ja ſouda bangon derri mattinja.

15 Makka ſedangnja ſakkarang ſouda makkan tenga harri, Ieſus katta pada Simon Petrus; Simon [Anak lelacki] Iona, mou kaſſeakan akou lebeh derri pada jang ini? Dia kattakanja; Ja Tuan, mou täuw itou beta kaſſe tuan. Ja katta padanja; Makka batjang la anna anna domba akou.

16 Dia katta lagi ſakali; Simon [anak lelacki] Iona, mou kaſſekan akou? Dia katta padanja; Ja Tuhan, mou tau beta kaſſe tuan. Dia kattakanja; Tongou la domba domba akou.

17 Dia katta ka tiga kali padanja; Simon [anak lelacki] Iona, mou ja kaſſe

ghy my lief ? Petrus wiert bedroeft/ om dat hy ten derden-mael tot hem seyde / Hebt ghy my lief ? ende seyde tot hem / Heere / ghy weet alle dinghen / ghy weet dat ick u lief hebbe. Jesus seyde tot hem / Weydt mijne schapen.

18 Voorwaer / voorwaer segge ick u/ doe ghy jonger waert / gordet ghy u selven / ende wandeldet waer ghy wildet : maer wanneer ghy sult oudt geworden zijn/ soo sult ghy uwe handen uytstrecken / ende een ander sal u gorden/ ende brengen waer ghy niet en wilt.

19 Ende dit seyde hy / betreckenende met hoedanighen doodt hy Godt verheerlicken soude. Ende dit ghesproken hebbende / seyde hy tot hem/ Volght my.

20 Ende Petrus hem omkeerende sagh den Discipel volghen / welcken Jesus lief hadde / die ock in het Avondt-mael op sijne borst ghevallen was / ende gheseght hadde / Heere / wie is het die u verraden sal ?

21 Als Petrus desen sagh / seyde hy tot Jesum / Heere / maer wat [sal] dese ?

22 Jesus seyde tot hem/ Indien ick wil dat hy blijve tot dat ick kome / wat gaet het u aen ? Volght ghy my.

23 Dit woordt dan gingh uyt onder de Broederen / dat dese Discipel niet en soude sterven. Ende Jesus en hadde tot hem niet geseght/ dat hy niet sterven en soude ; maer/ indien

akou ? Petrus jaddi berdoucka, karna dia ka tiga kali katta pada dia, Mou ja kasse akou ? makka katta padanja ; Tuan, appa sammoa mou tau, tuan tau beta kasseakan tuan juga. Iesus katta padanja ; Batjang la domba domba akou.

18 Sabenar benar akou kattakan mou, sedang mou adda mouda lagi, makka-ikat mou sendiri, daan berdjalan de manna kondati : tetapi sedang mou adda touwa, makka mou jaddi katjangkan tangan mou, daan sa-orang lain jaddi ikat mou, daan bauwa mou de manna mou tjadda jaddi mau.

19 Ini dia katta akan , mengarti deng-an mattinja appa di jaddi bermahamouljakan Allah-t'Allah. Daan sedang dia souda katta itou, ja katta padanja ; Ikot la akou ka blackang.

20 Sedang Petrus ja baleakanja, dia liat Sahabat itou ikot , jang manna Iesus berkasse , jang manna pon pada djamohan petang sandar de dadanja, daan katta ; Tuhan, sjappa itou jang dia hismoukan mou ?

21 Sedang Petrus menliat jang ini, ja katta pada Iesum ; Tuhan , appa jaddi pada jang ini ?

22 Iesus katta padanja ; Djikkalau akou handak ja tingal sampey akou datan, appa sadouli mou itou ? Mou ikot la akou blackang.

23 Makka kattahan itou kalouwar pada soudara soudara , jang Sahabat itou ja tjadda jaddi bermatti. Daan Iesus tjadda kattakan , ja tjadda jaddi bermatti : tetapi , Djikkalau akou handak ja tingal

indien ick wil dat hy blijve / tot dat ick kome / wat gaet het u aen?

24 Dese is de Discipel die van dese dingen getuyght / ende dese dingen geschreven heeft: ende wy weten dat sijn getuygenisse waerachtigh is.

25 Ende daer zijn noch vele andere dingen / die Jesus gedaen heeft / welcke soo'se elck bysonder gheschreven wierden / ick achte dat oock de werelt selve de gheschrevene boecken niet en soude vatten / Amen.

Eynde des H. Euangeliums, na [de beschrijvinge] JOANNIS.

tingal sampey akou datan, appa mou fadouli itou?

24 Ini Sahabat itou jang dia bersahit derri barrang ini sammoa, daan souda menjurat ini: daan kita tau sahitanja adda benar.

25 Daan adda barrang banja lagi, jang Iesus souda boat, jang manna djikkalau orang menjuratnja sa suatu soukou, akou kira dunja tjadda berhole pegang kitap bamenjurat itou, *Amin*.

Oudjong derri Euangelium tertoulis derri pada JOANNES *itou.*

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

De Handelingen
Der
Heylige Apoſtelen,
Beſchreven door
L U C A M.

Het Eerſte Capittel.

1 HET eerſte Boeck hebbe ick ghemaeckt/ O Theophile/ van al het ghene dat JESUS begonnen heeft beyde te doen ende te leeren/

2 Tot op den dagh in welcken hy opgenomen is/ nae dat hy door den Heyligen Geeſt aen de Apoſtelen/ die hy uytverkoren hadde/ bevelen hadde gegeven.

3 Aen welcke hy oock/ nae dat hy geleden hadde/ hem ſelven levendigh vertoont heeft/ met vele ghewiſſe ken-teeckenen/ veertigh dagen langh/ zijnde van haer geſien/ ende ſpreeckende van de dinghen die het Koninckrijcke Godts aengaen.

4 Ende als hy met [haer] vergadert was/ beval hy haer/ dat ſy van Jeruſalem niet ſcheyden en ſouden/ maer verwachten de belofte des Vaders/ die ghy [ſeyde hy] van my gehoort hebt.

5 Want Joannes doopte wel met water/ maer ghy ſult met den

Berboatan derri
Jang Apoſtoli Sacti,
Iang dia ſouda menjurat derri pada
L U C A M.

Bagian jang bermula. 1.

1 KItab itu nang bermula beta ſuda memboat, ô Theophile, derri ſegalla itu jang JESUS ſuda mulay memboat pun daan mengadjer,

2 Sampey hari itou, dia jadi ambil naick, ſedang dia derri pada Ruah Ulkadus ſouda berſabda-acan jang Apoſtolos, ſjappa dia mempileh ſouda.

3 Pada jang camanna dia pun ſouda toundjoc ſendirinja terhidop, comediën dia ſouda meraſſa: [macca itou jadi] pada wactou ampat-poulo hari, deng-an banja tanda-tanda benar, [daan tella itou] dia caliatan acanja, daan katta barang-barang derri radjat Allah.

4 Daan tella dia jadi bacompol deng-an dianja, dia berſabda-acanja, tiada tjerey derri Irruſalim: tetapi menanti djandjihan Bappa itou, [cattanja] jang mu ſuda dengar derri aku.

5 Carna Johannes mandiken deng-an ayer: tetapi mu jadi bermandi

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Heyligen Geeſt gedoopt worden / niet lange na deſe dagen.

6 Sy dan die te ſamen gekomen waren / vraeghden hem / ſeggende / Heere / ſult ghy in deſen tijdt aen Iſraël het Koninckrijck weder oprechten?

7 Ende hy ſeyde tot haer / Het en komt u niet toe te weten de tijden ofte gelegentheden / die de Vader in ſijn eygene macht geſtelt heeft.

8 Maer ghy ſult ontfanghen de kracht des Heyligen Geeſts / die over u komen ſal / ende ghy ſult mijne getuygen zijn / ſo te Jeruſalem / als in geheel Judea ende Samaria / ende tot aen het uyterſte der aerde.

9 Ende als hy dit geſeght hadde / wierdt hy opghenomen daer sy het saghen / ende een wolcke nam hem weeh van haren oogen.

10 Ende alſoo ſy hare oogen na den hemel hielden / terwijle hy henen voer / ſiet / twee mannen ſtonden by haer in witte kleedinge:

11 Welcke oock ſeyden / Ghy Galileeſche mannen / wat ſtaet ghy ende ſiet op nae den hemel? Deſe Jeſus / die van u opgenomen is in den hemel / ſal alſoo komen / gelijckerwijs ghy hem nae den hemel hebbet ſien henen varen.

12 Doe keerden ſy wederom na Jeruſalem van den bergh / die ghenaemt wordt den Olijf-[bergh /] welcke is na by Jeruſalem / liggende [van daer] een Sabbaths-reyſe.

13 Ende als ſy ingekomen waren / gingen ſy op in de opper-zael / daer

deng-an Ruah Ulcadus, tiada lamma comediën hari ini.

6 Sedang dianja pun ſouda bakompol, dianja tanjakan dia, cattanja: Tuan, jadi mu pada cotica ini banckit-ken pula jang radjat akan Iſraël?

7 Tetapi dia catta akanja, Tiada patut mu tau waktu daan kotika, jang Bappa ſouda taru dalam kawaſſa ſendirinja.

8 Tetapi mu jadi trima kawaſſa Ruah Ulkadus, jang menjadi datang atas mu. Daan mu menjadi ſakſi aku, dalam Irruſalim pon, daan dalam ſegalla Judea daan Samaria, daan ſampey udjong bumi.

9 Daan tatcalla dia katta itu, ſedang dianja menentang, dia jadi ambil nayk, daan awang menambilnja pegi derri mattanja.

10 Daan ſedang dianja menentang ka ſurga, tatcalla dia pegi: macca liatla orang laki-laki dua bediri decat dianja, dalam badjou puteh:

11 Jang pun berkatta: Orang Galileï: Appa mu bediri menentang ka ſurga? Jeſus ini jang jadi menambil naik derri camou ka ſurga, bagitou menjadi datang [pula,] ſeperti mu ſouda liat dia bedjalan ka ſurga.

12 Tella itu dianja pulang ka Irruſalim, derri bukit, bernamma [tampat] pohon-boa-minjak, jang ampir Irruſalim djau djalan Sabbith.

13 Daan bilamanna dianja maſſok ſouda, dianja naik pada bileh ca-

atas,

daer ſy bleven / [namelick] Petrus ende Jacobus / ende Joannes / ende Andreas / Philippus ende Thomas / Bartholomeus ende Mattheus / Jacobus Alphei [ſone /] ende Simon Zelotes / ende Judas Jacobi [broeder.]

14 Deſe alle waren eendrachtelick volherdende in het bidden ende ſmeecken / met de brouwen / ende Maria de Moeder Jeſu / ende met ſijne broederen.

15 Ende in deſelve dagen ſtont Petrus op in 't midden der Diſcipelen / ende ſprack (daer was nu een ſchare by een van ontrent hondert en twintigh perſoonen.)

16 Mannen broeders / deſe Schrift moeſt vervult worden / welcke de Heylige Gheeſt door den mondt Davids voorſeght heeft van Judas / die de leydts-man geweeſt is der gene die Jeſum vingen /

17 Want hy was met ons gerekent / ende hadde het lot deſer bedieninge verkregen.

18 Deſe dan heeft verworven eenen acker door den loon der ongerechtigheydt / ende voorwaerts over gevallen zijnde is midden opgeborſten / ende alle ſijne ingewanden zijn uytgeſtort.

19 Ende het is bekent gheworden allen die te Jeruſalem woonen / alſoo dat dien acker in haer eygen tale genoemt wort Akeldama / dat is / een acker des bloedts.

20 Want daer ſtaet geſchreven

atas, de manna tingal: Petrus, daan Jacobus, daan Johannes, daan Andreas, Philippus daan Thomas, Bartholomeüs daan Mattheüs, Jacobus Alpheï daan Simon Zelotes, daan Judas Jacobi:

14 Jang ini ſamoa deng-an hati ſuatu kotali dalam ſumbahan daan minta-doa; deng-an parampuan, daan Maria ibou Jeſu, daan deng-an kaka-adenja.

15 Daan pada hari-hari itou Petrus ſedang badiri de tenga Murit-murit itou (daan adda pun de ſitou berdatang ſamma-ſamma, rayat ampir ſaratus dua pulo orang) kattanja:

16 Orang ſudara, patut jadi gnap ſurattan itu, jang Ruah Ulkadus ſouda daulu batutur derri pada moulut Davud: derri Juda itu, jang jadi orang-pimpin pada ſjappa tancap akan Jeſum.

17 Karanna dia jadi bilang dengan kita, daan ſouda trima bagian derri kardjahan ini:

18 Dia ini pun ſouda pegang bendang ſatu derri upa itu terſallahan, daan ſedang djatu ca adapan, dia bela ſouda ca tenga, daan iſi-prutnja ſamoa jadi tertumpa.

19 Daan jadi kakenalan pada ſegala orang jang doudoc de Irruſalim, bagitu macca bendang itu jadi bernamma dalam baſſahanja, Akeldama, artinja Bendang-dara.

20 Carna jadi terſurat dalam ki-

in het boeck der Pſalmen / Sijne woonſtede worde woeſt / ende daer en zy niemant / die in deſelve woone. Ende / Een ander neme ſijn Opſienders ampt.

21 Het is dan noodigh / dat van de mannen / die met ons omgegaen hebben alle den tijdt / in welcken de Heere Jeſus onder ons in ende uptgegaen is /

22 Beginnende van den Doop Joannis / tot den dagh toe in welcken hy van ons opghenomen is / een der ſelve met ons ghetuyghe worde ſijner opſtandinge.

23 Ende ſy ſtelden twee / Joſeph genaemt Barſabas / die toegenaemt was Juſtus / ende Matthiam.

24 Ende ſy baden ende ſeyden / Ghy Heere / ghy kenner der herten van allen / wijſt van deſe twee eenen aen / dien ghy uptverkoren hebt /

25 Om te ontfangen het lot deſer bedieninge ende Apoſtelſchaps / daer van Judas afgeweecken is / dat hy henen ginghe in ſijn eyghen plaetſe.

26 Ende ſy wierpen hare loten: ende het lot viel op Matthiam / ende hy wiert met gemeyne toeſtemminghe tot de elf Apoſtelen ghekoren.

tab Pſabur : Macca munara dia jadi ſunjy , daan djang-an adda barang ſjappa jang doudok dalamnja Daan, Sa orang laïn ambil kardjahan-jure menongu dia.

21 Sebab itou patut, macca derri orang, jang ſouda tourut ſedecalla deng-an cami ſedang Tuan Jeſus ſouda maſſok daan calouwar de antara cami,

22 Bamulay derri mandihan Joannis, ſampei hari itou, dia jadi ambil naik derri cami: macca ſuatu derri dianja deng-an cami jadi ſakſi derri banckittanja.

23 Daan dianja taruken dua orang , Joſeph bernamma Barſabas, ſjappa pon packei namma Juſtus, daan Matthiam.

24 Daan ſedang dianja ſouda minta-doa, cattanja : Mu Tuan jang kenalken hati ſegalla orang , toundjokla ſawatu derri orang ini ſjappa mu ſuda mempileh ,

25 Agar dia ambil bagian itu jure-bakardja daan jure-Apoſtoli, derri jang appa Judas ſouda melalu, agar dia pegi pada tampat ſendirinja.

26 Daan dianja meluntar pareënja ; daan djatu pareë pada Matthiam, daan dia dengan candhati ſamuanja jadi mempileh pada jang ſablas Apoſtolos.

Het ij. Capittel.

1 Ende als de dagh des Pinckſter-[Feeſts] vervult

Iang Bagian ca dua. 2.

1 Macca ſettela hari raja Pentecoſte jadi gnap, dianja

vult werdt/waren ſy alle eendrachtelick by een.

2 Ende daer geſchiedde haeſtelick uyt den hemel een gelupdt / gelijck als van eenen geweldigen gedrevenen windt / ende vervulde het geheele huys daer ſy ſaten.

3 Ende van haer werden geſien verdeelde tonghen als van vyer / ende het ſat op een pegelick van haer.

4 Ende ſy werden alle vervult met den Heyligen Geeſt / ende begonnen te ſpreken met andere talen / ſoo als de Gheeſt haer gaf uyt te ſpreken.

5 Ende daer waren Joden te Jeruſalem woonende / Godtvruchtighe mannen van allen volcke der gene die onder dē hemel zijn.

6 Ende als deſe ſtemme geſchiet was / quam de menighte te ſamen / ende wiert beroert: want een pegelick hoorde haer in ſijn eygen tale ſpreken.

7 Ende ſy ontſetteden haer alle/ ende verwonderden haer/ ſeggende tot malkanderen / Siet / en zijn niet alle deſe / die daer ſpreecken / Galileers?

8 Ende hoe hooren wy'ſe een pegelick in onſe eygen tale/ in welcken wy geboren zijn?

9 Parthers ende Meders / ende Elamiten/ende die inwoonders zijn van Meſopotamia/ ende Judea/ ende Cappadocia / Pontus / ende Aſia/

dianja ſamoa adda deng-an hati ſawatu ſamma ſamma.

2 Daan jadi ſegra bunjihan derri ſurga, ſeperti derri angin dras tertulak,daan punuken ruma ſakalien demanna dianja dudok.

3 Daan kaliatan akanja lida-lida terbelá,ſeperti derri api,daan dudok atas ſebagi dianja.

4 Makka dianja ſamoä jadi punuh deng-an Ruah Ulkadus, daan [dianja] mulay katta-katta deng-an lida-lida lain, ſeperti Ruah bri batutor akanja.

5 Daan adda de Irruſalim orang Jahudi menaun, jang takot Allah, derri ſegalla umat jang adda debawa ſurga.

6 Daan tatkalla bunjihan ini jadi, kawan bakompol,daan jadi bergrak: karanna ſa gnap orang dengarnja katta-katta dalam baſſahan ſendirinja.

7 Makka dianja terkodjut ſamoa, daan heraan, kattanja ſa orang pada ſa orang; Liatla bukan orang ſamoa ini jang berkatta ya derri Galilea?

8 Makka bagimanna kita dengarnja bakatta, ſa gnap orang pada baſſahan ſendirinja, dalam jang manna kita jadi berannak?

9 Parthi, daan Medi, daan Elamite, orang jang menaun de Meſopotamia, Judea daan pun Cappadocia, Pontus daan Aſia,

10 Ende Phrygia / ende Pamphilia/Egypten/ ende de deelen Libye/ welck by Cyrenen [light/]ende de uytlandiſche Romeynen/beyde Joden ende Joden-genooten /

11 Cretenſen ende Arabiers / wy hooren ſe in onſe talen de groote wercken Godts ſpreken.

12 Ende ſy ontſetteden haer alle / ende wierden twijffelmoedigh / ſeggende de een tegen den anderen/ Wat wil doch dit zijn ?

13 Ende andere ſpottende ſeyden/ Sy zijn vol ſoeten wijns.

14 Maer Petrus ſtaende met de elve / verhiefſijne ſtemme / ende ſprack tot haer / Ghy Joodſche mannen/ende ghy alle die te Jeruſalem woonet/ dit zy u bekent / ende laet mijne woorden tot uwe ooren ingaen.

15 Want deſe en zijn niet droncken / gelijck ghy vermoedt : want het is [eerſt] de derde ure van den dagh.

16 Maer dit is het / dat geſproken is door den Propheet Joël /

17 Ende het ſal zijn in de laetſte dagen(ſeght Godt/) ick ſal uytſtorten van mijnē Geeſt op alle vleeſch: ende uwe ſonen ende uwe dochters ſullen propheteeren / ende uwe jongelingen ſullen geſichten ſien / ende uwe oude ſullen droomen droomen.

18 Ende oock op mijne dienſtknech-

10 Phrygia pun daan Pamphilia, Egyptus , daan derri bagian Libyæ ampir Cyrene , daan orang horgay Romani , orang Jahudi daan ſjappa baſobat deng-an orang Jahudi :

11 Orang derri Creta daan derri Arabia : kita dengar berkattanja berboatan Allah heraan dalam baſſahan kami.

12 Daan dia terkodjutnja ſamoä, daan jadi bimbang hati , kattanja ſa orang pada ſa orang : Appala mau jadi ini ?

13 Makka jang laïn bagurau,kattanja , Dianja punuh deng-an koäangor baru.

14 Tetapi ſedang Petrus deng-an ſablas [itu] ſuda badiri ; dia ankat ſuaranja, daan tutor akanja : Orang Jahudi,daan mu ſamoä jang menaun de Irruſalim, inila katawan pada kamu : daan beër-la bakattahan beta maſſok ka telinga mu.

15 Karanna jang ini tiadda mabok ſeperti mu ſanka , karanna ſuda ſeäng djam nang katiga.

16 Tetapi inila adda , jang jadi berkatta derri pada Nabbi Joël :

17 Makka jadi pada hari-hari jang terkomediën, katta Allah, Aku menjadi tumpa derri Ruah aku, atas ſegalla daging : Makka anak-anak laki-laki daan anak-anak parampuan-mu,menjadi bernabbihi, daan orang muda-muda - mu jadi meliat pang-kaliatan ; daan orang tuwa-tuwa mu, menjadi mimpi mimpihan.

18 Daan pada hamba hamba laki laki

knechten / ende op mijne dienſt-maeghden/ ſal ick in die dagen van mijnen Geeſt uytſtorten / ende ſy ſullen prophéteeren.

19 Ende ick ſal wonderen geven/ in den hemel boven/ ende tekenen op der aerden beneden / bloedt/ ende vyer/ ende roock-damp.

20 De Sonne ſal verandert worden in duyſternisſe/ ende de Mane in bloedt / eer dat de groote ende doorluchtighe dagh des Heeren komt.

21 Ende het ſal zijn/dat een yegelick die den Name des Heeren ſal aenroepen/ ſaligh ſal worden.

22 Ghy Iſraëlitiſche mannen / hoort deſe woorden : Jeſum den Nazarener / eenen man van Gode onder u-lieden betoont door krachten ende wonderen/ende teeckenen/ die Godt door hem gedaen heeft in het midden van u/gelijck oock ghy ſelve weet.

23 Deſen / door den bepaelden raedt ende voor-kenniſſe Godts overgegeven zijnde / hebt ghy ghenomen / ende door de handen der onrechtveerdige aen het [kruys] ghehecht / ende gedoodet.

24 Welcken Godt opghewreckt heeft / de ſmerten des doodts ontbonden hebbende/alſo het niet mogelick en was / dat hy van deſelve [doodt] ſoude gehouden worden.

25 Want David ſeght van hem / Ick ſagh den Heere alle tijdt voor my : want hy is aen mijne rechter-[handt/] op dat ick niet beweeght

laki aku , daan pada hamba-ku parampuan , aku menjadi tuwang dalam hari itu , derri Ruah aku, daan dianja menjadi bernabbihi.

19 Aku pun menjadi bri tanda tanda heraan, de atas de ſurga , daan tanda tanda de bumi, [artinja]dara , api daan aſſap.

20 Matta hari jadi berbalik pada glap, daan Bulan pada dara , dahulu pada datang hari itu Allah beſar daan bermulja.

21 Daan jadi makka ſjappa pangil akan namma Tuan dia menjadi mumin.

22 [Mu]orang Iſraëlite dengarla bakattahan ini: Jeſum derri Nazaret; Orang [itu] derri Allah ; jang jadi bertundjok de antara kamu , derri pada kawaſſa daan berboatan heraan , daan tanda tanda , jang Allah derri pada dia memboat ſuda de antara kamu, ſeperti mu ſendiri tau ,

23 Dia ini , jang derri pada pitſjara terfakat daan derri pada taudahulu Allah jadi ſerrakan , mu ſuda ambil, daan derri pada tangan orang terſalla, bapaku ka [krus,]daan membunuh.

24 Jang manna Allah ſuda bangon akan , daan ſuda uray ſanſara-ſanſara maũt; karanna tiadanja dapat jadi pegang derri dia.

25 Karanna Davud katta derri dia: Aku ſuda liat jang Tuan ſedekalla kadapan muka aku , ſebab dia adda pada tangan kanam aku , agar

beta

weeght en woꝛde.

26 Daerom is mijn herte verblijdt/ ende mijne tonge verheught haer: jae oock mijn vleesch sal rusten in hope.

27 Want ghy en sult mijne ziele in de helle niet verlaten / noch en sult uwen Heyligen niet [over-]geven/ om verderdinge te sien.

28 Ghy hebt my de wegen des levens bekent gemaeckt: ghy sult my vervullen met verheuginghe doꝛ uw aengesichte.

29 Ghy mannen bꝛoeders / het is [my] gheoꝛloft vꝛy upt tot u te spꝛeken van den Patriarche David / dat hy beyde ghestoꝛven ende begraven is/ende sijn graf is onder ons tot op desen dagh.

30 Alsoo hy dan een Pꝛopheet was / ende wist dat Godt hem met eede gesworen hadde/ dat hy upt de vꝛucht sijner lenden / soo veel het vleesch aengaet/ den Chꝛistum verwecken soude/ om [hem] op sijnen thꝛoon te setten:

31 Soo heeft hy dit voꝛsiende ghespꝛoocken van de opstandinghe Chꝛisti dat sijne ziele niet en is verlaten in de helle / noch sijn vleesch verderdinge en heeft gesien.

32 Desen Jesum heeft Godt opgeweckt: waer van wy alle getuygen zijn.

33 Hy dan doꝛ de rechter-[handt] Godts verhooght zijnde/ ende de belofte des Heyligē Geests ont-

beta tiada jadi begrak.

26 Karanna itu hatiku bersuka, daan lida beta tetawa derri pada sukahan: ya pun daging-ku menjadi brenti dalam heakiman.

27 Karanna mu tiada menjadi tingal djiuwaku dalam narraka: mu pun tiada menjadi tahan, makka jang Termumin mu itu menjadi liat binassahan itu terburok.

28 Mu suda bri tau pada beta djalan idopan; mu menjadi punuken beta deng-an suka-sukahan derri pada muka-mu.

29 Orang laki laki sudara; beta bole brani katta pada kamu derri Nene kita Davud, makka dia suda matti, daan jadi taru de kubur, daan kuburnja adda deng-an kami sampei ka hari ini.

30 Makka sedang dia Nabbi, daan tau Allah suda basumpa akanja deng-an sumpahan; [makka] derri boa pingangnja (brappa kena daging) Chꝛistus menjadi bangun daan dudok atas maligeinja,

31 Tella dia tau dahulu appa menjadi, dia suda berkatta[itu]derri bangonnan Chꝛisti; makka djiuwanja tiada jadi tingal dalam narraka: daging-nja pun tiada suda liat binassahan terburok [itu]

32 Jesum ini Allah suda gra-akan bangun, derri appa kita samoā saksi.

33 Makka tella dia derri pada tangan kanam Allah jadi bertinghi; daan sedang dia derri pada Bappa suda

ontfangen hebbende van den Vader / heeft dit uytgeſtort dat ghy nu ſiet ende hoort.

34 Want David en is niet opghevaren in de hemelen: maer hy ſeght / De Heere heeft geſproocken tot mijnen Heere / Sit aen mijne rechter-[handt/]

35 Tot dat ick uwe vyanden ſal geſet hebben tot een voet-banck uwer voeten.

36 Soo wete dan ſekerlick het gantſche huys Iſraëls / dat Godt hem tot eenē Heere ende Chriſtum ghemaeckt heeft / [namelick] deſen Jeſum dien ghy ghekruyſt hebt.

37 Ende als sy [dit] hoorden / wierden sy verſtagen in het herte / ende ſeyden tot Petrum / ende de andere Apoſtelen / Wat ſullen wy doen / mannen broeders?

38 Ende Petrus ſeyde tot haer / Bekeert u / ende een pegelick van u werde ghedoopt in den Name Jeſu Chriſti / tot vergevinghe der ſonden: ende ghy ſult de gave des Heyligen Geeſts ontfangen.

39 Want u komt de belofte toe / ende uwen kinderen / ende allen die daer verre zijn / ſoo vele als'er de Heere onſe Godt toe roepen ſal.

40 Ende met veel meer andere woorden betuyghde hy / ende vermaende [ſe/] ſeggende / Wordt behouden van dit verkeert geſlachte.

41 Die dan sijn woordt geerne aennamen / wierden gedoopt: ende daer wierden op dien dagh [tot haer]

ſuda tarima djandjihan Ruah Ulkadus; dia ſuda tuwang itu appa mu liat daan dengar.

34 Karanna Davud tiada ſuda naik ka ſurga; Tetapi dia katta: Tuan ſuda tutor pada Tuanko: Dudok-la de tangan kanam aku,

35 Sampei aku taru ſatru-ſatru-mu pada alas kaki mu.

36 Sebab itu makka tahu ſeſongo-ſongo ſegalla ruma Iſraël, Allah ſuda boat dia jadi Tuan daan Chriſtus: [artinja] Jeſus ini jang mu ſuda riggang ka krus.

37 Tella dianja dengar [itu,] dianja jadi ſakit-hati, daan katta pada Petrum daan pada Apoſtolos laïn: Orang laki-laki-ſudara, appa boat kita?

38 Makka Petrus katta padanja; Balik kamu, daan beërla ſa gnap orang derri kamu jadi bermandi dalam namma Jeſu Chriſti, pada maaf doſa: Makka mu jadi tarima anugrajahan Ruah Ulkadus.

39 Karanna djandjihan [itu] adda pada mu, daan pada anak-anamu, daan pada ſegalla [orang] jang adda djau; Barappa Tuan Allah kita menjadi pangil.

40 Daan dengan bakattahan banja laïn dia berſakſi daan adjernja, kattanja: [Liatla] makka mu jadi pegang derri aſſal erot ini.

41 Makka ſjappa deng-an, ſouca hati ſuda tarima bakattahanja, dianja jadi bermandi. Daan pada hari itu

haer]toeghedaen ontrent dzie duyſent zielen.

42 Ende ſy waren volherdende in de leere der Apoſtelen / ende in de gemeynſchap / ende in de bzekinghe des bzoodts / ende in de gebeden.

43 Ende een bzeeſe quam over alle ziele: ende vele wonderen ende tekenen geſchiedden dooz de Apoſtelen.

44 Ende alle die geloofden / waren by een / ende hadden alle dingen gemeyn.

45 Ende ſy verkochten [hare] goederen ende have / ende verdeelden deſelve aen allen / na dat elck van nooden hadde.

46 Ende dagelicx eendzachtelick in den Tempel volherdende / ende van huys tot huys bzoodt bzekende / aten ſy te ſamen met verheuginge ende eenvoudigheyt des herten:

47 Ende pzeſen Godt / ende hadden genade by het gantſche volck. Ende de Heere dede daghelicks tot de Ghemeente die ſaligh wierden.

jadi bertamba djiuwa-djiuwa ampir tiga ribus.

42 Macca dianja cotali pada adjerran Apoſtolos, daan muſina, daan pitſja roti, daan pada mintahan-doa.

43 Daan tacottan djankit pada ſegalla djiwa: macca berboatan heraan daan tanda jadi boat derri pada jang Apoſtolos.

44 Macca orang terpetſjaya ſamoä, adda de tampat ſatu: daan dianja adda [artanja] ſamoa ſammaſamma.

45 Daan dianja djuwal ampunja dianja, daan artanja: macca bagikanja pada orang [terpetſjaya] ſamoa, ſeperti adda kurang pada ſa orang-ſa orang.

46 Macca dianja ſa hari-ſa hari cotali dengan hati ſawatu dalam Beitul, daan de ruma-ruma dianja pitſja roti: [daan bagitu] dianja maccan ſamma-ſamma dengan ſoukahan daan betul hati.

47 Daan dianja pudjiken Allah, daan kabul hati ſegalla orang adda padanja. Tuan pon ſa hari-hari tamba pada Ekleſia [orang] jang jadi mumin.

Het iij. Capittel.

1 PEtrus nu ende Joannes gingen te ſamen op nae den Tempel / ontrent de upre des gebedts / zijnde de negende [upre:]

2 Ende een ſeker man / die kreupel was van ſijns moeders lijve / wierdt

Iang Bagian catiga. 3.

1 MAcca Petrus daan Joannes naik ſamma-ſamma ca Beitul, pada djam ſumbahajang, jang adda nang ca ſambilan.

2 Daan adda ſa orang jang timpang derri prot ibunja, ſjappa jadi dukum:

wierdt gedragen: welcken ſy dagelicks ſetteden aen de deure des Tempels / ghenaemt de Schoone/ om een aelmoeſſe te begeeren van de gene die in den Tempel gingen.

3 Welcke Petrum ende Joannem ſiende / als ſy in den Tempel ſouden ingaen / badt dat hy een aelmoeſſe mochte ontfangen.

4 Ende Petrus ſterck op hem ſiende / met Joanne / ſeyde / Siet op ons.

5 Ende hy hielt [de oogen] op haer/ verwachtende dat hy yet van haer ſoude ontfangen.

6 Ende Petrus ſeyde / Silver ende goudt en hebbe ick niet: maer het gene ick hebbe dat geve ick u / In den Name Jeſu Chriſti des Nazareners / ſtaet op ende wandelt.

7 Ende hem grijpende by de rechter-handt / rechtede [hem] op / ende terſtondt wierden ſijne voeten ende enckelen vaſt.

8 Ende hy opſpringende ſtondt ende wandelde/ende ginghmet haer in den Tempel / wandelende / ende ſpringende / ende lovende Godt.

9 Ende al het volck ſagh hem wandelen / ende Godt loven.

10 Ende ſy kenden hem dat hy die was / die om een aelmoeſſe geſeten hadde aen de Schoone - poorte des Tempels: ende ſy wierden vervult met verbaesthendt ende ontſettinge / over het gene dat hem geſchiedt was.

dukum: jang orang pon taruken ſa hari hari pada pintu Beitul itou, jang jadi bernamma Biſei, agar dia minta derma pada orang jang maſſok ka Beitul.

3 Sedang dia ini liat macca Petrus daan Joannes adda maſſok ca Beitul; dia minta trima derma.

4 Tetapi Petrus deng-an Joannes ſedang menentang padanja, katta; Liatla pada kami:

5 Macca dia menentang padanja; menanti trima barang appa derri dianja.

6 Daan Petrus catta: Perak daan mas beta bukan adda; Tetapi appa adda-ku, itula beta bri pada mu. Dalam namma Jeſu Chriſti Nazareni bangon daan bedjalan-la.

7 Daan memegang tanganja kanan, daan badiri-akanja: daan ſabuntár kaki daan matta-kakinja jadi togó.

8 Macca dia balompat naic, badiri, daan bedjalan, daan maſſuk deng-an dianja ca Beitul: deng-an bedjalan ca ſini ſanna, daan memudji Allah.

9 Daan ſegala rayat liat dia, macca bedjalan daan poudjy Allah.

10 Dianja pon kenalken dia, macca dia ini jang dudok agar minta derma pada pintu Beitul [jang bernamma] Biſei: Macca dianja jadi punoh tacottan, daan tatſjangan, ſebab itu jang ſuda jadi pada dia.

11 Ende als de kreupele / die gesont gemaeckt was / [aen] Petrum ende Joannem vast hielt / liep alle het volck ghesamentlick tot haer in 't voorhof / 't welck Salomons [voorhof] genaemt wordt / verbaest zijnde.

12 Ende Petrus [dat] siende / antwoordde tot het volck / Ghy Israëlitische mannen / wat verwondert ghy u over dit? ofte wat siet ghy [soo] sterck op ons / als of wy door onse eyghene kracht ofte Godtsalighedt desen hadden doen wandelen?

13 De Godt Abrahams / ende Isaacs / ende Jacobs / de Godt onser Vaderen / heeft sijn kindt Jesum verheerlickt / welcken ghy overghelevert hebt / ende hebt hem verloochent voor het aengesicht Pilati / als hy oordeelde datmen [hem] sonde los laten.

14 Maer ghy hebt den Heyligen ende Siechtveerdigen verloochent / ende hebt begeert dat u een man / die een doodt-slager was / soude geschoncken worden:

15 Ende den Vorst des levens hebt ghy gedoodet / welcken Godt opgeweckt heeft upt den dooden: waer van wy ghetuygen zijn.

16 Ende door het geloove in sijnen Name heeft sijnen Naem desen gesterckt / dien ghy siet ende kent: ende het geloove dat door hem is / heeft hem dese volmaeckte gesonthedt gegeven / in uwer aller tegenwoordigheydt.

17 En-

11 Daan sedang orang timpang itu, jang jadi sumboh, pegang pada Petrum daan Joannem, segalla umat lari samma-samma padanja deng-an tatsjangan, dalam ruma cadapan, bernamma ruma Soliman cadapan itu.

12 Tatcalla Petrus liat itu, dia katta pada umat: Orang laki laki Israël, appa mu heirani pada itu? atawa appa mu menentang padi kami, seperti kita suda boat dia bedjalan derri pada cawassa attau sakti kita sendiri?

13 Allah Ibrahim daan Isaak daan Jakub: jang Allah Bappa-bappa kita suda bermulja akan ananja Jesum, sjappa mu suda meng-hentar, daan suda basankal dia cadapan Pilatus, jang souda hukum dia jadi lepas.

14 Tetapi kamu suda basankal [Jesum] adil daan sakti itu, daan mu suda minta jadi anugra pada mu, sa orang itu pem-bunoan:

15 Daan mu suda bunoh jang Mantri-hidopan itu; jang ca manna Allah suda bankit-ken derri matti; padanja kita adda orang saksi.

16 Daan dari pada petsjajahan [dalam] nammanja suda coat-acan nammanja urang itu, jang mu liat daan kenal. Daan petsjajahan jang derri pada dia, souda membri padanja jadi sumbu bagini sakali kali, cadapan kamu samoä.

17 Mak-

17 Ende nu / broeders / ick weet dat ghy het door onwetenheydt gedaen hebt / gelijck als oock uwe Overſte:

18 Maer Godt heeft alſoo vervult / het ghene hy door den mondt aller ſijner Propheten te voren verkondight hadde / dat de Chriſtus lijden ſoude.

19 Beteert u dan / ende bekeert u / op dat uwe ſonden mogen uytgewiſcht worden: wanneer de tijden der verkoelinge ſullen gekomen zijn / van het aengeſichte des Heerē /

20 Ende hy gheſonden ſal hebben Jeſum Chriſtum / die u te voren gepredickt is:

21 Welcken de Hemel moet ontfangen tot de tijden der weder-oprechtinge aller dingen / die Godt geſproken heeft door den mondt aller ſijner heyligher Propheten van [alle] eeuwe.

22 Want Moſes heeft tot de Vaderen geſeght / De Heere uwe Godt ſal u eenen Propheet verwecken uyt uwe broederen gelijck my: dien ſult ghy hooren / in alles wat hy tot u ſpreken ſal.

23 Ende het ſal geſchieden / dat alle ziele / die deſen Propheet niet en ſal gehoort hebben / uytgeroept ſal worden uyt den volcke.

24 Ende oock alle de Propheten van Samuel aen / ende die daer na [gevolght zijn /] ſoo vele als er hebben gheſproken / die hebben oock de-

17 Makka ſakarang ſudara: beta tau mu ſouda boat itou derri pada kurang meng-arti, ſeperti pun jang Mantri-mu:

18 Tetapi Allah bagitu ſuda putuſken, appa dia ſuda batutur dahulu, derri pada mulut ſegalla Nabbi Nabbinja, macca Chriſtus menjadi meraſſa.

19 Sebab itu baiki hatimu, daan balik mu, agar doſa-doſa mu jadi ampous, bilamanna waktu ſudjokan ſuda datang derri muka Tuan:

20 Daan dia ſuroh pada mu Jeſum Chriſtum, jang jadi berrewajat dahulu:

21 Sjappa pun patut ſurga pegang, ſampei waktu, jadi berbangkit pula, ſegalla itu jang Allah ſuda berkatta, derri pada mulut ſegalla Nabbinja, derri kakal.

22 Karanna Muſa ſuda katta pada Bappa-bappa kita; Macca Tuan Allah menjadi bangkitken Nabbi ſawatu pada kamu, derri ſudara-ſudara kamu, ſeperti aku: [Macca patut] mu medengar padanja, dalam ſegalla appa appa dia menjadi katta pada kamu.

23 Daan jadi makka ſegala djiwa jang tiada menjadi medengar pada Nabbi itu, jadi berbinaſſa derri umatnja.

24 Daan ſegalla Nabbi derri Samuël daan jang komediën, barappa ſuda berkatta, dia pun ſuda britakan

se dagen te voren verkondight.

25 Ghy lieden zijt kinderen der Propheten / ende des Verbondts / het welcke Godt met onse Vaderen opgerecht heeft / seggende tot Abraham / Ende in uwen zade sullen alle ghestachten der aerde gezegent worden.

26 Godt opghewreckt hebbende sijn kindt Jesum / heeft den selven eerst tot u gesonden / dat hy u-lieden zegenen soude daer in dat hy een yeghelick [van u] afkeere van uwe boosheden.

dahulu hari-hari ini.

25 Kamu annak annak Nabbini, daan derri Bedjandjihan jang Allah badiriken pada Bappa-bappa kita: kattanja pada Ibrahim: Dalam beneh mu pun jadi berpalihara segala assal bumi.

26 Allah, sedang dia suda bankitken ananja Jesum, suroh dia sabermula pada kamu, agar paliharaken pada kamu: bagitu makka dia sa-orang-orang derri kamu tsjerey derri nakallan-mu.

Het iiij. Capittel.

1 ENde terwijle sy tot het volck spraken / quamen daer over tot haer de Priesters ende de Hooft-man des Tempels / ende de Sadduceen:

2 Seer t'onvreden zijnde / om dat sy het volck leerden / ende verkondighden in Jesu de opstandinge uyt den dooden.

3 Ende sloeghen de handen aen haer / ende settedense in bewaringe tot den anderen dagh. Want het was nu avondt.

4 Ende vele van de gene die het woordt gehoort hadden / geloofden: ende het getal der mannen wierdt ontrent vijf duysent.

5 Ende het geschiedde des anderen daeghs dat hare Overste / ende Ouderlinghen / ende Schrift-geleerde te Jerusalem vergaderden:

6 Ende Annas de Hooge-priester /

Bagian jang ca ampat. 4.

1 SEdang dianja katta pada umat, datang pun padanja Chali daan Pongulu Beitul, daan Sadduceï:

2 Jang tsjinta macca dianja adjar pada umat, daan tutor dalam Jesu bankittan derri matti.

3 Macca dianja bobo tangan padanja, daan tarukanja de penjara pada esoknja: carna adda sacaran petáng.

4 Daan banja orang jang souda dengar rewajat itu dianja petsjaya: macca jadi bilangan orang laki laki ampir lima ribus.

5 Daan jadi pada esoknja macca datang samma samma Mantrinja, daan orang Tuwa-tuwa, daan Chatib de Irrusalim,

6 Daan Annas jang Chalifa, daan Caja-

ſter/ende Cajaphas/ende Joannes/ ende Alexander / ende ſoo vele daer van het Hooghe-prieſterlick geſtachte waren.

7 Ende als ſy'se in het midden geſtelt hadden/ vraeghden ſy/ Door wat kracht / ofte door wat name hebt ghy-lieden dit gedaen?

8 Doe ſeyde Petrus / vervult zynde met den Heyligen Geeſt / tot haer / Ghy Overſte des volcks / ende ghy Ouderlingen Iſraels /

9 Alſoo wy heden rechtelick onderſocht worden over de weldaedt aen een kranck menſche[geſchiedt/] waer door hy geſont geworden is:

10 Soo zy u allen kenlick / ende den gantſchen volcke Iſraels / dat door den Name Jeſu Chriſti des Nazareners / dien ghy ghekruyſt hebt/welcken Godt van den dooden heeft opgheweckt / door hem [segge ick] ſtaet deſe hier voor u geſont.

11 Deſe is de ſteen / die van u de bouw-lieden veracht is / welcke tot een hooft des hoecks geworden is.

12 Ende de ſalighedt en is in geenen anderen. Want daer en is ock onder den hemel geenen anderen Naem / die onder de menſchen gegeven is / door welcken wy moeten ſaligh worden.

13 Sy nu ſiende de vrymoedigheydt Petri ende Joannis / ende vernemende dat ſy ongeleerde ende ſlechte menſchen waren / verwonderden haer/ende kenden haer dat ſy met Jeſu geweeſt waren.

14 Ende ſiende den menſche by haer

Cajaphas, daan Joannes, daan Alexander, daan barappa adda derri aſſal Chali beſar.

7 Daan ſedang dia tarukanja de tenga, dianja tanja: Dalam cawaſſa appa, attau dalam namma appa kamu ſuda boat ini?

8 Tella itu Petrus punuh Ruah Ulkadus katta padanja; Mantri mantri umat[ini]daan orang Tuwa tuwa Iſraël,

9 Djikkalau kita jadi bertanja ſakaran ini, derri berboatan itu baik [jang jadi] pada orang ſakit [ini,] derri pada appa dia jadi ſumboh;

10 Tahula kamu ſamoä daan ſegalla umat Iſraël, macca dalam namma Jeſu Chriſti Nazareni itu, ſjappa mu ſouda gantong ka krus, jang ca manna Allah ſouda bankit-akan derri matti, derri pada dia jang ini badiri ſumboh kadapan kamu.

11 Dia ini adda batu itu jang jadi berbantjy derri kamu jure-pruſa, ſjappa jadi pada kapalla udjong.

12 Daan tiadda dalam barang ſjappa laïn muminan. Tiadda pun namma laïn debaua ſurga, jang jadi bri de antara manuſia, dalam ſjappa patut kita jadi memboät mumin.

13 Sedang dianja liat hati-brani Petri daan Joannis, daan ſuda tahu, macca dianja orang jang tiadda beradjar daan tiadda tahu arti, dianja heiraan. Dianja kenalkenja, macca ſuda adda deng-an Jeſu.

14 Tatcalla dianja pun liat orang

haer staen die genesen was / en hadden sy niet daer tegen te seggen.

15 Ende haer geboden hebbende upt te gaen buyten den Raedt / overlepden sy met malkanderen /

16 Seggende / Wat sullen wy dese menschen doen ? Want datter een bekent teecken door haer geschiedt sy / is openbaer allen die te Jerusalem woonen / ende wy en konnen het niet loochenen.

17 Maer op dat het niet meer ende meer onder het volck verspreydt en worde / laet ons haer scherpelick dreygen / dat sy niet meer tot eenigh menschе in desen Naem en spreken.

18 Ende als sy'se geroepen hadden / sepden sy haer aen / dat sy gantschelick niet en souden spreken / noch leeren / in den Name Jesu.

19 Maer Petrus ende Joannes antwoordende sepden tot haer / Oordeelt ghy / of het recht is voor Godt / u-lieden meer te hooren dan Godt.

20 Want wy en konnen niet laten te spreken het gene wy gesien ende gehoort hebben.

21 Maer sy dreyghdense noch meer / ende lietense gaen / niets vindende hoe sy'se straffen souden / om des volcks wille : want sy verheerlickten alle Godt over het gene datter geschiedt was.

22 Want de menschе was meer dan

itu badiri deng-an dianja jang jadi boat sumboh ; dianja tiadda dapat barang appa katta kadapanja.

15 Tetapi tella dia souda suroh macca dianja kaluwar derri campong-an , dianja kira - kira samma samma ,

16 Kattanja : Appa menjadi kita boat pada manusia-manusia ini ? Karanna macca tanda sawatu jang kenal-urang menjadi boat derri pada dianja , [itoula] jata sudah pada samuanja jang dudok de Irrusalim : macca kita tiadda boleh basankal.

17 Tetapi agar[itu]tiadda lebeh jadi bertjerey de antara umat:beër-la kita arrham padanja sang-at , djangan dianja lagi katta dalam namma ini pada barang manusia.

18 Macca tella dianja pangil akanja , dia suroh djangan dianja katta atawa beradjar barang parakarra dalam namma Jesu.

19 Tetapi Petrus daan Joannes menjaut daan katta padanja : Kira-kirala kamu sendiri , djikkalau adda betul kadapan Allah , medengar lebeh pada kamu , derri medengar pada Allah.

20 Kita tiadda boleh tida berkatta appa kita suda liat daan suda dengar.

21 Tetapi dianja sedang suda lagi arrham akanja , bri lepas padanja , [karannanja]tiadda mendapat , sebab appa bersixa akan dianja , tagal umat: karanna samuanja pudjiken Allah sebab itu jang suda jadi.

22 Karanna manusia itu umornja lebeh

dan veertigh jaren oudt / aen welcken dit teecken der geneſinge gheſchiedt was.

23 Ende ſy los gelaten zijnde quamen tot den haren / ende verkondighden al wat de Overpriesters ende de Ouderlingen tot haer geseght hadden.

24 Ende als deſe [dat] hoorden / hieven ſy eendrachtelick [hare ſtemme op tot Godt / ende ſeyden / Heere / ghy zijt de Godt / die gemaeckt hebt den hemel / ende de aerde / ende de zee / ende alle dingen die in deſelve zijn.

25 Die door den mondt Davids uwes knechts geſeght hebt / Waerom woeden de Heydenen / ende hebben de volcken ydele dinghen bedacht?

26 De Koningen der aerde zijn [te ſamen] opgeſtaen / ende de Overſte zijn by een vergadert / tegen den Heere / ende tegen ſijnen Geſalfden.

27 Want in der waerheydt zijn vergadert tegen uw' heyligh kindt Jeſum / welcken ghy geſalft hebt / beyde Herodes / ende Pontius Pilatus / met de Heydenen ende de volcken Iſraëls:

28 Om te doen al wat uwe hant ende uwen raedt te voren bepaelt hadde dat geſchieden ſoude.

29 Ende nu [dan /] Heere / ſiet op hare dreyginghen / ende geeft uwen dienſtknechten met alle vrymoedigheyt uw' woort te ſpreken.

30 Daer in / dat ghy uwe handt uytſtreckt tot geneſinge / ende dat teke-

lebeh ampat puloh tawun, pada ſjappa jadi tanda ini, dia jadi memboat ſombuh.

23 Daan ſedang dianja jadi lepas, datang-nja pada ſubat-nja, daan tutorken ſamoa appa Chali beſar daan orang Tuwa-tuwa ſuda katta padanja.

24 Tella dianja ſuda dengar [itu,] ancatnja ſamma-ſamma ſuaranja pada Allah, daan katta: Tuan, mu Allah itu, jang jadiken ſurga, daan bumi, daan laout, daan barang appa ſamoa jang adda dedalamnja.

25 Jang ſuda katta derri pada mulut annamu Davud: Appa ingar-bangar Kaffiri, daan umat-umat ſuda kira kira appa tiada gunah?

26 Radja-radja bumi ſuda bangon, daan Mantri-mantri ſuda datang ſamma-ſamma, kadapan Tuan, daan kadapan Chriſtum dia.

27 Karanna ſa benar ſuda datang ſamma ſamma kadapan annamu ſakti Jeſum, jang mu ſuda berminjami, Herodes pun, daan Pontius Pilatus, deng-an Kaffiri daan umat-umat Iſraël:

28 Agar dianja boat, appa tangan mu daan berbitſjara-mu ſuda ator-akan dahulu, agar jadi.

29 Daan ſacaran Tuan menentang pada arrham-nja, daan beri pada hamba-mu, deng-an ſegala hatibrani berkattaken kattahan-mu.

30 Dengan kadjangken mu tangan mu pada memboat ſumbu, daan

tekenen ende wonderen geſchieden dooꝛ den Naem van uw' heyligh kindt Jeſus.

31 Ende als ſy gebeden hadden/ wierdt de plaetſe / in welcke ſy vergadert waren/beweeght. Ende ſy wierden alle vervult met den Heyligen Geeſt/ende ſpꝛaken het wooꝛt Godts met vꝛymoedighepdt.

32 Ende der menighte van de gene die geloofden / was een herte ende[een]ziele: ende niemandt en ſeyde dat pet van het gene hy hadde / ſijn eygen ware / maer alle dingen waren haer gemeyn.

33 Ende de Apoſtelen gaven met groote kracht ghetuygheniſſe van de opſtandinghe des Heeren Jeſu: ende daer was groote genade over haer alle.

34 Want daer en was oock niemant onder haer die gebꝛeck hadde. Want ſoo vele als'er beſitters waren van landen ofte huyſen / die verkochten ſy / ende bꝛachten den pꝛijs der verkochte[goederen /]ende lepden [dien] aen de voeten der Apoſtelen.

35 Ende aen een yegelick wiert uytgedeelt nae dat elck van noode hadde.

36 Ende Joſes / van de Apoſtelen toegenaemt Barnabas (het welck is/ overgeſet zijnde / een ſone der vertrooſtinge) een Levijt / van geboꝛte uyt Cypꝛen /

37 Alſoo hy eenen acker hadde / verkocht [dien /] ende bꝛacht het geldt /

pada jadi tanda daan berboatan heraan derri pada nammaAnnamu ſakti Jeſu.

31 Makka tella dianja menjumbah ſuda; tampat itu jadi begrá, demanna dianja ſuda datang ſammaſamma. Daan ſamuanja jadi punuh Roah Ulkadus: makka dianja berkatta pata-hu Allah deng-an hati brani.

32 Makka hati daan djiwa cawan jang petſjaya adda ſatu: Daan ſa-orang bukan katta makka barang appa derri artanja dia ampunja ſouda: tetapi dianja adda ſegalla arta ſamma-ſamma.

33 Daan jang Apoſtoli dalam kawaſſa beſar bri ſakſihan derri bankittan Tuan Jeſu: fermang pun beſar adda atas ſamoanja.

34 Sa-orang pun tiadda kurang de antaranja. Karanna barappa [orang] pegang bendang, attawa ruma-ruma, djawalnja,daan bawa harganja derri itu jang jadi berdjawal, daan tarunja pada kaki Apoſtolos.

35 Makka jadi berbagi pada ſagnap orang, ſeperti ſa orang adda berguna.

36 Makka Joſes, jang pun derri jang Apoſtolos jadi bernamma Barnabas (artinja Anac-menghiborhan) Levita, aſſalnja derri Cypris;

37 Tella dia adda bendang, djuwalnja,[daan] bawa dinnar itu, daan

tarunja

geldt / ende lepde het aen de voeten der Apoſtelen.

Het v. Capittel.

1 ENde een ſeker man met name Ananias/met Sapphira ſijn wijf / verkocht een have:

2 Ende ontrock van den prijs / ook met mede-weten ſijns wijfs: ende bracht een ſeker deel / ende lepde [dat] aen de voeten der Apoſtelen.

3 Ende Petrus ſepde / Anania/ waerom heeft de Satan uw' herte vervult / dat ghy den Heplighen Geeſt liegen ſoudet/ende ontrecken van den prijs des landts?

4 Soo het gebleven ware / en bleef het niet uwe? ende verkocht zijnde / en was het niet in uwe macht? Wat is het dat ghy deſe daedt in uw' herte hebt voor-genomen? Ghy en hebt den menſchen niet gelogen / maer Gode.

5 Ende Ananias deſe woorden hoorende viel neder / ende gaf den gheeſt. Ende daer quam groote vreeſe over alle die dit hoorden.

6 Ende de jongelingen opſtaende ſchickten hem toe / ende droegen [hem] upt / ende begroeven [hem.]

7 Ende het was ontrent drie uyren daer nae / dat ook ſijn wijf daer in quam/ niet wetende watter geſchiedt was:

8 Ende Petrus antwoordde haer / Seght my / hebt ghy-lieden het landt voor ſoo veel verkocht?

tarunja pada kaki Apoſtolos.

Iang Bagian ka-lima. 5.

1 DAan barang orang nammanja Ananias,denganSaphira bininja, djuwal barang arta.

2 Daan dia pegang barang appa blackan derri harga itu,dengan ſa tahu bininja. Makka dia baua barang ſa bagian, daan tarunja pada kaki Apoſtolos.

3 Tetapi Petrus kattaken : Anania, karanna appa Seitan punuhken hatimu , agar berduſta pada Ruah Ulkadus , daan pegang barang appa blackan derri harga bendang?

4 Bukan djikka ſuda tingal , itu tingal pada-mu djuga ? Daan ſedang jadi berdjuwal , [bukan] adda dalam kawaſſa-mu ? Appa [mulanja] mu dalam hatimu ſuda taru berboatan ini? Mu bukan ſuda berduſta pada manuſia , tetapi pada Allah.

5 Tella Ananias dengar bakattahan ini, dia djatu, daan putus aruhanja. Makka jadi takuttan beſar pada ſamoanja jang dengar inila.

6 Daan urang muda bangun , hadirkanja , makka ſedang ſuda kaluwarken , dia tanam-nja.

7 Makka jadi lalu ampir tiga djam , bininja jang tiadda tahu appa jadi , [pun] maſſok.

8 Daan Petrus kattaken padanja: Tutorla pada beta , djikka mu ſuda djuwal bendang pada banjak bagi-

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Ende ſy ſeyde/ Jae/ voor ſoo veel.

9 Ende Petrus ſeyde tot haer/ Wat is 't dat ghy onder u hebt over een gheſtemt te verſoecken den Geeſt des Heeren? Siet de voeten der ghene die uwen man begraven hebben zijn voor de deure/ ende ſullen u uytdragen.

10 Ende ſy viel terſtondt neder voor ſijne voeten/ende gaf den geeſt. Ende de jongelingen inghekomen zijnde vonden ſe doodt/ ende droegen[ſe] upt/ ende begroeven[ſe] by haren man.

11 Ende daer quam groote vreeſe over de geheele Gemeynte/ ende over alle die dit hoorden.

12 Ende door de handen der Apoſtelen geſchiedden vele teecke-nen ende wonderen onder het volck: Ende ſy waren alle eendrachtelick in het Voor-hof Salomons.

13 Ende van de andere en durfde niemandt ſich by haer voegen: maer het volck hield ſe in groot-achtinge.

14 Ende daer wierdender meer ende meer toegedaen/ die den Heere geloofden / menighten beyde van mannen ende van vrouwen.

15 Alſoo dat ſy de kranche uyt-droegen op de ſtraten / ende leyden op bedden ende beddekens / op dat als Petrus quam / ook maer de ſchaduwe yemant van haer beſchaduwen mochte.

16 Ende ook de menighte uyt de

tu? Daan dia katta, Yä, pada banja bagitu.

9 Makka Petrus katta padanja; Appa itu, mu ſuda fakat ſamma ſamma tſjobaken Ruah Tuan? Liatla kaki orang jang ſuda tanam laki-mu adda ampir pintu, daan dianja menjadi kaluwarken-mu.

10 Daan dia djatu ſegrá pada kaki-nja, daan putus njawa. Makka ſedang orang muda ſuda maſſok, dianja mendapatnja matti, dianja pun kaluwarkanja, daan tanam-nja ſamma lakinja.

11 Makka jadi takuttan beſar pada ſegalla Ekleſia, daan pada orang ſamoa jang dengar [itu.]

12 Derri pada tangan Apoſtolos jadi pun banja tanda tanda daan berboatan heraan de antara umat. Makka dianja ſamoa adda ſamma hati dalam bile itu kadapan Suliman ampunja.

13 Makka derri orang laïn barang ſjappa tiadda brani turut dengan dianja: Tetapi umat terdjundjung akanja.

14 Lebeh orang pun jang petſjaya jadi bertamba pada Tuan, banjak orang laki laki daan parampuan.

15 Bagitu makka dianja membawa kaluwar de djalan orang-ſakit, tarukanja pun pada caſſur daan mitti-tidor, agar ſedang Petrus datang, bajang-nja djuga berbajang akan barang derri dianja.

16 Bakumpol pon [rajat] banjak derri

de omliggende ſteden quam gheſamentlick te Jeruſalem/ brengende krancke/ ende die van onrepne geeſten gequelt waren: welcke alle geneſen wierden.

17 Ende de Hooge-prieſter ſtont op/ ende alle die met hem waren (welcke was de ſecte der Sadduceen) ende wierden vervult met nijdigheydt.

18 Ende ſloegen hare handen aen de Apoſtelen/ ende ſetteden'ſe in de gemeyne gevangeniſſe.

19 Maer de Enghel des Heeren opende des nachts de deuren der gevangeniſſe/ende leydde'ſe uyt/ende ſeyde:

20 Gaet henen / ende ſtaet/ ende ſpreeckt in den Tempel tot het volck alle de woorden deſes levens.

21 Als ſy nu [dit] gehoort hadden / ginghen ſy teghen den morgen-ſtondt in den Tempel / ende leerden. Maer de Hooge-prieſter / ende die met hem waren / gekomen zijnde riepen den Raedt te ſamen / ende alle de Oudſte der kinderen Iſraëls / ende ſonden na den kercker / om haer te halen.

22 Doch als de Dienaers daer quamen/en vonden ſy haer in de gevangeniſſe niet/ maer keerden wederom/ende boodtſchapten[dit/]

23 Seggende/ Wy vonden wel den kercker met alle verſekerthept toegeſloten/ ende de wachters buyten ſtaende voor de deuren / maer als wy [die] gheopent hadden en

derri kota-kota kuliling ka Irruſalim, membawa orang penjakit, daan jang jadi beruſe derri ruah nadjis; jang jadi ſumboh ſamoanja.

17 Makka bangun Chalifa itu, daan ſamoanja jang adda deng-an dia (ſjappa adda djenis urang Sadduceï) daan dianja jadi punuh irihati.

18 Daan bobo-ken tanganja pada jang Apoſtolos, makka tarukanja de penjara-maſſing-maſſing itu.

19 Tetapi Malaïkat Tuan de malam bukaken pintu penjara, daan ſedang dia pimpinja kaluwar, kattatanja:

20 Pegi mu ſamoä, badiri dedalam Beitul, daan katta-katta pada umat ſegalla patahu derri hidopan ini.

21 Tella dianja ſuda dengar[itu,] ampir pagi hari dianja maſſok kaKebith; makka dianja mengadjer [pada orang.] Tetapi Chalifa itu, daan jang deng-an dia ſedang ſuda datang, dia pangil ſamma ſamma Sjaurat berbitſjara, daan ſegalla orang Tuwa-tuwa anak Iſraïl. Makka dianja ſuroh [orang] pada penjara agar membawakanja

22 Tetapi ſakei itu ſedang datang, tiadda bertemukanja de penjara: daan dia kombali, britakan itu,

23 Kattanja: Kita ſuda bertemu penjara itu berkontſji betul ſakali kali, daan orang berdjagga badiri deluwar kadapan pintu. Tetapi tella kita buka, tiadda bertemu-ku ba-

vonden wy niemandt daer binnen.

24 Doe nu de [Hooge-]priester/ ende de Hooftman des Tempels / ende de Overpriesters dese woorden hoorden / wierden sy twijffelmoedigh over haer / wat doch dit worden soude.

25 Ende daer quam een / ende boodtschapte haer/seggende/ Siet/ de mannen die ghy in de gevanghenisse geset hebt / staen in den Tempel / ende leeren het volck.

26 Doe gingh de Hooftman henen/ met de Dienaren/ ende brachtse / [doch] niet met gewelt. (want sy vreesden het volck / op dat sy niet gesteenight en wierden.)

27 Ende als sy haer gebracht hadden/ stelden sy'se voor den Raet: ende de Hooghe-priester vraeghde haer / ende seyde /

28 Hebben wy u niet ernstelick aengheseght / dat ghy in desen name niet en soudet leeren? ende siet/ ghy hebt met dese uwe leere Jerusalem vervult / ende ghy wilt het bloedt deses menschen over ons brengen.

29 Maer Petrus ende de Apostelen antwoordden / ende seyden / Men moet Gode meer gehoorsaem zijn dan den menschen.

30 De Godt onser vaderen heeft Jesum opgeweckt / welcken ghy omgebracht hebt / hangende[hem] aen het hout.

31 Desen heeft Godt door sijne rechter-[handt]verhooght [tot] eenen Vorst ende Salighmaker / om Israel

rang sjappa dedalam.

24 Sedang jang Chalifa, daan Pang-ratus Beitul, daan segalla Chali besar dengar kattahan ini, dia bimbang hati sebab dianja, appa jadi itu.

25 Tetapi sa orang datang, jang bri tahu akanja, daan katta, Liatla, orang itu jang mu suda taru de penjara, adda badiri dalam Beitul, daan adjer akan umat.

26 Tella itu pegi Pang-ratus deng-an sakey, daan hentarkanja tida dengan anjaya (karanna dianja takot umat itu, agar djang-an menlimparnja deng-an batu.)

27 Sedang pun suda hentarkanja, taruken dianja cadapan Sjaurattan. Makka jang Chalifa bertanja akan, daan katta,

28 Bukan kita suda passan kras pada-mu, jang-an mu adjer dalam namma ini? daan liatla, mu suda punuhken Irrusalim deng-an adjerranmu, daan mau hentar dara orang ini atas kita.

29 Petrus deng-an jang Aposto-los menjaut, kattanja: Patut lebeh kita medengar akan Allah derri pada akan manusia.

30 Allah derri bappa-bappa kita bangonken Jesum itu, jang mu suda bunoh, mengantongken dia ka kaju.

31 [Jesum] ini Allah suda ankat deng-an tang-an kanamnja [pada] Mantri daan Saluwani, agar bri pada

Iſrael te gheven bekeeringe ende vergevinge der ſonden.

32 Ende wy zijn ſijne ghetuygen van deſe woorden: ende oock de Heylige Geeſt / welcken Godt gegeven heeft den genen die hem gehoorſaem zijn.

33 Als ſy nu [dit] hoorden verſtede haer [het herte /] ende hielden raedt om haer te dooden.

34 Maer een ſeker Phariſeus ſtondt op in den Raedt / met name Gamaliël / een Leeraer der Wet / in weerde gehouden by al het volck / ende geboodt datmen de Apoſtelen een weynigh ſoude doen buyten [ſtaen.]

35 Ende ſeyde tot haer / Ghy Iſraëlitiſche mannen / ſiet voor u wat ghy doen ſult / aengaende deſe menſchen.

36 Want voor deſe daghen ſtondt Theudas op / ſeggende dat hy wat was / dien een getal van ontrent vier hondert mannen aenhingh: welcke is omgebracht / ende alle die hem ghehoor gaven zijn verſtroyt / ende tot niet gworden.

37 Na hem ſtondt op Judas Galileus / in de dagen der beſchrijvinge / ende maeckte veel volcks afvalligh achter hem: eñ deſe is oock vergaen / ende alle die hem gehoor gaven / zijn verſtroyt gworden.

38 Ende nu ſegge ick u-lieden / houdt af van deſe menſchen / ende laetſe [gaen /] want indien deſen raedt / ofte dit werck uyt menſchen is /

da Iſraël membaliknja hati daan maaf doſa.

32 Daan kita adda ſakſinja derri kattahan ini: Bagitu pun Ruah itu Ulkadus jang Allah ſuda bri pada ſjappa habar akanja.

33 Sedang dianja dengar [itu] tabelá [hatinja,] daan pitſjaraken binaſſa-akan dianja.

34 Tetapi ſa orang Phariſeüs, nammanja Gamaliël, bangun dalam Sjaurattan, jang orang Pang-adjer Sabda [Allah,] jang jadi berhormat capada ſegalla umat: dia ini paſſan, makka ſurohnja nang Apoſtolos ſedikit kaluwar.

35 Makka dia katta padanja: Orang Iſraëlite, Ingatla pada kamu ſendiri, appa mu menjadi boat pada orang ini.

36 Karanna dahulu derri pada hari hari ini ſuda bangon Theudas, kattanja dia adda barang orang [beſar,] pada ſjappa bergantong bilangan orang ſeperti ampat ratus: jang ini jadi berbinaſſa, daan ſamoa jang medengar padanja jadi tjerey-merey daan jadi pada barang tida.

37 Komodiën jang ini bangun Judas Galileus, pada hari-hari terſurat: daan dia hela belackanja umat banja; Makka dia jadi berbinaſſa, daan ſamoanja jang medengar pada dia, jadi tjerey-merey.

38 Makka ſakarang aku katta pada-mu, meningalken manuſia ini, daan beërla akanja pegi. Karanna djikkalau pitſjara attawa berboatan ini

is/ soo sal het gebroken worden.

39 Maer indien het uyt Godt is/ soo en kont ghy dat niet breken/ op dat ghy niet misschien gevonden en wordt oock tegen Godt te strijden.

40 Ende sy gaven hem gehoor: ende als sy de Apostelen tot haer geroepen hadden geesselden sy [deselve/] ende gheboden [haer] dat'se niet en souden spreken in den Name Jesu: ende lieten'se gaen.

41 Sy dan ginghen henen van het aengesicht des Raets/ verblijdt zijnde dat sy waren weerdigh gheacht geweest om sijns Naems wille smaethepdt te lijden.

42 Ende sy en hielden niet op alle dage in den Tempel / ende by de huysen te leeren/ende Jesum Christum te verkondigen.

ini adda derri manusia, jadinja terpitsja djuga.

39 Tetapi djikkalau adda derri Allah, mu tiadda dapat pitsjaken itu: agar djangan bertemunja kamu barang parrakarra melawan pada Allah.

40 Makka dianja medengar-akan dia: daan sedangnja suda pangil jang Apostolos dedalam, dia pukol akannja, daan suroh tiadanja katta dalam namma Jesu: daan dia melepas akannja.

41 Dianja pun pegí derri muka Sjaurattan [itu] deng-an bersuka: sebab dianja jadi berkira mengharga, tahan maluhan karanna Nammanja.

42 Sa hari-hari pun dianja tiadda brenti meng-adjer, daan kissakan Jesum Christum, dalam Beitul daan de ruma.

Het vj. Capittel.

1 Ende in deselve daghen/ als de Discipelen vermenighvuldighden/ ontstondt een murmureeringhe der Grieckschen teghen de Hebreen/ om dat hare weduwen in de daghelickschen bedieninghe versuymt wierden.

2 Ende de twaelve riepen de menighte der Discipelen tot haer/ ende seyden/ Het en is niet behoorlick dat wy 't woordt Godts nalaten/ ende de tafelen dienen.

3 Siet dan om/ Broeders/ naer seven mannen uyt u/ die [goet] getuy-

Iang Bagian ka-anam. 6.

1 TEtapi pada hari hari itu, sedang murit jadi banja, bassungut orang Gregu pada jang Hebreos, karanna pada parampuanja balou tiadda jadi kira kira, dalam kardjahan-berbagi-sahari hari itu.

2 Makka sedang jang duablas itu suda pangil samma cawan murit-murit, kattanja: Tiada patut kita tingal akan bakattahan Allah, daan bersewita pada kuda kuda.

3 Sebab itu liatla sudara-sudara, kamu [mendapat] derri kamu tudjo orang,

tuygeniſſe hebben / vol des Heyli-
gen Geests ende der wijſheyt / welc-
ke wy mogen ſtellen over deſe noo-
dige ſaecke.

4 Maer wy ſullen volherden in
den gebede / ende in de bedieninghe
des woordts.

5 Ende dit woordt behaeghde
alle de menighte: ende ſy verkoren
Stephanum / eenen man vol des
geloofs ende des Heyligen Geests /
ende Philippum / ende Prochorum /
ende Nicanorem / ende Timonem /
ende Parmenam / ende Nicolaum /
eenen Jode-ghenoot van Antio-
chien.

6 Welcke ſy voor de Apoſtelen
ſtelden: ende [deſe /] als ſy gebeden
hadden / leyden haer de handen op.

7 Ende het Woordt Godts
wies / ende het getal der Diſcipelen
vermenighvuldighde te Jeruſalem
ſeer: ende een groote ſchare der
Prieſteren wierdt den geloove ghe-
hoorſaem.

8 Ende Stephanus vol ghe-
loofs ende krachts / dede wonderen
ende groote teeckenen onder het
volck.

9 Ende daer ſtonden op / ſom-
mige die waren van de Synagoge /
genaemt der Libertinen / ende der
Cyreneers / ende der Alexandrinen /
ende der gene die van Cilicia ende
Aſia waren / ende twiſteden met
Stephano:

10 Ende ſy en konden niet we-
derſtaen de wijſheyt ende den geeſt /

orang, punuh Ruah Ulkadus daan
budiman, ſjappa kita taruken atas
hal ini jang berguna.

4 Makka kita jadi beringat pada
ſumbayang daan kardjahan pattahu.

5 Daan bakanan kattahan [ini]
kadapan ſegalla cawan: Makka dia-
nja mempileh Stephanum, orang la-
ki-laki jang punuh pitſjajahan daan
RuahUlkadus, daanPhilippum, daan
Prochoron, daan Nikanora, daanTi-
mona, daan Parmenan, daan Nicola-
um jang orang bateman derri Antio-
chia.

6 Jang ini dianja taru kadapan
jang Apoſtolos: daan ſedang dia ſu-
da ſumbajang tarukanja tangan atas
dianja.

7 Makka pattahu Allah bertim-
bul, daan bilangan murit berbanjaran
ſangat de Irruſalim: daan rayat ba-
nja derri Chali medengar pada pe-
tſjayahan itu.

8 Makka Stephanus punuh pe-
tſjayahan daan kawaſſa, memboat
bakardjahan heraan daan tanda be-
ſaer de dalam umat.

9 Daan bangon barang orang
derri Synagoga, jang bernamma Li-
bertini, daan Cyrenei, daan Alexan-
drini, daan[orang]derri Cilicia daan
Aſia: makka dianja berdawa dengan
Stephanus.

10 Daan dianja tiadda dapat ba-
diri cadapan budiman daan ruah,

door welcken hy sprack.

11 Doe maeckten sy mannen upt / die seyden / Wy hebben hem hooren spreken lasterlicke woorden tegen Mosem ende Godt.

12 Ende sy beroerden het volck / ende de Ouderlinghen / ende de Schrift-geleerde: ende [hem] aenvallende grepen sy hem / ende leyden [hem] voor den Raedt.

13 Ende stelden valsche getuygen / die seyden / Dese menschen houdt niet op lasterlicke woorden te spreken tegen dese heylige plaetse / ende de Wet.

14 Want wy hebben hem hooren seggen / dat dese Jesus de Nazarener dese plaetse sal verbreken / ende [dat] hy de zeden veranderen sal / die ons Moses overghelevert heeft.

15 Ende alle die in den Raedt saten / de oogen op hem houdende / saghen sijn aengesichte als het aengesicht eenes Engels.

derri pada jang manna dia berkatta.

11 Tella itu dianja souro-sembounjy orang jang berkatta : Kita suda dengar, dia tutor bakattahan harami cadapan Musa daan Allah.

12 Daan dianja begra-akan umat, daan orang Tuwa-tuwa itu, daan Chatib. Makka dianja bangun, rebotnja pegi, daan antarken dia ka Sjaurattan.

13 Makka dianja taruken sakfi dusta jang berkatta : Jang manusia ini tida brenti katta-katta bakattahan harami kapada tampat sakti ini daan kapada Sabda.

14 Karanna kita suda dengar, dia katta makka Jesus Nazarenus itu jadi romba tampat ini, daan laïn-akan esteadat itu jang Musa suda bri pada kita.

15 Makka samoanja jang dudok dalam Sjaurattan sedang menentang padanja, dia liat mukanja seperti muka Malaïcat.

Het vij. Capittel.

1 ENde de Hooghe-priester seyde / Zijn dan dese dingen alsoo?

2 Ende hy seyde / Ghy mannen broeders ende vaders / hooret toe / De Godt der heerlickheydt verscheen onsen vader Abraham noch zijnde in Mesopotamia / eer hy woonde in Charran:

3 Ende seyde tot hem / Gaet upt uw' lant / ende upt uw' maeghschap /

Iang Bagian ka-tudju. 7.

1 MAkka jang Chalifa katta: Addala itu bagini?

2 Tetapi dia katta : Orang sudara, daan bappa-bappa, dengarla : Allah muljahani [itu] kaliatan akan bappa kita Ibrahim, sedang dia adda de Mesopotamia, dahulu dia dudok de Charran :

3 Daan dia katta padanja ; Kaluwar derri daratan mu daan derri asal

ſchap / ende komt in een landt dat ick u wijſen ſal.

4 Doe gingh hy uyt het landt der Chaldeen / ende woonde in Charran. Ende van daer / nae dat ſijn vader gheſtorven was / bracht hy hem over in dit landt / daer ghy nu in woonet.

5 Ende hy en gaf hem geen erfdeel in het ſelve / oock niet eenen voetſtap: ende beloofde dat hy hem het ſelve tot een beſittinghe geven ſoude / ende ſijnen zade na hem / als hy [noch] geen kindt en hadde.

6 Ende Godt ſprack alſoo / dat ſijn zaedt vremdelingh zijn ſoude / in een vremt landt / ende [dat] ſy het ſouden dienſtbaer maken / ende qualick handelen vier hondert jaren.

7 Ende het volck dat ſy dienen ſullen / ſal ick oordeelen / ſprack Godt. Ende daer nae ſullen ſy uytgaen / ende ſy ſullen my dienen in deſe plaetſe.

8 Ende hy gaf hem het verbont der beſnijdeniſſe / ende alſoo gewan hy Iſaac / ende beſneedt hem op den achtſten dagh: ende Iſaac [gewan] Jacob / ende Jacob de twaelf Patriarchen.

9 Ende de Patriarchen nijdigh zijnde verkochten Joſeph / [om] na Egypten [gebracht te worden:] ende Godt was met hem.

10 Ende verloſte hem uyt alle ſijne verdruckinghen / ende gaf hem genade ende wijſheydt voor Pharao den Koningh van Egypten / ende

ſal mu: daan datang pada daratan jang aku menjadi tundjok pada mu.

4 Tella itu ſedang dia kaluwar ſuda derri daratan Chaldea, dia dudok de Charran. Daan derri ſitu, comediën bappanja ſuda matti, dia antarken dia ka daratan ini, demanna kamu ſacaran dudok.

5 Makka dia tiadda bri akanja de [daratan] ini, arta puſaka, ſa tanda kaki pun tida. Daan dia bedjandji akanja, membri itu pada [dia] ampunja, daan pada benehnja komodiën pada dia, ſedang tiadda anak padanja.

6 Daan Allah katta bagini: Makka benehnja jadi horgay de daratan orang laïn: makka dia jadi ſurakanja daan memboat djahat padanja, ampat ratus tawun.

7 Daan pada umat itu pada ſjappa dianja batuan, aku menjadi hukkum, katta Allah. Makka comediën pada itu, dia menjadi kaluwar, daan faſuro pada aku de tampat ini.

8 Makka dia bri akanja kawul itu ſunottan. Daan bagitu dia beranak Iſaak, daan ſunotken dia pada hari jang ka-delapan; daan Iſaak [beranak] Jakub, daan Jakub duablas Patriarchas itu.

9 Daan ſedang jang Patriarchæ ſamoa iriati pada Juſuf, dia djuwalnja [agar jadi hentar] ka Nagri Miſri. Makka Allah adda deng-an dia.

10 Daan dia lepaſkanja derri ſegalla tſjintahanja, daan bri-akanja maaf daan budiman kadapan Pharao Radja Nagri Miſri, daan taruken

 dia

ende hy ſtelde hem tot een Overſte over Egypten / ende ſijn gheheel huys.

11 Ende daer quam een hongers-noodt over het gheheele landt van Egypten ende Chanaan / ende groote benauwthepdt : ende onſe vaders en vonden geen ſpijſe.

12 Maer als Jacob hoorde dat in Egypten koren was / ſondt hy onſe vaders eerſtmael upt.

13 Ende in de tweede [repſe] wiert Joſeph ſijnen broederen bekent / ende het geſlachte Joſephs wierdt Pharaoni openbaer.

14 Ende Joſeph ſondt henen / ende ontboodt ſijnen vader Jacob / ende alle ſijn gheſlachte / [beſtaende] in vijf en tſeventigh zielen.

15 Ende Jacob quam af in Egypten / ende ſtierf / hy ſelve ende onſe vaders.

16 Ende ſy wierden over-ghebracht nae Sichem / ende geleght in het graf het welck Abraham gekocht hadde voor een ſomme gelts / van de ſonen Emmors [des vaders] van Sichem.

17 Maer als nu de tijt der belofte / die Godt Abraham geſworen hadde / genaeckte / wies het volck / ende vermenighvuldighde in Egypten :

18 Tot dat een ander Koningh opſtondt die Joſeph niet gekent en hadde.

19 Deſe gebruyckte liſtighepdt tegen ons geſlachte / ende handelde qua-

dia pada Mantri atas Nagri Miſri, daan atas rumanja ſamoa.

11 Makka datang [waktu] lapar atas ſegalla daratan Miſri daan Canaan, daan tſjintahan beſar : Macca bappa-bappa kita tiadda mendapat makkannan.

12 Bilamanna Jakub dengar makka adda gendum de Nagri Miſri, dia pada ſa bermoula ſuroh bappa-bappa kita.

13 Daan pada kali nang kadua Juſuf jadi berkenal derri kaka-adenja: Makka aſſal Juſuf jadi bermalum pada Pharao.

14 Makka Juſuph ſuroh pangil bappanja Jakub, daan kawumnja ſamoa, dalam djiuwa tudjo pulo lima.

15 Daan Jakub turon ka Nagri Miſri, daan dia putus njawa daan bappa-bappa kita.

16 Makka dianja jadi hentar ka Sichem, daan bertarukanja de djerat, jang Ibrahim membeli deng-an harga perak, derri anac-anac Emor, jang [bappa] Sichem.

17 Tetapi bilamanna datang ampir waktu djandjihan itu, jang Allah ſuda baſumpa pada Ibrahim, umat itu bertimbul daan berbanjaran dalam Nagri Miſri:

18 Sampei bangun Radja lain, jang tiadda kenal akan Juſuf.

19 Dia ini ſedang boat budi pada aſſal kami, bri ſuſſa pada bappa

qualick met onſe vaderen / ſo dat ſe hare jonge kinderen moeſten wechwerpen / op dat ſy niet en ſouden voort-teelen.

20 In welcken tijt Moſes wiert gheboren / en was uytnemende ſchoon / welcke drie maenden opgevoedt wierdt in het huys ſijns vaders.

21 Ende als hy wech-gworpen was nam hem de dochter Pharaonis op / ende voedde hem voor haer ſelven op tot eenen ſone.

22 Ende Moſes wierdt onderweſen in alle wijſheydt der Egyptenaren : ende was machtigh in woorden ende in wercken.

23 Als hem nu de tijdt van veertigh jaren vervult was / quam [hem] in ſijn herte ſijne broeders de kinderen Iſraëls te beſoecken.

24 Ende ſiende eenen die onrecht leedt / beſchermde hy [hem /] ende wreeckte den ghenen dien overlaſt gheſchiedde / ende verſloegh den Egyptenaer.

25 Ende hy meynde dat ſijne broeders ſouden verſtaen / dat Godt door ſijne handt haer verloſſinghe geven ſoude : maer ſy en hebben het niet verſtaen.

26 Ende den volghenden dagh wierdt hy van haer geſien / daer ſy vochten / ende hy drongh ſe tot vrede / ſeggende / Mannen / ghy zijt broeders : waerom doet ghy malkanderen ongelijck ?

27 Ende die ſijnen naeſten on-

bappa kita, bagitu macca dia [ſurkanja] boang annanja ketſjil, agar tiadanja lagi adda anak terhidop.

20 Pada waktu itu Muſa jadi beranak, daan dia adda biſei derri pada fermang Allah, jang jadi peara bulan tiga, de ruma bappanja.

21 Tetapi tella dia jadi boang, ankatnja anak parampuan Pharao, daan pearakan dia, ſendirinja pada anak laki laki.

22 Makka Muſa jadi beradjer pada ſegalla budiman orang-Miſri : daan dia adda bercawaſſa dalam bakattahan daan berboatan.

23 Tetapi tella waktu ampat-puloh tawon jadi gnap padanja, maſſok dalam hatinja, liat ſudaranja anak Iſraïl [itu.]

24 Makka tella dia liat ſa orang ſjappa tahan jang tiadda harus, dia memerenta akanja, daan ballas ganti dia jang tahan djahat, daan membunoh akan orang Miſri itu.

25 Daan dia ſanka ſudaranja meng-arti, makka Allah derri pada tanganja [mau] bri lepaſhan padanja. Tetapi dianja tiadda ſuda meng-arti.

26 Daan pada hari komediën dia kaliatan akanja, ſedang dianja bakaley. Makka dia adjar akanja bedammei, kattanja : Orang laki laki, mu jadi ſudara [ſamma-ſamma:] appa kamu boat jang tiadda harus ſa orang pada ſa orang ?

27 Tetapi dia ſjappa boat jang

ghelijck dede/ verstiet hem / seggende / Wie heeft u tot een Overste ende Rechter over ons gestelt ?

28 Wilt ghy my[oock]ombrengen/gelijckerwijs ghy gisteren den Egyptenaer omgebracht hebt ?

29 Ende Moses vluchtte op dat woordt / ende wierdt een vreemdelingh in het landt Madian / daer hy twee sonen gewan.

30 Ende als veertigh jaren vervult waren / verscheen hem de Engel des Heeren in de woestijne des berghs Sina in een vlammigh vyer des doornen boschs.

31 Moses nu [dat] siende verwonderde hem over het gesichte: ende als hy derwaerts ginghom [dat] te besien / soo geschiedde een stemme des Heeren tot hem /

32 [Seggende /] Ick ben de Godt uwer vaderen / de Godt Abrahams/ende de Godt Isaacr/ ende de God Jacobs. Ende Moses wierdt seer bevende/ ende en durfde [het] niet besien.

33 Ende de Heere sepde tot hem/ Ontbindt de schoenen van uwe voeten : want de plaetse / in welcke ghy staet / is heyligh landt.

34 Ick hebbe merckelick gesien de mishandelinghe mijns volcks dat in Egypten is / ende ick hebbe haer suchten gehoort / ende ben neder-gekomen / om haer daer uyt te verlossen: ende nu komt herwaerts ick sal u na Egypten senden.

35 Desen Mosem / welcken sy ver-

tiadda harus pada amsajanja, boangken dia, kattanja: Sjappa suda menerru mu pada Mantri daan Jurehukkum atas kami?

28 Attawa mau mu pun bunuh saya, seperti mu kalamari suda bunuh sa-orang Misri itu?

29 Makka Musa lari pada bakattahan ini; daan jadi horgai de daratan Midian, demanna dia berannaki anak laki laki dua.

30 Daan tella ampat puloh tawon jadi gnap, Malaikat Allah kaliatan akanja de rimba gunong Sina, dalam njala api, [jang adda dalam] pohon duri.

31 Sedang Musa liat [itu] dia heraan pada pang-kaliatan [ini,] daan tatkalla dia mampirken agar priksa [appa itu,] jadi suara Tuan padanja:

32 Aku ya Allah bappa-bappamu: Allah Ibrahim, daan Allah Isaak, daan Allah Jakub. Daan Musa adda gomataar; makka dia tiadda brani priksa [appa itu.]

33 Daan kattaken Allah padanja, Urai kaüs kaki-kaki-mu : karanna tampat, demanna mu badiri, adda darat sakti.

34 Aku sesongo suda liat djahat itu, jang tahan umat aku de Nagri Misri, daan aku suda dengar menjelohnja. Makka aku suda turon agar lepasken dianja. Daan sakaran marela aku menjadi suroli mu ka Nagri Misri.

35 Musa ini jang dianja souda ba-

verloochent hadden ſeggende/ Wie heeft u tot een Overſte ende Rechter geſtelt ? deſen [ſegge ick] heeft God tot eenen Overſten ende Verloſſer gheſonden door de handt des Engels/die hem verſchenen was in den doornen-boſch.

36 Deſe heeft haer uytgeleydt / doende wonderen ende tekenen in 't landt van Egypten/ende in de roode Zee / ende in de woeſtijne / veertigh jaren.

37 Deſe is de Moſes / die tot de kinderen Iſraëls gheſeght heeft / De Heere uwe Godt ſal u eenen Prophect verwecken uyt uwe broederen/gelijck my/ dien ſult ghy hooren.

38 Deſe is 't die in de vergaderinge [des volcks] in de woeſtijne was met den Enghel / die tot hem ſprack op den bergh Sina / ende [met] onſe vaderen: welcke de levendige woorden ontfingh/om ons die te geven.

39 Den welcken onſe vaders niet en wilden ghehoorſaem zijn / maer verwierpen [hem /] ende keerden met hare herten [weder] nae Egypten.

40 Segghende tot Aaron / Maeckt ons Goden / die voor ons henen gaen. Want [wat] deſen Moſes [aengaet /] die ons uyt het landt van Egypten geleydt heeft / wy en weten niet wat hem gheſchiedt is.

41 Ende ſy maeckten een kalf in die dagen/ende brachten offerande

basankal, kattanja: Sjappa taruken mu pada Mantri daan Jure-hukkum? Jang ini Allah ſuda ſouro pada Mantri daan Jure-lepaſken derri pada tangan Mellaikat, jang kaliatan padanja dalam pohon duri.

36 Dia ini kaluwarkanja, dengan boat berboatan heraan, daan tanda-tanda dalam Nagri Miſri, daan dalam Laut mera itu, daan dalam rimba, pada ampat puloh tawon.

37 Jang ini adda Muſa itu, jang ſuda katta pada anak Iſraïl : Tuan Allah-mu jadi bangon-akan Nabbi ſawatu, ſeperti aku, derri ſudarah mu. Makka mu jadi dengar akanja.

38 Ini dia, jang ſuda adda de rimba dalam campongan orang, dengan Malaïkat [itu] jang ſuda katta padanja de gunong Sina; dia ſuda pun adda deng-an bappa-bappa kami; jang ſuda trima bakattahan itu terhidup, agar bri pada kami.

39 Pada ſjappa bappa-bappa kita tiadda mau medengar, tetapi dia boängnja, makka dia deng-an hatinja kombali ka Nagri Miſri.

40 Kattanja pada Aaron : Menboatla pada kita Allah jang bedjalan kadapan kami. Karanna kita tiadda tau appa ſuda jadi pada Muſa itu, jang pimpin kami kaluwar derri Nagri Miſri.

41 Makka dianja memboat anac lembu pada hari itu, daan dianja antar-

de tot den afgodt / ende verheughden haer in de wercken harer handen.

42 Ende Godt keerde [hem/]ende gaf haer over / dat sy den heyre des Hemels dienden / ghelijck gheschreven is in het boeck der Propheten/ Hebt ghy oock slacht-offeren / ende offeranden my op-geoffert/ veertigh jaren in de woestijne/ ghy huys Israëls?

43 Ja ghy hebt opgenomen den tabernakel Molochs / ende het gesternte uwes Godts Hemphan / de afbeeldingē die ghy gemaeckt hebt om die te aenbidden : ende ick sal u overvoeren op gene[zijde]van Babylonien.

44 De Tabernakel der getuygenisse was onder onse Vaderen in de woestijne / gelijck gheordineert hadde Hy die tot Mosem sepde/dat hy den selven maken soude nae de afbeeldinge die hy gesien hadde.

45 Welcken oock onse vaders ontfangen hebbende/met Jesu gebracht hebben in het [landt] dat de heydenen besaten/die Godt verdreven heeft van het aengesichte onser vaderen / tot de dagen Davids toe/

46 Dewelcke voor Godt genade gevonden heeft / ende begeert heeft te vinden een woonstede voor den Godt Jacobs.

47 Ende Salomon bouwde hem een huys.

48 Maer de Allerhooghste en woont niet in Tempelen met handen

tarken sumbahan pada berallah itu : daan dianja bersuka dalam berboatan tanganja.

42 Makka Allah baliknja , daan bri dianja fasuroh pada cawan surgani itu : seperti jadi tersurat dalam kitab Nabbini : Suda mu, ô ruma Israïl , hentar pada aku sombahan bersemeleh daan sumbahan [laïn] dalam ampat-puloh tawon itu de rimba?

43 Ja mu suda ankat jang trata Moloch itu , daan bintang [ber-]allah mu Remphan , tuladang itu mu suda memboät agar sumba akanja. Makka aku jadi menghentar kamu agar dudok ka sa brang Babel.

44 Jang Trata-sakshihan itu adda de antara bappa bappa kita de rimba, seperti suda souroh , dia jang katta pada Musa , dia memboätnja pada tuladang jang dia suda liat.

45 [Trata]ini sedang dia suda tarima, bappa bappa kita suda bauwa massok dengan Jesu dalam nagri itu jang orang hindu pegang , sjappa Allah suda boang kaluwar derri kadapan bappa-bappa kita, sampei hari Davud :

46 Jang bertemu maaf kadapan Allah , daan dia hendak mendapat tampat dudok pada Allah Jakub.

47 Makka Suliman memboat ruma sawatu padanja.

48 Tetapi[Allah]jang Tertinghi itu, dia tiadda dudok dalam Beitul-

den beitul

den ghemaeckt: ghelijck de Pzopheet ſeght /

49 De hemel is my een thzoon / ende de aerde een voet-banck mijner voeten. Hoedanigh huys ſult ghy my bouwen? ſeght de Heere: ofte / welcke is de plaetſe mijner ruſte?

50 En heeft niet mijne handt alle deſe dingen gemaeckt?

51 Ghy hardtneckige ende onbeſnedene van herten ende ooren / ghy wederſtaet altijdt den Heyligen Geeſt/ghelijck uwe vaders/[alſoo] oock ghy.

52 Wien van de Pzopheten en hebben uwe vaders niet vervolgt? ende ſy hebben gedoot de gene die te voren verkondight hebben de komſte des Rechtveerdighen/ van welcken ghy-lieden nu verraders ende moozders gewozden zijt.

53 Ghy die de Wet ontfanghen hebt dooz beſtellinghen der Engelen / ende en hebt-['ſe] niet gehouden.

54 Als ſy nu dit hoozden/berſten den hare herten / ende ſy knerſden de tanden tegen hem.

55 Maer hy volzijnde des Heyligheu Geeſts/ende de ooghen houdende na den Hemel / ſagh de heerlickheydt Godts / ende Jeſum / ſtaende ter rechter-[hant] Godts:

56 Ende hy ſeyde / Siet/ick ſie de Hemelen geopent/ende den Sone des menſchen ſtaende ter rechter-[handt] Godts.

57 Maer ſy roepende met groo-

beitul jang jadi boat derri pada tang-an, ſeperti jang Nabbi katta:

49 Surga adda maligey pada aku, tetapi bumi alas-kaki aku: Ruma appa menjadi kamu boat pada aku? katta Tuan: attawa appa tampat terbrenti aku?

50 Bukan tang-an aku memboatken ſegalla ini?

51 [Hey orang] tingko-cras,daan jang tiadda bermul hati daan telinga,kamu ſedekalla lawan pada Ruah Ulkadus; ſeperti bappa-bappa kamu, bagitu pun kamu ſendiri.

52 Sjappa derri Nabbi-nabbini bappa-bappa kamu tiadda ſuda padajakan? Makka dianja ſuda bunuh [orang] jang ſuda batutur dahulu derri berdatang[Tuan]Adil ini,ſjappa mu ſakaran ſuda hiſmu akan daan bunuh.

53 Mu, jang ſuda tarima Sabda itu derri pada ator-akan Malaïkat, daan mu tiaddanja ſuda pegang.

54 Sedang dianja dengar [bakattahan]ini,hatinja terbelah ſuda,daan dianja garat gighinja atas dia.

55 [Tetapi Stephanus] punuh Ruah Ulkadus,menentang kaSurga, [daan] liat muljahan Allah, daan Jeſum badiri de tangan kanam Allah.

56 Makka dia katta: Liatla, aku liat Surga-ſurga tabuka, daan Anakmanuſia itu, badiri ka tangan kanam Allah.

57 Tetapi dianja bateria dengan

ter ſtemme/ ſtopten hare ooren / ende vielen eendrachtelick op hem aen.

58 Ende wierpen hem ter ſtadt upt/ ende ſteenighden [hem :] ende de getuygen lepden hare kleederen af aen de voeten eens jongelinghs / genaemt Saulus.

59 Ende ſy ſteenighden Stephanum / aenroepende / ende ſeggende / Heere Jeſu ontfanght mijnen geeſt.

60 Ende vallende op de knyen riep hy met grooter ſtemme/ Heere/ en rekent haer deſe ſonde niet toe. Ende als hy dat gheſeght hadde / ontſliep hy.

Het viij. Capittel.

1 ENde Saulus hadde mede een wel-behagen aen ſijne doodt. Ende daer wiert te dien dage een groote verbolginge tegen de Gemeynte/ die te Jeruſalem was : ende ſy wierden alle verſtroyt door de landen van Judea ende Samaria/ behalven de Apoſtelen.

2 Ende [eenige] Godtvruchtige mannen droeghen Stephanum te ſamen[ten grave/]ende maeckten grooten rouwe over hem.

3 Ende Saulus verwoeſtede de Ghemeynte / gaende in de huyſen : ende treckende mannen ende vrouwen / leverdeſe over in de gevangeniſſe.

4 Sy dan nu die verſtroyt waren gingen[het lant]door/ende verkon-

ſuara beſar, daan tutop telinga-nja, daan dianja ſamma-hati djatu atas dia.

58 Daan ſedangnja ſuda boang dia kaluwar kota , menlimparnja deng-an batu. Makka orang-ſakſi menerru badjunja pada kaki orang-muda, nammanja Saulus.

59 Daan dianja melimpar Stephanum deng-an batu , jang minta-doa daan katta: Tuan Jeſus ſambot-la ruah beta.

60 Makka tella dia ſuda berlon-tut , dia bateria dengan ſuara beſar : Tuan, jang-an kira kira akanja ſallahan ini. Daan tella dia ſouda bercatta itu, dia bertidor.

Iang Bagian ka delapan. 8.

1 MAkka Saulus pun meng-ambil makabulnja dalam mattinja. Jadi pun ikuttan-terſukar beſar dalam hari itu pada Ekleſia jang adda de Irruſalim. Makka ſamoanja jadi tjerei-merei pada nagri nagri Judeä daan Samaria , kutſjuali jang Apoſtolos.

2 Daan orang laki laki betul-hati ſamma-ſamma ſuda tanam akan Stephanum : makka dianja boat marata beſar atas dia.

3 Makka Saulus ruſſak-akan jang Ekleſia,daan dia maſſok de ruma-ruma ; tarik pun orang laki laki daan parampuan , daan hentarnja ka penjara.

4 Makka dianja jang jadi tjerei merei,bedjalan lalu[nagri,]daan kiſ-

ſa-

kondighden het wooꝛdt.

5 Ende Philippus quam af in de ſtadt van Samaria / ende pꝛedickte haer Chꝛiſtum.

6 Ende de ſcharen hielden haer eendꝛachtelick aen het ghene van Philippo geſeghꝛt wiert / dewijle ſy hooꝛden ende ſaghen de teeckenen die hy dede.

7 Want van vele die onrepne geeſten hadden / ginghen [deſelve] upt / roepende met grooter ſtemme: ende vele gheraeckte ende kreupele wierden geneſen.

8 Ende daer wierdt groote blijtſchap in die ſtadt.

9 Ende een ſeker man / met name Simon / was te voren in de ſtadt pleghende tooverye / ende verruckende de ſinnen des volcks van Samaria / ſeggende van hem-ſelven / dat hy wat groots was.

10 Welcken ſy alle aenhinghen van den kleynen tot den grooten / ſeggende / Deſe is de groote kracht Godts.

11 Ende ſy hingen hem aen / om dat hy eenen langen tijt met tooverpen hare ſinnen verruckt hadde /

12 Maer doe ſy Philippo gheloofden / die het Euangelium van het Koninckrijcke Godts / ende [van]den Name Jeſu Chꝛiſti verkondighde / wierden ſy ghedoopt beyde mannen ende vꝛouwen.

13 Ende Simon geloofde oock ſelve / ende gedoopt zijnde bleef geduerigh by Philippum: ende ſien-

ſa-akan bakattahan Euangelii.

5 Daan Philippus tella dia ſudà datang turon ka kota Samaria, berrewajat akanja Chriſtum.

6 Rajat pun ſeſamma-ſamma beringat pada itula jang jadi berkatta derri pada Philippus, ſedang dianja dengar daan meliat tanda-tanda itu jang dia memboat.

7 Daan ſuah nadjis bateria dengan ſuara beſar, daan pegi kaluwar derri orang banja jang jadi beruſe. Makka banja orang ſakit lumpo, daan timpang jadi ſumbuh.

8 Daan jadi fermang beſar dalam kota itu.

9 Makka ſa orang, nammanja Simon, adda de kota itu, jang boat pliſſit, daan tſjare heiraan begra-akan hati orang Samaria, kattanja dia adda barang ſjappa beſar.

10 Daan ſamoanja gantong pada dia, derri orang ketſjil ſampei jang beſar, kattanja; Dia ini ya kawaſſa Allah beſar itu.

11 Makka dianja gantong pada dia, ſebab dia waktu lamma deng-an boatan pliſſit tſjare heiraan begra-akan hatinja.

12 Tetapi ſedang dianja ſuda petſjaya pada Philippus, jang kiſſa akan padanja Euangelium derri radjat Allah, daan derri namma Jeſu Chriſti; [dianja] jadi bermandi orang laki laki daan parampuan.

13 Simon, dia ſendiri pun ſuda petſjaya; daan ſedang dia jadi bermandi, dia turut deng-an Philippus:

de de teeckenen ende groote krachten / die daer gheschiedden / ontsettede hy hem.

14 Als nu de Apostelen / die te Jerusalem waren / hoorden dat Samaria 't Woordt Godts aengenomen hadde / sonden sy tot haer Petrum ende Joannem.

15 Dewelcke afgekomen zijnde baden voor haer / dat sy den Heyligen Geest ontfangen mochten.

16 (Want hy en was noch op niemandt van haer gevallen / maer sy waren alleenlick gedoopt in den Name des Heeren Jesu.)

17 Doe lepden sy de handen op haer / ende sy ontfingen den Heyligen Geest.

18 Ende als Simon sagh / dat door de opleggunge van de handen der Apostelen de Heylige Geest gegeven wierdt / soo boodt hy haer geldt aen /

19 Seggende / Geeft oock my dese macht / op dat soo wien ick de handen oplegge / hy den Heyligen Geest ontfange.

20 Maer Petrus sepde tot hem / Uw' geldt zy met u ten verderve / om dat ghy gemeynt hebt dat de gave Godts door geldt verkregen woordt.

21 Ghy en hebt gheen deel noch lot in dit woordt : want uw' herte en is niet recht voor Godt.

22 Bekeert u dan van dese uwe boosheydt / ende bidt Godt / of misschien u dese overleggunghe uwes her-

daan bilamanna dia liat, makka jadi tanda-tanda daan berboatan terkawassa besar, dia heiraan sangat.

14 Daan tella jang Apostolos, jang adda de Irrusalim, suda dengar, makka Samaria suda tarima jang bakattahan Allah, dianja suroh padanja Petrum daan Joannem :

15 Jang sedang suda turon, dia sumba sebab dianja, agar dia tarima Ruah Ulkadus.

16 Karanna bulum dia suda djatu pada suwatu derri dianja; tetapi dianja jadi djuga bermandi dalam namma Tuan Jesus.

17 Tella itu dianja taruken tangan atas dianja, daan dia tarima Ruah Ulkadus.

18 Makka sedang Simon suda liat, makka derri pada taru tangan-tangan Apostolos jadi membri Ruah Ulkadus [pada manusia,] dia bedjandjy dinnar padanja,

19 Kattanja : Berila pun pada beta kawassa ini, makka pada sjappa beta taru tangan-tangan, dia tarima Ruah Ulkadus.

20 Tetapi Petrus katta padanja : Perak mu itu jadi deng-an mu pada binassahan : sebab mu suda kira kira, makka jang anugrajahan Allah jadi beroleh derri pada dinnar.

21 Tiadda pada mu sa bagian, pusiakahan pun tida dalam bakattahan ini; karanna hati mu tiadda betul kadapan Allah.

22 Sebab itu balik hatimu derri djahattan mu ini, daan sumba pada Allah, kalu barang parakarra ingatan

herten vergeven wierde.

23 Want ick ſie dat ghy zijt in eene gantſch bittere galle/ ende t'ſamen-knoopinghe der ongerechtigheydt.

24 Doch Simon antwoordende ſeyde/ Bidt ghy-lieden voor my tot den Heere/op dat niets over my en kome van het gene ghy geſeght hebt.

25 Sy dan nu/als ſy het Woort des Heeren betuyght ende ghepreken hadden/ keerden wederom nae Jeruſalem / ende verkondighden het Euangelium [in] vele vlecken der Samaritanen.

26 Ende een Engel des Heeren ſprack tot Philippum / ſeggende: Staet op / ende gaet henen tegen het zuyden / op den wegh die van Jeruſalem af-daelt nae Gaza / welcke woeſt is.

27 Ende hy ſtont op ende ginghenen: ende/ ſiet / een Moorman / een Kamerlingh / [ende] een machtigh heer van Candace/ de Koninginne der Mooren die over alle haren ſchat was / welcke was ghekomen om aen te bidden te Jeruſalem:

28 Ende hy keerde wederom/ ende ſat op ſijnen wagen / ende las den Propheet Eſaiam.

29 Ende de Geeſt ſeyde tot Philippum/Gaet toe/ende voeght u by deſen wagen.

30 Ende Philippus liep toe/ende hoorde hem den Propheet Eſaiam

tan hatimu [ini] jadi berampun pada mu.

23 Karanna aku liat,mu adda dalam ampedu paït ſakali kali,daan dalam bunkus jang tiadda harus.

24 Makka Simon menjaüt, kattanja : Sumbala kamu ſebab beta pada Tuan,agar djangan datang pada beta barang appa derri itu mu ſuda katta.

25 Daan ſedang dianja ſuda berſakſi daan berkatta bakattahan Tuan, dia pulang ka Irruſalim, daan tutor Euangelium pada duſon banja orang Samaria.

26 Makka Malaïkat Tuan bercatta akan Philippum, kattanja:Bangunla , daan bedjalanla ca ſalátan, pada djalan jang turon derri Irruſalim ka Gaza, jang adda ſunjy.

27 Daan ſedang dia ſuda bangon, dia bedjalan : Makka liatla orang Kaffiri, Hamba daan Mantri Kandaces, Radja parampuan orang Kaffiri,jang jure-tongu atas arta bindaranja ſamoa , jang pun ſuda datang ſumbajang ka Irruſalim.

28 Dia pulang daan dudok de pedatinja, makka dia batſja [kitab] Nabbi Eſaias.

29 Makka Ruah katta pada Philippum: Mampirken,daan bedjalanla dekat pedati ini.

30 Daan tella Philippus lari decat[pedati itu,]dia dengar,makka dia batſja

am leſen / ende ſeyde/ Verſtaet ghy oock het gene ghy leeſt ?

31 Ende hy ſeyde/ Hoe ſoude ick doch konnen/ ſo my niet yemant en onderrecht ? Ende hy badt Philippum / dat hy op ſoude komen / ende by hem ſitten.

32 Ende de plaetſe der Schrifture / die hy las / was deſe / Hy is gelijck een ſchaep ter ſlachtinge geleydt: ende gelijck een lam ſtemmeloos is voor dien die het ſcheert / alſo en doet hy ſijnen mont niet open.

33 In ſijne vernederinge is ſijn oordeel wech-genomen:ende wie ſal ſijn geſlachte verhalen ? want ſijn leven wordt van der aerde wechgenomen.

34 Ende de Kamerlingh antwoordde Philippo/ende ſeyde/ Ick bidde u / van wien ſeght de Propheet dit ? Van hem-ſelven / ofte van yemandt anders ?

35 Ende Philippus dede ſijnen mondt open / ende beginnende van die ſelve Schrift / verkondighde hem Jeſum.

36 Ende alſo sy over wegh repſden / quamen sy aen een ſeker water:ende de Kamerlingh ſeyde/ Siet daer water : wat verhindert my gedoopt te worden ?

37 Ende Philippus ſeyde/ Indien ghy van gantſcher herten gelooft / ſoo is het geoorloft. Ende hy antwoordende ſeyde / Ick geloove dat Jeſus Chriſtus de Sone Godts is.

38 En-

batſja [kitab] Nabbi Eſaias: daan dia katta: Meng-arti mu pun itula appa mu batſja?

31 Tetapi dia katta; Bagimanna beta boleh, djikka ſa orang tida tundjok meng-artinja pada beta? Makka dia minta Philippus naik daan dudoc deng-an dia.

32 Daan tampat ſurattan, jang dia batſja, adda ini: Dia jadi ſeperti dumba hentar ka ſembileh: daan ſeperti anak-domba jang tiada baſuara cadapan orang jang gonting dia, bagitu dia tiada buka-akan mulutnja.

33 Dalam rindaïnja hukumnja jadi ambil-pegi:Makka aſſalnja ſjappa menjadi tutor? karanna idopanja jadi ambil-pegi derri darat.

34 Makka hamba-radja itu menjaut daan katta pada Philippum: Aku minta-akan mu, derri ſjappa kattaken jang Nabbi itula? derri ſendirinja,atawa derri barang ſjappa laïn?

35 Daan tella Philippus ſuda buka mulutnja, dia moulaï derri ſurattan itou, daan kiſſa-akanja Jeſum.

36 Daan ſedangnja bedjalan de alamang, dia datang pada ajer, daan hamba-radja itu katta: Liatla ajer, appa larang beta jadi bermandi?

37 Makka Philippus katta: Djikka mu petſjaya derri ſegala hati, harus itu jadi. Daan dia menjaüt, kattanja, Beta pitſjaya Jeſus Chriſtus ya Anak Allah.

38 Dia

38 Ende hy geboodt den wagen ſtille te houden: ende ſy daelden beyde af in het water/ ſo Philippus als de Kamerlingh: ende hy doopte hem.

39 Ende doe ſy upt het water waren opgekomen / nam de Geeſt des Heeren Philippum wech/ ende de Kamerlingh en ſagh hem niet meer: want hy reyſde ſijnen wegh met blijdtſchap.

40 Maer Philippus wierdt gevonden te Azoten/ ende [het landt] doorgaende / verkondighde hy het Euangelium [in] alle ſteden / tot dat hy tot Ceſareen quam.

38 Dia pun ſuroh pedati badiri-brenti. Makka duanja Philippus daan pun hamba-radja itu turon ka ayer: daan [Philippus] mandiken dia.

39 Daan tella dianja ſuda naik derri ajer, Ruah Tuan rebot-pegi Philippum; makka hamba-radja tiada meliat dia lagi. Karanna dia pegi ka djalan-nja deng-an berſuka.

40 Makka Philippus jadi bertemu ka[kota] Azoton. Daan dia pegi, daan kiſſa-akan Euangelium de ſegalla kota, ſampei dia datang ka Ceſarea.

Het ix. Capittel.

1 ENde Saulus blaſende noch dreyginge ende moort teghen de Diſcipelen des Heeren / ginghtot den Hoogen-prieſter /

2 Ende begeerde brieven van hem na Damaſcum aen de Synagogen/ op dat ſoo hy eenige/ die van dien wegh waren / vonde / hy [deſelve] beyde mannen ende vrouwen ſoude gebonden brengen nae Jeruſalem.

3 Ende als hy reyſde/ is het geſchiedt dat hy nahy Damaſcum quam / ende hem omſcheen ſnellick een licht van den Hemel:

4 Ende ter aerden gevallen zynde / hoorde hy een ſtemme die tot hem ſeyde / Saul / Saul/ wat vervolght ghy my?

5 Ende hy ſeyde/ Wie zyt ghy Heere?

Iang Bagian ka ſambilan. 9.

1 MAkka Saulus tella lagi tjop arrham daan murka pada Murit-murit Tuan, dia ſampei ka Chalifa,

2 Daan minta derri dia ſurat-kiriman ka Damaſcum, pada Synagogas: agar djikkalau dia bertemu barang ſjappa orang laki laki daan parampuan jang adda derri djalan [agamma itu,] dia hentarkanja terikat ka Irruſalim.

3 Daan ſedang dia pegi de djalan, ſuda jadi, makka dia mampirken ka Damaſcum, daan ſegrá bertſjaya kolilingnja ſawatu trang derri ſurga.

4 Makka tella dia ſuda djatu ka tanna, dia dengar ſawatu ſuara, jang katta-akan dia, Saul, Saul, appa mu padajakan aku?

5 Daan dia katta; Sjappa mu, Tuan?

Heere? Ende de Heere seyde / Ick ben Jesus dien ghy vervolght. Het is u hardt de versenen teghen de pyckels te slaen.

6 Ende hy bevende ende verbaest zijnde / seyde / Heere / wat wilt ghy dat ick doen sal? Ende de Heere [seyde] tot hem / Staet op / ende gaet in de stadt / ende u sal [aldaer] geseght worden / wat ghy doen moet.

7 Ende de mannen die met hem over weg repsden / stonden verbaest / hoorende wel de stemme / maer niemandt siende.

8 Ende Saulus stont op van der aerde: ende als hy sijne oogen open dede / en sagh hy niemandt. Ende sy hem by der handt leydende / brachten hem tot Damascum.

9 Ende hy was dry dagben dat hy niet en sagh: ende en at niet / noch en dronck niet.

10 Ende daer was een seecker Discipel te Damascus / met name Ananias: ende de Heere seyde tot hem in een gesichte / Anania. Ende hy seyde / Siet / [hier ben] ick / Heere.

11 Ende de Heere [seyde] tot hem / Staet op ende gaet in de strate genaemt de Rechte / ende vraeght in 't huys Jude na [eenen] met name Saulus / van Tarsen: want siet / hy bidt.

12 Ende hy heeft in een gesichte gesien / dat een man / met name Ananias / inquam / ende hem de handt oplepde / op dat hy wederom siende worde.

13 En-

Tuan? Makka Tuan katta: Aku Jesus [itu] jang mu padajakan: tegar adda pada mu, deng-an tumit pukol pada bessi-tikam.

6 Tetapi dia deng-an gomitar daan badabar hati, katta: Tuan, appa mu mau beta boat? Makka Tuan menjaüt akanja: Bangunla, daan massok ka kota, daan jadi batutor pada mu, appa patut mu boat.

7 Makka orang laki laki itu jang bedjalan deng-an dia, badiri dengan hati badabar: dianja dengar suara, tetapi tiadanja liat sa orang.

8 Daan Saulus bangon derri tanna: Makka tella mattanja jadi tabuka, dia tiada liat barang sjappa. Tetapi orang pimpin dia te tangan, daan antarken dia ka Damascum.

9 Makka adda tiga hari, dia tiada liat: daan makkan pun tiada, daan minum pun tiada.

10 Daan adda de Damasco murit suwatu, namma-nja Ananias. Makka Tuan katta padanja dalam pangkaliatan, Anania Daan dia menjaüt: Liatla hamba, Tuan.

11 Makka Tuan [tutor] padanja: Bangunla, daan pegi pada djalan itu nammanja jang Betul, daan tanja dalam ruma Judæ pada Saulum jang jadi bernamma derri Tarsis. Karanna liat dia sumbajang.

12 Makka dia suda liat dalam pangkaliatan, orang laki laki suwatu nammanja Ananias, jang massok pada dia, daan taruken tangan-tangan atas dia, agar dia [bole] meliat.

13 Daan

13 Ende Ananias antwoordde/ Heere / ick hebbe upt velen gehoort van deſen man / hoe veel quaet hy uwe Heylige in Jeruſalem gedaen heeft.

14 Ende heeft hier macht van de Overpriesters / om te binden alle die uwen Name aenroepen.

15 Maer de Heere ſeyde tot hem/ Gaet henen : want deſe is my een uytverkoren vat/ om mijnen naem te draegen voor de Heydenen / ende de Koninghen / ende de kinderen Iſraëls.

16 Want ick ſal hem toonen hoe veel hy lijden moet om mijnen naem.

17 Ende Ananias ginghen henen ende quam in het huys : ende de handen op hem leggende/ſeyde hy / Saul / broeder / de Heere heeft my geſonden / ([namelick] Jeſus / die u verſchenen is op den wegh dien ghy quaemt /) op dat ghy weder ſiende/ende met den Heyligen Geeſt vervult ſoudet worden.

18 Ende terſtondt vielen af van ſijne oogen gelijck als ſchellen / ende hy wiert terſtont wederom ſiende : ende ſtondt op / ende wierdt gedoopt.

19 Ende als hy ſpijſe genomen hadde / wierdt hy verſterckt. Ende Saulus was ſommige daghen by de Diſcipelen / die te Damaſcus waren.

20 Ende hy predickte terſtondt Chriſtum in de Synagogen / dat hy de Sone Godts is.

13 Daan Ananias menjaut: Tuan, beta ſuda dengar orang banja [tutor] derri orang laki laki ini, barappa djahat dia ſuda boat pada [hamba] mu ſakti jang adda de Irruſalim.

14 Daan deſini dia adda kawaſſa derri Chali-chali , meng-icat ſamoanja jang ſumbajang pada nammamu.

15 Makka Tuan katta padanja, Pegila : karanna dia ini adda backas terpileh pada aku, agar bawa namma aku kadapan orang Hindu , daan Radja-radja, daan anak Iſraïl.

16 Karanna aku jadi menundjok akanja , barappa patut dia tahan ſebab namma aku.

17 Makka Ananias pegi , daan maſſok pada ruma[itu.]Daan ſedang dia taruken tangan-tangan ataſnja, kattanja ; Saul ſoudara , Tuan Jeſus, jang kaliatan pada mu de djalan jang mu ſuda datang , ſuroh beta , agar mu meliat, daan [agar mu] jadi punuh Ruah Ulkadus.

18 Daan ſegra djatu derri matta mattanja ſeperti kulit : makka ſa-ſahat dia meliat, daan tella dia ſuda bangon, dia jadi bermandi.

19 Makka dia tarima makkannan, daan jadi koät; Saulus pun adda deng-an Murit-murit jang [dudok] de Damaſco barang hari.

20 Daan ſa bontar dia kiſſa-kan Chriſtum dalam Synagogas : makka dia Anak Allah.

21 Ende sy ontsetteden haer alle die het hoorden/ ende seyden/En is dese niet de gene die te Jerusalem verstoorde die desen Naem aenriepen: ende die daerom hier gekomen is/ op dat hy deselve gebonden soude brengen tot de Overpriesters?

22 Doch Saulus wierdt meer ende meer bekrachtight/ende overtuyghde de Joden die te Damascus woonden / bewijsende dat dese de Christus is.

23 Ende als vele dagen verloopen waren/ soo hielden de Joden te samen raedt om hem te dooden.

24 Maer hare lage wierdt Saulo bekent: ende sy bewaerden de poorten/beyde des daeghs ende des nachts / op dat sy hem dooden mochten.

25 Doch de Discipelen namen hem des nachts/ende lieten hem neder door de muer / hem af-latende in een mande.

26 Saulus nu te Jerusalem gekomen zynde/ pooghde hem by de Discipelen te voegen: maer sy vreesden hem alle / niet geloovende dat hy een Discipel was.

27 Maer Barnabas hem tot sich nemende / leydde [hem] tot de Apostelen / ende verhaelde haer hoe hy op den wegh den Heere gesien hadde / ende dat hy tot hem gesproken hadde / ende hoe hy te Damascus vrymoedelick ghesproken hadde in den Name Jesu.

28 En-

21 Daan segalla orang jang dengar [itu] heraan sangat, daan katta: Bukan orang ini adda dia jang padajakan de Irrusalim [orang] jang sumbajang pada namma ini: Jang pun ka sini sebab itu suda datang, agar dia hentarkanja terikat pada Chali-chali?

22 Tetapi Saulus jadi lebeh koät, daan bri hati rusak pada orang Jahudi jang dudok de Damasco, sedang dia menundjok, makka jang ini adda jang Christus.

23 Makka lalu banja hari, orang Jahudi pitsjaraken samma-samma agar binassa-akan dia.

24 Tetapi pitsjaranja jadi kakenalan pada Saulus; Daan dianja menongu pintu-pintu [kuta] seang malam, supaja dianja binassa-akan dia.

25 Tetapi Murit-murit ambilnja malam, daan turon-akanja derri dinding batu, bagitu makka dianja dalam bakol turonkanja ka bawa.

26 Daan sedang Saulus suda datang de Irrusalim, dia tjoba tambakanja pada Murit-murit [itu:] Makka samoanja takot akan dia, sedang dianja tiada petsjaya dia Murit sawatu.

27 Tetapi Barnabas ambilnja, daan antarkanja pada Apostolos, daan tutor-akanja bagimanna [Saulus] de djalan suda liat Tuan: Makka dia pun suda katta padanja: daan bagimanna dia de Damasco deng-an hati brani suda katta dalam namma Jesu.

28 Mak-

28 Ende hy was met haer ingaende ende uytgaende te Jeruſalem:

29 Ende vrymoedelick ſprekende in den Name des Heeren Jeſu / ſprack hy oock ende handelde tegen de Grieckſche [Joden:] maer deſe trachteden hem te dooden.

30 Doch de Broeders [dit] verſtaende / gelepoden hem tot Ceſareen / ende ſonden hem af na Tarſen.

31 De Gemeynten dan door geheel Judeam / ende Galileam / ende Samariam hadden vrede / ende wierden geſticht: ende wandelende in de vreſe des Heeren / ende de vertrooſtinghe des Heyligen Geeſts / wierden vermenighvuldight.

32 Ende het geſchiedde als Petrus alomme doortrock / dat hy oock afquam tot de Heylige die tot Lydda woonden.

33 Ende aldaer vondt hy een ſeecker menſche / met name Eneas / die acht jaren te bedde gelegen hadde / welcke was geraeckt.

34 Ende Petrus ſeyde tot hem / Enea / Jeſus Chriſtus maeckt u geſont: ſtaet op / ende ſpreydt u ſelven [het bedde.] Ende hy ſtondt terſtondt op.

35 Ende ſy ſagen hem alle die te Lydda ende Sarona woonden / dewelcke haer bekeerden tot den Heere.

36 Ende te Joppe was een ſeker Diſcipelinne met name Tabitha / welcke overgeſet zijnde is geſeght

28 Makka dia adda deng-an dianja maſſok daan kaluwar de Irruſalim.

29 Daan deng-an hati brani dia catta-catta dalam namma Tuan Jeſu, daan berdawa pun deng-an orang Gregu: Tetapi dianja tſjoba binaſſaken dia.

30 Makka ſedang ſudara-ſudara itu tahu ini, dianja pimpin akan dia ka Ceſarea, daan ſuroh-kanja kaluwar ka Tharſus.

31 Daan Ekleſia ſamoa dalam ſegalla Judea, daan Galilea, daan Samaria adda tantooſſa: Dianja jadi bertoukan [dalam petſjayahan,] daan bedjalan dalam takuttan Tuan: daan jadi punoh deng-an iborhan Ruah Ulkadus.

32 Makka jadi tella Petrus bedjalan lalu ſegalla tampat, dia pun datang turon pada orang ſakti jang menaün de Lydda.

33 Daan dia bertemuken de ſitu manuſia ſa orang, nammanja Eneas, jang delapan tawon ſuda baring de mitti tidor, jang ſakit lumpo.

34 Daan Petrus katta padanja, Enea, Jeſus jang Chriſtus itu memboat mu ſumboh: bangunla, daan hadirken [caſſur] pada mu ſendiri. Daan ſabontar dia bangun.

35 Makka orang ſamoa jang adda menaun de Lydda daan Sarona, liat dia; Jang pon balick-nja pada Tuan.

36 Daan de Joppe adda muritparampuan ſawatu, nammanja Tabitha (jang djikka berſalinja jadi berſe-

 bout

seght Dorcas. Dese was vol van goede wercken/ende aelmoessen/ die sy dede.

37 Ende het geschiedde in die dagen/ dat sy kranck wiert ende sterf: ende als sy'se gewasschen hadden/ lepden sy haer in de opper-sale.

38 Ende alsoo Lydda na by Joppe was/ de Discipelen hoorende dat Petrus aldaer was/ sonden twee mannen tot hem/ biddende dat hy niet en soude vertoeven tot haer over te komen.

39 Ende Petrus stondt op/ende ginch met haer: welcken sy/ als hy daer gekomen was/ in de opper-sale lepdden: ende alle de weduwen stonden by hem/ weenende ende toonende de rocken ende kleederen die Dorcas gemaeckt hadde als sy by haer was.

40 Maer Petrus/ hebbende [haer] alle uytgedreven/knielde neder ende badt: ende hem keerende tot het lichaem sepde/ Tabitha/ staet op. Ende sy dede hare oogen open/ ende Petrum gesien hebbende/ sat sy over eynde.

41 Ende hy gaf haer de handt/ ende rechtede'se op/ ende de heylighe ende de weduwen gheroepen hebbende/ stelde hy'se levende voor [haer.]

42 Ende[dit] wiert bekent door geheel Joppe/ ende vele geloofden in den Heere.

43 Ende het geschiedde dat hy vele dagen te Joppe bleef by eenen sekeren Simon/ eenē leder-berepder.

Het

bout Dorkas) dia adda punuh berboatan baik, daan derma, jang dia boat.

37 Jadi pun pada hari hari itu, makka sedang dia sakit, dia matti. Daan tella dianja souda bassoken dia, ya tarukanja dalam bileh ka-atas.

38 Makka sedang Lydda adda ampir Joppe, bilamanna Murit-murit suda dengar Petrus adda de situ, dia suroh dua orang laki laki padanja, [agar] minta djangan dia nanti datang padanja.

39 Daan Petrus tella suda bangun, pegi deng-an dianja. Sjappa bilamanna suda datang, dianja pimpin dia pada bile ka-atas. Daan segalla parampuan balu badiri ampirnja; jang menangis, daan tundjok badju daan selimot jang Dorkas suda memboat, sedang adda deng-an dianja.

40 Tetapi Petrus sedang suda boang samoanja kaluwar, dia berlontut daan sumbayang. Makka terbalik pada badang itu, kattanja: Tabitha bangunla. Makka dia buka mattanja; daan sedang liat Petrum, dia berdudok bangon.

41 Makka[Petrus]bri tangan pada dia, daan badiri akanja. Sedang dia pun suda pangil[orang]sakti[itu] daan parampuan balu[samoa,]dia tarukanja kadapan[dianja]terhidop.

42 Daan jadi[itu] kakenalan dalam segalla Joppe, daan banjak orang suda petsjaya kapada Tuan.

43 Makka jadi, dia banjak hari tingal de Joppe pada barang Simon jure-berhadir-kulit.

Iang

Het x. Capittel.

1 Ende daer was een seker man te Cesareen met name Cornelius/ een Hoofdman over hondert/ upt de bende genaemt de Italiaensche:

2 Godtsaligh / ende vreesende Godt / met geheel sijn huys / ende doende vele aelmoessen aen het volck / ende Godt ghedurighlick biddende.

3 [Dese] sagh in een ghesichte klaerlick/ ontrent de negenste upre des daeghs/ eenen Engel Gods tot hem inkomen / ende tot hem seggende/ Cornneli.

4 Ende hy de oogen op hem houdende ende seer bevreest geworden zijnde / seyde / Wat is het Heere? ende hy seyde tot hem / Uwe gebeden ende uwe aelmoessen zijn tot ghedachtenisse opghekomen voor Godt.

5 Ende nu sendt mannen na Joppe/ ende ontbiedt Simon / die toegenaemt wordt Petrus.

6 Dese light te huys by eenen Simon leder-bereyder / die [sijn] huys heeft by de zee: dese sal u seggen wat ghy doen moet.

7 Ende als de Engel / die tot Cornelium sprack/ wech - gegaen was / riep hy twee van sijne huysknechten / ende eenen Godtsaligen krijghs-knecht van de gene die gedurigh by hem waren;

8 En-

Iang Bagian ca ſapoulo. 10.

1 Macca adda orang ſatou de Ceſareä , nammanja Cornelius,Ponghoulou atas ſaratus, derri kawan bernamma jang Italiani.

2 Dia itou ſakti, daan takot Allah deng-an ſegalla roumanja : dia pon bri derma banja pada orang, daan ſedekalla minta doa pada Allah.

3 Dia ini ſouda liat njata dalam pangkaliatan , ſeang ſeperti pada djam ka ſambilan, Mellaïkat Allah jang maſſok padanja, daan catta pada dia : Corneli.

4 Makka ſedang dia menentang akanja, daan takot ſangat , dia catta : Appa adda Tuan? Tetapi[Mellaïkat] itou catta padanja : Mintahan-doa daan derma mou ſouda ney kadapan Allah, agar dia ingat akanja.

5 Daan ſakaran ſouro orang ka Joppe , daan pangil pada Simonem, jang bernamma Petrus.

6 Dia bapinda deng-an ſa orang [nammanja] Simon , jure-berhadir-koulit, jang ka manna roumanja ampir laout. Dia ini menjadi katta pada mou, appa patut mou boat.

7 Makka tella Mellaïkat itou ſouda pegi , jang ſouda katta pada Cornelius : dia pangil dua ſe ſouroanja , daan orang baprang ſatu jang takot Allah , jang beaſſa berſewita akanja.

8 Ende als hy haer alles verhaelt hadde/ sondt hy se na Joppe.

9 Ende des anderen daeghs/terwijle dese repsden / ende naby de stadt quamen/klam Petrus op het dack om te bidden / ontrent de seste upre.

10 Ende hy wierdt hongerigh / ende begeerde te eten. Ende terwijle sy het berepdden viel over hem een vertreckinge van sinnen.

11 Ende hy sagh den hemel geopent / ende een seker vat tot hem neder-dalen/gelijck een groot lijnen laken aen de vier hoecken gebonden / ende neder-gelaten op de aerde.

12 In het welcke waren alle de viervoetige [dieren] der aerde/ ende de wilde / ende de kruppende [dieren/] ende de vogelen des hemels.

13 Ende daer geschiedde een stemme tot hem / Staet op Petre / slacht ende eet.

14 Maer Petrus seyde / Geensins Heere/ want ick en hebbe nopt gegeten pet dat gemeyn / ofte oneyn was.

15 Ende een stemme [geschiedde] wederom ten tweedenmael tot hem / Het gene Godt gereynight heeft en sult ghy niet gemeyn maken.

16 Ende dit geschiedde tot dziemael: ende het vat wierdt wederom opgenomen in den Hemel.

17 Ende alsoo Petrus in hemselven twijffelde wat doch het ghesich-

8 Daan sedang dia sou da bilang padanja samoa itou, dia souronja ka Joppe.

9 Daan pada essoknja, bilamanna dianja bedjalan, daan datan ampir kota itou, Petrus naik atas rouma agar minta doa, pada djam jang ka nam.

10 Makka dia lapar, daan hendak sentap: Tetapi bilamanna dianja hadirken makkannan, dia jadi hela dalam Ruah.

11 Daan dia liat surga tabouka, daan barang bakkas seperti kain besaar tourong padanja, terikat pada oudjong ampat, daan touron ka boumi.

12 Dalam jang manna adda segalla djenis binatan dunja, daan oular-oular, daan bourong-bourong langit.

13 Makka jadi suara padanja. Petre bangon, bantela, daan makkan.

14 Tetapi Petrus catta: Bukan barang parracarra Tuan: Carna saya boulum sakali souda makkan barang appa haram daan tsjamar.

15 Daan pada nang ka dua-kali kombali jadi suara padanja: Appa Allah souda bertsjoutsjy, itoula jangan mou katta harami.

16 Makka itou jadi tiga kali: daan bakkas itou kombali jadi ankat ka surga

17 Daan sedang Petrus bimbang hati, daan tida tau appa jadi pangka-

liatan

ſichte mochte zijn / dat hy geſien hadde / ſiet / de mannen die van Cornelio af-gheſonden waren / ghevraeght hebbende na het huys Simonis / ſtonden aen de poorte.

18 Ende [yemandt] geroepen hebbende vraeghden ſy / of Simon / toegenaemt Petrus / daer te huys lagh?

19 Ende als Petrus op dat geſichte dachte / ſeyde de Geeſt tot hem / Siet / drie mannen ſoecken u:

20 Daerom ſtaet op / gaet af / ende reyſt met haer / niet twijffelende: want ick hebbe haer geſonden.

21 Ende Petrus ginghaf tot de mannen / die van Cornelio tot hem geſonden waren / ende ſeyde / Siet / ick ben het dien ghy ſoeckt: wat is de oorſake waerom ghy hier zijt?

22 Ende ſy ſeyden / Cornelius een Hooftman over hondert / een rechtveerdigh man / ende vreeſende Godt / ende die [goedt] getuygenuſſe heeft van het gantſche volck der Joden / is door Goddelicke openbaringe vermaent van eenen heyligen Engel / dat hy u ſoude ontbieden tot ſijnen huyſe / ende dat hy van u woorden der ſalighept ſoude hooren.

23 Als hy'ſe dan ingheroepen hadde / ontfingh hy'ſe in huys. Doch des anderen daeghs ginghPetrus met haer henen / ende ſommige

liatan itou, jang dia ſouda liat: liatla orang itou jang manna Cornelius ſouda ſouro ka ſanna, tella ſouda tanja pada rouma Simonis, dia bediri pada pintou.

18 Makka ſedangnja ſouda pangil barang orang, dia tanja, djikkalau Simon jang bernamma Petrus bapinda deſitou?

19 Daan ſedang Petrus ingat pada pangkaliatan itou; katta Ruah padanja: Liatla orang tiga tſjari camou:

20 Sebab itou bangon, touron, daan bedjalan deng-an dianja, jangan bimbang hati; carna beta ſouda ſouro dianja.

21 Makka ſedang Petrus ſouda touron pada orang itou jang Cornelius ſouda ſouro padanja; dia katta: Liatla beta dia itou jang mou tſjari: appa moula kamou ſouda datang kamare?

22 Makka dianja katta: Cornelius Ponghoulou atas ſaratus, orang adil, daan jang takot Allah, derri ſjappa berſakſi ſegalla oumat orang Jahoudi, Dia ſouda tarima ſabda dalam bermalum Allahi, derri pada Mellaïkat ſakti, agar dia pangil mou ka roumanja, daan dengar bakattahan derri mou.

23 Makka tella dia ſouda pangil dianja maſſok, dia ſambotnja de rouma. Tetapi pada eſſonja Petrus kalouwar deng-an dianja: daan barang

mige der broederen/ die van Joppe waren / gingen met hem.

24 Ende des anderen daeghs quamen sy tot Cesareen. Ende Cornelius verwachtede haer/te samen gheroepen hebbende die van sijn maeghschap ende bysonderste vrienden.

25 Ende als het geschiedde dat Petrus inquam / ginghem Cornelius te gemoete / ende vallende aen[sijne]voeten aenbadt hy.

26 Maer Petrus rechtede hem op / seggende / Staet op / ick ben oock selve een mensche.

27 Ende met hem spreeckende ginghy in / ende vondt'er vele die te samen gekomen waren.

28 Ende hy sepde tot haer/Ghy weet hoe het eenen Joodschen man ongeoorloft is hem te voegen / ofte te gaen tot eenen vremden : doch Godt heeft my getoont dat ick geenen mensche en soude gemeyn ofte onreyn heeten.

29 Daerom ben ick oock sonder tegen-spreken gekomen/ ontboden zijnde. Soo vrage ick dan om wat reden ghy-lieden my hebt ontboden?

30 Ende Cornelius sepde / Over vier daghen was ick vastende tot deser vre toe / ende ter negender vre badt ick in mijn huys.

31 Ende siet/een man stont voor my in een blinckende kleedt / ende sepde / Corneli / uw' gebedt is verhoort/

rang soudara-soudara derri Joppe pegi pon deng-an diala.

24 Daan pada essonja dia datan ka Cesarea : Makka Cornelius nanti padanja , sedang dia souda pangil samma-samma soudaranja daan sobatnja nang lebeh kekassee.

25 Daan tella jadi makka Petrus massok,Cornelius mengadap akanja, makka djatou pada kakinja, daan sedjout akanja.

26 Tetapi Petrus ankatnja, kattanja : Bangonla ; Beta sendiri pon manusia sa orang.

27 Daan dia massok berkattanja deng-an diala : daan bertemou orang banja jang bakampon souda.

28 Daan dia katta padanja : Kamou tau , makka tiadda haros pada orang laki-laki Jahoudi , tamba sendirinja attauw massok pada orang horgay. Tetapi Allah souda toundjok pada beta , jangan beta sebout satou orang mongo-mongo attau harami.

29 Karna itou beta souda datan, daan bukan berkatta-lawan , sedang orang souda pangil pada beta. Makka beta tanja, karna appa mou souda pangil pada beta ?

30 Tella itou katta Cornelius: Lalou ampat hari, pada djam ini, saya souda berpoassa , daan pada djam ka sambilan saya sumbayang dalam roumaku.

31 Daan liatla, kadapan saya bediri orang lelaki satou deng-an pakkeyan berridop, daan katta : Corneli, min-

hoozt / ende uwe aelmoeſſen zijn booz Godt gedacht gewozden.

32 Sendt dan nae Joppe / ende ontbiedt Simonem die toegheNaemt wozdt Petrus : deſe light te huys in het huys van Simon den leder-berepder aen de zee / welcke hier gekomen zijnde / ſal tot u ſpzeken.

33 Soo hebbe ick dan van ſtonden aen tot u gheſonden / ende ghy hebt wel ghedaen dat ghy hier gekomen zijt. Wy zijn dan alle nu [hier] tegenwoozdigh booz Godt / om te hooren al het ghene u van Godt bevolen is.

34 Ende Petrus den mont openDoende / ſeyde / Ick verneme in der waerheyt dat Godt geen aennemer des perſoons en is /

35 Maer in allen volcke / die hem vzeeſt ende gerechtigheyt werckt / is hem aengenaem.

36 [Dit is] het woozdt dat hy geſonden heeft den kinderen Iſraëls / verkondigende vzede booz Jeſum Chziſtum : Deſe is een Heere van alle.

37 Ghy-lieden weet de ſake die geſchiedt is booz geheel Judeam / beginnende van Galilea / na den doop / welcken Joannes gepzedickt heeft :

38 [Belangende] Jeſum van Nazareth / hoe hem Godt geſalft heeft met den Heyligen Geeſt / ende met kracht: welcke [het lant] booz-ghegaen is / goet doende / ende ghe-

G neſen-

li, mintahan-doa mu jadi dengar, daan pada derma mou jadi beringat kadapan Allah.

32 Makka ſourola ka Joppe, daan pangil Simonem, jang bernamma Petrus: dia bapinda de rouma Simonis jure-berhadir-koulit, ampir laout; jang manna tella dia ſouda datan kamare, menjadi katta deng-an mou.

33 Bagitou ſaya ſigra ſouro pada mou, macca mou ſouda boat baik, mou ſouda datan kamare: Makka kita ſamoa adda de ſini kadapan Allah, akan dengar ſegalla itou jang Allah ſouda paſſan pada mou.

34 Daan Petrus boucka moulutnja daan katta; Sakaran beta mengarti ſeſongo, makka Allah tida menentang pada mouka orang:

35 Tetapi de antara oumat ſamoa ſjappa takot akanja, daan boat adillan, diala berſouka akanja.

36 Inila pattahu, jang dia pon ſouda ſouro pada orang Iſraïl, ſedang dia batoutor tantooſſa derri pada Jeſu Chriſto, jang ya Tuan atas ſegalla.

37 Kamu tau itoula jang ſouda jadi de antara ſegalla negri Jahoudi; moulay derri Galilea: komediën pada mandihan itou, jang Johannes kiſſakan ſouda.

38 Bagimanna Allah ſouda berminjami akan Jeſum derri Nazareth deng-an RUAH ULKADUS, daan deng-an kawaſſa: Jang ſouda bedjalan kalouling, daan boat

G baik,

neſende alle die van den Duyvel o-verweldight waren : want Godt was met hem.

39 Ende wy zijn getuygen van al 't gene hy gedaen heeft/ beyde in het Joodtſche lant ende te Jeruſa-lem : welcken ſy gedoodt hebben / [hem] hangende aen een hout.

40 Deſen heeft Godt opgeweckt ten derden dage / ende gegeven/ dat hy openbaer ſoude worden :

41 Niet alle den volcke / maer den ghetuyghen die van Godt te voren verkoren waren / ons [na-melick] die met hem gegeten ende gedroncken hebben / na dat hy uyt den dooden opgeſtaen was.

42 Ende heeft ons geboden den volcke te predicken / ende te betuy-gen dat hy is de gene die van Godt verordineert is / tot eenen Rechter van levende ende doode.

43 Deſen geven getuygeniſſe alle de Propheten / dat een yegelick die in hem gelooft vergevinge der ſon-den ontfangē ſal door ſijnen Name.

44 Als Petrus noch deſe woor-den ſprack/viel de Heylige Geeſt op alle die het woordt hoorden.

45 Ende de geloovige die uyt de beſnijdeniſſe waren / ſoo vele als'er met Petro waren gekomen / ont-ſetteden haer dat de gave des Hey-ligen Geeſts ock op de Heydenen uytgeſtort wierdt.

46 Want ſy hoorden haer ſpre-ken met [vremde] talen/ ende Godt groot

baik, daan menjombou ſegalla orang berouſſe Seitani : Carna Allah adda dengan diala.

39 Daan kita ſakſi derri ſegalla itou, jang dia ſouda boat de negri Jahoudi daan de Irruſalim. Jang ka manna dianja ſouda membounou a-kan, daan ſouda gantong ka kayou.

40 Daan Allah ſouda begra-bangon akan dia ini, pada hari nang ka-tiga; daan ſouda bri dia jadi njata :

41 Boukan pada orang ſamoa, tetapi pada kita, jang daulou derri Allah jadi berpiljy, akan jadi ſakſi; kita pon ſouda makkan daan minum deng-an diala, komediën dia ſouda bangon derri matti.

42 Daan dia ſouda ſouro pada ki-ta kiſſa-akan orang manuſia, daan berſakſi, makka dia itoula jang jadi berator derri Allah pada Jure-houk-kum atas orang hidop daan orang matti.

43 Pada jang ini bri ſakſihan Nab-bi-nabbini ſamoa, makka ſjappa-ſjappa petſjaya kapadanja, dia be-role ampon doſa dalam nammanja.

44 Sedang Petrus lagi katta ba-kattahan ini, djatou Ruah Ulkadus atas ſegalla orang jang dengar ba-kattahan itou.

45 Daan orang terpetſjaya jang derri ſounottan, jang ſouda datan deng-an Petrus, terkodjut, makka anugrayahan Ruah Ulkadus pon ja-di tertompa atas orang Hindou.

46 Karna dia dengarnja bakatta-katta baſſa horgay, daan poudjiken

groot maecken. Doe antwoordde Petrus /

47 Kan oock yemandt het water weeren / dat deſe niet gedoopt en ſouden worden / welcke den Heyligen Geeſt ontfanghen hebben gelijck als oock wy ?

48 Ende hy beval dat ſy ſouden gedoopt worden in den Name des Heeren. Doe baden ſy hem / dat hy eenige dagen by [haer] wilde blijven.

Het xj. Capittel.

1 DE Apoſtelen nu / ende de Broeders / die in Judea waren / hebben gehoort / dat oock de Heydenen het Woordt Godts aengenomen hadden.

2 Ende doe Petrus op-gegaen was nae Jeruſalem / twiſteden tegen hem de gene die uyt de Beſnijdeniſſe waren /

3 Seggende / Ghy zijt ingegaen tot mannen die de voor-huyt hebben / ende hebt met haer gegeten.

4 Maer Petrus beginnende verhaelde het haer verbolghens / seggende /

5 Ick was in de ſtadt Joppe / biddende: ende ſagh in een vertreckinge van ſinnen een geſichte / [namelick] een ſeker vat / gelijck een groot lijnen laken / nederdalende / by de vier hoecken nederghelaten uyt den Hemel / ende quam tot my.

 6 Op

Allah. Tella itou Petrus katta :

47 Bole ſa-orang larang nang ayer, [bagitou] makka dia ini tida jadi bermandi, jang ſouda trima Ruah Ulkadus ſeperti kita ?

48 Daan dia ſouro orang mandiken dianja dalam namma Tuan. Tella itou dia minta padanja, dia barang hari tingal ſamma dianja.

Iang Bagian ka-ſablas. 11.

1 JAng Apoſtolos daan ſudara-ſudara jang adda de Judea, dengar, makka orang Hindu pun ſuda tarima bakattahan Allah.

2 Daan tella Petrus ſuda naik ka Irruſalim, bertſjiderá deng-an dia, orang jang adda derri Sunottan,

3 Kattanja : Mu ſuda maſſok pada orang jang tiada berſunot, daan mu ſuda makkan deng-an dianja.

4 Tetapi tella Petrus ſuda mulay, ya tjerita-akanja berator; kattanja :

5 Beta ſuda adda de kota Joppe, dalam berdoa; daan ſuda liat tella hati-budi beta jadi berhela, ſawatu pangkaliatan : [artinja] makka turong bakkas ſawatu, ſeperti cajin beſar, jang [beërnja] turong pada udjongnja ampat, jang pun datang ampir pada beta.

 6 Tel-

6 Op welck [laken] als ick de oogen hielt / soo merckte ick / ende sagh de viervoetige[dieren] der aerde / ende de wilde/ ende de kruypende[dieren/] ende de vogelen des hemels.

7 Ende ick hoorde eene stemme die tot my sepde/ Staet op Petre / slacht ende eet.

8 Maer ick sepde / Gheensins Heere : want nopt en is pet / dat gemeyn ofte onreyn was / in mijnen mondt ingegaen.

9 Doch de stemme antwoordde my ten tweedenmael upt den Hemel / Het gene Godt gereynight heeft / en sult ghy niet gemeyn maken.

10 Ende dit geschiedde tot driemael : ende alles wierdt wederom opgetrocken in den hemel.

11 Ende siet ter selver [upre] stonden daer drie mannen voor het huys daer ick in was / die van Cesareen tot my afgesonden waren.

12 Ende de Geest sepde tot my/ dat ick met haer gaen soude / niet twijffelende. Ende met my gingen oock dese ses broeders/ende wy zijn in des mans huys ingegaen.

13 Ende hy heeft ons verhaelt hoe hy eenen Engel gesien hadde / die in sijn huys stont / ende tot hem sepde/ Sendt mannen nae Joppe/ ende ontbiedt Simon / die toegenaemt is Petrus:

14 Die

6 Tella beta menentang padanja, beta suda meng-arti, daan liat, binatang kakinja ampat jang adda de darat, daan binatang liar, daan binatang jang merancan, daan bourong-bourong langit.

7 Makka beta suda dengar suara sawatu, kattanja pada beta : Petre bangon, bante[itu,] daan makkan.

8 Tetapi beta suda katta ; Djangan barang parakarra Tuan Karanna barang sakali tida itula samoa jang massing-massing, attawa nadjis, suda massok dalam mulut beta.

9 Makka pada nang ka dua kali menjaüt akan beta suara derri surga : Djangan mu kira itu massing-massing appa Allah tsjutsji-akan suda.

10 Daan itu jadi tiga kali : makka samoä jadi pula terre naik ka surga.

11 Daan liat, pada waktu itu djuga tiga orang laki laki badiri kadapan ruma itu demanna beta adda, jang jadi tersuroh pada beta derri Cesarea.

12 Daan Ruah katta pada beta, makka beta bedjalan deng-an dianja, daan tiada-ku bimbang hati. Datang pun dengan beta anam sudara ini, daan kita suda massok kadalam ruma orang itu.

13 Makka dia tjerita pada kami, bagimanna dia suda liat Malaïkat sawatu badiri dalam rumanja, jang katta padanja: Surohla orang ka Joppe, daan passan pangil Simon itu jang jadi bernamma Petrus :

14 Jang

14 Die woorden tot u ſal ſpreken / door welcke ghy ſult ſaligh worden / ende alle uw' huys.

15 Ende als ick begon te ſpreken / viel de Heylige Geeſt op haer / gelijck oock op ons in het begin.

16 Ende ick wierdt gedachtigh aen het woordt des Heeren / hoe hy ſeyde / Joannes doopte wel met water / maer ghy lieden ſult ghedoopt worden met den Heyligen Geeſt.

17 Indien dan Godt haer evengelijcke gaven gegeven heeft / als oock ons die in den Heere Jeſum Chriſtum gelooft hebben / wie was ick doch die Godt konde weeren?

18 Ende als ſy dit hoorden waren ſy te vreden / ende verheerlickten Godt / ſeggende / Soo heeft dan Godt oock den Heydenen de bekeeringe gegeven ten leven!

19 De gene nu die verſtroyt waren door de verdruckinge / die over Stephanus geſchiedt was / gingen [het landt] door tot Phenicien toe / ende Cypren / ende Antiochien / tot niemant het woordt ſprekende / dan alleen tot de Joden.

20 Ende daer waren eenighe Cyprijſche ende Cyreneiſche mannen uyt haer / welcke tot Antiochien ghekomen zijnde ſpraken tot de Grieckſche / verkondigende den Heere Jeſum.

21 En-

14 Jang menjadi tutor akan mu bakattahan, derri pada jang manna mu, daan ſegalla ruma mu, menjadi mumin.

15 Daan tella beta mulay kattakatta, Ruah Ulkadus ſuda djatu ataſnja, ſeperti pun ſuda jadi pada kami dalam mulahan.

16 Beta pun ſuda beringat kattahan Tuan itu, bagimanna dia ſuda katta; [Benar,] Joannes mandiken ſuda deng-an ayer: Tetapi kamu jadi bermandi deng-an Ruah Ulkadus.

17 [Sebab itu] djikkalau Allah ſa djenis anugrajahan ſuda membri akanja ſeperti pun akan kita, jang ſuda petſjaya kapada Tuan Jeſum Chriſtum, ſjappa-ku ſuda, makka beta adda kawaſſa larang pada Allah?

18 Bilamanna dianja dengar itu, dianja diëm, daan dia pudjiken Allah; kattanja, Allah pun pada orang Hindu ſuda bri balik hatinja pada idopan.

19 Macca orang itu jang jadi tjerey-merey derri pada gagaïnja jang jadi pada Stephanus, bedjalan lalu nagri, ſampei ka Phœnicia, daan Cypris, daan Antiochia: makka dianja tiada tutor bakattahan pada ſa orang, kotſjoali djuga pada orang Jahudi.

20 Makka barang derri dianja adda orang derri Cypris daan Cyrene, jang tella ſuda maſſok ka Antiochia katta-katta pada orang Gregu, daan Euangeli-acan Tuan Jeſum.

21 Daan

21 Ende de handt des Heeren was met haer: ende een groot ghetal geloofde/ ende bekeerde hem tot den Heere.

22 Ende het gerucht van haer quam tot de ooren der Gemeynte die te Jerusalem was: ende sy sonden Barnabam upt / dat hy [het lant]doorginge tot Antiochien toe.

23 Dewelcke daer ghekomen zynde / ende de genade Godts siende/wierdt verblijdt/ende vermaende'se alle / dat sy met een voorneme des herten by den Heere souden blijven.

24 Want hy was een goet man/ ende vol des Heyligen Geests/ ende des geloofs : ende daer wierdt een groote schare dē Heere toegevoegt.

25 Ende Barnabas gingh upt na Tarsen om Saulum te soecken: Ende als hy hem ghevonden hadde/ bracht hy hem tot Antiochien.

26 Ende het is geschiedt dat sy een geheel jaer [t'samen] vergaderden in de Gemeynte/ende een groote schare leerden : ende dat de Discipelen eerst te Antiochien Christenen genaemt wierden.

27 Ende in deselve daghen quamen[eenige]Propheten af van Jerusalem tot Antiochien.

28 Ende een upt haer / met name Agabus / stondt op/ ende gaf te kennen door den Geest / datter een groote hongers-noodt soude wesen over de geheele wereldt : dewelcke oock gekomen is onder den Keyser Claudio.

29 En-

21 Daan tangan Tuan adda dengan dianja. Makka bilangan [orang] banja pitsjaya , daan baliknja pada Tuan.

22 Makka chabar derri dianja sampei pada telinga Eklesia jang adda de Irrusalim : daan dianja suroh kaluwar Barnabam, agar dia pegi lalu [nagri] pada Antiochia.

23 Jang tella de situ suda datang, daan liat fermang Allah, dia bersuka suda, daan adjar-akan samoanja, tingal deng-an Tuan , dalam fakat hatinja.

24. Karanna dia adda orang baik, daan punuh Ruah Ulkadus daan petsjajahan : makka rajat banja jadi bertamba pada Tuan.

25 Makka Barnabas pegi kaluwar ka Tharsis , agar tsjari Saulum : daan tella dia suda bertemu-akanja, dia antarken dia ka Antiochia.

26 Makka jadi , dianja sa gnap tawun bakompol dalam Eklesia, daan adjer akan rajat banja. De Antiochia pun sa bermula Murit-murit itu jadi bernamma Christiani.

27 Daan pada hari itu datang Nabbi-nabbini derri Irrusalim ka Antiochia.

28 Makka sawatu derri dianja, sjappa bernamma Agabus, bangun suda, daan bri tahu derri Ruah, waktu lapar besar jadi pada segala dunja: Jang pun suda menjadi de bauwa Sultaan Claudius.

29 Daan

29 Ende na dat een pegelick der Diſcipelen vermocht / beſloot elck van haer [pet] te ſenden ten dienſte den broederen die in Judea woonden.

30 Het welck ſy ock deden / ende ſonden het tot de Ouderlingen door de hant Barnabe ende Saulı.

Het xij. Capittel.

1 ENde ontrent deſelve tijdt ſtoegh de Koningh Herodes de handen aen ſommige van de Gemeynte / om die qualick te handelen.

2 Ende hy doodde Jacobum den broeder Joannis met den ſweerde.

3 Ende doe hy ſagh dat het den Joden behaeghlick was / voer hy voort om ock Petrum te vangen / (ende het waren de dagen der ongehevelde [brooden.])

4 Den welcken ock gegrepen hebbende hy in de gevangeniſſe ſettede / ende gaf [hem] over aen vier [wachten / elck] van vier krijghsknechten / om hem te bewaren / willende nae het Paeſch - [Feeſt] hem voortbrengen voor het volck.

5 Petrus dan wierdt in de ghevangeniſſe bewaert : maer van de Ghemeynte wierdt een gedurigh gebedt tot Godt voor hem gedaen.

6 Doe hem nu Herodes ſoude voortbrengen / ſliep Petrus dien ſelven nacht tuſſchen twee krijgsknech-

29 Daan derri Murit-murit itu ſa gnap orang pada kawaſſanja fakat, kirimken [barang appa]pada tulongan akan ſudara [itu ſamoa] jang menaun de nagri Judea.

30 Jang appa dianja pun ſuda boat; makka dianja kirimken itu pada orang Tuwa-tuwa , derri pada tangan Barnabe daan Sauli.

Iang Bagian ka dua blas. 12.

1 MAkka ampir waktu itu djuga , Radja Herodes membobo tangan pada barang orang derri Ekleſia, agar boat djahat akannja.

2 Daan dia bunuken dengan pedang Jacobum ſudara Joannis.

3 Daan tella dia liat, makka itula bakanan pada orang Jahudi; dia ſuda tamba itu, makka dia pun tankap Petrum (daan adda hari roti manis.)

4 Sjappa tella dia ſuda pegang, dia taruken de penjara : daan brinja pada kawan ampat, ſa kawan derri orang-baprang ampat , agar dianja tongu dia: [karanna] dia mau komediën pada Paſcha bawanja kadapan umat [orang Jahudi.]

5 Makka Petrus jadi pegang de penjara : Tetapi derri Ekleſia jadi berdoa ſebagi-bagi ſebab dia pada Allah.

6 Daan tella Herodes menjadi bawa dia kadapan; dalam malam itu djuga , Petrus adda tidor de tenga dua

knechten / gebonden met twee ketenen : ende de wachters voor de deure bewaerden de gevangeniſſe.

7 Ende ſiet / een Enghel des Heeren ſtondt daer / ende een licht ſcheen in de wooninge / ende ſlaende de zijde Petri weckte hy hem op / ſeggende / Staet haeſtelick op. Ende ſijne ketenen vielen af van de handen.

8 Ende de Engel ſeyde tot hem / Omgordt u / ende bint uwe ſchoenſolen aen. Ende hy dede alſoo. Ende hy ſeyde tot hem / Werpt uwen mantel om / ende volght my.

9 Ende uytgaende volghde hy hem / ende en wiſt niet dat het waerachtigh was het ghene door den Engel geſchiedde / maer hy meynde dat hy een geſichte ſagh.

10 Ende als ſy door de eerſte ende de tweede wacht gegaen waren / quamen ſy aen de yſeren poorte / die nae de ſtadt leydt: dewelcke van ſelfs haer geopent wierdt. Ende uytgegaen zijnde ginghen ſy een ſtrate voort: ende terſtondt ſcheyde de Engel van hem.

11 Ende Petrus tot hem-ſelven gekomen zijnde / ſeyde / Nu weet ick waerachtelick dat de Heere ſijnen Engel uytgeſonden heeft / ende my verloſt heeft uyt de hant Herodis / ende [uyt] alle de verwachtinge van het volck der Joden.

12 Ende als hy [alles] overlegt hadde / ginghy hy na het huys Marie

dua orang baprang, daan jadi berikat dengan rante dua: Orang berdjagga pun kadapan pintu tongu pada penjara.

7 Daan liat Malaïkat Tuan badiri de ſitu, daan ſawatu trang bertſjaya dalam ruma [itu,] daan tella dia ſuda pukol lambong Petri, dia graakanja-bangun, kattanja; Bangunla lakas. Makka rante-rantenja djatu derri tanganja.

8 Daan Malaïkat katta padanja, Ikat nei kaïn mu, daan pakei akan kaüs mu; Makka dia boat bagitu. Daan dia katta padanja, Pakkeila badju mu, daan ikotla aku.

9 Makka dia kaluwar daan ikot akanja, daan dia tiada tahu, makka itula benar appa jadi derri pada Malaïkat: Tetapi dia ſanka dia liat ſawatu pangkaliatan.

10 Daan tella dianja ſuda bedjalan lalu jure tongu-tongu itu jang bermula, daan jang ka-dua, dianja datang pada pintu beſſi itu, jang pimpin ka kota, jang pun derri ſendirinja jadi buka padanja. Daan tella dianja ſuda kaluwar, dianja bedjalan ſa djalan kadapan. Daan ſabontar Malaïkat itu tjerei derri dia.

11 Makka tella Petrus combali pada ſendirinja, dia katta: Sakaran beta tahu ſe ſongo, makka Tuan ſuda ſuroh kaluwar Malaïkatnja, daan dia ſuda lepas akan beta derri tangan Herodis, daan derri ſegalla menanti itu umat orang Jahudi.

12 Daan tella dia ſuda berkira, dia datang pada ruma Mariæ jang

ibu

rie des moeders Joannis / die toegenaemt was Marcus / alwaer vele te ſamen vergadert ende biddende waren.

13 Ende als Petrus aen de deure van de vooz-poozte klopte / quam een dienſtmaeght vooz om te lupſteren / met name Rhode.

14 Ende ſy de ſtemme Petri bekennende / en dede van blijdtſchap de vooz-poozte niet open / maer liep na binnen / ende boodtſchapte / dat Petrus vooz [aen] de vooz-poozte ſtondt.

15 Ende ſy ſeyden tot haer / Ghy raeſt. Doch ſy bleef daer ſterk by / dat het alſoo was. Ende ſy ſeyden / Het is ſijn Engel.

16 Maer Petrus bleef kloppende: ende als ſy open gedaen hadden / ſaghen ſy hem / ende ontſetteden haer.

17 Ende als hy haer met de handt gewenckt hadde / dat'ſe ſwijgen ſouden / verhaelde hy haer / hoe hem de Heere uyt de gevangeniſſe uytgelept hadde: ende ſeyde / Boodtſchapt dit Jacobo ende den broederen. Ende hy uytgegaen zijnde / repſde na een andere plaetſe.

18 Ende als het dagh was geworden / was daer geen kleyne beroerte onder de krijghs-knechten / wat doch Petro mochte gheſchiedt zijn.

19 Ende als Herodes hem gheſocht hadde / ende niet en vondt / ende de wachters rechtelick ondervraeght hadde / geboodt hy datſe

ibu Joannis, jang jadi pun bernamma Markus. De manna banja [murit] jadi bakampung, daan berdoä.

13 Makka tella Petrus pukol pada pintu itu jang kadapan, hamba parampuan ſatou, nammanja Rhode, datang kadapan, agar dengar.

14 Daan ſedang dia kenalken ſuara Petri, dia derri ſukahan tiada buka pintu; tetapi dia lari de dalam, daan bri tahu, makka Petrus badiri kadapan pintu.

15 Makka dianja katta-katta: Mu gila. Tetapi dia katta kras, makka adda bagitu djuga. Daan dianja katta; Adda Malaïkatnja.

16 Tetapi Petrus kotali pukol. Daan tella dianja ſuda buka [pintu,] dia liatnja, daan tatſjangan.

17 Daan tella dia ſuda lambei-akanja deng-an tangan, agar dianja diëm: dia batſjerita akanja, bagimanna Tuan ſuda kaluwarken dia derri penjara. Makka dia katta: Tutorla ini pada Jakobum daan pada ſudara-ſudara laïn. Makka dia kaluwar, daan pegi pada tampat laïn.

18 Daan tella jadi ſeang, adda hati-ruſak bukan ketſjil pada orang baprang itu, appa ſuda jadi pada Petrus.

19 Tetapi Herodes tella dia ſuda tſjari daan tiada bertemu akanja; dia [pun]prixa derri orang berdjagga, daan ſuroh dianja jadi pimpin

wech-gelepdet ſouden wo7den. Ende hy vertrock van Judea na Ceſareen / ende hielt hem [aldaer.]

20 Ende Herodes hadde in den ſin tegen de Tyriers ende Sidoniers te krijgen : maer ſy quamen eendrachtelick tot hem / ende Blaſtum/die des Koninghs kamerling was / overredet hebbende / begeerden vrede / om dat haer landt ghe-ſpijſight wiert van des Koninghs [landt.]

21 Ende op eenen geſetten dagh Herodes een Koninclick kleet aenghedaen hebbende / ende op den Rechter-ſtoel geſeten zijnde / dede een reden tot haer :

22 Ende het volck riep[hem]toe/ Een ſtemme Godts/ende niet eenes menſchen.

23 Ende van ſtonden aen ſloegh hem een Engel des Heeren / daerom dat hy Godt de eere niet en gaf: ende wiert van de wormen gegeten/ ende gaf den geeſt.

24 Ende het woordt Godts wies / ende vermenighvuldighde.

25 Barnabas nu ende Saulus keerden wederom van Jeruſalem / als ſy den dienſt volbracht hadden/ mede-genomen hebbende ook Joannem / die toeghenaemt wierdt Marcus.

pegi. Makka dia berangkat pegi derri Judea ka Ceſarea, daan tingal [deſitu.]

20 MakkaHerodes berkira prang pada orang Tyri daan Sidonis. Tetapi dianja ſamma-hati datang padanja, daan tella dianja ſuda meng-adjar pada Blaſtum jure tongu bileh Radja,dianja minta bedammei,ſebab nagrinja jadi peära derri [nagri] Radja.

21 Daan pada hari ber-ator, Herodes bepackei badju Radja, daan tella dia dudok atas kruſi berhukkum, dia rewajat padanja.

22 Makka umat itu bateria, Itula ſuara Allah, daan bukan manuſia.

23 Daan ſabontar Malaïkat Tuan pukol akanja, ſebab dia tiada beri hormat pada Allah. Makka tſjatſjing makkan dia, [daan] dia matti.

24 Tetapi bakattahan itu Allah timbol lagi daan berbanjaran.

25 Makka Barnabas daan Saulus datang kombali derri Irruſalim, tella dianja ſuda putus kardjahan itu, daan dia menambil ſamma dianja Joannem, jang pun jadi bernamma Markus.

Het xiij. Capittel.

Iang Bagian katiga-blas. 13.

1 ENde daer waren tot Antiochien in de Ghemeynte die daer was / eenige Propheten ende

1 MAkka adda de Antiochia dalam Ekleſia jang de ſitu barang Nabbi-nabbi, daan orang Pang-

ende Leeraers / namelick Barnabas / ende Simeon genaemt Niger / ende Lucius van Cyrenen / ende Manahen / die met Herodes den Vier-vorſt opgevoedt was / ende Saulus.

2 Ende als ſy den Heere dienden / ende vaſteden / ſeyde de Heylige Geeſt / Sondert my af beyde Barnabam ende Saulum / tot het werck daer toe ick ſe geroepen hebbe.

3 Doe vaſteden ende baden ſy / ende haer de handen opgelegt hebbende lieten ſy ſe gaen.

4 Deſe dan uytgeſonden zijnde van den Heyligen Geeſt / quamen af tot Seleucien / ende van daer ſcheepten ſy af nae Cypren.

5 Ende ghekomen zijnde tot Salamis / verkondighden ſy het woordt Godts in de Synagogen der Joden: ende ſy hadden oock Joannem tot eenen dienaer.

6 Ende als ſy 't eylandt doorgegaen waren tot Paphos toe / vonden ſy eenen ſekeren tooveraer / eenen valſchen Propheet / eenen Jode / wiens name was Bar-jeſus /

7 Welcke was by den Stadthouder Sergius Paulus / eenen verſtandigen man. Deſe / Barnabam ende Saulum tot hem geroepen hebbende / ſocht ſeer het woordt Godts te hooren.

8 Maer Elymas de tooveraer (want alſoo wordt ſijnen naem overgeſet) wederſtondt haer / ſoeckende den Stadt-houder van het ghe-

Pangadjer, [artinja] Barnabas, daan Simeon jang jadi pun bernamma Niger, daan Lucius derri Cyrene; Manahen pun jang jadi peara ſamma deng-an Herodes Radja ka-ampat itu, daan Saulus.

2 Daan tella dianja faſſuroh pada Tuan, daan poäſſa, Ruah Ulkadus katta: Tjereyla pada aku Barnabam daan Saulum, pada bakardjahan itu, pada jang appa aku ſuda pangil dianja.

3 Tella itu ſedang dianja poäſſa daan berdoä ſuda, dianja taruken tangan ataſnja, daan lepas-kanja.

4 Daan dianja ſedang jadi ſuroh kaluwar derri Ruah Ulkadus, datang turon ka Seleucia, daan derri ſitu dianja pegi de cappal pada Cypris.

5 Makka tella dianja ſuda datang de Salamis, dianja kiſſakan bakattahan itu Allah dalam ſegalla Synagoga orang Jahudi. Daan dianja adda Joannem pun pada ſuroan-[nja.]

6 Daan tella dianja bedjalan lalu puloh itu ſampei Paphos, dianja bertemuken ſawatu pliſſit [daan] Nabbi-duſta, jang ſa orang Jahudi, nammanja Bar-jeſus:

7 Jang adda deng-an Sabandar itu Sergius Paulus, ſjappa ſa orang berakal. Dia ini tella ſuda pangil akan Barnabam daan Saulum, tſjari ſangat dengar bakattahan Allah.

8 Tetapi Elymas jang pliſſit itu (karanna bagitu nammanja patut jadi berſalin) bercatta-lawan acanja, makka dia tſjari tarik jang Saban-

gheloove af te keeren.

9 Doch Saulus (die oock Paulus [genaemt is]) verbult met den Heyligen Geest / ende de oogen op hem houdende / seyde /

10 O ghy kindt des Duyvels / vol van alle bedrogh / ende van alle arghlistighevt / vyandt van alle gerechtighevdt / sult ghy niet ophouden te verkeeren de rechte wegen des Heeren?

11 Ende nu siet / de handt des Heeren [is] tegen u : ende ghy sult blindt zijn / ende de Sonne niet sien voor eenen tijdt. Ende van stonden aen viel op hem donckerhevdt ende duysternisse : ende rontom gaende socht hy / die [hem] met de handt mochten leyden.

12 Als de Stadt-houder sagh het gene geschiedt was / doe geloofde hy / verslagen zijnde over de leere des Heeren.

13 Ende Paulus ende die met hem waren / van Papho afgevaren zijnde / quamen tot Pergen [een stadt] in Pamphilia. Maer Joannes van haer schevdende keerde weder na Jerusalem.

14 Ende sy van Pergen het landt doorgaende / quamen tot Antiochien [een stadt] in Pisidien : ende gegaen zijnde in de Synagoge op den dagh des Sabbaths / saten sy neder.

15 Ende na het lesen der Wet ende der Propheten / sonden de Overste der Synagoge tot haer / seggende / Mannen broeders / indien daer

dar derri petsjayahan.

9 Daan Saulus (sjappa pun jadi bernamma Paulus) tella dia jadi punuh Ruah Ulkadus, daan menentang akanja, dia katta :

10 O mu jang punuh segala semuhan, daan segala mossélehat, anak Seitan, satru derri segala adillan, bukan mu jadi brenti, derri erot akan djalan-djalan Tuan itu jang betul?

11 Makka liatla sakaran, tangan Tuan atas mu : daan mu jadi mattabuta, daan tiadda mu meliat Mattahari pada barang waktu. Makka sabontar djatu atas dia glap daan klam : daan dia pegi kuliling, mentsjari barang orang jang pimpin [dia] de tangan.

12 Tella itu sedang Sabandar liat appa jadi, dia petsjaya, [karanna] dia hati badabar sebab adjerran Tuan [itu.]

13 Makka tella Paulus daan sjappa deng-an dia suda peghi de cappal derri Paphos, dianja datang ka Perge [jang sawatu kuta] de Pamphilia. Tetapi Joannes tjerei derri dianja, daan pulang ka Irrusalim.

14 Tetapi dianja derri Perge bedjalan lalu nagri, [daan] datang ka Antiochia jang de [nagri] Pisidia. Makka tella dianja suda massok ka Synagoga pada hari Sabith, dianja dudok.

15 Daan komediën pada membatsja Sabda itu daan [kitab] Nabbini, segala Pongulu derri Synagoga suroh [orang] padanja, [daan] katta :

daer [eenigh] woordt van vertroo-ſtinge tot den volcke in u is / ſoo ſpreeckt.

16 Ende Paulus ſtondt op/ ende wenckte met de hant/ ende ſeyde/ Ghy Iſraëlitiſche mannen / ende ghy die Godt vreeſt / hoort toe.

17 De Godt deſes volcks Iſraëls / heeft onſe Vaderen uytverkoren / ende het volck verhooght / als ſy vremdelingen waren in het lant van Egypten / ende heeft ſe met eenen hoogen arm daer uyt gelevdt.

18 Ende heeft ontrent den tijdt van veertigh jaren hare zeden verdragen in de woeſtijne.

19 Ende ſeven volckeren uytgeroept hebbende in het landt Canaan / heeft haer door het lot het landt der ſelve uytgedeelt.

20 Ende daer nae / ontrent vier hondert en vijftigh jaren / gaf hy [haer] Rechters tot op Samuel den Propheet.

21 Ende van doen aen begeerden ſy eenen Koningh / ende Godt gaf haer Saul den ſone Kis / eenen man uyt de ſtamme Benjamin / veertigh jaren.

22 Ende deſen afgeſet hebbende / verweckte hy haer David tot eenen Koningh : den welcken hy ock getuygeniſſe gaf / ende ſeyde / Ick hebbe gevonden David den [ſone] Jeſſe / eenen man nae mijn herte/die alle mijnen wille ſal doen.

23 Van deſes zaedt heeft Godt Iſraël/ na de belofte/verweckt den

ta : Orang ſudara, djikkalau adda dalam kamu barang bakattahan meng-hiborhan pada umat ini, kattala.

16 Makka Paulus bangon, daan tella dengan tangan ſuda lambei-akan, dia katta : Orang Iſraëlite, daan ſjappa takot Allah, dengarla.

17 Allah umat ini Iſraïl, ſuda mempilji Bappa-bappa kita : daan ya ſuda tingi-akan umat[ini,]tatkalla dianja adda horgaï dalam nagri Miſri : daan dia kaluwar-kanja derri ſitu deng-an tangan tinghi.

18 Daan ampir waktu ampat-puloh tawon dia ſuda tahan adetnja dalam rimba.

19 Makka tella dia ſuda binaſſaakan ſakali umat [itu] tudjo dalam nagri Kanaan, dia ſuda bagi-akanja nagri-nja deng-an boang pareë.

20 Daan komediën pada itu, ampir tawon ampat ratus lima-puloh, dia bri akanja Jure-huckum [banja] ſampei ka Nabbi Samuel.

21 Daan lalu waktu itu dianja minta ſawatu Radja: Makka Allah bri akanja Saul anak Kis, ſa orang derri aſſal Benjamin,pada ampat-puloh tawun.

22 Daan tella[Allah]ſuda boangakanja, dia bankit padanja Davud akan Radja: Pada ſjappa dia pun berſakſi, kattanja ; Aku ſuda bertemu Davud [anak] Jeſſe, ſa-orang pada hatiku, jang menjadi boat ſegalla kandhati aku.

23 Derri beneh-nja, ſeperti [babunji] djandjihan, Allah ſuda ban-

Salighmaecker Jeſum:

24 Als Joannes eerſt alle den volcke Iſraëls/ voor ſijne aenkomſte/ gepredickt hadde den Doop der bekeeringe.

25 Doch als Joannes den loop vervulde / ſeyde hy / Wie meynt ghy-lieden dat ick ben? Ick en ben [de Chriſtus] niet / maer ſiet / hy komt na my / wien ick niet weerdigh en ben de ſchoenen [ſijner]voeten te ontbinden.

26 Mannen broeders/kinderen van het geſlachte Abrahams / ende die onder u Godt vreeſen / tot u is het woordt deſer ſalighheydt geſonden.

27 Want die te Jeruſalem woonen / ende hare Overſte / deſen niet kennende/hebben ock de ſtemmen der Propheten/die op elcken Sabbath-[dagh] geleſen worden/[hem] veroordeelende / vervult:

28 Ende geen oorſake des doots vindende / hebben ſy van Pilato begeert dat hy ſoude gedoodt worden.

29 Ende als ſy alles volbracht hadden dat van hem gheſchreven was / namen ſy [hem] af van het hout/ ende leyden [hem] in het graf.

30 Maer Godt heeft hem upt de dooden opgeweckt.

31 Welcke geſien is geweeſt vele dagen langh / van de gene die met hem opgekomen waren van Galilea tot Jeruſalem / die ſijne getuygen zijn by het volck.

32 En-

kit pada Iſraïl Saluwani itu Jeſum,

24 Tella Joannes dahulu kadapan berdatang-nja pada ſegalla umat Iſraïl ſuda kiſſakan Mandihan terbalik itu.

25 Daan ſedang Joannes putuſken larinja,dia katta: Sjappa kira-kira mu beta adda? Beta bukan [Chriſtus itu;] Tetapi liatla datang [ſa orang] komediën pada beta, ſjappa punja kaüs kakinja tiadaku mengharga akan meng-ureinja.

26 Orang ſudara, anak derri aſſal Ibrahim, daan ſjappa de antara mu takot Allah, pada mu jadi ſuroh bakattahan muminan ini.

27 Karanna [orang] jang dudok de Irruſalim, daan Mantrinja, tella tiada kenal akan jang ini, dianja pun ſuda putuſken, dengan berhuckum akan dia, ſuara Nabbi-nabbi jang pada ſegalla hari Sabbith jadi membatſja.

28 Daan tella dianja tiada bertemuken barang mulanja maüt, dianja minta Pilatum, makka dia jadi bunuh.

29 Makka tella dianja ſuda putus ſegalla itu jang jadi tertulis derri dia,dianja ambilnja derri kaju[crus,] daan tarukanja de kubur.

30 Tetapi Allah bangkitken dia derri matti.

31 Jang jadi kaliatan dalam banja hari, akan orang jang deng-an dia ſuda ney derri Galilea ka Irruſalim, jang [pun] ſuda ſakſinja pada umat.

32 Daan

32 Ende wy verkondighen u de belofte die tot den Vaderen geſchiet is/ dat [namelick] Godt deſelve vervult heeft aen ons hare kinderen/ als hy Jeſum verweckt heeft:

33 Gelijck oock in den tweeden Pſalm geſchreven ſtaet / Ghy zijt mijn Sone / heden hebbe ick u gegenereert.

34 Ende dat hy hem uyt de dooden heeft opgeweckt / alſoo dat hy niet meer en ſal tot verdervinge keeren/ heeft hy aldus geſeght: Ick ſal u-lieden de weldadigheden Davids geven die getrouwe zijn.

35 Waerom hy oock in eenen anderen [Pſalm] ſeght / Ghy en ſult uwen heyligen niet [over-]geven / om verdervinge te ſien.

36 Want David / als hy in ſijnen tijdt den raedt Godts gedient hadde / is ontſlapen/ ende is by ſijne Vaderen geleght / ende heeft wel verdervinge geſien:

37 Maer hy / dien Godt opgeweckt heeft / en heeft geen verdervinge geſien.

38 Soo zy u dan bekent/ Mannen broeders / dat door deſen u vergevinghe der ſonden verkondight wordt.

39 Ende [dat] van allen / daer van ghy niet en kondet gerechtveerdight worden door de wet Moſis / door deſen een yegelick die gelooft/ gerechtveerdight wordt.

40 Siet dan toe/ dat over u-lieden niet en komme het ghene geſeght is

32 Daan kita Euangeli-acan kamu , djandjihan itu jang ſuda jadi pada Bappa-bappa kita ; makka Allah ſuda putus-kanja pada kita jang ſuda ananja , ſedang dia ſuda gra bangun akan Jeſum :

33 Seperti pun dalam Pſabur jang ka dua jadi tertulis: Mu ſuda Anakku : ſa hari ini mu ſuda menjadi derri aku.

34 Tetapi makka dia ſuda gra bangun akanja derri matti , bagitu makka dia tiada lagi pulang ka binaſſahan , [itula] dia bagini ſuda tutor : Aku menjadi bri pada mu fermang itu benar jang Davud punja.

35 Sebab itu dia pun dalam Pſabur laïn katta : Mu bukan menjadi bri jang ulkadus mu , liat binaſſahan.

36 Karanna Davud ſedang dia dalam waktu-nja ſuda lalajani pada pitſjara Allah , dia ſuda tidor , daan jadi bertaru deng-an Bappa-bappanja, daan dia ſuda liat binaſſahan.

37 Tetapi pada ſjappa Allah ſuda gra akan bangun, dia tiada meliat binaſſahan.

38 Sebab itou jadila kakenalan pada mu ſamoa orang ſudara , makka derri pada dia ini jadi berrewayat akan mu ampun doſa.

39 Daan derri ſamoä itu , derri appa mu tiada ſuda boleh jadi beradil derri pada ſabda Muſa , jadi beradil derri pada jang ini , orang ſamoa jang petſjaya.

40 Karanna itu liatla , agar tiada datang pada mu, itula jang jadi batutor

is in de Propheten /

41 Siet ghy verachters / ende verwondert u / ende verdwijnt : want ick wercke een werck in uwe dagen / een werck het welck ghy niet en sult gelooven / soo het u pemandt verhaelt.

42 Ende als de Joden uytghegaen waren upt de Synagoge / baden de Heydenen dat tegen den naesten Sabbath haer deselve woorden souden gesproken worden.

43 Ende als de Synagoge ghescheyden was / volghden vele van de Joden / ende van de Godts-dienstige Jode-genooten / Paulum ende Barnabam : welcke tot haer spraken / ende haer vermaenden te blijven by de genade Godts.

44 Ende op den volgendē Sabbath / quam by na de geheele stadt te samen / om het woordt Godts te hooren.

45 Doch de Joden de scharen siende wierden met nijdighepdt vervult / ende wederspraken het gene van Paulo gheseght wierdt / weder-sprekende ende lasterende.

46 Maer Paulus ende Barnabas vrymoedighepdt gebruycken-de / seyden / Het was noodigh dat eerst tot u het woort Godts gesproken soude worden : doch nademael ghy het selve verstoot / ende u selven des eeuwigen levens niet weerdigh en oordeelt / siet / wy keeren ons tot de Heydenen.

47 Want alsoo heeft ons de Heere ge-

tutor dalam [kitab] Nabbi-nabbin[i]:

41 Liatla mu orang-berbintsjy, daan heiraanla, daan linjapla: sebab aku memboat boatan dalam hari-hari-mu : berboatan jang mu tiada jadi petsjaya, djikkalau sa orang itula menjadi hakajat pada mu.

42 Daan tella orang Jahudi suda kaluwar derri Synagoga, orang Hindu minta, makka pada hari Sabbith jang adda de muka babassahan itu jadi berkatta padanja.

43 Makka tella Synagoga jadi tjerei, banja derri orang Jahudi, daan derri orang jang bateman pada orang Jahudi, mengikot akan Paulum daan Barnabam : Jang kattakatta padanja, daan meng-adjer akanja tingal dengan fermang Allah djuga.

44 Daan ka Sabbith komediën pada itu, datang ampir segalla kota samma-samma, supaja dengar bakattahan Allah.

45 Tetapi orang Jahudi, tella dianja liat rajat itu, jadi punuh iriati, daan lawan-katta pada itu jang jadi batutor derri Paulo, daan dianja hodjatken.

46 Makka Paulus daan Barnabas deng-an hati-brani katta : Jadi berguna, makka bakattahan itu Allah dahulu jadi tutor pada mu. Tetapi sedang mu boangken itu, daan mu kira-kira makka mu tiada meng-harga akan hidopan terkakal itu : liatla, kita balick [kita] pada orang Hindu.

47 Karanna bagitu Tuan suda

surola

re geboden / [ſeggende /] Ick hebbe u geſtelt tot een licht der Heydenen/op dat ghy ſoudt zijn tot ſalicheydt / tot aen het uyterſte der aerde.

48 Als nu de Heydenen [dit] hoorden/ verblijdden ſy haer / ende preſen het woordt des Heeren: ende daer geloofden ſoo vele als'er gheordineert waren tot het eenwige leven.

49 Ende het woordt des Heeren wierdt door het gheheele landt uytgebreydt.

50 Maer de Joden maeckten op de Godts-dienſtige ende eerlicke vrouwen ende de voornaemſte van de ſtadt / ende verweckten vervolginge tegen Paulum ende Barnabam / ende wierpen ſe upt hare landtpalen.

51 Doch ſy ſchuddeden het ſtof van hare voeten af tegen deſelve / ende quamen tot Iconien.

52 Ende de Diſcipelen wierden vervult met blijdtſchap / ende met den Heyligen Geeſt.

ſuroh pada kita: Aku ſuda menerrumu pada ſawatu trang orang Hindu: agar mu jadi pada muminan ſampei udjung bumi.

48 Tella orang Hindu dengar itu-la, dia berſukakanja, daan pudjiken bakattahan itu Tuan; makka petſjaya orang barappa jadi berator pada hidopan terkakal.

49 Daan bakattahan Tuan jadi berrewayat dalam ſegalla nagri itu.

50 Tetapi orang Jahudi gra-akan [barang] parampuan baſti daan berhormat, daan orang beſar dalam kota [itu,] makka dianja gra-akan terikuttan pada Paulum daan Barnabam, daan boang-kanja derri udjong nagrinja.

51 Makka dianja tella ſuda boang abou padanja derri kakinja, pegi ka Iconium.

52 Daan Murit-murit itu jadi punuh ſukahan daan Ruah Ulkadus.

Het xiiij. Capittel.

1 Ende het geſchiedde te Iconien / dat ſy te ſamen gingen in de Synagoge der Joden / ende alſoo ſpraken / dat een groote menighte beyde van Joden ende Griecken geloofde.

2 Maer de Joden die ongehoorſaem waren / verweckten ende verbitterden de zielen der Heydenen te-

Iang Bagian ka ampat-blas. 14.

1 Makka jadi dalam Iconium dianja ſamma-ſamma maſſuk dalam Synagoga orang Jahudi, daan katta bagitu, makka rajat banja derri orang Jahudi daan orang Gregu petſjaja.

2 Tetapi orang Jahudi jang tiada medengar, dia gra-akan daan boat hati orang Hindu jadi na-

teghen de broeders.

3 Sy verkeerden dan [aldaer] eenen langen tijdt / vrymoedelick sprekende in den Heere / die getuygenisse gaf den woorde synder genade / ende gaf / dat teeckenen ende wonderen gheschiedden door hare handen.

4 Ende de menighte der stadt wierdt verdeelt: ende sommige waren met de Joden / ende sommighe met de Apostelen.

5 Ende als daer een oploop geschiedde beyde van Heydenen ende van Joden/ met hare Overste/ om haer smaethevdt aen te doen / ende te steenigen /

6 Zyn sy/ [alles] overleght hebbende / ghevlucht nae de steden van Lycaonien/[namelick] Lystren ende Derben / ende het omliggende landt:

7 Ende verkondighden aldaer het Euangelium.

8 Ende een seecker man te Lystren / sat onmachtigh aen de voeten / kreupel zynde van synes moeders lyf/ die nopt en hadde gewandelt.

9 Dese hoorde Paulum spreken: welcke de oogen op hem houdende / ende siende dat hy gheloove hadde om gesont te worden/

10 Sende met grooter stemme / Staet recht op uwe voeten. Ende hy sprongh op ende wandelde.

11 Ende de scharen siende het gene Paulus gedaen hadde / verhieven hare stemmen / ende seyden in het

cal pada sudara-sudara itou.

3 Makka dianja turut [desitu] waktu lamma, daan berkatta dengan hati brani dalam [namma] Tuan. Jang bersaksi akan bakattahan derri fermang dia, daan beri jadi tanda-tanda daan berboatan heraan derri pada tanganja.

4 Daan rajat orang de kota jadi berbagi. Makka barang orang adda tourut dengan orang Jahudi: barang deng-an jang Apostolos.

5 Makka tella jadi uru hara, derri orang Hindu pun daan derri orang Jahudi, deng-an Mantri-nja, supaja bri malu daan limpar dengan batu padanja;

6 Dianja (sedang suda berkira) lari pada kota-kota derri Lycaonia, artinja ka Lystrin daan Derben, daan nagri kuliling:

7 Daan dianja de situ berrewajat jang Euangelium.

8 Makka sa-orang de Lystris dudok, jang lombot pada kakinja, [daan] timpang adda derri prut ibunja, jang barang sa kali tiada suda bedjalan.

9 Dia ini dengar Paulum tella dia berkatta: jang menentang padanja, daan tella dia liat makka [orang ini] adda petsjajahan agar jadi sumbuh,

10 Dia katta deng-an suara besar: Bangun-la betul pada kaki-mu: Makka dia balumpat nei daan bedjalan.

11 Daan tella rajat meliat appa Paulus suda memboat, dianja angkat suaranja, daan berkatta dalam bassahan

in het Lycaoniſch / De Goden zijn den menſchen ghelijck gewoꝛden / ende tot ons neder-gekomen.

12 Ende ſy noemden Barnabam Jupiter / ende Paulum Mercurius / om dat hy het woꝛdt voerde.

13 Ende de Prieſter van Jupiter die voꝛ hare ſtadt was / als hy oſſen ende kranſſen aen de voꝛpoꝛten gebꝛacht hadde / wilde hy offeren met de ſcharen.

14 Maer de Apoſtelen / Barnabas ende Paulus / [dat] hoorende ſcheurden hare kleederen / ende ſpꝛonghen onder de ſchare / roepende /

15 Ende ſeggende / Mannen / waerom doet ghy deſe dingen? Wy zijn oock menſchen van gelijcke bewegingen als ghy / ende verkondigen u-lieden dat ghy u ſoudt van deſe ydele [dingen] bekeeren tot den levendigen Godt / die gemaeckt heeft den hemel / ende de aerde / ende de zee / ende al het gene in deſelve is.

16 Welcke in de voꝛledene tijden alle de Heydenen heeft laten wandelen in hare wegen.

17 Hoewel hy nochtans hem-ſelven niet onbetuyght ghelaten en heeft / goedt doende van den hemel / ons regen ende vꝛuchtbare tijden gevende / vervullende onſe herten met ſpijſe ende vꝛolickheydt.

18 Ende dit ſeggende en weder-

han Lycaonië: Allah-allah itu ſuda packei rupa manuſia, daan ſuda turon pada kita.

12 Daan dianja ſebutken Barnabam Jupiter, daan Paulum Mercurius, ſebab dia berkatta djuga.

13 Makka Chali derri Jupiter jang adda kadapan kotanja, tella dia hentar ſuda lembu-lembu daan korona banja pada pintu jang ka adapan, dia mau perſumba deng-an rajat.

14 Tetapi tella jang Apoſtolos Barnabas daan Paulus dengar itu, dianja tjarik badjunja, daan balumpat ka tenga rajat, daan bateria,

15 Kattanja: Hey orang laki-laki, appa mu boat itula? Kita pun manuſia jang bole meraſſa ſeperti kamu: Jang tutor akan kamu, makka mu balik [hati mu] derri barang ini jang gunanja tiada, pada Allah itu terhidop, jang jadiken ſurga daan bumi daan laüt, daan barang-barang ſamoa jang adda de dalamnja:

16 Jang pada waktu dahulu ſuda beër ſegalla orang Hindu bedjalan dalam djalanja.

17 Wellakiën dia bukan ſuda tingal ſendirinja bagitu, makka tiada ſouda berſakſi pada ſendirinja: tella dia boät baik, [daan] beri derri ſurga udjang, daan waktu baboä baik, [makka] dia punuh-akan hatiku deng-an makkannan daan ſukahan.

18 Daan tella berkattanja itu,

hielden sy nauwelijcks de scharen / dat sy haer niet en offerden.

19 Maer daer over quamen Joden van Antiochien ende Iconien / ende overrededen de scharen / ende steenighden Paulum / ende sleepten [hem] buyten de stadt / meynende dat hy doodt was.

20 Doch als hem de Discipelen omringht hadden / stondt hy op / ende quam in de stadt: ende des anderen daeghs gingh hy met Barnaba uyt na Derben.

21 Ende als sy der selve stadt het Euangelium verkondigt / ende vele Discipelen ghemaeckt hadden / keerden sy weder nae Lystren / ende Iconien ende Antiochien:

22 Versterckende de zielen der Discipelen / [ende] vermaenende dat se souden blijven in het gheloove / ende dat wy dooz vele verdzuckinghen moeten ingaen in 't Koninckrijcke Godts.

23 Ende als sy haer in elcke Gemeynte met opsteken der handen Ouderlinghen verkoren hadden / gebeden hebbende met vasten / bevalen sy'se den Heere / in welcken sy gelooft hadden.

24 Ende Pisidien dooz-ghereyst hebbende / quamen sy in Pamphilien.

25 Ende als sy tot Pergen het woozdt ghesprooken hadden / quamen sy af na Attalien.

26 Ende van daer scheepten sy af nae Antiochien / van waer sy der

dianja ampir tiada bole larang rajat djang-an dianja persumba-akanja.

19 Makka datang pun [desitu] orang Jahudi derri Antiochia daan Iconium, daan gra-akan rajat, daan limpar Paulum deng-an batu, daan helanja kaluwar kota, [karanna] dianja sancka, dia matti suda.

20 Tetapi tella Murit samoa badiri kuliling-nja, dia bangun daan massok ka kota, daan pada essoknja dia deng-an Barnaba pegi kaluwar ka Derben.

21 Makka tella dianja suda kissakan jang Euangelium pada kota itu, daan suda memboat Murit banja, dianja pulang ka Lystren daan Iconium daan Antiochia.

22 Daan dianja togoken djiuwa Murit-murit[itu,]daan meng-adjerkanja tingal dalam peti jajahan; Makka pun patut kita derri pada gagai banja massuk dalamRadjat Allah.

23 Makka tella dianja derri pada ancat tanganja suda ator-akan orang Tuwa-tuwa pada sa bagi Eklesia, daan suda minta-doa deng-an poässa, dianja cera-akanja pada tangan Tuan, dalam sjappa dianja suda petsjaya.

24 Daan tella dianja suda bedjalan lalu Pisidia, dianja datang de Pamphilia.

25 De Perge pun tella dianja suda batutor kattahan itu, dianja turun ka Attalia.

26 Daan derri situ dianja pegi de cappal ka Antiochia, derri manna dianja

der genade Godts bevolen waren geweeſt / tot het werck dat ſy volbzacht hadden.

27 Ende daer gekomen zynde / ende de Gemeynte vergadert hebbende / verhaelden ſy wat groote dingen Godt met haer gedaen hadde / ende dat hy den Heydenen de deure des geloofs geopent hadde.

28 Ende ſy verkeerden aldaer geenen kleynen tydt met de Diſcipelen.

Het xv. Capittel.

1 Ende ſommige / die afgekomen waren van Judea / leerden de bzoederen / [ſeggende /] Indien ghy niet beſneden en wozt nae de wyſe Moſis / ſoo en kondt ghy niet ſaligh wozden.

2 Als'er dan geen kleyne wederſtandt ende twiſtinge geſchiedde by Paulus ende Barnabas teghen haer / ſoo hebben ſy geozdineert dat Paulus ende Barnabas / ende eenige andere uyt haer / ſouden opgaen tot de Apoſtelen ende Ouderlingen na Jeruſalem / over deſe vzage.

3 Sy dan van de Ghemeynte uytgheleydt zynde / repſoen door Phenicien ende Samarien / verhalende de bekeeringhe der Heydenen: ende deden alle den bzoederen groote blydtſchap aen.

4 Ende te Jeruſalem gekomen zynde / wierden ſy ontfangen van

dianja jadi cera-akan pada fermang Allah, pada kardjahan itu jang dianja ſuda putus.

27 Makka tella dianja ſuda datang deſitu, daan ſuda bakampongakan jang Ekleſia, dianja hakajat kardjahan bagimanna beſar Allah ſuda boät deng-anja. Makka pun dia ſuda bukaken pintu petſjajahan pada orang Hindu.

28 Daan dianja turut deſitu waktu bukan ſedikit deng-an Murit-murit [itu.]

Iang Bagian ka lima-blas. 15.

1 MAkka barang orang, jang ſuda datang turon derri Judæa, meng-adjer akan ſudara itu: [kattanja,] Djikka mu tiada menjadi berſunot pada adet Muſa, mu tiada bole jadi mumin.

2 Makka tella jadi berkatta-lawan daan babanta bukā ſedikit derri Paulus daan Barnabas deng-an dianja, [ſudara itu] ator akan makka Paulus daan Barnabas, daan barang orang laïn derri dianja, ſebab tanjahan ini pegi ney pada jang Apoſtolos ka Irruſalim.

3 Makka dianja (tella jadi pimpin kaluwar derri pada jang Ekleſia) bedjalan lalu Phenicia daan Samaria, daan hakayat makka orang Hindu [ſuda] balick hatinja. Daan dianja beri ſukahan beſar pada ſudara itu ſamoa.

4 Makka tella dianja ſuda datang de Irruſalim, jadinja ſambot derri

de Gemeynte / ende de Apoſtelen / ende de Ouderlingen: ende ſy verkondighden wat groote dinghen Godt met haer gedaen hadde.

5 Maer / [ſeyden ſy /] daer zijn ſommige opgeſtaen van die van de ſecte der Phariſeen / die geloovigh zijn gewoꝛden / ſeggende / dat men haer moet beſnijden / ende gebieden de Wet Moſis te onderhouden.

6 Ende de Apoſtelen ende de Ouderlinghen vergaderden te ſamen om op deſe ſake te letten.

7 Ende als [daer over] groote twiſtinge geſchiedde / ſtondt Petrus op ende ſeyde tot haer / Mannen broeders / ghy weet dat Godt van over langen tijdt onder ons [my] verkoren heeft / dat de Heydenen dooꝛ mijnen mondt het wooꝛdt des Euangeliums ſouden hooren / ende gelooven.

8 Ende Godt de kenner der herten heeft haer getuygeniſſe ghegeven / haer gevende den Heylighen Geeſt / gelijck als oock ons.

9 Ende en heeft gheen onderſcheyt gemaeckt tuſſchen ons ende haer / geſuyvight hebbende hare herten dooꝛ het geloove.

10 Nu dan / wat verſoeckt ghy Godt / om een jock op den hals der Diſcipelen te leggen / 't welck noch onſe vaders / noch wy en hebben konnen dꝛagen?

11 Maer wy gelooven dooꝛ de genade des Heeren Jeſu Chꝛiſti ſaligh te woꝛden / op ſulcke wijſe als oock ſy.

12 En-

Ekleſia, daan derri Apoſtolos, daan derri orang Tuwa-tuwa. Makka dianja tutorken berboatan bagimanna beſar Allah ſuda boat deng-anja.

5 Makka [dianja katta] bangun ſuda barang orang derri djenis itu orang Phariſeï jang ſuda petſjaya: daan katta makka patut dianja jadi berſunot, jang pun ſuroh dianja pegang Sabda Muſa.

6 Makka jang Apoſtoli daan orang Tuwa-tuwa bakampon, agar ingat pada hal ini.

7 Daan tella [ſebab itu] jadi babanta banja, Petrus bangun, daan katta padanja, Orang ſudara, mu tahu, makka Allah derri waktu lamma de antara kami [beta] ſuda mempileh, agar orang Hindu, derri mulut beta, dengar bakattahan Euangelii, daan petſjaja.

8 Daan Allah jang kenalken hati [manuſia] ſuda berſakſi derri dianja, tella dia membri akanja Ruah Ulkadus itu, ſeperti pun pada kita.

9 Makka dia tiada ſuda taru farakt de tenga dianja daan kita, tella dia ſuda tſjutſjy akan hatinja derri pada petſjajahan.

10 Karanna itu ſakaran, appa mu tſjoba akan Allah, deng-an taru tangongan atas tingkoMurit-murit itu; jang bappa-bappa kita tiada, kita ſendiri pun tiada ſuda bole pikol?

11 Tetapi derri pada fermang Tuan Jeſu Chriſti kita petſjaya jadi mumin pada ſawatu parakarra ſeperti pun dianja.

12 Mak-

12 Ende alle de menighte ſweeg ſtil/ ende hoorden Barnabam ende Paulum verhalen wat groote tekenen ende wonderen Godt door haer onder de Heydenen ghedaen hadde.

13 Ende nae dat deſe ſwegen/ antwoordde Jacobus / ſeggende / Mannen Broeders / hoort my.

14 Simeon heeft verhaelt hoe Godt eerſt de Heydenen heeft beſocht / om uyt [haer] een volck aen te nemen voor ſijnen name.

15 Ende hier mede ſtemmen over een de woorden der Propheten: gelijck geſchreven is /

16 Nae deſen ſal ick weder-keeren / ende weder opbouwen den Tabernakel Davids / die vervallen is / ende het gene daer van verbroken is weder opbouwen / ende ick ſal den ſelven weder oprechten:

17 Op dat de overblijvende menſchen den Heere ſoecken / ende alle de Heydenen/ over welcke mijnen Naem aengeroepen is: ſpreecke de Heere/ die dit alles doet.

18 Gode zijn alle ſijne wercken van eenwighevdt bekent.

19 Daerom oordeele ick / dat men den genen / die uyt de Heydenen haer tot Godt bekeeren/ niet en beroere.

20 Maer haer ſal aenſchrijven / dat ſy haer onthouden van de dinghen die door de afgoden beſmet zijn /

12 Makka campong-an itu ſamoa berdiëm, daan dia-nja dengar[bagimanna] Barnabas daan Paulus hakajat barappa tanda beſar daan berboatan heraan Allah de antara orang Hindu ſuda bakardja derri pada dianja.

13 Daan comediën dianja ſuda berdiëm, Jakobus menjaut, kattanja: Orang ſudara, dengarla pada beta.

14 Simeon ſuda batutur, bagimanna dahulu Allah ſuda menentang pada orang Hindu, agar menambil derri [dianja] umat ſawatu pada nammanja.

15 Daan deng-an itu katudju bakattahan Nabbi-nabbini: ſeperti jadi terſurat:

16 Komediën pada itu aku menjadi pulang, daan aku menjadi pruſa kombali Trata itu Davud jang terrobó ſuda, daan aku menjadi pruſa combali appa appa derri itula jadi ruſſak, daan aku jadi badiri acan itula combali:

17 Agar orang manuſia itu jang baſiſa mentſjari akan Tuan, daan orang Hindu pun ſamoä atas ſjappa jadi berpangil-akan namma aku: katta Tuan jang boatken ſegalla ini.

18 Pada Allah jadi kakenalan derri kakal ſegalla berboatanja.

19 Sebab itu beta kira-kira patut, djangan barang ſjappa bri ſuſſa pada dianja jang derri orang Hindu baliknja pada Allah.

20 Tetapi makka patut menulis akanja, dianja melalu barang barang itu jang jadi memboat tſjamar derri

pada

zijn / ende van hoererye / ende van het verstickte/ ende van bloedt.

21 Want Moses heeft'er van ouden tijden in elcke stadt die hem prediken / ende hy wordt op elcken Sabbath in de Synagogen gelesen.

22 Doe heeft het den Apostelen ende den Ouderlingen/ met de gheheele Gemeynte / goet gedocht/ [eenige] mannen uyt haer te verkiesen / ende met Paulo ende Barnaba te senden nae Antiochien:[namelick] Judam/ die toegenaemt wort Barsabas / ende Silam: mannen die voorgangers waren onder de broeders:

23 Ende schreven door haer dit [navolgende:] De Apostelen / ende de Ouderlingen/ende de Broeders [wenschen] den Broederen uyt de Heydenen / die in Antiochien ende Syrien / ende Cilicien zijn / salicheydt.

24 Nademael wy gehoort hebben dat sommige/ die van ons uytgegaen zijn / u met woorden ontroert hebben / ende uwe zielen wanckelende gemaeckt / seggende dat ghy moet besneden worden/ende de Wet onderhouden : welcken wy [dat] niet bevolen en hadden.

25 Soo heeft het ons eendrachtelick te samen zijnde goet gedacht eenighe mannen te verkiesen / ende tot u te senden / met onse gheliefde Barnaba ende Paulo /

26 Men-

pada berallah, daan bersondel, daan jang appa matti lemas suda , daan darah.

21 Karanna Musa derri waktu lamma adda de segalla kota orang jang kissakanja : daan pada segalla hari Sabith dia jadi membatsja dalam Synagogas.

22 Tella itu jang Apostoli daan orang Tuwa-tuwa deng-an segalla Eklesia kira-kira bay, suroh ka Antiochia deng-an Paulo daan Barnaba, barang orang derri dianja, jang dia suda mempileh : artinja Judam , jang jadi pun bernamma Barsabas, daan Silam : orang jang jadi berhormat de antara sudara-sudara itu.

23 Makka dianja tulis derri pada tangan-nja inila: Jang Apostoli, daan orang Tuwa-tuwa , daan Sudara-sudara salamat akan Sudara-sudara itu jang derri orang Hindu jang adda de Antiochia, daan Syria, daan Cilicia.

24 Sedang kita suda dengar, makka barang orang , jang suda kaluwar derri kita, suda begra akan kamu, daan boat hatimu bimbang: kattanja, makka patut mu jadi bersunot daan turut Sabda itu, pada sjappa kita tiada suda suroh [itu.]

25 Kita tella jadi bakampun dengan hati sawatu suda kira-kira baik suroh barang orang (jang kita suda mempileh) pada kamu , deng-an orang kekasseë kita Barnaba daan Paulo ,

26 Orang

26 Menſchen die hare zielen overghegeven hebben voor den name onſes Heeren Jeſu Chriſti.

27 Wy hebben dan Judam ende Silam gheſonden / die oock met den monde het ſelve ſullen verkondigen.

28 Want het heeft den Heyligen Geeſt ende ons goet ghedocht u-lieden geenen meerderen laſt op te leggen dan deſe noodtſaeckelicke dingen:

29 [Namelick] dat ghy u onthoudet van het ghene den afgoden geoffert is / ende van bloedt / ende van het verſtickte / ende van hoererye: van welcke dingen indien ghy u ſelven wacht / ſoo ſult ghy wel doen. Vaert wel.

30 Deſe dan / haer af-ſchepdt ontfanghen hebbende / quamen te Antiochien: ende de menighte vergadert hebbende/gaven ſy den brief over.

31 Ende ſy [dien] gheleſen hebbende verblijdden haer over de vertrooſtinge.

32 Judas nu ende Silas / die oock ſelve Propheten waren / vermaenden de broeders met vele woorden / ende verſterckten ſe.

33 Ende als ſy [daer] eenen tijdt [langh] vertoeft hadden/lieten haer de broeders [wederom] gaen met vrede / tot de Apoſtelen.

34 Maer het docht Sile goet aldaer te blijven.

35 Ende Paulus ende Barnabas onthieldē haer tot Antiochien/

26 Orang ſjappa ſuda cera-akan djiuwanja ſebab namma Tuan kita Jeſu Chriſti.

27 [Makka] kita ſuroh ſuda Judam daan Silam, jang pun deng-an bakattahan menjadi tutor itula.

28 Karanna Ruah Ulkadus daan kita ſuda kira-kira baik, tiada taru atas mu pikolan lebeh kotſjoäli itu jang guna ſakali:

29 [Artinja] makka mu djang-an makkan perſumbahan berallah itu, daan dara, daan itu jang lemas matti ſuda, daan djangan berſondel; barang ini djikka mu melalu-akan, mu menjadi boat baik. Salamat alikum.

30 Makka tella dianja ſouda beër dia ini peghi, dianja datang ka Antiochia: daan tella ya bakompol ſuda rajat [orang terpetſjaja,] dianja membri [akanja] ſurat kiriman itu.

31 Daan tella dianja ſuda batſja, ya jadi hati berſuka ſebab iborhan [itu.]

32 Makka Judas daan Silas, jang pun Nabbi-nabbini, adjer akan ſudara ſudara itu deng-an bakattahan banja, daan togoken dianja.

33 Daan tella dianja ſuda tingal de ſitu barang waktu, ſudara ſudara itu beër deng-an tantooſſa dianja pulang pada jang Apoſtolos.

34 Tetapi Silas ſuda kira-kira bai tingal de ſitu.

35 Makka Paulus daan Barnabas tingal de Antiochia, [demanna] dia-

leerende ende verkondighende met noch vele andere het woordt des Heeren.

36 Ende na eenige dagen seyde Paulus tot Barnabam/ Laet ons nu weder-keeren / ende besoecken onse broeders in elcke stadt/in welcke wy het woordt des Heeren verkondight hebben / hoe sy haer hebben.

37 Ende Barnabas riedt dat sy Joannem / die ghenaemt is Marcus / souden mede nemen.

38 Maer Paulus achtede billick/ dat men dien niet en soude mede nemen/ die van Pamphylien aen hen haer was afgeweken/ende met haer niet en was gegaen tot dat werck.

39 Daer ontstont dan eene verbitteringhe / alsoo dat sy van malkanderen geschepden zijn/ende dat Barnabas Marcum mede nam / ende na Cypren afscheepte:

40 Maer Paulus verkoos Silam/ ende repsde henen/ der genade Godts van de broederen bevolen zijnde.

41 Ende hy doorrepsde Syrien/ ende Cilicien/ versterckende de Gemeynten.

nja mengadjer, daan deng-an orang laïn banja tutornja bakattahan Tuan.

36 Makka lalu barang hari katta Paulus pada Barnabam: [Marela] kita pulang, daan liat sudara sudara kita de segalla kota , demanna kita suda tutor bakattahan Tuan, bagimanna adda deng-an dianja.

37 Daan Barnabas pitsjara makka dianja meng-ambil kasertanja Johannem, jang jadi bernamma Markus.

38 Tetapi Paulus kira-kira,tiada patut ambil kasertanja, dia itu jang suda tjerei derri dianja derri Pamphilia, daan tiada suda turut deng-an dianja pada bakardjahan itu.

39 Daan jadi detenga dianja hari biru, bagitu makka dianja batjerei suda,daan Barnabas tella suda meng-ambil Markum kasertanja, dia belayer ka Cypris.

40 Tetapi Paulus suda mempileh Silam, daan tella dia jadi cera-akan derri sudara sudara itu pada fermang Allah, dia [pun] kaluwar.

41 Makka dia bedjalan lalu [nagri] Syria, daan Cilicia, daan dia togoken segalla Eklesia.

Het xvj. Capittel.

1 Ende hy quam tot Derben ende Lystren / ende siet / aldaer was een seker Discipel / met name Timotheus / sone van eene geloovige Joodsche vrouwe / maer van

Iang Bagian ka anam-blas. 16.

1 Makka dia datang ka Derben daan Lystris : daan liatla desitu adda sa orang Murit, nammanja Timotheus, jang anak laki-laki derri parampuan Jahudi terpetsjaya,

van eenen Gzieckſchen vader.

2 Welcken [goet] getuygeniſſe ghegeven wierdt van de bzoederen te Lyſtren ende Iconien.

3 Deſe wilde Paulus dat met hem ſoude repſen: ende hy nam ende beſneedt hem / om der Joden wille die in die plaetſen waren: want ſy kenden alle ſijnen vader / dat hy een Gzieck was.

4 Ende alſoo ſy de ſteden doozrepſden / gaven ſy haer de ozdonnantien over / die van de Apoſtelen ende de Ouderlingen te Jeruſalem goedt gevonden waren/ om [die] te onderhouden.

5 De Gemeynten dan wierden beveſtight in den gheloove: ende wierden dagelijcks overvloediger in getal.

6 Ende als ſy Phzygien ende het lant van Galatien doozgerepſt hadden/ wierden ſy van den Heyligen Geeſt verhindert het woozdt in Aſien te ſpzeken.

7 [Ende] aen Myſien gekomen zijnde / pooghden ſy na Bithynien te repſen: ende de Geeſt en liet het haer niet toe.

8 Ende ſy Myſien voozby gerepſt zijnde/quamen af tot Troas.

9 Ende van Paulo wierdt in der nacht een geſichte geſien: daer was een Macedoniſch man ſtaende / die hem badt ende ſepde / Komt over in Macedonien / ende helpt ons.

petſjaya, tetapi bappanja orang Gregu.

2 Derri ſjappa berſakſi [baik] ſudara ſamoa jang dudok de Lyſtris daan Iconium.

3 Dia ini hendak Paulus makka kaluwar deng-an dia: dia pun meng-ambilnja daan ſunot akanja, ſebab orang Jahudi jang dudok de tampat itu. Karanna ſamoanja tahu, makka bappanja orang Gregu ſuda.

4 Daan tella dianja bedjalan lalu ſegalla kota, dianja ſuda bri akanja agar turut ſabda itu, derri appa jang Apoſtolos daan orang Tuwa-tuwa de Irruſalim ſuda kira-kira patut turut akanja.

5 Makka ſegalla Ekleſia itu jadi togó dalam petſjajahan, daan jadi ſahari-hari lebeh banja dalam bilangan.

6 Daan tella dianja ſuda bedjalan lalu nagri Phrygia daanGalatia,tella Ruah Ulkadus ſuda larang akanja tutor bakattahan itu dalam Aſia.

7 Sedang dianja ſuda datang dalam Myſia, dianja tſjoba bedjalan ka Bithynia, daan Ruah tiada beër akanja [memboat itu.]

8 Daan tella dianja ſuda bedjalan lalu Myſia, dianja datang turon ka Troäs.

9 Makka de malam Paulus liat pangkaliatan: [artinja]ſa orang derri Macedonia badiri[kadapanja,] jang minta akan dia, kattanja: Menja-brang-la ka Macedonia, daan tulong akan kita.

10 Als hy nu dit gesichte gesien hadde / soo socht en wy terstondt na Macedonien te reysen / besluytende [daer uyt] dat ons de Heere geroepen hadde / om den selven het Euangelium te verkondigen.

11 Van Troas dan afgevaren zynde / liepen wy recht na Samothracen / ende den volgenden [dagh] na Neapolis.

12 Ende van daer na Philippi / welcke is de eerste stadt deses deels van Macedonien / een colonie. Ende wy onthielden ons in die stadt etteliche dagen.

13 Ende op den dagh des Sabbaths ginghen wy buyten de stadt aen de riviere / daer het gebedt plach te gheschieden: ende neder-geseten zijnde / spraken wy tot de vrouwen die t'samen gekomen waren.

14 Ende een sekere vrouwe / met name Lydia / een purper-verkoopster / van de stadt Thyatiren / die Godt diende / hoorde [ons:] welcker herte de Heere heeft gheopent / dat sy acht name op het ghene van Paulo gesproken wierdt.

15 Ende als sy ghedoopt was / ende haer huys / badt sy [ons /] seggende / Indien ghy hebt geoordeelt dat ick den Heere getrouwe ben / so komt in mijn huys ende blijft'er. Ende sy dwangh ons.

16 Ende het gheschiedde als wy tot het ghebedt henen gingen / dat een sekere dienst-maeght / hebbende eenen waersegghenden geest / ons ontmoette / welcke haren heeren groot

10 Daan tella dia suda liat pangkaliatan [itu,] sabontar kita suda tsjari pegi kaluwar ka Macedonia: [karanna] kita fikir, makka Tuan suda pangil kita, agar tutor Euangelium akanja.

11 Makka tella kita suda pegi derri Troas, kita betul suda belayer ka Samothracia, daan pada essoknja ka Neapolis.

12 Daan derri situ ka Philippis, jang adda kota bermula derri bagian itu Macedonië, daan inila adda sawatu colonia. Makka kita tingal barang hari dalam kuta itu.

13 Daan pada hari Sabbith kita bedjalan deluwar kota, pada songei demanna beässa jadi sumbajang. Makka kita dudok [desitu,] daan katta-katta pada parampuan itu samoa, jang suda datäg samma-samma.

14 Makka adda sawatu parampuan, nammanja Lydia, jang djuwal warna purpur, dalam kota Thyatira, sjappa takut Allah; dia [pun] dengar [kita,] daan Tuan membuka hatinja: [bagitu makka] dia ingat pada itu jang jadi berkatta derri Paulo.

15 Makka tella dia jadi bermandi deng-an rumanja, dia minta, kattanja: Djikkalu mu suda kira-kira beta adda hati betul pada Tuan, massokla pada rumaku, daan tingal-la: Makka dia seässat pada kita.

16 Makka jadi tella kita bedjalan pada sumbajang, sawatu hamba parampuan, jang adda ruah waili, bertemu akan kita, jang bri ganda be-

groot ghewin toebzacht met waer-
ſeggen.

17 Deſelve volghde Paulum en-
de ons achter aen / ende riep / ſeg-
gende / Deſe menſchen zijn dienſt-
knechten Godts des Allerhoogh-
ſten die ons den wegh der ſalighept
verkondigen.

18 Ende dit dede ſy vele dagen
langh. Maer Paulus [daer over]
te onbzeden zijnde / keerde hem om /
ende ſepde tot den geeſt / Ick ghe-
biede u in den Name Jeſu Chziſti /
dat ghy van haer uptgaet. Ende
hy ginghupt ter ſelver upre.

19 Als nu de heeren van deſelve
ſaghen dat de hope hares ghewins
wech was / grepen ſy Paulum en-
de Silam ende trocken'ſe nae de
merckt voor de Overſte.

20 Ende als ſy'ſe tot de Hooft-
mannen gebzacht hadden / ſepden
ſy / Deſe menſchen beroeren onſe
ſtadt / daer ſy Joden zijn.

21 Ende ſy verkondigen zeden /
die ons niet geoorloft en zijn aen te
nemen / noch te doen / alſoo wy Ro-
meynen zijn.

22 Ende de ſchare ſtondt gheſa-
mentlick teghen haer op : ende de
Hooft-mannen haer de kleederen
af-geſcheurt hebbende / bevalen'ſe
te geeſſelen.

23 Ende als ſy haer vele ſlagen
gegeven hadden / wierpen ſy'ſe in de
gevanghenisſe / ende gheboden den
Stock-waerder dat hy'ſe ſekerlick
bewaren ſoude.

24 Dewelcke ſulck een ghebodt
ont-

ſar pada tuan-tuanja deng-an ma-
we.

17 Daan dia ini mengikot Pau-
lum daan kita, daan bateria, kattanja:
Orang ini faſſuroan ſuda Allah jang
Tertingi itu , jang tutor pada kita
djalan muminan [itu.]

18 Inila dia boat banja hari. Te-
tapi, tella itu membri ſuſſa pada Pau-
lus , dia baliknja , daan katta pada
ruah itu [nadjis:] Aku ſuroh pada
mu dalam namma Jeſu Chriſti, mak-
ka mu kaluwar derri diala. Daan dia
kaluwar pada djam itu djuga.

19 Tetapi tella tuan-tuanja liat
makka pegi ſuda heakiman ganda-
nja, dia pegang pada Paulum daan
Silam , daan tariknja ka paſſara pada
Mantri.

20 Daan tella dia antarkanja pa-
da Ponghulu , kattanja: Orang ini ,
jang adda orang Jahudi , begra-akan
[hati orang de] kota-ku.

21 Daan dianja batutor eſteädat,
jang tiada patut kita tarima attawa
turut, ſedang kita orang Romani.

22 Makka rajat ſamma-ſamma
[dianja] bangun kadapanja. Daan
Ponghulu tella ſuda tjarick badju-
nja, ſuroh dianja jadi bergitik.

23 Daan tella dianja ſuda pukol
banja akanja , dia tarukanja de pen-
jarala: daan ſuroh pada Jure-tongu-
penjara , dia pegangnja bay-bay ſa-
kali.

24 Jang tella ſuda tarima penju-

ontfangen hebbende / wierp haer in den binnenſten kercker / ende verſekerde hare voeten in den ſtock.

25 Ende ontrent de middernacht baden Paulus ende Silas / ende ſongen Gode loſſangen: ende de gevangene hoorden na haer.

26 Ende daer gheſchiedde ſnellick een groote aerdtbevinge/ alſoo dat de fondamenten des kerckers beweeght wierden: ende terſtondt wierden alle de deuren geopent/ ende de banden van alle wierden los.

27 Ende de Stock-waerder wacker gewoorden zijnde/ende ſiende de deuren der gevangeniſſe gheopent/ trock een ſweert / ende ſoude hem-ſelven omghebracht hebben / mepnende dat de ghevangene ontvloden waren.

28 Maer Paulus riep met grooter ſtemme/ ſeggende/En doet u ſelven geen quaet: want wy zijn alle hier.

29 Ende als hy licht ge-eyſcht hadde / ſprangh hy in / ende wierdt ſeer bevende / ende viel voor Paulo ende Sila neder [aen de voeten.]

30 Ende haer buyten gebracht hebbende/ſeyde hy/ [Lieve] heeren/ wat moet ick doen/op dat ick ſaligh worde?

31 Ende ſy ſeyden / Gelooft in den Heere Jeſum Chriſtum / ende ghy ſult ſaligh worden / ghy ende uw' huys.

32 Ende

roan bagini, boangken dianja pada penjara jang dedalam ſakali, daan dia inda-berinda kakinja jadi betul taru dalam kaju.

25 Tetapi pada tenga malam Paulus daan Silas ſumbajang, daan menjanji pudjihan Allah: daan orang jang terikat [de penjara] dengar akanja.

26 Makka ſegrá jadi gumpa bumi beſar, bagitu makka gojang jang de bauwa penjara: daan ſabontár jadi tabuka ſegalla pintu, daan ikattan derri orang ſamoa jadi ouraï.

27 Makka tella Jure-tongu-penjara ſouda bangun, daan meliat pintu penjara ſamoa tabuka, dia tjabot pedangnja, daan menjadi bunuken ſendirinja: [karanna] dia ſanka orang balongu lari ſuda.

28 Tetapi Paulus bateria dengan ſuara beſar, kattanja: Jang-an boat barang appa djahat pada mu ſendiri: karanna kita ſamoa adda de ſini.

29 Daan tella dia ſuda minta [damar pada] trang, dia balompat dedalam: makka dia gomitar ſangat, daan djatu pada [kaki] Pauli daan Sile.

30 Makka tella ſuda kaluwar akanja, dia katta: Tuan-tuan, appa patut beta boat, agar jadi mumin?

31 Dianja katta; Petſjajala dalam Tuan Jeſum Chriſtum: makka mu jadi mumin, daan pun rumamu.

32 Makka

32 Ende ſy ſpraken tot hem het woordt des Heeren / ende tot alle die in ſijn huys waren.

33 Ende hy nam haer tot hem in deſelve uyre des nachts / ende wieſch [haer] van de ſtramen: ende hy wierdt terſtondt gedoopt / ende alle de ſijne.

34 Ende hy bracht'ſe in ſijn huys / ende ſettede [haer] de tafel voor / ende verheughde hem / dat hy met al ſijn huys aen Godt gheloovigh gewoorden was.

35 Ende als het dagh geworden was / ſonden de Hooftmannen de ſtadts-dienaers / ſeggende / Laet die menſchen los.

36 Ende de Stock-waerder boodtſchapte deſe woorden aen Paulum / [ſeggende /] De Hooftmannen hebben geſonden dat ghy ſoudt los ghelaten worden: Gaet dan nu upt / ende reyſt heuen in vrede.

37 Maer Paulus ſeyde tot haer / Sy hebben ons / die Romeynen zijn / onveroordeelt in het openbaer gegeeſſelt / ende in de gevangeniſſe gheworpen / ende werpen'ſe ons nu heymelick daer upt? Niet alſoo: maer dat'ſe ſelve komen / ende ons uytleyden.

38 Ende de ſtadts-dienaers boodtſchapten deſe woorden wederom den Hooftmannen: ende ſy wierden bevreeſt / hoorende dat ſy Ro-

32 Makka dianja tutor akanja bakattahan Tuan itu, daan pada ſegalla orang jang adda de rumanja.

33 Daan dia meng-ambilnja kaſertanja pada djam itu de malam djuga, daan dia baſſokanja derri tanda gembat itu. Makka ſabontar, dia daan ſamoa orang [ruma-]nja jadi bermandi.

34 Daan tella dia ſuda hentar-akan dianja pada rumanja, dia taru kuda-kuda cadapanja: Makka dia berſuka ſangat, ſebab dia deng-an ſegalla rumanja ſuda petſjaya dalam Allah.

35 Tella jadi ſeang, Pongulu-pongulu ſuroh ſuroanja, daan katta: Beri lepas pada manuſia-manuſia itu.

36 Daan Jure-tongu-penjara tutor bakattahan itu akan Paulum: [cattanja,] Pongulu ſuda ſuroh agar mu jadi beri lepas. Daan ſakaran kaluwarla, daan bedjalan deng-an tanooſſa.

37 Tetapi Paulus katta padanja: Dianja ſuda kita jang manna orang Romani, jang bulum jadi berhukum, gembat kadapan manuſia ſamoa, daan ſuda kita boang de penjara. Makka ſakaran dia boang kita kaluwar dalam ſembunji? Bukan bagitu. Tetapi, baikla dianja ſendiri datang, daan pimpin kita kaluwar.

38 Makka ſuroan-mantri itu tutor akan Pongulu bakattahan itu: daan dianja takot, tella dengar dia-

nja

Romeynen waren.

39 Ende sy komende baden haer/ende als sy'se uytgeleydt hadden/begeerden sy/dat'se uyt de stadt gaen souden.

40 Ende uytgegaen zijnde uyt de ghevangenisse / gingen sy in tot Lydiam: ende de Broeders gesien hebbende vertroosteden sy deselve / ende gingen uyt [de stadt.]

Het xvij. Capittel.

1 ENde door Amphipolis ende Apollonia[haren]wegh genomen hebbende / quamen sy tot Thessalonica / alwaer een Synagoge der Joden was.

2 Ende Paulus / gelijck hy gewoon was / gingh tot haer in / ende drie Sabbathen langh handelde hy met haer uyt de Schriften /

3 [Deselve] openende/ende voor [oogen] stellende / dat de Christus moeste lijden ende opstaen uyt den dooden / ende dat dese Jesus is de Christus / dien ick / [seyde hy/] u-lieden verkondige.

4 Ende sommige uyt haer gheloofden / ende wierden Paulo ende Sile toe-ghevoeght / ende van de Godts-dienstighe Griecken een groote menighte/ende van de voornaemste vrouwen niet weynige.

5 Maer de Joden die ongehoorsaem waren [dit] benijdende / namen tot haer eenige boose mannen/ uyt

nja orang Romani.

39 Makka dianja datang daan minta akanja; daan tella suda pimpin dianja kaluwar, dia [pun] minta agar dianja kaluwar derri kuta itu.

40 Makka tella dianja suda kaluwar derri penjara, dianja massok de [ruma]Lydie; daan tella dianja suda liat Sudara samoa, dianja hiborken akanja, daan kaluwar.

Iang Bagian katudjo-blas. 17.

1 DAan tella dianja suda bedjalan lalu Amphipolis daan Apollonia, dia datang ka Thessalonica, de manna sawatu Synagoga orang Jahudi.

2 Makka Paulus (seperti dia beässa suda) massok padanja, daan pada tiga hari Sabbith dia ballas katta deng-an dianja derri Surattan [ulkadus;]

3 Makka dia bermalumken,daan tundjok makka patut Christus itu merassa, daan bangun derri matti: [kattanja] makka pon Jesus ini Christus itou suda, jang beta kissa-akan mu.

4 Makka barang orang derri dianja suda petsjaja, daan jadi bertamba pada Paulus daan Silas; daan derri orang Gregu jang fassuroh [pada Allah]kawan besar: derri parampuan pun jang lebeh berhormat bukan sedikit.

5 Tetapi orang Jahudi jang tiadda petsjaja irihati, daan mengambil kasertanja barang orang nakal jang

turut

upt de merckt-boeven/ende maeckten dat het volck te hoope liep / ende beroerden de ſtadt : ende op het huys Jaſons aenvallende/ ſochten ſy'se tot het volck te brengen.

6 Ende als ſy'se niet en vonden / trocken ſy Jaſon ende eenige broeders voor de Overſte der ſtadt/roepende/ Deſe/die de wereldt in roere hebben geſtelt/ zijn ock hier gekomen.

7 Welcke Jaſon in [ſijn huys] genomen heeft : ende alle deſe doen tegen de geboden des Keyſers/ ſeggende datter een ander Koningh is / [naemelick] eenen Jeſus.

8 Ende ſy beroerden de ſchare / ende de Overſte der ſtadt / die dit hoorden.

9 Doch als ſy van Jaſon ende de andere vergenoeginghe ontfangen hadden / lieten ſy'se gaen.

10 Ende de broeders ſonden terſtondt des nachts Paulum ende Silam wech nae Bereen : welcke daer gekomen zijnde gingen henen na de Synagoge der Joden.

11 Ende deſe waren edelder dan die te Theſſalonica waren / [als] die het woordt ontfinghen met alle toeghenegenthedt / onderſoecken de dagelicks de Schriften / of deſe dingen alſoo waren.

12 Vele dan upt haer geloofden/ ende der Grieckſcher eerlicke brouwen ende der mannen niet wepnige.

13 Maer als de Joden van

turut de paſſara , makka dianja bri gogga pada orang , daan begra-akan kota itu. Tella pun dianja ſuda bacampon kadapan ruma Jaſonis , dianja tſjari hentarkanja pada umat.

6 Tetapi tella dianja tiada bertemu-akanja , dianja hela Jaſon daan barang ſudara-ſudara pada Mantri-kota , daan bateria : Orang ini , jang ſuda boat gogga pada [ſegalla] dunja, ſuda pun datang deſini.

7 Jang ca manna Jaſon ſuda tarima [dalam rumanja.] Daan orang ini ſamoa lawan pada ſabda Sultan, kattanja makka adda Radja laïn , artinja Jeſus.

8 Daan dianja begra-akan rajat , daan Mantri-kota , jang dengar [bakattahan] ini.

9 Tetapi tella dianja jadi meng-adjer betul derri Jaſon daan orang laïn itu, dianja beri lepas akanja.

10 Makka ſudara ſamoa ſabontar de malam ſuroh Paulum daan Silam kaluwar ka Berrhea: ſjappa tella datang de ſitu , bedjalan ka Synagoga orang Jahudi.

11 Daan dianja lebeh berhormat ſuda , derri pada orang itu jang dudok de Theſſalonica: Jang manna tarima bakattahan itu deng-an ſegalla ſuka-hati , daan dianja ſahari-hari prikſa Surattan itu, djikkalau barang ini adda bagitu.

12 Makka pun banja derri dianja petſjaja ſuda , daan bukan ſedikit derri parampuan bai-baik daan orang laki-laki.

13 Tetapi tella orang Jahudi

Theſſalonica verſtonden / dat het woordt Godts oock te Bereen van Paulo verkondight wierdt / quamen ſy oock daer / ende beweeghden de ſcharen.

14 Doch de Broeders ſonden doe van ſtonden aen Paulum wech / dat hy gingh als nae de zee: maer Silas ende Timotheus bleven aldaer.

15 Ende die Paulum geleydden brachten hem tot Athenen toe: ende als ſy bevel gekregen hadden aen Silam ende Timotheum / dat ſy op het ſpoedighſte tot hem ſouden komen / vertrocken ſy.

16 Ende terwijle Paulus haer te Athenen verwachtede / wiert ſijnen geeſt in hem ontſteken / ſiende dat de ſtadt ſoo ſeer afgodiſch was.

17 Hy handelde dan in de Synagoge met de Joden / ende met de ghene die Godtſdienſtigh waren / ende op de merckt alle daghe met de gene die [hem] voor-quamen.

18 Ende ſommige van de Epicureiſche ende Stoiſche Philoſophen ſtreden met hem: ende ſommighe ſeyden / Wat wil doch deſe klapper ſeggen? Maer andere [ſeyden /] Hy ſchijnt een verkondiger te zijn van vremde Goden: om dat hy haer Jeſum ende de opſtandinghe verkondighde.

19 Ende ſy namen hem / ende brachten [hem] op de [plaetſe ghenaemt] Areopagus / ſegghende / Konnen wy [niet] weten welcke deſe

jang de Theſſalonica tahu, makka derri padaPaulus deBerrheä pun jadi batutor bakattahan Allah, dianja pun datang deſitu, daan begra-akan rajat-rajat itu.

14 Makka tella itu ſudara ſamoa ſabontar ſuroh Paulum kaluwar, agar dia pegi ſeperti pada laüt; Makka Silas daan Timotheus tingal deſitu.

15 Daan orang itu jang pimpin Paulum, hentarken dia ſampei ka Athenis: makka dianja pegi, ſedang dianja ſuda tarima penjuroan agar Silas daan Timotheus lakas ſakalikali datang padanja.

16 Makka tella Paulus nanti padanja de Athenis, ruahnja jadi paſſang dalamnja, tella dia liat kota itu ſang-at ſumba pada berallah.

17 Makka dia katta-katta dalam Synagoga deng-an orang Jahudi, daan deng-an orang hormatken Allah, daan de paſſara pun ſahari-hari dia katta, deng-an orang jang bertemu akanja.

18 Makka barang orang derri Philoſophi Epikurei daan Stoïci ballas katta deng-an dia: daan barang derri dianja katta; Appa orang ini gangu-mulut mau katta? Barang orang laïn tutor: Dia menrupaken orang batutor derri berallah horgaï: ſebab dia kiſſa-akanja Jeſum daan bangunnan [derri matti.]

19 Daan tella dianja ſuda pegang akanja, hentarkanja ka [tampat] Areyopagus, kattanja: Bukan kita boleh tahu appa adjerran ini baharu

jang

deſe nieuwe leere zy / daer ghy van ſpreeckt?

20 Want ghy brenght eenighe vreemde dinghen voor onſe ooren. Wy willen dan weten wat doch dit zijn wil.

21 (Die van Athenen nu alle / ende de vreemdelingen die haer daer onthielden / en beſteden [haren] tijdt tot niet anders / dan om wat nieuws te ſeggen ende te hooren.)

22 Ende Paulus ſtaende in het midden van de [plaetſe ghenaemt] Areopagus / ſeyde / Ghy mannen van Athenen / ick bemercke dat ghy alleſins ghelyck als Godtſdienſtiger zijt.

23 Want [de ſtadt] doorgaende / ende aenſchouwende uwe heyligh-dommen / hebbe ick ock eenen altaer gevonden / op welcken een opſchrift ſtondt / DEN ONBEKENDEN GODT. Deſen dan dien ghy niet kennende dient / verkondighe ick u-lieden.

24 De Godt die de wereldt gemaeckt heeft / ende alles dat daer in is / deſe zijnde een Heere des hemels ende der aerde / en woont niet in Tempelen met handen gemaeckt:

25 Ende en wort ock van menſchen handen niet ghedient / [als] iets behoevende / alſoo hy ſelve allen het leven / ende den adem / ende alle dingen geeft.

jang jadi betutor derri mu?

20 Karanna mu bauwa barang-barang horgaï pada telinga kita: Sebab itu kita mau tahu appa inila mau jadi.

21 (Makka ſegalla orang de Athenis, daan orang aſſing jang turut deſitu, dianja tiada balanja waktunja pada barang app. lain, kotſjoali pada katta-katta daan dengar barang appa baru djuga.)

22 Daan Paulus tella dia badiri de tenga [tampat nammanja] Areyopagus, katta: Orang Athenis, beta liat, mu ſegalla parakarra adda ſeperti orang jang faſſuro pada Allah ſangat ſakali.

23 Karanna ſedang beta ſuda bedjalan kuliling [kuta ini,] daan ſuda meliat ſegalla tampat-ſumbajangmu, beta pun bertemu ſawatu tampat ſumbahanan, atas ſjappa jadi tertulis: Pada Allah jang tiada jadi kakenalan. Makka beta kiſſa-akan mu ſamoa [Allah] ini, jang mu ſamoa tiada kenal, daan pun faſſuroh padanja.

24 Allah [itu] jang jadiken dunja, daan iſſinja ſamoa, dia [itu] ſedang Tuan ſurga daan bumi ſuda, tiada dudok dalam Beitul-beitul jang jadi pruſa derri pada tangan [manuſia.]

25 Padanja pun tiada jadi berſewita derri pada tangan manuſia, [ſeperti] jang adda kurang barang appa: Sedang dia ſendiri beri pada ſegalla [manuſia] hidopan, daan nafas, daan barang appa ſamoa.

26 Ende heeft upt eenen bloede het gantſche gheſlachte der menſchen gemaeckt / om op den gheheelen aerdtbodem te woonen / beſchepden hebbende de tijden te voren gheordineert / ende de bepalingen van hare wooninge.

27 Op dat ſy den Heere ſouden ſoecken / of ſy hem inmers taſten ende vinden mochten : hoewel hy niet verre en is van een peghelick van ons.

28 Want in hem leven wy / ende bewegen ons / ende zijn wy : gelijck oock eenighe van uwe Poëten gheſeght hebben / Want wy zijn oock ſijn geſlachte.

29 Wy dan zijnde Godts gheſlachte / en moeten niet meynen dat de Godthepdt goudt / of ſilver / ofte ſteen gelijck zy / welcke door menſchen konſte ende bedenckinge gheſneden zijn.

30 Godt dan de tijden der onwetenheydt overgeſien hebbende / verkondight nu allen menſchen alomme dat ſy haer bekeeren.

31 Daerom dat hy eenen dagh gheſtelt heeft / op welcken hy den aerdtbodem rechtveerdelick ſal oordeelen / door eenen man / dien hy [daer toe] geordineert heeft / verſekeringhe [daer van] doende aen allen / dewijle hy hem upt de dooden opgeweckt heeft.

32 Als ſy nu de opſtandinge der doo-

26 Daan dia jadiken ſuda derri dara ſawatu ſegalla aſſal manuſia, agar dianja dudok dalam ſegalla dunja, tella dia ſuda taru waktu jang jadi berator , daan tampat-tampat de manna [patut] dianja dudok.

27 Agar tſjarinja Tuan, kalu dianja djama daan mendapat akanja : Wellakin dia tiada djau-djau derri kita orang ſa orang.

28 Karanna dalam dia kita hidop, daan jadi begra, daan ſuda djuga : ſeperti pun barang derri Nabbi-nabbi-mu ſuda katta : Karanna kita pun aſſalnja djuga.

29 [Sebab itu] ſedang kita aſſal Allah, bukan patut kita ſancka, makka Allahi itu adda ſeperti mas atauwa perak, attauwa batu, jang jadi teriris [attauwa menrupa] derri pada budi daan kira-kirahan manuſia.

30 Wellakin Allah tella tiada kira-kira ſuda waktu [pada manna manuſia] tiada meng-arti, ſakaran betutor pada ſegalla manuſia demanna-manna , makka dianja balik hatinja.

31 Sebab dia menerru ſuda hari ſawatu, dalam jang manna dia menjadi menghukkum dunja dalam adillan, derri pada orang laki-laki ſawatu itu, jang dia ſuda ator akan [pada berboatan ini:] daan dia memboat ſouda, ſegalla ini bole jadi petſjaya, tella dia bangonkan-nja ſuda derri matti.

32 Tella dianja dengar bangunnan

dooden hoorden / ſpotteden ſommige [daer mede:] ende ſommige ſeyden / Wy ſullen u wederom hier van hooren.

33 Ende alſoo is Paulus uyt het midden van haer wech-ghegaen.

34 Doch ſommige mannen hingen hem aen / ende geloofden : onder welcke was oock Dionyſius Areopagita / ende een vrouwe met name Damaris / ende andere met deſelve.

nan orang matti, barang orang bergurau; barang orang pon katta, Kita menjadi dengar mu kombali derri hal ini.

33 Daan bagitu Paulus kaluwar derri antara dianja.

34 Tetapi barang orang laki-laki gantong padanja, daan petſjaja ſuda: derri ſjappa ſawatu adda Dionyſius Areopagites, daan parampuan ſawatu nammanja Damaris, daan orang laïn deng-an dianja.

Het xviij. Capittel.

1 Ende nae deſen ſcheydde Paulus van Athenen / ende quam tot Corinthen.

2 Ende vondt eenen ſekeren Jode met name Aquila van geboorte uyt Pontus / die onlanghs van Italien gekomen was / ende Priſcillam ſijn wijf / (om dat Claudius bevolen hadde / dat alle de Joden uyt Roomen vertrecken ſouden) ende hy ginghtot haer :

3 Ende om dat hy van het ſelve handtwerck was / bleef hy by haer / ende wrocht : want ſy waren tenten-maeckers van handtwerck.

4 Ende hy handelde op elcken Sabbath in de Synagoge / ende beweeghde [tot den gheloove] Joden ende Griecken.

5 Ende als Silas ende Timotheus van Macedonien afgheko-men waren / wierdt Paulus door den Geeſt gedrongen / betuygende

Iang Bagian ka delapan-blas. 18.

1 Komediën pada ini tjerei Paulus derri Athenis, daan datan de Corintho.

2 Makka tella dia bertemu de ſitu ſawatu orang Jahudi nammanja Aquila, aſſalnja derri Pontus, jang baru datang derri Italia, deng-an Priſcilla bininja (ſebab Claudius ſuda ſuroh, orang Jahudi ſamoa pegi derri Roma.) Makka dia maſſok padanja.

3 Daan ſebab dia ſawatu djenis pande, tingalnja deng-an dianja, daan bakardja: karanna dianja pande-trata ſuda.

4 Makka dia kiſſa-akan dalam Synagoga pada ſegalla Sabbit, daan begra-akan orang Jahudi daan Gregu [dianja petſjaja pada Euangelium.]

5 Daan tella Silas daan Timotheus ſuda datang turon derri Macedonia, Paulus menjadi pra derri pada Ruah, daan dia berſakſi pada o-

den Joden dat Jesus is de Christus.

6 Maer als sy wederstonden ende lasterden / schuddede hy [sijne] kleederen af / ende seyde tot haer / Uw' bloedt sy op uw' hooft : Ick ben rein : ende van nu voort sal ick tot de Heydenen henen gaen.

7 Ende van daer gegaen zijnde quam hy in het huys van eenen [man] met name Justus die Godt diende / wiens huys paelde aen de Synagoge.

8 Ende Crispus de Overste der Synagoge gheloofde aen den Heere met gheheel sijn huys / ende vele van de Corintheren [hem] hoorende / gheloofden / ende wierden gedoopt.

9 Ende de Heere seyde tot Paulum door een gesichte in der nacht / En zijt niet bevreest / maer spreekt / ende en swijght niet.

10 Want ick ben met u / ende niemandt en sal [de handt] aen u leggen om u quaedt te doen : want ick hebbe veel volcks in dese stadt.

11 Ende hy onthieldt hem [aldaer] een jaer ende ses maenden / leerende onder haer het woordt Godts.

12 Maer als Gallio Stadthouder van Achaja was / stonden de Joden eendrachtelick teghen Paulum op / ende brachten hem voor den Rechter-stoel:

13 Seggende / Dese raedt de menschen aen / dat se Godt souden die-

rang Jahudi , makka Jesus ya Christus itu.

6 Tetapi tella dianja lawan katta daan hodjat, dia gojang-akan badjunja,daan katta padanja; Dara-mu jadi atas kapalla mu : beta jadi tsjutsji djuga: Derri sakaran beta jadi bedjalan pada orang Hindu.

7 Daan tella dia pegi suda derri situ, dia datang dalam ruma orang sawatu nammanja Justus,jang sassuro pada Allah , daan rumanja adda dekat Synagoga

8 Makka Crispus Pongulu Synagogæ petsjaja dalam Tuan deng-an rumanja samoa. Makka banja orang derri Corintho petsjaja suda, daan jadi bermandi.

9 Daan Tuan de malam dalam pang-kaliatan katta akan Paulum: Djangan takut, tetapi katta-kattala djuga , daan jangan diëm.

10 Sebab aku deng-an mu adda, daan barang orang tiada menjadi bobo tangan akan mu, agar boat djahat[pada mu:] Sebab de kota ini aku adda umat banja.

11 Makka dia turut desitu sa tawon daan bulan anam : Makka dia meng-adjer akanja bakattahan Allah.

12 Tetapi tella Galiion jadi Sabandar derri Achaja , orang Jahudi samma-hati bangon kadapan Paulum, daan hentarken dia pada Krusiberhukkum :

13 Kattanja ; Dia meng-adjer manusia sassuroh akan Allah [bagitu mak-

dienen teghen de Wet.

14 Ende als Paulus [ſijnen] mondt ſoude open doen / ſeyde Gallio tot de Joden / Soo daer eenigh ongelijck / ofte quaet ſtuck [begaen] ware/ O Joden/ſoo ſoude ick met reden u-lieden verdzagen:

15 Maer indien daer gheſchil is over een woozdt / ende namen / ende [over] de Wet die onder u is / ſoo ſult ghy ſelve toeſien : want ick en wil over deſe dinghen geen Rechter zijn.

16 Ende hy dzeef'ſe wech van den Rechter-ſtoel.

17 Maer alle de Gziecken namen Soſthenem den Overſten der Synagoghe / ende ſloeghen [hem] voor den Rechter-ſtoel : ende Gallio en trock hem geen van deſe dingen aen.

18 Ende als Paulus daer noch vele dagen gebleven was / nam hy afſcheydt van de Bzoederen / ende ſcheepte van daer na Syrien: ende Priſcilla ende Aquila met hem / [ſijn] hooft te Cenchzeen gheſchoren hebbende : want hy hadde een gelofte [gedaen.]

19 Ende hy quam te Epheſen aen / ende liet'ſe aldaer : maer hy ginghin de Synagoge / ende handelde met de Joden.

20 Ende als ſy baden dat hy langher by haer blijven ſoude / en bewilighde hy het niet :

21 Maer hy nam afſcheyt van haer / ſegghende / Ick moet gantſchelick

makka dia] lawan pada Sabda.

14 Daan tella Paulus menjadi buka mulutnja, Gallion katta pada orang Jahudi : Djikkalu barang appa terſalla atawa berboatan nakal jadi berboat, ô orang Jahudi, haros aku tahan mu.

15 Tetapi djikka tanjahan barang adda derri bakattahan, daan Sabda jang mu turut, bai mu ſendiri berinda. Karanna aku tiada mau jadi Jure-hukkum atas hal ini.

16 Makka dia uſirkanja derri Kruſi-terhukkum.

17 Tetapi ſegalla orang Gregu meng-ambil Soſthenem Pongulu Synagogæ,makka pukolnja kadapan Kruſi-terhukkum : daan Gallion tiada faduli itu.

18 Makka tella Paulus lagi banja hari ſuda tingal de ſitu, dia tjerei derri Sudara-ſudara itu, daan belajer derri ſitu ka Syria, daan deng-an dia Priſcilla daan Aquila ; tella dia ſuda gonting capallanja de Kenchreën ; ſebab dia ſuda boat neät.

19 Makka dia langar ka Epheſen, daan tingal-nja de ſitu. Tetapi dia maſſok ka Synagoga,daan ballas-katta deng-an orang Jahudi.

20 Daan tella dianja minta dia lebeh lamma tingal deng-an dianja,dia tiada hendak ſuda :

21 Tetapi dia tjerei derri dianja, kattanja ; Patut beta ſakali-kali hari-

rajæt,

schelick het toekomende Feest te Jerusalem houden : Doch ick sal tot u weder-keeren / soo Godt wil. Ende hy voer wech van Ephesen.

22 Ende als hy te Cesareen was ghekomen / gingh hy op [nae Jerusalem /] ende de Ghemeynte gegroet hebbende / gingh hy af na Antiochien.

23 Ende als hy [aldaer] eenigen tijdt gheweest hadde / gingh hy wech / ende door-reyste verbolgens 't lant van Galatien eñ Phrygien / versterckende alle de Discipelen.

24 Ende een seker Jode / met name Apollos / van gheboorte een Alexandriner / een wel spreeckende man / quam te Ephesen / machtigh zijnde in de Schriften.

25 Dese was in den wegh des Heeren onderwesen : ende vyerigh zijnde van geeste / sprack hy ende leerde neerstelick de saken des Heeren / wetende alleenlick den Doop Joannis.

26 Ende dese begon vrymoedelick te spreken in de Synagoghe : ende als hem Aquila ende Priscilla gehoort hadden / namen sy hem tot haer / ende leyden hem den wegh Godts beschepdelicker uyt.

27 Ende als hy wilde na Achajam reysen / de Broeders [hem] vermaent hebbende / schreven aen de Discipelen / dat sy hem ontfangen souden : welcke daer gekomen zijnde / heeft hy veel toeghebracht den genen die geloofden door de genade.

28 Want

rajat, jang adda de muka, pegang de Irrusalim. [Tetapi] beta jadi pulang pada mu, djikka Allah hendak. Makka dia pegi derri Ephesen.

22 Makka tella dia suda datan ka Cesarea, dia naik [ka Irrusalim;] daan tella suda salamken Eklesia itu, dia turon ka Antiochia.

23 Daan tella dia suda tingal de situ barang waktu, dia pegi; daan komediën dia bedjalan lalu nagri Galatia daan Phrygia, daan togoken segalla Murit de situ.

24 Makka sa orang Jahudi nammanja Apollos, assalnja derri Alexandria, jang pandei-berkatta, datang de Epheso, jang terkawassa dalam Surattan [sakti itu.]

25 Dia ini jadi beradjer dalam djalan Tuan : Makka tella dia adda terapi dalam ruah, dia bakatta daan mengadjer radjing [adjerran] derri Tuan : [tetapi] dia tahu hanja Mandihan Joannis.

26 Diala pun mulaï berkatta deng-an hati brani dalam Synagoga. Daan tella Aquila daan Priscilla dengarnja, dianja meng-ambilnja kasertanja, daan bukaken padanja lebeh betul djalan Allah itu.

27 Makka tella dia hendak bedjalan ka Achaja, dia meng-adjer akanja, daan tulis pada Sudara-sudara itu, agar dianja tarima-akanja. Jang [pun] tella datang de situ, suda tulong banja derri pada fermang, pada orang jang petsjaja.

28 Ka-

28 Want hy overtuyghde de Joden met grooten ernſt in 't openbaer / bewijſende dooz de Schzikten/ dat Jeſus de Chzistus was.

28 Karanna dia alakan njata orang Jahudi cras ſakali-kali [dengan adjerranja:] daan menundjock derri pada Surattan, makka Jeſus ya Chriſtus itu.

Het xix. Capittel.

1 ENde het geſchiedde terwijle Apollos te Corinthen was / dat Paulus de bovenſte deelen [des lants] dooz-reyſt hebbende tot Epheſen quam: ende eenighe Diſcipelen [aldaer] vindende /

2 Seyde hy tot haer/ Hebt ghy den Heyligen Geeſt ontfangen als ghy gelooft hebt? Ende ſy ſeyden tot hem / Wy en hebben ſelfs niet gehoozt of daer een Heylige Geeſt is.

3 Ende hy ſeyde tot haer/ Waer in zijt ghy dan gedoopt? Ende ſy ſeyden / In den Doop Joannis.

4 Maer Paulus ſeyde / Joannes heeft wel ghedoopt den Doop der bekeeringe / ſegghende tot het volck / dat ſy ghelooven ſouden in den genen die nae hem quam / dat is / in Chzistum Jeſum:

5 Ende die [hem] hoozden / wierden gedoopt in den Name des Heeren Jeſu.

6 Ende als Paulus haer de handen opgeleyt hadde/ quam de Heylige Geeſt op haer: ende ſy ſpzaken met [vzemde] talen / ende pzopheteerden.

Iang Bagian ka ſambilan-blas. 19.

1 JAdi pun ſedang Apollo adda de Corintho, makka Paulus tella ſuda bedjalan lalu bagian negri itu jang ka atas, dia datang de Epheſo: daan tella dia de ſitu bertemu akan barang Murit-murit,

2 Dia katta padanja: Suda mu tarima Ruah Ulkadus tella mu petſjaja ſuda? Makka dianja katta padanja, Kita pun tiada ſuda dengar, makka Ruah Ulkadus adda.

3 Makka dia katta padanja, Dalam appa jadi mu bermandi? Daan dianja katta, Dalam Mandihan Joannis.

4 Tetapi Paulus katta: [Benar,] Joannes ſuda mandi [deng-an] Mandihan terbalik itu: kattanja pada umat, makka [patut] dianja petſjaja dalam dia jang datang komediën padanja: [artinja] dalam Jeſum Chriſtum.

5 Makka ſjappa dengar acanja, dia jadi bermandi dalam Namma Tuan Jeſu.

6 Daan tella Paulus taruken tangan atas dianja, datang [pun] atas ſamoanja Ruah Ulkadus itou; makka dianja katta deng-an lida [laïn,] daan bernabbihila.

7 Ende alle deſe waren ontrent twaelf mannen.

8 Ende hy gingh in de Synagoghe / ende ſprack vrymoedelick / drie maenden langh [met haer] handelende / ende [haer] aenradende de ſaken van het Koninckrijcke Godts.

9 Maer als ſommige verhardt wierden / ende ongehoorſaem waren / quaet ſprekende van den wegh [des Heeren] voor de menighte / weeck hy van haer / ende ſcheydde de Diſcipelen af / dagelicks handelende in de ſchole van ſekeren Tyrannus.

10 Ende dit geſchiedde twee jaren langh / alſoo dat alle die in Aſia woonden het woordt des Heeren Jeſu hoorden / beyde Joden ende Grieken.

11 Ende Godt dede ongewoonlicke krachten door de handen Pauli:

12 Alſoo dat oock van ſijn lijf op de krancke gedraghen wierden de ſweet-doecken ofte gordel-doecken / ende dat de ſieckten van haer weken / ende de booſe geeſten van haer uytvoeren.

13 Ende ſommighe van de omſwevende Joden / zijnde [Duyvel-] beſweerders / hebben haer onderwonden den Name des Heeren Jeſu te noemen / over de ghene die booſe geeſten hadden: ſegghende / Wy beſweeren u by Jeſum / dien Paulus predickt.

14 [Deſe] nu waren ſekere ſeven ſonen

7 Makka ſamoa ini ya orang laki-laki ampir ſapulo-dua.

8 Makka dia maſſok dalam Synagoga, daan pada waktu tiga bulan dia brani katta-katta daan mengadjer appa-appa kena jang Radjat Allah.

9 Tetapi tella barang orang jadi [hati-] kras, daan tiada medengar, kattanja djahat derri djalan [Tuan] kadapan rajat; [Paulus] lalukanja, daan tjereiken Murit-murit: [daan] ſahari-hari dia berkatta-katta dalam eſkola derri [ſa orang nammanja] Tyrannus.

10 Daan ini jadi pada dua tawon, bagitu makka ſamoa-nja jang dudok de Aſia dengar bakattahan Tuan Jeſu, [artinja] orang Jahudi daan orang Gregu.

11 Daan Allah memboat derri pada tangan Pauli kawaſſa bukan mongo-mongo:

12 Bagitu makka dianja derri badangnja menambil kajin-ſappo-plo atawa ikat-pingan, daan bawakanja penjakittan: Makka ſakittan tjerei derri dianja, daan ruah djahat itu kaluwar derri dianja.

13 Daan barang derri orang Jahudi jang bedjalan kuliling, daan baſumpa-akan Seitan, dianja mulai ſebut-ken Namma Tuan Jeſu atas orang jang adda ruah djahat, kattanja: Kita baſumpa-akan mu [dalam Namma] Jeſu jang manna Paulus kiſſakan.

14 Makka dianja jang boat inila, ya

ſonen van Sceva een Joodtſche Overpzieſter / die dit deden.

15 Maer de booſe gheeſt antwoozdende ſepde / Jeſum kenne ick / ende Paulum weet ick : maer ghy-lieden wie zijt ghy ?

16 Ende de menſche in welcken de booſe geeſt was / ſpzongh op haer / ende haer meeſter ghewozden zijnde / kreegh de overhandt tegen haer / alſoo dat ſy naeckt ende ghewondet upt dat huys ontvloden.

17 Ende dit wierdt allen bekent / bepde Joden ende Gziecken / die te Epheſen woonden: ende daer viel een vzeeſe over haer alle / ende de Naem des Heeren Jeſu wierdt groot gemaeckt.

18 Ende vele der ghene die gheloofden quamen / belijdende ende verkondigende hare daden.

19 Vele oock der gene die pdele [konſten] gepleeght hadden / bzachten de boecken by een / ende verbzandden'ſe in aller tegenwoozdigheydt : ende berekenden de weerde der ſelve / ende bevonden vijftigh duyſent ſilvere [penningen.]

20 Alſoo wies het woozdt des Heeren met macht / ende nam de overhandt.

21 Ende als deſe dinghen volbzacht waren / nam Paulus vooz in den Geeſt / Macedonien ende Achajen dooz-gegaen hebbende / na Jeruſalem te repſen : ſegghende / Na dat ick aldaer ſal geweeſt zijn / moet ick oock Roomen ſien.

22 Ende als hy na Macedonien

ya barang anak tudjou Sceva jang adda Chalifa.

15 Tetapi ruah djahat itu katta : Beta kenalken Jeſum daan tahu Paulum : tetapi mu ſamoa, ſjappa?

16 Makka orang itu dalam ſjappa ruah djahat, balompat padanja, daan tella dia anjaya acan dia jadi, dia jadi lebeh coat padanja, bagitu makka dianja talandjang daan berluka lari kaluwar ruma itu.

17 Makka itu jadi kakenalan pada ſegalla orang Jahudi daan Gregu jang dudok de Epheſo. Daan djatu takuttan atas ſamoanja, daan namma Tuan Jeſu jadi beſar.

18 Daan banja derri orang jang petſjaja, datang mengakuken daan batutorken bakardjahanja.

19 Banja orang pun jang ſuda turut [berboatan] jang tiada guna, tella ſuda bawa ſamma-ſamma kitab-kitab [itu,] dianja angos-nja abis cadapan orang ſamoa : macca dianja berkira harganja, daan dianja mendapat lima lakſa dinnar perak.

20 Bagitu bertimbul bakattahan Tuan cras, daan jadi terkawaſſa.

21 Makka tella inila jadi memboat, Paulus fakat dalam Ruah, bedjalan lalu Macedoniam daan Achajam, daan ſimpan ka Irruſalim, kattanja: Komediën beta ſouda adda de ſitu, patut pun beta liat [kuta] Roma.

22 Daan tella dia ſuda ſuroh ka

geſonden hadde twee van de ghene die hem dienden / [namelick] Timotheum ende Eraſtum / bleef hy ſelve eenen tijdt [langh] in Aſien.

23 Maer op dien ſelven tijt ontſtondt daer geen kleyne beroerte / van weghen den wegh [des Heeren.]

24 Want een met name Demetrius/een ſilver-ſmit/die [kleyne] ſilvere tempelen van Diana maeckte / bracht dien van die konſte geen kleyn gewin toe.

25 Welcke hy t'ſamen vergadert hebbende/ met de handt-werckers van diergelijcke dingen/ ſeyde hy / Mannen / ghy weet dat wy uyt dit ghewin onſe welvaert hebben:

26 Ende ghy ſiet ende hoort/dat deſe Paulus veel volck niet alleen van Epheſen / maer oock by-nae van geheel Aſien overredet ende afghekeert heeft / ſegghende dat het geen goden en zijn / die met handen gemaeckt worden.

27 Ende wy en zijn niet alleen in ghevaer / dat dit deel in verachtinghe kome / maer dat oock de Tempel van de groote godinne Diana als niet geacht ſal worden / ende dat oock hare majeſteyt ſal t'onder gaen / aen welcke gantſch Aſien / ende de [gheheele] werelt godtſdienſt bewijſt.

28 Als ſy nu [dit] hoorden/ wierden ſy vol van toornighedt / ende riepen / ſeggende/ Groot is de Diana

Macedonia dua derri [orang] jang berſewita akanja , artinja Timotheum daan Eraſtum , dia ſendiri barang waktu tingal dalam Aſia.

23 Tetapi pada waktu itu , jadi gogga bukan ketſjil ſebab djalan [Tuan itu.]

24 Karanna barang orang , nammanja Demetrius, ſjappa pande-pera, jang memboat beitul perak derri Diana , dia bri ganda bukan ſedikit pada orang pande.

25 [Makka] tella dia ſuda bakompol akan dianja,daan orang jang pun memboat boatan bagini ; dia katta : Orang laki-laki,mu tahu makka derri ganda ini kita adda berkát kita.

26 Mu pun meliat daan dengar , makka Paulus ini bukan djuga de Epheſo , tetapi pun ampir dalam ſegalla Aſia , banja orang ſuda mengadjer daan hela ca ſabla : kattanja makka itula tiada Allah t'Allah jang jadi berboat derri pada tangan [manuſia.]

27 Makka bukan djuga miſkil pada kita , makka bagian ini jadi moudayacan, tetapi pun makka Beitul derri berallah-parampuan beſar itu Diana , jadi berkira ſeperti barang tida. Makka pun pratjunja jadi berruſſa, akan jang manna hormatken ſegalla Aſia daan [ſegalla] dunja.

28 Tella dianja dengar [itu,] daan jadi punuh guſarran , dianja bateria , kattanja : Beſar adda jang

Diana

na der Epheſeren.

29 Ende de geheele ſtadt wierdt vol verwerringe: ende ſy liepen met een gedruyſch eendrachtelick na de ſchouw-plaetſe/ met haer treckende Gajum ende Ariſtarchum Macedoniers / Pauli mede-geſellen op de repſe.

30 Ende als Paulus tot het volck wilde in-gaen / en lieten het hem de Diſcipelen niet toe.

31 Ende ſommige oock der Overſte van Aſien / die hem vrienden waren/ ſonden tot hem/ ende baden dat hy hem-ſelven op de ſchouw-plaetſe niet en ſoude begeven.

32 Sy riepen dan [d'eene dit /] de andere wat anders. Want de vergaderinge was verwerret / ende het meerdere [deel] en wiſten niet / om wat oorſaecke ſy te ſamen gekomen waren.

33 Ende ſy deden Alexandrum upt de ſchare voortkomen / alſoo hem de Joden voort-ſtieten. Ende Alexander gewenckt hebbende met de hant/ wilde by het volck verantwoordinge doen.

34 Maer als ſy verſtonden dat hy een Jode was / werdt daer een ſtemme van allen/roepende ontrent twee uren langh / Groot is de Diana der Epheſeren.

35 Ende als de [ſtadts-]ſchrijver de ſchare geſtilt hadde / ſepde hy / Ghy mannen van Epheſen / wat menſche is'er doch die niet en weet / dat de ſtadt der Epheſeren zy de kerck-bewaerſter van de groote

Diana derri Epheſo.

29 Makka kota itu ſakali-kali jadi punuh gogga : daan dianja lari ſamma-hati deng-an ingar-bangar pada tampat-meliat-bermaïn,[daan] hela ſamma dianja Gajum daan Ariſtarchum orang derri Macedonia, jang turut deng-an Paulus.

30 Makka tella Paulus hendak maſſok pada rajat, tiada beër itu Murit [ſamoa.]

31 Daan barang Mantri pun derri Aſia, jang ſobatnja, ſuroh ſuroan padanja, daan minta jangan dia maſſok ka tampat-meliat-bermaïn.

32 Makka [rajat] bateria, ſa orang inila, jang laïn barang appa laïn: Karanna adda berhimponan bertjampor : daan nang terlebeh bagian tiada tahu ſebab appa dianja ſuda bacampon.

33 Daan dianja kaluwar akan Alexandrum derri rajat, ſedang orang Jahudi tulaknja kadapan. Daan Alexander tella ſuda lambei deng-an tangan, dia mau menjawa [pada ſendiri] akan umat [itu.]

34 Tetapi tella dianja tahu, makka dia ſa orang Jahudi; jadi ſuara ſawatu derri ſamoanja, ſeperti pada dua djam; jang bateria: Beſar adda jang Diana derri Epheſo.

35 Makka tella jure-menulis [derri kota itu] ſuda boat rajat diëm, kattanja: Mu orang derri Epheſo, ſjappa orang adda, jang tiada tahu, makka kota Epheſo ya jure-tongubeitul derri berallah-parampuan be-

Godinne Diana / ende van [het beeldt] dat upt den hemel gevallen is?

36 Dewijle dan dese dingen onwederspreckelick zijn / soo is het behoorlick / dat ghy stille zijt / ende niet onbedachts en doet.

37 Want ghy hebt dese mannen [hier]gebracht/die noch kerckroovers en zijn / noch uwe Godinne en lasteren.

38 Indien dan nu Demetrius / ende die met hem van de konste zijn / tegen pemandt eenige saecke hebben/de recht-dagen worden gehouden / ende daer zijn Stadthouders / laet'se malkanderen verklagen.

39 Ende indien ghy yet van andere dingen versoeckt/dat sal in een wettelicke vergaderinghe ghesticht worden.

40 Want wy staen in ghevaer dat wy van oproer sullen verklaeght worden / om [den dagh] van huyden / alsoo daer geen oorsake en is/ waer door wy reden sullen konnen geven van desen oploop. Ende dit gheseght hebbende / liet hy de vergaderinge gaen.

sar itu Diana, daan derri tuladang itu, jang suda djatu derri surga?

36 Daan sedang sa orang tiada bole lawan-katta pada itu, patut mu samoa jadi tatap, daan tiada memboat barang appa arepá.

37 Karanna mu suda hentar akan orang laki-laki ini [kasini,] jang tiada suda mentsjuri barang appa derri beitul, pun tiada suda berkatta hodjat pada berallah-parampuan mu itu.

38 Tetapi djikka Demetrius,daan orang-pande itu, jang adda samma dia, adda barang appa kapada sa-orang: hari-berhukkum jadi berpegang, daan adda Mantri-mantri, bai-la dianja meng-aduken sa suatu jang lain.

39 Daan djikka mu samoa minta barang appa lain, inila jadi putus dalam berhimponan seperti patut.

40 Karanna adda pun miskil pada kita, makka kita jadi meng-adu akan derri gogga, sebab hari ini: Karanna tiada moulanja, deng-an appa kita menjadi bole bri sebabnja derri melari-samma-samma ini. Daan tella dia suda kattaken ini, dia beër akan berhimponan itu pegi.

Het xx. Capittel.

Iang Bagian ka dua-puloh. 20.

1 NAe dat nu den oproer gestilt was / Paulus de Discipelen tot hem geroepen ende ghegroet hebbende / gingh upt om nae

1 KOmediën pada brenti gogga itu, tella Paulus suda pangil padanja daan katta salam akan Murit [samoa,] dia kaluwar agar be-

nae Macedonien te reyſen.

2 Ende als hy die deelen doorgereyſt / ende haer met vele redenen vermaent hadde / quam hy in Griecken-landt.

3 Ende als hy [aldaer] drie maenden overgebracht hadde / ende hem van de Joden lagen gelegt wierden / als hy nae Syrien ſoude varen / ſoo wierdt hy van ſinne weder te keeren door Macedonien.

4 Ende hem verghelſchapte tot in Aſien Sopater van Bereen: ende van de Theſſalonicenſen Ariſtarchus/ende Secundus/ende Gajus van Derben/ende Timotheus: ende van die van Aſien Tychicus ende Trophimus.

5 Deſe voor henen gegaen zijnde wachteden ons tot Troas.

6 Wy nu ſcheepten af van Philippis na de dagen der ongheveldе [brooden /] ende quamen in vijf dagen by haer tot Troas / alwaer wy ons ſeven dagen onthielden.

7 Ende op den eerſten [dagh] der weke / als de Diſcipelen by een gekomen waren om broodt te breken / handelde Paulus met haer / ſullende des anderen daeghs verreyſen: ende hy ſtreckte [ſijne] reden upt tot den midder-nacht.

8 Ende daer waren vele lichten in de opper-ſale / daer ſy vergadert waren.

9 Ende een ſeker jonghelingh / met name Eutychus / ſat in de venſter / ende met eenen diepen ſlaep overvallen zijnde / alſoo Paulus lange

bedjalan ka Macedonia.

2 Makka tella dia ſuda bedjalā lalu bagian-bagian [nagri] itu, daan ſuda meng-adjer akanja deng-an bakattahan banja, dia datang ka Grecia.

3 Tella dia pun [deſitu] ſuda tingal tiga bulan, dia fakat datang kombali lalu Macedonia, ſedang orang Jahudi boat ſaſingay akanja, tella dia hendak ſimpan ka Syria.

4 Makka turut deng-an dia ſampei ka Aſia Sopater derri Berrhea: daan derri orang Theſſalonica Ariſtarchus daan Secundus, daan Gajus derri Derben, daan Timotheus: daan derri orang Aſia Tychicus daan Trophimus.

5 Dia ini tella ſuda bedjalan-kadapan kita, nantiken kita de Troas.

6 Makka kita ſuda belajer derri Philippis pada hari hari roti-manis, daan dalam lima hari datang pada dianja de Troas: demanna kita tingal tudju hari.

7 Daan pada hari nang bermula derri djumahat, tella Murit-murit itu ſuda bakompol, agar petſja roti, Paulus katta padanja, [karanna] dia menjadi pada eſſocnja kaluwar; daan dia pandjang-akan bakattahanja ſampei ka tenga-malam.

8 Makka adda palita banja dalam bileh ka atas, demanna dianja bakompol ſuda.

9 Makka orang muda ſawatu nammanja Eutychus dudok dalam natan, daan tella dia menjadi bertindis derri pada meng-antok brat, (ſe-

lange [tot haer] ſprack / door den ſlaep neder-ſtortende / viel van de derde ſolderinge nederwaert / ende wierdt doodt opgenomen.

10 Doch Paulus afgekomen zynde viel op hem / ende [hem] omvangende / ſeyde hy / En weeſt niet beroert: want ſyne ziele is in hem.

11 Ende als hy [weder] boven gegaen was / ende brood gebroken / ende [wat] ghegeten hadde / ende langhe tot den dagheraedt toe met haer geſproken hadde / vertrock hy alſoo.

12 Ende ſy brachten den knecht levende / ende waren boven maten vertroost.

13 Maer wy voor uyt nae het ſchip gegaen zynde / voeren af nae Aſſon / daer wy Paulum ſouden inneinen. Want hy hadde het alſoo bevolen / ende hy ſelve ſoude te voete gaen.

14 Ende als hy hem te Aſſon by ons ghevoeght hadde / namen wy hem in / ende quamen tot Mitylenen.

15 Ende van daer afgeſcheept zynde quamen wy den volgenden [dagh] tegen Chios over / ende des anderen [daeghs] leyden wy aen tot Samos / ende bleven te Trogyllion / ende den [dagh] daer aen quamen wy tot Mileten.

16 Want Paulus hadde voorgenomen Epheſen voorby te varen / op dat hy niet en ſoude den tijdt

(ſedang Paulus rewajat lamma) dia jadi hela ka bauwa derri pada mengantok, daan djatu ka bauwa derri tampat ka atas nang katiga: makka jadi menambil-nei matti.

10 Tetapi Paulus, tella dia ſuda turon, dia djatu ataſnja, daan tella ſuda bapoló akanja, dia katta; Jangan haribirula, karanna djiuwanja adda dalam dia.

11 Makka tella dia ſuda naik, daan pitſja roti, daan ſentap, daan lamma ſuda katta deng-an dianja ſampei buka fadjer, bagitu dia kaluwar.

12 Makka dianja hentarken buda itu terhidop, daan jadi ſang-at berhibor.

13 Tetapi kita pegi kadapan ka kappal, daan belayer ka Aſſon, demanna kita menjadi menambil Paulum [ſerta kita.] Karanna dia ſuda ſuroh bagitu, [ſedang] dia ſendiri menjadi bedjalan bakaki.

14 Daan tella dia ſuda datang pada kita de Aſſon, kita menambilnja ſerta kita, [daan] datang ka Mitylene.

15 Makka tella kita ſuda belajer derri ſitu, kita datang pada hari nang ikot betul adapan Chios, daan eſſonja kita ſinga ka Samos, daan tingal de Trogyllion, daan pada eſſonja kita datang ka Milete.

16 Karanna Paulus kira-kira baik, belajer lalu Epheſo, agar jangan dia ilang waktu dalam Aſia: Karanna

tijdt in Aſien verſlijten. Want hy ſpoedde hem / om (ſoo het hem mogelick ware) op den Pinckſterdagh te Jeruſalem te zijn.

17 Maer hy ſondt van Mileten na Epheſen / ende hy ontboodt de Ouderlingen der Gemeynte.

18 Ende als ſy tot hem ghekomen waren / ſeyde hy tot haer / Ghy-lieden weet / van den eerſten dagh af dat ick in Aſien ben aengekomen / hoe ick by u den gantſchen tijdt geweeſt ben:

19 Dienende den Heere met alle ootmoedighevdt / ende vele tranen / ende verſoeckingen / die my overghekomen zijn door de laghen der Joden.

20 Hoe ick niets achter-gehouden hebbe van't gene nuttigh was / dat ick u niet en ſoude verkondight / ende u geleert hebben / in het openbaer ende by de huyſen.

21 Betuyghende beyde Joden ende Griecken de bekeeringhe tot Godt / ende 't gheloove in onſen Heere Jeſum Chriſtum.

22 Ende nu ſiet / ick ghebonden zijnde door den Geeſt / reyſe nae Jeruſalem / niet wetende wat my daer ontmoeten ſal:

23 Dan dat de Heylighe Gheeſt van ſtadt tot ſtadt betuyght / ſeghende dat my banden ende verdruckingen aenſtaende zijn.

24 Maer ick en achte op gheen

N dingh /

ranna dia bangatken, djikka dia boleh, makka dia adda de Irruſalim pada hari Pentecoſte.

17 Makka derri Mileto dia ſuroh ka Epheſo, [daan] pangil akan orang Tuwa-tuwa derri Ekleſia.

18 Daan tella dianja ſuda datang padanja, dia katta akanja: Mu ſamoa tahu, derri hari ſabermula beta ſuda datang dalam Aſia, bagimanna beta pada ſegalla waktu talla ſuda adda deng-an mu.

19 [Makka] beta ſuda faſſuroh pada Tuan deng-an ſegalla ſabar-hati, daan banja ayer-matta, daan tjobahan, jang ſuda djankit pada beta, derri pada orang Jahudi boat-ſaſingay.

20 Bagimanna [pun] beta tiadda ſuda pegang-belakkan, barang appa derri itu jang berguna; bagitou macca beta tida ſuda tutor pada mu, daan meng-adjer mu, kadapan orang daan dalam ruma-ruma.

21 Daan ſuda berſakſi akan orang Jahudi, daan pun akan orang Gregu, dia balik hatinja pada Allah, daan petſjaja dalam Tuan kita Jeſum Chriſtum.

22 Daan ſakaran liatla, beta terikat derri pada Ruah, bedjalan ka Irruſalim, [daan] tiada tahu appa menjadi djankit pada beta:

23 Hanja makka Ruah Ulkadus de kota-kota berſakſi, kattanja, makka ykattan daan gagaï menjadi djankit pada beta.

24 Tetapi beta tiada faduli ba-

N rang

dingh / noch en houde mijn leven niet dierbaer voor my selven / op dat ick mijnen loop met blijdtschap mach volbrengen / ende den dienst / welcken ick van den Heere Jesu ontfangen hebbe / om te betuygen het Euangelium der ghenade Godts.

25 Ende nu siet / ick weet dat ghy alle / daer ick door-ghegaen ben predikende het Koninckrijcke Godts / mijn aengesicht niet meer sien en sult.

26 Daerom betuyge ick u-lieden op desen hupdighen dagh / dat ick rein ben van het bloedt van [u]allen.

27 Want ick en hebbe niet achter-gehouden / dat ick u niet en sou de verkondight hebben alle den raedt Godts.

28 Soo hebt dan acht op u selven / ende op de geheele kudde / over dewelcke u de Heylighe Gheest tot Opsienders ghestelt heeft / om de Gemeynte Godts te weyden / welcke hy verkregen heeft door sijn eygen bloedt.

29 Want dit weet ick / dat na mijn vertreck sware wolven tot u inkomen sullen / die de kudde niet en sparen:

30 Ende upt u selve sullen mannen opstaen / sprekende verkeerde dingen / om de Discipelen af te trecken achter haer.

31 Daerom waeckt / ende ghedenckt dat ick dry jaren [langh] nacht ende dagh niet opghehouden en

rang appa, daan tiada pegang djiwaku berharga pada sendiriku, agar beta putusken lariku [itu] deng-an sukahan, daan djabattan, jang beta suda tarima derri [tangan] Tuan Jesu, agar bersaksi jang Euangelium derri fermang Allah.

25 Daan sakaran liatla, beta tahu, makka mu samoa de antara sjappa beta suda bedjalan, mengadjer Radjat [itu] Allah, tiada lagi jadi meliat muka-beta.

26 Sebab itu beta bersaksi-akan mu, pada hari ini, makka beta tsjutsji derri dara mu samoa.

27 Karanna beta tiada suda barang appa pegang belakkan, bagitu makka beta tiada suda tutor pada mu segalla pitsjara Allah.

28 Sebab itu ingat pada mu sendiri, daan pada segalla kandan, atas jang ca manna Ruah Ulkadus suda taru mu pada Jure-berínda, agar tjangla jang Eklesia Allah [itu,] jang dia suda beroleh derri darah sendirinja.

29 Karanna beta tahu itula, makka komediën beta pulang, arimau brat menjadi massok pada mu, jang tiada [jadi] tahan pada kandan [itu:]

30 Daan derri mu sendiri menjadi bangun orang jang katta-katta barang appa erot [sakali,] agar hela Murit-murit ka belakkan dianja.

31 Sebab itu djagga djaggala; daan ingat-ingatla, makka sa lamma tiga tawon, seäng-malam beta tiada

suda

en hebbe een pegelick met tranen te vermanen.

32 Ende nu / Broeders / ick bevele u Gode / ende den woorde ſijner genade: die machtigh is [u] op te bouwen / ende u een erfdeel te geven onder alle de gheheyligh de.

33 Ick en hebbe niemandts ſilver / ofte goudt / ofte kleedinge begeert.

34 Ende ghy ſelve weet dat deſe handen tot mijnen noodtdruft / ende den ghenen die met my waren / gedient hebben.

35 Ick hebbe u in allen ghetoont / datmen alſoo arbeydende de ſwacke moet opnemen / ende ghedencken aen de woorden des Heeren Jeſu / dat hy gheſeght heeft / Het is ſaligher te geven dan te ontfangen.

36 Ende als hy dit gheſeght hadde / heeft hy nederknielende met haer allen gebeden.

37 Ende daer wierdt een groot geween van [haer] allen: ende ſy vallende om den hals Pauli kuſſeden hem:

38 Seer bedroeft zijnde / allermeeſt over het woordt dat hy gheſeght hadde / dat ſy ſijn aengeſicht niet meer ſien en ſouden: ende ſy gelepdden hem na 't ſchip.

ſuda brenti, meng-adjer akan ſegalla orang deng-an ayer-matta.

32 Daan ſakaran Sudara-[ku ſamoa,]beta terru mu dalam tangan Allah, daan pada bakattahan fermangnja: ſjappa boleh bertukan mu lagi, daan membri pada mu bagian-terpuſaka de antara orang berſakti ſamoa.

33 Beta tiada ſuda inging pada perak, atawa mas, atawa badju barang ſjappa punja.

34 Tetapi mu ſendiri tahu, makka tangan ini ſuda tulong-[akan tarima] appa kurang pada beta daan pada ſjappa turut deng-an beta.

35 Pada ſegalla parakarra beta ſuda undjok akan mu, makka patut deng-an bakardja bagitu tahan orang lombot, daan ingat pada bakattahan Tuan Jeſu, makka dia ſuda katta: Adda lebeh mumin memberi, derri pada tarima.

36 Makka tella dia ſuda berkatta itu, ya berlontut, daan ſumbajang deng-an ſamoanja.

37 Daan jadi menangis banja derri ſamoanja: makka dianja gantong pada leher Pauli, [daan] tſjum akanja.

38 Daan dianja tſjinta ſangat, terlebeh-la ſebab patahu itu, dia ſuda berkatta, makka dianja tiada lagi meliat mukanja: makka dianja pimpin dia ka kappal.

Het xxj. Capittel.

1 Ende als het geſchiedde dat wy van haer gheſcheyden N 2 ende

Iang Bagian ka dua-puloh ſatu. 21.

1 Makka tella jadi kita baprau, daan ſuda tjerei N 2 derri

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

ende afgevaren waren / soo liepen wy recht upt ende quamen tot Coös / ende den [dagh] daer aen tot Rhodos / ende van daer tot Patara.

2 Ende een schip gevonden hebbende dat nae Phenicien overvoer / gingen wy daer in / ende voeren af.

3 Ende als wy Cyprzen in het gesichte gekregen / ende dat aen de slincker-[hant] gelaten hadden / voeren wy na Syrien / ende quamen aen tot Tyrus : want het schip soude aldaer den last ontladen.

4 Ende de Discipelen gevonden hebbende / bleven wy daer seven dagen : dewelcke tot Paulum seyden door den Geest / dat hy niet en soude op-gaen na Jerusalem.

5 Doe het nu geschiedde dat wy dese daghen overgebracht hadden / ginghen wy upt / ende repsden [voort /] ende sy gelevdden ons alle met vrouwen ende kinderen tot buyten de stadt : ende aen den oever neder-knielende hebben wy ghebeden.

6 Ende als wy malkanderen gegroet hadden / gingen wy in het schip : maer sy-lieden keerden wederom [elck] na het sijne.

7 Wy nu de schipvaert volbracht hebbende van Tyrus / quamen aen tot Ptolomais / ende de Broeders ghegroet hebbende / bleven eenen dagh by haer.

8 Ende des anderen [daeghs /] Pau-

derri dianja, kita belayer betul kadapan, daan datang ka Coön, daan pada essonja ka Rhodus, daan derri situ ka Patara.

2 Daan tella kita bertemu sawatu kappal jang menjabrang ka Phenicia, kita suda massok padanja, daan pegi.

3 Makka tella kita suda tarima Cypris kadapan kita, daan suda tingalnja ka tangan kiri, kita belayer ka Syria, daan langar ka Tyrus : karanna kappal menjadi desitu turong-akan isi-moatan.

4 Daan tella kita suda bertemu [desitu barang] Murit-murit, kita tingal desitu tudju hari : Jang berkatta akan Paulum derri pada Ruah, jang-an dia menaiki ka Irrusalim.

5 Makka tella jadi kita suda putusken hari-hari ini, kita kaluwar; daan [tella] kita simpan [kadapan,] dianja samoa deng-an parampuan daan ana-ana-[nja] hentarken kita sampei deluwar kota; daan tella kita berluntut suda ka tepi laut, kita bersumba.

6 Daan tella kita salamken suda sa orang pada sa orang, kita naik ka kappal. Tetapi dianja kumbali [sa orang] pada ampunja-nja.

7 Makka tella kita suda putus belayer [itu] derri Tyrus, kita datang ka Ptolemaida; daan tella kita suda salamken Sudara-sudara [itu,] kita meningal kasertanja sawatu hari.

8 Daan pada essunja, kita jang turut

Paulus ende wp die met hem waren / gingen van daer ende quamen tot Ceſareen : ende gegaen zijnde in't huys Philippi des Euangeliſts (die [een] was van de seven) bleven wp bp hem.

9 Dese nu hadde vier dochters / [noch] maeghden / die pzopheteerden.

10 Ende als wp [daer] vele dagen gebleven waren / quam daer een seker Pzopheet af van Judea / met name Agabus:

11 Ende hp quam tot ons / ende nam den gozdel Pauli / ende sjns selfs handen ende voeten ghebonden hebbende / sepde / Dit seght de Heplige Geest / Den man / wiens dese gozdel is / sullen de Joden also te Jerusalem binden / ende overleveren in de handen der Heydenen.

12 Als wp nu dit hoozden / baden beyde wp ende die van die plaetse waren / dat hp niet en soude opgaen na Jerusalem.

13 Maer Paulus antwoozdde / Wat doet ghp / dat ghp weent / ende mijn herte weeck maeckt? Want ick ben berepdt niet alleen ghebonden te wozden / maer ock te sterven te Jerusalem vooz den name des Heeren Jesu.

14 Ende als hp hem niet en liet afraden / hielden wp ons te vzeden / seggende / De wille des Heeren geschiede.

15 Ende nae die dagen maeckten wp ons gereet / ende gingen op

rut deng-an Paulo kaluwar derri situ, [daan] datang ka Cesareä: daan tella kita suda massok ka ruma Philippi jang Euangelista, (sjappa sawatu derri tudju itu) kita tingal ka sertanja.

9 Makka dia adda ananja anakdara ampat, jang bernabbihi.

10 Daan tella kita suda tingal desitu banja hari, datang sawatu Nabbi turong derri Judea, nammanja Agabus:

11 Makka dia datang pada kita, daan menambil icat-pingang Pauli: daan tella dia ikat suda tangan-kaki sendirinja, kattanja: Inila kattaken Ruah Ulkadus, Sa orang laki-laki itu, sjappa ampunja ikat-pingang ini, bagitu orang Jahudi menjadi ikat de Irrusalim, daan cerakanja ka tangan orang Hindu.

12 Tella kita dengar itu, kita minta deng-an orang jang adda de tampat itu, jang-an dia naik ka Irrusalim.

13 Tetapi Paulus menjaüt: Appa boat mu, deng-an menangis daan deng-an roussa hati ku? Karanna beta berhadir souda, bukan djuga jadi ikat, tetapi pun matti de Irrusalim sebab namma Tuan Jesu.

14 Makka sedang dia tiada mendengar, kita brenti, daan katta: Cahendak Tuan menjadila.

15 Tetapi komediën hari-hari itu, kita hadirken kita, daan nei

nae Jeruſalem.

16 Ende met ons gingen oock [ſommige] der Diſcipelen van Ceſareen / leydende [met haer] eenen ſekeren Mnaſon van Cyprzen / eenen ouden Diſcipel / by den welcken wy ſouden t'huys liggen.

17 Ende als wy te Jeruſalem gekomen waren / ontfingen ons de bzoeders blijdelick.

18 Ende den volgenden [dagh] gingh Paulus met ons in tot Jacobum: ende alle de Ouderlinghen waren daer gekomen.

19 Ende als hy'ſe gegroet hadde / verhaelde hy van ſtuck tot ſtuck / wat Godt onder de Heydenen dooz ſijnen dienſt gedaen hadde.

20 Ende ſy [dat] gehoozt hebbende/ loofden den Heere: ende ſeyden tot hem / Ghy ſiet / Bzoeder / hoe vele duyſenden van Joden daer zijn die gelooven: ende ſy zijn alle pveraers van de Wet.

21 Ende ſy zijn aengaende u bericht / dat ghy alle de Joden/ die onder de Heydenen zijn / leert van Moſes afvallen / ſegghende dat ſy de kinderen niet en ſouden beſnijden / noch nae de wijſen [der Wet] wandelen.

22 Wat iſſer dan [te doen?] Het is gantſch noodigh dat de menighte te ſamen kome: want ſy ſullen hooren dat ghy ghekomen zijt.

23 Doet dan het ghene wy u ſeg-

ka Irruſalim.

16 Daan ka ſerta kita datang pun [barang] Murit-murit derri Ceſarea, jang hentarken [ſamma-ſamma] barang Mnaſon derri Cypris, jang Murit lamma, pada ſjappa kita menjadi berpinda de rumæ.

17 Makka tella kita datang de Irruſalim, ſambot kita ſudara [ſamoa] deng-an berſuka.

18 Daan pada eſſunja Paulus deng-an kita maſſok ka [ruma] Jacobi; daan ſegalla orang Tuwa-tuwa ſuda [pun] datang deſitu.

19 Daan tella dia ſalamken ſuda akanja, dia hakajat ſa bagi-bagi, appa Allah derri pada berſewitanja ſuda boat de antara orang Hindu.

20 Makka tella dianja ſuda dengar itu, dianja pudjiken Tuan, daan katta akanja: Sudarà, mu liat, barappa ribus orang Jahudi adda, jang petſjaya ſuda: daan ſamoanja kalleë ſang-at pada Sabda [Muſa.]

21 Daan appa kená pada mu, dianja beradjer ſuda, makka mu adjer akan ſegalla orang Jahudi, jang adda de antara orang Hindu, berouba derri [Sabda] Muſa: [ſedang mu] katta, jangan dianja berſunot-akan ananja, daan jangan dianja bedjalan pada eſteädat [Sabda Muſa.]

22 [Daan] appala adda [ſakaran?] Patut ſakalien makka rajat bakampon: Karanna dianja menjadi dengar mu ſuda datang.

23 Sebab itu boatla appa kita berkatta.

ſeggen : Wy hebben vier mannen die een gelofte gedaen hebben.

24 Neemt deſe tot u / ende heylight u met haer / ende doet de onkoſten nevens haer / op dat ſy het hooft beſcheeren moghen : ende alle mogen weten datter niet en is aen het gene daer van ſy / aengaende u / bericht zijn: maer [dat] ghy [alſoo] wandelt / dat ghy ock ſelve de Wet onderhoudt.

25 Doch van de Heydenen die gelooven / hebben wy gheſchreven ende goedt ghevonden / dat ſy niet diergelijcks en ſouden onderhouden / dan dat ſy haer wachten van het gene den afgoden gheoffert is / ende van bloedt / ende van het verſtickte / ende van hoererye.

26 Doe nam Paulus de mannen met hem / ende den dagh daer aen met haer gheheylight zijnde / ginghy hy in den Tempel / ende verkondighde dat de dagen der heyliginge vervult waren / [blijvende daer] tot dat voor een yeghelick van haer de offerande opgheoffert was.

27 Als nu de ſeven daghen ſouden voleyndigt worden / ſagen hem de Joden van Aſien in den Tempel / ende beroerden alle het volck / ende ſloegen de handen aen hem :

28 Roepende / Ghy Iſraëliti-ſche mannen / komet te hulpe : Deſe is de menſche die tegen het volck / ende de Wet / ende deſe plaetſe alle [man] over al leert : ende boven dien heeft hy ock Gziecken in den Tem-

katta. Kita adda ampat orang laki-laki, jang neät adda.

24 Ambilla dianja kaſerta mu, daan ſaktiken mu deng-anja, daan balanja akanja agar capallanja jadi bergonting : daan agar ſegallanja tahu, makka tiada barang appa derri itu jang dianja ſuda meng-arti derri mu : tetapi makka mu bagitu bedjalan, mu pun ſendiri turut Sabda.

25 Tetapi appa kená pada orang Hindu jang petſjaya ſuda, kita ſuda kirim [penjuroan] daan ſuda fakat, jangan dianja turut barang appa bagini, kotſjoali dianja laluken itu jang jadi berſumba pada berallah, daan dara, daan appa lemas matti, daan berſundel.

26 Tella itu Paulus menambil orang itu ka ſertanja, [daan] pada eſſunja dia maſſok deng-an dianja ka Beitul, tella jadi berſakti : [daan] tutor makka jadi putus hari ſaktikanja, [daan tingal de ſitu,] ſampei ſebab gnap orang derri dianja jadi berhentar ſumbahan.

27 Tetapi tella ampir jadi putus tudjo hari itu, orang Jahudi derri Aſia liatnja dalam Beitul ; makka dianja begra-akan ſegalla rajat, daan taruken tangan padanja,

28 Daan bateria : Orang Iſraëlite [ſamoa,] tulongla. Jang ini ya manuſia itu, jang beradjer ſegalla orang de manna-manna adap umat, daan Sabda, daan tampat ini. Daan lebeh derri itu dia hentarken ſuda orang Gregu da-

Tempel ghebzacht / ende heeft dese heylige plaetse ontheylight.

29 Want sy hadden te voren Trophimum den Ephesier met hem in de stadt gesien / welcken sy meynden dat Paulus in den Tempel gebzacht hadde.

30 Ende de geheele stadt quam in roere / ende het volck liep te samen: ende sy grepen Paulum / ende trocken hem bupten den Tempel: ende terstondt wierden de deuren gesloten.

31 Ende als sy hem sochten te dooden/ quam het geruchte tot den Oversten der bende / dat gheheel Jerusalem in verwerringe was.

32 Welcke terstondt krijghsknechten ende Hooft-mannen over hondert tot hem nam / ende liep af nae haer toe. Sy nu den Oversten ende de krijghs-knechten siende / hielden op van Paulum te slaen.

33 Doe naderde de Overste/ende greep hem / ende beval datmen [hem] met twee ketenen soude binden: ende vraeghde wie hy was/ ende wat hy gedaen hadde?

34 Ende onder de schare riep [d'eene dit /] d'andere wat anders: Doch als hy de sekerheydt niet en konde weten van wegen de beroerte/beval hy datmen hem in de legerplaetse soude brengen.

35 Ende als hy aen de trappen gekomen was / ghebeurde het dat hy van de krijghs-knechten ghedragen wierdt / van wegen het geweldt der schare.

36 Want

gu dalam Beitul,daan dia bertjamarken suda tampat sakti ini.

29 Karanna dianja suda dahulu liat Trophimum, jang derri Epheso, deng-an dia de kota,jang manna dianja sancka Paulus suda hentar ka Beitul.

30 Daan kota itu sakaliën jadi begra, daan umat lari-berhimpon: daan tella dianja suda pegang akan Paulum, dia helanja kaluwar Beitul: daan sabontar pintu-pintu jadi bakontsji.

31 Makka tella dianja tsjari bunuken akan Paulum, brita datang pada Ponguluh derri kawan, makka segalla Irrusalim hari-biru.

32 Jang sigra menambil kasertanja orang baprang, daan Pang-ratus, daan lari turong padanja.Makka tella dianja meliat Ponguluh daan orang baprang, dianja brenti pukol akan Paulum.

33 Tella itu Ponghulu ampirken daan pegang akanja, daan suroh dia jadi berikat deng-an rante dua: daan dia tanja, sjappa dia, daan appa dia suda boat?

34 Tetapi dianja bateria [sa orang inila,] sa orang barang appa lain: Daan tella dia tiada bole tahu benarhan [derri itula] sebab gogga, dia suroh orang hentarnja ka tampat balatantra.

35 Makka tella dia adda de tampat nei ka atas, menjadi dia berdukum derri orang-prang, sebab haribiru rayat.

36 Ka-

36 Want de menighte des volcks volghde al roepende / Wech met hem.

37 Ende als Paulus [nu] in de leger-plaetſe ſoude gelepdt wozden / ſepde hy tot den Overſten / Is het my geoozloft tot u wat te ſpzeken? Ende hy ſepde / Kont ghy Gziecks?

38 Zyt ghy dan niet de Egyptenaer / die booz deſe dagen oproer verweckte / ende de vier duyſendt moozdenaers nae de woeſtyne uytlepdde?

39 Maer Paulus ſepde / Ick ben een Jodiſch man van Tarſen / een burger van geen onbermaerde ſtadt in Cilicien: ende ick bidde u / laet my toe tot het volck te ſpzeken.

40 Ende als hy het toegelaten hadde / Paulus ſtaende op de trappen / wenckte met de handt tot het volck: ende als daer groote ſtilte gewozden was / ſpzack hy'ſe aen in de Hebzeeuſche tale / ſeggende:

36 Karanna rayat umat beſar meng-ikot, daan bateria: Ambilnja pegi.

37 Daan tella Paulus menjadi maſſok pada tampat balatantra, kattanja pada Ponguluh; Addala harus beta katta barang appa pada mu? Daan dia katta: Tahu mu baſſa Gregu?

38 Bukan mu orang Miſraïm itu, jang lalu hari ini ſuda boat gogga, daan ſuda kaluwarken ampat ribus orang morka ka rimba?

39 Tetapi Paulus katta; Beta ſa orang Jahudi derri kota Tarſis, orang bendar derri kota Ciliciæ, jang bukan ſedikit maſehór ſuda: makka beta minta-caſſie akan mu, membeër akan beta katta pada umat.

40 Daan tella dia membeër [itu,] Paulus badiri ka tampat nei, daan lambei akan umat deng-an tangannja. Daan tella dianja berdiëm ſakali-kali, dia berkatta padanja dalam baſſa Hebreo, kattanja:

Het xxij. Capittel.

1 MAnnen Bzoeders ende Vaders / hoozt mijne verantwoozdinghe / die ick tegenwoozdelick tot u doen ſal.]

2 (Als ſy nu hoozden dat hy in de Hebzeeuſche tale hen aenſpzack / hielden ſy haer te meer ſtil. Ende hy ſepde /)

3 Ick ben een Jodiſch man / te Tarſen in Cilicien gheboren / ende

Iang Bagian ka dua-puloh doa. 22.

1 ORang Sudara daan Bappabappa, dengarla appa beta menjawa ſakaran pada ſendiriku, kadapan mu ſamoa.

2 (Makka tella dianja dengar, dia katta-katta akanja dalam baſſa Hebreo, dia jadi lebeh couſſi. Makka dia katta:)

3 Beta ſa orang Jahudi, jang berjadi dalam Tarſis [kota] derri Cili-

opgevoedt in dese stadt / aen de voeten Gamaliëls: onderwesen nae de beschepdenste wijse der vaderlicke Wet / zijnde een yveraer Godts / gelijckerwijs ghy alle heden zijt:

4 Die desen wegh vervolght hebbe tot der doodt / bindende ende in de ghevanckenissen overleverende beyde mannen ende vrouwen.

5 Gelijck my oock de Hoogepriester getuyge is / ende den geheelen Raedt der Ouderlingen: van dewelcke ick oock brieven ghenomen hebbende tot de Broeders / ben nae Damascum gereyst / om oock de ghene die daer waren / ghebonden te brengen na Jerusalem / op dat sy gestraft souden worden.

6 Maer het geschiedde my / als ick reyste / ende Damascum ghenaeckte / ontrent den middagh / dat snellick uyt den hemel een groot licht my rontom omscheen.

7 Ende ick viel ter aerden / ende ick hoorde eene stemme tot my seggende / Saul / Saul / wat vervolght ghy my?

8 Ende ick antwoordde / Wie zijt ghy Heere? Ende hy seyde tot my / Ick ben Jesus de Nazarener / welcken ghy vervolght.

9 Ende die met my waren sagen wel het licht / ende wierden seer bevreest / maer de stemme des genen die tot my spraek / en hoorden sy niet.

10 Ende ick seyde / Heere / wat sal

cia, jang jadi berpeara dalam kota ini pada kaki Gamaliël: [daan] jadi beradjer Agamma bappa-bappa kita betul sakali, jang kassee sang-at pada Allah, seperti pun mu samoa pada hari ini.

4 Jang suda padajakan djalan [Agamma] ini sampei ka maüt; beta suda ikat daan cera-akan ka penjara orang laki-laki daan parampuan pon.

5 Seperti pun Chalifa daan segalla Sjaurattan orang Tuwa-tuwa beri saksihan pada beta: derri sjappa tella beta tarima suda surat-surat-kiriman pada Sudara sudara itu, beta suda bedjalan ka Damaskum, agar pun [orang] jang adda desitu terikat hentar ka Irrusalim, agar jadi berhukkum.

6 Tetapi jadi tella beta bedjalan daan ampir tenga hari datang ampir ka [kota] Damaskus, makka segrá derri surga bertsjaja kuliling beta trang besar sakali:

7 Makka beta djatu ka tanna, daan dengar suara sawatu, kattanja pada beta; Saul, Saul, appa mu padajakan aku?

8 Daan beta menjaut: Sjappa mu Tuan? Makka dia katta akan beta: Aku ya Jesus Nazarenus, akan sjappa mu padajakan.

9 Makka orang jang adda dengan beta, dianja meliat pun trang [itu,] daan tatsjangan: Tetapi dianja tiada dengar suara itu jang katta pada beta.

10 Daan beta katta; Tuan, appa jadi

ſal ick doen ? Ende de Heere ſepde tot mp / Staet op ende gaet henen na Damaſcum: ende aldaer ſal met u geſprooken worden / van alle het gene dat u geordineert is te doen.

11 Ende als ick van wegen de heerlickheydt des ſelven lichts niet en ſagh / ſoo wierdt ick bp de handt gheleydt van de ghene die met mp waren / ende quam tot Damaſcum.

12 Ende een ſeecker Ananias / een Godtvruchtigh man nae de Wet / [goedt] getuygeniſſe hebbende van alle de Joden die [daer] woonden /

13 Quam tot mp / ende bp [mp] ſtaende / ſepde tot mp / Saul broeder / wordt weder ſiende. Ende ter ſelver upre wierdt ick ſiende op hem.

14 Ende hp ſepde / De Godt onſer Vaderen heeft u te voren verordineert om ſijnen wille te kennen / ende den Rechtveerdighen te ſien / ende de ſtemme upt ſijnen mondt te hooren.

15 Want ghp ſult hem getuyge zijn bp alle menſchen van het gene ghp geſien ende gehoort hebt.

16 Ende nu / wat vertoeft ghp? Staet op / ende laet u doopen / ende uwe ſonden afwaſſchen / aenroepende den Name des Heeren.

17 Ende het gebeurde mp / als ick te Jeruſalem weder ghekeert was / ende in den Tempel badt / dat

jadi beta memboat ? Makka Tuan katta pada beta : Bangonla daan peghi ka Damaſkus, daan deſitu menjadi berkatta deng-an mu, derri ſegalla itu jang jadi beratur [patut]mu memboat.

11 Daan tella beta tiada meliat ſebab mahamulja trang itu, beta jadi pimpin ka tangan derri ſjappa adda deng-an beta, daan datang ka Damaſkus.

12 Makka ſawatu [orang nammanja] Ananias, jang orang bakti kapada Agamma, jang [pun] adda ſakſihan [bai] derri ſegalla orang Jahudi jang dudok de ſitu;

13 Tella dia datang pada beta, daan badiri ampir beta, katta padaku, Saul ſudara, menentangla. Daan beta pada djam itu ſuda menentang akanja.

14 Daan dia katta : Allah derri Bappa-bappa kita ſuda derri dahulu beratur mu agar tahu kandhatinja, daan agar meliat jang Sakti [itu,] daan dengar ſuara derri mulutnja.

15 Karanna mu jadi orang ſakſi akanja, pada ſegalla manuſia, derri appa-appa mu ſuda liat daan dengar.

16 Daan ſakaran, appa mu nanti? Bangonla daan jadi bermandi, daan jadila membaſſo derri ſallahan mu, deng-an minta-doa akan Namma Tuan.

17 Makka jadi tella beta ſuda kombali ka Irruſalim, daan ſumbajang dalam Beitul, makka beta jadi

ick in een vertreckinghe van sinnen was:

18 Ende dat ick hem sagh / ende hy tot my sepde/ Spoedt u/ende gaet in der haeste upt Jerusalem: want sy en sullen uw' getuygenisse van my / niet aennemen.

19 Ende ick sepde / Heere / sy weten dat ick in de ghevangenisse wierp / ende in de Synagoghen geesselde die in u geloofden:

20 Ende doe het bloedt Stephani uwes ghetuyghen vergoten wierdt / [dat] ick daer oock by stondt / ende mede een wel-behagen hadde in sijne doodt / ende de kleederen bewaerde der ghene die hem doodden.

21 Ende hy sepde tot my/ Gaet henen: want ick sal u verre tot de Heydenen af-senden.

22 Sy hoorden hem nu tot dit woordt toe: ende sy verhieven hare stemme / seggende / Weech van der aerde met sulck eenen: want het en is niet behoorlick dat hy leve.

23 Ende als sy riepen / ende de kleederen van haer smeten / ende stof in de lucht wierpen /

24 Soo beval de Overste datmen hem in de leger-plaetse soude brenghen / ende sepde datmen hem met geesselen ondersoecken soude / op dat hy verstaen mochte om wat oorsaecke sy alsoo over hem riepen.

25 Ende alsoo sy hem met de riemen uytreckten / sepde Paulus tot den Hooftman over hondert / die daer stont/ Is 't u-lieden geoorloft

hela dalam Aruah.

18 Makka beta liatnja, daan dia katta padaku: Bangatken, daan pegila lakas derri Irrusalim: Karanna tiadanja menjadi tarima saksihanmu derri aku.

19 Makka beta katta: Tuan, dianja tahu, beta suda boang ka penjara, daan dalam Synagoga meng-imbat sjappa petsjaya dalam mu:

20 Daan tella dara Stephani saksi-mu [itu] jadi tertompa, makka beta pun badiri ampir, daan bersukaken dalam maüt-nja, daan tongu badju-badju orang jang bunuh-kanja.

21 Daan dia katta pada-ku: Pegila; karanna aku menjadi suroh mu djau ka orang Hindu.

22 Dia dengarnja sampei ka bakattahan ini: daan dia angkat suaranja, kattanja; Ambil pegi akan jang ini derri bumi: karanna tiada patut dia hidop.

23 Makka tella dianja bateria, daan boangken badjunja, daan limpar abu ka langit,

24 Suroh Pongulu dia jadi hentar ka tampat balatantra, kattanja makka orang dengan meng-imbat prikfa derri dia, agar bole tahu mulanja appa dianja bagitu bateria adapnja.

25 Daan tella dianja riggangnja deng-an ikattan kulit, Paulus katta akan Pang-ratus, jang badiri dekat: Jadi [pun] harus pada mu meng-imbat

loft eenen Romeynſchen menſche / ende [dien] onveroozdeelt / te geeſſelen?

26 Als nu de Hooftman over hondert [dat] hoozde/gingh hy toe ende boodtſchapte het den Overſten / ſegghende / Siet wat ghy te doen hebt: want deſe menſche is een Romeyn.

27 Ende de Overſte quam toe / ende ſeyde tot hem / Seght my / zijt ghy een Romeyn? ende hy ſeyde / Ja.

28 Ende de Overſte antwoozde / Ick hebbe dit burger-recht vooz een groote ſomme [gelts] verkregen. Ende Paulus ſeyde / Maer ick ben oock [een burger] geboren.

29 Terſtondt dan lieten ſy van hem af / die hem ſouden onderſocht hebben. Ende de Overſte wierdt oock bevreeſt / doe hy verſtondt dat hy een Romeyn was / ende dat hy hem hadde gebonden.

30 Ende des anderen [daeghs/] willende de ſekerheydt weten / waerom hy van de Joden beſchuldight wierdt / maeckte hy hem los van de banden / ende beval dat de Overpriefters ende haren geheelen Raedt ſouden komen: ende Paulum afgebracht hebbende / ſtelde hy [hem] vooz haer.

bat ſa orang Romano, jang pun tiada jadi berhukkum?

26 Tella Pang-ratus dengar itu, dia mampirken daan tutor itu akan Ponghulu, kattanja; Liatla appa mu jadi memboat: karanna ſa orang ini Romano ſuda.

27 Makka Ponghulu mampirken, daan katta akanja; Tutorla padaku, kalu mu ſa orang Romano? Daan dia katta; Ya.

28 Ponghulu menjaut: Aku dengan perak banja ſuda tarima jadi orang-bendar bagini. Tetapi Paulus katta: Beta pun [derri prut ibu beta] ſuda berjadi.

29 Makka ſabontar dianja jang menjadi prikſa appa doſanja, beërnja. Ponghulu pun takot, tella dia tahu [Paulus] orang Romano ſuda, daan ſuda ikat dia.

30 Makka pada eſſunja, ſedang [Ponghulu] mau tahu benarnja, ſebab appa dia jadi meng-adu derri orang Jahudi, uraïnja derri ikattan, daan ſuroh Chali-chali beſar daan ſegalla Sjaurattan datang: daan tella dia ſuda turong akan Paulum, dia terrukanja kadapan dianja.

Het xxiij. Capittel.

1 ENde Paulus de oogen op den Raedt houdende / ſeyde / Mannen Broeders / ick hebbe

Iang Bagian ka dua-puloh tiga. 23.

1 MAkka Paulus menentang pada Sjaurattan, [daan] katta: Orang Sudara, beta deng-an

met alle goede conſcientie voor Godt ghewandelt tot op deſen dagh.

2 Maer de Hooge-prieſter Ananias beval de gene die by hem ſtonden / dat ſy hem op den mondt ſouden ſlaen.

3 Doe ſeyde Paulus tot hem / Godt ſal u ſlaen / ghy ghewitte wandt : Sit ghy oock om my te oordeelen na de Wet / ende beveelt ghy tegen de Wet datmen my ſal ſlaen?

4 Ende die daer by ſtonden ſeyden / Scheldt ghy den Hoogenprieſter Godts?

5 Ende Paulus ſeyde / Ick en wiſt niet / broeders / dat het de Hooge-prieſter was. Want daer is geſchreven / Den Overſten uwes volcks en ſult ghy niet vloecken.

6 Ende Paulus wetende / dat het een deel was van de Sadduceen / ende het ander van de Phariſeen / riep in den Raedt / Mannen broeders / ick ben een Phariſeer / eens Phariſeers ſone : ick worde over de hope ende opſtandinghe der dooden geoordeelt.

7 Ende als hy dit gheſproken hadde / ontſtondt daer tweedracht tuſſchen de Phariſeen ende de Sadduceen / ende de menighte wierdt verdeelt.

8 Want de Sadduceen ſeggen datter geen opſtandinge en is / noch Engel / noch Geeſt : maer de Phariſeen belijden het beyde.

9 Ende daer gheſchiedde een groot

ſegalla hati bay-bay ſuda bedjalan kadapan Allah, ſampei hari ini.

2 Tetapi Chalifa Ananias ſuroh pada orang jang badiri dekát dia, makka pukol mulutnja.

3 Tella itu Paulus katta akanja: Allah menjadi pukol mu, mu dinding berputeh. Mu pun dudok agar hukum akan beta pada Sabda, daan ſuroh mu deng-an lawan pada Sabda, makka [orang] pukol beta?

4 Daan ſjappa badiri dekat, katta; Hodjatken mu Chalifa Allah?

5 Makka Paulus katta: Sudara, beta tiada tahu, dia Chalifa itu. Karanna tertulis ſuda: Mu tiada menjadi hodjat akan Mantri umat-mu.

6 Daan tella Paulus tahu, makka ſabagian derri Sadduceos, daan jang laïn derri Phariſeos ſuda, dia bateria dalam Sjaurattan : Orang ſudara, beta ſa orang Phariſeo, anak derri ſa orang Phariſeo. Beta jadi berhukkum ſebab heakiman itu, daan bangonnan orang matti.

7 Daan tella dia ſuda katta itu, jadi haribiru [de antara] Phariſeos daan Sadduceos: daan campongan jadi berbagi.

8 Karanna Sadducei katta bangonnan [matti] tiada, Mellaikat pun tida, Ruah pun tida. Tetapi Phariſeĩ meng-ako ka duanja.

9 Makka jadi bateria beſar: daan orang

groot geroep: ende de Schrift-geleerde van de zijde der Phariseen stonden op/ende streden/ seggende/ Wy en vinden gheen quaet in desen mensche: ende indien een Geest tot hem gesproken heeft / ofte een Engel / en laet ons teghen Godt niet strijden.

10 Ende als'er grooten tweedracht ontstaen was / de Overste vreesende / dat Paulus van haer verscheurt mochte worden / gheboodt dat het krijghs-volck soude af-komen / ende hem uyt het midden van haer wech-rucken / ende in de leger-plaetse brengen.

11 Ende den volghenden nacht stondt de Heere by hem / ende seyde / Hebt goeden moedt Paule. Want ghelijck ghy te Jerusalem van my betuyght hebt/ alsoo moet ghy ock te Roomen getuygen.

12 Ende als het dagh ghworden was / maeckten sommige van de Joden een t'samen-rottinge/ende verbloeckten haer selven / seggende dat sy noch eten noch drincken en souden / tot dat sy Paulum souden gedoodt hebben.

13 Ende sy waren meer dan veertigh die desen eedt te samen gedaen hadden.

14 Dewelcke gingen tot de Overpriesters ende de Ouderlingen / ende seyden / Wy hebben ons selven met verbloeckinghe verbloeckt / niets te sullen nutten tot dat wy Paulum sullen gedoodt hebben.

15 Ghy dan nu laet den Overſten

orang Peng-adjer-surat derri bagian Pharisei bangon, daan lawan, kattanja: Kita tiada mendapat barang appa djahat dalam manusia ini: daan djikkalu Ruah atawa sawatu Malaïkat suda katta akanja, jangan kita lawan pada Allah.

10 Daan tella jadi haribiru banja, sedang Ponghulu takot, Paulus jadi tarick-binassa, dia suroh orang-prang turon, daan rebot-pegi acanja derri tenganja, daan hentarkanja ka tampat balatantra.

11 Makka pada malam nang ikot Tuan badiri dekatnja, daan katta: Jangan tsjinta Paule. Karanna seperti mu suda bersaksi derri beta de Irrusalim, bagitu patut mu pun bersaksi de Roma.

12 Daan tella seäng jadi, barang orang Jahudi memboat campongan, [daan] haram akan sendirinja; kattanja, tiadanja jadi makkan attau minum, sampei dianja suda bunuh akan Paulum.

13 Daan ya lebeh derri ampat pulo jang samma-samma suda memboat sumpa ini:

14 Jang pegi pada Chali-chali besar, daan pada orang Tuwa-tuwa itu, kattanja: Deng-an haram kita suda mengharam kita sendiri, tida sentap barang appa, sampei kita bunuh akan Paulum.

15 [Sebab itu] mu sakaran bri tahu akan

ſten weten / met den Kaedt / dat hy hem morgen tot u af-brenghe / als of ghy naerder kenniſſe ſoudet nemen van ſijne ſaken: ende wy zijn berepdt hem om te brengen eer hy by [u] komt.

16 Ende als Pauli ſuſters ſone deſe lage gehoort hadde / quam hy daer/ende ginghin de leger-plaetſe/ ende boodtſchapte het Paulo.

17 Ende Paulus riep tot hem een van de Hooftmannen over hondert/ende ſepde/ Lepdt deſen jongelingh heuen tot den Overſten: want hy heeft hem wat te boodſchappen.

18 Deſe dan nam hem ende bracht [hem] tot den Overſten/ende ſepde/ Paulus de gevangen heeft my tot hem geroepen / ende begeert dat ick deſen jongelingh tot u ſoude brengen / die u wat heeft te ſeggen.

19 De Overſte nu nam hem by der handt / ende by-zijden gegaen zijnde vraeghde hy / Wat is het dat ghy my hebt te bootſchappen?

20 Ende hy ſepde / De Joden zijn over een gekomen om van u te begeeren / dat ghy Paulum morgen ſoudet in den Kaedt af-brengen/ als of ſy iet van hem naerder ſouden onderſoecken.

21 Doch en gelooft haer niet. Want meer dan veertigh mannen uyt haer / leggen hem lagen / welcke haer ſelven met een vervloeckinge verbonden hebben noch te eten noch

hu akan Ponghulu deng-an Sjauratan, makka dia eſſok turonkanja pada mu, ſeperti jang menjadi prikſa lebeh bai appa kena berboatanja. Daan kita jadi hadir binaſſahanja, dahulu dia mampirken pada mu.

16 Tetapi tella anak-laki-laki derri ſudara-parampuan Pauli, ſuda dengar [dianja mau] memboat ſa ſingay ini, dia datang deſitu, daan maſſok dalam tampat balatantra, daan tutor itu akan Paulum.

17 Makka Paulus pangil padanja ſawatu derri Pangratus, kattanja: Hentarken budak ini akan Ponghulu: karanna dia adda barang appa [jang patut] betutor akanja.

18 Makka dia pegangnja, daan hentarkanja pada jang Ponghulu, kattanja: Paulus jang balongu [itu] ſuda pangil beta padanja, daan ſuda minta makka beta hentarken budak ini pada mu; ſjappa adda barang appa, jang [patut, dia] tutor pada mu.

19 Makka jang Ponghulu pegang tanganja, daan tella dia ſuda pegi ka ſabla, tanjakanja: Appa itu mu adda [jang mau] tutor padaku?

20 Dia katta: Makka orang Jahudi ſamma-ſamma fakat ſuda, minta akan mu; makka mu eſſok turon-akan Paulum ka Sjaurattan, ſeperti [agar] dianja lebeh radjing prikſa derri dia.

21 Tetapi jangan petſjaja akanja: Karanna lebeh derri ampat puloh orang derri dianja adda, jang ſuda haram-ken ſendirinja [kalu] dianja makkan atawa minum ſampei bunuh-

noch te drincken / tot dat ſy hem ſullen omgebracht hebben: ende ſy zijn nu ghereedt / verwachtende de toeſeggtinge van u.

22 De Overſte dan liet den jongelingh gaen / [hem] ghebiedende / En ſeght niemandt voort / dat ghy my ſulcks geopenbaert hebt.

23 Ende ſekere twee van de Hooft-mannen over hondert tot hem geroepen hebbende / ſeyde hy / Maeckt twee hondert krijghs-knechten gereet / op dat ſy tot Ceſareen trecken / ende tſeventigh ruyters / ende twee hondert ſchutters / tegen de derde uyre des nachts.

24 Ende laet'ſe [ſadel-] beeſten beſtellen / op dat ſy Paulum daer op ſetten / ende behouden overbrengen tot den Stadthouder Felix.

25 Ende hy ſchreef eenen brief / hebbende deſen inhoudt /

26 Claudius Lyſias aen den Machtighſten Stadt-houder Felix / groeteniſſe.

27 Alſoo deſe man van de Joden gegrepen was / ende van haer omgebracht ſoude geworden zijn / ben ick daer over gekomen met het krijghs-volck / ende hebbe hem [haer] ontnomen / bericht zijnde dat hy een Romeyn is.

28 Ende willende de ſake weten / waer over ſy hem beſchuldighden / brachte ick hem af in haren Raedt.

29 Welcken ick bevont beſchuldight te worden over vragen harer Wet / maer geen beſchuldinge tegē hem

bunuh-kanja ſuda. Daan ſakaran dianja hadir ſuda, daan menanti mu bedjandji [itoula.]

22 Makka Ponghulu beër budak [itu] pegi, daan ſuroh akanja: Jangan tutor [pada ſa-orang,] makka mu ſuda buka inila padaku.

23 Daan tella dia ſuda pangil padanja barang dua Pang-ratus, kattanja: Hadirla dua-ratus orang prang, ſupaja dianja pegi ka Ceſarea, daan orang-bakuda tudjo-puloh, daan dua-ratus orang paſſang, pada djam ka tiga malam [ini.]

24 Makka dianja pun hadirken benatan [bakuda,] agar taruken Paulum ataſnja, daan hentarkē dia dengan ſalamat ſampei ka Sabandar Felix.

25 Daan dia tulis ſawatu ſurat kiriman, meng-artinja bagini:

26 Claudius Lyſias ſalamat akan Sabandar terkawaſſa itu Felix.

27 Tella orang ini jadi pegang derri orang Jahudi, ſjappa pun menjadi binaſſakanja, beta ſuda datang deng-an orang-prang, daan ſuda lepas-akanja, ſedang beta beradjer ſuda, dia ſa orang Romano.

28 Daan tella beta hendak tahu ſebab appa dianja meng-adukanja, beta hentarkanja ka bauwa dalam Sjaurattanja:

29 [Makka] beta mendapat dia jadi meng-adu ſebab barang tanjahan derri Sabda [jang] dianja [pegang:]

hem te zijn / die de doodt ofte banden weerdigh is.

30 Ende als my te kennen gegeven was / dat van de Joden een lage tegen desen man [geleght]soude worden/soo hebbe ick [hem] terstondt aen u gesonden : gebiedende oock de beschuldighers voor u te seggen het gene sy tegen hem hadden. Vaert wel.

31 De krijghs-knechten dan / gelijck haer bevolen was / namen Paulum / ende brachten hem des nachts tot Antipatris.

32 Ende des anderē daegs/latende de ruyters met hem treckē/keerden sy wederom na de leger-plaetse.

33 Dewelcke als sy te Cesareen ghekomen waren / ende den brief den Stadthouder over-ghelevert hadden / hebben sy oock Paulum voor hem gestelt.

34 Ende de Stadthouder [den brief] gelesen hebbende / vraeghde / uyt wat Provincie hy was/ eñ verstaende dat hy van Cilicien was /

35 Seyde hy / Ick sal u hooren / als oock uwe beschuldighers hier sullen gekomen zijn. Ende hy beval dat hy in het Richt-huys Herodis soude bewaert worden.

gang :] tetapi makka tiada adapanja meng-aduhan sebab appa harus dia tahan [attawa] maüt, attawa rante.

30 Daan tella jadi bri tahu pada beta, makka orang Jahudi menjadi boat fasingay pada orang laki-laki ini, beta segrá suroh-kanja pada mu, daan passan orang meng-adu itu katta kadapan mu appala dianja adda adapanja. Salamat alekum.

31 Makka orang prang, seperti jadi suroh akanja, meng-ambil Paulum, daan hentarkanja malam ka Antipatris.

32 Daan pada essoknja dianja beër orang bakuda bedjalan ka sertanja, [daan]pulang ka tampat balatantra.

33 Jang tella suda datang ka Cesarea, daan suda beri surat kiriman [itu]pada Sabandar,dianja pun tarukan Paulum kadapanja.

34 Makka tella Sabandar suda batsja surat kiriman itu,tanjakanja,derri Nagri appa dia , daan tella suda meng-arti dia derri Cilicia ,

35 Dia katta ; Aku jadi dengar mu , tella pun orang jang mengaduken mu suda datang ka sini. Makka suroh dia jadi bertaru dalam Ruma-hukkum Herodis.

Het xxiiij. Capittel.

Iang Bagian ka dua-puloh ampat. 24.

1 ENde vijf daghen daer na quam de Hooge-priester Ananias af met de Ouderlingen/ ende eenen sekeren Voorspraeck [genaemt]

1 MAkka lalu lima hari datang turon Chalifa itu Ananias deng-an orang Tuwa-tuwa , daan Jure-bassa sawatu nammanja Ter-

naemt] Tertullus / dewelcke verſchenen voor den Stadthouder tegen Paulum.

2 Ende als hy geroepen was / begon Tertullus [hem] te beſchuldigen / ſeggende /

3 Dat wy grooten vrede door u bekomē / ende dat [vele] loflicke dienſten deſen volcke gheſchieden door uwe voorſichtighept / Machtighſte Felix / nemen wy gantſchelick ende over al met alle danckbaerhept aen.

4 Maer op dat ick u niet lange op en houde / ick bidde [u /] dat ghy ons / nae uwe beſchepdenhept / kortelick hoort.

5 Want wy hebben deſen man bevonden te zijn een peſte / ende eenen die oproer verweckt onder alle de Joden door de [gantſche] werelt: ende eenen opperſten voorſtander van de ſecte der Nazarenen.

6 Die oock ghepooght heeft den Tempel te ontheyligen : welcken wy oock gegrepen hebben / ende na onſe Wet hebben willen oordeelen.

7 Maer Lyſias de Overſte daer over komende / heeft [hem] met groot gheweldt uyt onſe handen wech-gebracht :

8 Gebiedende ſijne beſchuldigers tot u te komen: van den welcke ghy ſelve / [hem] onderſocht hebbende / ſult konnen verſtaen al het ghene waer van wy hem beſchuldigen.

9 Ende oock de Joden ſtemden het toe / ſegghende dat deſe dinghen alſoo waren.

10 Maer Paulus / als hem de

Tertullus, jang bertundjokanja pada Sabandar adapan Paulum.

2 Daan tella dia jadi memangil, Tertullus mulai meng-adukanja, daan katta :

3 Makka kita dammey banja tarima derri pada mu , makka pun derri pada budiman-mu jadi baik pada umat ini, itula kita tarima kaſſee ſakalikali daan de manna-manna , Felix terkawaſſa.

4 Tetapi agar beta tiada mu lamma pegang-brenti , beta minta makka mu dengar kita ſedikit pada [eſteadat] baybudi-mu.

5 Karanna kita ſuda mendapat orang ini macca ya ſeperti ſakittan-ſayang : jang pun memboat gogga , pada ſegalla orang Jahudi jang adda de dunja : daan kapalla derri djenis itu orang Naſſarani.

6 Jang pun ſuda tjoba nadjis akan Beitul itu: pada ſjappa kita pun ſuda pegang , daan kita hendak hukkum akanja pada [eſteadat] Sabda kita.

7 Tetapi Lyſias Ponghulu itu mendatang , ambilnja pegi derri tangan kita, deng-an ſur ſakali.

8 Daan dia ſuroh makka orang jang meng-adukanja datang pada mu, derri ſjappa mu bole prikſa, daan mengarti ſamoa itu , derri jang appa kita meng-adukanja.

9 Orang Jahudi batutur pun bagitou djuga; kattanja makka ini jadi bagitou.

10 Tetapi Paulus (tella Sabandar

Stadt-houder gewenckt hadde dat hy soude spreken/ antwoordde/ Dewijle ick weet dat ghy nu vele jaren over dit volck Rechter geweest zijt / so verantwoorde ick my selven met [des] te beteren moedt.

11 Alsoo ghy kondt weten dat het niet meer dan twaelf daghen en zijn / van dat ick ben opghekomen om te aenbidden te Jerusalem:

12 Ende sy en hebben my noch in den Tempel ghevonden tot yemandt sprekende/ ofte [eenige] t'samen rottinge des volcks makende / noch in de Synagogen / noch in de stadt:

13 Noch sy en konnen niet bewijsen/ daer van sy my nu beschuldigen.

14 Maer dit bekenne ick u / dat ick na dien wegh/welcken sy Secte noemen/den Godt der Vaderen alsoo diene / gheloovende alles dat in de Wet / ende in de Propheten geschreven is:

15 Hebbende hope op God/welcke dese oock selve verwachten / datter een opstandinge der dooden wesen sal / beyde der rechtveerdige ende der onrechtveerdige.

16 Ende hier in oeffene ick my selve / om altijdt een onergerlicke conscientie te hebben by Godt ende de menschen.

17 Doch nae vele jaren ben ick ghekomen om aelmoessen te doen aen mijn volck / ende offeranden.

18 Waer over my ghevonden heb-

suda lambey akanja agar berkatta) menjaüt [bagini:] Sedang beta tahu, makka mu banja tawon Jure-hukum pada umat ini, beta deng-an hati lebeh brani menjawa pada sendiri-ku.

11 Makka-mu bole tahu, tiada lebeh derri hari dua-blas, beta suda ney agar sombajang ka Irrusalim.

12 Daan dianja tiada suda bertemu akan beta,atawa bagitu makka dalam Beitul beta katta-katta pada barang sjappa,atauwa makka beta boat gogga pada rajat, dalam barang Synagoga pun tida, dalam kuta pun tida.

13 Dianja pun tiada boleh bertundjuk, itula derri appa dianja sakaran meng-aduken beta.

14 Tetapi beta meng-ako ini pada mu, makka beta pada djalan, dianja sebutkenSekta,bagitu fassuroh-akan Allah t'Allah derri Bappa-bappa kita:daan beta petsjaja-akan segalla itu jang jadi tertulis dalam kitab Sabda, daan dalam Nabbi-nabbini.

15 Sedang beta adda heakiman pada Allah, jang appa dianja pun menanti,makka jadi bankittan orang matti jang adil, daan jang tiada adil.

16 Makka ini beta faduli, agar sedekalla bole pegang conscienciа attau hati jang tiada salla kadapan Allah daan manusia.

17 Makka komediën pada banja tawon beta datang suda, agar membri derma pada umatku,daan sumbahan.

18 Dalam appa bertemuken beta barang

hebben gheheplight zijnde / in den Tempel / niet met volck / noch met beroerte / eenige Joden uyt Asien /

19 Welcke behoorden [hier] voor u tegenwoordigh te zijn / ende [my] te beschuldigen / indien sy yet hadden tegen my.

20 Ofte dat dese selve seggen / of sy eenigh onrecht in my gevonden hebben / als ick voor den Raedt stondt:

21 Dan van dit eenigh woordt het welck ick riep staende onder haer / Over de opstandinghe der dooden worde ick heden van u-lieden geoordeelt.

22 Doe nu Felix dit ghehoort hadde / stelde hy se uyt / seggende / Als ick naerder wetenschap van desen wegh sal hebben / wanneer Lysias de Overste sal afghekomen zijn / soo sal ick volle kennisse nemen van uwe saecken.

23 Ende hy beval den Hooftman over hondert dat Paulus soude bewaert worden / ende verlichtinge hebben / ende dat hy niemant van de sijne en soude beletten [hem] te dienen / ofte tot hem te komen.

24 Ende nae sommighe dagen Felix daer ghekomen zijnde met Drusilla sijn wijf / die een Jodinne was / ontboodt Paulum / ende hoorde hem van het gheloove in Christum.

25 Ende als hy handelde van rechtveerdighept / ende matighept / ende [van] het toekomende oordeel / Felix seer bevreest gewordē zijnde /

barang orang Jahudi derri Asia dalam Beitul, tiada deng-an rajat, atauwa gogga:

19 Sjappa patut desini jadi kadapan mu, daan meng-aduken djikka addanja barang appa adapan beta.

20 Atauwa dianja sendiri katta, djikka dianja bertemu barang appa salla dalam beta, tella beta badiri dalam Sjaurattanja:

21 Hanjac sebab sawatu bakattahan ini djuga, jang beta bateria suda tella beta badiri antaranja: Sebab bangonnan orang matti sa hari ini beta jadi berhukkum derri mu.

22 Tella Felix suda dengar inila, dia fakat pada waktu lain dengar dianja: kattanja, Tella beta suda lebeh baik mengarti appa kená djalan ini, bilamanna Ponghulu Lysias turon suda, beta menjadi priksa gnap sakali hal-mu ini.

23 Makka dia suroh akan Pangratus itu, pegang-ken Paulum, makka pun jadi penjaranja lebeh aringan, daan jangan dia larang barang derri sobatnja bersewita akanja, attawa datang padanja.

24 Makka lalu barang hari tella Felix datang suda de situ deng-an Drusilla bininja, jang assalnja derri orang Jahudi, dia suroh pangil akan Paulum, daan dengar dia [berkatta] derri pets jajahan dalam Christum.

25 Makka tella dia berkatta derri adillan, bakti, daan hukkuman jang menjadi pegang, Felix bertakot,

antwoordde/Voor ditmael gaet henē: eñ als ick gelegenē tijt sal hebbē bekomē/ so sal ick u tot mp roepen.

26 Ende te gelijck oock hopende dat hem van Paulo gelt gegeven soude worden / op dat hy hem los liete : Waerom hy hem oock dickmaels ontbood/ eñ sprack met hem.

27 Maer als twee jaren vervult waren/kreegh Felix Portium Festum in sijne plaetse: ende Felix willende den Joden gunste bewijsen / liet Paulum gevangen.

Het xxv. Capittel.

1 FEstus dan in de Provincie gekomen zijnde / gingh na drie daghen van Cesareen op nae Jerusalem.

2 Ende de Hooge-priester ende de voornaemste der Joden verschenen voor hem tegen Paulum / ende baden hem:

3 Begeerende gunste tegen hem/ op dat hy hem soude doen komen te Jerusalem:[eñ]leggende eene lage/ om hem op den weg om te brengen.

4 Doch Festus antwoordde / dat Paulus te Cesareen bewaert wierdt/ ende dat hy selve haest[derwaerts] soude verrepsen.

5 Die dan / sepde hy / onder u konnen/dat sy mede af-repsen/ ende soo daer pet onbehoorlicks in desen man is/ dat sy hem beschuldigen.

6 Ende als hy onder haer niet meer als tien dagen over-gebracht en hadde/quam hy af na Cesareen/ ende

daan menjaüt; Sakaran pegila : daan bilamanna aku suda tarima waktu patut , aku menjadi pangil akan mu.

26 Dia pun samma heakin Paulus menjadi bri dinnar akanja , agar dia beri lepas akanja : daan sebab itu dia banja-kali suroh pangil akanja , [daan] katta-katta deng-an dia.

27 Tetapi tella dua tawon gnap lepas suda , Felix tarima sa orang jang ganti dia [berhukkum , nammanja] Porcius Festus. Makka sedang Felix hendak tundjok dia cassee akā orang Jahudi,dia tingal Paulum dalā rante.

Iang Bagian ka dua puloh lima. 25.

1 MAkka tella Festus suda datang kadalam Negri , lepas tiga hari dia naik ka Irrusalim derri Cesarea :

2 Makka Chalifa dengan Mantri-mantri orang Jahudi meng-adap padanja adap Paulum , daan mintasomba akanja :

3 Daan minta-kassee adap [Paulum ,] agar Festus suroh-kanja ka Irrusalim : makka dia boat sasingay , agar bunoh-kanja de djalan.

4 Tetapi Festus menjaüt , makka Paulus jadi bertaru de Cesarea,makka dia sendiri lakas menjadi bedjalan [ka situ.]

5 Kattanja,Sjappa deantara mu adda kawassa,baik-la dianja pun turon, daan djikka barang[salla adda]dalam orang ini,makka dia mengadukanja.

6 Daan tella dia suda turut dengan dianja tiada lebeh derri sapuloh hari , dia turon ka Cesarea, daan

ende des anderen daeghs op den Richter-ſtoel geſeten zijnde / beval hy dat Paulus ſoude [voort-] ghebracht worden.

7 Ende als hy daer ghekomen was / ſtonden de Joden / die van Jeruſalem afgekomen warẽ/rontom [hem/] vele ende ſware beſchuldingen tegen Paulum voortbrengende/ die ſy niet en kondẽ bewijſẽ.

8 Dewijle hy verantwoordende ſeyde / Ick en hebbe noch tegen de Wet der Joden / noch tegen den Tempel / noch tegen den Keyſer yet geſondight.

9 Maer Feſtus willende den Joden gunſte bewijſen/antwoordde Paulo ende ſeyde / Wilt ghy na Jeruſalem opgaen / ende aldaer voor my over deſe dinghen gheoordeelt worden?

10 Ende Paulus ſeyde / Ick ſtae voor den Richter ſtoel des Keyſers / daer ick geoordeelt moet worden: den Joden en hebbe ick gheen onrecht gedaen / gelijck ghy oock ſeer wel weet.

11 Want indien ick onrecht doe / ende yet des doodts weerdigh ghedaen hebbe / ick en weygere niet te ſterven: maer indiender niet en is van het gene daer van deſe my beſchuldigen / ſoo en kan niemandt my haer uyt gunſte overgheven. Ick beroepe my op den Keyſer.

12 Doe antwoordde Feſtus als hy met den Raet geſproken hadde / Hebt ghy u op den Keyſer beroepen? Ghy ſult tot den Keyſer gaen.

13 En-

daan pada eſſonja,tella dia dudok ka Kruſi-terhukkum, dia ſuroh Paulus jadi berhentar.

7 Makka tella dia datang ſuda deſitu, orang Jahudi jang ſuda turon derri Irruſalim, badiri kuliling-nja, ſjappa[pun]membawa mengaduhan banja daan brat adap Paulum, jang dianja tiada boleh bertundjok.

8 Tella dia menjaüt daan katta; Beta tiada ſuda ſalla barang appa pada Sabda orang Jahudi, atawa pada Beitul, atawa pada Sultaan.

9 Tetapi Feſtus hendak menundjok-kaſſee akan orang Jahudi, daan menjaüt pada Paulum, kattanja: Hendak mu ney ka Irruſalim, daan de ſitu jadi berhukkum derri padaku?

10 Makka Paulus katta: Beta badiri adapan Kruſi-terhukkum Sultaan, de manna patut jadi beta berhukkum. Beta tiada ſuda ſalla pada orang Jahudi, ſeperti pun mu betul tahu.

11 Djikka beta ſuda berſalla, daan ſuda boat barang appa jang meng-harga matti, beta tiada lawan agar melalu matti. Tetapi djikka tiada barang appa derri itu dianja mengaduken beta, ſa orang tiada boleh anugra-ku padanja. Beta pangil akan Sultaan.

12 Tella itu Feſtus, tatkalla ſuda katta-katta deng-an Sjaurattan,menjaüt: Mu ſuda pangil akan Sultaan: Mu pun menjadi pegi pada Sultaan.

13 Daan

13 Ende als eenige dagen voorby gegaen waren / quamen de Koninghy Agrippa ende Bernice te Cesareen/om Festum te begroeten.

14 Ende doe sy aldaer vele dagen over-gebracht hadden / heeft Festus de saken Pauli aen den Koninghy verhaelt / seggende/[Hier]is een seker man van Felix gevangen gelaten:

15 Om wiens wille / als ick te Jerusalem was/ de Overpriesters ende de Ouderlinghen der Joden verschenen/ begeerende vonnisse tegen hem.

16 Aen dewelcke ick antwoorde/dat de Romeynen de gewoonte niet en hebben eenigen menschy upt gunste ter doot over te geven/ eer de beschuldighde de beschuldigers tegenwoordigh heeft / ende plaetse van verantwoordinghe gekreghen heeft over de beschuldinge.

17 Als sy dan gesamentlick alhier gekomen waren / soo ben ick / geen uptstel nemende/ des [daeghs] daer aen op den Riechter-stoel geseten / ende beval dat de man soude [voort-] gebracht worden.

18 Over welcken/ de beschuldigers[hier]staende/geen sake en hebben voort-gebracht / daer van ick vermoedde:

19 Maer hadden tegen hem eenige vragen van haren Godsdienst/ ende van sekeren Jesus die gestorven was / welcken Paulus seyde te leven.

20 Ende als ick over de onder-soec-

13 Daan lalu barang hari, datang Radja Agrippa daan Bernice ka Cesarea, agar salamken pada Festum.

14 Makka tella dianja desitu suda turut banja hari,Festus tutor akan Radja appa kená Paulum, kattanja: Adda[de sini]sa orang laki-laki jang derri Felix jadi bertingal dalam rante:

15 Sebab jang ca manna, tella aku adda de Irrusalim, suda datang kadapan aku, Chali-chali-besar daan orang Tuwa-tuwa Jahudi, jang suda minta hukkum adap dia.

16 Pada sjappa aku menjaüt suda: Makka tiada esteadat pada orang Romani anugra sa orang manusia ka matti, dahulu dia jang jadi meng-adu adda kadapanja orang itu jang meng-adukanja, daan pun suda tarima tampat agar menjaüt akan meng-aduhanja.

17 Makka tella dianja desini samma-samma suda datang, aku tiada nanti, [tetapi] pada essonja aku dudok atas Krusi-terhukkum, daan suroh orang laki-laki itu jadi berhentar.

18 Pada sjappa orang meng-adu jang badiri [de sini] tiada membawa barang hal,seperti beta suda fikir:

19 Tetapi dianja adda adapnja barang tanjahan derri Agammanja, daan derri sawatu Jesus jang suda matti, jang ca manna Paulus katta dia hidop.

20 Daan tella aku bimbang hati atas

ſoeckinge van deſe ſake in twijffelinge was / ſeyde ick / of hy wilde gaen nae Jeruſalem / ende aldaer over deſe dingen geoordeelt worde?

21 Ende als Paulus hem beriep/dat hem tot de kenniſſe des Keyſers bewaren ſoude / ſoo hebbe ick bevolen / dat hy bewaert ſoude worden ter tijdt toe / dat ick hem tot den Keyſer ſenden ſoude.

22 Ende Agrippa ſeyde tot Feſtum/ Ick wilde ock ſelve dien menſche[wel hooren. Ende hy ſeyde / Morgen ſult ghy hem hooren.

23 Des anderen daeghs dan als Agrippa gekomen was/ende Bernice met groote pracht / ende als ſy ingegaen waren in het Recht-huys met de Overſte over dupſent / ende de mannen die de voornaemſte der ſtadt waren / wierdt Paulus door Feſti bevel[voort-]gebracht.

24 Ende Feſtus ſeyde/Agrippa Koningh/ende ghy mannen alle die met ons[hier]tegenwoordigh zijt / ghy ſiet deſen / van welcken my de gantſche menighte der Joden heeft aengeſproken/ beyde te Jeruſalem ende hier roepende dat hy niet meer en behoort te leven.

25 Maer ick bevonden hebbende dat hy niet des doodts weerdigh gedaen en hadde / ende dewijle hy ock ſelve hem op den Keyſer beroepen heeft / hebbe beſloten hem te ſenden.

26 Van welcken ick niet ſekers en hebbe aen den heere te ſchrijven: daerom hebbe ick hem voor u-lieden

atas prikſa hal ini, aku katta, dia ſuka [ka tida] pegi ka Irruſalim, agar de ſitu jadi berhukkum atas hal ini.

21 Makka tella Paulus pangilakan, agar jadi menerru pada kenel Sultaan, aku ſuda ſuroh, dia jadi pegang, ſampei aku ſuroh-kanja ka Sultaan.

22 Makka Agrippa katta pada Feſtum: Aku pun ſuka dengar ſa orang manuſia ini. Daan dia katta: Eſſok mu menjadi dengar dia.

23 Pada eſſonja tella Agrippa daan Bernice ſuda datang deng-an mahamulja beſar, daan ſuda maſſok ka Ruma-terhukkum, deng-an Pang-ribus daan deng-an orang beſaar derri kuta itu, Paulus jadi berhentar, tella Feſtus ſuroh.

24 Makka Feſtus katta; Radja Agrippa, daan mu orang laki-laki ſamoa jang adda deng-an kita deſini: Mu liat orang ini, derri ſjappa ſuda katta-katta pada beta ſegalla rajat orang Jahudi, de Irruſalim daan de ſini: Jang bateria, makka tiada patut dia hidop lagi.

25 Tetapi tella beta ſuda mengarti, dia tiada ſuda memboat jang meng-harga matti, daan tella dia ſendiri ſuda pangil akan Sultaan, beta ſuda fakat ſuroh dia.

26 Derri ſjappa beta tiada tahu ſonghonja tulis,[daan]ſebab itu beta ſuda hentarkanja kadapan mu ſamoä,

den vooztgebzacht/ende meeſt vooz u / Koningh Agrippa / op dat ick / nae gedane onderſoeckinge / wat hebbe te ſchzijven.

27 Want het dunckt mp tegen reden/ eenen gevangenen te ſenden/ [ende] niet oock de beſchuldinghen die tegen hem zijn / te kennen te geven.

moä , daan terlebeh kadapan mu , Radja Agrippa, agar beta adda barang appa tulis, tella jadi prikſa.

27 Karanna beta fikir, tiada patut, ſuroh orang balongu, daan tiada buka mengadu itu jang adap dia.

Het xxvj. Capittel.

1 ENde Agrippa ſepde tot Paulum / Het is u geooz-loft vooz u ſelven te ſpzeecken. Doe ſtreckte Paulus de handt upt/ende verantwoozdde hem [aldus:]

2 Ick achte mp ſelven geluckigh / O Koningh Agrippa / dat ick mp heden vooz u ſal verantwoozden / van alles daer over ick van de Joden beſchuldight wozde.

3 Allermeeſt dewijle ick weet / dat ghp kenniſſe hebt van alle ghewoonten ende vzagen / die onder de Joden zijn. Daerom bidde ick u dat ghp mp lanckmoedelick hoozt.

4 Mijn leven dan van der jonckheydt aen/het welck van den beginne onder mijn volck te Jeruſalem geweeſt is/ weten alle de Joden:

5 Als die van over langhe mp te voren gekent hebben (indien ſp 't wilden getupgen) dat ick nae de beſchepdenſte ſecte van onſen Godts-dienſt / [als] een Phariſeer geleeft hebbe:

6 Ende

Iang Bagian ka dua-puloh nam. 26.

1 MAkka Agrippa katta pada Paulum: Jadi membeër akan mu, katta-katta pada ſendirimu. Tella itu Paulus kadjangken tanganja, daan katta-katta [bagini:]

2 Beta kira-kira ſendiriku berpalha, ô Radja Agrippa, ſebab beta ſa-hari ini jadi menjawa pada ſendiriku kadapan mu, derri ſegalla itu, ſebab appa beta jadi meng-adu derri orang Jahudi.

3 Daan terlebehla, tella beta tahu, mu mengarti ſegalla eſteädat daan tanjahan, jang adda de antara orang Jahudi. Sebab itu beta minta-ſumba, mu dengar akan beta deng-an hati pandjang.

4 Hidopan-ku derri muda, jang derri mulanja ſuda jadi de Irruſalim de antara umatku, tahu ſegalla orang Jahudi:

5 Sjappa derri lamma ſuda kenalken beta; (djikka dianja mau berſakſi: dianja tahu) makka beta hidop ſuda pada djenis [orang pang-adjer] derri Agamma kita nang lebeh betul, ſeperti ſawatu Phariſeüs.

6 Mak-

6 Ende nu ſtae ick ende woꝛde geoꝛdeelt ouer de hope der belofte / die van Godt tot de Vaderen ghe-ſchiedt is :

7 Tot dewelcke onſe twaelf ge-ſlachten geduerighlick nacht ende dagh [Godt] dienende verhopen te komen: ouer welcke hope ick/ O Koningh Agrippa / van de Joden woꝛde beſchuldight.

8 Wat ? Woꝛdt het by u-lieden ongelooflick geoꝛdeelt / dat Godt de dooden opweckt ?

9 Ick meynde waerlick by my ſelven/dat ick tegen den Name Je-ſu van Nazareth vele weder-par-thdige dingen moeſte doen.

10 Het welck ick oock ghedaen hebbe te Jeruſalem : ende ick heb-be vele van de Heylige in de gevan-geniſſen geſloten / de macht van de Overpꝛieſters ontfangen hebben-de : ende als ſy omgebꝛacht wier-den / ſtemde ick het toe.

11 Ende dooꝛ alle de Synago-gen hebbe ick ſe dickmael geſtraft / ende gedwongen te laſteren : ende boven maten tegen haer woedende/ hebbe ick ſe vervolght oock tot in de bupten-[landtſche] ſteden.

12 Waer over oock als ick nae Damaſcum repſde/ met macht en-de laſt / welcke [ick] van de Over-pꝛieſters [hadde /]

13 Sagh ick / O Koningh / in het midden van den dagh op den wegh een licht boven den glants der Sonne/ van den Hemel my en-de de gene die met my repſden om-ſchijnende.

14 En-

6 Makka ſakaran beta badiri daan jadi berhukkum derri heakiman pa-da djandjihan , jang jadi derri Allah pada Bappa-bappa [kita:]

7 Pada jang appa aſſal kita dua-blas itu, ſedang ſeang malam ſabagi-bagi faſſuroh akan Allah , heakin bo-leh bertemu: ſebab heakiman ini, be-ta, ô Radja Agrippa, jadi meng adu derri orang Jahudi.

8 Appala ? Kira-kira mu pun ha-rus tiada jadi petſjaya , makka Allah bangkitken orang matti ?

9 Beta pun ſuda kira-kira pada ſendiriku , makka patut beta lawan banja pada Namma Jeſu derri Na-zareth :

10 Jang appa beta pun ſuda boat de Irruſalim: daan ſuda bakontſji banja orang ſakti de penjara , tella beta ſuda tarima cawaſſa derri Cha-li-chali beſaar: daan tella dianja jadi berbina ſſa,beta pun ſuda katta patut jadi bagitu.

11 Daan dalam ſegalla Synagoga beta banja-kali ſuda hukkum akanja, daan ſuda ſur-akanja hodjat : daan terlalu bingong adapnja , beta ſuda padajakan dianja pun pada kota jang deluwar.

12 Sebab appa tella beta pun be-djalan ka Damaſkus , deng-an ka-waſſa daan ſabda derri Chali-chali beſaar ,

13 Beta liat ſuda,ô Radja, de dja-lan , pada tenga hari , trang ſawatu , jang lebeh derri tſjaja-Matta-hari , jang bertſjaja derri Surga kuliling beta,daã orang itu jang dengan beta.

14 Daan

14 Ende als wy alle ter aerden neder-gevallen waren / hoorde ick eene stemme tot my sprekende / ende seggende in de Hebreeusche tale / Saul / Saul / wat vervolght ghy my? Het is u hart tegen de prickels de versenen te slaen.

15 Ende ick sepde/ Wie zijt ghy Heere ? Ende hy sepde / Ick ben Jesus dien ghy vervolght.

16 Maer reeht u op / ende staet op uwe voeten : want hier toe ben ick u verschenen/ om u te stellen tot een dienaer ende ghetuyge der dingen/ beyde die ghy gesien hebt/ende in welcke ick u [noch] sal verschijnen :

17 Verlossende u van dit volck / ende [van]de Heydenen/tot dewelcke ick u nu sende /

18 Om hare oogen te openen / ende [haer] te bekeeren van de duysternisse tot het licht / ende [van] de macht des Satans tot Godt : op dat sy verghevinge der sonden ontfangen/ende een erfdeel onder de geheyligde / door het geloove in my.

19 Daerom/O Koning Agrippa/en ben ick dat Hemelsch gesichte niet ongehoorsaem geweest :

20 Maer hebbe eerst den genen die te Damascus waren/ ende te Jerusalem/ ende in het geheele lant van Judea / ende den Heydenen verkondight dat sy haer souden beteren / ende tot Godt bekeeren / wercken doende der bekeeringhe weerdigh.

21 Om

14 Daan tella kita samoa suda djatu ka tanna, beta suda dengar suara sawatu, jang katta pada beta, daan tutor dalam bassa Hebreo;Saul,Saul, appa mu padajakan aku?Addala brat pukol deng-an tumit pada bessi-tikam.

15 Tetapi beta katta suda: Sjappa mu Tuan? Daan dia katta : Aku Jesus itu pada sjappa mu sukar akan.

16 Tetapi bangunla, daan badiri pada kakimu. Karanna sebab itu aku suda bertundjok sendiriku pada mu, agar taruken mu pada suroan daan sakси derri itula jang mu liat suda, daan dalam appa aku menjadi bertundjok sendiriku pada mu.

17 [Daan aku menjadi]lepasken mu derri umat[ini,]daan derri orang Hindu, pada jang ca manna aku sakaran suroh mu,

18 Agar bukaken matta-mattanja , daan balick akanja derri glap pada trang [itu,] daan derri kawassa Seitan pada Allah : Agar dianja tarima ampon dosa, daan bagian-terpusaka de antara orang bersaktí, derri pada petsjajahan dalam aku.

19 Sebab itu , ô Radja Agrippa, beta tiada suda lawan pada pangkaliatan surgani [itu :]

20 Tetapi beta suda sabermula tutor pada orang itu jang adda de Damaskus, daan de Irrusalim, daan de segalla negri Jahudi, daan pada orang Hindu pun, makka [patut] dianja membaiki hatinja,daan baliknja pada Allah,daan boat berboatan, jang mengharga [namma]balik hati.

21 Se-

21 Om deſer ſaecken wille hebben my de Joden in den Tempel ghegrepen / ende ghepooght om te brengen.

22 Dan hulpe van Godt verkregen hebbende/ſtae ick tot op deſen dagh / betuygende beyde kleyn ende groot: niets ſeggende buyten het gene de Propheten ende Moſes geſproken hebben dat geſchieden ſoude:

23 [Namelick] dat de Chriſtus lijden moeſte / ende dat hy de eerſte uyt de opſtandinghe der dooden zijnde / een licht ſoude verkondigen deſen volcke / ende den Heydenen.

24 Ende als hy deſe dingen tot verantwoordinge ſprack/ſeyde Feſtus met grooter ſtemme / Ghy raeſt Paule: de groote geleerthevdt brenght u tot raſerye.

25 Maer hy ſeyde / Ick en raſe niet / Machtighſte Feſte / maer ick ſpreecke woorden van waerheydt / ende van een geſont verſtant.

26 Want de Koningh weet van deſe dingen / tot welcken ick ook vrymoedighevdt ghebruycke ende ſpreke : want ick en gheloobe niet dat hem yet van deſe dingen verborgen is / want dit en is in geenen hoeck geſchiedt.

27 Gelooft ghy / O Koningh Agrippa/de Propheten? Ick weet dat ghy'ſe gelooft.

28 Ende Agrippa ſeyde tot Paulum / Ghy beweeght my bynа een Chriſten te worden.

 29 En-

21 Sebab itu orang Jahudi ſuda pegangken beta de dalam Beitul, daan ſuda tjoba binaſſaken beta.

22 Tetapi beta ſuda tarima tulongan derri Allah, daan badiri ſampei ka hari ini, daan berſakſi pada orang ketſjil daan beſaar pon : beta pun tiada katta melainken itu, appa Nabbi-nabbini daan Muſa berkatta ſuda makka menjadinja:

23 [Artinja] makka patut Chriſtus meraſſa, makka dia pun tella adda jang bermula derri bangkittan orang matti, menjadi kiſſakan ſawatu trang pada umat ini, daan pada orang Hindu.

24 Makka tella dia bagini menjawa pada ſendirinja, Feſtus deng-an ſuara babunji katta ; Mu jadi gila Paule : karanna tahu-arti banja boat mu jadi gila.

25 Tetapi dia katta: Beta tiada gila, Feſte terkawaſſa, tetapi beta toutor bakattahan derri benarhan, daan derri budi betul.

26 Karanna Radja tahu derri [berboatan] ini, pada ſjappa beta pun deng-an hati brani katta. Beta pun tiada petſjaja, makka barang appa derri berboatan ini jadi berſemunji padanja; karanna inila tiada menjadi ſuda dalam ſa udjung.

27 Petſjaja mu[pun,]ô Radja Agrippa, pada Nabbi-nabbini[itu?]Beta tahu makka mu petſjaja [akanja.]

28 Makka Agrippa katta pada Paulum: Mu ampir begra akan hatiku jadi Chriſtiano.

 29 Daan

29 Ende Paulus ſepde / Ick wenſchte wel van Godt dat / ende bpna ende gheheelick / niet alleen ghp / maer oock alle die my heden hoorē/ſodanige wierden gelijck als ick ben/uptgenomen deſe banden.

30 Ende als hp dit geſeght hadde/ ſtondt de Koningh op / ende de Stadt-houder / ende Bernice / ende die met haer geſeten waren:

31 Ende aen eene zijde gegaen zijnde / ſpzaken ſy tot malkanderen/ſeggende/ Deſe menſche en doet niet des doodts ofte der banden weerdigh.

32 Ende Agrippa ſepde tot Feſtum / Deſe menſche konde los gelaten wozden / indien hp hem op den Keyſer niet en hadde beroepen.

29 Daan Paulus katta; Beta ſuka tarima derri Allah, makka ampir pun, daan ſakali-kali pun, bukan mu ſadja, tetapi pun ſamoanja jang ſakaran dengar beta, jadi bagitu ſeperti beta adda, kotſjoali rante-rante ini.

30 Makka tella dia ſuda katta inila; Radja bangon deng-an Sabandar, daan Bernice, daan ſjappa ſuda dudok deng-an dianja.

31 Daan tella dianja ſuda bedjalan ka ſiſi, dianja kattaken ſammaſamma, kattanja: Orang ini tiada boat barang appa jang meng-harga hukkum matti, attau rante.

32 Makka Agrippa katta pada Feſtum: Orang ini boleh jadi bri lepas, djikka dia tiada pangil ſuda akan Sultaan.

Het xxvij. Capittel.

1 ENde als het beſloten was/ dat wp nae Italien ſouden afvaren / leverden ſp Paulum/ ende eenige andere gevangene over/ aen eenen Hooftman over hondert/ met name Julius / van de Keyſerlicke bende.

2 Ende wp in een Adzamptenijſch ſchip gegaen zijnde / alſoo wp de plaetſen langhs Aſien bevaren ſouden / voeren wp af: ende Ariſtarchus de Macedonier van Theſſalonica was met ons.

3 Ende des anderen [daeghs] quamen wp aen te Sidon. Ende Julius vziendelick met Paulo handelende / liet [hem] toe tot de vzien-

Iang Bagian ka dua-puloh tudjo. 27.

1 DAan tella fakat ſouda kita menjadi belayer ka Italia, dianja cera akan Paulum, daan barang orang laïn jang de rante, pada Pang-ratus, nammanja Julius, derri kawan orang baprang jang Sultaan punjo.

2 Makka tella kita ſuda maſſok kappal ſawatu Adramytteno, ſedang kita menjadi belajer ampir tampat Aſiæ, kita ſuda peghi: daan Ariſtarchus ſa orang Macedoni derri Theſſalonica adda ka ſerta kita.

3 Makka pada eſſunja kita langar ſuda ka Sidon. Daan Julius pegang Paulum tercaſſe, daan beër makka

dia

vrienden te gaen/om [van haer] beſorght te worden.

4 Ende van daer afghevaren zijnde / voeren wy onder Cypren henen / om dat de winden [ons] tegen waren.

5 Ende de Zee die langhs Cilicien ende Pamphylien is / doorgevaren zijnde / quamen wy aen tot Myra in Lycien.

6 Ende de Hooftman aldaer een ſchip ghevonden hebbende van Alexandrien / dat na Italien voer / dede ons in het ſelve overgaen.

7 Ende als wy vele dagen langhſamelick voort-voeren/ende nauwlicks tegen over Cnidus gekomen waren / overmits het ons de windt niet toe en liet/ſoo voeren wy onder Creta henen tegen over Salmone.

8 Ende 't ſelve nauwlicks voorby zeylende / quamen wy in een ſeker plaetſe genaemt Schoone-havens / daer de ſtadt Laſea nae by was.

9 Ende als vele tijdt verloopen/ ende de vaert nu ſorgelick was/ om dat ock de vaſten nu voorby was/ vermaende ſe Paulus /

10 Ende ſeyde tot haer / Mannen/ ick ſie dat de vaert ſal geſchieden met hinder ende groote ſchade niet alleen van de ladinge ende van 't ſchip / maer ock van onſ' leven.

11 Doch de Hooftman geloofde meer den ſtierman ende den ſchipper / dan het ghene van Paulo geſeght wierdt.

12 En-

dia bedjalan pada ſobatnja , agar dianja faduli akanja.

4 Daan tella kita derri ſitu ſuda pegi de kappal,kita belayer ſuda debauwa Cyprus, ſebab angin ſankal.

5 Daan tella kita ſuda belajer lalu Laüt itu jang ka ſabla Cilicia daan Pamphilia, kita langar ſuda ka Myra dalam Lycia.

6 Makka tella Pang-ratus ſuda bertemu de ſitu ſawatu kappal derri Alexandria, jang belajer ka Italia,dia ſuroh, kita maſſok dalamnja.

7 Daan tella kita banja hari lambat belajer , daan ampir tiada ſuda datang ka ſabla Cnidus , ſedang angin tiada beër , kita belajer ſuda debauwa Creta ka ſabla Salmone.

8 Daan tella kita ampir tiada lalu tampat itu belajer ſuda,kita ſuda datang ka tampat ſawatu jang jadi bernamma Tellok-biſey : pada jang manna ampir adda kuta Laſea.

9 Makka lalu waktu banja , daan tella ſakarang waktu belajer adda hal, ſebab pun poaſſa ſuda lalu, Paulus meng-adjer akanja ,

10 Daan katta padanja : Orang laki-laki,beta liat makka belayer[ini] menjadi deng-an tſjinta daan merugi banja , bukan derri moattan daan kappal ſadja , tetapi pun derri hidopan kita.

11 Tetapi Pang-ratus petſjaja lebeh pada Malim daan Anachoda , derri pada itu , jang appa jadi berkatta derri Paulo.

12 Daan

12 Ende alſoo de haven ongelegen was om te overwinteren/ vont het meerder[deel]geraden oock van daer te varen / of ſy eenighſins te Phenix konden aenkomen om te overwinteren / zijnde een haven in Creta / ſtreckende tegen het zuydtweſten ende tegen het noozt-weſten.

13 Ende alſoo den zuyden-wint ſachtelick waeyde / meyndē ſy haer vooznemen verkreghen te hebben / ende af-ghevaren zijnde zeylden ſy dicht voozbij Creta henen.

14 Maer niet langhe daer na ſloegh teghen 't ſelve eenen ſtozmwindt genaemt Euroclydon.

15 Ende als het ſchip daer mede wech-geruckt wierdt / ende niet en konde tegen den wint opſeylen/ gaven wy het op / ende dreven henen.

16 Ende loopende onder een ſeker eylandeken/ genaemt Clauda / en konden wy nauwlicx des boots machtigh wozden.

17 Den welcken opgehaelt hebbende / ghebruyckten ſy [alle] behulpſelen / 't ſchip ondergozdende: ende alſoo ſy vreeſden dat ſy op de [drooghte] Syrtus verballen ſouden/ſtreken ſy het zeyl/ ende dreven alſoo henen.

18 Ende alſoo wy van het onweder geweldelick geſtingert wierden / deden ſy des volghenden [daeghs] eenen uytworp:

19 Ende den derden[dagh]wierpen wy met onſe eyghene handen des

12 Daan tella de tellok [itu] tiada kurang miſkil dalam tingal de ſitu pada muſim-ba; bagian nang lebeh derri orang [itu] kira-kira bay, pegi derri ſitu: [Agar tjoba] dianja boleh katida ſampey ka Phenice, agar tingal [de ſitu] pada muſim-ba, jang adda tellok dalam Creta, daan tampatnja pada ſalátan-bárat daan pada outara-bárat.

13 Makka ſedang ſalátan tjop ſedikit, dianja ſanka makka membolehnja kahendak hatinja: daan tella dianja pegi derri Aſſon ſuda, dianja belajer decat lalu Creta.

14 Tetapi tiada lamma komediën lawan padanja angin de aluwan, nammanja Euroclydon.

15 Daan tella kappal derri angin itu jadi rebot pegi, daan tiada boleh belajer adap angin, dia beërnja, daan anjot djuga.

16 Makka kita lari debauwa puloh ſawatu ketſjil, nammanja Claudia, daan ampir tida bole pegang akan prau.

17 Jang ca manna tella kita ſuda hela ka-atas, dianja deng-an tulong-an[derri ſamoanja]meng-ikat kappal de bauwa: daan ſebab dianja takut makka boleh djatu ka[tampat kring, nammanja] Syrtis, dianja turon akan layer, daan anjot bagitu djuga.

18 Daan tella kita derri angin ribut menjadi cras bergojang, dianja pada eſſonja boang barang arta:

19 Daan pada hari ka tiga, kita deng-an tanganku ſendiri ſuda boang

des ſchips gereetſchap upt.

20 Ende als noch Sonne noch Geſternten en verſchenen in vele dagen / ende geen kleyn onweder [ons] dzuckte / ſoo wierdt [ons] voozts alle hope van behouden te wozden / benomen.

21 Ende alſmen langen tijt ſonder eten gheweeſt was / doe ſtondt Paulus [op] in 't midden van haer / ende ſepde / O mannen / men behoozde my wel gehooz ghegeven te hebben / ende van Creta niet af-gevaren te zijn / ende dit hinder / ende deſe ſchade verhoedt te hebben:

22 Doch als nu vermane ick u-lieden goedts moets te zijn: want daer en ſal geen verlies gheſchieden van [pemants] leven onder u / maer alleen van het ſchip.

23 Want deſen ſelven nacht heeft by my geſtaen een Engel Godts / wiens ick ben / welcken oock ick diene /

24 Seggende / En vreeſt niet Paule / ghy moet vooz den Keyſer geſtelt wozden: ende ſiet / Godt heeft u geſchoncken alle die met u varen.

25 Daerom zijt goedts moets / mannen: want ick geloove Gode / dat het alſoo zijn ſal / gelijckerwijs het my geſeght is.

26 Doch wy moeten op een ſeker eylandt vervallen.

27 Als nu de veertiende nacht gekomen was / alſoo wy in de Adziatiſche zee herwaerts ende derwaerts gedzeven wierden / ontrent

boang pangáwei kappal.

20 Makka tella dalam banja hari Matta-hari tida, Bintang-bintang pun tiada jadi kaliatan, daan anginribut bukan ketſjil lawan pada kita, ſegalla heakiman derri jadi melepas, menjadi ambil-pegi derri kita.

21 Daan tella lamma kita tiada makkan ſuda, Paulus badiri de tenganja, daan katta: O orang laki-laki, patut medengar pada beta, daan tiada pegi derri Creta, daan pun laluken hal daan ilangan ini.

22 Tetapi ſakaran beta minta mu jadi hati tatap: karanna tiada jadi berilang hidopan [derri ſa orang] de antara mu, kotſjoali kappal djuga.

23 Karanna malam ini ſuda badiri dekat beta ſawatu Malaïkat Allah, ſjappa punja beta, akan ſjappa beta pun faſſuro:

24 Kattanja: Jangan takot Paule, patut mu jadi baterru kadapan Sultaan: daan liat, Allah ſuda anugra pada mu, orang itu ſamoa, jang belayer deng-an mu.

25 Sebab itu jadila hati tatap, ô orang laki-laki: karanna beta petſjaya pada Allah, makka jadi bagitu, ſeperti jadi berkatta pada beta.

26 Tetapi patut kita djatu pada pulo ſawatu.

27 Makka tella malam ka ampatblas datang ſuda, ſedang kita dalam laut Adriatico ánjot ka ſanna ka ma-

het midden des nachts / vermoedden de schip-lieden dat haer eenigh landt naerderde.

28 Ende het diep-loot uytgheworpen hebbende/vonden sy twintigh vademen : ende een weynigh voort-gevaren zijnde / wierpen sy wederom het diep loot uyt / ende vonden vijftien vademen.

29 Ende vreesende dat sy ergens op harde plaetsen vervallen mochten / wierpen sy vier anckers van't achterschip uyt/ende wenschten dat het dagh wierde.

30 Maer als de schip-lieden sochten uyt het schip te vlieden / ende den boot nederlieten in de zee/ onder dē schijn als of sy uyt het voorschip de anckers souden uytbrengē/

31 Sepde Paulus tot den Hooftman / ende tot de krijghsknechten/ Indien dese in het schip niet en blijven / ghy en kondt niet behouden worden.

32 Doe hieuwen de krijghsknechten de touwen af van den boot / ende lieten hem afvallen.

33 Ende ondertusschen dat het dagh soude worden / vermaende Paulus [haer] alle / dat sy souden spijse nemen : ende sepde / Het is heden de veertiende dagh dat ghy verwachtende blijft sonder eten / ende niet en hebt genomen :

34 Daerom vermane ick u spijse te nemen : want dat dient tot uwer behoudinge : want niemanden van u en sal een haer van den hoofde vallen.

35 Ende

re , ampir tenga malam galassi samoa sanka barang darat ampirken.

28 Daan tella dianja suda boang akan tima-itam itu, dianja mendapat dua-pulo depá : daan tella kita sedikit suda datang kadapan , dianja pula boangken tima-itam itu , daan mendapat sapulo-lima depá.

29 Daan sebab dianja takot,menjatu pada barang tampat demanna batou carang , dianja boangken ampat sauw derri britan cappal : daan inging seäng datang.

30 Tetapi tella galassi samoa tsjari [bagimanna]lari derri kappal,daan turon akan prau ka laüt , daan purapura seperti dianja mau antarken labo derri aluwan ,

31 Paulus katta pada Pang-ratus itu,daan pada orang baprang samoa: Djikkalu orang ini tiada tingal dalam kappal , mu tiada bole jadi berpegang derri maüt.

32 Tella itu orang baprang tatá tali derri prau, daan beërnja djatu.

33 Sedang itu tatcalla jadi seäng, Paulus suroh akan samoanja , dianja sentap makkannan:daan katta, Sakaran hari jang ka ampat-blas suda mu menanti, makka tiada makkan , daan tiadamu sentap suda :

34 Sebab itu beta minta,mu samoa tarima makkannan;karanna itula jadi berguna , agar mu jadi lepas derri maüt;karanna pada sa orang derri mu samoa tiada menjadi djatu sa rambot derri kapallanja.

35 Mak-

35 Ende als hy dit geſeght ende broodt genomen hadde / danckte hy Godt in aller teghenwoordighept: ende [het ſelve] gebroken hebbende begon hy te eten.

36 Ende ſy alle goets moets gewoorden zijnde / namen oock ſelve ſpijſe.

37 Wy waren nu in het ſchip in alles twee hondert ſes ende tſeventigh zielen.

38 Ende als ſy met ſpijſe verſadight waren / lichteden ſy het ſchip / ende wierpen het koren upt in de zee.

39 Ende doe het dagh wierdt en kenden ſy het landt niet : maer ſy merckten eenen ſekeren inham die eenen oever hadde / tegen den welcken ſy geraden vonden / ſoo ſy konden / het ſchip aen te ſetten.

40 Ende als ſy de anckers opgehaelt hadden / gaven ſy [het ſchip] de zee over / met eenen de roer-banden los makende : ende het ra-ſeyl na den windt opgehaelt hebbende / hielden ſy het na den oever toe.

41 Maer vervallende op een plaetſe die de zee aen beyde zijden hadde / ſetteden ſy het ſchip daer op : ende het voorſchip vaſt ſittende bleef onbeweeglick / maer het achterſchip brack van het gewelt der baren.

42 De raetſlagh nu der krijghslupden was / dat ſy de ghevangene ſouden doodē / op dat niemant ontſwommē zijnde en ſoude ontvliedē.

43 Maer de Hoofdman / willende Paulum behouden / belettede haer

35 Makka tella dia ſuda katta inila , daan ſuda pegang roti , dia ſumbajang akan Allah kadapan ſamoanja ; daan tella dia ſuda petſja itu, dia mulaï makkan.

36 Makka tella dianja ſamoa jadi hati ſedap , dianja pun tarima makkannan.

37 Kita ſamoa adda dalam kappal djiuwa dua-ratus tudjo-pulonam.

38 Makka tella dianja jadi kinjang derri makkannan , dianja aringan-akan kappal , daan boangken gendum ka laüt.

39 Makka jadi ſeang ſuda, dianja tiada kenal darat itu : tetapi dianja meliat ſa tellok de manna tepi-laüt , pada jang manna dianja hendak , djikka bole, menerru jang kappal.

40 Daan tella dianja ſuda hela ſau ſamoa , dianja membri jang kappal pada ombak laüt , daan uraï pun tali kamudi : daan tella dia ankat ſuda layer beſar itou pada angin , dianja bri aluwan ka pante.

41 Tetapi tella [kita] djatu pada tampat demanna laüt derri dua-blá , dianja tulak kappal padanja: Makka jang aluwan dudok togó, daan tiada boleh begra-kanja ; tetapi jang borí-tan jadi petſja derri kawaſſa umbak.

42 Makka orang baprang pitſ jara bunuken orang balongu ſamoa , agar djangan ſa orang derri dianja lari, bilamanna bernángka darat ſuda.

43 Tetapi Pang-ratus , jang mau pegang akan Paulum , larangnja tu-

rut

haer dat vooznemen/ende beval dat de gene die ſwemmen konden/ haer eerſt ſouden afwerpen/ende te lande komen:

44 Ende de andere/ ſommige op plancken / ende ſommige op eenige [ſtucken]van het ſchip. Ende alſoo is het geſchiet dat ſy alle behouden aen het landt gekomen zijn.

rut pitſjara ini, daan ſuroh, makka ſjappa tahu bernang, bermula boang-kan ſendirinja ka laut, daan pegi ka darat.

44 Daan jang laïn, barang derri dianja atas pappan, barang atas pangal-pangal derri kappal[pegi ka pante.] Daan bagitu jadi makka ſamoanja jadi memegang idop,[daan] datang ka darat.

Het xxviij. Capittel.

1 ENde als ſy ontkomen waren / doe verſtonden ſy dat het eylandt Melite hiet.

2 Ende de Barbaren beweſen ons geen gemeyne vriendelickheyt. Want een groot vyer ontſteken hebbende/ namen ſy ons alle in/om den regen die over-quam / ende om de koude.

3 Ende als Paulus eenen hoop rijſeren by een geraept ende op het vyer gelepdt hadde/ quam daer een adder uyt door de hitte/ende batte de ſijne handt.

4 Ende als de Barbaren de beeſte ſagen aen ſijne handt hanghen / ſeyden ſy tot malkanderen / Deſe menſche is gewiſſelick een doodtſlager / welcken de wraecke niet en laet leven / daer hy uyt de zee ontkomen is.

5 Maer hy ſchuddede het beeſt af in het vyer/ende en leet niet quaets:

6 Ende ſy verwachteden dat hy ſoude

Iang Bagian ka dua puloh delapan. 28.

1 MAkka tella dianja jadi melepas derri hal itu, dianja meng-arti makka pulo itu jadi bernamma Melite.

2 Makka orang Barbari itu menundjok pada kita kaſſehan bukan mongo-mongo. Karanna tella dianja ſuda paſſan api beſar, dianja ſambot kita ſamoa dalam[rumanja,]ſebab udjang jang djatu, daan ſebab dingin.

3 Makka tella Paulus ſuda pongut ſamma-ſamma tſjabang-tſjabang banja, daan terrukanja atas api, derri angatnja kaluwar tjel-gagga ſawatu, daan pegáng tanganja.

4 Makka tella orang Barbari itu liat binatang itu gantong pada tanganja, dianja katta ſawatu akan jang laïn: Orang ini ſakali-kali ſa orang pembunoan ſuda, akan ſjappa hukum-Allah tiada beër hidop, tella dia berpegang derri laut ſuda.

5 Tetapi dia boangken binatang itu ka api, daan tiadanja raſſa djahat barang appa.

6 Makka dianja ſamoa nanti, dia jadi

ſoude opſwellen/ofte terſtont doodt neder-vallen. Maer als ſy langhe verwacht hadden / ende ſagen dat geen ongemack over hem en quam/ werden ſy verandert / ende ſeyden dat hy een Godt was.

7 Ende hier ontrent deſelve plaetſe hadde de vooznaemſte van het eylandt met name Publius[ſijne]landt-hoeven/die ons ontfingh/ ende dzie daghen vziendelick herberghde.

8 Ende het gheſchiedde dat de vader van Publius / met koztſen ende den rooden loop bevanghen zijnde/ te bedde lagh: tot den welcken Paulus in-gingh / ende als hy gebeden hadde / leyde hy de handen op hem / ende maeckte hem geſont.

9 Als dit dan geſchiedt was/ quamen oock tot hem de andere die kranckheden hadden in het eylandt / ende wierden geneſen.

10 Die ons oock eerden met vele eere/ ende als wy vertrecken ſouden / beſtelden ſy [ons] het gene van noode was.

11 Ende nae dzie maenden voeren wy af in een ſchip van Alexandzien / dat in het eylandt overwintert hadde / hebbende tot een teken/ Caſtoz en Pollux.

12 Ende als wy tot Syracuſen aengekomen waren / bleven wy [aldaer] dzie dagen.

13 Van waer wy omme-voeren / ende quamen aen tot Rhegium: ende alſoo nae eenen dagh de wint Zuyd wert / quamen wy den

jadi benka, atawa ſa ſahat djatu matti [ka tanna.] Tetapi tella dianja ſuda nanti lamma, daan meliat makka barang djahat tiada djankit padanja, dianja tukar hati, daan katta makka dia jadi ſawatu Allah.

7 Makka ampir tampat ini Mantri derri pulo itu, nammanja Publius, adda duſon-duſonja, ſjappa ſambot daan berpinda akan kita terkaſſe tiga hari.

8 Jadi pun makka bappa Publii tidor de mitti derri demám daan tjerit-dara: pada ſjappa Paulus maſſok, daan berdoa, daan tella taruken tangan-tangan ataſnja, dia menjumbu akanja.

9 Tella ini jadi ſuda, datang pon padanja orang laïn jang dalam pulo itu adda ſakittan, daan jadi menjumbu.

10 Jang pun hormatken kita deng-an hormat banja, daan tella kita menjadi pegi, dianja faduli pada kita appa berguna.

11 Daan lalu tiga bulan kita pegi-belayer dalam kappal Alexandrino, jang pada muſim ding-in ſuda tingal dalam puloh itu, jang pakkei tanda Caſtor daan Pollux.

12 Daan tella kita ſuda ſinga ka Syracuſa, kita tingal de ſitu tiga hari.

13 Derri manna kita belayer kuliling, daan datang ka Rhegium: daan tella lalu ſa hari angin Salatan jadi, kita datang pada hari jang

tweeden dagh tot Puteolen.

14 Alwaer wp bzoeders vonden / ende wierden gebeden seven dagen bp haer te blijven : ende alsoo gingen wp na Roomen.

15 Ende van daer quamen de bzoeders/van onse saecken gehoozt hebbende / ons te gemoete tot Appij-merckt/ende de Dzp-tabernen: welcke Paulus siende / danckte hp Godt / ende greep eenen moedt.

16 Ende doe wp te Roomen gekomen waren / gaf den Hooftman de gevangene over aen den Oversten des legers:maer Paulo wierdt toegelaten op hem selven te woonen met den krijghs-knecht die hem bewaerde.

17 Ende het geschiedde na dzie dagen / dat Paulus te samen riep de gene die de voornaemste der Joden waren: Ende als sp te samen gekomen waren/sepde hp tot haer/ Mannen bzoeders/ick die niets gedaen en hebbe tegen het volck / ofte de vaderlicke gewoonten / ben gebonden upt Jerusalem overgelevert in de handen der Romepnen.

18 Dewelcke mp ondersocht hebbende / wilden [mp] los laten / om dat geen schult des doodts in mp en was.

19 Maer als de Joden [sulcks] tegen-spzaken/wierdt ick genoodtsaeckt mp op den Keyser te beroepen : [doch] niet als of ick pet hadde mijn volck te beschuldigen.

20 Om dese oozsake dan hebbe ick

ka dua ka Puteoli.

14 Demanna kita bertemu [barang] sudara-sudara, [sjappa] pun minta kita tingal deng-an dianja tudjo hari : daan bagitu kita bedjalan ka Roma.

15 Makka derri situ sudara-sudara, jang suda dengar appa kená akan kita , datang meng-adapken kita, sampei passara Appii, daan Munaratiga : tella Paulus liat acanja, dia pudjiken Allah, daan jadi hati-brani.

16 Makka tella kita suda datang de Roma, Pang-ratus itu beri orang balongu samoa pada Punghulu-baprang itu : tetapi jadi beër pada Paulo, dudok pada sendirinja deng-an sa orang-baprang, jang tongu akanja.

17 Daan jadi lalu tiga hari, makka Paulus pangil samma-samma jang lebeh berhormat derri orang Jahudi: Daan tella dianja samma-samma datang suda, dia katta akanja : Orang sudara-sudara , beta, jang tiada barang appa suda boat adap umat [kita] atauwa adap esteadat bappa-bappa kita, jadi derri Irrusalim terikat cera dalam tangan orang Romani.

18 Sjappa komediën dia suda priksa derri beta, mau bri lepas pada beta, sebab tiada barang salla haros matti dalam beta.

19 Tetapi tella orang Jahudi lawan-katta[pada itu,] beta jadi surkã pangil akan Sultaan: tetapi bukan seperti jang adda barang appa derri manna mengaduken umat beta.

20 Sebab mulanja ini beta suda pangil

ick u by my geroepen / om [u] te ſien / ende aen te ſpreken: want van wegen de hope Iſraëls ben ick met deſe keten omvangen.

21 Maer ſy ſeyden tot hem / Wy en hebben noch brieven u aengaende van Judea ontfangen: noch yemandt van de Broederen hier ghekomen zijnde en heeft van u yet quaets geboodtſchapt / ofte geſproken.

22 Maer wy begeeren wel van u te hooren wat ghy gevoelt: want wat deſe ſecte aengaet / ons is bekent / dat'ſe over al tegen geſproken wordt.

23 Ende als ſy hem eenen dagh geſtelt hadden / quamender vele in [ſijne] woonplaetſe: den welcken hy het Koninckrijcke Godts uytlepde / ende betuyghde / ende poogh-de haer te bewegen tot het geloove Jeſu / beyde uyt de Wet Moſis ende de Propheten / van des morgens vroegh tot den avondt toe.

24 Ende ſommighe gheloofden wel het gene dat gheſeght wierdt / maer ſommige en geloofden niet.

25 Ende tegen malkanderen oneens zijnde ſcheydden ſy: als Paulus [dit] een woordt gheſeght hadde / [namelick] Wel heeft de Heylige Geeſt geſproken door Jeſaiam den Propheet tot onſe Vaderen /

26 Seggende / Gaet henen tot dit volck / ende ſeght / Met het gehoor ſult ghy hooren / ende gheenſins verſtaen: ende ſiende ſult ghy ſien /

pangil mu ſamoa, agar liat mu [ſamoa,] daan katta akan mu: karanna ſebab heakiman Iſraëli beta jadi ikat deng-an rante ini.

21 Tetapi dianja katta akanja, Kita tiada ſuda tarima derri Judea barang ſurat derri [appa kena] mu: ſa orang pun tida derri Sudara-ſudara jang ſuda datang de ſini, ſuda beri tahu atauwa berkatta barang appa djahat derri mu.

22 Tetapi kita ſuka dengar derri mu, adjerran appa mu turut. Karanna kita tahu derri djenis adjerran ini, makka de ſegalla tampat orang lawan katta padanja.

23 Daan tella dianja ſuda terru akanja ſahari, banja datang dalam tampat berpindanja: pada ſjappa dia bukaken [adjerran] Radjat Allah, daan berſakſi, daan tjoba hela dianja pada petſjajahan dalam Jeſum, derri pada adjerran Sabda Muſa daan Nabbi-nabbini, derri pagi ſampei petáng hari.

24 Daan barang orang petſjaja itu jang jadi berkatta, [tetapi] lain tiada petſjaja.

25 Makka ſedang dianja tiada hati ſamma, tjereinja; tella Paulus katta ſa patta [ini:] Betul Ruah Ulkadus ſuda katta derri pada Nabbi Jeſaiam akan Bappa-bappa kita,

26 Kattanja: Pegila pada umat ini, daan katta: Mu menjadi dengar deng-an telinga, tetapi mu bukan menjadi meng-arti: daan mu menjadi

ſien / ende geenſins bemercken.

27 Want het herte deſes volcks is dick gewoꝛden / ende met de ooren hebben ſy ſwaerlick gehooꝛt / ende hare oogen hebben ſy toeghedaen: op dat ſy niet te eeniger tijdt met de oogen en ſouden ſien / ende met de ooren hooren / ende met het herte verſtaen / ende ſy haer bekeeren / ende ick haer geneſe.

28 Het zy u dan bekent / dat de ſalighepdt Godts den Heydenen geſonden is / ende deſelve ſullen hooren.

29 Ende als hy dit geſeght hadde / gingen de Joden wech / vele twiſtinge hebbende onder malkanderen.

30 Ende Paulus bleef twee geheele jaren in ſijn eyghen gehuerde wooninge: ende ontfingh alle die tot hem quamen:

31 Predikende het Koninckrijcke Godts / ende leerende van den Heere Jeſu Chriſto met alle vry moedighepdt / onverhindert.

Eynde van de Handelingen der Heylige Apoſtelen.

jadi liat deng-an meliat, tetapi mu bukan menjadi kaliatan.

27 Karanna hati umat ini jadi tabal, daan deng-an telinga dianja ſuda dengar brat, daan dianja ſuda tutop matta-mattanja: agar dianja tiada pada barang waktu meliat deng-an matta, daan dengar deng-an telinga, daan mengarti deng-an hati, daan baliknja, daan aku menjumbu akanja.

28 Sebab itu, tau-la, makka muminan Allah jadi kirim pada orang Hindu, daan dianja menjadi dengar.

29 Daan tella dia ſuda katta inila, orang Jahudi ya pegi: makka dianja haribiru banja maſſing-maſſing.

30 Makka Paulus tingal gnap dua tawon dalam rumanja jang dia ſewa ſuda; daan ſambot orang ſamoa jang datang padanja:

31 Makka dia kiſſakan Radjat Allah, daan adjer derri Tuan Jeſu Chriſto deng-an hati-brani, daan ſa orang tiada bri ſukar akanja.

Sudahan Berboatan derri jang Apoſtoli.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Volghen eenighe Lof-ſangen: mitſgaders andere Gebeden, ſangs-wijſe in onſe Chriſtelicke Kercke gebruyckelick.

De Tien Geboden des Heeren, Exod. 20.

Ende Godt ſprack alle deſe woorden.

Ick ben de Heer/ dijn Godt genadigh/ Die upt Egypti landt verup/ Dp heb verloſt met mijn handt dadigh: (I. Gebodt.)

Heb geenen Godt beneven mp.

II. Gebodt.

2 Geen beeldt gegoten noch geſneden
Waeck dp/ noch geen gelijckenis/
Van al wat boven of beneden/
In Hemel/ Aerd'/ oft Water is.

3 Du ſalſt voor hen de knije niet bogen/ (werck.
Noch doen hun dienſt noch offer-
Ick ben de Heer/ heb mp voor oogē:
Ick ben dijn Godt jeloers en ſterck.

4 Die

Meng-ikot barang N'jamji terpud'ji: dang-an ſumbahajang-berjanji, di dalam greſia kita Chriſtiani, ber-biaſſa.

Jang ſabda Allah ſapulu-perkara, Exodus 20.

Makka Allah meng-utſiap, ſegala kattaban ini.

Aku jadi Allah-mu rahmat, Jang hentar kou dari miſri, Daan lapas dari kardja amat: (*Sabda 1.*)

Lalu brala jang doſani.

Sabda II.

2 D'jang-an ukir atu tuang-i,

Barang rupa brala nad'jis,
Dari barang di atas bumi,
Ka ſurga daan ajar habis.

3 Hadapan-nja djang-an ſedjutmu,
Atu ſumba-nja ſumbahan.
Tuhan Allah-mu jadi aku:
Jang gaga daan kawaſſahan.

A 4 Iang

4 Die d'afkomſt van die my vergrammen/
Straf tot in't derd' end' vierde kint:
End' doe genaed' aen duyſent ſtammen/
Van die my vreeſt / end' my bemint.

III. Gebodt.

5 Des Heeren Naem groot en hooghweerdigh/
In ydelheyt niet en vermaen.
Want wie Godts Naem gebruyckt lichtveerdigh/
Sal 's Heeren ſtraffe niet ontgaen.

IV. Gebodt.

6 Dy ſal des Sabbath-daghs gedenken/
Dat du hem heyl'geſt Gode toe.
Ses dagen arbeydt na vermoegen/
En dijn werck altemael voldoe.
7 Den ſevenden is 's Heeren feeſte:
Daerom en werckt dan gantſchlick niet/
Du/noch dijn ſoon/ knecht/maeght/ noch beeſte/
Noch Vreemdelingh in dijn ghebiedt.
8 Want in ſes daghen/ Godt volmaeckte
Aerd' / Hemel / Zee en haer beſlagh:
Den ſevenden / ſijn werck hy ſtaeckte:
Dies heyligh' hy den Sabbathdagh.

V. Gebodt.

9 Biedt Vader ende Moeder eere/

Op

4 Jang ber-hukkum ſegala aſal,

Ka tiga daan ampat pupu:
Daan bri rahmat ſampey kakakal,

Sjapa takut daan kaſſe ku.

Sabda III.

5 Namma Tuhan-mu djang-an mora,
Angkau meng-ambil ka mulut.
Hukkum-nja bukan jadi ora,

Sjapa demiki-en turut.

Sabda IV.

6 Hari ſabat angkau ber-ing-at,

Daan meramai-kan Allah-nja,
Nam hari kardja-mu ber-bu-at,
Daan ber-putus ſegala-nja.
7 Jang toudjou Tuhan-mu ampunja:
Djang-an kardja ſedang itu,

Angkau, anak, hamba di dunja,

Daan barang dudok ſerta-mu.

8 Karna nam hari Allah putus

Laut, ſurga, bumi, daan lang-it:
Makka jang hari toudjou harus:

Dia ber-mumin daan bang-kit.

Sabda V.

9 Beri hurmat kan ibu Bappa,

Agar

Op dat dijn leven wert verlenght:
End' dijn gheluck end' voorſpoedt meere/
In 't Landt dat Godt de Heer dy ſchenckt.

Agar hidup daan untung-mu:
Iadi baſſar di nagris sjapa,

Allah anugra akan mu.

VI. Gebodt.

10 Du ſalſt niet dooden.

Sabda VI.

10 Djang-an bunuh.

VII. Gebodt.

Niet Eebreken.

Sabda VII.

Atu ber-muka.

VIII. Gebodt.

Geen onrecht doen noch dieverij.

Sabda VIII.

Daan djang-an angkau mantsjuri.

IX. Gebodt.

Du ſalſt geen valſche tuyghnis ſpreken /
Van dijnen Naeſten/ wie hy zy.

Sabda IX.

Djang-an angkau bri ſakſi faël,

Hadap amſaja fanſuri.

X. Gebodt.

11 Begeer dijns Naeſten huys/ noch have/
Noch ſijne vrou/ noch ſijnen knecht/
Noch os / noch ezel / maeght / noch ſlave/
Noch yet dat hem toekoom met recht.

Sabda X.

11 Djang-an hendak ruma amſaja,

Atu bini daan hamba-nja,
Karbau khalidey djang-an njaja,

Daan barang punja dia-nja.

Het Lof-ſangh Zacharie, des Vaders Joannis des Doopers, Luce in het eerſte Capittel, vers 68.

Njanji Sakaria, Bappa Juannis juri-mandihan, terſurat kapada Lucas, ka bagij dermula daan verſu anam-pulu dualapan.

Op de wijſe des Cxxxvij. Pſalms.

Kapada ſuara maſamur 137.

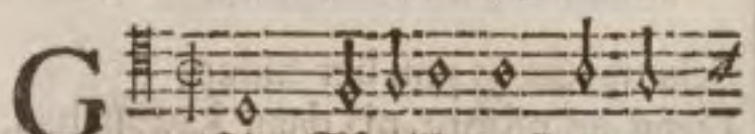

Odt Iſraëls de Heer zy hoogh

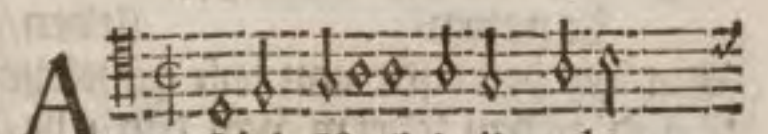

Llah Iſraël jadi maha

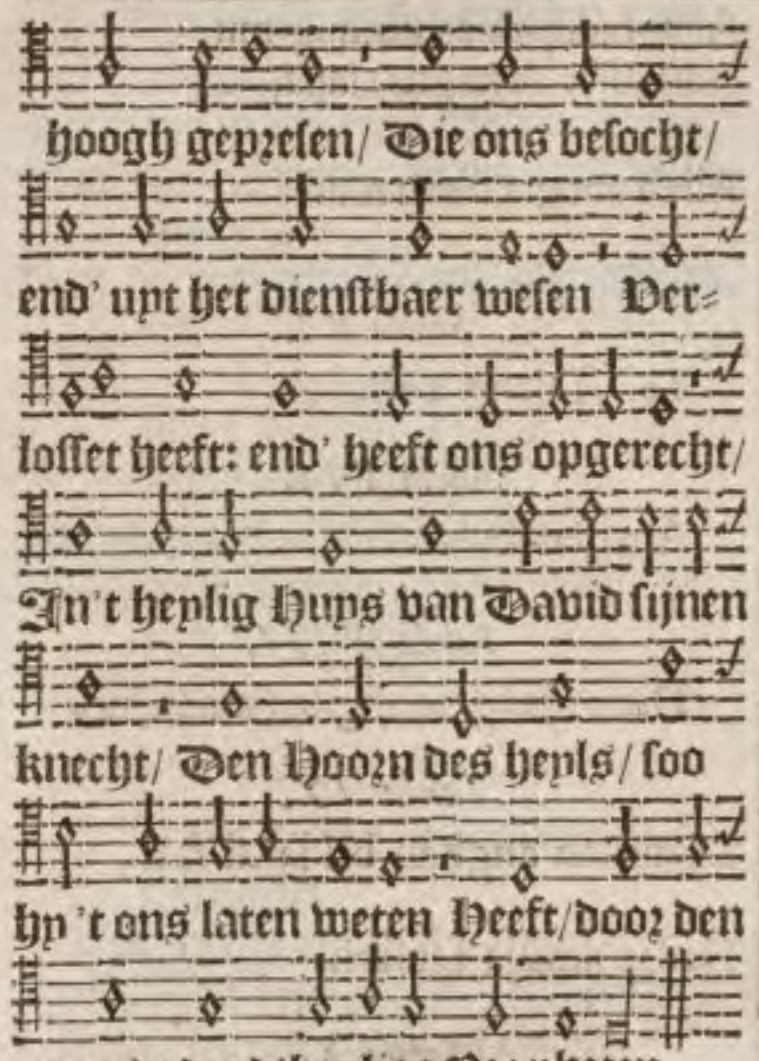

hoogh gepzeſen/ Die ons beſocht/
end' upt het dienſtbaer weſen Ver-
loſſet heeft: end' heeft ons opgerecht/
In't heylig Huys van David ſijnen
knecht/ Den Hoozn des heyls/ ſoo
hy 't ons laten weten Heeft/dooz den
mondt dez d'heylige Pzopheten.

2 Als dat hy ons van alle 's vy-
andts banden
Verloſſen ſoud' / end' onſer haters
handen.
Ontfermend' hem der Vaderen ghe-
ſlacht
En ſijn Verbondt behoudend' in ge-
dacht:
Welck is den Eedt/ dien hy ſelf van
te voren/
Aen Abzaham ons Vader hadd' ge-
ſworen:
3 Als namelick/ dat hy ons ſou-
de geven/ (leven/
Dat wy den tijdt van onſe gantſche
Zijnd' in den ſcherm van ſijn ghe-
weldt end' kracht/

En

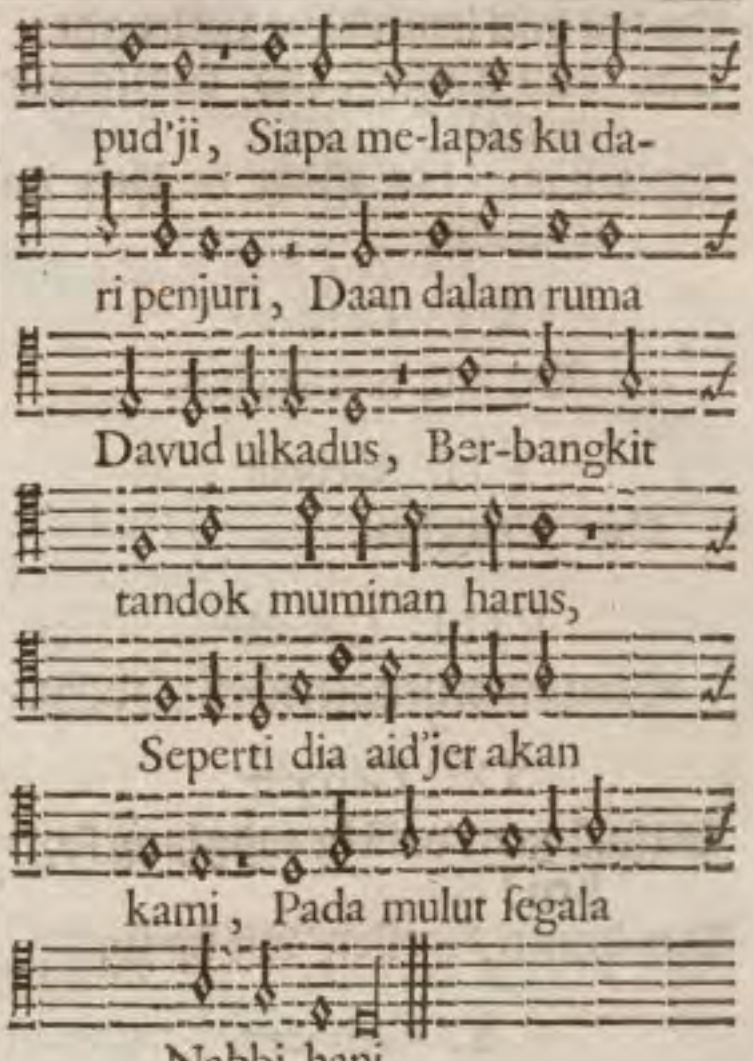

pud'ji, Siapa me-lapas ku da-
ri penjuri, Daan dalam ruma
Davud ulkadus, Ber-bangkit
tandok muminan harus,
Seperti dia aid'jer akan
kami, Pada mulut ſegala
Nabbi hani.

2 Makka dia ada kami pun lapas

Dari ſeitan daan dari bintsji nafas.

Daan kawum Bappa ku pun ber-rah-
mat
Daan djandji nja djuga pun ber-ing-
at:
Sumpa itu dia putus nugrahim,

Dang-an ſegala Bappa-ku Ibrahim:

3 Ka-tahuwi makka dia ber-tutup,

Selama kita ija pun ber-hidup,
Dang-an rahmat-nja daan kawaſſahan,

Daan

En vzp gemaeckt van alle 's vpants macht/
In heyligheyt en alle rechte wegen/
Ghehoorſaemheydt end' dienſt hem ſouden plegen.
4 End' du kleyn Kint ſalſt heeten t'ſijner eere/
Een trou Pzopheet des Allerhoogheſten Heere/
Wits du ſalſt gaen vooz Godes aengeſicht/
Op dat hem werd' een effen baen geſlicht.
Om ſijnen volck de ſalighеydt t'oozkonden/ (ſonden.
Wits d'onverdiend' vergevinge der
5 Dooz onſes Godts hertgrondigh mede-lijden/
Wits 't welck ons nu/ in deſe laetſte tijden/
D'opgaende Son van boven heeft beſocht.
Op dat hy dien wel klaer verſchijnen mocht/
Die duyſtezlinghs in 's doodes ſchad'we treden/
End' onſen voet ſtondt op den wegh des vzeden.

Daan lapas kita pun dari ſeitan,

Agar kita meng-ikut djalan banar,
Daan ber-ſedjut kan dia dang-an habar.
4 Angkau anak ketsjil jadi bernamma,
Satu Nabbi adil Tuhan pertama,

Karna mu meng-adap muka Allah,

Agar jadi-nja adir ſa raja :

Daan aidjer ber-kanal umat waſalam,

Akan ber-uleh kita ampun haram.
5 Karna kabul Allah dang-an rahmatn'ja,
Sedang ku waktu ini ber-dapatn'ja,

Jang matta-hari naik, dari atas.

Agar ber-ridup trang, daan mem-balas,
Siapa maſuk ka bajang maut berrahey,

Daan kaki ku tingal di djalan damey.

Het Lof-ſangh der ſchare der Engelen, die den Schaep-herderen by nachte verſchenen, uyt het tweede Cap. des Euang. van S^t. Lucas aen 't 14. vers.

Jang Njannji terpudji rajat Malaikat, ſiapa meng-adap akā kumbala dumba, ka waktu, malam, terſurat kapada Euangelium Lukas, ka bagij kadua daan verſu 14.

Op de wijſe des 80 Pſalms.

Kapada ſuara. 80.

I N d'hooghſte Heemlen zp den Heere/

D Alam rafing-u jadi

Heere/ Den hooghſten Godt/ de
hooghſte eere. End' op der
aerden overvloedt/ Van allen
vreed'/ en goeden ſpoet. Want
Godts behagen met der daet/ Nu
op der menſchen kind'ren ſtaet.

t'wan-ku, Allah, maha hur-
mad wahidu. Di atas bumi,
pun mamur, Dang-an ſalam
daan pun ſampur. Karna bu-
di Allah datang, Kapada
ſegala orang.

Den Lof-ſangh der Ionghvrouwe Marie, Luce 2. 46.

Jang Njanniji terpudji dari lela Mariam terſurat kapada Lucas, ka bagij bermula.

MYn ziel maeckt groot den
Heer: Myn geeſt verheugt hem
ſeer/ In mijnen Godt vol trou-
wen: Hy is mijn ſalighept/ En
wil oock de kleynhept/ Sijner
Dienſtmaeght aenſchouwen.

NJawa pudji Tuhan:
Ruhaku ſuka-kan,
Allah-ku berpitsja-ja:
Dia pun mumin-ku,
Daan hendak hambamu,
Meliat dang-an daja.

2 Siet hierom ſullen my
Alle geſlachten vyp
Wel-gelucksaligh achten :
Want onſe Godt ſeer goet
Groote dingen nu doet
Door ſijn handt ſterck in krachten.

3 Heyligh is ſijnen Naem/
En ſijn goethept bequaem
Sal eeuwighlijck beklijven.
Van kints kind'ren voortaen/
Voor hem die recht wil gaen
End' in Godts vreeſe blijven.

4 Een ſchoon en heerlick werck
Door ſijnen arm ſeer ſterck/
Heeft gedaen Godt Almachtigh.
Hy heeft de ſtoute quaedt/
End' hares herten raedt/
Tot niet gemaeckt ſeer krachtigh.

5 Die ſtout zijn in hooghmoedt/
Vol van eer en van goedt/
Heeft Godt neder gedreven :
En die arm zijn en kleyn/
Heeft ſijn goethept alleyn
Seer heerlijck nu verheven.

6 Die arm zijn na den geeſt/
Den welcken hongert meeſt/
Verzaedt de Heer gepreſen.
Die rijck zijn vol en groot/
Heeft hy ledigh en bloot
Van hem vyp afgeweſen.

7 Hy verheft Iſraël/
Sijn Soon en gedenckt wel
Aen ſijn groote genade :
Soo hy heeft Abraham/
En 't volck dat na hem quam/
Toegeſeyt vroegh en ſpade.

Den

2 Liat karna itu
Segal aſal pupu
Meng-atta ku berdaulat :
Karn' Allah-ku harus
Kardja baſſar putus
Dang-an tang-an nja kauwat.

3 Namma-nja ulkadus,
Daan budiman halus
Tingal pun ſampey kakal.
De tsjutsju ka tjutsju,
Sjapa menurut mu
Dang-an takuttan tagal.

4 Kardja-an madjilis
Dang-an tang-an habis,
Putus Allah kawaſſa.
Iang brani daan djahat,
Daan hati-nja sjaurat,
Dia pun berbinaſſa.

5 Sjapa nakal budi,
Daan punuh hartawi,
Allah rubuh ter-ſajang :
Daan jang maha miskin,
Budi Allahumin
Ber-bangkit dari bajang.

6 Iang miskin Ruhani,
Daan lapar heirani,
Allah kinjang ſuka-nja.
Iang kaja daan baſſar,
Dia ſuru banar
Dari dapan muka-nja.

7 Dia pun ber-angkat,
Iſrel daan ber-ing-at
Akan maha rahmat-nja :
Seperti Ibrahim,
Daan umat nurahim,
Dang-an budi fakat'nja.

Njannji

Lof-ſangh Simeonis.

Den Lof-ſangh Simeonis, Luce 2. 29.

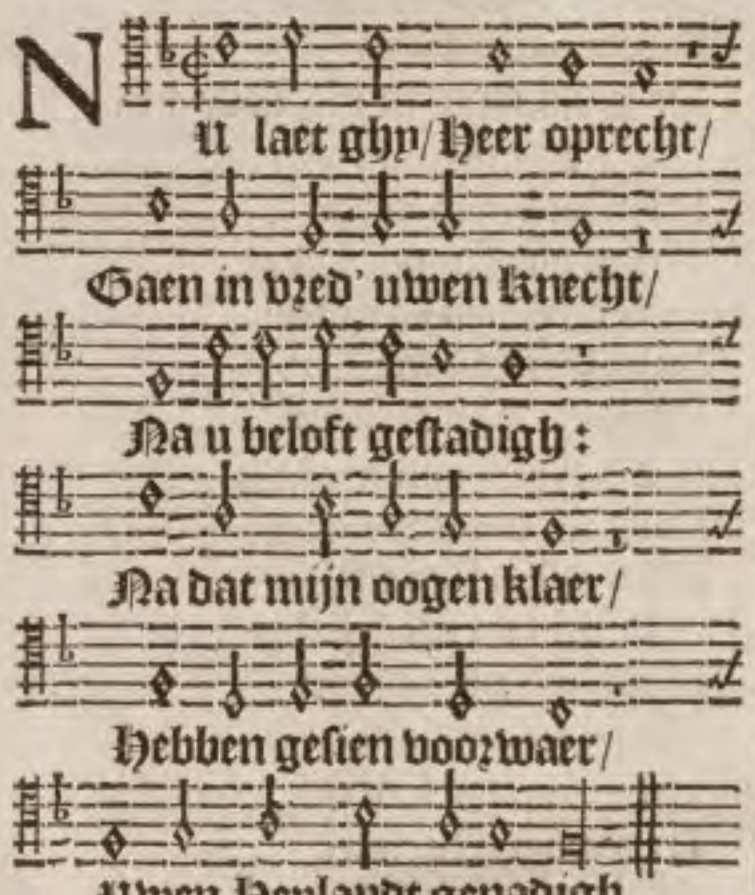

N U laet ghy/Heer oprecht/
Gaen in vred' uwen Knecht/
Na u beloft geſtadigh:
Na dat mijn oogen klaer/
Hebben geſien voorwaer/
Uwen Heplandt genadigh.

2 Een Salighmaker repn
Aller Volcken gemepn/
Die aennemen ſijn Leere:
Een licht ſchijnende klaer/
Den Hepdenen eenpaer
End' oock Iſraëls eere.

De twaelf Artijckelen des Chriſtelicken Geloofs, welck is een Kort Begrijp der Apoſtoliſcher Leere, uyt hare Schriften getogen.

Ende wordt geſongen op de wijſe des xxiij. Pſalms.

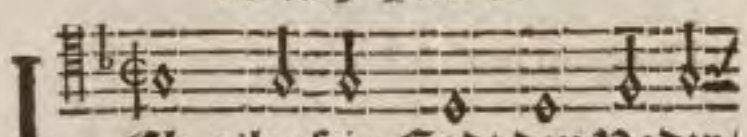

I Ck g'loof in Godt den Vader/ Heer

Njannji terpudji Simiunis pada Lukas bagij doa.

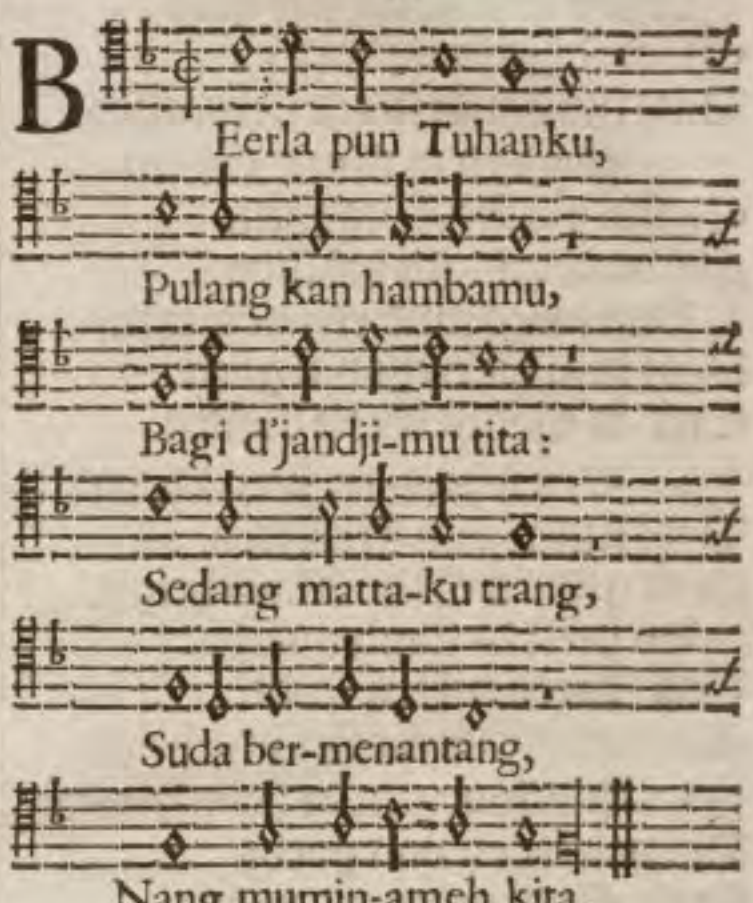

B Eerla pun Tuhanku,
Pulang kan hambamu,
Bagi d'jandji-mu tita:
Sedang matta-ku trang,
Suda ber-menantang,
Nang mumin-ameh kita.

2 Mumin-ameh tsjutsji
Kan umat ter-pudji,
Siapa turit aidjer-nja:
Sawatu trang ridup,
Jang kafir ber-hidup
Daan Iſrael faidjer-nja.

Jang doablas bagi pitsjajahan orang Chriſtan, jang jadi ſatu artihan aidjerran murit, berſalin dari ſuratn'ja.

Daan jadi menjannja kapada ſuara maſamur doa poulo tiga, atu tiga lukor.

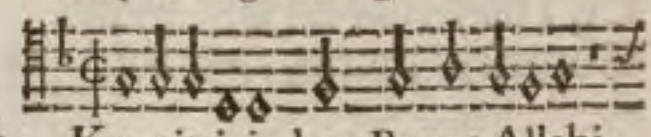

A Ku pitsjaja kan Bappa Allahi,
Sjapa

Heer Almachtigh / Die Hemel
schiep end' aerd' door sijn woort
krachtigh. End' in Godts
Soon/den Jesum onsen Hee=
re / End' onsen Christ / die na der
Schriften leere / Van Godes
Gheest ontfaen / Godt nae end'
voren / Is upt de Maeght
Maria mensch geboren.

2 Die in't gericht Pilati heeft ge=
leden /
Ghekruycight zijnd' : end' heeft den
doodt betreden.
End' is daer nae ten grave neergha=
laten :
Is afgedaelt ter hellen / t'onser batē.
Doch van den doot ten derden daegh
verresen /
Is opghestijght in d'eeuwigh He=
melsch wesen.

3 End'

Sjapa men-jadi surga dang-an
bumi. Daan akan Anak-
nja Jesum Tuhan-ku, Chri-
stus kita, jang, bagi aidjar-
ran mu, Men-jadi dari
Ruh-Allah Walaham, Daan
bra-naki dari leela Ma-
riam.

2 Sjapa merassa-kan hukkum Pila-
ti,
Ber-krus, daan pun melawan akan
matti.
Makka dia jadi d'juga bertanam :

Turun ka Narka karna kita haram.
Ka hari tiga dia pun perbang kit,

Me-naiku pun ka surga lalu lang-it.

3 End' ſit aldaer/ een Voorſpraeck der miſdaders/
Ter rechterhandt Godts ſijns Almachtigh Vaders:
Van daer ſal hy ſijn Oordeel komen geven/
Beyd' over dood' ende die noch ſullen leven.
Ick g'loof in Godt den heyl'ghen Geeſt des Heeren:
Dees dry wil ick voor mijnen Godt vereeren.

4 Ick g'loove voorts een heyl'ghe Kerck gemeynne/
Der heyl'gen ſchaer/die Chriſti bloet maeckt reynne.
End' dat daer is vergevinge der ſonden/
Verrijſenis des vleeſchs ter laetſter ſtonden:
End' dat Godts volck ſal 't eeuwigh leven erven.
Hier op wil ick dry leven ende ſterven.

3 Kamana dia dudok kan menjumba,
Ka kanan Allah karna kita dumba:
Daan datang pun berhokkum dari ſana,
Sjapa hidup daan matti pun kamana.
Aku pitsjaja Allah Ruh-ulkadus:
Daan Tuhanku, jang tiga ini harus.'

4 Aku pitsjaja kampung umatbudi,
Daan muminan sjapa jadi bertsjutsji.
Kan dara Chriſti, daan ampun dus jafaat-,
Daan bangkit daging ka hari kiamat-:
Umad Allah pusjaka hidup kakal.
Atas itu aku berhidup wakal.

Dat Gebedt onſes Heeren Ieſu Chriſti, Matth. 6. vers 9.

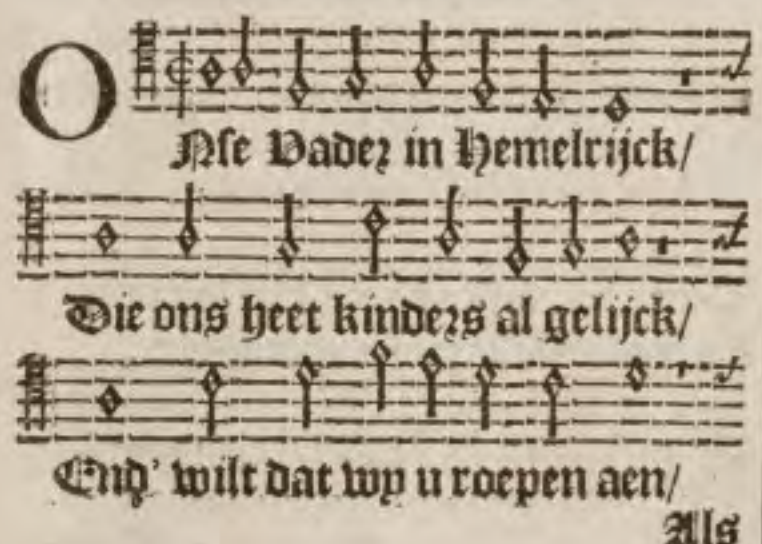

Als

Jang ſumbajang Tuhanku Jeſu Chriſti, menjurat kapada, Matheum 6. daan verſu 9.

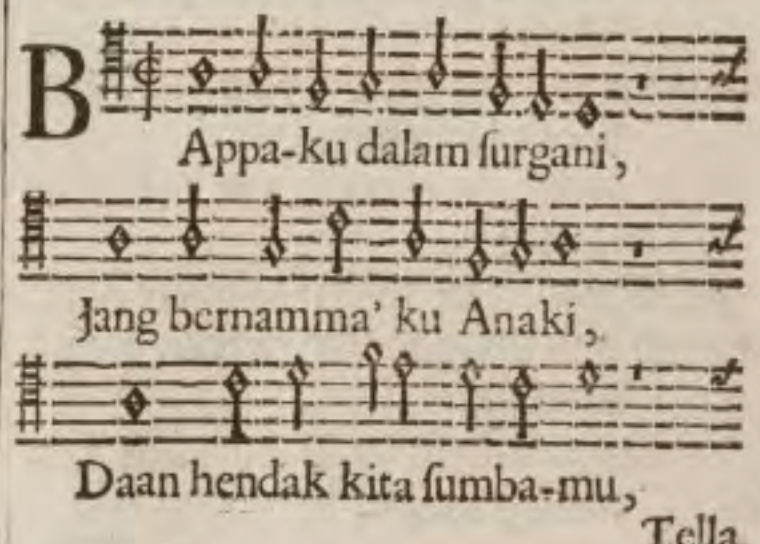

Tella

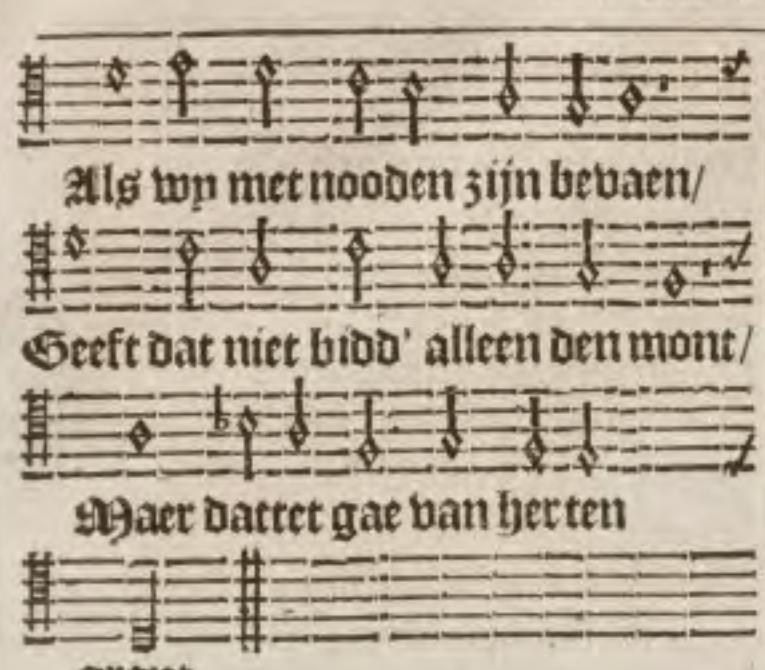

Als wy met nooden zijn bevaen/
Geeft dat niet bidd' alleen den mont/
Maer dattet gae van herten
gront.

2 Geheylight uwen name zy/
U Woordt onghevalscht blijft ons by:
Dat wy ock leven heyligh lijck /
Na uwen name weerdigh lijck:
Behoet ons / Heer / voor valsche leer /
Dat arme vervoert volck bekeer.

3 U koninghrijck kom' / O Heer goet /
Hier: end' hier na den Trooster soet
Gheeft ons dien Christus ons toe-sey /
Met sijn gaven menigerley:
Breeckt Satans toorn en groot ge-walt /
Voor sijn arghevdt u Kerck erhalt.

4 U wil geschied' / O Heer ge-lijck
Op Aerden als in Hemelrijck:
Gheeft ons gedult in lijdens pijn /
Gehoorsaem allesins te zijn /
Neemt van ons weck vleesch ende bloet
Dat tegen uwen wille doet.

5 Gheeft

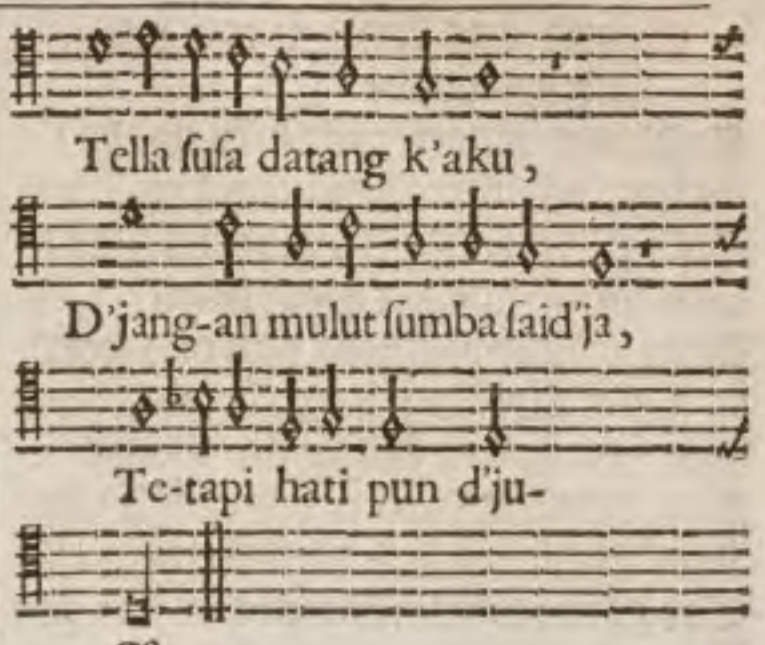

Tella susa datang k'aku,
D'jang-an mulut sumba said'ja,
Te-tapi hati pun d'ju-
ga.

2 Namma mu jadi ulkadus,
Katta mu tingal pun harus:

Agar kita hidup mumin,
Bagi namma mu Allamin:
Buang Agama salahan,
Daan umad mu balik bada■.

3 Raid'jat mu Tuhanku datang,

Beri rehat kita orang:
Daan sjapa Christus berkatta,

Dang-an anugra-nja maha:
Putus kawassahan seitan,

Djang-an Chrisja bri melawan.

4 Kahendak-mu jadi nugra

De bumi bagi di surga:
Bri rassa ku demikiën,
Mending-er kan sakali-ën,
Ambil daging daan dara-ku

Jang melalu kahendak-mu.

5 Gheeft ons huyden ons daegh'=
lijcks broodt /
End' ons behoefte tot lijfs noodt /
Behoet ons Heer voor twist en strijt /
Voor pest en oock voor dieren tijdt /
Dat wy in goeden vrede staen /
Doet sorgvuldigheyt van ons gaen.
6 Onse schulden vergeeft ons Heer /
Dat sy ons niet bedroeven meer /
Soo wy oock die ons schuldigh zijn /
Haer schult vergeven dit termijn /
Tot haren dienst maeckt ons bereyt /
In rechter liefd' end' eenigheyt.
7 Leydt ons / Heer / in bekooringh'
niet /
Als ons de boose geest strijdt biedt /
Ter rechter of ter slinckerhandt /
Helpt ons te doen fijn wederstandt /
In recht betrouwen onbevreest /
Door den Trooster den Heyl'ghen
Gheest.
8 Van alle quaet verlost ons meer /
In dese quade tijden Heer /
Vrijdt ons van den eeuwigen doodt /
En troost ons in den laetsten noodt :
Doet ons altijdt goet onderstandt /
Neemt onse zielen in u handt.
9 Want u / O Vader / is dat rijck /
End' de kracht over al gelijck /
U is oock alle heerlijckheydt /
Van nu tot inder eeuwigheydt /
Met Christo uwen Soon alleyn /
En den Heyligen Geest gemeyn.
10 Amen / dat is / het werde waer /
Sterckt ons geloove wanckelbaer /
Op dat wy niet twijflen daer aen /
Wy sullen dit alles ontfaen /
Na uwen wil om Christi Naem /
Door welcken ons beed' is gedaen.

Den

5 Bri kita sahari makan,

Daan badan ku pun pakajan,
Lalu pun kita dari prang,
Daan dari penjakit sajang,
Anugra kita salamat,
Daan lalu kaluwi sang-at.
6 Ampun tuwan dusja'ku, bagi,
Djang-an kita tsjinta lagi,
Seperti ku ampun orang,
Sjapa'kan kita ber-utang,
Agar ku tulung dianja,
Dang-an kakassehan maha.
7 Djang-an bertsjuba'ku Tuhan,

Daan djang-an seitan pun tahan,
Kita, di kanau kiri-nja,
Tulung-ku, larang diri-nja,
Dang-an pitsjajahan harus,
Daan anugra Ruh-ulkadus.

8 Muhun kita dari iblis,
Ka waktu ini ber-nadjis,
Lapas ku dari mautka kal,
Daan dari harammi nakal :
Tulung kita, daan njawa'ku,
Ambil tuhan ka tang-an mu.
9 Kamu Bappa punja Raidjat,
Dang-an kawassahan amat,
Daan segala mulahani,
Achar zaman sebahani,
Dang-an Christus Anak Allah,
Daan Ruh-ulkadus ber-wallah.
10 Amin, artin'ja ber-songo,
Heakin kita me-nungu,
Agar tiada ku kalu,
Daan pun tiada melalu,
Kan namma Iesus Christ, radjin,
Sjapa'ku men-jumba, Amin.

Masa-

Den C. Pſalm.

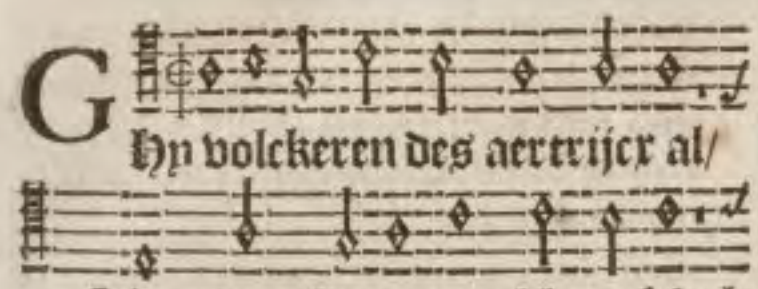

Hy volckeren des aertrijcx al/
Singt den Heere met bly geſchal/
En dient hem met herten ver=
heught / Verſchijnt vooz ſijn
aenſchijn met vzeught.

2 Bekent dat hy een Heere zy /
Die ons ſonder ons toe doen vzy
Gemaeckt heeft / en verwozven ſijn
Tot Schaepkens goedt der weyden
ſijn.

3 Wilt tot ſijnen Tempel in gaen/
Doet van lof en danck oock ver=
maen /
In ſijn ſchoone voozhoven ſoet /
En pzijſt daer ſijnen name goedt.

4 Want vol van goedthept is de
Heer /
Sijn genade duert immermeer /
Sijn Godtlijck woozt en ſijn waer=
heydt /
Blijven tot indez eeuwighept.

Pſalm

Maſamur ſaratus.

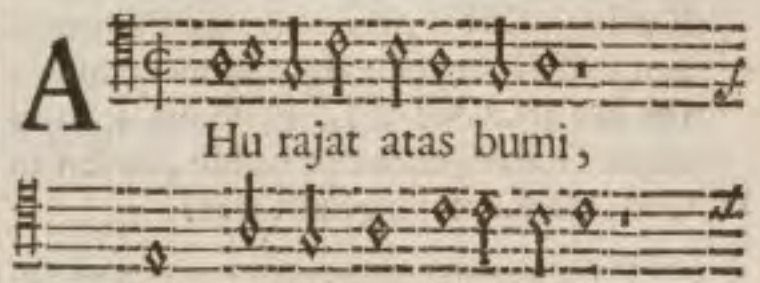

Hu rajat atas bumi,
Njannji Tuhan ſuka hati,
Faſuru-nja ber-ſuka' kan,
Mukanja pun meng-ada-
pan.

2 Kanal dia akan Tuhan,
Sjapa ija melapaskan
Kita, daan pun pile aku
Akan dumba-nja fatahu.

3 Maſuk ka dalam beitul-nja,
Berpudji-kan makabul-nja,

Ka dalam bile madjilis,
Pudji kan nammanja habis.

4 Karna Tuhanku jadi baik,

Rahmatnja atas kita naik,
Kattanja Allahi tingal,

Ka hat ini ſampey kakal.

Pſalm Apocryphus.

Pſalm Apocryphus *é grëco.*

Deſe Pſalm, is een eygen-geſchrift van den Koningh David, dewelcke werdt gevonden inde Griecxſche Bybels, nochtans boven het getal der C L. Pſalmen, doen hy tegen Goliat ghekampt hadde, ende van Gode ten Koningh geſalft was.

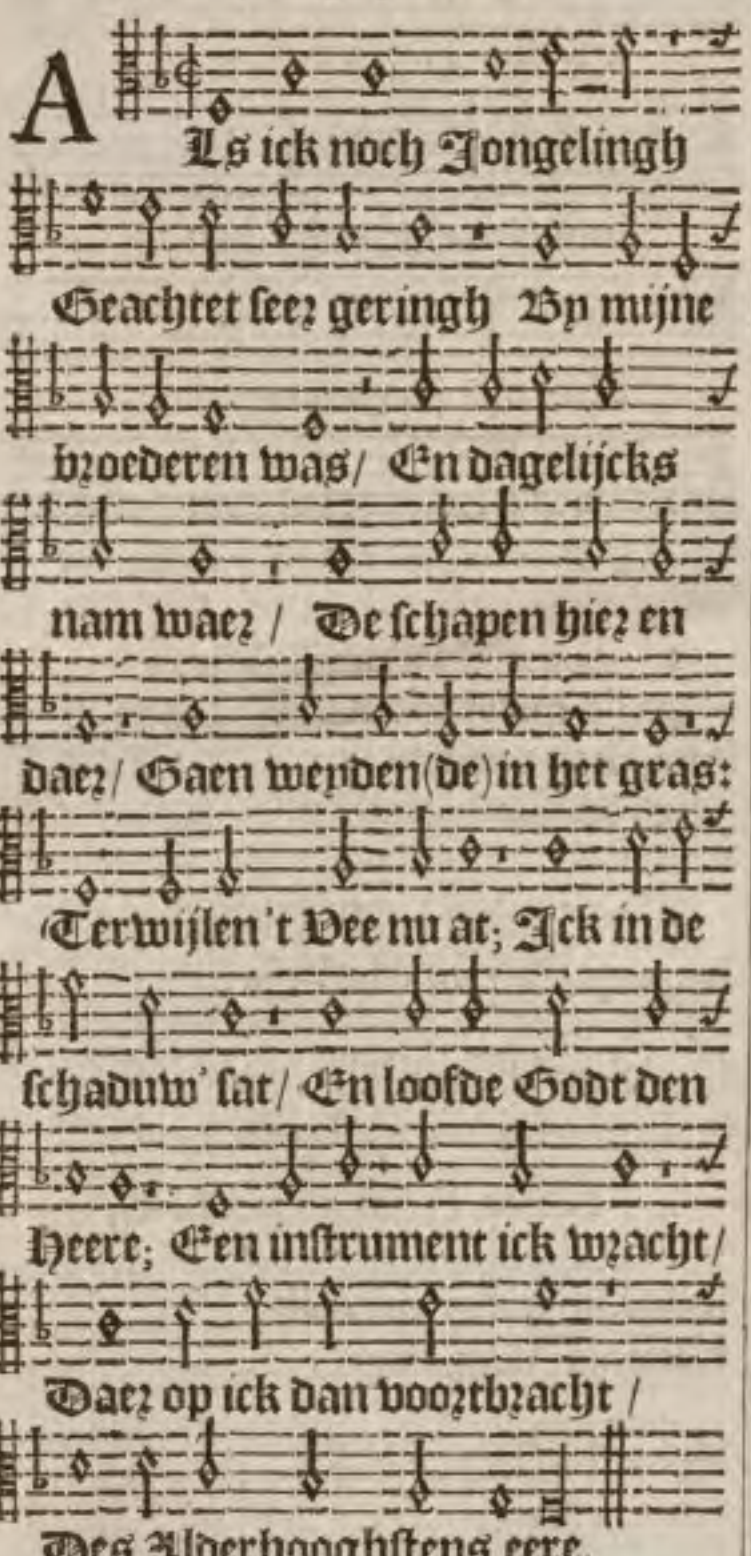

2 Maer

Maſamur Apukrifu.

Maſamur ini jadi ſatu ſurat kandiri dari Raid'ja Davud, jang di dapatn'ja kadalam Biblia Gregu, welakin lebe, dari nang ſaratus lima poulo maſamur, tatkala dia ſuda berprang dang-an Guliat, daan menjadi berminjami dari Allah akan Raid'ja.

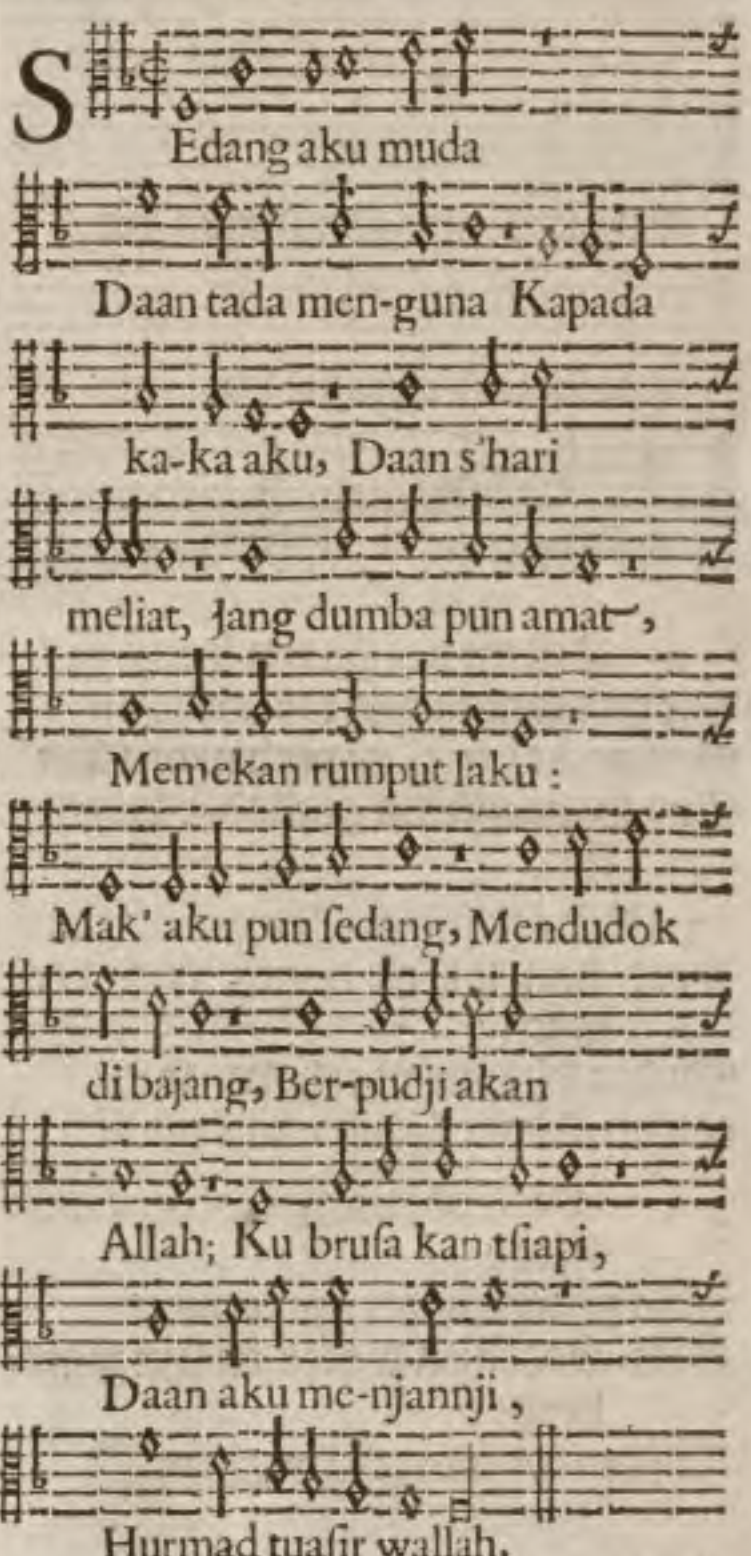

2 Allah

2 Maer Godt Almachtigh/ siet/
Wp die was min als niet /
Verkoos in sijnen sinne :
Die niet op 't groot en past /
Gaf sijnen bode last /
Tot mp te komen in (ne:)
Dewelcke mp terstont /
Verklaerd' upt Godes mont
Den raedt bp hem besloten :
En heeft mp daer op ras /
Met 't hepligh olp glas
Gesalft en overgoten.
3 Van mijne bzoeders sterck
Gantsch maeckte Godt geen werck;
Maer liet hen doch alle staen :
En staende niet eens acht
Op haren trotsen pzacht /
Noch (hoogh) opgeblasen waen.
Ook heeft de Heere goed'
Den Reus vol hooger moed'
Door mp gebzacht ter schande /
Jae mp heeft hp gestelt' /
Die Herder was in 't veld' /
Tot Koningh in den Lande.

2 Allah kawassahan ,
Kami meliattan ,
Daan pile kan hamba-nja :
Sjapa ija kabul ,
Daan men-juru Rasul ,
Kapad' aku tamba-nja :
Makka dia turut ,
Jang sabda di mulut
Allah, daan ber-pegang-kan :
Nang katsja ber-alus ,
Daan minja ulkadus ,
Di atas ku tuang-kan .
3 Sudar' aku ter-kwat
Tiada meliat ;
Allah, akan asal-nja :
Bukan menentang-kan ,
Hatinja bassaran ,
Daan atu pun nakal-nja.
Allah d'juga beri
Jang Guliat brani
Ka tang-an kami punja ,
Sjapa ku meng-ala ,
Daan dari kumbala ,
Jadi ku Raid'ja dunja.

Een kort gebedt voor de Predicatie door Ian Wtenhove.

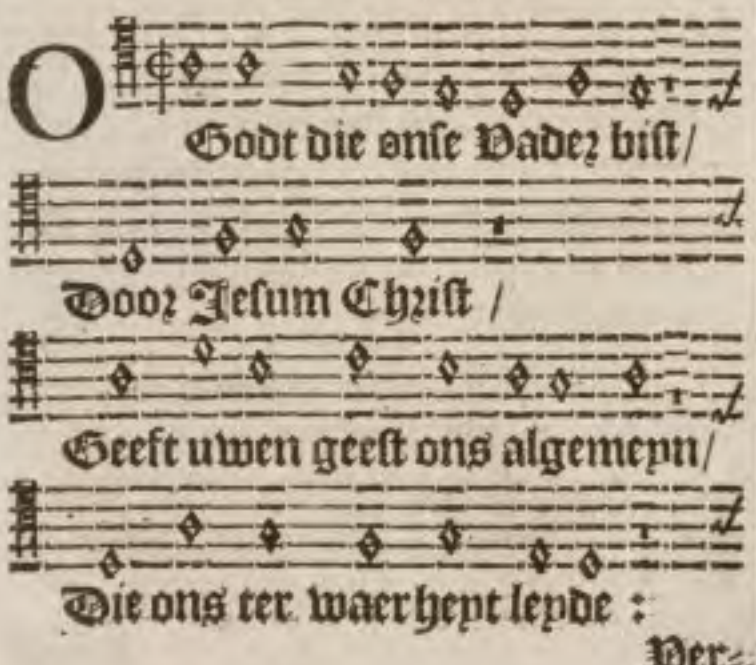

Ver-

Sawatu sumbahajang ketsjil bermula rawajat , dari Iuhan Wtenhoove.

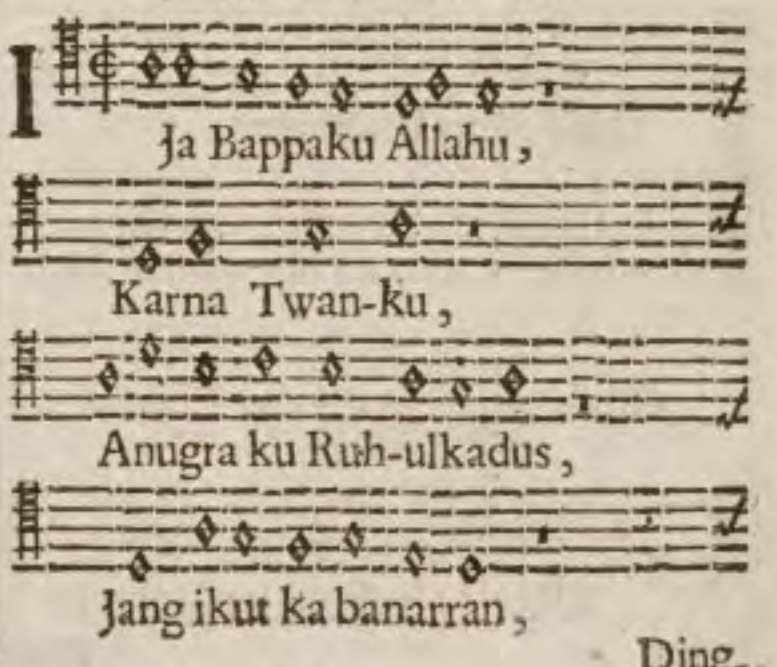

Ding-

Ghebedt voor de Predicatie.

Verhoort ons doch tot deser stont/
Opent den mont /
Ws Dienaers dat hy u Woort repn
En vrymoedigh verbreyde/
Daer toe/ O Heer genadelijck /
Opent ons hert en ooren
Dat wy dat hooren vlytelijck /
En trouwelijck bewaren /
Op dat wy mogen vruchtbaerlijck
u lof altijt verklaren.

Ding-er kita waktu patut ,
Buka mulut~ ,
Penjurumu sjapa harus ,
Nammamu rawajat kan ,
Ahu Tuanku nurahim
Buka hati taling-a
Bri kita mending-er radjim ,
Daan ber-simpan akan n'ja ,
Agar kita pun mendapat :
Pud'jihan-mu ber-angkat~ .

Het Loffangh Salomonis , uyt het eerste Boeck der Koningen in't achtste Capittel , 56 vers.

Iang njannji ter-pudji Raidja Suliman, dari jang pertama kitab Raid'ja, kapada bahagi doalapan , daan versu 56.

Op de wijse des Cxxix. Psalms.

Capada suara masamur saratus doapoulo sambilan.

Glooft zy Godt de Heer / die eeu-

Udji-kan Allah jang hidup kakal,

eeuwigh leeft / End'
ſijne Naem zp groote-
lijcks verheven: Midts hp na 't
geen dat hp geſpzoken heeft/
Nu ſijnen volck heeft vzed' en
ruſt ghegeven.

2 Van alle 't gheen dat hp dooz Moſis mondt /
Sijns Dienaers heeft tot ſijnen volck geſpzoken:
Is niet een woozt vervallen tot deeſ ſtondt /
Daer pet aen zp in't minſte deel ontbzoken.

3 De Heer ons Godt dooz ſijn genade zp
Met ons altijt / ſo hp met ons Vooz-ſaten
Ock is ghewees't / end' blijf ons altijdt bp /
End' will' ons niet begheven noch verlaten.

4 Hp neygh tot hem ons hert/ end' ons gemoedt /
Om ſijnen wegh te treden ſonder dolen:

End'

kakal, Daan nammanja ja-
di ber-bangkit amat: Agar kat-
ta-nja pun jadi wakal,
Sedang umat-n'ja buleh
ſa-lam rahmat.

2 Segala jang di kattakan Muſa,
Faſuru-nja, akan ſegala orang:
Sapata pun tiada kan ruſa,
Atu ſanukta pun tiada kurang.

3 Rahmat Allah tingal dang-an aku
Seperti dang-an nennë bappa kita
Dudok lekat kami bagi daku,
Bukan kita melapas akan tita.

4 Dia ſedjut njawa dang-an hati,
Kan ikut djalannja bukan berſala:

End' houden steedts al sijn geboden goedt /
Sijn recht / sijn Wet ons' Vaderen bevolen.
5 End' gheve voorts dat dese woorden mijn /
Daer med' ick hem ghebeden heb aendachtigh /
Recht klimmen op voor onses Godts aenschijn /
End' nacht en dagh voor hem zijn mogen krachtigh.
6 Op dat altijdt de Heere sijnen knecht /
Sijn recht behoud' ende sijn volck in 't gemeene /
Daer door al 't volck des aerdtrijcks ken te recht /
Dat JEHOVAH is Godt de Heer alleene.
7 En dat u hert recht zy voor onsen Godt /
Om sijne Wet end' keuren te betreden /
End' eeuwelijck te houden sijn ghebodt /
So wy nu hier doen kondt den dagh van heden.

Daan berputus sabdanja berbakti,
Hukkumnja, menjuruh Bappaku Allah.
5 Daan bri pun katta-ku ini banar,
Dang-an appa' ku menjumba tiassa,
Mënaiki hadap muka-nja halar,
Ka hari, malam, hadapnja kauwassa.
6 Sebab Tuhanku meng-aidjer tauwi,
Fasurunja daan segala Rajatnja,
Di dunja, agar di kanal hauwi,
Allah jadi JEHOVAH daan sifatn'ja.
7 Agar hatimu jadi pun tsiutsji,
Di hadapan Allah akan meng-ikut,
Hukkum, sabda: Agamanja pudji,
Saperti kita aidjer mu ber-sebut.

De Hymnus, *Christe qui lux es & dies.*
Op de wijse van den C. Psalm.

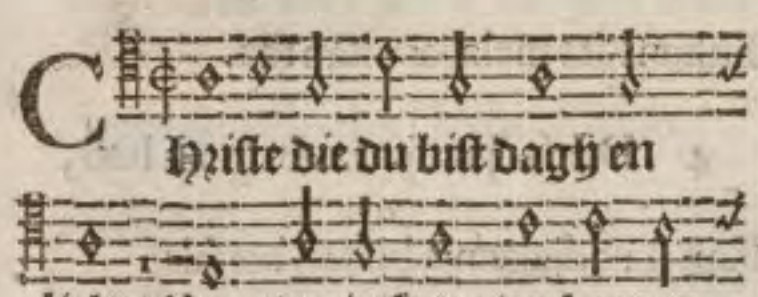

Christus jadi pun hari trang: kapada suara masamur saratus.

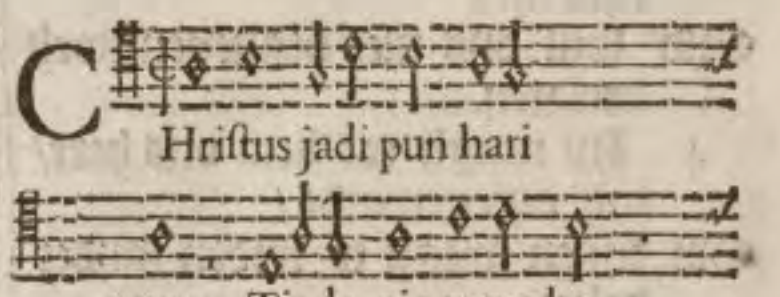

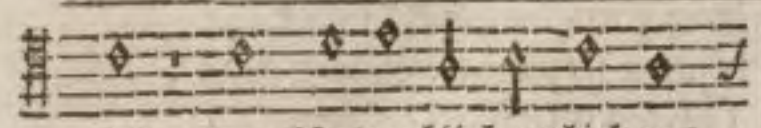

nicht/ Du Vaderlijckes lichtes

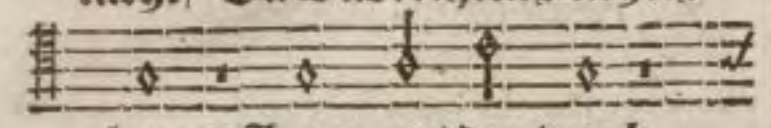

glants/ Leert ons den wegh

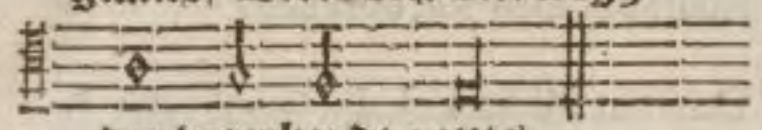

der waerheydt gants.

2 Wy bidden dijn Godtlijcke kracht /
Behoedt ons Heer in desen nacht /
Bewaert ons Heer voor allen leydt /
Godt Vader der barmhertigheydt.

3 Verdrijft den swaren slaep Heer Christ /
Dat ons niet schaed' des vyandts list /
Dat vleesch in tuchten reyne zy /
Soo zijn wy men'gher sorgen vry.

4 Soo ons' oogen slapen by ty /
Laet onse herten waken dy /
Beschermt ons Godes rechterhandt /
En lost ons van der sonden bandt.

5 Beschermt / O Heer / de Christenheydt /
Dijn hulp altijdt zy ons bereydt /
Helpt ons / Heer Godt / upt aller noodt /
Door dijn heyl'ghe vijf wonden roodt.

6 Gedenckt / O Heer / den swaren tijdt /

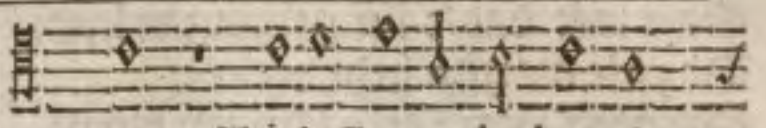

rang, Tsjaja Bappa-ku ber-ri-

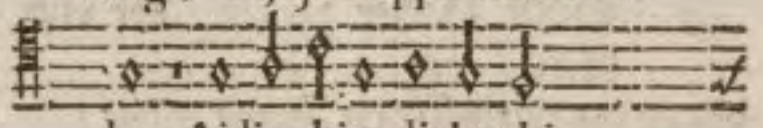

dup, Aidjer kita djalan hi-

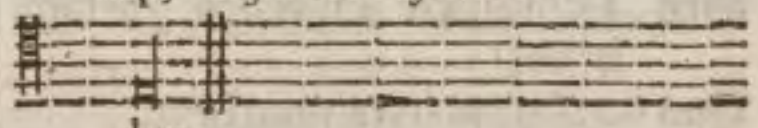

dup.

2 Kauwass' Allah ku sumbakan,

Tingal ku ka malam Tuan,
Merenta ku dari djahat,
Allah Bappa ku ber-rahmat.

3 T'wan Christ buang maha antuk,
D'jang-an seitan pun bri masuk,

Kan daging ku, pun ber-tsjutsji,
Makka putus ku kalu-i.

4 D'jikke matta ku pun tidur,
Beer hati ku djaga sampur,
Tang-an kanan Allah tulung,

Daan lapas ku dari passung.

5 Merenta segala Christaan,

Tulung-an mu datang heiraan,
Daan lapas ku dari susa,

Agar njawa tida rusa.

6 Ing-at Tuhan waktu sukar,

Daer met dat 't lijf gevangen lepdt/
De ziele die ghy hebt verloſt/
Die geeſt Heer Jeſu / dijnen trooſt.
7 Godt Vader zy lof / eer end' pryjs /
Daer toe ock ſijnen Sone wijs /
Des Heyligen Gheeſtes goedigheydt/
Dan nu aen tot in eeuwigheyt.

Jang gaga badan ku halar,
Njawa sjapa mu ber-ang-kat,
Tuhanku Ieſu bri rehat.
7 Allah Bappa jadi pudji,

Daan anakn'ja jang berbudi,
Ruah ulkadus pun berakal,

Dari hat ini ka kakal.

Gheſangh, het welck men gheWoon is in Batavia te ſingen voor de Predicatie.

Op de wijſe van den C. Pſalm.

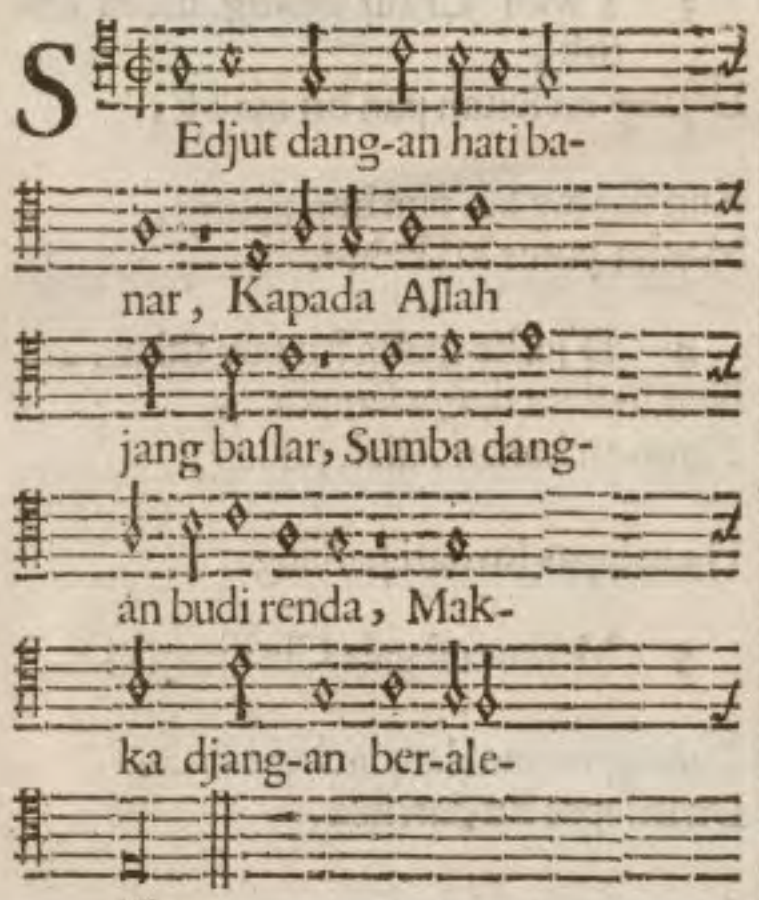

2 Kami, ſala tida lapas,

Selama kami menafas:

Sa orang bukan per-pagang

Sabdanja daan penjuruan.

3 Ada pun Allah jang ſakti:

Ampun berſalahan beri,

Sakarang daan pada kakal,

Kapada orang menjaſſal.

4 Mare orang budi galap,

Berbintsji duſa jang ſedap:

Mare faſuru ſa buntar,

Tuan mu Allah jang baſſar.

Geſangh na de Predicatie. Op de wijſe van de tien Geboden.

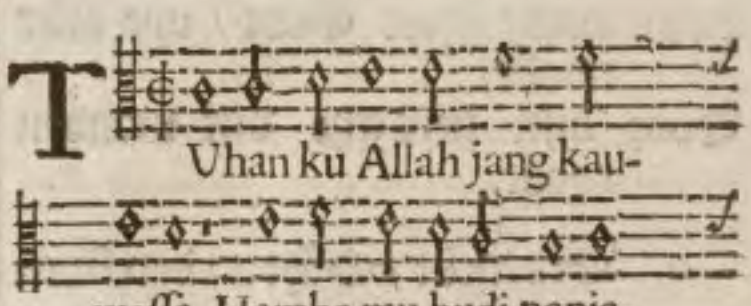

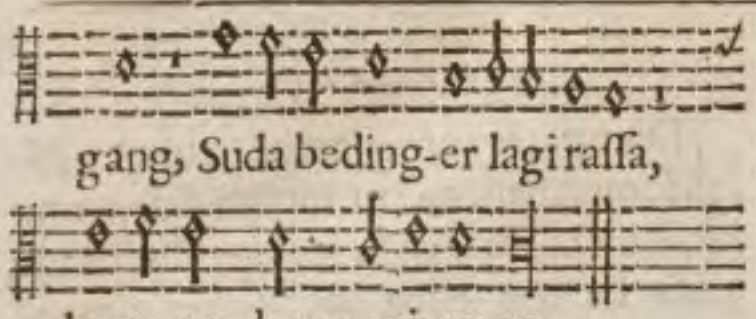

gang, Suda beding-er lagi raſſa,

katta mu daan penjuru-an.

2 Bai kami ing-at tida ſala
Sabda mu dang-an hati trang,
Bri hati kami ſedekala,
Ber-taru lagi ber-pagang.

3 Djang-an kami pitsjaya kurang
Sampey kami njawa lapas,
Bri farman pun kapada orang,
Nang tingal dang-an hati kras.

4 Bri pun Tuhanku ka baſſaran,
Ambamu daulat daan berkat,
Hari men-datang daan ſakaran:
Karna Tuhan ſuda kauwat.

De tien Geboden Godts.

Ick ben de Heere uwe Godt/ die u uyt Egyptenlandt uyt den dienſthuyſe gelepdt hebbe.

Dat eerſte Ghebodt.

Ghy en ſult gheen andere Goden voor mijn aengeſichte hebben.

Dat tweede Ghebodt.

Ghy en ſult u geen Beelden noch geen gelijckeniſſe maken/ noch van't gene dat boven in den Hemel is/noch van't gene dat onder op der Aerden is / noch van't ghene dat in't water onder der Aerden is: En buyght u voor die niet / noch en dientſe niet: Want ick ben de Heere u Godt / ſterck ende yverigh / die de miſdaedt der Vaderen beſoecke aen de kinderen/ tot in't derde ende vierde lidt der gener die my haten / ende doe barmhertigheydt aen veel duyſenden die my lief hebben / ende mijne Geboden onderhouden.

Dat

Nang Sabda Allahi ſapoulo bagij.

AKu jadi Tuhan Allah mu jang di kaluarkan angkau dari Nagri miſri daan dari ruma pakardjaan.

Sabda ber-mula.

Djang-an angkau ber-ſedjut Allah lain hadapan muka aku.

Sabda ka-doa.

Djang-an angkau mem-buat bralah atu barang rupa, dari pada barang jang ada di atas dalam ſurga, atu dari pada barang jang ada di bawa ka-atas bumi, atu dari barang jang ada di dalam ayer di bava bumi, djang-an ber-ſumbanja, atu faſuru-nja, karna aku jadi Tuhan Allah mu, jang kauwaſſa daan tsjimburuang, daan jang ber-hokkum doſa Bappa kapada anak, ſampey ka tiga daan ampat pupu, ſiapa ber-bintsji akan di aku, makka aku mem-buat rahmat kapada manuſea beribu, jang berkaſſe akan aku, daan turut Sabda aku.

Dat derde Ghebodt.

Ghy en sult den Name des Heeren uws Godts niet vergeefs ghebruycken: Want de Heere en sal hem niet onghestraft laten / die sijnen Name misbruyckt.

Dat vierde Ghebodt.

Zijt ghedachtigh des Sabbathdaeghs / dat ghy dien heyligher: Ses dagen sult ghy arbeyden / ende al u werck doen / maer den sevensten dagh is den Sabbath des Heeren uwes Godts / dan sult ghy gheen arbeydt doen / noch u knecht / noch u vee / noch u vreemdelingh / die in uwe Stadt-poorten is: want in ses daghen heeft de Heere Hemel ende Aerde ghemaeckt / ende de Zee ende al datter in is / ende hy ruste ten sevensten daghe: daerom zeghende de Heere den Sabbath-dagh ende heyligher den selven.

Dat vijfde Ghebodt.

Ghy sult u Vader ende Moeder eeren / op dat ghy langhe leeft in den Lande / dat u de Heere uwe Godt gheven sal.

Dat seste Ghebodt.

Ghy en sult niet dooden.

Dat sevenste Ghebodt.

Ghy en sult geen overspel doen.

Dat

Sabda ka-tiga.

Djang-an méng-ambil namma Allah semena-mena atu murah dalam mulut, karna Allah tiada melapas hukkum, pada barang siapa ber-semena-mena namma-nja.

Sabda ka-ampat.

Ing-at ing-at kapada hari sabad, agar angkau ber-ulkadus kan dia: anam hari berbuat segala pakardja-an mu, tetapi hari jang ka-toudjou, ijani jang sabad Tuhanku, tella itu, tiada angkau membuat barang pakardja-an, atu anak-mu laki-laki, atu anak-mu parampuan, atu hamba-mu laki-laki, atu hamba-mu parampuan, atu binatang mu, atu orang dagang jang mendudok kadalam kuta mu pun tida, karna dalam anam hari di jadi kan Tuanku, surga daan bumi, daan laut, daan barang isinja, makka dia terbrenti kapada hari jang ka-toudjou, karna itula di pileharakan Tuhanku jang sabad, daan ber-ulkadus-kan nja.

Sabda ka-lima.

Kamu ada mem-meri hurmad akan Bappa daan ibu-mu, agar angkau menghidup lama diatas bumi, daan berulë untung di dalam nagri jang di anugrakan Allah akan angkau.

Sabda ka-anam.

Djang-an angkau memunu orang.

Sabda ka-toudjou.

Djang-an angkau ber-muka.

Sabda

Dat achtſte Ghebodt.

Ghy en ſult niet ſtelen.

Dat negenſte Ghebodt.

Ghy en ſult gheen valſche ghetuyghenisſe ſpreken teghens uwen Naesten.

Dat tiende Ghebodt.

Ghy en ſult niet begeeren uwes Naesten wijf / noch ſijnen knecht / noch ſijn dienſtmaeght / noch ſijne oſſe / noch ſijnen ezel / noch eenigh dingh dat uwen Naesten heeft.

Sabda ka-delapan.

Djang-an angkau mantsjuri.

Sabda ka-ſambilan.

Djang-an angkau berſakſi duſta di adap amſaja mu.

Sabda ka-ſapoulo.

Djang-an angkau hendak ruma amſaja mu, atu bininja, atu hambanja laki-laki, atu hambanja parampuan, atu limbunja, atu khalidei nja, atu barang apa ampunja akan amſaja mu.

Het Chriſtelicke Geloove.

1 **Ick gheloove in Godt den Vader / den Almachtighen / Schepper des Hemels ende der Aerden.**

2 **Ende in Jeſum Chriſtum ſijnen eenigh-geborenen Sone / onſen Heere.**

3 **Die ontfanghen is van den Heyligen Gheeſt / ghebóren uyt de Maget Maria.**

4 **Die geleden heeft onder Pontio Pilato / is gekruyſt / gheſtorven / ende begraven / nedergedaelt ter hellen.**

5 **Ten derden daghe wederom opgeſtaen van den dooden.**

6 **Opghevaren ten Hemel / ſittende ter rechter-handt Godts des Almachtigen Vaders.**

7 **Van**

Heakiman Chriſtiani.

1 HAmba petsjaya kadalam Allah Bappa kauwaſſa, jang menjadi ſurga daan bumi.

2 Daan kadalam Ieſum Chriſtum Anaknja ſawatu ber-anaki, Tuhan kami.

3 Jang ber-jadi dari pada Ruhulkadus, ber-anaki dari Anak darah Mariam.

4 Jang meraſſa hukkum di bava Pontius Pilatus, bergantung ka krus, ber-matti, daan ber-tanam berturun ka Narka.

5 Ka hari jang ka-tiga berbangkit pula dari matti.

6 Dia menaiki ka ſurga, Mendudok ka tangan Kanan Allahu Bappa kauwaſſahan.

7 Dari

7 Van daer hy komen sal om te oordeelen / de levende / ende de dooden.

8 Ick gheloove in den Heyligen Geest.

9 Ick geloove een heylige algemeyne Christelijcke Kercke / de ghemeynschap der Heyligen.

10 Vergevinge der sonden.

11 Weder-opstandinge des vleesches.

12 Ende een eeuwigh leven / Amen.

7 Dari mana dia ada mendatang ber-kokkum jang hidup daan matti.

8 Hamba pitsjaja kadalam Ruh-ulkadus.

9 Hamba pitsjaja sawatu Eklesia Christiani, jang menjadi nang musina muminan.

10 Jang ampun segala dusa.

11 Jang bangkittan daging badan.

12 Daan sawatu hidup kakal, *Amin*.

Gebedt ons Heeren Iesu Christi.

ONse Vader / die daer zijt in de Hemelen.

1 Dijnen Name werde geheyligh et.

2 Dijn Rijcke kome.

3 Dijnen wille geschiede / op der Aerden als in den Hemel.

4 Gheeft ons hyuden ons dagelijcks Broodt.

5 Ende vergeeft ons onse schulden / gelijck wy oock verghéven onsen schuldenaren.

6 Ende en leydt ons niet in versoeckinge / maer verlost ons van den quaden.

Want dijn is het Rijcke / de kracht / ende de heerlijckheyt / in der eeuwigheydt / Amen.

Sumbajang Tuhan-ku Jesum Christum.

BAppa kita jang mendudok kadalam surga surga.

1 Ber-ulkadus menjadi nammamu.

2 Raid'jat mu mendatang-i.

3 Ka-hendak mu menjadi di atas bumi seperti di dalam surga.

4 Beri kita hari ini makannan-ku sedekala hari.

5 Makka ber-ampunla dusa kita, seperti kita ampun akan siapa bersala kapada kita.

6 D'jang-an hentar kita kapada tsjuba-han, tetapi muhun la kita dari pada jang djahat.

Karna mu ampunja jang Raid'jat, daan kauwassahan, daan ber-bassaran sampey kakakal, *Amin*.

Gebedt voor de Predicatie.

HEmelsche Vader / Eeuwige ende Barmhertighe Godt/ wy bekennen ende belijden voor uwe Godlicke Majesteyt/ dat wy arme elendige sondaren zijn/ ontfangen ende geboren in alle booshepdt ende verderfenisse / zheneyght tot allen quade/ ende onmut tot eenighen goede / ende dat wy met ons sondig leven/ sonder ophouden uw' heylighe Gheboden overtreden/daer door wy uwen toorn tegen ons verwecken / ende na uwen rechtveerdigen oordeel op ons laden de eeuwige doot ende verdoemenisse. Maer/ O Heere/ wy hebben berouw eñ leetwesen van dat wy u vertoornt hebben/wy beklagen onse misdaden/ begeerende dat ghy ghenadelick onse elendighepdt wilt aensien. Wilt u over ons ontfermen/O aller-goedertierenste Godt ende Vader/ ende ons vergheven alle onse sonden / door dat heylighe Lijden uws lieven Soons Jesu Christi. Wilt ons oock verleenen de ghenade uws Heyligen Geestes/ die ons onse ongherechtighepdt van gantscher herten leere kennen/ ende ons selven recht mishagen : op dat de sonde in ons mach ghedoodet werden / ende wy in een nieuw leven opstaen / in het welck wy oprechte vrushten der heylighept ende gerechtighepdt voort brenghen / die u door Jesum Christum moghen aenghenaem zijn. Wilt ons oock u Heyligh

Woort

Sumbahajang ber-mula Rawajat.

BAppa ku surgani , daan Allah nurahim terkakal , kita meng-aku di hadapan Mulaimu Allahi , makka kita jadi haramzada miskin Pryhal , daan menjadi ber-anaki dang-an segala djahat daan binassahan , ber-ing-in akan segala nakal , daan tiada ku faat akan barang baik , makka kita pun melalu sedekala akan sabda-mu ulkadus , dang-an hidup dosani , sebab appa kita ber-angkat gusar-ran-mu atas kita , daan me-muat jang binassahan terkakal : (karna hukkuman mu Adil) di atas kami. Tetapi ija Tuanku , kita ber-sasal daan pun sugulhati , sebab kita begusar-mu , kita meng-adu pakardja-an ku nadjis , daan meminta agar angkau hendak menentang akan miskil preyhal kita. Ber-rhamad akan kita , ija Bappa ku Allah jang maha budiman , daan ampunla dusa kita , karana rassa Anakmu berkassé Iesum Christum. Anugra kita pun karunja Ruahmu Ulkadus , siapa meng-aidjer berkanal nakallan-ku dari pada segala hati , daan berbintsji akan diri-kami : agar dosa jadi memunuh dalam kita , daan kita pun ber-bangkit kapada hiduppan baru , akan meng-hentar bua ulkadus daan Adil , jang ber-suka-kan hati mu karna Iesum Christum. Beri kita pun

Woort nae uwen Godtlicken wille te verſtaen gheven / dat wp daer upt leeren al ons betrouwen op u alleen te ſtellen / ende van alle creaturen af trecken. Dat oock onſe oude menſche met alle ſijne begeerten van daghe te dage meer ende meer gekruyſt werde / ende dat wp ons u op-offeren tot eenen levendighen offer / ter eeren uwes Heyligben Naems / ende tot ſtichtinghe onſes Naeſten. Wilt oock ghenadelick bekeeren alle die noch van uwer waerheyt afdwalen / op dat wp u al t'ſamen eendrachtelick dienen / in heyligheydt ende gherechtigheyt alle de daghen onſes levens. Dit begeeren wp van u door onſen Heere Jeſum Chriſtum / welcke ons heeft gheleert ende bevolen alſoo te bidden:

Onſe Vader, etc.

meng-arti kattahan-mu Allahi ſeperti kahendak-mu, agar kita meng-aidjer dari itu berpitsjaja mu kandiri, daan melalu ſegala manuſea. Makka kahendak ku daan aſal zaman menjadi ſarihari berkrus, daan kita pun menjumba kami akan Angkau kapada ſatu ſumbahan berhiduppi, akan ber-hurmad Nammamu Ulkadus; daan meng-aidjer kan amſaja kita; berbalik pun dang-an rahmad, ſegala ſiapa melalu akan ſunguhan-mu, agar kita ſamuanja berſewita kan mu dang-an Sacti daan Adillan, ſegala hari ſelama kami ber-hidop, itula meminta kita dari kamu, karna Tuhanku Ieſum Chriſtum, ſiapa meng-aidjer daan berpaſſan kita menjumba demikiën:

Bappa kita, &c.

Gebedt na de Predicatie.

HEere Almachtige Godt / en laet uwen Heyligen Naem om onſer ſonden wille niet ghelaſtert werden: want wp hebben op menigerley wijſe tegen u geſondight / midtſdien wp u Heyligh Woordt niet gehoorſaem zijn ſoo het betaemt: ende met onwetenheyt ende murmureeren uwen toorn dagelicks teghen ons verwecken: Daerom ghp ons ten rechten ſtraft: Maer / O Heere / zijt ghedachtigh uwer grooter barmhertigheydt /

Sumbahajang komediën Rawajat.

TUanku Allah kauwaſſahan djangan Namma-mu Ulkadus menjadi ber-hudjat karna kita: ſebab kita berdoſa dang-an barang djenis doſa di adap angkau, ſedang kita tiada mending-er Katta-mu Ulkadus, daan dangan buduk, bintsji, daan uruhara, berangkat guſaran-mu ſari hari atas kita: karna appa angkau berhukkum kita ſongo-ſongo: tetapi ija Tuanku, bering-at akan maha rahmad-mu, daan ber-nurahim akan kita. Berila kita berkanal

heydt / ende ontfermt u onser. Geeft ons kenniſſe ende leedtweſen onſer ſonden/ ende beteringe onſes levens: Sterckt de Dienaers uwer kercken / op datſe ghetrouwelick ende ſtantvaſtelick u Heyligh Woort moghen verkondigen: Ende de Overheydt uwes Volcks / op datſe dat wereltlicke ſweerdt met gherechtigheydt ende beſchedenheydt moghen voeren. Bewaert ons voor alle valſheydt ende ontrouwe. Verſtoort alle booſe ende liſtighe raedtſlaghen / die teghen u Woordt ende Kercke overdacht werden. O Heere ontreckt ons niet uwen Geeſt ende Woordt/ maer geeft ons vermeerderinghe des gheloofs / in alle kruys ende tegenſpoet lijdtſaemheydt ende volſtandigheyt. Komt uwe Kercke te hulpe/ verloſtſe van allen overlaſt / beſpottinge ende tyrannije. Sterckt oock alle ſwacke ende bedroefde herten / ende ſendt ons uwen vrede / door Jeſum Chriſtum onſen Heere/ die ons deſe ſekere beloftenisſe ghegheven heeft: Voorwaer / voorwaer ſeggh̄e ick u / al wat ghy den Vader bidden ſult in mijnen Naem / dat ſal hy u gheven: Ende heeft ons alſoo bevolen te bidden:

Onſe Vader, etc.

Daer

kanal daan menjaſal akan doſa kami, daan pun membaiki hiduppan kita. Berkauwaſſa akan Chali-pang aidjer Ekleſia mu, agar dianja mendapat berrawajat Namma mu Ulkadus dang-an pitsjajahaan daan togowi: daan akan mantri rajat mu, agar dian'ja mendapat barpegang jang ſamſir dunjani dang-an adillan daan banarran. Merenta kita-dari ſegala durakahan daan ſetena, berbinaſſa akan ſegala maſakat djahat daan nakal, jang menjadi ber-ing-at kahadap Namma daan Ekleſia mu, ija Tuan-ku, djang-an lalu Ruah daan kattamu dari pada kita, tetapi anugra akan kita ber-banjaran heakiman, daan kapada ſakaliën barang barang, menahan daan tiada ku gentar: Tulungla akan Ekleſia mu, mohoonla akan dianja dari ſegala amuk, baguru, daan gaga-ſatruwi. Ber-kuawat djuga akan ſegala ſakittan daan berſugul hati, daan menjuruh pun ſalam-mu akan kita, karna Jeſum Chriſtum Tuan hamba, ſiapa memmeri kita upamanja ini berſungu: Banar, banar aku berkatta kapada mu, ſegala appa kamu menjumba, akan Bappa dang-an Namma aku, itula ada dia anugra akan kamu, daan menjuru kita ber-ſumba demikiën:

Bappa kita, &c.

Komo-

Daer na woerdt de Gemeente verlaten met den ghewoonlicken zeghen. Neyght u herten tot Godt / ende ontfanght den zegen des Heeren.

De Heere zegene ende behoede u. De Heere verlichte sijn aenschijn over u / ende zy u genadigh. De Heere verheffe sijn aenghesichte over u / ende geve u vrede: Amen.

Gedenckt den Armen.

Komodiën jadi bertingal jang rajat dang-an pileharani berbiassa, sedjut hati mu akan Allah, daan terimala pileharani Tuanku.

Tuhanku pilehara daan memerenta mu. Tuhanku ber-tsiaja muka-nja atas kamu, daan berrahmad mu. Tuhanku berbangkit muka-nja atas kamu, daan anugra mu salam: Amin.

Ing-at akan Miskinan.

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Druck-fauten die de Diſcreete Leeſer dient te verbeteren.

F. Betekent het Folium, a. de eerſte Pagine, b. de tweede Pagine, l. de Linie, d. doet uyt, n. nae, v. voeght by, ſc. ſchrijft.

In 't H. Euangelium Matthei.

Sonda is ſomtijdts voor ſouda; ende kati voor hati gheſtelt.

F.2. a.l.20. n. berkatta, v. derri pada. F.2. b.l.21. kamanna, l.25. ſer ſurat, ſc. terſurat. F.3. a.l.15. binda haranja, l.18. ſouda. F.3. b.l.13. kattanja. F.4. a.l.15. ha-, l.21. ha-, l.39. d. nja. F.12. a.l.23. boahanja. F.15. a.l.32. berbagi. F.21. b.l.38. Agamma. F.22. a.l.38. tahuwi, b.l.11. njawaku. F:25. b.l.2. berſukar. F:31. b.l.7. binja ſc. nja. F.43. a.l.7. berdoudok. F:50. a.l.5. yaj. ſc. ya jadi. F:56. a.l.17. derri ſc. ſakalien. F.58. b.l.12. kattanjau: Ak ſc. kattanja: Aku. F:6. b.l.5. hatnija ſc. akanja, l.14. artnija ſc. bateria, l.15. ſabacktani, v. artinja.

In Marco.

F:77. a.l.31. membalenja. F:8. b.l.15. ſonda tourut. F.83. a.l.21. antara. F:86. b.l.35. boangnja. F.88. b.l.1. berguna. F:89. a.l.37. d. nja, b.l.13. makka. F:96. a.l.5. ſegalla. F:101. a.l.7. dannja ſc. badannja.

In Luca.

F.2. b.l.39. Nammanja. F:4. b. l.31. lepashan. F.5. a.l.32. Sultaan. F.8. b.l.11. tiad- ſc. jad. F:20. a. l.9. bergrak, l.10. nourah imi. F:22. a. l.32. tantooſſa. F.26. a. l.18. Mou-, l.19. rit. F:35. b. l.1. makko ſc. pada. F:41. a.l.23. addi ſc. jaddi. F:45. a. l.5. brappa. F.55. b. l.5. Pengarti Surat. F:59. a. l.35. bacoupong. F:62. b.l.33. dara, v. beſar jang. (Ende doet uyt, het volgende, beſar jang.)

In Johanne.

F.81. b. l.15. hidop. F: 89. b. l.6. poula.

In de Handelingen der H. Apoſtelen.

F:1. b. l.33. tampat ſc. boukit. F:4. b. l.17. Nene kita ſc. Patriarcha. F.23. a.l.6. bakti. F:33. a. l.13. bakti. F.34. a.l.18. bo t ſe. boat. F:56. b. l.5. binaſſakanja. F.61. a. l.34. n. toulis, v. pada Tuan. F.62. b. l.5. n. brat v. padamou.

Württembergische Landesbibliothek Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart

Württembergische
Landesbibliothek
Stuttgart